

श्री

आनंदधनञ्जय कृत श्रीवीशी

[अर्थयुक्त तथा]

श्री वीशस्थानक तपःविधि,

(पूजा सार्थ तथा कथाया विगेरेनो सग्रह)

तैयार करी छपावी प्रसिद्ध करनार,

श्री जैन धर्म प्रसारक सभा-भावनगर.

विक्रम संवत् १९८२

वीर संवत् २४५२

भावनगर-श्री आनंद प्रिन्टींग प्रेसमा साह युनायत्ये ए एडुकाशने छाभ्यु

किंमत रु. २-८-०

सुभाषितानि ।

यतो धर्मस्ततो जयः ।

वित्तस्य सारं किल पाचदानम् ।

उदारचरितानां तु वसुधैव कुटुम्बकम् ।

धर्मस्य त्वरिता गति ।

परोपकाराय सता विभूतय ।

परोपकारं पुंगवाय पापाय परपीडनम् ।

महाजनो येन गत स पथा ।

मन एव मनुष्याणां कारणं बधमोक्षयो ।

शिष्टमस्तु सर्वं जगत्, परहितनिरता भवतु भूतगणा ।

दोषा प्रयातु नाश, सर्वत्र सुखीभवतु लोका ॥

પ્રસ્તાવના.

એ તો નિ સરાય છે કે પ્રાય હરેડ પુસ્તકોનો ઉદ્દેશ કોઈને કોઈ પ્રકારે જનમમુક્તિ સન્માર્ગ દર્શાવી ઉત્તમ પ્રકાર સદ્વૃત્તિ ધાગ્ય કરાવી સુખ પ્રાપ્ત કરાવવાનો હોય છે આ પુસ્તકનો ઉદ્દેશ પણ તેજ છે હવે વાચન-વૃદ્ધિ નિચાળ માત્રુ એ છે કે સુખ એટલે શુ ? મહાત્મા ગાંધિજીથી યદ્ય ભરતાદિક ચક્રવર્તિની પેરે અનેક માનવિક રાજ્યોપર આધિપત્ય ભોગવતુ તે સુખ ? અથવા અપૃષ્ટ વક્ત્રીથી ભરેલા ભંગના સ્વામી બની લલિતવચનાઓથી નાનાપ્રજાના ભોગો ભોગવવા તે સુખ ? યા તો દીર્ઘાયુષી યદ્ય અનેક વિનયનાગા ગૌર્ય માત્રુ પુત્રો તો મયુક્ત આત્મા પાનન કરતો હોય તે સુખ ? વાચનવિદ રીતે આ મત મા અરહોત્ત કરનાર વિશુદ્ધજનને જણાવે કે ઉપનક્ત એકે બાબતમા વાસ્તવિક સુખ લેરામાન પણ નહી, કેમકે તે પુરુષવિક હોઈ નાગવત સ્વભાવનાળા જે જે માટે ભગવત મહાવીરસ્વામીના હસ્તદીક્ષિત શિષ્ય ધર્મનાસ ગણી ઉપનક્તમાળામા કહે છે કે—

ઋહ ત મન્નદ સુખ, સુચિરણવિ જમ્મ દુસ્મુલ્લિઅદ્દ ॥

જ ચ મરણાવમાણે, મવસસારાણુવધિ ચ ॥ ૧ ॥

અર્થ — ધણુ ઠાળે પણ જેના પરિણામે દુખ વેલુ પડે તેને સુખ કેમ કહીએ ? અર્થાત ન જ કહીએ મરણુ પડી નરકદિગતિરૂપ સમાગમા પવિત્રમણુ રુવુ પડે અથવા ગર્ભાવાસાદિ દુખ સહેતુ પડે તે સુખ જ ન કહેવાય

તેનીશ સાગરાપમ પ્રમાણુ આયુષ્યવાળા અનુત્તરવિમાનવાસી દેવોના જેટલુ સુખ સસાગ ની અદર અન્ય કોઈ ગતિમા નથી હોતુ તે સુખને દાન કાળ પર્યન્ત ભોગવ્યા પડી પણ પુન જન્મજન્મરુદિતુ દુખ પ્રાપ્ત થાય છેજ, તો પછી તેવા સુખને સુખ કેમ કહેતુ ? અર્થાત નજ કહેતુ ‘સારે વાસ્તવિક અરિચળ સુખ કયા છે ? અને કોને છે ?’ તેલુ સુખ તો કેવળ મોક્ષની અદર સિદ્ધભગવન્તોનેજ હોય છે

હવે તે સુખ શી રીતે પ્રાપ્ત થાય ? તે સબધી ડહ કહેતુ એ આ મ્થળે અનુચિત નહિ ગણાય પરમોપડાગી શ્રી તીર્થ ડગ મહારાજ્ઞોએ તેલુ અન્ત અન્યાનાથ સુખ પ્રાપ્ત ડગવા માટે દાન, શીન, તપ અને ભાવના રૂપ આગ પ્રકારના ધર્મન સેવન કરનાતુ ક્યુ છે યથાથ ગતિ એ અતુર્વિધ ધર્મન સેવન ડગનાગ પ્રાણી અનુક્રમે ઉપરાક્ત સુખને ભોગવનાગ થાય છે

આ અથની અદર (ખીજ ભાગમા) ઉપર કહેના આગ પ્રાનના ધર્મમા અન્તભુત થના વીશસ્થાનકના તપને પ્રધાન સ્થાન આપવામા આ યુ છે એ ભિન્ન ભિન્ન વીશસ્થાનક પડ આગા ધવાથી કોને કોને શુ ક્ષણ પ્રાપ્ત થયુ ? તે સબધી હરેડ પદને આગાધના મહાપુ પત્ની ડયા આપી યથારહિત અથને રમિડ બનાવવા યત્ન ડયો છે તે વાચવાથી સ્વય અનુભવગોચર થને

આ અનમર્ષિણી ડગમા થયેના ચોનીશ જિનેશ્વરોએ પોતાના પૂર્વભવમા આ સ્થાનતુ આરાધન કરી જિનનામ ગ ઉપાર્જન કર્યુ હતુ પછેના અને છે । તીર્થ ડરે વીશે સ્થાનકતુ આરાધન કર્યુ હતુ અને બાકાના બાનીશ જિનેશ્વરોએ તેમાતુ કોઈ પણ એક પદ આપી ત્રૈલોક્યવદ તીર્થ ડરનામકર ઉપાર્જન ક્યુ હતુ તેનીજ રીતે જે કોઈ ભન્ય પુરુષ વીશસ્થાનક તપતુ આરાધન કરશે તે શ્રી જિનેશ્વરની અદ્ભૂત લક્ષ્મી પ્રાપ્ત કરશે.

આ છુમ્મા બે વિભાગ હરેલા છે તેમ પહેલા ભાગમાં શ્રી આનંદધનજી મહારાજ દ્વારા યોજાતી શ્રીગોપાલવિમલસરિદ્ધત બાળાવમોહ સહિત આપવામાં આવે છે તેના પૃષ્ઠ ૧૯૨ થયે છે

બીજા ભાગમાં વીસ મ્યાનક સબ્ધી તમામ બાગતોની શરૂઆત પ્રથમ શ્રી વજ્રવજ્ર સ્તોત્ર અર્થ સહિત આપી તે પછી કરેલ છે તેના પ્રારંભમાં વીસે સ્થાનમ આરાધનની વિધિ આપવામાં આવી છે ત્યારપછી વીસ મ્યાનકની પૂજા શ્રી વિજયવલ્લભી સુરિની કરેલી અર્થ સાથે આપે છે સારપત્રી તેના ચૈત્યવ દત્તા સ્તવનો, સ્તુતિઓ અને મંગલો મળી શકી તેમની દાખલ કરેલ છે પ્રતિ વીસે સ્થાનકનું આરાધન કરનારની વીસ મ્યાનો ક્રમસર આપવામાં આવી છે તે કથાઓ ખાસ વાચવા લાયક છે શિવાય પરચુરણ પદ્ય કેટલીક વસ્તુઓ ઉપયોગી જથ્થાણી તે દાખલ કરેલ છે

વીસ સ્થાનકને બંને મળતુ તમામ સાહિત્ય દાખલ કરવાની હચ્ચા હતા વીસ સ્થાનકનો રામ શ્રી ગિનહર્ષદ્વૈત છે તે દાખલ કરેલ નથી તેમાં આવતી વીસે કથાઓ આ છુમ્મા આપવામાં આવી છે વીસ સ્થાનકની પૂજાઓમાંથી શ્રી વિજયવલ્લભી સુરિદ્ધત પૂજા અર્થ સાથે દાખલ કરી છે બીજી બે પૂજા શ્રી રૂપવિજયજી મહારાજની કરેલી તેમજ શ્રી આદિમાગમજી મહારાજની કરેલી છે તે પછી દાખલ થઈ શકેલ નથી આ શિવાય તો પ્રાયે ઘણું અર દાખલ કરેલ છે

આ છુમ્મા તૈયાર કરવામાં અમે ઘણી ખર્ચી તો તૈયાર રમોધનોજ ઉપયોગ કર્યા છે આનંદધનજી મહારાજની યોજાતી ઝવેરી માણે જ્ઞાન વેનાભાઈએ આપવાની તે ઉપરથીજ અક્ષર છપાવી છે વીસ સ્થાનક તપતુ આરાધન કરવાની નિધિ અને વીસ સ્થાનકના આગધન ડરનારનો મ્યાનો શા હકીમીંગ દામોરદાસ અમનાવાનિનાસીએ આપેલી રીમ સ્થાનક મળેથી છુક ઉપરથીજ લીધેલ છે વીસ સ્થાનકની પૂજાનો અર્થ અમે લખ્યો છે અને બીજી બાબતમાં કથચિત્ત શુદ્ધિ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો છે

વીસ સ્થાનકના આરાધન માટે ખમામમણુ દેતી વખતે જે જે શુભ મોતીને ખમામમણુ આપવાના છે તે છપાયા બાદ તેમાં કાંઈક અશુદ્ધિ નામવાથી અને તે સરકૂત બાપાનદ્વ હોવાથી તેતુ (પૃષ્ઠ ૪૦ તુ) જ માત્ર શુદ્ધિપત્ર બનાવેલ આ સાથે આપેતુ છે બીજા શુભરાતી વિભાગમાં કથચિત્ત અશુદ્ધિ હરો પરતુ તેતુ શુદ્ધિપત્ર કરતુ નથી

આ છુક છપાવવામાં પૂરતી આર્થિક સહાય અમલવાલે નિનાસી સુપ્રસિદ્ધ મોડલ જમનાભાઈ ભુભાઈના સ્વર્ગવામ પત્રી તેમના ધર્મપતિન બલન માણેજનાએ પોતાના પતિના કૈવાર્થે તેમજ નામરમરણુર્થે આપેલી છે તેમનો આભાર માનીએ છીએ તેઓ તો આની નખો બેટજ આપવાના છે પરતુ જેમને બેટ ન મળી શકે તેમને લાભ મળના માટે અમે અમુક નક્કી વધારે છપાવેલી છે

આ છુમ્મા મતિદોષથી અથવા દષ્ટિદોષથી રહેલી બુનચુકને માટે ત્રિવિધે ત્રિવિધે મિચ્છા મિકુકક આપીએ છીએ.

સવત ૧૯૮૨

વૈશાખ શુદ્ધિ ૧

}

શ્રી જ્ઞેન ધર્મ મસારક સભા

ભાવનગર

अनुक्रमणिका.

विभाग पहिलो.

१ श्री ज्ञान इक्ष्वाकुत शैवीशी-श्री ज्ञाननिभण सूत्रिकृत व्याख्यायोगेय युक्त	
१ श्री ऋषभदेव जिन स्तवन शब्दार्थ भागार्थ युक्त	१
२ श्री अजितनाथ जिन स्तवन	७
३ श्री सभवननाथ जिन स्तवन	१४
४ श्री अजित हन जिन स्तवन	२०
५ श्री सुभतिनाथ जिन स्तवन	२६
६ श्री पद्मप्रभ जिन स्तवन	३३
७ श्री सुपाशनाथ जिन स्तवन	४१
८ श्री मद्रप्रभ जिन स्तवन	४८
९ श्री सुविधिनाथ जिन स्तवन	५५
१० श्री शितलनाथ जिन स्तवन	६२
११ श्री श्रेयासनाथ जिन स्तवन	६९
१२ श्री वासुपूज्य जिन स्तवन.	७४
१३ श्री विमलनाथ जिन स्तवन	८०
१४ श्री अनंतनाथ जिन स्तवन	८६
१५ श्री धर्मनाथ जिन स्तवन	९४
१६ श्री गातिनाथ जिन स्तवन	१०१
१७ श्री कुयुनाथ जिन स्तवन	११५
१८ श्री अरनाथ जिन स्तवन	१२३
१९ श्री मल्लीनाथ जिन स्तवन	१३१
२० श्री मुनिसुवत जिन स्तवन	१४१
२१ श्री नमिनाथ जिन स्तवन	१५२
२२ श्री नेमिनाथ जिन स्तवन	१६५
२३ श्री पार्श्वनाथ जिन स्तवन	१८०
२४ श्री महावीर जिन स्तवन.	१८६ धी १९२

विभाग भीजे.

१ श्री वज्रपञ्चस्तोत्र अर्थसहित

५४

१

२ श्री वीरा स्थानं तप आराधन विधि	३
१ प्रथम अगिहत प० आराधन विधि	४
२ द्वितीय भिक्षु प० आराधन विधि	५
३ तृतीय प्रवचन प० आराधन विधि.	७
४ चतुर्थ आचार्य प० आराधन विधि	८
५ पंचम स्थविर प० आराधन विधि	९
६ षष्ठ उपाध्याय प० आराधन विधि	१०
७ सप्तम साधु प० आराधन विधि	११
८ अष्टम ज्ञान प० आराधन विधि	१३
९ नवम दर्शन प० आराधन विधि	१५
१० दशम दिनप० आराधन विधि	१८
११ ज्येष्ठश आरित्र प० आराधन विधि	२१
१२ द्वादश अक्षयत प० आराधन विधि	२५
१३ त्रयोदश क्रिया प० आराधन विधि	२६
१४ चतुर्दश तप प० आराधन विधि	२७
१५ पञ्चम ज्येष्ठ प० आराधन विधि	२८
१६ षोडश जित प० आराधन विधि	२८
१७ सप्तम समय प० आराधन विधि	२९
१८ अष्टादश अभिनवज्ञान प० आराधन विधि.	३०
१९ ज्येष्ठान्विशतितम श्रुत प० आराधन विधि	३३
२० विशतितम तीर्थ प० आराधन विधि.	३७

श्री वीगरथानन्धी पूजा-श्री विजयनक्षत्री सरिदृत-अथ सद्धित

१ प्रथम अगिहतप पूजा साध	४१
२ द्वितीय भिक्षु पूजा	४४
३ तृतीय प्रवचनप पूजा	४५
४ चतुर्थ आचार्य पूजा	४७
५ पञ्चम स्थविरप० पूजा	४८
६ षष्ठ उपाध्यायप० पूजा	५०
७ सप्तम साधुप० पूजा	५२
८ अष्टम ज्ञानप० पूजा	५४
९ नवम दर्शनप० पूजा	५५
१० दशम दिनप० पूजा	५७

११	त्रयोदश आरित्रपद पूज	५६
१२	द्वादश अक्षयर्थपद पूज	६१
१३	त्रयोदश क्रियापद पूज	६२
१४	चतुर्दश तपपद पूज	६४
१५	पञ्चदश गोयमप पूज	६६
१६	षोडश जिनपद पूज	६७
१७	सप्तदश समयमप पूज	६८
१८	अष्टादश अभिनयज्ञान पद पूज	७१
१९	एकोनविंशतितम द्रुतपद पूज	७२
२०	विंशतितम तीर्थपद पूज	७४
४	श्री वीशस्थानक पूज अध्यापन विधि	७७
५	श्री वीशस्थानक तप सभाधी उन्मथ्यानी विगत	७८
६	श्री वीशस्थानकना नामनु चैत्यवदन	७९
७	श्री वीशस्थानक तपना कडिस्सम्भनु चैत्यवदन	८०
८	श्री वीशस्थानकनु स्तवन	८०
९	”	८१
१०	श्री वीशस्थानक तपना भक्तिभा सत्यक स्तवन	८२
११	श्री वीशस्थानक तपनी रतुति	८४
१२	” भीष्म	८५
१३	श्री वीशस्थानकनी सज्जाम	८५
१४	” भीष्म	८६
१५	श्री वीशस्थानक पद ज्या ममद	८७
१	प्रथम पना आराधन उपर देवपावनी कथा	८७
२	भीष्म पदना आराधन उपर हस्तिपावनी कथा	१००
३	भीष्म पदना आराधन उपर जिनचत श्रेष्ठीना ज्या	१०४
४	श्रेष्ठी पदना आराधन उपर पुत्रपोत्तम गजवनी कथा	१११
५	पायमा पना आराधन उपर पद्मोत्त गजवनी ज्या	१२३
६	श्रेष्ठी पदना आराधन उपर महेन्द्रपावनी ज्या	१२६
७	मातमा पदना आराधन उपर भीष्मवनी ज्या	१३३
८	आडमा पदना आराधन उपर जयतदेवनी कथा	१४४
९	नवमा पना आराधन उपर हस्तिविक्रमनी ज्या	१४८
१०	दशमा पदना आराधन उपर धनशेष्ठीना कथा	१५४

૧૧	અચારમા પદના આરાધન ઉપર અરજીદેવની કથા.	૧૫૯
૧૨	બારમા પદના આરાધન ઉપર ચંદ્રવર્માની કથા	૧૬૬
૧૩	તેરમા પદના આરાધન ઉપર હરિવાહન રાગની કથા.	૧૭૬
૧૪	ચાદમા પદના આરાધન ઉપર કનકકેતુ રાગની કથા	૧૭૯
૧૫	પદરમા પદના આરાધન ઉપર હરિવાહન રાગની કથા.	૧૮૩
૧૬	સોડમા પદના આરાધન ઉપર જિભૂતકેતુ રાગની કથા	૧૮૭
૧૭	સગરમા પદના આરાધન ઉપર પુરહર રાગની કથા	૧૯૦
૧૮	અગરમા પદના આરાધન ઉપર સાગરચંદ્રની કથા	૨૦૦
૧૯	એરાગણીમા પદના આરાધન ઉપર ગ્લચુડીની કથા.	૨૧૨
૨૦	વીણમા પદના આરાધન ઉપર મેરૂપ્રભાની કથા.	૨૧૯
૧૬	વીણમા પદના મહત્વ વિષે ગાથા અને મેરૂકો સાથ	૨૩૧
૧૭	શ્રી વીણસ્થાનકના કાલ્પિમગ્ગ વિષે સંગ્રહ	૨૩૧
૧૮	શ્રી વીણસ્થાનકના આરાધનના કાલ્પિમગ્ગ કરવામા ભાગરસની સખ્યા	૨૩૨
૧૯	તપનો મહા પ્રભાવ અને તેથી તપ કરવાની આવશ્યમતા.	૨૩૩
૨૦	વીણ સ્થાનકના વીરો પદોત્તુ દુક વિવેચન.	૨૩૫ થી ૨૪૦

શુદ્ધિપત્ર

પૃષ્ઠ	પંક્તિ	અરુદ	શુદ્ધ.
૨	૩	એ પદ નીચે વજ્ર શિલામય છે	એ પદ બંને પાદ નીચે વજ્રશિલામય
૨	૫	વાદિ	વાદિતા [તળીયાવૃષ છે
૪	૧૦	વીજિત વ્યજન	વીજિત વ્યજન
૪	૧૭	વાગીત	વાદિત
૪	૨૦	શ્રી રવપગ	શ્રી ચંપરા
૫	૧૭ થી ૨૬	વરણીકમ	વરણીકમ (૨૬ પંક્તિમા)
૬	૧ થી ૫	વરણીકમ	વરણીકમ (૨૬ પંક્તિમા)
૬	૨-૨	અચ્છુર્શના-અચ્છુર્શના	અચ્છુર્શના-અચ્છુર્શના
૭	૨૩	શ્રી વર્ણિકમ	શ્રી વર્ણિકમ
૮	૧	વિમ સુના	ઉ. ગમસુના
૮	૪	ગણીપિટકાય	ગણીપિટકાય
૮	૧૮	અપરિશ્રાવિ	અપરિશ્રાવિ
૧૫	૧૪	કુસિમી સગવળન	કુસિમી સગવળન ૩૫
૧૭	૩	શુદિત	શુદિત
૩૨	૨	દશવેકાલિક	દશવેકાલિક
૪૦	૧	મધપુગ	મધપુગ

વીશસ્થાનકના ખમાસમણુ દેતી વખત બોલવાના ક્રુહા.

(પ્રારભના અઠ પ્રમાણે પદ મમજલુ)

- ૧ પરમ પચ પરમેષીમાં, પરમેશ્વર ભગવાન,
ચાર નિક્ષેપે ધ્યાયએ, નમો નમો જિનભાણુ. ૧
- ૨ ગુણુ અન ત નિર્મળ થયા, સહજસ્વરૂપ ઉત્સ,
અથ કર્મભળ કાય કરી, ભયે સિદ્ધ નમો તાસ ૨
- ૩ ભાવામય ઔષધસમી, પ્રવચન અમૃત વૃષ્ટિઃ
ત્રિભુવન જીવને સુખકરી, જ્ય જ્ય પ્રવચન દષ્ટિ ૩
- ૪ છત્રીશ છત્રીલી ગુણે, યુગપ્રધાન મુણી દ,
જિનમત પગમત જાણતા, નમો નમો તે સૂરીદ ૪
- ૫ તજી પરપગણિનિ ગમણુના, લહે નિજ ભાવ સ્વરૂપ,
સ્થિર કરતા ભવિલોકને, જ્યજ્ય સ્થવિર અનૂપ ૫
- ૬ બોધ સુક્ષ્મવિણુ જીવને, ન હોય તત્ત્વપ્રતીત,
ભણે ભણાવે સૂત્રને, જ્ય જ્ય પાઠક ગીત ૬
- ૭ સ્યાદ્વાદ ગુણુ પરિણુમ્યો, રમતા સમતા સગ,
સાધે શુદ્ધાન દતા, નમો સાધુ શુભર ગ ૭
- ૮ અધ્યાતમ જ્ઞાને કરી, વિઘટે ભવબ્રમભીતિ,
સત્ય ધર્મ તે જ્ઞાન છે, નમો નમો જ્ઞાનની શીતિ ૮
- ૯ લોકાલોકના ભાવ જે, કેવળીભાષિત જેહ,
સત્ય કરી અવધારતો, નમો નમો દર્શન તેહ ૯
- ૧૦ શૌચમૂળથી મહાગુણી, સર્વ ધર્મનો સાગ,
ગુણુ અન તનો કદ એ, નમો વિનય આચાર ૧૦
- ૧૧ રત્નત્રયી વિણુ સાધના, નિષ્કળ કહી સર્વિવ,
ભાવરથણુ નિધાન છે, જ્ય જ્ય સ યમજીવ. ૧૧

- ૧૨ જિનપ્રતિમા જિનમ દિગ, કચનના કરે જોઈ,
બ્રહ્મવતથી બહુ ફળ લહે, નમો નમો ગિયળ સુદેહ ૧૨
- ૧૩ આત્મબોધવિષ્ટુ જે ક્રિયા, તે તો બાળક આલ,
નરનાથથી ધારીએ, નમો ક્રિયા સુનિશાળ ૧૩
- ૧૪ કર્મ ખપાવે સ્ત્રીકણ, બાવમ ગળ તપ બાલુ,
પચાસ લખિંધ ઉપજે, જય જય તપ ગૃહખાલુ ૧૪
- ૧૫ છક છક તપ કરે પરપુ, ચહતાણી ગુણનામ,
એ સમ ગુલપાત્ર કો નહીં, નમો નમો ગોયમન્વામ ૧૫
- ૧૬ દોષ અદાન કાય ગયા, ઉપમા ગુણુ જમ અગ,
વૈયાવચ્ચ કરીએ મુદા, નમો નમો જિનપદ સગ ૧૬
- ૧૭ શુદ્ધાતમ ગુણુમે રમે, તજી ઇન્દ્રિય આશ સ,
ધિર સમાધિ સતોષમા, જય જય સયમ વશ ૧૭
- ૧૮ જ્ઞાનવૃક્ષ સેવો ભવિક, ચારિત્ર અમકિત મૂળ,
અજર અમનપદ ફળ વહો, જિનવગ્પદવી કુલ ૧૮
- ૧૯ વન્તા શ્રોતા યોગથી, શ્રુત અનુભવ રસ પીન,
ધ્યાતા ધ્યેયની એકતા, જય જય શ્રુત સુખલીન ૧૯
- ૨૦ તીર્થયાત્રા પ્રલાવ છે, શાસન ઉત્તતિ કાજ,
પરમાનંદ વિનાસતા, જયજય તીર્થ જહાજ ૨૦

(આ હુકા શ્રી વિજયલક્ષ્મીસરિની ડરલી વીશન્વાનકની પૂજનાન છે)

સદ્ગત શેઠ શ્રી જમનાભાઈના જીવનવિકાસ

“ અગ ગલિત પલિત મુંઢં, દશનવિહીન જાતં તુહમ્ ।
 ષ્ટદ્વાં યાતિ ગૃહીત્વા દંડં, તદપિ ન મુચત્યાશાપિંડમ્ ॥ ”

ગ ગળી ગયુ, ગિન્ના કેશ મેવેન યષ ગયા, મુખ દાત વિનાતુ યષ ગયુ અને
 વૃદ્ધ યષ વાઠડી લઈ ગાનવા લાગ્યો, તથાપિ માણસ આચાર્ય પિડને
 છોડતો નથી ”

આશા અમર છે “ લાખો નિરાશામા છુપાયેલી આશા અમર છે ”
 એમ માની આશા અને આશામા માની સસારમા પુલાઈ શણકો બની,
 રખડી રજીને છેનટ રવડી જાય છે એ સાથે સત્ય તો એ સોચવાનુ હતુ કે “ જીવન અમર
 નથી ” પુણ્યવન્તને એવાજ વિચાર અને વર્તન સાપડે છે કે “ દશ દશાતે દુર્લભ મનુષ્ય ભવ
 આત્મસાધન માટે જ છે ”

સપતિ અને સતતિ સાપડ, વૈભવ અને સાહિબીનો વિકાસ યાવ એટલે ઉચ્ચમાથી ધર્મ-
 ભાવના નાગ પામે એવા તાદૃશ્ય ચિતાર શ્રીમાન શેઠ જમનાભાઈની જીવન-વૃત્તિકામાથી જડી
 આવતો નથી ત્યા તો સાન જુદુજ જડે છે લક્ષ્મી અને ભાગ્યની ભરતીના મોજા હેડન એમના
 હૃદયસાગરમાથી ધાર્મિક-ભાવનાના તેજસ્વી રત્નો પ્રકાશતા હતા ધાર્મિક-ભાવનાના પૂર્વ
 સંસ્કારો ભાગ્યવન્ત પિતાથી શેઠ બચુભાઈની મળ્યા હતા અને એમના ખાનદાની કુટુંબની
 ગળથૂથીમાજ રોપાયા હતા ગર્ભશ્રીમન્તાઈના જીવનમા એ બાળ-સંસ્કારોની વય વધતાની
 સાથે વૃદ્ધિ થતી ગઈ ભાગ્યદેવીની કૃપા વધતી ગઈ, પૂર્વપુણ્યાઈની શક્તિઓ ખીવતી ગઈ, તેમ
 તેમ અન્તરપટ પર હાર્દિક ધાર્મિક-ભાવનાના ચિત્રો ખડા થતા ગયા

અમે તેમની આત્મકથા કે જીવન-વૃત્તાત લખવાનો પ્રયાસ નથી આદર્યો, તથાપિ આમા
 અમારા અન્તરમા ઉદ્ભવેના કંઈ હાર્દિક-ભાવનાના કષ્ટ કષ્ટ છુટા છુટા સ્મરણો છે એની માથે
 ઉપયોગી એની કેટલીક નોંધ છે જીવન-કથા કે આત્મવૃત્તાત કે કુટુંબી રૂપરેખા દુનિયામા એની જ
 આજેખાય છે કે જ્યોત્સે પોતાની જિન્દગીનો મોટો ભાગ લોકસેવા કે શાસનસેનાના ચરણે
 અર્પણ કર્યો હોય. જ્યોત્સે પોતાના દ્રવ્યનો મદ્યવ્ય સ્વકલ્યાણની માથે પરકલ્યાણ અને
 શાસનોચ્છતિના હિતમા કર્યો હોય.

આલમ એનેજ પૂજે છે, લોકો એનેજ નમે છે, શુભ તો એનાજ મવાય છે કે જ્યોત્સે

જગમાં પરમાર્થે શાસન કે સમાજના પોતાની સુખસમૃદ્ધિનો વધના કે જો... અને ત્યામ કયા હોય, જેના જીવનમાંથી અન્યને બોધ આપી કૃપા લાવક કાષ્ટપણુ સાથે મળી આવતો હોય.

જેવું જાપણે આપણા કૃપાણુ માટે કામ કરીએ તે આપણા બંધ અને ઉચ્ચતમ કૃપાણુ માટે જરૂરનું છે, તેટલું જ બીજાની સેવા કરી તે આપણા બંધ । સુખ અને કૃપાણુ માટે જરૂરનું છે, માટે જ મોને બુદ્ધિને લાગરૂપ નહિ થતા બુદ્ધિગ્રસ્ત થતુ તે મનુષ્ય માનવી જગ છે

ઉદા અને યુનો, શાકડા અને સોખક પાગીઆ અને જમીનોવાળા બંધમાં મુશ્કેલી પેમાના દિશાબધમાં, ધધા અને શોખમાં, વાડી મારી કે હાગીમાં કચન કે કામીતીમાં મદની દિપન મોજમજગો કરતા મનુષ્ય જીવનમાં બીજી મોગી ધધી કયાણુમરી મળગો છે

શ્રીમાન શેક જમનાશાહ એટલે અનાથ મુગા મનવરના પાગા પિતા જીવ મન્દિરના માયા ઉદ્ધારક, દેવ ગુરુ ધમના માયા ભાવિન કૈનધમના માયા અદાવ, અને શ્રી શમ્ભુવર બોલણી તીર્થના માયા રક્ષક શેક જમનાશાહ એવું જાણી સાચી પ્રતિમા નાનું કૈનધમ માયી વિવરના અને શામનનું સાચુ તેજ

મ્હોળાઈની મ. એમની ગર્ભશ્રીમન્તાઈને જગરે જનકારી સકયા નહોતે સા ધાની પેલને એમના અમથી ખાન ।નીમાંથી જેતા વિવ ના પ્રવાદને ખાલ્યો નળનો બજ મોનોના મોતીપ સ્વાથી ઉભા થના મમના બોળએ એમની ધાર્મિક દિનચર્યાને જગરે પાગળી કે દાલી કરી નહોતી

આપણી બધી શ્રીમન્તાઈમાં વસેડી એમની અચી મ ગના અને નિમજા નખતા મોટા તવગરો અને ગરીબોને અગત્યનીમા નાખતી હતી. એમની આદર્શ તે એવી બધી જગમને છે કે સામાન્ય કોનીના બાળકોની સાથે વાર્તામાં પણ વિવેકમયુ વતન મી ગુમાવના નહિ ન્હાના બાળકોની સાથે પણ પોતે ખટુ જાનક ઉપખવે તેવી ભાગ વાપરતા જના એમની ઘણી દરેક મુસાફરીમાં એમના મ્હોળીવચના સેવનીઓ માથ ' આનન્દમાં ઉમેરો " જાના બાળવર્ગોની હાજરીથી હમેશા થતો હતો કોષ કે પ્રાવની હવા એમના બન ચદ્મગ ઉપર મ્હી જણાવી નહોતી. આવી પડતા દુર્વંદ મનાવને મનોન અને ઘાતિથી મહેના ગામ્બુ દોષ તેટલુંજ મોગવવાનું છે જેવું એ અચુએ વન્તા ધન વૈભવની જ્યાજ્યામાં વસતા જના, એમના હુ મરાના સાથે સેવામાં દસ મોમ્હોની જોગવાઈ જતા સરે ઉચા ધો.ની મમ મોગી કાળી હુમમાંથી ઉતરી, પોતાનાજ બગીચાના વિધવિધ વ્દનના દુસાચી ભરેડી ઝોળી પોતાના જ હાથે ઉચકીને પ્હાગની વાડીના કે સહકઉપર શ્રી મદારીગ્વાથીજના દેરામરના દારમાં પ્રવેશ જના ત્યારે મહજ અન્તરમાં વસી જતુ કે પ્રખુમાં માયા ભાવિન તો આજ કોળી છે ધન્ય છે એ આત્માન ' દોલનની ઠમીના નહોતી તથાપિ ઉબહ વે. કદી નહિ સગતા પણ સાચા કૈન-ગુરુરથને જાગતા અને ધર્મ-જ્ઞાનનાને દીધાવે એવાજ મજામાં હમેશા શોખતા જતા

એમનો જીવન-વિમમ ધાર્મિક ભાવનાથી તરવાળ હતો એમની વ્દ નાગીમાં ધર્મ-ભાવ નાનું સુવાન ખમીર જોસનધ વહેતુ હતુ ખુબક લખાવવામાં અને ચતુર્વિધ સધની ભક્તિમાં પોતાના દનનો અભ્યય કરતા હતા ધાર્મિક-ભાવનાના અજે એમની દિનચર્યામાં ધાર્મિક દૃષ્ટિએ નિહાળશુ તો અર્થસમ સાધન મિવાન બીજુ મમ જણાવતું નહોતુ

દગરોજ પ્રતિક્રમણુ કરતા નિત્ય નનધારણી કે પોત્તીનુ પચ્ચખખાણુ કરતા એ પચ્ચખખાણુ પ્રભુપૂજન કર્યા પછીજ પાળતા ગમે નેટલા ઠામમા હોય છતા પ્રભુપૂજનમા ઉતાવળ કરતા નહિ, પણુ મમતા અને શાન્તિથી દેવમેરામા મે કયાક ગાળતા પ્રભુપ્રક્ષાલન અને અગતુદહણુ પૂજારી ખાસે નહિ ડગરતા ગતેજ કરતા આન લણુવાવતા નિયમ રોજનો હતો સ્નાનમા રોજ સવા રૂપીઓ મકતા ફળપૂજમા એ સ્વગ્નિતક ઉપગ એ શ્રીકૃણ અને ઉત્તમ નૈવેદ્ય ધરાવતા ઝોછામા ઝોજ પચીશ વર્ષથી ગૃહ-ભોજનમા તૈયાર થયેલી બધી રસોઇ રોજ નૈવેદ્યમા મડતા ગૃહદેગમરની ઉપજ હરીપુગના દેગસરમા મોકલાવતા નિત્ય પ્રતિક્રમણુ નબને તો મામાયિક કરતા અને તે ન બને તો દેવાવધમા એડ રૂપીઓ મુમતા દેવસી-રાઇ પ્રતિક્રમણુ અને નવગમરણુનો અભ્યાસ હતો પર્યુપણુમા છુટક છુટક ચાગ ઉપવામ કરતા મ્હોટી તિથિ યાનપચ્ચમી, મૌન એમદક્ષી, ત્રીતિકી, ચૈત્રી અને અતારીએ પણુ ઉપવામ કરતા રાત્રીભોજનનો ત્યાગ હતો હમેશા ઉકાળેનુ પાણી વાપરતા આગ તિથિ લીવોતરી બધ કરી હતી એમા લીના કેળા, કેરી કે દાતણુની પણુ છુટ ગખી નહોતી પોતાના બગીચાના કુવ ગેજ ખાસ માણુમની સાથે કયોવ અને બોયણી મોકલાવતા શહેરમા પણુ ઘણુ દેગમરોમા મોકલાવતા પૂર્વાચાર્યવિગમિત પૂજઓ લણુવાવવા ઉપર સારો રાગ હતો શેઠ બેહતાગમની ટોળીના સારા અભ્યાસી હોવાથી ગતે ઉઠ્યા મપૂર્વક પ્રભુપૂજઓ લણુવતા

મુપાન-વાન દેવાની ભાવના તો કાયમને માટે એટલી હદ મુધી તીવ અને ઉત્કૃષ્ટ હતી કે પરમપૂજ્ય સાધુ સાધીની ઉત્તમ વૈયાન-અની સાથે ખપબોગ વરતુઓ આલ્હાદથી વહોગવતા ચાતુ મામ પહેલા તો દર્શન, જ્ઞાન અને ચાગ્રિતના તમામ ઉપડરણો શહેરના બધા ઉપાશ્રયે અને જરૂ જણાયે બહારગામોમા પણુ પૂ. પાડવામા દગવર્ષે પુડગ નાણુનો ખરચ કરતા હતા

ગુરુભક્તિનુ તો જગત જેને એમના હૃદયસાગરમાવી વહેતુ હતુ એનો પુગતો હેવાક તો આપી તકાય એમ નથી એમની વરેતી ભાવનાને “ નાયગરાના ધોષ ” ની ઉપમા આપી શકાય પરમપૂજ્ય નાન્ત દાન્ત ઉપગારી વયોવૃદ્ધ પન્યામજી માદારાજ શ્રીત્યાગિમજી તથા પન્યામજી મહારાજ સોભાગ્યવિમજી તથા મુનિ મહારાજશ્રી મુક્તિવિમજીના હમેશ ભક્તિ કરતા હતા એમના માદગી સમયની વૈવાવચ્ય અને ભક્તિપૂર્વકની શુશ્રુષા તો આત્મભોગ અને ખરચથી ભરપૂર હતી એ મહાન આત્માઓના કાળધર્મનિમિત્તે ઝો-અવ-પૂજઓમા ધણુ દ્રવ્ય વાપર્યું હતુ આ મિનાય દરેડ મુનિમહારાજ પ્રત્યે તેમને અપૂર્વ રાગ હતો

કુરમદના મમથે ધર્મકથાઓ, મજાથો અને ગમે ગમે વિગેરે ધાર્મિક ગ્રથો વાચતા અને વચારતા એમના ભાવિક હે યમા નિગન્તર એજ ભાવના ઉઠસી રહેતી હતી કે “ જીર્ણુ મન્દિરનો ઉદ્ધાર કરવો ” જ્ઞાનપૂજ-પ્રભુપૂજ એ એમનો અગિત ભાવ હતો

આ એમનુ ધાર્મિક નિત્યકર્મ હતુ માત્ગીના પ્રમગ સિવાય કદી એ ક્રિયાથી અળગા રહ્યા નથી

મહુમશ્રીના મુખ્ય કેટલાક પરોપકારી ગર્થોની ટુક રેખા આ રચણે દોરીશુ તો તે અસ્થાને નહીં ગળાય

પોતાના મમાન કોની પ્રતિષ્ઠિત ગૃહસ્થોને જરૂર જણાયે શુભ રીતે સહાય આપવાને તેઓ ચૂરા નથી કુ ખી દીન અને સાધર્મી ન ધુઓની એરીજ રીતે માવજત કરતા સત્પાત્રોની માગણી નગર મત માનની ઘાણીથી અર્પીદષ્ટિએ લેના અને ભુદિપૂર્વક એમનુ સ્વા ત કરતા હતા

એમના આગણે આવેન વ્યક્તિને કાંઈ કાંઈ દેતા દીધા વગર પાઠ જવા દેના નહિ આવનાર તો સધનેજ જના માણી કરનાર એમના પગથીએથી મદી નિને મ્હોડે ઉતરતા નહિ. એમનુ બારણું નિગાહાનુ સ્થાન નભોતુ એ તો મતને મટે આયા, આશ્વામન અને દવાનુ આશ્રમ દેખાતુ માધર્મીઓની સેવાનુ એવુ તો ' શુભ મગ્ધસ્થાન ' હતુ કે એમના જન્મણુ હાયતુ દાન નામે હાય જણી શકે નહિ, એરી એમની ધણી મખાવતો ખાન િ હતી

સન અને જન્મણુવારના ટાણાન્યકે પોતાની ઉત્તગવગ્ધાને મગે વધતી એાઈ ઠાજરી આપી શકતા, તમાપિ મરણુ વિગેરેના વ્યવહાર પ્રમગે માયા મ્હોખન મગાન્ડાના અને નાતજાતમા સ। ઠાજરી આપના આવા બધાયે પ્રસંગે સિવાય વિશેષના તો એ હતી કે પ્રભુ-ભક્તિ, જળયાગ અને પૂજ્ય વદનિય માધુ-સત્જાતના વરધોડામા અને શામનોજાતિના કાર્યમા રસપૂર્વક ભાગ લેવાને હમેશા વધુ ઉત્સાહી ને ખ તીવ્રા રહેતા હતા

દુનિનાએ એમજ આનન્દ મા યો છે કે દીવાળીમા દરેકોઈ ખ્હારગામથી ઘેર આવે. દીવાળીનુ શુભ ટાણું મસાંરી મોજમલ્લમા ઉજવે સત્વ તો એ છે કે એ મગજપરી પવો ધર્મોરા ધન માટે છે પરમ કૃપાનુ પરમાતમા શ્રી મહારીગ દેવનુ નિવાણુ અને શામનોપમરી ગણુધરદેવ શ્રી મોતમજામીનુ કેનજાન આજ પર મા છે એ મમયે મસાગી મજાઓ, વિચ્યાઓ, પાપાર લના મયોતો ત્યાગ કરવો અને બહી જાનનાથી આત્મસાધન કરુવુ યોગ્ય છે એ સદ્યમા રાખીને સરગત શેક જમનાબાઈ દરેક સ્ત્રીન ખ્હારગામ ભુલ ભુલ તીથોમા દીવાળીનુ પુણ્યપવ ધમ ધ્યા નરકે જ આરાધતા ભોક્ષર કુવપાઠજી ભાકુકે, સમેતશિખર, રાણુપુર, માનર, મોવણી અને ખાનમર વિગેરે તથિમા જન્મે દીવાળીનુ જાતુ ટાણું ઉજવતા. આ તીથોમા જે જે ખામીએ જણાઈ તે તે દર કરાવી છે, અને જરૂર જણાવી જન્્યાઓએ તીથોના ઉદ્ધાર કરવામા પુષ્કળ દ્રવ્ય ખરમ્યુ છે

શ્રી મોવણીજી તીર્થ અસ્તિત્વમા આનુ અને શ્રી મહોનાથજી ભાવાનની પ્રતિષ્ઠા થઈ સારથી એમની વર્ષગાના દિવને સ્વામીનાત્મવ્યને જન્મણુવારે શ્રી સધને દરેક માવ નાખ્યો છે

શ્રી મોવણીજીનુ તીર્થ અસ્તિત્વમા આનુ તે પહેલા ' માયા દેવ ' ની યાત્રા તરીકે "માત રનુ તીર્થ ' ગુજરાતમા પ્રસિદ્ધતાની ટેએ મિરાજનુ હતુ એ જુના તીથ તો ઉદ્ધાર શ્રીમાન શેકે એટલી સેની છે । તાથી કરવા માઓ છે કે જ્યાં એાજમા એાજ યાગથી પાચ લાખ રૂપીઆનો મજાવર ખરચ થશે. અત્યારમુકીમા દોઢથી એ લાખ તો ખરચાઈ ગયા છે

એાની વ્ય નાજનુ ધામ ગુજરાતની ઉતર નાજુએ છે એ પહાડપગ વિમળશાહ મત્રી વિગે રએ બધાવેના પ્રાચીન મરીગરી અને શિલ્પમાલના સુ ને નમુનારૂપશ્રી નેમિનાથ ભગવાન વિગેરેના મ્હોના વિશાળ જિના નયો છે, જેના શિખરોના મુકો તરફ પહાડી વા ણીએ ડોકળા કરતી દોરી રહી છે એ દેવાલયોની સ્ત્રોતમા કૈનવર્મ સાગા ન્હોતી તે પશુ મર્દમશ્રીએ નવિન બધાવી છે

કલોનમા સ્થાનકવાસીની વધારે વસ્તી હતી ત્યાં જિનમદિર નહોતું એની જરૂર જણાતા મહુમના મ્હોટા ભાઇ શેઠ મનસુખભાઈની ઇચ્છાથી નવિન દેરાસર, ઉપાધ્યય અને ધર્મશાળા બની છે એની પ્રતિષ્ઠા, નવકારશી અને ઓમ્જીવમા આશરે દોઢ બે લાખનો ખરચ થયો છે એ ઓમ્જીવના આમ ત્રણમા અમદાવાદનો જૈન સઘ, જૈન ઓ જૈનેતર શ્રીમત વર્ગ કલોલ પધાર્થો હતો, જેમા સર ચીતુભાઈ ખેરેનેટ પણ હતા

શ્રી મેવાડ જીર્ણોદ્ધારની ટીપમા પચાસ હજાર રૂપિયાની મ્હોટી રકમ આપવાનું નક્કી કર્યું છે દરેક સાલ દશ દશ હજાર આપી પાંચ વર્ષમા તે પૂરી કરવાની છે અત્યારસુધી ત્રણ વર્ષના ત્રીસ હજાર અપાઈ ગયા છે

આસપાસ જીર્ણોદ્ધારના ચરણમા ન્હાની મ્હોટી રકમો મળીને લાખો રૂપિયાના બેટણા મહુમ ભાગ્યશાળી શેઠે કર્યા છે

જીવદયા એ તો એમનું જ્ઞાનસોમુ ધન, પાજરાપોળ એ તો એમના આત્મ-પ્રાણ, એના રક્ષણ માટે જ અખૂટ સપતિના સ્વામી બન્યા હતા, એમ રહેજો કદપી શકાય તેમ છે

અમદાવાદના શિરે એક પાપ-કર્મનું ક્લક મ્હોટેલું હતું તે ન્યારથી વસ્યું હશે ત્યારથી ભદ્રકાળી માતાને દુર્ગાઈમીના દિવસે એક બકરાનું બળિદાન અપાતું હતું પાચેક વર્ષ ઉપર અમદાવાદમા હાલ બિરાજે છે એ પદ્મપૂજ્ય મુનિમહારાજશ્રી રામવિજયજીનું આતુર્ભાસ હતું એમની હિલચાલના અંગે આપુ અમદાવાદ બળભગી ઉડ્યુ એનો આજ જીજ્ઞા કલેક્ટર મી હાર્ટગોર્નની પાસે ગયો શહેરમા શાંતિ અને સુલેહ સાચવવાની રૂરજ એ અમલદારની હતી મી હાર્ટગોર્ન સાહેબે કાળીમાતાના પૂજારીએને તથા મહાજનના શેઠ તરિકે શ્રીમાન જમના ભાઈ, શેઠ મ ગણદાસ, શેઠ સારાભાઈ ઝાલાભાઈને પોતાની રૂબરૂ ઓવાળી વાટાઘાટ કરીને આખરે પતાવટ કરી આપી દરસાનનું પાપક્રમ બધ થયું એક દશ હજારની રકમ વ્યાજે મૂકવાનું ક્યું એના વ્યાજમાથી માનાની પૂજાદિ ક્રિયા અને ઘઠાભોજનાદિ ખરચ કરવો હતો એ રકમમા ચાર હજાર રૂપિયા મહુમ શેઠ જમનાભાઈએ આપી “ કાયમની જીવહિંસા ” બચાવવામા હીસ્સેદાર બની મહા પુણ્ય ઉપાર્જન કર્યું છે

દેરોના વસવાટને સાડે રાચગડા ગામમા કેટલ-હાઉસીસ, પાણી પીવાના હવાડા, ચરવાને સાડે મ્હોટા ખીડો ને ખેતરો પાજરાપોળ તરફથી વસાવી દીધા છે ત્યાં પત્રીશ હજારના ખરચે “ દેરોના નિવાસ ” પુરતી મહુમશ્રીએ પડાળાઓ બધાવી છે ખોડાદેરના જીવન માટે લાખોની સખાવતો ઉદાર દિવથી કરવાને જરાયે થ બ્યા નથી એ દાનનો પ્રવાહ ગયાનદીના પૂગની જેમ આગળ ને આગળ ધપ્યે જતો હતો

ખાલીશ વર્ષથી સાર્વજનિક દવાખાનાનો ધાલ શહેરી પ્રજાને આપે જાય છે કાખેલ અને બાહોશ દાકતરોને સારા પગા થી રાક્યા છે, એમની મારવારમા રોજ ૩૦૦-૪૦૦ દર્દીઓની હાજરી કાયમને માટે રહે છે

હાલમા આશરે બે વર્ષ ઉપર એમના પૂજ્ય પિતાશ્રી શેઠ ભયુભાઈના વડામા એક નવિન

જિનમન્દિર માથે મહોળા રમેલાળી વિશાળ ધર્મશાળા બંધાવી છે ક્યા બહારગામના યાત્રાળુ એને ઉતરવાની ઉત્તમ મગવડ વામણુ ગોડાની સાથે કરી છે

છેલ્લા દસ વર્ષથી ચૈત્ર અને વ્યાસો મામની આય મિનની ઝોળી શહેરમાં કેટનીએજ જગ્યાએ જમે છે, પણ તે પહેલા ભાગ્યેજ કોઇ કોઇ જગ્યાએ જોગવાઇ હતી. આજકાલ લગભગ પચાસ વર્ષથી મહુમ મોડશ્રીના વડીનોના વખતથી તેઓ તે જગ્યાએ છે

ચાનોદારમાં-મથો લખાવવામાં ઘણું દ્રવ્ય વાપર્યું છે માન્યવર શેઠ માલોખ્યાનબાઇના લખપ્રસંગે સાચા મોતી વિગેરે ઉંચી કીમતના પાસ્તાળીશ હોડાનુ ઉઘાપન ધણુજ ખર્ચે મહોટા શેઠના ભાગમાં કર્યું હતુ એ સમયે નવકારશી વિગેરે સત્કાર્યોથી ચામનનો સારો ઉલોત પ્રમાર્યો હતો એમના જીવન-વિભક્ષમાંથી ધાર્મિક દષ્ટિએ આપણુને ઘણું શિખવાનુ છે-અદૃષ્ટુ હૃવાનુ છે

આ તે પ્રભુ-પૂજા ઉપર કેટલા પ્રીતિ ? પૂજા બજાવવા ઉપર અતરની કેટલી પ્રેરણા ? ભાવના અને ભક્તિની કેવી ધમકા ' એનુ તો વર્ણન યઇ શકે એમ નથી. કુમસના આગિમાનુવન જેવા રમ્ય-જિનાલયમાં જેઠ વદિ ૧૪ ના રાજ અતરાય-કમની પૂજા ઉદ્દાસપૂતક બજાવી, તથાપિ એ તાન જરકે ઉતર્યું નહોતુ અગાડ શુિ એકમનો બેસતો મહિનો છે, માટે એ વિમે તો બહુજ ધામધૂમથી પૂજા બજાવવી છે એ સદ્વિચારે જે. વદિ અમાસના દિવસે બધી તૈયારી કરી સુરતથી ઉત્તમ પ્રકારનુ કળ નૈવેદ્ય મગાવી રાખ્યુ એ ભાવનાપૂર્વક કરેની તૈયારીનો અમર નહિજ થાય એવી ખમર ચાની વિના બીજને ક્વાથી હોય ? " મનુષ્ય ધાર છે એજ, કર્મ કરે છે કાષક બીજુ " ' ઘડી પછી શુ બનશે ? ' તેની ખમર કોઇને નથી ઉ ય કામની સૃષ્ટિ અધારમાં જ કુમેની છે પ્રજ્ઞાતન ખીલેનુ પુષ્પ સાયકાળે કુમ્ભાઇ જાય છે દીવામાં દીવેન યુગ્યુ એટલે ટપ દઇને દીવો ઝોલવાઈ જાય છે

સ ગલ સાક્ષર રાજર્ખિ કનાપિના કાન્યમાં કથીશ કે—

તે માર્ગના પચિક ત્હોય બધા દીએ છે છે મનુષ્ય જન્મ, જીવનુ, મૃતુ ભામ માવ તો મત્સુથી રૂન જન્મથી હાન્ય શાને ? વૈગવ્યમન ગદી આયુ ન ગામ શાને ?

' શ્રામાનુ શેઠ સાહેબ સાગ્ન મારા કુમસમાં રાત્રીએ સુતા અને મોડી રાત્રે છાનીમાં મહજ હુખાવો થયો અને તુતજ દાટ ફેલ્ય થયુ સુતી વખતે શ્રીમાનશ્રીને માનુમ નહોતુ કે ' થોડી વાર પછી આ કાની-તખેદી હુનિરાને હોડવી પડશે ' એમની જીવન-રેખામાંથી એટલુ તો જરૂર સોચ્છે કે શ્રીમત કે રક દરકને અણુધારી વખતે-નોડીસ વગર મહોનુ વારટ લાગ્યુ પ.એ. ' માટે મજેલી સપતિ કે ચાન જુદ્ધિનો સદન્ય અપાતમ્પયાણ કે ગાસનસેનામાં જરૂર કરશે, એજ દિતમર છે નહા તો આન્યાએવા ખાની હાથે અને વિને મહોર ચાત્યા જશે ઉત્તમ ભવ હારી જશે પછી તો એમજ મનાઇ જશે કે છાણુ માટેનો કીટો બજામાં જ તરકીતે નાસ પામ્મો

જુના સરમર છતા નવા યુગમાં મ્હારો ધર્મ મ્હાડ તીર્થ અને મ્હાડી પાજરાપોગ મ્હોનાર અને માનનાર મ્હુ મ જોઠ જમનાબાઇ શ્રીમતવર્ગમાં એક અચગવ્ય વ્યક્તિ તરીકે ગણાતા હતાં એમાજ એમની શ્રદ્ધા મહત્તા અને માર્ગદક્ષતા અમની હતી

એમના જીવનનું મહુર્થી વધારે આડપડ પ્રકરણુ તો ખોડાદોર અને પાજરાપોળને “ યાવત-ચદ્ર વિદાર્ગે ” ની જેમ સગ જીવતી રાખી તે છે એમની યશસ્વી ઠાગકિર્દી તો મુગા દોરો-અનાથ વનવરોના મરણશુર્થે તાખવેલી દયાથી ડાલમને માટે ટકી રહેલી જ છે

વિનય અને વિવેક, પ્રેમ અને દયા, અહિંસા અને ઉદારતા, દ્રઢતા અને નમ્રતા વિગેરે સાદાઈના અપૂર્વ ગુણો જેમના દેવી જીવનમા નિરંતર વહેતા હતા એવા આ નનીગ શ્રીમાનના અવસાનથી એમના ધર્મશીન પત્ની, એમના આયુષ્યમાન શ્રીમાન બનીજ અને એમનો કુટુંબ વર્ગ તથા મિત્રમડળ-એટલાને જ નહિ, પણ આખા અમદાવા ને અને ભારતવર્ષની જૈનજનતાને પણ ભારે ખામી પડી છે એ ખામી પૂરી પાડવાની ફરજ એમના માનવતા બનીજ ગેડ માણેઃ લાલભાઈના શિરે શ્રુદ્ધી છે

વર્તમાન યુગમા જીજ મન્દિર અને ખોડાદોરના ઉદ્ધારકનો કડીણુ અને ગુચનાડા ભરેલો ત્રાયકા ઉંચનાગ ઉદાર, સખાનતે બહાદુર, મ્હોટા શ્રીમાન શેઠ મનસુખભાઈ અને તીર્થરક્ષણુમા આત્મ-અર્પણુ કરનાર શામનસહાયક સગદાર ગેર તાનભાઈ જેના જૈનકામના બે શ્રીમાન તાગએ આપણી પાસેથી વ્યારના અદ્રસ્ય થયા છે, એ જવાયેલો અન્ધનર હજી હુર થયો નથી, તે આગમજ શ્રેઠીશિરોમણિુ ગેડ જન્મનાભાઈ આજે આપણી પાસેથી ચા'ના ગયા ગયા તે ગયા કેટલેયે કાળ વહી જરો તોયે એતો કદીયે પાછા આવવાના નથી પણ એમની ધાર્મિક ઉદારતા અને પરોપકારી જીવનની ડયા એમની અપૂર્વ શ્રદ્ધા-ક્રિયા માથે શામનમા મદાના માટે સતેજ-જીવતીજ છે

મહુમ શેઠ જન્મનાભાઈના ધર્મશીન પત્ની શ્રીમતી ગ સ્વ માણેઃ બહેન મૂળથીજ ધર્મનિષ્ઠ, મમજી, બાહોજ સુશિક્ષિત, ચાન્ત સ્વભાવી અને વિનયવાન છે એમના પવિત્ર મનમા આત્માનુચારીજ ધર્મ અને વિનયના ઉચ્ચ સરકારોના ખી રોપાયા છે ભાગ્યશાળી સુખી-ગૃહમા વસનાટ થયા પછી એ ગુણોમા પ્રતિનિત વધારો થનો ગયો છે, અને પ્રભાવશાળી શેઠશ્રીના મમાગમે પોતાનો ધર્મજિજ્ઞાસામા ઉદ્ય પામતી અભિનાપાનો અમન ધાર્મિક શિક્ષણુ અને ક્રિયાઓમા ડરતા રલા છે

પૂર્વાના પુણ્યકર્મોના યોગે મહુમ શેઠશ્રીએ આદરેના ધાર્મિક કાર્યો ગ સ્વ સુધીન માણેક બહેન અધુગ નહિ ગખે. મહુમ માન્યવરશ્રીના મન્માર્ગે ચાલી એમણે ચવાવેના ધાર્મિક ખાતાઓ અને શામનેત્રતિના કાર્યો ડાયમ ગખવાને પોતાના આત્મિક-મળનો ઉપયોગ ડરશે સદગનશ્રીની આન્તરિક ઇચ્છાઓના સન્માર્ગે અમન કરનાનુ હગિજ નવી બુલે એમની ઉત્તવળ ઠારકિર્દીમા થયેલો ઉમેરો જવાને પોતે સદા હોમીના રહેશે

આ બવી દયા, વિનયતા અને ઉદારતાનો જન્મ એમના અન્તરમા નવો થયો નહોતો એ સદ્ગુણો એમના પૂજ્યપિતાશ્રી ગેડ ભગુભાઈના તગ્દથી ગૈરુચ્ચિત વારસામા પ્રાપ્ત થયા હતા એમના મ્હોટાભાઈ માન્યવર શ્રીમાન શેઠ મનસુખભાઈએ સગીન રીતે પોખ્યા હતા મહુમ મ્હોટા શેઠ મનસુખભાઈએ સપૂર્ણ વ્યવત્રતા અને ઉદારતાથી ધર્મ દયા અને દાનના પરોપ કારી કાર્યો કર્યા છે એ પ્રણાલિકાને કાયમને માટે ટકારી રાખવાનુ મોધુ સન મહુમ શેઠ જન્મ

તેથી હું અન્ય પતિને ઈચ્છતી નથી પ્રસન્ન થયેના એ મારા પતિ અનંતકાળ
સુધી મારો સંગ હોવાનું નથી

પરમાર્થ

શુદ્ધનેત્રારૂપ અનર્વૃત્તિ પોતાની શુદ્ધરૂપ મળાને કહે છે, એ પમર સ્થાપના કરી આનંદનજીએ સ્તુતિ કરવાનો પ્રારંભ કર્યો છે આ જન્મે રાખિત મોનો આત્માસાથે તાંત્રમ્યમબધ છે તેથી ચૈતન્યશક્તિ પરમા મનાને પામેના સ્વભાવે સ્વામી સાથે પોતાનો મબધ કેવો છે તે જણાવે છે

ચેતના —હું શુદ્ધ આત્મા વિના અન્યને ઈચ્છતી નથી, તેમજ પરમાત્મા ચૈતન્યશક્તિ વિના બીજા પરપણીથી પ્રગ્ન થતો નથી જ્યાંથી પરપણી તરફથી લક્ષ્ય વિગમ પામી પોતાના સ્વરૂપ તરફ લક્ષ્ય લગવારૂપ આત્માનું પ્રવચન થાય છે ત્યારથી ચૈતન્યની ચૈતન્યશક્તિથી આત્મપ્રસન્નતા થાય છે અને તે જ દિવસથી સ્વરૂપપ્રાપ્તિની આદિ ગણવામા આવે છે

આરી ગીતે શુદ્ધ મયજી પ્રાપ્ત થવા પછી તેનો કોઈ પણ કાળે નાશ થતો નથી, તેથી માદિ સાત, માદિ અનંત અનાદિ માત અને અનાદિ અનંત, એ આ પ્રારમાથી બીજાને પ્રગ્ન બે માદિ - નન છે તે પ્રમરે ચૈત યતો અને ચૈતન્યશક્તિનો મબધ હે છે જ્યાંથી આત્માને પોતાના શુદ્ધસ્વરૂપની પ્રાપ્તિરૂપ જ્ઞાન થયું ત્યાંથી ગણવાની આત્માનો કોઈ પણ કાળે અનંત નથી થતો, તે માદિ અનંત ભાગે થયેલો મબધ જાણવો

પ્રીતસગાર્દે રે જગમાં સહુ કરેરે, પ્રીતસગાર્દે ન કોય,

પ્રીતસગાર્દે ર નિરુપાધિક કહીરે, સોપાધિક ધન યોય શ્રુષભ૦ ન

શબ્દાર્થ

પ્રીતસગાર્દે=દોસ્તીનું સગપણ જગમા=જગતમા=સ સારમાં, સહુ કરેરે=બધાએ કરે છે, (પણુ તે) પ્રીતસનાઇ=દોસ્તીનું સગપણ, ન કોય=ન બણુવું (કારણુ કે) પ્રીત સગાર્દે=પ્રીતિનું સગપણુ તે, નિરુપાધિક=ઉપાધિ રહિત, કહીરે=કહુ છે, (તેથી) સોપાધિક=ઉપાધિ સહિત જે પ્રીતિ તે તે ધન=આત્મશક્તિ=આત્મવપણુ, યોય=યોવારૂપ કાય કરે છે

ભાવાર્થ.

સ સાગમા પતિપત્નીના સગપણુ પુત્રપુત્રીનો વિવાહ કરી સગાઇ મબધ મર્થ કોઇ કરે છે, પણુ તે ગીતે કરેલી સગાઇ જગજરી પ્રીતસગાઇ નથી કેમકે મહાત્માઓએ પ્રીતસગાઇ નિરુપાધિક કરી છે પૂર્વોક્ત પ્રીતસગાઇ સોપાધિક છે અને તેથી આત્મશક્તિરૂપ પોતાનું ધન યોવારૂપ કાર્ય થાય છે

પરમાર્થ

ઋષભજિનનો અને મારો મબધ સોપાધિક નથી. આત્મદ્રવ્યવિના અન્યપુર્ણાદિકનો મબધ તે ઉપાધિ અને ઉપાધિએ સહિત તે સોપાધિક ચૈતન્યશક્તિનો અને ચૈતન્યનો મબધ તેવો નથી

જગત્ના જીવો જે પ્રીતિ સબધ કરે છે, તે સોપાધિક છે શરીરરૂપ ઉપાધિનો આશ્રય કરી રહેતું ચૈતન્ય તેની જ ઉપાધિનાળા અન્ય ચૈતન્યની સાથે પોતાના મબધની કલ્પના કરે છે અને તેને પ્રીતમગાઇ ગણે છે

આની રીતની મગાઇ ન્યા સુધી અનુકૂળપણે હોય ત્યા સુધી રહે છે, અથવા વધારેમા વધારે શરીરાદિકના મબધને લઈ સગાઈ થઈ હોય તે ન્યા સુધી રહે ત્યા સુધી રહે છે શરીરાદિ નષ્ટ થતા સગાઈ પણ નષ્ટ થાય છે, એટલે ઉપર જે ચાર પ્રકાર કલા છે તેમાના સાદિ માત પ્રકારે આ પ્રીતમગાઇ થયેલી જાણવી

જેથી અદિ ચેતનાશક્તિ કહે છે કે મારી અને ઋષભજિનની પ્રીતમગાઇ સાદિ અનત ભાગે છે જે સગાઈ થયા પછી કોઈ પણ કાળે નષ્ટ થતી નથી તેથી આ અપનાળમા નષ્ટ થવા રૂપ સોપાધિકપણુને લઈને થયેલી સગાઈ બરાબર નથી આની સગાઈથી તે આત્માની ઋદ્ધિશક્તિ ખોવારૂપ કાર્ય થાય છે

કોડ્ કત કારણ કાષ્ટ મજ્જણ કરેરે, મજ્જણુ કતને ધાય;
એ મેલો નવિ કઠ્ઠયે સંભવેરે, મેલો ઠામ ન ઠાય ઋષભ૦ ૩.

શબ્દાર્થ.

કોડ્=કેટલીક સ્ત્રીઓ અથવા કોઈક જન, કત=પતિ (તેને મળવાને)
કારણુ=માટે, કાષ્ટ ભક્ષણુ કરે રે=અગ્નિમા બળી સતી થાય (શા હેતુથી તે ક) મજ્જણુ=મળીણુ, ક તને=પતિને, ધાય=હોડીને (પણ) એ મેળો= મેળાપ=એ મળવારૂપ કાર્ય તે, નવિ=નહિ, કઠ્ઠયે=કઠિએ=કયારે પણ, સ ભવેરે=બની શકે, (કારણુ કે) મેળો=મળવાની જગ્યા, ઠામ ન ઠાય= ઠામ=ચોક્કસ ઠેકાણુ, ઠાય=ચોક્કસ ઠરાવ, તે વગરની તે ઠામ ન ઠાય= ઠર ઠેકાણુ વગરની છે

ભાવાર્થ.

કેટલીક સ્ત્રીઓ મરણુદ્વારે પતિનો વિયોગ થતા પતિને મળવા માટે અગ્નિમા પ્રવેશ કરે છે (મતી થઈ પ્રાણુત્યાગ કરે છે) અને તેમ ઠરતા એમ મમને છે કે

અમે પતિને તુરત મળીશું, પણ મળવાનું કામ ઠેકાણે ચોકમ ન હોવાથી આ મેળાપ સભવી શકતો નથી

વ્યવહાર

પરબ્રહ્મને મળવા માટે કેટલાં અજ્ઞાનીઓ અગ્નિમા પ્રવેશ કરે છે ઉપનયનથી પર્વત ઉપરથી પડીને જગમા ડુબીને, હિમાન્ય જઈ દિમા ગળીને અને ાશીમા જઈ મરન લઈને પ્રાણુત્યાગ કરી પરબ્રહ્મરૂપ પતિને તુરત મળવાનું ધારે છે પણ આ રીતે તેઓ તો પરબ્રહ્મ માથે મેળાપ થવાનો સભવ ઈથી મરણ કે જે નિરપામ છે, બાતલ સ્વ છે તેની પ્રાપ્તિ બાબ જ આ પ્રાણુત્યાગથી કંઈવા ધન્યુ તે મળાનું નથી. તેથી ઉક્ત પ્રકારે તેમની ક્રિયાનું તેમજ પરબ્રહ્મને મળવાનું કામ ઠેકાણે નથી, તેથી પરબ્રહ્મ સાથે તેમનો મેળા સભવનો નથી.

પરમાર્થ

લોકો પ્રીતમગાઇ ટકાવવાને માટે જે પ્રાણુત્યાગ કરવામા આવે છે તે બરાબર નથી એમ સૂચનુ છે કેમકે જે શરીરાદિના મબંધને લઈને તે પ્રીતમગાઇ થયેલી તે નષ્ટ થતા તેવી સમાઈ નષ્ટ થવી જોઈએ અને તેમ યાન તે તેને માટે ક્યેસ કરવો વ્યર્થ છે

કોઈ પતિરજન અતિઘણો તપ કરેરે, પતિરજન તનતાપ,
 ઇ પતિરજન મે નવિ ચિત્ત ધર્યુરે, રજન ધાતુમેળાપ મૂપમ૦ ઇ

શબ્દાર્થ.

કોઈ=કેટલીક સ્ત્રીઓ, પતિ=પત્ની=સ્વામી, (તેને) રજન=પ્રસન્ન કરવાને, અતિ ઘણો=બહુ બહુ, તપ=તપસ્યા કરે છે, (અને) પતિરજન=પતિને પ્રસન્ન કરવાને, તન=શરીર, (તેને) તાપ=તપાવવાનું શારીરિક કષ્ટ તે (કરે છે), (પણ) એ=પૂર્વે કહ્યું તે, પતિરજન=પતિને પ્રસન્ન કરવાનો પ્રકાર, મે=આનંદધને અથવા શુદ્ધચૈતનાએ, નવિ ચિત્ત ધર્યુરે=મનમા ધાર્યું નથી રજન=પ્રસન્ન કરવું તે, ધાતુ=મૂળ વસ્તુ, (તેનો) મેળાપ=જોડાવું =ધાતે માત મળી જવું (તે છે)

ભાવાર્થ

કેટલીક સ્ત્રીઓ પતિને પ્રસન્ન કરવાને ઘણા પ્રકારના તપ કરે છે, તેમ વળી શારીરિક કષ્ટોથી જ પતિ પ્રસન્ન થશે-એમ ધારી પતિની પ્રમત્તના માટે અનેક પ્રકારે શરીરકલેશ સહન કરે છે

પણુ આ પ્રકારે પતિને રજન કુવાતુ મે ચિત્તમા ધાર્યું નથી પતિને રજન કરવાનો ઇલાજ તો માત્ર ધાતુમેગાપ એટલે પતિની મૂળ પ્રકૃતિ માથે મળવુ તેજ છે

વ્યંચાર્થ

ક્રુનાઃ અગ્ની જ્નો સ્વરૂપપ્રાપ્તિને માટે વા પશ્ચદ્વરૂપ પતિને મળવા માટે અને- પ્રકા ગ્ના તપ દ્રે છે અને મુક્તિ મેગવવા શારીરિક ક્રોધાથી નરીરને તપાવે છે, પણુ તેમ ઠરવુ મને ઊચિત લાગતુ નથી એટલે માન તપ કરી નિગ્જનરૂપ પતિને મળવાતુ મે ચિત્તમા ધાર્યું નથી.

નિરજનરૂપ પતિની મગપ્રકૃતિ જે શુદ્ધ આત્મમત્તા તે રૂપ ધાતુ તે મગ ધાતુ, તેની માથે મેગાપ થવાથી અથવા નિરજનમા ઐક્યરૂપતાપણે પોતાનો મેગાપ થવો તે જ પતિરજન છે, કે જે પ્રમાણે એકવાર પતિરજન થવાથી અનતમગ સુત્રી તે કાયમ રહે છે

પરમાર્થ

આ વિષય અનુભવનો છે નિરજનરૂપ પતિને મળવાનો જેમનો ખરેખરો અનુભવ હોય તેજ આ વિષયને યથાર્થ દર્શાવી શકે તેમ છે માટે સદ્યુ થી આ ગાથાના અથને વિગેય સ્પષ્ટ કરી ચિત્તમાં ખેગાડવો. અત્રે માન અધરોપર લક્ષ આપી આમાન્યપણે ભાવાર્થ લખ્યો છે

કોઈ કહે લીલારે અલખ અલખ તણીરે, લલ પુરે મન આણ;
દોષ રહિતને લીલા નવિ ઘટેરે, લીલા દોષવિલાસ. ઋકપમ૦ ૫

શબ્દાર્થ.

દોષ કહે=કેટલાકો કહે છે કે, (આ) લીલારે=ક્રીડા છે (ક્રીડા ક્રવી છે તો કે) અલખ=કળી ન ગકાય તેવી, (ક્રાની તે ક્રીડા છે તો કે) અલખ તણીરે=પરમેશ્વરની, (વળી આ ક્રીડા) લખ=વાખો, પૂરે=સ પૂણું કહે, મન આગ=મનની આગાઓ, (એવી છે તો પણુ) દોષરહિતને=જેમને કોપો નથી તેમને, લીલા=ક્રીડા, નવિ ઘટે=યોગ્ય નથી, (કારણ કે) લીલા=ક્રીડા તે, દોષવિલાસ=દોષોની ર ગભૂમિરૂપ છે=દોષરૂપ છે

ભાવાર્થ.

વળી કોઈક કહે છે કે ઉપર મ ક્રુપો કર્યા તે બગબર નથી આ જગત્ પગ મેશ્વરની લીલારૂપ છે અને તે લીલા જલુનામા આવે તેવી નથી પગમેશ્વરજ લોકોના મનની લાખો આગા પૂરે છે માટે ઇશ્વરપરાયણુ રહેવુ એજ યોગ્ય છે પતિરજનના બીજા અનેક ઉપાયોની જરૂર નથી

આ કહેલું પણ બરાબર નથી કેમકે દોષરહિત ઇશ્વરમા લીલા કરવાડપ સ્વભાવ ઘટતો નથી કારણ ઇશ્વર નિર્દોષ હોવા જોઈએ અને લીલા કરવી તે તો દોષનો વિલાસ છે—દોષરૂપ છે

પરમાર્થ

પરમાત્માપણુ પામવાના માગ મા નિરુદ્ધી થઈ ગએના અને માન ફેરોજ્જા ચલીયવી અથવા 'જેવું ભારી દશે તેવું બનશે' એમ વિચારી પતિરજનરૂપ આત્મસ્વરૂપ મેળવવામા નિરૂદ્ધી થયનાઓને પુરુષાર્થ -રચાવી રચણા -રચણા આ ગાથાનો ન્ય-ન્યાર્થ સમજવાનો છે

જેઓ માત્ર એમજ કહે છે કે માર્તા હર્તા ઇશ્વર છે, આપણે માત્ર તેને આધીન રહેવું, પછી જે થાય તે ખરૂં તેમને ઉલ્લેખી કરવા આ પ્રયાસ છે કે જગત્ ઇશ્વરે દીધા કરવા કહ્યું નથી તે ક્રીડા કરે તે ઇશ્વર નહિ. તેથી તમે પોતે પુરુષાર્થ કરીને છૂટા થાઓ

ચિત્ત પ્રસન્ને રે પૂજનફલ્લ કહ્યુ રે, પૂજા અલ્પહિત ઘઠ,
કપટ રહિત થઈ આત્મસચ્ચરણા રે, આનદધનપદરેહ ઋપમંદ
શબ્દાર્થ.

ચિત્ત=મન, (તેની) પ્રસન્ને રે=પ્રમત્તતા=રાજી થવાપણુ=એકતા થવા યોગ્ય ખુશી તે, પૂજન=ભગવાનની પૂજા, (તેવું) કૃણ કહ્યુ રે=કૃણ કહેલું છે (અને તે) પૂજા=ભગવાનની ભક્તિ, અલ્પહિત=નહિ ખૂડન થાય=નહિ નાશ થાય એવી, એહ=આ રીતે છે—કપટ=છાયા=માયા, (તેથી) રહિત થઈ=વિનાના વધને, આત્મ=પોતાની=જીવની, અરપણા રે=અર્પણુ કરવું તે (ખરી પૂજા છે) (અને એવી પૂજા) આન દધનપદરેહ=મોક્ષપદની રેખા છે

ભાવાર્થ

પતિના ચિત્તની પ્રસન્નતા એ જ પતિસેવનનું કૃણ છે અને તે જ અલ્પહિત મેલના જાણુવી કે જે કપટ રહિત થઈ સિન્યાવ ઠોડી પતિને નિષ્કપટપણે આત્મા ર્પણુ કરાય અને ત્યારેજ ચિત્ત પ્રમત્તતારૂપ પૂજાકૃણ થાય અને ત્યારેજ આનદના સમૃદ્ધરૂપ પદનો મેળાપ થાય.

પરમાર્થ

ચેતના અને ચૈતન્યનો તાદાત્મ્ય સબંધ છે એમ પ્રથમ ગાથામાજ કરેલું છે એટલે પતિના ચિત્તની પ્રમત્તતા તે જ આત્મપ્રસન્નતા જાણુવી અને પૂજનનું કૃણ પણ તેજ સમજવું

અટ પ્રમરી સત્ પ્રમરી પીસ પ્રમરી આિ અનેક પ્રમરીની દ્રવ્ય પૂજાઓ અથવા તપ-

દ્વિગમન—આન્ અનેક ક્રિયાઓ ઢાગ પૂજની કપના કરી પૂજ માનવામા આવે છે, પણ તે કન્ય પૂજ છે ખરેખરી ભાનપૂજ તો નિર્ભાપણે આત્માર્પણ કર્યાથી જ થાય છે અને તેવી પૂજનુ ક્ષણ ચિત્તની પ્રમત્તના છે એટલે કે તેવી પૂજથી જ ચિત્તને શાંતિ મળે છે

અપર એટલે માયા અને ઉપવક્ષણથી ખીજ પણ કયાય ક્રોધ, માન અને લોભ પણ ગણવા તેથી નિષ્કપર એટલે નિષ્કપાય થઈ પરમાત્મામા આત્માર્પણ કરવુ, (આ આત્માર્પણ પાપમા સુમતિનાથ ભગવાનના સ્તવનમા કહેવાયે) તે જ પરિતરજનરૂપ પૂજ છે અને તેનાથી જ આનંદનજ મહારાજ ઠહે છે કે આનંદના મમહતુ પદ મેળવી શકાય છે

શ્રી અજિતનાથ ભગવાનનું સ્તવન.

પથડો નિહાલુ રે વીજા જિનતણો રે, અજિત અજિત ગુણધામ;
જે તેં જીત્યારે તેણે હું જીતિયોરે, પુરૂપ કિસ્યું મુજ નામ પંથડો૦૧.

શબ્દાર્થ.

પથડો=સ્તો—માર્ગ, નિહાલુ રે=એહ, ખીજ જિનતણોરે=આ ચોની-શીમા થયેલા ખીજ પ્રભુનો, (તે ખીજ પ્રભુ કોણુ તો કે) અજિત=કોઈનાથી જીતી ન શકાય તે અજિત, (એવા કોણુ કે) અજિત=અજિતનાથ નામના ભગવાન, (કેવા કે) ગુણધામ=ગુણો—મહાગુણોના, ધરૂપ—હેવાના સ્થાન જેવા (છે) જે=જે કપાયો—પડિપુ, તે=અજિતનાથ ભગવાને, જીત્યારે =જીત્યા છે, તેણે, તે કપાયોએ—પડિપુએ, હુ=મને, જીતિયોરે=જીતી લીધા છે (તેથી) પુરૂપ=પૌરૂપગુણુયુક્ત જીતિવાચક, કિસ્યું=કેવુ, મુજ=મારૂ, નામ—ક્રૂકત નામ (શોભે ઃ અપિતુ ન શોભે)

ભાવાર્થ

અ તરૂ આત્મા સુમતિને ઠહે છે —બાહ્ય અને અભ્ય તરૂ વૈરીઓથી ન જીતી શકાય એવા ખીજ તીર્થ કરૂ અજિતનાથ ભગવાન જેઓ ભવ્યત્વવિનાના અન્ય જીવોથી ન મેળવી શકાય એવા આત્માના જાન દર્શન વીર્ય અને સુખાદિ અનત ગુણોના આનંદુપ છે તેવા ખીજ જિનનો યુથથી ભદ્ર થયેલા મૃગની પેઠે હુ મારૂ જેહ છૂ અર્થાત્ જે મારૂ અજિતનાથ ભગવાને સુકૃતતા પ્રાપ્ત કરી તે મારૂ જેહ છૂ

હે સુમતિ ! અગ્નિનાથ ભગવાન્ની સાથે તાદાત્મ્ય સળધથી તે જે રાગાદિ શત્રુઓને હત્યા તે રાગાદિ (રાગ, દ્વેષ, ક્રોધ, માન, માયા, લીલ વગેરે) શત્રુઓથી હુ પરાજય પામ્યો છું મારાથી હવે સુધી સંપૂર્ણપણે તેમના ઉપર જ ન મેળવી શકાયો નથી, તેથી માત્ર પુરૂષ એવું નામ યોગ્ય નથી વ્યયને અગ્નિનાથ ભગવાન્ની પેઠે હુ કદાચોપર મ પૂર્ણપણે જય મેળવું, ત્યારે જ માત્ર પુરૂષ નામ યોગ્ય છે

આત્મા અને આનંદધન એ ગાંઠો પુલિંગી છે તેમને લઈને પુરૂષનામ યોગ્ય નથી એમ કહ્યું છે

પરમાર્થ

ત્યારે પ્રથમ અર્થે માધવા દેવ અથવા વસ્તુ મેળવરી દેવ ત્યારે બીજાઓ તે અથ માધવા અથવા વસ્તુ મેળવવા કેરી રીતે પ્રવર્તનાં હતા કેવો પ્રવર્તન કર્યો હતો તે વિચારી તે માર્ગે પ્રવર્તવું એ જીવિવાનોનો ધર્મ છે

અગ્નિનાથ ભગવાને મ પૂણું સુખ પ્રાપ્ત કરું છે એમ જાણી મ પૂણું સુખના ધ્યેય આસ્વના કરનાર આનંદ પોતાની મનિ સાથે વિચાર કરે છે કે અગ્નિનાથ ભગવાને પુરૂષાર્થ કરી જે રીતે મુક્તનારૂપ સ પૂણું સુખ મેળવું તે રીતે તે માર્ગે પ્રવર્તન કરી હુ પણ મુક્તનારૂપ મ પૂણું સુખ મેળવું તેને માટે અગ્નિનાથ ભગવાન્ની અને પોતાની સંખામણી કરે છે —

અગ્નિનાથ ભગવાન પશુ શુદ્ધ આત્મા હોવાથી તે સ્વ પુલિંગવાની છે તેમજ હુ પણ આત્મા હોવાથી પુલિંગવાની છું આ પ્રમાણે જ્ઞે કે હુ પુરૂષવાની છું તેમજ તે માત્ર પુરૂષનામ યોગ્ય નથી.

જેમ અગ્નિનાથ ભગવાને કદાચાદિ શત્રુઓને હત્યા તંમ હુ પણ જ્ઞે પુરૂષાર્થવડે કદાચોને હતું તેો નામ પ્રમાણે હુ પ્રાપ્ત થના માર પુરૂષ નામ સાથ ક યદ શકે પણ આ તેથી ઉન્નત છે — જે નામોને અગ્નિનાથ ભગવાને હત્યા તે પાચોએ મને હત્યા છે તેથી મે મહિત જેમ મૂળના યાગથી જુદો પડ્યો મૂમ, મૂજાનું મણુ મ્હ વિશાએ નિર્ભય ધ્યાનકે ગયું તે પોતાના યાગના માર્ગને જુએ તેમ હુ અગ્નિનાથ ભગવાનોનો માર જ્ઞેઉં છું

ચરમનયણકરી મારગ જોવતા રે, મૂલ્યો સયલ મમાર,
જેણે નયણે કરી મારગ જોડયેરે, નયણ તે દિવ્ય વિચાર પથહો ૦ ૨

ગાળદાર્થ.

ચરમનયણુ=ચામડાની આખો-બાધયમુઓ, (તેણે) કરી=તેવડે,
મારગ=રસ્તો, જોવતા=જોના, મૂલ્યો=મૂનીગથો=ચૂકથો, સયલ=મધણો,

સ સાર=વૈદિકનો સમુદાય=જગત્, (કારણ કે) જણે=જ નયણે કંગી=આખો વડે કરીને, મારગ=રસ્તો, જોઈએ એ=જોવો જોઈએ, નયણ તે=તે આંખો, (કેવી જોઈએ તો કે) દિવ્ય વિચાર=અલૌકિક ચક્ષુઓ (જોઈએ એમ હે સુમતિ ! તુ) વિચારજે=ધ્યાનમા રાખજે, અથવા દિવ્ય વિચાર એટલે અલૌકિક વિચાર રૂપ જ્ઞાનચક્ષુ જોઈએ [એમ પણ અર્થ થઈ શકે]

ભાવાર્થ

અગ્નિતનાથ ભગવાન સુકૃતતા પામ્યા તે માર્ગને બાહ્યચક્ષુથી જોતો અને તે જ સત્ય ધારતો આખો સ સાર બૃહ્યો છે

હું ધારું છું તેમ પરમાત્મપણું પામવારૂપ માર્ગ જોવાને દિવ્ય વિચારરૂપ જ્ઞાનચક્ષુ જોઈએ અને તોજ આ અગ્નિતનાથ ભગવાનનો માર્ગ જણાય તેમ છે

પરમાર્થ

અગ્નિતનાથ ભગવાનનું આત્મ પ્રવર્તન હતું, આમ ઉપરેશ લેતા, આમ આધાર લેતા, આના નસ્ટ હતા વા દિગબ્જ હતા-વગેરે બાલ પ્રવર્તનને બાહ્યચક્ષુએ જોઈ નિશ્ચય કરનાર જગતના લોકો બૂન ડરે છે

ભગવાનની બાહ્ય પ્રવૃત્તિ ઉપર નજર ન ગણતા આત્મા માથે અનાદિ સબધમા આવેના ઝમ મમહનો નાસ કરી તે ભગવાન નિઃશ્ચયપણે આત્મામા જ સ્થિતિ કરી કેવી રીતે પરમાત્મપણ પામ્યા, એ આદિ વિચાર રૂપ જ્ઞાનચક્ષુએ પરમાત્મપણું પામવાનો માર્ગ જોવો

મધ્યમ્ય દષ્ટિ ગાંધી મહાત્માઓનો મત્સ્ય કરતા તેમણે આપેના દિવ્ય વિચારરૂપ જ્ઞાનચક્ષુથી ભગવાનનો માર્ગ જ્ઞાનગળ ખરેખરો માર્ગ પામી શકે છે, બાળી વતિ, કુળી, વેપવગેરે પર મમત્વ રાખનાર કદી પણ ભગવાનનો માર્ગ જણવાને મમર્થ થનાર નથી

પુરુષપરપર અનુભવ જોવતારે, અધોઅંધ પઠાય,
વસ્તુ વિચારેરે જો આગમે કરીરે, ચરણ ધરણ નહિ ઠાય પંથહો ૦ ૩

ગાહ્યાર્થ.

પુરુષપર પરા=એક પછી એક થતા પુરુષો અથવા એક આચાર્યની પછી તેના પદ ઉપર નિમાયકા બીજા આચાર્યો, (તેમનો) અનુભવ=માર્ગ-ગીતિ-જ્ઞાન, જોવતા એ=જોતા, અથવા અનુભવથી વિચાર કરી પુરુષપર પરા

જેતા અધ્યયન પગાય=આધ્યાત્મિક પાછળ આધ્યાત્મિક દોષો જાય એવું છે
વસ્તુ=તત્ત્વ, (તેને) વિચારે રે જે આગમે કરી રે=જે આગમ એટલે જૈન
સિદ્ધાન્તો પ્રમાણે (કોઈ) વિચારી જુએ તો, ચરણધરણ-પગ મુકવાનું
નહિ=નથી, ઠાપ=ઠેકાણું

ભાવાર્થ

જે શુદ્ધ પરપરાથી ચાલતો આવેલો તેજ માર્ગ એમ વિચારીએ છીએ તો
ગમ્મલ અને મનાવવા બીજોની પગ પરા નજર પડે છે, એટલે શુદ્ધ પરપરાથી પણ
માર્ગ નિગ્ધાર કરવાનું માધન નથી ઉલટું જેમ ડોડ અધ્યયનને આગેવાન થઈ
બીજા અધ્યયનને માર્ગ બનાવવા પ્રયત્ન કર્યો હોય અને એ વાત સત્ય માની,
પહેલાની પાછળ બીજા અને બીજાની પાછળ ત્રીજા, એમ આધ્યાત્મિકોની શ્રેણી
ચાલતી હોય તેવું થયેલું છે એટલે તે રીતે માર્ગ પ્રાપ્તિ કઠિન છે

વળી આગમને આધારે વા ચાલતો આધાર તત્ત્વનો વિચાર કરીએ, અને
શાસ્ત્રમાં જે પ્રમાણે અજિતનાથ ભગવાનનું પ્રવર્તન જણાવ્યું છે તે પ્રમાણે વર્તવા
ઈચ્છા કરીએ તો તેમ પણ બનતું નથી, કારણ ભગવાન જે રીતે પ્રવર્ત્યા તે માર્ગો
પ્રવર્તવાની વાત તો જાણુપર રાખીએ પણ તે માર્ગમાં પગ મુકવાનું ઠેકાણું પણ
નથી, અર્થાત્ તે માર્ગમાં પગ મુકવાનું પણ માર્ગ સામર્થ્ય નથી

પરમાર્થ

હું અમુક ગમ્મલો છું, અમારી અમુક શુદ્ધ પરપરા છે, અને તે પરપરાને આધારે અને જે
ક્રિયા કરીએ છીએ તેજ સત્ય છે, બીજા નિન્દવ છે-મિથ્યાત્વી છે-એવું જી અન્યની નિંદામાં
પ્રવૃત્તિ કરનાર રાગપ્રેમાધીન વૃત્તિથી પ્રવર્તનારે ચલાવેલા ગમ્મલો તથા મતોને મૂળ પ્રમાણમાં લઈ
તેવા મતના આગ્રહી એક આચાર્ય પછી બીજા આચાર્ય અને શુદ્ધ પછી બીજા શુદ્ધી ચાલતા
આવેલા સપ્રતાવના ક્રિયાકાંડ-એજ ભગવાનનો માર્ગ છે એમ ધારી પ્રવૃત્તિ કરનારને અજિત
નાથનો સય માર્ગ પ્રાપ્ત થયો નથી અને તે માત્ર અધ્યયન પરપરા પ્રમાણે વર્તી ઇચ્છિત વસ્તુ પ્રાપ્ત
કરી શકતા નથી

જો સિદ્ધાન્ત પ્રમાણે ભગવાનનો માર્ગ વિચારીએ છીએ તો કયાયોનો નાશ કરી આ મર્થ્ય
પ્રાપ્ત કરી ભગવાને વર્તન મ્યું હતું તે પ્રમાણે કયાયોનો નાશ કરવો અતિ મુશ્કેલ છે એટલે
આગમ પ્રમાણે ભગવાનનો માર્ગ વિચારતા તે માર્ગે પ્રવર્તવાનું તો શુદ્ધ પણ પગ મુકવાનું સામર્થ્ય
પણુ જેવાનું નથી

તર્ક વિચારે રે વાદપરપરા રે, પાર ન પહુચે કોય,

અભિમત વસ્તુ રે વસ્તુગતે કહેરે, તે વિરલા જગ જોય પથહો ૦ ૪

શબ્દાર્થ.

તર્ક=કલ્પના, (તેના) વિચારેરે=વિચારવાથી, (શુ થાય છે તેા કે)
વાદપર પગ રે=નાદની પર પરા ચાલે છે—પૂર્વપક્ષ ઉત્તરપક્ષ થયે જાય છે,
(પશુ તે રીતે) પાર ન પહુચે કાઇ—કાઇ પશુ પાર પામી શકતો નથી. વાદ-
નીતિથી એક તર્કમાથી બીજે તર્ક નીકળ્યા જ કરે છે

અભિમત=મિચ્છત પ્રાપ્ત કરવા યોગ્ય, વસ્તુ રે=તત્ત્વ, (તે) વસ્તુગતે
જ પ્રમાણે યથાયોગ્ય છે તે પ્રમાણે કહેરે—કહી બતાવે, તે—તેવા મહાત્માઓ
વિરલા—થોડા કવચિત્, જગજ્ઞેય—જગત્માં દેખાય છે

ભાવાર્થ.

પોતાની મેળે તર્કથી વિચાર કરતા એટલે તર્કોથી શકા અને મમાધાન
કરતા એક શકામાથી બીજી અને બીજીમાથી ત્રીજી એમ પર પરા ચાચ્યાજ કરે છે,
તથી તેવી રીતે કોઈ પશુ પાર પહોચી શકતો નથી

પામવા યોગ્ય વસ્તુ (ભગવાનનો માર્ગ) જેમ સિદ્ધાન્તમા છે તેમ કહેનાર
જગત્મા કોઈક વિરલા દેખાય છે

પરમાર્થ

અન્વિતનાથ ભગવાનનો માર્ગ તર્કો રીતે નિશ્ચય કરીશુ એમ કોઇ કહે તેા તે પશુ બને
તેમ નથી ગણુ કે શકાઓ એટલી બધી છે કે એક શકાનુ મમાધાન તર્કવડે કરતા તેમાથી
બીજી શકા ઉત્પત્ત થાય છે અને બીજીમાથી ત્રીજી, એમ યતા વિવાદ હ મેશ ચાચ્યા કરે છે, તેના
છેડા બાવતો નથી

આયુષ્ય ઝોણુ છે, જ્ઞાનની મદતા છે, તર્કોના છેડા ભાનનાગ તેવા જ્ઞાનામહારાજ દેખાતા
નથી માટે વિવાદ અને તર્કોથી માર્ગ પ્રાપ્ત થાય તેમ લાગતુ નથી

વળી વિચાર કરીએ કે “કદિ તર્કોથી ભગવાનનો માર્ગ ન મળ્યો તેા સિદ્ધાન્તથી ભગવાનનો
તે માર્ગ મળશે—ટારણુ વાગી પ્રતિવાદીથી થયેનો નિનય તે મિદ્ધાત એમ કહેવાન છે ગણુધરે
એ અતે પૂર્વાચાર્યોએ બાવા અનેક સિદ્ધાન્તો કર્યા છે અને પુનઃતર્કોમા લખ્યા છે તે સાબલી વા
વાચી માર્ગનો નિશ્ચય કરીશુ ” આમ બનતુ પશુ ઢચુ છે

પામવા યોગ્ય એરી વસ્તુ (જિન માર્ગ) સિદ્ધાન્તોમા જેમ છે, તેમ તથાપ્રકારથી કહેનાર
પશુ જગત્મા કવચિનજ જ્ઞેસામા આવે છે બાજી ગગરેપથી જેમના ચિત્ત દ્વિપિત છે, અને
જેઓ મતના આગ્રહરૂપ આદથી ત્રમાનવા છે, તેમનો પાસેથી શાસ્ત્રવચણુ રી ભગવાનનો માર્ગ
પામવો તે મર્પની પાસેથી અમૃત અને મંદંટની પાસેથી શાન્તના મેળવવા જેતુ છે

વસ્તુ વિચારે રે દિવ્યનયનતણો રે, વિરહ પડ્યો નિરધાર,
તરતમ જોગેરે તરતમ વાસના રે, વાસિત વોધ આધાર પથહો ૦ ૫

શબ્દાર્થ

વસ્તુ=તત્ત્વ, (તેના) વિચારેરે=વિચારવામાં-શોધવામાં, દિવ્યનયણુ તણોરે=દિવ્યચક્ષુનો-જ્ઞાનચક્ષુનો, વિરહ પડ્યો=સખ ધ છુટી ગયો-તથા પ્રકારના જ્ઞાની પુરૂષો મળતા નથી તે રૂપ વિરહ પડ્યો, નિર્ધાર=નક્રી

(બાકી આપણને હાલમાં તે) તરતમ=યથા વિશેષપણે મળતા, જોગે રે=સ યોગોના અનુસારે, તરતમ=યથાવિશેષપણે થતી, વાસનારે-જ્ઞાનરૂપ સુવાસ (તેનાથી) વાસિત-વાસનાજો થયેલ, (જ) બોધ=જ્ઞાન, (તે જ) આધાર=અવયવ રહેલો છે

અર્થ-તર.

તરતમ-યથાવિશેષ, જોગેરે-મન, વચ ૧, ઝાયાતુ સામર્થ્ય તે યોગ તેનાથી, તરતમ-યથાવિશેષ, વાસનારે-જ્ઞાનરૂપ સુવાસ, (તેનાથી) વાસિત-વાસનાજો થાય અથવા બોધવાજો થાય, (કોણુ થાય ?) બોધાધાર-બોધના આધારરૂપ જે આ મા તે

ભાવાર્થ

વસ્તુરૂપ ભગવાનનો માર્ગ વિચારવામાં દિવ્યનયણુનો વિરહ છે એટલે જ્ઞાનરૂપ નેત્ર નથી બાકી સ યોગો પ્રમાણે જેવો જેવો સરકાર થાય છે તેના અનુસાર જે બોધ પ્રાપ્ત થાય છે તેજ આજકાલ આધાર રહેલ છે, તેથી હમણા ને હમણાજ એકમ નિર્ણય થવો બહુ દુર્લભ છે

દ્વિતીય ભાવાર્થ

જેમ જેમ મન વચન કાયાના યોગમાં તારતમ્ય એટલે યથાવિશેષપણુ થાય છે, તેમ તેમ બોધના આધારરૂપ આત્મા પણ વાનનાથી વિશેષ વાસિત થાય છે

તૃતીય ભાવાર્થ.

ભગવાનનો માર્ગ વિચારવારૂપ વસ્તુનો વિચાર કરવામાં દિવ્ય નયણુવાળા અપ્રમત્ત મુનિરાજ અથવા તેનાજ ખીલ્લ મહાત્માઓ અથવા ઉત્કૃષ્ટપણે વિચારીએ

તો કૈવલ્યજ્ઞાની મહારાજનો વિરહ પડેલો છે, તેથી તે દ્વારાએ પણ વસ્તુ વિચારરૂપ માર્ગ પ્રાપ્ત થતો નથી મહાત્માના યોગમા જેટલી તરતમતા-વિશેષતા હોય એટલે કે મહાત્માઓનો ઉપયોગ વિશેષ હોય તેમ તેવા યોગના આધારરૂપ આત્મામા વિશેષ શ્રદ્ધા થઈ શકે, તોપણ તે નિ સદેહ જ્ઞાન કહેવાય નહિ તેથી દિવ્યચક્ષુ વિના ભગવાનનો માર્ગ યથાર્થ જાણવો અતિ કઠણ છે

પરમાર્થ

વિચાર કરતા તેવા સાધનોના અભાવે ભગવાનનો તથારૂપ માર્ગ મળવો અતિ કઠણ છે, એમ મતાવી શુદ્ધિની તીક્ષ્ણતાથી અથવા કોઈ મહાત્માઓના મગથી ભગવાનનો માર્ગ વિચારે તો જેટલું યોગમા તારતમ્ય એટલે યથાવિશેષપણું હોય, તેટલો માર્ગ પ્રાપ્ત થાય, પણ તેથી તે નિશ્ચય ખરખર સંપૂર્ણ છે એમ કહેવાય નહિ. કારણુ અપ્રમત્ત અવસ્થાવાળા મહાત્મા શિવાય તેવા અનુભવનો કોઈ સાક્ષી નથી

**કાઠલબિંધી લઈ પંથ નિહાલશુંરે, એ આશા અવલંબ,
એ જન જીવેરે જિનજી જાણજોરે, આનંદધન મત અંબ. પંથહો ૦ ૬**

શબ્દાર્થ.

કાળલબિંધી લઈ=વખત મળે, પંથ=માર્ગ, નિહાળશુંરે=જોઈશું, એ આશા=ખીજે વખતે તેવા જ્ઞાની મળતાં માર્ગ જોઈશું એ રૂપ આશાને, અવ લંબ=આધારે, એ જન=હું, જીવેરે=જીવું છું, (એમ) જિનજી=હે જિનેશ્વર ભગવાન (આપ), જાણજોરે=જાણીશો, (આપ કેવા છો કે) આનંદધન=આનંદના સમૂહવાળા, મત=દર્શન-અભિપ્રાય, (તેના) અખ-આમ્રવૃક્ષ સમાન, (આપ જાણો)

ભાવાર્થ.

યોગ્ય સમય પ્રાપ્ત થયે ભગવાનનો માર્ગ જોઈશું એવી આશાનો આધાર લઈ મારા જેવા આયુષ્ય પૂર્ણ કરે છે, એવું હે જિનેશ્વર ભગવાન, હે આનંદના સમૂહના મોટા આમ્રવૃક્ષ, આપ જાણો, અથવા આનંદધનજી કહે છે કે—હે જિનેશ્વર ભગવાન, હે શુદ્ધ સ્વાદ્રાદમતના આમ્રવૃક્ષ, અમે ભવિષ્યમા સમય પ્રાપ્ત થયે આપનો માર્ગ પામીશું એ આશાથી ~ માત્ર જીવીએ છીએ એવું આપ જાણો, ખીજે અમારે આધાર નથી

પરમાર્થ

ઉપર સ્તવનમાં કહ્યું તે પ્રમાણે ભગવાનનો તથાવેપ માગ પ્રાપ્ત થવાનું આધન જે આનું નથી તેથી જ્ઞાની મહાત્માઓનો યોગ-આભવમાં અથવા ભગવાનના મગને ત્યારે આપનો માર્ગ પામીશું, એવી આશાથીજ માર માગ જેવા જનો પાના । આપુએ પૂર્ણ કરે છે જેમ આપ જાણોને.

અને આપ આશ્ચર્ય જેવા છે । એટલે જેમ રસને આસનાની શ્રી મહાગુમા આશ્ચર્ય પ્રાપ્ત થતા કૃણસદિત શીનળના મગવાથી આનંદ માર છે અને ત્યા આરામ કરી સુખપૂર્વક માર્ગ પ્રગતિ કરી શકે છે તેમ હે પ્રભુ ! અમે મગના તાપથી તપેના છીએ મારે અમારી દલા ત્યા સ્થિતિ ઉપર નહત કરી આપની ખાસને આશ્રય આપી આપને મારે પ્રસ્તાવમાં સદા રહ ।

શ્રી સંભવનાથ ભગવાનનું સ્તવન.

સમવદેવ તે ધુર સેવો સવે રે, લહી પ્રમુ સેવન ભેદ,
સેવન કારણ પહેલી ભૂમિકારે, અમય અદ્વેષ અપેદ સંભવ૦(ટેક) ૧

શબ્ધાર્થ

સમવદેવ=આ ચોરીશીમાં થયેલા ત્રીજા શ્લોક સંભવનાથ ભગવાન,
તે=નેમને, ધુર=પ્રથમ, સેવો=સેવા કરે (ભજો) સવેરે=અર્થ પ્રાણીમાત્ર,
(શી રીતે ?) લહી=પામી-જાણી (શુ : તો કે) પ્રમુ=ભગવાન, (તેમની)
સેવનભેદ=સેવા કરવાનો ભેદ, (જાણીને પ્રજ્ઞને સેવા.)

સેવનકારણ=સેવા કરવામાં, પહેલી=પ્રથમ, ભૂમિકારે=ભૂમિ (પગથિયું)
(શુ છે ? તો કે) અમય અદ્વેષ, અને અપેદ (આ વલ્લે પનો વિરોધ
અર્થ આગળ સમજાવ્યો છે તે જુઓ)

સાવાર્થ

અ તરુ આત્મ-દેહ લાગ્ય પુરુષો ! સેવાનું સ્વસ્થ જમજને પ્રથમ સંભવનાથ
ભગવાનની સેવા કરો !

આ સેવાની પહેલી ભૂમિકા તે અભયપણ, અદ્વેષપણ અને અપેદપણ જાણવું

परमार्थ

हे लय प्राप्तिओ ! जे तमागे तमा स्वरूप प्राप्त करु होय तो, (अर्थात् अनंत अने अन्यायाध सुख प मुक्तापण प्राप्त करु होय तो) श्री मलरनाथ लगवाननी पूजनतु गहन्य भमज्जे प्रथम तेमनी मेवा ३१ । तेमणे पोतानु न्व प लक्ष्यु ३ अने तेथी तेमने सुन्दपण प्राप्त थयु हे, तमे पणु तेमनु सेवन करु तो पोतानु न्व प लक्ष्मी मन्तपण पाभगे।

आ लगवाननी मेवामा प्रथम आत्मामा अभवपण, अद्वैतपण, अने अपेक्षपण जे ज्य त्रयु शुशो प्राप्त करुवा अने ज्यागे जे त्रणे शुशो आत्मामा प्रकट थाय, त्यागे लगवाननी सेरा करवाना लमि लनी पलती भूमि प्राप्त थयु हे जेम मज्जु

आ त्रणे शुशोतु वर्णुन आगण नवनमा विस्तारथी गतासु हे तेना छपण लगान लक्ष्य आपी विचार करवाथी जे शुशो पोतानी मेजे प्राप्त थगे अर्थात् जे शुशोतु गवा विचार करवाथी अने ध्येयाथी आ मामा पोतानी मेजे प्रकट थगे.

भय चंचळता हो जे परिणामनी रे द्वेष अरोचक भाव,
खेद प्रवृत्ति हो करतां थाकिये रे, दोष अवोध लखाव संभव०२

शब्दार्थ

लय=ह्रीक, (पण अहि या आ पदमा न लयने अर्थ करी हे ते आ प्रभाषे) अथगता=अपणता, (अस्थिरपणु) (शानु २) परिष्ठा-
मनु=मननु, (मननु अस्थिरपणु अथवा अपणपणु ते लय) द्वेष=
अप्रीति ते, अरोचक भाव=वस्तु न गमवी, (वस्तुपर अप्रीति वनी
अथवा वस्तु न इयवी ते द्वेष)

ज्जेद=थाक, प्रवृत्ति=काध पणु करु, (कार्य करुवामा सु थायेला
रहेतु ते प्रवृत्ति) (ते) करता=तेम करता, थाडियेरे=जे थाडी नवु ते.
(अभित थवु ते) (ज्जेद जे उप) दोष=अवशुशु, (ते) अभोध=अज्ञानता
छे, (जेम) लभाव=समभव, (अथवा जे दोषो अभोधने जोग्यागे ७.)

भावार्थ.

परिष्ठाभनी अथगता जेटवे अपणपणु ते लय, अरोचक भाव जेटवे मन
मा वस्तुतु जे अप्रिय लागवापणु अथवा न इयवापणु ते द्वेष, प्रवृत्ति करता
अथवा क्रिया करता थाडिये ते ज्जेद आ त्रणे दोषो स्वइपना अनलुपणुथाथी
थाय हे

પરમાર્થ

ભગવાનના ગુણોના વિચારાદિ ચિત્તવનમાથી ચિત્ત ચળી જઈ અન્ય વિચાર પર ભાગ્ય તે અચરા ચિત્તની અસ્થિર સ્થિતિ (ચિત્તનુ ચાપન) તે બરા આવી ભાવની સ્થિતિ દ્વારાથી ખ્યાન થઈ શકે નથી માટે ભગવાનની મેરા ધ્યાનમારે પ્રથમ ચિત્તમાથી ચાપનતા દૂર કરી અભાવ થવું

જ્યારે એક વસ્તુ વાગવાર પ્રાપ્ત થાય છે ત્યારે, અથવા કમવ્યયથી અનાધિ કાવના પ્રકૃતિ કરતા પ્રતિકૂળ એટલે શુભ મર્મ દરવાનુ દોષ છે ત્યારે તેનુ પ્રવનન કરવો રચનુ નથી તેથી તેના પ્રવર્તન ઉપર દ્રવ યાય છે અને એ ચવાથી શુભ ખ્યાન તા તેના ઉપર અભાવ ચવાથી ત્યાથી ચિત્ત ચળી જાય છે, માટે દ્રવ ત્યાગના યોગ્ય છે, એને ચિત્તમા સંપદ કરેના શુભ વિષયો તરફ જેમ અર્થચિ ન યાય તેમ કરવું

ખ્યાન તથા જ્ઞાનાના અભ્યાસમા પ્રકૃતિ કરતા યાત્રી જનુ તે જે એટલે કે પ મા મા મા વા ચેલાના સ્વરૂપ ચિત્તવન તરફ અર્થચિ ન યાય અને ચિત્ત પણ ચપળતા રહિન દોષ આ જે કુલો છતા પણ અમુક વખત પડી શરીરને વા મનને શ્રમ પડનાં આ તે શ્રમને છીરે ખ્યાનાદિ ક્રિયાથી વિરમવુ પડે તેને એટલે આવી પ્રકૃતિ કરતા યાત્રાના ક્રિયાને જે કહેવાય છે

પૂરેજન વજે મુલે અસ્થ પ્રાપ્ત કરાના છે, અને તે જ્યારે પ્રાપ્ત થાય ત્યારે ભગવાનની મેવાની પ્રથમ શ્રીમકા પ્રાપ્ત થઈ એમ ગણવુ અને જ્યા સુધી ભય દ્રવ અને જે દોષ ત્યા મુખી સ્વરૂપનો ઘોષ થઈ શકે નહિ.

ચરમાવર્ત્ત હો ચરમ કરણ તથા રે, ભવપરિણતિ પરિપાક,
દોષ ટલે વઢી દષ્ટિ જુલે મક્તી રે, પ્રાપ્તિ પ્રવચન વાક્ સમવ૦૩

શબ્દાર્થ

ચરમાવર્ત્ત=છેલ્લો ફેરો, ચરમકરણ=છેલ્લુ કરણ, (યથા પ્રવૃત્તિ અપૂર્વ અને અનિવૃત્તિ, એમાનુ ડેલ્લુ ત્રીનુ કરણ) (તે) ભવ= સસાર, (તેની) પરિણતિ=સ્વભાવ, (સસારમા ભય થવાનો સ્વભાવ તે ભવપરિણતિ, તેનો) પરિપાક=પૂર્ણ થવાપણુ તે, (તે જેને યજુ હોય તેના) દોષ ટલે=અવગુણો દૂર યાય, વળી=અને, દષ્ટિ જુલે=આખો ઉધડે, (જ્ઞાન ચક્ષુ પ્રાપ્ત યાય-શુદ્ધ દ્રષ્ટિ યાય) મક્તી=સારી, (અને) પ્રાપ્તિ=મળે, (પામે) (શુ) પ્રવચન=સિદ્ધાન્ત, (ગામ) (તેની) વાક્=વાણીરહ સ્ય (અર્થાત્ સાક્ષુ રહસ્ય પામે અને શ્રદ્ધા યાય)

ભાવાર્થ.

જેમને અભયપાણુ, અદ્વેષપાણુ અને અજેદપાણુ પ્રાપ્ત થયુ છે, તેમને ભવ ભ્રમણુ કરવાની છેટ્ટી ઉત્સર્પિણી અથવા અવમર્ષિણી બાકી રહે છે તથા તેમને ચગ્મડગ્ણુ (અપૂર્વકરણુ ને અનિવૃત્તિકરણુ) ઠ્યુ છે અને એવી રીતે તેમને ગત્યાગતિનો અભાવ કરવાડપ સામર્થ્ય પ્રાપ્ત થયુ છે એમ અમજ્વુ અને ત્યારેજ હોય ટળવાથી ઉત્તમ દષ્ટિ ખુલે છે, અને સિદ્ધાતના વાક્યોની પ્રાપ્તિ થાય છે

પરમાર્થ

કટનાડ એમ કહ' છે કે, ત્યારે ભવગ્થિતિ પરિપ્ત્વ થયે ત્યારે મુક્તિ થયે, ઇત્યાદિ આનન્ધ વધારનાર પ્રમા' પ વાક્યો મોથી પ્રાણીઓને પુર્યાર્થ કરતા રોકે છે તે બગમર નથી એમ બતાવુ છે

પુર્યાથ ઠીને જેમરો અભય, અદ્વેષ અને અજેદપાણુ પ્રાપ્ત ઠ્યુ છે તેમનો ભવ ગ્થિતિ પરિપ્ત્વ થઈ છે, અને તેમણે ગત્યાગતિનો અભાવ કરવાડપ સામર્થ્ય પ્રાપ્ત કર્યુ છે એમ બતાવુ

તેજ પ્રમાણે તેમનુ ચગ્માર્ત માખી છે, ત્થી તેમણેજ અપૂર્વકરણુ ને અનિવૃત્તિકરણુ ઠ્યુ છે એમ બતાવુ ઉપર પ્રમાણે જેમને અભયપાણુ, અદ્વેષપાણુ, અને અજેદપાણુ પ્રાપ્ત થાય, તેમની દષ્ટિ ખુને છે, અને તેમને સિદ્ધાતના વાક્યો પ્રાપ્ત થાય છે એટલે સિદ્ધાતના વાક્યોપર તેમનેજ ખરેખરી શ્રદ્ધા હોય છે

પરિચય પાતિકઘાતક સાધુશુરે, અકુશલ અપચય ચેતઃ
અથ અધ્યાતમ શ્રવણ મનન કરીરે, પરિશીલન નય હેત સંભવ૦ ૪

શબ્દાર્થ.

પરિચય=સબધ, (કોનો ?) પાતિકઘાતક=પાપોનો નાશ કરનાર,
સાધુશુરે=સાધુઓયા, (સાધુઓ સાથે) (તેથી શુ થાય ?) અકુશળ=
અજ્ઞયાણુકારી, મલીનતાનો અપચય=નાશ થાય, (શાની મલીનતાનો નાશ
થાય ? તે કં) ચેત=ચિત્તની (મનની) (અર્થાત્ મનમાર્થી મલીનતા દૂર
યાય) અથ=શાસ્ત્રો, અધ્યાતમ=અધ્યાત્મનો વિષય જમાં મુખ્ય હોય તેવા,
શ્રવણ=સાભળવુ, મનન=મનમાં વિચારવુ, તેમ કરીને, (શાને માટે ?)
પરિ=સમસ્ત પ્રકારે શીલન=મળવુ તે પરિશીલન, નય=નથોતુ
(તેના) હેતુ=માટે

सावार्थ.

अतएव आत्मा-भाषना नाग दरनाः साधु पुर्यानेो परिव्रय यना चित्तनी
अवत्याणुकारी स्थितिनेो नाग थाय, नेथी आध्यात्मिक अथना श्रवणु अने मन
नवडे पोतानु आत्मस्वरूप समस्तपले प्राप्त थाय

परमार्थ

प्रथम अक्षय, अक्षय अने अक्षे पाऽ प्राप्त यनाथी नील गाथामा उला प्रभाणु
छेव) सिद्धातना वाक्योपर अक्षा थाय

सिद्धान्तना वाक्योपर अक्षा यती, पापोनेो नाश दरनारा के सतपु पो होय छ, तेमनेो
सतम थाय साधु पुर्याना सभागममा आ-याथी अथ याणुमरी अशुद्ध अक्षा चित्तमाथी ह्य
थाय अथवा चित्त शुद्ध अक्षावाणु थाय अने तेम यता आध्यात्मिक शास्त्रोनु अथणु मनन करे
अने नय तथा छेनु पियागता लगवान्ना स्वरूप माथे पोताना आ मन्वरूपनु ममस्त प्रथर
स भाषण ना पी पोताने पोतानु स्व प प्राप्त थाय (अर्थात् पोताना स्वरूपनेो भेगाप थाय)

कारण जोगे हो कारज निपजे रे, एमा कोइ न वाद,
पण कारणविण कारज साधिये रे, ए निज मत उनमाद. स०४

शुद्धार्थ

कारणु=जेनाथी कार्य थाय ते, जेगेरे=भगवाथी, कारण=काय (काम)
निपजरे=थाथे रे, जेमा=जे वातमा, कोछ न वाद=कोछ पणु प्रकारनेो
विवाद जेटले तकरार नथी पणु कारणु विणु=जेनाथी कार्य थाय जेवु
कारणु भेगव्या विना, कारण=काम, साधिये रे=जे सिद्ध करवा नर्थजे, जे-
तो निज=पोतानी, मत=भतिनेो, उनमाद=गाडापणु नलणु

सावार्थ

कार्य करवामा, कारणु जेटले जेनाथी कार्य अर्थ शके ते साधन मजे तो ढाय
थाय, जेमा नर्थ वाद नथी.

पणु कारणु भेगव्या विना कार्य करवानु धारवु, ते मात्र पोताना मतनेो
उनमाद जेटले गाडापणु धारवु मतलणु के जे कारणु भेगव्या होय तोज कार्यनी
निद्धि थाय.

परमार्थ

जे धडे जेना होय तो ते धट्टरुप कार्य करवामा विपा लन काण्ठ मागी अने निमित्त

કારણ દડ ચક્રાદિ એ મળે તો કર્તા (ધડો કરનાર કુભાર) ધડો બનાવી શકે કોઈ એમ ધારે અથવા એમ ને કોઈ મહે તો તેમા વાદ નથી, એટલે તેમ બનવું મહાવિન છે પણ તેથી ને કોઈ ઉનદું જ નહ કે માગી, ચામ અને દડ વિના વડો બનાવું, તો તે ધારવું એ માત્ર ગાડાપણું જ છે એમ મમજવું

સ્વસ્વરૂપને પ્રાપ્ત કરવારૂપ, અથવા મુક્તતા પ્રાપ્ત કરવારૂપ કાર્ય કરવાનું છે આ કાર્ય ને પરમેશ્વરના સ્વરૂપ માથે પોતાના સ્વરૂપનું મળવું થાય તો જ થાય તેમ છે અને તેને માટે ભગવાનના મેવા કરી યોગ્ય છે

ભગવાનના મેવા એ મુન્નતારૂપ કાર્ય માધવાના કારણરૂપ છે, તેથી ને કોઈ ભગવાનના સેવારૂપ કારણ મેળવે, તો મુન્નતારૂપ કાર્ય ઠી રહે છે, એમા વાદ નથી પણ ભગવાનની સેવા દિશ્વ કારણ મેળવ્યા વિના મુન્નતા મેળવવા ધારે, તો તેમ કરવું તે માત્ર ગાડાપણું છે એમ ધારવું તેથી ભગવાનની સેવામા પણ અનુક્રમે અભય, અરૂપ અને અખેદીપણું પ્રાપ્ત કરી કમવડે ભગવાનના સેવા મેળવી મુક્તતા પ્રાપ્ત કરી

મુગ્ધ સુગમ કરી સેવન આદરે રે, સેવન અગમ અનૂપ;

દેજો કદાચિત સેવક યાચના રે, આનંદધન રસરૂપ. સં૦ ૬

શબ્દાર્થ.

મુગ્ધ—ભોળા પ્રાણીઓ, સુગમ=સહેલી, કરી=ધારી, સેવન=ભગવાનની સેવાને, આદરેરે=આદરે છે (કરવા માડે છે, પણ) સેવન=ભગવાનની ને સેવા તે, અગમ=ન મમજાય તેવી અને, અનૂપ—જેની બીજાને ઉપમા ન આપી શકાય તેવી છે, (તેથી) દેજો=આપજો, કદાચિત=કાઈ વખતે (શુદ્ધ) સેવક=આકર, તેની યાચના=માગણી, (શાની માગણી તે કોઈ ભગવાનની સેવાની) (કોણુ આપજો ? તો કે) હે આનંદધનરસરૂપ ! =હે આનંદના ધારા રસરૂપ પ્રભુ ! (કોઈ વખત સેવા આપજો)

ભાવાર્થ.

અ તર આત્મા—ભોળા લોકો સભવનાથ ભગવાનની સેવા સુગમ છે એમ ધારે છે અને તેમ ધારી મેવાને આદરે છે

પણુ ભગવાનની મેવાની તો ઉપમા પણ કોઈને આપી ન શકાય તેવી છે, એટલે તે (સેવા) અનુપમ અને અગમ્ય છે

તેથી હું આનંદના સમૂહરૂપ (આનંદધન) પ્રભુ ! મને કોઈક વખતે પણ
આપની તેવી સેવા આપજો ! એવી માગી (આપના સેવકની) વિનંતિ છે

પરમાર્થ

પૂર્વમાં પ્રમદે અસ્ય અરૂપ અને અષ્ટોપચાર્ય પ્રથમ ભૂમિમારાણી ભગવાનનાં સેવા
અગમ અને નિરૂપમ છે છતાં પણ ભોળા લોકો, તે ભગવાનની સેવા સુગમ છે એમ ધારીને તે
કરવા માંડે છે એ તેમની પેટલી મોગી ભૂલ છે, તે જાતાંવા આનંદધનજી જેના મહાત્મા પણ
ભગવાનની વિનંતિ કરી ચાલના કરે છે કે હું પ્રભુ ! આ ભગવાન અથવા ભગવાનગમા પણ
આપનો સેવક જો હું, તેને આપની સેવા આપજો ! અર્થાત્ મને આપના સેવા પ્રાપ્ત થવું ! અને
ભગવાનના સેવા એવાર પ્રાપ્ત થઈ તેા સુકૃતતાનું મરણ મળવાથી સુકૃતતારૂપ કાર્ય થવામા મને
નથી એમ ખાતરી હોવાથીજ ભગવાનની પામે સેવા આપવાની આનંદધનજી મહાગજી
વિનંતિ કરી છે

તેથી મહાત્માઓથી ભગવાનની સેવા જાણી તે પ્રાપ્ત કરવાનો સુમુખુ જનોએ પ્રયત્ન કરવો
ચોજ છે મતિસ્પન્ધનાથી કરવેલી સેવાનો આમદ મોક્ષનું કારણ થાય એમ સમજવું નહિ.

શ્રી અભિનંદન જિન સ્તવન

અભિનંદન જિન દરિસણ તરસિયે, દરિસણ દુર્લભ દેવ;
મતમત મેદેરે જો જઈ પૂછિયે, સહુ થાપે અહમેવ અભિનંદન૦૧(ટેક)

શબ્દાર્થ

અભિનંદન=ચોથા તીર્થકર શ્રી અભિનંદન નામના ભગવાન જિન=
સગાદિ શત્રુઓ જેમણે જીવ્યા છે તેમનું, દરિસણ=મત, શાસ્ત્ર, અથવા જોવું,
તેના પ્રતિ, તરસિયે=છાંચ કરીએ છીએ (તૃપ્તિ કરીએ છીએ) (ખરેખરી
રીને પ્રબળ ઈચ્છા થની તે, દરિસણ, મત, માર્ગ અથવા દેખવું તે)
દુર્લભ=અતિ કઠણ છે (હું ખે કરી પામીએ તેવું છે) (ઠાવું દર્શન તેવું
છે ? તો કે) દેવ=અભિનંદન ભગવાન નું.

મતમત મેદેરે=જુદા જુદા દર્શનોવાળાને, જો=કદાપિ, જઈ પૂછિયે=
જાણને પૂછીએ કે, (અમારે ભગવાનના દર્શન કરના છે અથવા ભગવાનનો

ખરેખરે માર્ગ શુ ? તે બહુવો છે, તો) સહુ=બધા, થાપે=સ્થાપન કરે (શુ સ્થાપન કરે ? તો કે) અહ મેવ=અમારો માર્ગ જ ભગવાનનો માર્ગ છે

ભાવાર્થ.

અતરૂ આત્મા—હું અભિનેદન ભગવાનનું સ્વરૂપપ્રાપ્તિના માર્ગરૂપ દર્શન જોવા ખરેખરે આકાંક્ષી છું (ખરેખરે ઇચ્છું છું) પણ ભગવાનનું દર્શન (માર્ગ) ઘણું દુર્લભ છે, અર્થાત્ હું જે કઠિને પ્રાપ્ત થાય તેવું છે જૂદા જૂદા મતોમા જઈને પૂછીએ કે, પ્રાપ્ત થાય તેવું ભગવાનનું દર્શન કયું છે ? તો દરેક જણ કહે છે કે અમારૂં દર્શન એટલે મત છે તેજ મોક્ષપ્રાપ્તિનો માર્ગ છે અને તેજ ભગવાનનું દર્શન છે

બ્ય ગાર્થ.

હું અભિનેદન ભગવાનનું એટલે શુદ્ધ આત્માનું દર્શન કરવા ઇચ્છું છું, પણ તે આત્માનું દર્શન અતિ દુર્લભ છે

જૂદા જૂદા મતોમા જઈને જો પૂછીએ છીએ તો, દરેક મતવાળા કહે છે કે અમારા મતમાંજ યથાર્થ પ્રવૃત્તિ કરવાથી તમને આત્મદર્શન થશે એમ સૌ પોતાના મતની વિશેષતા સ્થાપન કરે છે,

પરમાર્થ

ભવ્ય પ્રાણીએ અથવા મુમુક્ષુ જો હમંશા ગુદ્ધ માર્ગ પામવાની તીવ્ર અભિલાષા વાળા હોય છે તે માટે અભિનેદન ભગવાનનું દર્શન, અર્થાત્ ગિન-દર્શન પામવાને ઇચ્છે છે, પણ યથાર્થ રીતે ગિન-દર્શન પ્રાપ્ત થવું અતિ કષ્ટ છે

જે જે ગચ્છેમા અને મતોમા જઈને પૂછીએ છીએ કે ભગવાનનો માર્ગ કયો ? પર જ્ઞેન-દર્શન કયું ? તો દરેક મનવાળા અને દરેક ગચ્છવાળા પોતાનીજ માત અથવા ગચ્છની પરપરાને સ્થાપન કરે છે, એટલે કહે છે કે, મારે જે જ્ઞેન-દર્શન પામ્યા છીએ અને પ્રશંતિ કરીએ છીએ તેજ જ્ઞેન-દર્શન છે પણ નિષ્પક્ષપાતપણે ખરૂં જ્ઞેન-દર્શન બનાવતા નથી

સામાન્યે કરી દરિસણ દોહિલું, નિરણય સકલ વિશેષ;
મદમેં ઘેર્યો રે શ્રંધો કેમ કરે, રવિ શશી રૂપ વિલેખ શ્રમિનંદન૦ ૨.

ગણદાર્થ.

સામાન્યે=સામાન્ય પ્રકારવડે, દરિસણ=આપનો માર્ગ અથવા ભગવાનનું દેખવું, ટાહિલું=કઠણ છે અને નિરણય=નિશ્ચય, સકળ=સમસ્ત

(સપૂર્ણ) વિશેષ=વિશેષ રીતે થવો (તે કહણુ હોયજ) (જેમકે) મદમે=મદ ચઠવાથી (અથવા નીચો ચઠવાથી થયેલી સ્થિતિ) તેમા, ઘેરોરે=ઘેરાયેલો, ઝેવો (કોણુ ?) અઘો=આધણો માણુમ, કેમ કરે=શી રીતે કરી શકે ? (શુ શી રીતે કરી શકે ? તો કે) રવિ=સૂર્યનું, શશી=ચંદ્રમાનું, રૂપ=સ્વરૂપનું, વિવેખ=ચીતરવુ તે અથવા જણવુ તે

ભાવાર્થ.

અતર આત્મા-સામાન્ય પ્રકારે વિચારના અથવા જોતા આપનું દર્શન પામવું કહણુ છે, અને સમન્ત પ્રકાર વિશેષપણે (દર્શનનો) નિર્ણય થવો તે અતિ કહણુ છે

કેમકે મદમા ઘેરાયેલો આધણો માણુમ સૂર્ય અને ચન્દ્રનું સ્વરૂપ કેવી રીતે જાણી શકે ?

પરમાર્થ

સામાન્યપણે અનેક જલમનાનરોના બેગથી આપના શુદ્ધ જ્ઞાનદર્શનનું પામવું કષ્ટ છે તેમ સમસ્ત નવ નિષ્કેપ અને પ્રમાણુ આદિથી ભગવાને ધર્મનું સ્વરૂપ વિશેષ પ્રકારે મહેનું છે તેમ સમજવું પણ મ્હણુ છે સામાન્યપણે અને વિશેષપણે જ્ઞાનદર્શનનો નિષ્કેપ રવાનો માર્ગ જો મતવાગીઓ અને મન્જવાગીઓને પૂજવા ધારીએ તો, મૂળે જન્મમાધ અને તેમા વળી મગિ પીધાથી ઉન્મત થયેનો માણુમ જેમ સૂર્યચન્દ્રનું સ્વરૂપ જાણી શકે નહિ અથવા ચિતરી શકે નહિ તેમ અનવાદીઓ મૂળે તો મિધ્યાત્વી અને અજ્ઞાતી, એ તેમા વળી તેમજો મત અથવા મન્જના આગ્રહરૂપ મદિગ પીરેલી તેથી તેમનાથી નિષ્પક્ષ પાતપણે આપનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી શકાય નહિ જેનું પૂર્વે કહેના કારણથી તેઓ આપના જ્ઞાનને જાણના નથી તેથી સામાન્ય પ્રકારે તેમજ વિશેષ પ્રકાર જ્ઞાન પામવું અતિ મ્હુ છે

हेतु विवादे हो चित धरी जोड़ण, अति दुरगम नयवाद,
आगमवादे हो गुरुगम को नहि, ए सबळो विपवाद अभिनदन० ३

રાજ્યાર્થ

હેતુ=કારણુ ખતાવી, વિવાદે હો=પૂર્વપક્ષ, ઉત્તરપક્ષ કરવો તેનાવડે, ચિત ધરી=મનમા વિચારીને, જોઈએ=જો જોઈએ છીએ તો, અતિ દુરગમ=અત્યંત કહણુ લાગે છે, (શુ ? તો કે) નયવાદ=સાતે નયોમાના ફરેક નયનું પ્રતિપાદન

આગમવાદે=આગમો એટલે સિદ્ધાન્તો, અથવા જિનેશ્વર ભગવાને કહેલી શિક્ષાઓના મૂળ પાઠો જેમા છે, તેના વાદ એટલે વિચારથી જો જોઈએ તો, ગુરૂગમ=ગુરૂએ ખતાવેલી કુચી અથવા ગુરૂએ કહેલુ આગમોનુ રહસ્ય કહિ ખતાવનાર કો નહિ=કોઈ નથી એ-વિવાદ કઠણ છે તે, અને આગમવાદ ખતાવનાર ગુરૂ નથી તે) સખળો વિષવાદ=મોટા ખેદની વાત છે

ભાવાર્થ.

અ ત્ આત્મા-સાધવા યોગ્ય ડાર્યની જેનાવડે પ્રાપ્તિ કરે તે હેતુ, અથવા હેતુ એટલે કાગળુ આ કારણુનો વિવાદ જો ચિત્તમા ધારી જોઈએ અથવા વિચારી જોઈએ તો નયનાદ એટલે નયોવડે અપેક્ષાથી કહેલા વચનો મમજવામા આવવા ઘણા કઠણ છે

વળી આગમોના વચનો વિચારવામા ગુરૂ મળતા નથી, એ મોટો ખેદ છે

પરમાર્થ

ભગવાનનુ દશન અથવા આત્મ શન હેતુઓ વિચારીને કુચુ, એમ કોઈ ધાર તો તેમ ધાય તેનુ નથી કેમકે માતે નયોની સમજણુ, અને વચનની માપેક્ષતાદિના મમજણુ પડતી અતિ કઠણ છે એટલે અનુભવથી જણાય એવુ આત્મદર્શન અથવા જ્ઞેનદર્શન માત્ર હેતુઓનો વિચાર કરી પ્રાપ્ત કરાય તેમ નથી.

આગમો વાચીને અને વિચારીને દર્શન પામી શકાજે એમ જો ધારીએ છીએ તો આગ મોના સત્ય અર્થો કહેનારા ગુરૂ કોઈ દેખાતા નથી આગમો સમજનારનો પ્રયત્ન કવો છે ? તો કે એકથી દશ સુધીના આક્રુ જોણે જ્ઞાન મેળુ છે, તેવા પાસે ગણિતશાસ્ત્ર મમજવાનો પ્રયત્ન કરના જેતુ છે મતનય ક વ્યાકરણુ અને કોપાદિ જણનારથી આગમોનુ રહસ્ય કહેનાય તેમ નથી એ અર્થ તો માન ગુરૂપર પરાધી પ્રાપ્ત થયેનો હોવો જોઈએ, અને તેમ હોય તોજ તે જ્ઞેનદર્શન પામવાના સાધનરૂપ થઈ શકે નહિ તો અનેક શ કાઓ ઉત્પન કરી, જે કાષ્ઠ શ્રદ્ધા હોય તો તેથી બજ કરવાના સાધનરૂપ ધાય તેતુ છે ૧ળી જેમને ગુરૂપર પરાધી આગમનુ રહસ્ય પ્રાપ્ત થયુ હોય તેવા ગુરૂ પણુ જણાતા નથી ઉપર કહેલી બી રીતિથી જ્ઞેનદર્શન પ્રાપ્ત થવાના સાધનો જણાતા નથી એ મોની ખેદની વાત છે

દુર્બલ મતુખ્યભવ અને તથાપ્રકાગ્ની ધર્મની જ્ઞામા ખતા ધમપ્રાપ્તિનુ સાધન નથી મળતુ જેથી બળવાન ખે કરીને મન અસ્વસ્થ ધાય છે

ઘાતી હુંગર આઢા અતિ ઘણા, તુજ દરિસણ જગનાથ;

ધોઠાઈ કરિ મારગ સંચરૂ, સેગુ કોઈ ન સાથ અભિનંદન૦ ૪

गोप्यार्थः.

घाती=घात करना-विध्न करना, दुःख=परित, आडा=वञ्चे, अति
 धृष्टा=धृष्टा वधाये छे (गाभा १ तो डे) तुल्य=नाग-नभाग, हरिमण=दर्शन
 करनाइप कार्यभा, अथवा तभारे भत अणुवाइप कार्यभा, जगनाथ=हे
 जगनानाना स्वामी !-भगवान् ! धीडाध=पञ्जाध-अधाध-येदरकारी, करी=
 करीने जे, भारग=आपे कहेकी जेवो भोक्ष पाभवानो रसेतो तेभा सयउ=
 आलु तो, सेयु=सोअती-रसेतो अतावनार जेवो डोअन साथ=डोअ साथे नया
 भावार्थः.

अतर आत्मा-हे जलु जगतना नाथ ! तभाउ दर्शन पाभवामा वात करना-
 विध्नाइपे आडा आवनाग धृष्टा पर्वतो छे

धृष्टा पलु डड करी जे आपना मार्गभा हु प्रवृत्ति करे, तो जेतो अनावे
 तेना कोअ मघात पल साथे नथी

द्वितीय भावार्थः

आत्मदर्शन थवामा अतराय करना घातीकर्मउप दुःखग धृष्टा आडा पडेला
 ७ न्या सुधी ज्ञानावरणीय, दर्शनावरणीय, मोहनीय अने अतराय, जे आर
 कर्मोना क्षय न थाय त्यासुधी सत्य रीत आत्मदर्शन थाय तेभ नथी

पगी डड करी आ कर्मोना क्षय करवाना मार्गभा प्रवृत्ति कर्ना-डोअ जलुतो
 सोअती साथे नथी

परमार्थः

जेभ कोअने मध नस्तु जेगी होन अने जोसामा वञ्चे मधपणु आ- न होन-जेवा
 अतगन न राय तो ते नस्तु तेने देणाय छे तेभ जगनाननु जर्गन क वानी धञ्जने राजनाग
 पूर्व म्हा तोस तथाप्रकारना साथेनो न भगवाइप विध्नाइपी पनतो धृष्टा वञ्चा आडे आवे
 छे तेथी ते विध्नाइपी परतो न्या सुधी ७ न थाय त्या सुधी जगनाननु दर्शन यवु कणु छे

विध्नाइपी परितोने जोगगी आप्त दर्शन मरीज जेभ धारी ह- करीने जो ७ विध्ना
 इ करवा उप परतो जोगवाना जोगमार्गे प्रवृत्त तो मागने जलुनार अछ सोअती
 भोभीओ साथे नथी तेथी जे- थाय छे

दरसण दरसण रटतो जो फरू, तो रणरोझ समान,
 जेहने पिपासा हो अमृत पाननी, किम भाजे विपपान. अभिनदन ०५

शब्दार्थ.

दरमणु=दर्शन (लगवाननो मार्ग, अथवा आत्मानु अवलोकन यवु ते षड् दर्शन, पणु इकत) दरसणु=दर्शन शब्द मात्र, रटतो=भोलतो- वार नार भोलतो, जे इड्=जे इया इड् तो, रणुगेअ=रगलना रोज ननावर, समान=जेवो हु थाठ (अर्थात् मात्र शब्दोच्चारणी सिद्धि नथी) डभडे, जेहने=जेने, पिपासा हो=तृषा-तरस, अमृत पाननी=अमृत पीवानी होय, ते तरस, डभ भाजे=शी गीते अट्टे ? (शाथी, तो 'ठ' विषयान=जेर पीवाथी

भावार्थ.

अतए आत्मा- ' दर्शन दर्शन ' आ शब्द मात्र जे हु भोलतो इड्, तो रगली गेअ नामना ननावरनी उगमाने पासु पणु तेथी ठछ आपनु दर्शन प्राप्त थ' रट नहि

जेने अमृत पीवानी छ'ठा होय ते जे उगे पीघे री रीते तृप्त थाय ?

परमार्थ

हे अभिनदन प्रभु ! आपना दर्शनना प्रसन्न प्रक्षारे अप्राप्ति नश्याने वेपधारी जैन दर्शनीज्याथी अथवा अन्य रानाज्याथी आपनु जैन-दर्शन प्राप्त करवा पृछतो इड् तो (जैन दर्शनालाभरूप मत प्रवृत्ता पणु) भने जिन दर्शन यतु नथी जेम धारी लोका भने रणुना राजना उपमा आपे

अने आ गीने जैन-शन मत्य प्र-गे प्राप्त यवाने जे ले अन्य मतवादाज्या अथवा जैन रानालाभ रूप वेपधारीज्या मारा मनमा नयानी लगगण अथवा अन्य प्र-गे काष्ठग-य जेमाडी आपे तो दानमा मागी जे अक्षा छे नेना मने अश्रद्धा थाय अने अन्य मतने आदगी जैन मतना निदा अथवा एनना दर्शने दर्शमा जे प्रवर्तु, तो ते इप जे पीवाथी शनप्राप्ति उप अमृत पीवानी तरस छीये नहि. तेथी ' दर्शन-दर्शन ' जेम देकावे देकावे पचनाथी अथवा भोनता इववाथी पणु काष्ठ नजे तेम नथी

तरस न आवे हो मरण जीवनतणो, सीजे जो दरिसणकाज;
दरिसण दुर्लभ सुलभ कृपाथकी, आनदघन महाराज अभिनदन० ६

शब्दार्थ

तरस=त्रास=डु थ, न आवे हो=न थाय, मरणु जीवनतणो=मरवानो

કે જન્મવાનો, (સાથી ત્રાસ ન થાય) સીજે જો=યાય જો, (શુ થાય ? તો કે) દરસણ કાજ=ભગવાનનું દર્શન થવા રૂપ કામ થાય તો (મગ્ણુ જીવનનો ત્રાસ ન આવે)

દરસણુ=ભગવાનનું દર્શન, દુર્લભ=દુ ખે પામવા યોગ્ય=ઠણુ છે, પણ મુલભ=મુખે પામવા યોગ્ય થાય છે (સાથી ? તો કે) કૃપાયકી=માત્ર મહેરબાનીથી, (દાની કૃપાથી ? તો કે) આનંદવન મહારાજ=આનંદના સમૂહરૂપ ભગવાનની

ભાવાર્થ

અતર આત્મા-હે પ્રભુ ! જે આપનું દર્શન પ્રાપ્ત થાય તા મનજીના અને જીવનનો (જન્મનો) ત્રાસ ન આવે.

જે કે પૂર્વોક્ત પ્રકારે દર્શન પામતું ઈચ્છુ છે તામણુ માત્ર માપની કૃપાથી દર્શન પ્રાપ્ત થાય તેમ છે (માટે હે આનંદવન પ્રભુ ! મને આપનું દર્શન પ્રાપ્ત કરાવો)

પરમાર્થ

હે જ્ઞાનાનંદના સવનપણા સહિત આનંદ પ્રભુ ! જે આપના કૃપાથી સ્વરૂપજ્ઞાન થાય તો તે જ્ઞેન ધનથી અભે છે એટલે સ્વરૂપજ્ઞાન થાય તો જ્ઞેન ધન પ્રાપ્ત થયું જાણતું અને એમ્વાર જે જ્ઞેનદર્શન પ્રાપ્ત થાય તો જન્મમગ્ણનો ભય મરે અને મરણના પ્રાપ્ત થાય. જે કે ખીજી રીતે દર્શન પામતું કહેણુ છે, પણ જે આપની કૃપા થાય તો જ્ઞેન નન પામતું સુખમ છે અને તે વિના ખીજો ઝને નથી માટે હે પ્રભુ ! આપનું વિનંતિ મરે છું કે મારે આપનું દર્શન કરાવો (એવો વ્યવચાર છે)

શ્રી સુમતિનાથ ભગવાનનું સ્તવન

સુમતિ ચરણકજ શ્રાતમ શ્રરપણા, દરપણ જિમ શ્રવિકાર, સુગ્યાનીં
મતિતરપણ મહુ સમત જાણીણ, પરિસરપણ સુવિચાર

સુગ્યાનીં (ટેક) ૧

સાબ્દાર્થ

સુમતિ=પાયમા તીર્થકર ભગવાનું સુમતિનાથ મહારાજના, ચરણુજગ=

ચરણુકમળમાં, આતમ=આત્માની, અગ્પણુ=અર્પણ કરવું તે, (યોગ્ય છે)
 (ભગવાન કેવા છે ? તો કે) દગ્પણુ=આરસી, જિમ=જેવા, અવિકાર=વિકાર-
 રહિત છે મતિ=યુદ્ધિની, તરપણુ=તૃપ્તિ, બહુસ મન=ધણા જણા માને છે,
 બહુએ=એમ બહુએ છીએ, પણ આ વિચારથી, પરિસરપણુ=પાછા
 ઓસરવું, તે પણ, સુવિચાર=સારો વિચાર છે

અર્થાન્તર

સુમતિ=પાયમા તીર્થકર સુમતિનાથના, ચરણુક-/ચરણુકમળમાં, આ-
 તમ અરપણુ આત્માનું અર્પણ કરવું તે, (ચરણુકમળ કેવા છે ? તો કે)
 દરપણુ જિમ=આરસીની માફક, અવિકાર=વિકાર રહિત છે (એવા ચરણુ
 કમળમા આત્માનું અર્પણ કરવું, તેથી) મતિ=યુદ્ધિનું તરપણુ=તૃપ્તિ-પુષ્ટિ
 (થાય છે, એ વાત) બહુસ મત=ધણા જણાઓએ માન્ય રાખેલી છે, એમ,
 બહુએ=અણુ (વળી) પરિસરપણુ=ફેલાવો, (થાય છે કાનો ? તો કે)
 સુવિચાર=સારા વિચારોનો

ભાવાર્થ.

અર્પણ જેવા અવિકારી સુમતિનાથ ભગવાનના ચરણુકમળમા આત્મઅર્પણ
 કરવું (યોગ્ય છે)

યુદ્ધિની તૃપ્તિ એ “ આત્મઅર્પણ ” એમ ઘણાઓનું માનવું છે, પણ આ
 વિચારથી પાછા હટવું તેજ સારો વિચાર છે

દ્વિતીય ભાવાર્થ

સુમતિનાથ ભગવાન જેમ ડૈવવ્યજ્ઞાનથી આરિમાની પેઠે મમન્ત પદાર્થોનું
 પોતામા પ્રતિબિંબિત થયેલ જાણે છે અથવા આરિમામા શુભાશુભ, ગીત, ઉષ્ણ
 વિગેરે પદાર્થોનું પ્રતિબિંબ પડતા આરિસો જેમ વિદારવાન થતો નથી, તેમ ભગ-
 વાન પણ વિકારવાન થતા નથી આવા સુમતિનાથ ભગવાનના ચરણુકમળમા
 આત્માનું અર્પણ કરવું (યોગ્ય છે,) એટલે તદાઝર થઈ આવા સુમતિનાથ
 ભગવાનના ચિતવન અથવા ધ્યાનવઠે સ્વરૂપ વિચારવું યોગ્ય છે, અને તેજ આ
 ત્મઅર્પણ કહેવાય છે

યુદ્ધિની તૃપ્તિ, તે આત્મઅર્પણ, તેવું બહુમન કહેતા ઘણા મતવાળા
 ઓને કપુલ છે, અર્થાત ઘણા મતવાળાઓ યુદ્ધિની તૃપ્તિ એટલે (યુદ્ધિનો છેવટે

આત્મા (હૃદય) તેને આત્મઅર્પણ કહે છે એમ જાણીએ છીએ, તેથી તે વિચારથી યાદા હરવુ, એટલે તે વિચાર બગાડ નથી એમ જે જાણવુ તે સાચે વિચાર છે

તૃતીય ભાવાર્થ

સુમતિનાથ ભગવાનના આગ્રહી જેવા અર્ચક અર્ચણકમગમા આ માને અર્પણ કરવામા યુદ્ધિની તર્પણા એટલે યુદ્ધિ થાય છે, તેથી તે યુદ્ધિ ઘણા વૈકાન મમન એટલે માનવા યોગ્ય થાય છે, તથા આરા વિચારાનુ પતિસંપણ એટલે દેહારો થતો રહે છે

પરમાર્થ

સુમતિનાથભગવાનના ચરણકમગમા આત્મઅર્પણ કરવુ તેજ સુખતા પ્રાપ્ત કરવાનુ સાધન છે આ આ અર્પણ શી રીતે કરવુ તે સ્વતંત્રતામા આગળ બતાવરા પણ બીજાએ જે પ્રકારે આત્મઅર્પણ ધારે છે તે પ્રકાર બગાડ નથી એમ આ ગાથામા બતાવ્યુ છે હવે આત્માના પ્રકારો બતાવી તેનો માગ બતાવશે

દ્વિતીય પરમાર્થ

સુમતિનાથના ચરણકમગમા આરસીમાં આત્મઅર્પણ કર્યાથી મતિ સુધરે છે અને ઉત્તમ પ્રમાણના વિચારો દેનાવો થવા પામે છે મરણ કે મળે આત્મદન્ય પ્રમથમય છે અને તે આગ્રહી જેવા પ્રમથવર્ધક ચરણકમગમા અર્પિત થાય છે, એટલે તેના મતિ તથા વિચારથી ગિરણે વધુ દેનાવો પામેજ

ત્રિવિધ સક્લ તનુધર ગત આત્મા, વહિરાતમ બુરિ ભેદ; સુગ્યાની૦
વીજો અતર આત્મા તીસરો, પરમાતમ અવિહેદ. સુગ્યાની૦ ૨

શબ્દાર્થ

ત્રિવિધ=ત્રણ પ્રકારનો, મડળ=બધા, તનુધર=શરીરને ધારણ કરનાર પ્રાણીઓમા, ગત=હેવો, આત્મા=જીવાત્મા છે બહિરાતમ=બહિરાત્મા નામનો ધુરિ=પેહેલો, ભેદ=પ્રકાર છે બીજે અતર આત્મા=બીજે ભેદ તે અતર આત્મા, તીસરો=ત્રીજે ભેદ પરમાત્મા=પરમાત્મા નામે, અવિહેદ=વિભાગ વિનાનો બાલ્યો

ભાવાર્થ

શરીરને ધારણ કરનારા દેહધારીઓનો આત્મા ત્રણ પ્રકારનો છે તેમા

અહિરાત્મા એ તે પેહલો ભેદ, બીજો અતર આત્મા, અને ત્રીજો ભેદ પરમાત્મા એ છે એ અવિચ્છેદ એટલે અવિનાશી છે

પરમાર્થ

મુક્તતા પ્રાપ્ત થયા પહેલા બધા આત્મા શરીરગ્વાળા હોય છે અને તે શરીરગ્વાળા આત્માને આશ્રી ભેદે ગહેવામા આવે છે સ્વરૂપમુક્ત આત્મા અથવા મિદ્ધ ભગવાનનો આત્મા સ્વરૂપથી એક હોવાથી, તેમા ભેદના કાપના નથી, તેથી શરીરગ્વાળા આત્મામા અહિરાત્મા અનરઆત્મા અને પરમાત્મા એ ત્રણ ભેદો કલા છે

આતમવુદ્ધે કાયાદિક ગ્રહ્યો, બહિરાતમ ગ્રધરૂપ; સુગ્યાનીં
કાયાદિકનો સાક્ષીધર રહ્યો, અતર આતમ રૂપ સુગ્યાનીં ૩

શબ્દાર્થ.

આતમ=આત્માની, બુદ્ધે=બુદ્ધિથી, કાયાદિક=શરીર આદિ, ગ્રહ્યા=ગ્રહણ કરાયો (અર્થાત્ શરીર એજ આત્મા છે એમ જે સમજે છે તે) અહિરાતમ=અહિરાત્મા, (કેવો ? તો કે) અગરૂપ=પાપરૂપ બણવો

કાયાદિકનો=શરીર આદિકનો, સાક્ષીધર રહ્યો=સાક્ષી થઈ રહેલો, (શરીર આદિકથી વિન્ન, પણ તેમા સાક્ષીરૂપે રહેલો જે બણે, તેને) અનર આતમરૂપ બણવો

બાવાર્થ.

હે સુમતિ ! આત્માની બુદ્ધિથી જેણે કાયાદિકનું ગ્રહણ કર્યું તે પાપરૂપ અહિરાત્મા બણવો

પણ આત્મા કાયાદિકનો સાક્ષીદાર થઈને રહેલો એ એમ જે બણે છે તે અતર આત્મારૂપ છે

પરમાર્થ.

જે શરીરો જ આત્મા મારો છે, એટલે શરીરગ્વાળા આત્માને જુદો માનવો નથી તે પાપરૂપ અહિરાત્મા એ શરીરે મુખી તો પોતે મુખી છે અને શરીરે દુખી તો પોતે દુખી છે તે માન શરીરને અર્થે પ્રવૃત્તિ કરે છે, અને પ્રવૃત્તિથી મુક્ત થવાને બલે મધાય છે, એટલે પોતે મિથ્યા માનથી પાપરૂપ થાય છે માટે અહિરાત્માને પાપરૂપ ગણવો છે દશ્ય (દ્રવ્ય) દેહથી વ્યતિગ્નિ આત્મા, એવો અન્ય પદાર્થ ન માનનાર સ્વર્ગ નગર કષ્ટ ગીતે માની ગણે ? અને બળી ગયેલા અથવા અન નષ્ટ થઈ ગયેલા દેહનો પુનર્ભવ પણ કેમ કરી શકે ? આમ હોવાથી પાપપુણ્યનો

વિવેક પણ આવા દેહાભવાદી એટલે દેહને આ મા માનનાગને હોતો નથી તેથી બદિગતમા પાપરૂપ છે એમ કહેવું યથાર્થ નાગે છે

જે પ્રાણી શરીરથી આત્માને ભિન્ન માની શરીરની ક્રિયાનો તેને માહસા માને છે, એમને આ મગથી યોજાતો કારનો તા માનતો નથી, પણ પાતાને પુનરાવર્જન માં ભોગવના તન્મય સાધા તરીકે માને છે તે પોતે અતરઆત્મરૂપ છે

અતરઆત્મપદ પ્રાપ્ત થવું તે ખરેખર શુ છે એમ સાર્કોતર વાદી પ્રતિસાદીથી બહાર દેવાથી તેને શરીરના જન્મ-પરજન્યથી દર્શ-ગોમ્તુ પ્રવચનપદ હોતું નથી તેમ અતર આત્મા પોતાને શરીરને સુખે સુખી તેમજ શરીરને જે દુઃખી માનતો ન હોવાથી જીવના થકા જીવન મુક્તતાનું મુખ ભોગરી મગ્ધ ના જો આયુષ્યનો નષ્ટ પડ્યો ન હોય તો વિદ્યમુક્ત થાય છે, અથવા મદક મોં જો ભોગવવાના પાકી નહીં ગયા હાય તો, થાંજો અથવા રીજો ભવે અવસ્થ પોતાના શુદ્ધ સ્વરૂપને પામે છે

આ પ્રમાણે જે પ્રાણી આત્માને કાવાદિકનો સાક્ષી અને કાવાદિથી ભિન્ન માને છે તેને અતરાત્મા બાણુવે.

કેટલીક વખતે આણુ અતરઆત્મપદ પામેના (યોગીઓ) યોગ ક્રિયાથી બ્રહ્મરૂપ અથવા દશમે દારે આત્માને સ્થાયે, અને પછી મારા વિના આ શરીર મજબૂ છે કે નિર્જીવ છે ? તે * (ભ્રાન્તિ પામી જીને) અને પોતાને ભિન્ન બાણી કાવાદિથી નિમમત્વી ગે આવેા અવસ્થાને યાતા તે અતર આત્મા બાણુવે

જ્ઞાનાનંદે હો પૂરણ પાવનો, વર્જિત સકલ ઉપાધિ, સુગ્યાની૦ અર્તીન્દ્રિય ગુણમણિ ધ્યાગરૂ, ઈમ પરમાત્મ સાધ સુગ્યાની૦ ૪

નામધર્થ

જ્ઞાનાનંદે હો=વિધાનો આનંદ=પરમાનંદ, તેનાથી, પૂરણુ=સંપૂર્ણતાને પામેલો, પાવનો=પવિત્ર, વળી વર્જિત=વિનાનો, (શા વિનાનો ? તેકે) સકળ=સમગ્ર-બધી, ઉપાધિ=જેનાથી દુઃખ થાય-મ કવેશ થાય, એવી તમામ પૌદ્ગલિક વસ્તુઓ=એટલે આ મા સિવાયની અન્ય શરીરગદિક વસ્તુઓ તે ઉપાધિ, (તેણે કરી રાહત, એવો) વળી, અર્તીન્દ્રિય=ઇન્દ્રિયોથી ન જણાય તેવો ગુણગુણમણિ=ગુણોના સમૂહરૂપી જે મણિઓ, તેનો, આગર=આગર-ખાણ, ઈમ=એવો જે આત્મા, તે, પરમાત્મ=પરમાત્મા-પરમેશ્વર-સગવાન, સાધ=મણ-સિદ્ધ કર-મેળવ

* આ ઉપર બાણુના તેમાના છેલ્લા વિચારો ટાંચામર શ્રી જ્ઞાનતિમનસચિંતના વિચારને અનુસરી ટાંચા છે

भाषार्थ.

ज्ञान धवाधी थयेला आन एवढे उरीने परिपूर्ण, पवित्र, तेम जाह्य अने अहय तरनी अममन उपाधिआधी अजगे थयेला, तेमज धद्रियेधी पणु हूर थयेला, ते अतीन्द्रिय, तेमज गुणानो समूह, तेनी जाणु, तेमने परमात्मा जाणी, अने हे थैतन्य । तु आ पूर्वोक्त गुणोवाणु परमात्मपणु माध

परमार्थ

अदिगत्मपणे शरीरने आत्मा मानी, धद्रियजित अथवा मन उत्पित सुखधी ने आनद थाय, ते अ पकायिन होय हे अने तेथी हमेरा सुख आन मेणनानी तृष्णा ग्वा उर हे तेउका भाटे पोतामा पणिपणु पाऊ कही पणु लाभतु नथी, पणु न्यार स्वरुपतु ज्ञान थान छे, त्थारे पोतामाज तमाम अर्थ्य देणाय , अने उध पणु अन्य ररतु मेणनानी उच्छ ग्हेनी नथी तेम आत्माआ आनद अथवा अनत सुख नामनेा ने गुणु छे ते प्रउटे छे अेटले स्व पना ज्ञानथी थयेतो आत्मान अथवा अन्नानद प्राभ थाय छे, सो तेथी काध पणु अन्य ररतुनी छ्छा ग्हेनी नथी, तेम ज्ञानाननी पणिपणु ता प्राभ थाय छे अने तेनी परिपूर्णतावागे पवित्र ज्ञाय छे वणी ग्हेने ज्ञानान प्राभ थया छे नेना परिपूर्णता पागेना प्राणीने उपाधि होवातो मलज ग्हेतो नथी काणु ए ने उपाधिरानु होय ते ज्ञानानदे परिपूर्ण होध गडे नदी, तेथी परमात्मा मर्न प्रकाग्नी उपाधिथी र्जित होय छे

राज, उप, रम, अध, स्पर्ग छ्छादि धद्रियजित गुणाना अभावधी ज्ञान, दर्शनादि अतीन्द्रिय गुणो प्रगटे छे अने अतीन्द्रिय गुणो अनत) तेथी परमात्मा अतीन्द्रिय गुणाना मनउप भलिआनी जाणु छ

आवा गुणोअे उरीने ने युक्त होय ते परमात्मा ए सुमति । हे अतरआत्मापणु पावेता मुमुक्षु । आवु परमात्मपणु मिद्ध ज्ञाना योग्य छे अने अे परमात्मपणु मिद्ध करवाने तु आत्मा न थोअ्य छे

बहिरात्म तज अतर आत्म, रूप थई थीर भाव, सुग्यानी०
परमात्मनुं हो आत्म भाववु, आत्म अरण दाव सुग्यानी० ५

गणहार्थ.

अदिगत्मपणे शरीरने आत्मा मानवाइप अहिरात्मपणु ते तजन्त्याग उरी (श्री र्जिने अदिगत्मपणु तजन्त्य ए ते कहे छे के) अतर आत्मउप थध कायाने नाभा यतु, जगन्धी आत्माने भिन्न मानवो, ते उप थध अेटले जगन्धी भिन्न आत्माउप थधने अहिरात्मपणु तज. (पछी) परमात्मनु

પરમાર્થ

છૂટા પદ્મપત્ત તીર્થ કરે ભગવાનની મુનિ જતા પ માત્રપણ પામવાનો હવે
એના આ ઉદ્યમથી મહાનજ પ્રવેશ કર છે કે આત્મવપણે સનવાન અને હુ મર્યાદા થત
ભગવાન કૃતકૃત્ય થઈ જનમરણના ભયથી છુટી અનત સદ્ધિ પામ્યા—અર્થાત્ પરમાત્મપણ
પામ્ય અને હુ તે એવો ને તેવો ભાવમળ મળા જ્યો ભગવાનના અને મારી નવ્યે જે
અતર પજો છે, તે યજીતે ભાજે ? એટલે કે હુ પરમાત્મપણ કરીતે પામુ ?

કારણ ઉપરથી મર્થનું અનુમાન નાજ એવો ઓછજીવિવાન આ પ્રવેશનો એવો ઉત્તર આપે
છે કે કર્મનો વિપાક થયે છતે તમારે અને ભગવાનના વચ્ચેનું અનજ મગી જ્યાં એટલે કે જ્યાં
સુધી મિથ્યાન્ય અવિગતિ, યાત્ર અને ચેા હોય ત્યાંસુધી કર્મનજ છે અને ભગવાનને પૂર્વેગત
માર કર્મબંધનના મરણો નથી તેથી જ્યારે તમારા જ્ઞાનાવગણીન આ મિથ્યાના કર્મોનો ક્ષય થયો,
અને નવ કર્મો માધવાના કાનજો નાશ પામ્યો, ત્યારજ તમાગ અને ભગવાનના વચ્ચેનો
અતર ભાગી જશે

પચડ ઠિઠ્ઠે ઘ્રણુભાગ પ્રવેશથીરે, મૂઠા ઉત્તર વહુ મેદ,
ઘાતી ઘઘાતી હો વધોદય ઉદીરણારે, સત્તા કરમ વિલેદ પદ્મ ૦ ૨

પચડ=પ્રકૃતિ, કર્મનો સ્વભાવ, ઠિઠ્ઠ=સ્થિતિ-કર્મ ઉદ્ય આપવામા
અથવા ઉદ્યમા રહેવાનું કાયમાન, અણુભાગ=રમ-કર્મનું જોર, પ્રવેશ=કર્મ
સમુદાયનો વિભાગ, મૂળ=મુખ્ય, ઉત્તર=પેટાના, બહુ=ધણા, લેફ=વિભાગો
છે વળી ઘાતી=આત્માના મૂળ ગુણનો નાશ કરે તે અઘાતો હો=
મૂળ ગુણનો નાશ ન કરે તેવા, બધ=આત્મપ્રદેશ સાથે કર્મપુજાનું મળવું,
ઉદ્ય=આત્મા સાથે મળેવા કર્મપુર્જીતોનો ક્ષણ આપવાનો પ્રવૃત્તિકાળ, ઉદીર
ણા=કર્મપુર્જીતોને ક્ષણ આપવા માટે પ્રવર્તવાનો પ્રેરણા કરવી તે, સત્તા=કર્મપુર્જીતો
ક્ષણ આપવાવિના આત્મા સાથે એકાદ રહેવા હોય તે (છેવે સરવાળે આવા
બધી સ્થિતિવાળા) કર્મ=આકે કર્મોનો વિગટેહ=નાશ. (જ્યારે થાય
ત્યાકે ટળી જશે)

ભાવાર્થ

કર્મની પ્રકૃતિ, સ્થિતિ, અણુભાગ, અને પ્રવેશબધ તેમા પછુ મૂળલેદ
અને ઉત્તરલેદ ધણા છે વળી તેના પદ ઘાતીકર્મો અને અઘાતીકર્મોનો લેફ આ
બધાના બધ, ઉદ્ય, ઉદી-ણા અને સત્તા એમ લેફ પડે છે તે બધાનો જ્યાં
વિચ્છેદ થાય ત્યાર પદ્મપત્ત ભગવાનનું અને તમાક અતર ભાજે એમ મતિ
માનો ઠહે છે

૫૨માર્થ

પ્રકૃતિ એટલે સ્વભાવ, ગિયતિ, અનુભાગ અને પ્રેરણા મમુદાય આ નહોના ભેગા થવાથી કર્મની ક્ષણ આપવાની જૂની જૂની શક્તિ પ્રમાણે તેના જૂના જૂના પ્રકાર થાય છે આવા અનત પ્રમાણ થઈ શકે છે, પણ મુખ્યતાએ તેવા આ પ્રકારો ઠહ્યા છે, અને ઉત્તર પ્રકૃતિ અથવા પ્રકાર ૧૫૮ થાય છે

ગિયતિ એટલે કર્મનો મધ ગહેવાનો કાળ કામજ અથવા તીવ્ર આદિ અધ્યવસાય વિશે પૃથી પ્રહણુ કર્મનો કર્મજો નો અધ્યવસાયથી પ્રહણુ થયા હોય તેના પ્રમાણમા ગરી શકે છે જેમકે તીવ્ર અધ્યવસાય વા પગિણામથી બંધાયેન કર્મની સ્થિતિ એટલે કાળમાન લાણુ હોય છે આ કાળમાનને ગિયતિ ઠહે છે (સ્થિતિ એટને કાળમાન.)

અનુભાગ એટલે રસ કર્મપુરુદગવમા શુભ અથવા અશુભ ક્ષણ આપવાની શક્તિ, અથવા અન્ય શુણુનો ધાત કરવાની અથવા ધાત કર્યા વિના ગહેવાની શક્તિરૂપ રમ તે અનુભાગ

પ્રેરણ, એટલે સ્થિતિ અને રસ, એ બેની અપેક્ષા વિના કર્મપુરુદગવના દળનુ જે પ્રહણુ તે પ્રદેશ-એટલે કર્મપુરુદવનો સક્ષમ વિભાગ આવા સક્ષમ વિભાગો કોઈ કર્મમા પ્રિરોધ હોય અને કોઈમા અપ હોય તેને પ્રદેશ કહીએ

કર્મબંધના આ પ્રકારો જાણવા તેના મૂળ ૮ બેદ, અને ઉત્તર બેદ ૧૫૮ કર્મપ્રકૃતિના જાણવા

આ મૂળ આઠ ભેગામા જ્ઞાનાવરણીય, દર્શનાવરણીય, મોહનીય અને અતગાય-આ ચારે આત્મશુણુનો ધાત કરનાર તેવાથી તેમને " ધાની " એવી મજા આપેની છે

આ સિવાયના વે નીય, આયુ, નામ અને ગોન એ ચારેને આત્મશુણુનો ધાત કરનાર ન હોવાથી " અનાની " એવુ નામ આપેનુ છે

આ સિવાય આત્માના શુભાશુભ અધ્યવસાયથી કર્મ ક્ષણુ પ્રહણુ થાય છે ન્યારે પ્રકૃતિ, ગિયતિ, અનુભાગ અને પ્રેરણથી કર્મ બંધાય છે, ત્યારે તેને " બધ " કહે છે

આ બાધેતા કર્મો ન્યારે ક્ષણ આપે છે, ત્યારે કર્મનો ઉત્પ છે એમ કહેવાય છે, અર્થાત્ ક્ષણ આપવાને પ્રવર્તેલા કર્મો ઉત્પવાળા કહેવાય છે

ન્યારે કર્મો ક્ષણ આપવાને પ્રવર્તેલા ન હોય, ત્યારે સ્વસ્થ બેઠના મિહને શિકારીએ જેમ છેડીને યુદ્ધને માટે પ્રવર્તાવે છે તેમ કર્મોને ક્ષણ આપવા પ્રવર્તાવવા, અથવા કર્મોને નિવૃત્ત કરવા માટે ભોગની લેવાને પ્રેરણા કરી સન્મુખ કરવા તેને ઉદીરણા કહે છે (ઉદીરણા એટલે પ્રેરણા, કર્મોને ક્ષણ આપવાની પ્રેરણા કરવી, તે ઉદીરણા કરી એમ કહેવાય છે)

ન્યારે કર્મો ક્ષણ આપવાને ન પ્રવર્ત્યા હોય, અને તેમને તેમ કરવાની પ્રેરણા પણ ન થઈ હોય, તેવી ગિયતિમા રહેવા અને ક્ષણ આપવાની શક્તિવાળા કર્મોની સ્થિતિ, તે " સત્તા " કહેવાય છે

નવે રસોમા શાન્તરસ રસરાજ કહેવાર છે અને એ પ્રભુ તો શાન્તરમરૂપી જે અમૃત તેના સમુદ્ર છે એટલે ભગવાન કેવળ શાન્તરમમયજ છે

૧૫૧ સસારરૂપી સમુદ્રની પાઠ જ્ઞાનને ભગવાન પૂનરૂપ છે એટલે અતિ વેગરાગી નદીને લોકો પૂનનો આશ્રય લેઈ જેમ સહજ ઓળગી રાડ છે તેમ ભવબ્રમણુ ડગ્ના પ્રાણીઓ ભગવાનનો આશ્રય નહ સસારના પારને પામે છે તેની સમાગરૂપી મમુદ્રમા ભગવાન પૂન અથવા સેવુ જેવા છે

સાત મહાભય ટાઢતો, સપ્તમ જિનવર દેવ, લલના
સાવધાન મનસા કરી, ધારો જિનપદ સેવ લલના શ્રીસુપાસ ૦ ૨
ગાંધ્યાર્થ

સાત મહાભય=સાત મોટા ભય-ખીક-ડર, તેને, ટાળનો=ફર કરતો,
(ઠાણુ ? તો ઢે) સપ્તમ=સાતમો જિનવર દેવ=શ્રી જિનેશ્વર પ્રભુ, સાવધાન=
સાવધ, મનસા કરી=મને કરીને, ધારો=કરો, જિનપદ=જિનેશ્વર ભગવાનના જે
ચરણુકમળો, તેની સેવ=સેવા

ભાવાર્થ.

સાતમા જિનેશ્વર પ્રભુ સાતે મોટા ભયને ટાળનાર છે, માટે મનથી સાવધાન થઈ આ ભગવાનના ચરણુકમળની સેવા કરા

૫૨માર્થ

આ જગતમા પ્રાણીમાત્રને અને પ્રાણના ભોગે ઉપજે છે, પણ તેમા નીચે જન્માન્યા પ્રમાણે મુખ્ય સાત ભયો છે મમ, ક્રોધ મઃ અર્થ ગમ, અપ અને મિથ્યાત્વ આ સાત અથવા આ સાતે ભોગે તે ટાળનાર છે

આ અવસર્પિશીમા થયેના ચોવીજે તીથ ૨૦ ભગવાનોમા આ શ્રી સુપાર્થનાથ ભગવાન માતમા છે

હે ભવ્ય પ્રાણીઓ ! જ્યાંજ્યાં ભગવાન નગવા મારે મનની સાવધાન થઈ મનની એકાગ્રતાએ આ પ્રભુના ચરણમગલ આરાધન કરો

શિવશકર જગદીશ્વરુ, ચિદાનંદ ભગવાન, લલના
જિન શ્રીરિહા તિલકરુ, જ્યોતિસ્વરુપ અસમાન લલના શ્રીસુપાસ ૩

શબ્દાર્થ.

શિવ=કમોપદ્રવ નિવારક, શકર=સુખનો કર્તા, જગદીશ્વર=જગતના સ્વામી-ઐશ્વર્યવાન, ચિદાન દ=જ્ઞાનાન દરૂપ, ભગવાન્-ઐશ્વર્યવાન, જિન=રાગાદિ ગતુઓને છુનનાર, અરિહા=કર્મશત્રુને હણનાર, તિત્થ કરૂ=ધર્મતીર્થના પ્રવર્તાવનાર, જ્યોતિસ્વરૂપ=શુભચૈતન્યરૂપ, અસમાન=જેમના જેવુ બીજુ કોઇ નથી

ભાવાર્થ.

આ શ્રી સુપાર્શ્વનાથ પ્રભુની આરાધના કરવાતુ જ્યારે કહેનામા આવે ત્યારે શ્રી સુપાર્શ્વનાથ પ્રભુમા, આ ગાથામા જે નામો કહ્યા છે તે બધા નામોની મત્તા છે, એટલે શિવપણ, શકરપણ, જગદીશ્વરપણ, ચિદાન દપણ, ભગવાનપણ, અરિહ તપણ, તીર્થસ્વરૂપ અને જ્યોતિસ્વરૂપપણ તેમનામા અર્થથી છે, તેથી આ ભગવાન આરાધ્ય છે (આ પત્રીની ગાથાઓમા પણ આજ પ્રમાણે ઉપાખ્ય દેવોના પર્યાય નામો છે, તેથી ત્યા પણ આ પ્રમાણે સમજવુ

પરમાર્થ

ને આપણે ઉપાસીને નિવારના હોય, સુખ પ્રાપ્ત કરવુ હોય, ઐશ્વર્ય મત્તા અને જ્ઞાનાન દ કે બગદીર્થ મેળવવા હોય, ગાગાદિ ગતુઓનો વિજ્ય કરવો હોય, ચોખ્ખતા પ્રાપ્ત કરવી હોય, માગચાપના કરવી હોય, આત્મસ્વરૂપ મેળવવુ હોય, અથવા સર્વોત્કૃષ્ટ યતુ હોય તો આ સુપાર્શ્વનાથ ભગવાને તે મધુ મેળવેતુ છે માટે તેમનો દાખવો સધ, એટલે કે તેમણે શી રીતે આલીને તે બધુ મેળવ્યુ તે જાણી વધને તે પ્રમાણે વર્તવુ

અલલ્લ નિરજન વચ્છલુ, સકલ્લ જતુ વિસરામ, લ૦

અભયદાન દાતા સદા, પૂરણ આતમરામ લલ્લના. શ્રીસુપાસ૦૪

શબ્દાર્થ

અયખ=અપ્યો ન બય તે, નિર જન=અજન એટલે લેપ, અને લેપ નહિ તે નિર જન, વચ્છતુ=સર્વ પ્રાણીઓને હિતકારી, સકળજતુ વિસરામ=સર્વ પ્રાણીઓને પરમ સત્તા પામવાના સ્થાનક, અભયદાન દાતા=હમેશાં ભયથી બચાવનાર પૂરણ=સ પૂર્ણપણુ પામેલા, આતમરામ=આત્મામા રહેલા

૧ ભગ શબ્દના આરૂ અર્થો છે, તેમાંથી યોનિવાચી અને સૂર્યવાચી અર્થ ન કરતા બાકીના મધળા ગુણો ભગવાન્ શ્રીસુપાર્શ્વનાથમા છે

ભાવાર્થ.

મવ બહિરાત્માઓથી પ્રભુનું સ્વરૂપ બાણી શકાતું નથી, તેથી પ્રભુ અલખ છે કર્મરૂપ લેપનું પદ પ્રભુ ઉપર નથી, તેથી પ્રભુ નિરજન છે વિદ્યામ એવે વિસામાનું સ્થાનક, અર્થાત્ આ ભવરૂપી સમુદ્રમા ભમના થકા કોઈ પણ ગતિમા વિશ્રાંતિ નથી, એવે ત્યા ત્યા પ્રાણી જન્મ લે, ત્યા ત્યા મરણુ તો ઝેર અને આગાદિથી થતો પરિતાપ તો વગી જુદો આ પ્રમાણે પ્રાણીઓને હુમેશા જન્મ મરણુ થયા કરે છે, તેથી જ તુઓ ભગવાનનું શરણુ લે છે જે ભગવાનનું શરણુ લે છે, તને જન્મમરણુ કરવું પડતું નથી, અને તે હેતુથી ભવબ્રમણુ કરતા થકા ભગવાન બરેબર વિસામાનું છે આ ભગવાન નાત, જાન, વર્ણુ વિગેરેના પક્ષપાનથી રહિત છે, એવું બતાવવાને “ સકલ જ તુ ” એવું વિશેષણુવાચક પદ લખ્યું છે, કેમકે પ્રભુ તો સકળ એટલે મમત્ર જ તુ એટલે પ્રાણીઓને બરેબર વિશ્રામરૂપ છે

વગી મ સારના જન્મ, જરા, મરણુ, રોગ, શોક આદિ લયથી લય પામેલા પ્રાણીઓને આ ભગવાન અલયદાન આપનારા છે જેમ ગતુથી લય પામેલો માણસ ખીનનું શરણુ લે છે, તેમ જન્મ પ્રાણીઓ પ્રભુના ચરણોનું શરણુ લેઈ ચથાર્થ બોધ પાની સઘગા લયોથી નિલય થાય છે તેથી ભગવાન અલયદાનના દાન આપનારા છે

વગી અનત જ્ઞાન, અનત દર્શન, અનત વીર્ય અને અનત સુખથી પ્રભુ પરિપૂર્ણ છે જેમને કાઈપણ પ્રાપ્ત કરવાનું હોય તે પ્રાપ્ત થાય ત્યારે તેની ઇચ્છા પૂર્ણ થાય પણ ભગવાનને ઈચ્છા નથી સર્વ આત્મચલુ પ્રકટ થયા છે તેથી ભગવાન પૂર્ણ છે

આત્મામા રમે તે આત્મરામ. બાહ્ય વસ્તુઓ ઉપરથી વૃત્તિ ખત્રી જઈ હુમેશા જેમની આત્મામા જ રમણુતા હોય તે આત્મરામ.

પરમાર્થ

શ્રાવણુપાથનાથ ભગવાન અનખ અને નિરજન બની સકળ જતુઓને હુમેશા અલયદાન આપતા થમ તેમના વિદ્યામરૂપ થઈ પૂર્ણાત્મભાવ મેળવી શક્યા માટે ખીનએ પણ તેને પૂર્ણાત્મભાવ મેળવવો હોય તો તેજ પ્રમાણે મરવું

વીતરાગ મદ કલ્પના, રીત શ્રરતિ મય સોગ, સ્તલના

નિંદ્રા તદ્રા દુરદસા, રહિત શ્રમધિત યોગ સ્તલના શ્રીસુપાસ૦૫

શબ્દાર્થ.

વીતરાગ=ગયો છે રાગ જેમનો તે વીતરાગ, તથા, મદ=ગર્વ, કલ્પના=મનથી સકલ્પ વિકલ્પ કરવા તે, ગતિ-પ્રીતિ, અરતિ-પીડા તેમાં દ્વેષનો પણ ભાવ આવે છે ભય=શીતિ-બહીક-અમુક વસ્તુથી બહીલુ તે, તથા સોગ=પ્રિય વસ્તુના વિગ્રહથી અને અપ્રિયની પ્રાપ્તિથી થતો ખેદ તે સોગ નિદ્રા=ઉદ્ધ, તદ્રા=આળસ, દુર દસા=કુષ્ટ સ્થિતિ, (આ પૂર્વોક્ત) મદ, કલ્પના, રતિ, અરતિ, ભય, સોગ, નિદ્રા, તદ્રા અને દુર દસાથી રહિત=રહિત હોવાથી જેમના, અબાધિત યોગ=મન, વચન અને કાયાના ત્રણે યોગ અબાધિત છે. (તે શ્રી સુપાર્શ્વનાથને વદના કરો)

ભાવાર્થ.

આ ગાથામાં જે મદ, કલ્પના, રતિ, અરતિ, ભય, શોક એવા માનસિક વિકારો, તેમજ નિદ્રા, તદ્રા, દુર્દશા એ ચારિરીક વિકારો દેખાયા, તેથી રહિત આ પ્રભુ છે, એમના યોગો અબાધિત છે, એટલે ભગવાન અબાધિત યોગી છે, એમ દર્શાવ્યું છે

પરમાર્થ

ગમ, મન, કલ્પના, રતિ, અરતિ, ભય, શોક, નિદ્રા, તદ્રા, દુર્દશાનો યોગ, બાધા, એ નધા બદિગત્મ દશામાં સહજે પણ ન્યાયે પરમાત્મભાવ પ્રપ્તે, ત્યારે તે બધા નાશ પામે છે કાલ્પ કે તેઓ વધ આત્માના સ્વભાવ રૂપ નથી કિંતુ વિભાવ છે માટે વિભાવ ટાળીને સ્વભાવમાં મણુ સ્વુ જોઈએ

પરમ પુરુષ પરમાત્મા, પરમેશ્વર પરધાન; લલના.

પરમ પદારથ પરમેષ્ટી, પરમ દેવ પરમાન લલના શ્રીસુપાસન્દ

શબ્દાર્થ.

પરમપુરુષ=પુરુષોમાં પરમ એટલે જે ઉત્કૃષ્ટ-શ્રેષ્ઠ તે, પરમાત્મા=તમામ બાધ આત્મા અને અતર આત્માથી જે ઉત્કૃષ્ટ-શ્રેષ્ઠ તે પરમાત્મા પરમાત્મા છતાં પરમેશ્વર=ઉત્કૃષ્ટ એવર્થવાળા છે પરધાન=શ્રેષ્ઠ પ્રધાન પણ એજ ભગવાન છે પરમપદારથ=મોક્ષ-મુક્તિ પણ એજ પ્રભુ છે પરમેષ્ટી-સર્વોત્કૃષ્ટ-શ્રેષ્ઠ અથવા પરમા રહેલા તે પરમેષ્ટિન. પરમદેવ=શ્રેષ્ઠ દેવ તે પરમદેવ

આ સુપાર્થનાથ ભગવાન છે વળી પરમાનન્દસ્વસ સિદ્ધ પ્રમાણરૂપ છે, અથવા
એમ પરમાનન્દે પ્રમાણ કરો ! માનો !

ભાવાર્થ.

આ ગાથામાં પરમ શાખને વિશેષ પ્રકારે આપ્યો છે બાની બધા અર્થો
-પદ છે

પરમાર્થ

પરમત્વ એટલે આત્મદાનની સર્વોત્કૃષ્ટતા તેને આ શ્રીસુપાર્થનાથ ભગવાન પામ્યા
છે માટે દરેક આત્માએ તયારૂપ થવા પ્રયત્ન કરવો

વિધિ વિરચિ વિશ્વમરુ, હૃષીકેશ જગનાથ, લલના

અઘહર અઘમોચન ધર્મી, મુક્તિ પરમપદ સાથ લલના શ્રીસુપાસ૦૭

ગણદાર્થ

વિધિ=વિધાતા, વિર ચિ=પ્રજ્ઞા, વિશ્વ મરુ=વિશ્વને મરુ=પોષણ કરે તે
હૃષીકેશ=હૃષીક-ર્ષ દ્રિયો, (તેને વશ રાખનાર હોવાથી) તેના ઈશ એટલે માલેક
જગનાથ=જગતના નાથ તે જગનાથ અધહરુ=પાપોને હરે-કહેતા લઇ લે તે
(શ કર) તેજ પ્રમાણે અધમોચન=પાપોને તોડે તે અધમોચન, ધૃષ્ટી=રવામી,
મુક્તિ=મુક્તિવુ-છુટા થવુ તે-શુદ્ધ આત્માપણુ તે મુક્તિ પરમપદ=મોક્ષ, તે
રૂપ ઉત્તમપદ, તે ઉકાણે જવાના સાથ=સ ધાત, તેને "પરમપદ સાથ" કહીએ
(એવા શ્રી સુપાર્થનાથ ભગવાનને વદન કરો !)

ભાવાર્થ

જગતના પ્રાણીઓનું શુભાશુભ નિર્માણ કરનાર તે વિધિ કે વિધાતા કહેવાય
છે આ વિધાતાનું નિર્માણ કરેલું કરતું નથી એવી ખ્યાલિ છે જે પ્રાણીઓ પ્રભુ
ને સેવે છે, તેનું નિશ્ચયે કરીને શ્રેય થાય છે, અને જેઓ પ્રભુને સેવતા નથી, તેનું
શ્રેય થતું નથી, પ્રભુનેવાથી થયેલા શુભઅધ અને ન સેવવાથી થયેલા અશુભઅધ
પ્રમાણે પ્રાણીઓ મુખદુ ખ પામે છે માટે પ્રભુ જ નિમિત્ત કારણરૂપ વિધાતા છે

દરેક સ મારી જીવ પોતાની સૃષ્ટિનો કર્તા છે આ ભગવાન અને સ સારી જીવો
સત્તાએ એક છે, તેથી આ ભગવાન પણ વિર ચિ એટલે પ્રમદેવ છે, અથવા જગ
તમા રહેલા પદાર્થોમાંથી જેમ પ્રજ્ઞાથી સૃષ્ટિ રચવાનું કહેવાય છે તેમ પદાર્થ મા

ત્રતુ સ્વરૂપ જાણીને તેની થવા યોગ્ય વ્યવસ્થા અથવા સ્વરૂપ બતાવવાથી ભગવાન તેના કર્તા છે, તેથી વિરચિ નામ યોગ્ય છે* (ભગવાન સ્વભવદેવજીએ આ અવસર્પિણી ડાળના ચોથા આરાની આઠિમા જગતના તમામ વ્યવહાર, હુન્નર, ડાળા વગેરે પ્રવર્તાવ્યા તેથી તેઓ અનેક જાતની નૃપણાથી ઇચ્છાવાન-આતુર થયેલા જગતના પ્રાણીઓની ઇચ્છા પૂરે છે એટલે કે તેમને કંઈ પણ ઇચ્છવાનું રહેતું નથી) આ પ્રકારે વિશ્વને ભર દે, તેથી વિશ્વ ભર અથવા વિશ્વના આધારરૂપ છે-સસારી જીવોની નૃપણાને તોડવાના આધારરૂપ છે, તેથી વિશ્વ ભર છે

હુપીક એટલે ઇદ્રિયો, તેમને વશમા રાખનાર હોવાથી ભગવાન હુપીકિંગ કહેવાય છે

વળી પ્રભુ જગતના નાથ છે, તેથી જગન્નાથ તેમજ પાપરૂપ જે અઘબધ તેને પ્રભુ લઇ લે છે, એટલે કે જેઓ પ્રભુને શરણે જાય તેનો અશુભબધ નાશ પામે છે ને નવો થતો નથી, તેથી તે “ અમહુર ” છે

પૂર્વ થયેલો બધ પણ પ્રભુએવાથી નષ્ટ થાય છે, આ ઢીલો થઈ જાય છે, તેથી તે “ અઘમોચન ધણી ” છે,

વળી મુક્તિ એટલે મોક્ષરૂપ પરમપદ પહોચવામા પ્રભુ સાથી છે, તેથી “ મુક્તિ પરમપદ સાથ ” એવા ભગવાન શ્રીસુપાર્શ્વનાથને જાણવા

પરમાર્થ

જુદા જુદા દેવોના નામોનો અન્વય લઈએ તો, તે આ શ્રી સુપાર્શ્વનાથ ભગવાનમા ધટિત થાય છે, માટે ખરેખરી રીતે તો તે નામોનો વાચ્ય પદાર્થ અન્ય રાગાદિ સંહિત દેવો નહિ પણ વીતરાગ પ્રભુ જ છે

એમ અનેક અભિધા ધરે, અનુભવ ગમ્ય વિચાર; લલના.

જે જાણે તેહને કરે, આનદઘન અવતાર. લલના શ્રીસુપાસ૦ ૮

શબ્દાર્થ

એમ=પૂર્વોક્ત પ્રકારે, આ ભગવાન, અનેક અભિધા=અનેક નામોને ધરે=ધારણ કરે છે (આ બધો વિચાર) અનુભવગમ્ય=અનુભવ=સ્વસંવેદન, તેવડે ગમ્ય એટલે જણાય તેવો, વિચાર=આ બધો વિચાર છે જે જાણે=અને જે આ વિચારને જાણે છે, તેહને=તેને, કરે=કરે છે, આનદઘન અવતાર=આનદના સમૂહનો અવતાર એટલે પોતા સરખો (પ્રજા) કરે છે.

અથવા આ સ્તવન કરનાર શ્રી આનંદધનજી ભદ્રારાજ કહે છે કે, જે અનુભવગમ્ય વિચારને બંધુ છે તેને પ્રભુ પોતા જોવા કરે છે

ભાવાર્થ.

આ શ્રી સુપાર્શ્વનાથ ભગવાનમા ઉપર દર્શાવ્યા પ્રમાણે અનેક શબ્દો
અથવા તેઓ અનેક ધ્યેયપણાની સત્તાવાળા છે, અથવા ઉપર ડહા પ્રમાણે પ્રભુના અનેક માર્થિક નામો છે

આ પ્રભુના નામોની સત્તા જાણવી, અથવા બીજી રીતે પ્રભુને જોવા
એ વિચાર અનુભવગમ્ય છે તે માત્ર કહેવાથી, લખવાથી અથવા માલાપવાથી
મમજાય તેવો નથી તેનો જો આત્મામા અનુભવ થાય તોજ મમજાય તેવો છે

પરમાર્થ

જેમને આ અનુભવગમ્ય વિચાર આત્મામા જાણવામા આવ્યો, તેને પછી શોક ગૂંથો
નથી આત્માનંદ પ્રભુ છે અને તેનો આખો આત્મા આનંદમય થાય છે મતનમ કે
તે જીવનસુખિના સુખને અનુભવે છે

શ્રી ચદ્રપ્રભ ભગવાનનું સ્તવન

દેવ્યા દેરે, સર્વો મુને દેવ્યા દે, ચદ્ર પ્રભુ મુલચદ, સર્વો
ઉપશમરસનો કદ, સં ગત કલિમલ દુઃખદદ સં ૧

ગાજ્ઞાર્થ

(આત્મા અથવા આનંદધનજી કહે છે) દેખ્યાદેરે=જોવાદે, સર્વો મુને
દેખ્યાદે=હે સર્વો મુને જોવા દે ચદ્રપ્રભુ મુખ્યચદ્ર=ચદ્રપ્રભુ ભગવાનના
મુખપી ચદ્રને જોવા દે, ઉપશમ=શાન્તરસનો, કદ=મૂળ છે ગત કલિમલ
દુઃખદદ=વળી જોવાથી ગત એટલે ગયું છે, પ્રાપ્ત્ય કલિમલ એટલે ક્રીચક
અને દુઃખપ્રદ એટલે જોડું, તે શ્રી ચદ્રપ્રભુ ભગવાનનું મુખ્યમને જોવા દે

ભાવાર્થ

આનંદધનજી અથવા આત્મા-શુદ્ધ ચૈતન્ય ધર્મ ધર્મિત શુદ્ધ ચૈતન્ય શક્તિને

કહે છે કે, મને જોવાદે, જોવાદે (આ ઠેકાણે પુનરુક્તિ દોષ સમજવો નહિ)
 કેમકે, વાર વાર “જોવાદે જોવાદે” કહેવું, તેથી જોનારની પ્રળળ ઇચ્છા અને વસ્તુનું
 અપૂર્વપણું જણાય છે

આ શ્રી ચદ્રપ્રભુ ભગવાનનું મુખ કેવું છે ? તે કહે છે રાગદ્રેષના રહિત
 પણાથી ઉત્પન્ન થયેલો જે શાન્તરમ તેના કદ સરખું છે જહની ઉપમા એટલા
 માટે આપી કે, જેમ કદમાથી અનેક અકુરો ઉત્પન્ન થાય છે, તેમ ભગવાનનું જે
 મુખ છે, તે શાન્તરસના અકુરોને ઉત્પન્ન કરવાને મૂળરૂપ જણાયેલું છે

વળી જેમાથી પાપ અને દુ ખનો દ્વંદ્વ ગયો છે, એટલે કર્મક્ષયથી જેમા
 મુદ્દલ પાપ રહ્યું નથી, તેમજ દુ ખનો ઠ દ્વં પણુ ગહેલો નથી એવું નિર્મળ છે

જ્ઞાનમાગરુ મહારાજે આ ઠેકાણે એવો અર્થ કર્યો છે કે, પ્રભુને સેવનાર
 દેવતા તથા મનુષ્યના સમુદાયનો પાપ અને દુ ખનો દ્વંદ્વ ગયો છે, માટે મને જોવા
 દે, કે જેથી માગ પાપ અને દુ ખના દ્વંદ્વ જાય

પરમાર્થ

શ્રી ચદ્રપ્રભ સ્વામીનો મુખરૂપી ચદ્ર પદ્મ શાન્ત અને પરમ નિર્મળ હોવાથી, તેને
 વારવાર જોવાથી આપણને વધુ ને વધુ આનંદ મળે છે, માટે આનંદાર્થી આત્મા કહે છે કે,
 તે મને વારવાર જોવા દે

સુહમ નિગોદે ન દેખીઓ, સં વાદર અતિહિ વિશેસ, સં
 પુઢવી આઠ ન લેખિયો, સં તેઠ વાઠ ન લેસ સં ૨
 ગાહ્યાર્થ.

સુહમનિગોદે=(મે) સૂક્ષ્મ નિગોદમા, ન દેખીઓ=પ્રભુનું મુખ દોહું
 નથી, વાદર=વાદર નિગોદમા, અતિહિ વિશેસ=અત્યંતપણે ભગવાનનું
 મુખ દોહું નથી

પુઢવી=પૃથ્વી, વાહિ=જળ અથવા અપ્કાય કહેવાય છે તે (ત્યા પણુ)
 ન લેખિયો=ન જણવો (તેજ પ્રમાણે,) તેહિ=તેજ અથવા અગ્નિકાય, ત્યા
 અને, વાહિ=પવન અથવા વાયુકાય, ત્યા પણુ ન લેસ=લેશમાત્ર પણ પ્રભુનું
 મુખ દોહું નહિ.

પ્રભુનુ મુખ જોવાનું વાર વાર શામાટે કહેવામા આવે છે? તેનુ કારણ નીચલી ધીજી, ત્રીજી, ચોથી અને પાચમી ગાથાઓમા દર્શા યુ છે કે, આ એતન અનાદિ કાગથી આ સમારમા અનેક યોનિઓમા દેહ ધારણ કર છે, પણ તેને ભગવાનનુ દર્શન થવાનો અવકાશ મળ્યો નથી, માટે "જોના દે, જોવા દે" તેમ કહે છે આ વખત જો ચુકાશે તો વગી અનત ડાગ સુધી રખડનુ પડશે માટે ભગવાનનુ મુખ 'જોવા દે' એમ કહ્યુ છે

પરમાર્થ

પ્રથમ જીવ માન આત સદમપણે જે સ્થિતિમા હોય છે તે સ્થિતિને સદમ નિગો કહે છે આ સદમ નિગો આખા લોકમા બધા સુધી પ્રમાસ્તિમર અમાસ્તિમર છે ત્યા સુધી એટલે લોખની દેવગની મર્્યાા સુધી વ્યાપી રહેન છે આ કેવળ અજ્ઞાન અવસ્થા જેવી સ્થિતિ છે આ ણિયતિમા દરમ રપનો અનભર છે તેમા અમુ હોવાનો મભર નથી તેથી પ્રભુનુ મુખ દીકુ નથી એમ જણાનુ છે

બાદ નિગો એ પણ ઉપગની ણિયતિને વગખમ મળતીજ સ્થિતિ છે આદીધી આત્માનુ પ્રથપાડ સદજ મમગ્નય છે અતિ સદમપણ તથા અજ્ઞાન જેવીજ અવસ્થા આ સ્થિતિમા છે અમુનો સભવ આ સ્થિતિમા પણ નથી, એટલે મ પ્રભુનુ મુખ આ સ્થિતિમા પણ દીકુ નથી એમ જણાનુ છે

ત્રીજી સ્થિતિ પુત્રી એટલે પૃથ્વીકાવની છે આ સ્થિતિમા ઠ કુ એટલે પુત્રની સ્થિતિ ના અન્યકત જ્ઞાન કરતા કષક વિશેષ જ્ઞાન સ્પર્શન્દ્રિયમજ્ઞ્ય અન્યન્ત જ્ઞાન હોન છે તેમજ અણુ લના અમખ્યાતમા ભાગ જેટલુ શરીર હોય છે તેથી સદમપણ અને અમુનો અભાવ હાવાથી, હે સંતન્ય સકિત મે આ સ્થિતિમા લાખો ને ડરોગે વરો ગાન્યા પણ પ્રભુનુ મુખ દીકુ નહિ

આ પૃથ્વીમના પેડેજ જળ, અગ્નિ અને વાયુના શરીરવાળા ણિયતિમા પણ મને પ્રભુનુ મુખ જોવાનુ સાધન નહોતુ તેથી હવે મને ભગવાનનુ મુખ જોવા દે

वनसपति अति घण दिहा, स० दीठो नहीं दीदार, स०
वि ति चउरिदि जळलीहा, स० गत सत्री पण धार स०३

ગાપદાર્થ

वनसपति=वृक्ष, कद, भाळ विगेरेनी કાથા એટલે વનરપતિનુ શરીર, (ધારણ કરી) અતિ=અત્યત, ઘણુદિહા=ઘણા વિવસ (રજો) પણ (પ્રભુનો દેહ) દીઠો નહિ=એથી નહિ, દીદાર=એહેરો-મુખકમળ

ખિ=એ, તિ=ત્રણ, ચલિરિદિ=ચાર ઇંદ્રિયોવાળું શરીર ધારણ કર્યું પણ જળલીલા=પાણીમા કાટેલી લીંટીની પેઠે નિષ્કૃળ થયું, અર્થાત્ પ્રભુનું મુખ ન દીકું (જળલીલા=એવો પાઠ માનીએ તો, જ્યારે તે શરીર લીધું-ધારણ કર્યું ત્યારે પણ પ્રભુનું મુખ ન દીકું ગતસત્રી=સ જ્ઞાગહિત-અસત્રી, પણ=૫ ચેન્દ્રિયપણામાં (પણ પ્રભુ મુખ ન એયું) 'ચાર=એમ જણવું.

ભાવાર્થ.

આ જાથામા ઘણા શબ્દો માટેતિહ જેવા છે, તેથી મળ ધને લક્ષ્યમા રાખી અર્થ કરવાનો છે

ચોથી ઝિચિતિ વનસ્પતિકાય ધારણ કરવારૂપ છે આત્મા પ્રથમ સૂક્ષ્મ નિગોદમાથી નિડગી, બાદરનિગોદમા આવી, ત્યાંથી ચાર સ્થાવરપણ પામી અનુક્રમે પ્રત્યેક વનસ્પતિરૂપ પાચસુ સ્થાવરપણ પામે છે

આન દધનજી મહારાજ કહે છે કે, વનસ્પતિનું શરીર કરી મે ઘણા કાળ વ્યતીત કર્યો, પણ ત્યા જ્ઞાન અને ચક્ષુને અભાવે પ્રભુનું મુખ દીકું નહિ

પૃથ્વી, જળ, અગ્નિ, વાયુ અને વનસ્પતિ, માત્ર એક સ્પર્શેન્દ્રિયવાળા જ હોય છે

ત્યારપછી સ્પર્શેન્દ્રિય અને રસેન્દ્રિયવાળું આગમિયા, કૃમિ વિગેરેનું શરીર પામ્યો, તેમજ સ્પર્શેન્દ્રિય, રસેન્દ્રિય અને દ્રાણેન્દ્રિયવાળું કીડી, માડક વિગેરેનું શરીર હું પામ્યો અને ત્યા પણ અમુને અભાવે મે પ્રભુનું મુખ દીકું નહિ

ત્યાગપછી સ્પર્શેન્દ્રિય, રસેન્દ્રિય, દ્રાણેન્દ્રિય અને અમુરિન્દ્રિયવાળું વીંટી, ભમરા વિગેરેનું જાગી પામ્યો, ત્યા પણ પ્રભુનું મુખ દીકું નહિ

ચૌરિન્દ્રિયપણામા આખો છતા પ્રભુનું મુખ (સ્વરૂપ) કેમ દીકું નહીં ? એમ પૂછવામા આવે તો મનને અભાવે પ્રભુને ઓળખવા માટે પૂર જ્ઞાન નહોતું, તેથી પ્રભુનું મુખ દીકું નહિ, અને પાણીમા કાઢેલી લીંટીથી પાણીના જેમ વિભાગ થતા નથી, અને લીંટી ઠાઠવાનો ધ્રમ જેમ ફાડટ જાય છે તેમ મને ચલુ તો મળ્યા, પણ પ્રભુનું મુખ દીકું વિના ફોગટ ગયા

વળી અસત્રી ૫ ચેન્દ્રિયપણામા મનના અભાવે પ્રભુનું દર્શન થઈ શકયું નહિ

પરમાર્થ

આ પ્રમાણે મત્વજ્ઞાનના અભાવે કરીને મનરહિત ૫ચેન્દ્રિયપણ પામ્યો, છતા પણ પ્રભુનું મુખ દીકું નહિ તેથી હે શુદ્ધ ચેતના ! મને પ્રભુનું મુખકમળ બેના ?

પરમાર્થ

વિષય અને ભાવ, એ બંને ન્યારે શુદ્ધ ટોપ, ત્યારેજ ફળમિદિ થાય, નહિ તો બધું ખીજને કમવારૂપ બન્યું.

પ્રેરક શ્રવસર જિનવરૂ, સં મોહનીય જ્ઞય જાય, સં
કામિતપૂરણ સુરતરૂ, સં આનંદધન પ્રભુ પાય. સં ૭

ગાજ્ઞાર્થ

પ્રેરક=પ્રેરણા કરનાર (થાય છે) અવસર=ચોખ્ખ સમયે, જિનવરૂ=જિનેશ્વર ભગવાન, (તેમની સાથે તદાકારપણે આત્મા પ્રવર્તે તેથી) મોહનીય=મોહનીય કર્મનો, જ્ઞય=નાશ, બધ=થાય માટે છે શુદ્ધ ચેતના । મને પ્રભુનું મુખ જોવા કે

(પ્રભુના ચરણકમળ કેવા છે ? તો કે) કામિત=મનોવાહિત, પૂરણ=પૂરવાને, સુરતરૂ=કંપવૃક્ષ જેવા છે (એવા કોણ ? તો કે) આનંદધન પ્રભુ પાય=આનંદથી ભરપૂર થયેલા ભગવાનના ચરણો છે.

અથવા આનંદધનજી મહારાજ પ્રભુના ચરણકમળની સેવા કરે છે

અથવા પ્રભુના ચરણકમળ આનંદના સમૃદ્ધરૂપ, અને મનોવાહિત પૂરવાને સુરતરૂ જેવા છે, તેથી મને પ્રભુનું મુખ જોવા કે

ભાવાર્થ

પોતાનું સ્વરૂપ બતાવી તે પ્રમાણે વર્તવાની બધાં વ્યર્થ પ્રેરણા કરનાર ભગવાન પ્રેરક છે, અને તે પ્રેરણા પ્રમાણે વર્તનાર આત્મા પ્રેર્ય છે

ભગવાનનું દર્શન પામી મહાજ આત્મસ્વરૂપ પામેલો આત્મા, ભગવાનના અથવા પોતાના રમણ કરે છે અને તેથી મોહનીયકર્મનો જ્ઞય થાય છે મોહનીય કર્મ બધા કર્મોમા ભગવાન અને આત્માના શુભોનો ધાત કરનાર છે, તેથી અને મોહનીય કર્મ લખ્યું છે ઉપલક્ષણથી તો ખીજ સાતે કર્મોના પળુ જ્ઞય થાય છે એમ બજીવું

પ્રભુના ચરણકમળ આનંદના સમૃદ્ધરૂપ અને મનોવાહિત પૂરવાને કંપવૃક્ષ જેવા છે

પરમાર્થ

ન્યારે મોહનીય કર્મનો ઉછળો મદ પડે છે, અને તેનો સ્થિતબદ્ધ ડમની થાય છે ત્યારે શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનનો ઉપદેશ આત્માને રૂચે છે, તેથી તે અવમરથી જિનેશ્વર ભગવાન આત્માને આત્મશુભ પ્રાપ્ત કરવામા પ્રેરવડે ગણી શકાય છે, અને પ્રભુના ચગ્ગો ધવિષ્ટ પુત્રા માટે સ્વપત્ક મમાન હાવાથી પ્રભુના ચરણોનાં સેવા કરતા કરતા તમામ મોહનીય ક્ષય થઇ પરમાત્મા પ્રાપ્ત થાય છે -

શ્રી સુવિધિનાથ ભગવાનનું સ્તવન.

સુવિધિ જિણેસર પાય નમીને, શુભ કરણી એમ કીજે રે,
અતિ ઘણો ઉલટ અગ ધરીને, પ્રહ ઉઠી વૂજીજેરે સુવિધિ૦૧
શબ્દાર્થ.

સુવિધિ=સુવિધિનાથ નામના નવમા, જિણેસર=ભગવાનને, પાય નમીને=પગે લાગીને, શુભ કરણી=જેનાથી શુભબધ થાય અથવા જે ક્રિયા કરવાથી શુભ ગતિ થાય તે, એમ=એમ કહીશુ તેમ, શ્રીજેરે=કરીએ.

અતિઘણો=અતિશય, ઉલટ=ઉલ્લાસ, અગ=ધરીરમા, ધરીને=ધારણુ કરીને, (ભગવાનને) પ્રહ ઉઠી=સવારના પહોરમા ઉઠીને પૂજાજે રે=પૂજવા

ભાવાર્થ

શ્રી સુવિધિનાથ ભગવાનની સ્તવના કરતા તમામ પૂજાની વિધિ આ સ્તવ નામા ખતાવી છે, અતિગય ઉલ્લાસસહિત સવારમા ઉઠીને ભગવાનની પૂજા કરવી

પરમાર્થ

આ પૂજા કેમ કરવી ? તે નીચે ખતાવ્યુ છે, વળી આ પૂજા શુભકરણી છે, એટલે તેનાથી શુભબધ થાય છે, એમ ખતાવ્યુ છે પૂજા કરવી યોગ્ય છે એમ પણ વ્યવ્યાર્થથી સૂચવ્યુ છે

દ્રવ્ય ભાવ શુચિ ભાવ ધરીને, હરખે વેહરે જઈંણેરે,
વહ તિગ પણ અહિગમ સાચવતાં, એકમના ધુરિ થઈંણેરે. સુવિ૦૨

શબ્દાર્થ

દ્રવ્ય=દ્રવ્યથી-શરીરથી અથવા વસ્ત્રથી, ભાવ=ભાવથી અથવા મનના પરિણામથી, શુચિભાવ=પવિત્રપણુ-નિર્મળતા, ધરીને=ધારણુ કરીને, હરખે હર્ષનહિત-હિંસાસંપૂર્ણક, દેહરે=ગિનેશ્વર બગવાનની પ્રતિમાછતી જ્યા ત્યાપના કરેલી હોય ત્યા, જઈએરે=જઈએ

દહતિગ=જેમા પ્રણવાર કઈ કરવાનુ હોય તે ત્રીક, આવી દશ ત્રીક જે લાખ્યમા કહી છે તે, તથા પાણુ=પાચ, અહિગમ=અભિગમ, સાચનના=સંભાળતા થકા સાચવી કરીને, એકમના=એકામ મનવાળા-ગિનપૂજમા જ મન રાખનાર, ધુનિ=પ્રથમમા, ધઈએરે=યવુ જોઈએ

ભાવાર્થ

નહાવાથી તથા શુદ્ધ વસ્ત્રો પહેરવાથી શરીરની અપવિત્રતા દૂર કરી અનેક ભવનના સક પ-વિક પોતા ત્યાગથી થયેલા શુદ્ધ મનથી ભાવશુદ્ધિ કરી અપૂર્વ વસ્તુનો લાભ થતા જેમ ખુશી ઉત્પત થાય છે તેમ, ગિનપૂજનો નમય મળ્યો છે એમ જાણી ખુશી થઈને દેહરે જઈએ

જે ક્રિયા કરવી હોય તેમા જ ધ્યાન ગાખવાથી તે કાર્ય માફ થાય છે, તેથી પૂજની ક્રિયા તરફ જ વૃત્તિઓને એકામ કરી દેરામરણમા પ્રવેશ કરવો

પ્રવેશ કરતા જોડા, છત્ર, ચામર, સુકુટ, અને કુલના હાર વિગેરે બહાર મૂકવારૂપ દેવવદન ભાખ્યમા લખ્યા પ્રમાણેના પાચ અભિગમો સાચવવા

ત્યારપછી ત્રણ નિલ્લિહી, ત્રણ પ્રદક્ષિણા, નણુ પ્રલામ એવી દશ ત્રીક કરવી (આ મળથી વિશેષ વર્ણન દેવન દનભાખ્ય, શ્રાદ્ધદિનકૃત્ય વિગેરે સંયોથી જાણુ)

પરમાર્થ

હ મનો ઉત્થામ અને એકામતા તથા પ્રજ્ઞતરફ બહુમાનની લાગણી એજ પ્રભુભક્તિમા પ્રધાનમૂત અંગ તથાજ છે. ક્યમાનથી શુચિભાવ લાગણુ કરવાથી ઇ વનો હી નામ માખ્ય છે દશ ત્રીકા મામવાથી મનની એમમતા સિદ્ધ થાય છે અને પાચ અભિગમો સાચવવાથી પ્રજ્ઞ તરફ બહુમાનની લાગણી સિદ્ધ થાય છે માટે તેમ કરવા જણાણુ છે

કુસુમ અચ્છત વર વાસ સુગંધી, ધૂપ દીપ મન સામ્બોરે;
અગપૂજા પણા ભેદ સુધી ઇમ, ગુરુસુખ ત્રાગમ ભાલ્લીરે સ્મરિષિત ૨

ગાળદાર્થ.

કુસુમ=કુલ, અક્ષત=ચોખા, વગ=પ્રધાન, વાસસુગ ધો=સારી વાસવાળો
-પુશ્યોદાર વાસક્ષેપ, વૂપ=અણગ, દગાગ નામના સુગ ધી પદાર્થો-ભગના
નની આગળ અગ્નિમા જે બાળનામા આવે છે તે ભૂદા, દીપ=દીવો, (આ
પ્રમાણેની અગપૂઅ=જિનેશ્વર ભગવાનની પ્રતિમાના શરીરની પૂજા, પણ ભેદ
=પાયભેદ, સુણી=સાભળી છે ઇમ=એ રીતે, (દાને મ્હોડેથી : તો કે)
ગુરુમુખ=ગુરુમહારાજને મ્હોડેથી, અને આગમબાખીએ=સિદ્ધાન્તોમા કહેલી
સાભળી છે

ભાવાર્થ.

આ ગાથામા પાંચે પૂજને અગપૂજ ગણી છે, પણ વામજેપત્રી તથા કુલોની
પૂજ અગપૂજ છે બાકી ધૂપ, દીપ અને અક્ષત ઠી પૂજ, તે અગપૂજમા ગણાય
છે (એમ અમારી મમજ છે) (ડાઇડ પ્રકાંચે આ બધી પૂજને શાસ્ત્રમા અગપૂજ
ગણી હશે તે બહુદુત બલે)

પરમાર્થ

આ મર્ધી પૂજ કરતા મનને સાચી ગમવાનુ ક્યુ છે, તેનો અર્થ એટલોજ કે મને મન
ખીજે કેદાણે ભમતુ હવે અને તમે પૂજ કરો તો નિર્ગર્હક જવે તેથી મનો રિચ ગખી
પૂજ કરવી

મનને રિચ ગખી જે પૂજ થાય તેજ પરેખર પૂજ બાણવી

एहनु फळ दाय भेद सुणीजे, अनतर ने परंपरे,
आखापालण चित्तप्रसन्नी, सुगति सुगति सुरमदिररे सुविधि० ४

ગાળદાર્થ

અહનુ=પૂર્વે કહી તે શ્રીજિનેશ્વર ભગવાનની પૂજનુ ક્ષણ=કળ, દાય ભેદ=
બે પ્રકાંચે, સુણીજે=સાભળ, (એક) આ તરુ=અતરુ રહિત-તુરત, ને=અને,
(બીજુ) પર પરરે=છેવટે-એક પછી બીજુ, પછી ત્રીજુ, એમ યતા છેવટ
થાય તે આણાપાલણુ=આજ્ઞાનુ પાવન કરવાથી, ચિત્તપ્રસન્ની=ચિતની પ્રસન્નતા
રૂપ, (અનતરુ ક્ષણ) અને સુગતિ=અતે મોક્ષગતિ, (અને વચ્ચે) સુગતિ=સારી

ગતિ-મનુષ્ય વિગેરેની અને સુરમંદિર-વૈમાનિક પ્રમુખના કેવળિ પ્રાપ્ત થાય તે પર પર કૃણ જાણવું

ભાવાર્થ

પૂજા કરવાથી શુ કૃણ થાય તે જ્ઞાવી, પૂજા ઉપ- દ્રવના જ્ઞાનવાનો ઉપદેશ દે છે

જિનની પૂજામાં તદાકારપણે-વામીસેનક મળ્યું અને તર અને પર પર એ જે પ્રકારે કૃણ જાતા-આ છે

જિનને પરમોપકારી જાણી એકાગ્ર ચિત્તે જે જિનેશ્વર ભગવાનની પૂજા કર, તેના ચિત્તમાં ભગવાને આપેલો ઉપદેશ કૃણ્યે અને તેથી પોતામાં અને ત જગ, અને ત મદ્ધિ વગેરે આત્મસ્વરૂપ એકાગ્રવાથી પોતાનું ચિત્ત પ્રગટ થતા ભગવાનની આસામાં પ્રવત્તે (આ કૃણ તુરત મળશે)

અને ત્યારપછી કદાચ ભવચિત્તિ પાડી નહિ હોય-મનવળ જે પ્રથમ આયુષ્યનો જ ધ કર્યો હશે, અથવા નિકાચિત્ત બાધેલા ભોગવાના કર્યો જાકી હશે તો ખીજા ભવમાં દેવપણ અથવા મનુષ્યપણ પામી, ધર્મનું આરાધન કરી મુક્તિ પામશે (ભગવાનની પૂજાનું આ પર પર કૃણ જાણવું)

પરમાર્થ

અનંત કૃણ શિક્ષક થાયથી પર પર કૃણ પોતાની મેજા જે મળે છે માટે અનંત કૃણ જે ચિત્તપ્રસન્નતા તે મેળવવા ખાતર ભગવાનની આસાનું પાન કરવું

ફુલ અન્નત વર ધૂપ પદ્મો, ગંધ નૈવેદ્ય ફલ જલ્લ મરીરે,
અગ્ર અમ્પૂજા મઠ્ઠી અહવિધ ભાવે મવિક શુભ ગતિ વરીરે સુ૦ ૫

કુલ=કુમુમ, અન્નત=ચોખા, વર=એક ધૂપ=આજવાનો સુગંધીદાર પદાર્થ, પદ્મો=દીવો, ગંધ=સર, સુખક આદિ સુગંધી પદાર્થો, નૈવેદ્ય=પ્રજ્વની આગળ મુકવા માટે જે પદ્માન્ન વિગેરે રસોઈ તૈયાર કરેલી હોય તે કૃણ=કૃણા નાળીએર વિગેરે, જળ=પાણી, (આમાં દુધ, દહી વગેરે પચામૃતનો પણ સમાસ જાણવો) ભરી=જળના કળા ભરીને, આ પ્રમાણે અગ્ર=ભગવાનની પ્રતિમાને જે સ્પર્શ કરવાથી થાય તે, તથા અમ્પૂજા=પ્રતિમાશુ આગળ મૂકાય તે, મળી=મળીને, અહવિધ=આઠ પ્રકારની પૂજા (જાણવી)

ભાવે=એકાગ્ર ચિત્તથી—શુભમન પરિણામે, ભવિક=ભવ્યપ્રાણી, (જો ભગવાનની પૂજા કરે તો) શુભગતિ વરીરે=સારી એવી દેવની અથવા મનુષ્યની ગતિ પામે, (અને પર પરાએ મુક્તતા પામે)

ભાવાર્થ.

પ્રથમ જે પાત્ર પ્રકારની પૂજા કરી તેવી આ આઠ પ્રકારની પૂજા છે

આમા ત્રણ અગપૂજા છે જાગ, ગધ અને કુલની તથા ધૂપ, દીપ, અક્ષત, ફળ અને નૈવેદ્યની તે અગ્રપૂજા છે અગપૂજા અને અગ્રપૂજા એ બન્ને મળીને કુલ પૂજના આઠ પ્રકાર થાય છે અને એ આઠ પ્રકારે જે ભવ્ય પ્રાણીઓ સારો ભાવ રાખી ભગવાનનું પૂજન કરે છે તે મારી ગતિ પામે છે અને પર પરાએ યાવત મુખ પણ થઈ શકે છે

પરમાર્થ

ભાવ એટલે પ્રભુ તરફ ભક્તિભાવ, તે સહિત જો પૂજા કરાય, તેજ શુભ ગતિ મેળવી શકાય ભાવ વિનાની પૂજા તથાવિધ યજ્ઞ આપી શકે નહિ માટે પૂજના તમામ પ્રકારો સાચવતા સાથે મપૂર્ણ ભક્તિભાવ અથવા ઉપયોગ ગમવો જોઈએ

સત્તર ભેદ એકવીસ પ્રકારે, અઠોત્તર સત્તર ભેદેરે;

ભાવપૂજા વહુવિધ નિરધારી, દોહગ દુરગતિ છેદેરે સુવિધિ ૦ ૬

શાબ્દાર્થ

સત્તર ભેદ=સત્તર પ્રકારની, એકવીસ પ્રકારે=એકવીસ પ્રકારથી, અઠોત્તરસત્તર=એકસો ને આઠ, ભેદે=પ્રકારે, (દ્રવ્યપૂજા) શાસ્ત્રમાં કહી છે

ભાવપૂજા=ભાવપૂજા તો, બહુવિધ=વહુ પ્રકારે, નિરધારી=કહી છે (તે કરનાર) દોહગ=દુર્ભાગ્ય તે દુષ્ણની પ્રાપ્તિરૂપ, અને દુરગતિ=નરકગતિ અને નિયમની ગતિ, (તેને) છેદેરે=કાપે છે

ભાવાર્થ.

પ્રથમ પાત્ર પ્રકાર તથા આઠ પ્રકાર સચિન્તર બતાવ્યા તેજ પ્રમાણે અગ્ર પૂજા અને અગ્રપૂજાનાં કેટલા પ્રકાર છે તે બતાવે છે સત્તર પ્રકાર, એકવીસ પ્રકાર અને એકસો આઠ પ્રકારે અગ્ર-અગ્રપૂજા થાય છે આ ઠેકાણે આદિ પદ જોડવું, કારણ કે ઉપલક્ષણથી ચોમક પ્રકારી, નનાત પ્રકારી વગેરે પૂજા કરવાની

વિધિઓ પ્રસિદ્ધ છે આ વિધિઓમા ન્યૂનાધિક પલ્લુ થઈ શકે છે તેથી મૂળ ગાથા મા નાન ઉપર જણાવ્યા છે તેજ પ્રકારે લીધા છે

ભાવપૂજા અનેક પ્રકારે થાય છે, તે શુક્રગમથી અને ગામ્બાતરથી જાણવી અમે તો એટલુ જ કહીએ છીએ કે જે ત્રિનેશ્વર ભાવાનની અગપૂજા, અગ્રપૂજા અને ભાવપૂજા કરશે, તે દુર્ગતિમા પડતો બચશે આ પૂજાઓ દુર્ગતિને છેદ કર નારી છે, અને ઉપરની ગાથાઓમા બના થા પ્રમાણે શુભ ગતિને આપનારી છે એ જહેવાતું તાત્પર્ય છે

અથવા અગપૂજા અને અગ્રપૂજા તે અદ્યપ્રકારની પૂજા જાણવી, અને મત્તર પ્રકારી, એકવીશ પ્રકારી, એકસો આઠ પ્રકારી વિગેરે બહુ પ્રકારે જે પૂજા કરવામા આવે છે, તેમા ડેટલીક પ્રતિભાવસૂચક દેનાથી, ત્યા ભાવને પ્રધાન ગાળી, અપેક્ષા ભેદથી તેવી પૂજાઓને અહીંઆ ભાવપૂજા ગાળી દાખ તો એ રીતે અર્થ કરતા શબ્દાન્વય બહુ મારી રીતે મચવાય છે

પરમાર્થ

ભાવને પ્રધાન ગળ્યો એટલે તેને મયમ ગાળી અનેક પ્રકારે ન્યપૂજા કરી શકાય છે તેથી તે ન્યપૂજાઓ જા ભાવવધક અથવા ભાવપૂર્વક દાવાથી મનોવાચિત ફળ આપે છે

તુરિય ભેદ પદિવત્તી પૂજા, ઉપશમ સ્ત્રીણ સયોગીરે,
ચડહા પૂજા ઇમ ઉત્તરજ્ઞયણે, ભાષી કેવલ્લ મોગીરે, સુવિ૦ ૭

શબ્દાર્થ

તુરિયભેદ=ચૌથો ભેદ તે, પદિવત્તી પૂજા=પ્રતિપત્તી પૂજા, (પદિવ જલુ=અગીકાર કરવુ એટલે કે, પોતાતું સ્વરૂપ અગીકાર કરવુ તે રૂપ) પૂજા=એવા, (આ પૂજા ક્યારે થાય ? તો કે) ઉપશમ ખીણ સયોગીરે=અગીઆરમે શુભુચ્ચાનક આત્મા હોય એટલે ઉપશાંતભોલ થયો હોય ત્યારે, તથા ખારમે શુભુચ્ચાનકે સીલ્ભોલ થયો હોય ત્યારે, તથા નેરમે શુભુચ્ચાનકે સયોગી-શુદ્ધતા પ્રાપ્તેષા ચૈતન્યને માત્ર યોગ રહેલા હોય તેવી દશામા આ પદિવત્તી પૂજા થઈ શકે ચઉહા પૂજા ઇમ ઉત્તરઅયણુ=આ ચાર પ્રકારની પૂજા ઉત્તરઅયનસૂત્રમા ભાષી-કહી છે કેવળમોગીરે-કેવળજ્ઞાનવાન એવા ભગવાને કહી છે (સમ્યક્ત્વ પરાક્રમ નામના અવ્યયનમા કહી છે)

ભાવાર્થ

આ ચોથા ભેદનુ સ્વરૂપ અનુભવ વિના લખવાને હું લાયક નથી તેથી તેનો વિશેષ અર્થ ગુરુમુખે ધારવા યોગ્ય છે

પરમાર્થ.

પોતાના સ્વરૂપને યથાર્થ રીતે જાણીને ભગવાનની આજ્ઞાનો જે સાગ તેને જ અગીકાર કરવો, એટલે સમસ્ત પરવસ્તુને પરૂપ જાણી, તેના ઉપરથી મમત્વનો ત્યાગ કરવો, અને ક્વળ આત્માનેજ આદરવો એવો સમ્બધ લાગે છે

વિશેષ ઉત્તરાખ્યનના સમ્યક્ત્વ પરાક્રમ અખ્યનથી જાણવું

ઇમ પૂજા વહુ ભેદ સુણીને, સુખદાયક શુભ કરણી રે;
ભવિક, જીવ કરશે તે લેશે, આનદધનપદ ધરણી રે. સુવિધિ૦૮

શબ્દાર્થ

ઈમ=પૂર્વે કહ્યા તેમ, પૂજા=પૂજાના, ખહુ ભેદ=ખહુ પ્રકારે, સુણીને= સાંભળીને, સુખદાયક=મોક્ષને આપનારી, શુભ કરણી રે=સારી ક્રિયા, ભવિક જીવ=જે ભવ્ય પ્રાણી, કરશે=ખળવશે, તે લેશે=તે પામશે (શુ ૧ તો કે) આનદ-ધનપદ ધરણી રે=આનદસમૂહના સ્થાનરૂપ ધરણી એટલે પૃથ્વી=મોક્ષ (પામશે)

અથવા આનદધનજી મહારાજ કહે છે કે જે ભવ્ય પ્રાણી પૂજા કરશે તે મોક્ષદશાને પામશે

ભાવાર્થ

એમ પૂજાના ઘણા ભેદો કહ્યા, એટલે અગ, અત્ર, ભાવ અને પડિવત્તી પૂજા તે જે ભવ્ય પ્રાણી કરશે તે મોક્ષમુખ પામશે

પરમાર્થ

શુભ ક્રિયા કરીએ તો શુભ ફળ થાય એવો મિદ્ધાત છે અને આ ચારે પ્રકારની પૂજા શુભ ક્રિયા છે માટે તે મુક્તિની આપનારી છે

ઇતિ શ્રી સુવિધિનાથ જિન સ્તવન.

શ્રી શીતલનાથ ભગવાનનું સ્તવન

શીતલ જિનપતિ લલિત ત્રિભંગી, વિવિધ ભંગી મન મોહે રે,
કરુણા કોમલતા તીચ્છતા, ઉદાસીનતા સોહે રે. શીતલ૦ ૧

શબ્દાર્થ

શીતલ=શીતલનાથ નામના દશમા, જિનપતિ=જિનેશ્વરની, લલિત=મનોહર, ત્રિભંગી=ત્રણ પ્રકારવાળી, વિવિધ=બહુ બુદ્ધી, ભંગી=ભંગમાળા, મન=ચિત્ત (તેને) મોહે રે=મોહ પમાડે છે-ખેચે છે

કરુણા કોમળતા,=કરુણારૂપ કોમળતા (અથવા) કરુણા તે જ કોમળતા
તીક્ષ્ણતા=કર્કશતા, ઉદાસીનતા=અસિપ્તતા, સોહે રે=ચોમે છે

ભાવાર્થ.

શીતલનાથ નામના દશમા ભગવાનની ત્રિભંગી, અને વગી તેના બુદ્ધા બુદ્ધા પ્રકારો મનને આનંદ આપે છે

તે ત્રણ પ્રકારોમા એક કરુણારૂપ કોમળતા, બીજો તીક્ષ્ણતા અને ત્રીજો ઉદાસીનતા જણાવે

પન્થાર્થ

શ્રી શીતલનાથ ભગવાનમા મનોહર ત્રણ પ્રકારો જોવામા આવે છે આ પ્રકારના વગી મણા પ્રકારો થાય છે જે જણાવવાથી મનને આનંદ થાય તેવું છે

ભગવાનમા જે ત્રિભંગી કહી છે તે ત્રીવે પ્રમાણે છે.—

પ્રથમ કરુણા અથવા કોમળતા આ કોમળતાની આથે તામ્બૂળના ફોવાનો સહવ નથી પણ તે ભગવાનમા છે વળી તેની સાથે ઉદાસીનતા પણ છે આ પરસ્પર વિરોધવાળા ગુણો છે મનતમ કે પ્રત્યમ વિરોધ જામે છે તેથી આ ત્રિભંગી મનોહર છે

સર્વ જતુ હિતકરુણી કરુણા, કર્મવિદારણ તીચ્છા રે,
હાનાદાન રહિત પરિણામી, ઉદાસીનતા વીચ્છા રે શીતલ૦ ૨

શબ્દાર્થ

સર્વ=અર્ધા, જતુ=પ્રાણી, (તેમને) હિત=દાયદાકારક, (જ)

કરણી=ક્રિયા, (તે) કરણા=કરણા જણવી કર્મવિહારણુ=કર્મોને ચીરી નાખવા,
(તે) તીક્ષણરે=તીક્ષ્ણતા જણવી

હાનાદાન=ત્યાગ અને ગ્રહણ (તેણે કરીને) રહિત, પરિણામી=પરિ-
ણામવાળાપણુ =રહિત પરિણામ (તે) ઉદાસીનતા=ઉદાસીનતા, વીક્ષણુ
રે=જોવી-જણવી

ભાવાર્થ

મર્વ પ્રાણીઓનું હિત ડરનારી વૃત્તિ તે ડરણા જણવી આત્માના સબધમ
રહેલા કર્મ પુણ્યો અનેક પ્રકારના છે તેના મુખ્ય આઠ પ્રકાર છે તેને જે વિદા
રવા એટલે ચીરી નાખવા તે તીક્ષ્ણતા જણવી છેડવું અને ગ્રહણ કરવું, તે જોથી
જે ગહિત પરિણામપણુ, તેને ઉદાસીનતા જણવી, અર્થાત્ ગ્રહણ કરવાની અને
ત્યાગવાની જે બુદ્ધિ તેથી જે રહિતપણુ તેને ઉદાસીનતા જણવી

પરમાર્થ

પ્રભુમા તણે વૃત્તિઓ કેરા રીતે રહે છે તે બતાવે છે —

મમત્ર પ્રાણીમાનનું દિતચિતન ડરનાર પ્રભુ છે તેથી તેમનામા ડરણાનો ગુણુ તો
મુપસિદ્ધજ છે

ધોર તપસ્યા કરીને અને ધ્યાનાગ્રિથી મમસ્ત કર્મસમહનો નાશ કરવામા પણુ જેમની
પ્રવૃત્તિ થાય છે, એટલે કરણાને અને તીક્ષ્ણતાને પરસ્પર વૈર બતા પણુ પૂર્વોક્ત પ્રકારે બન્ને
ગુણો પ્રભુમા જોવામા આવે છે

જેમને પામના યોગ્ય આત્મસ્વરૂપ પ્રાપ્ત થયું છે એટલે જગતના અન્ય પદાર્થોપરથી
જેમની ઇચ્છા આભાવિકપણે નષ્ટ થઈ ગઈ છે, તેથી યાગરાનું અને ગ્રહણ કરવાનું કષ્ટ રહેતું
નથી માટે ઇષ્ટ અનીષ્ટ વસ્તુને અભાવે આખા જગતપર ભગવાને ઉદાસીનતા છે પ્રભુને સ્વભા
વિક નસ્તું ત્યાગવાના અને ગ્રહણ કરવાના પરિણામ થતા જ નથી, તેથી તે તેનાથી ગહિત છે
આવી રીતે તે તણે ગુણો પ્રભુમા ગહેલા છે

પરદુઃખ છેદન ઇચ્છા કરુણા, તીક્ષ્ણ પરદુઃખ રીક્ષેરે,
ઉદાસીનતા ઉભય વિલક્ષણ, એક ઠામે કેમ સીજે રે શી૦ ૩
શબ્દાર્થ.

પરદુઃખ=ખીજના દુઃખ, (તેમનું) છેદન=કાપવું, (તેની) ઇચ્છ
વાંચ્યા, (તે) કરણા=કરણા નામે પહેલો પ્રકાર તીક્ષણુ=તીક્ષ્ણતા નામે
બીજો પ્રકાર (તે) પરદુઃખ=ખીજના દુઃખમાં=ખીજને દુઃખ પડતા બેધ

શક્તિ વ્યક્તિ ત્રિભુવનપ્રભુતા, નિર્મથતા સયોગે રે,
યોગી ભોગી વક્તા મૌની, અનુપયોગી ઉપયોગે રે. શીતલ ૫

શબ્દાર્થ

શક્તિવ્યક્તિ=સામર્થ્ય પ્રકાશ-સામર્થ્યનો આવિર્ભાવ, (તેના હિસાબે) ત્રિભુવનપ્રભુતા=ત્રણે ભુવનોની ઠકુરાઈ-મોટાઈ (દશાવે છે) (અને) નિર્મથતા=પરિચ્છ રહિતપણુ તે, સ યોગેરે=સ યોગના હિસાબે છે, અર્થાત્ પાસે રાખવાના હિસાબમા તે તેઓ તદ્દન અકિચન છે, (આ એક વિરોધાભાસ, બીજાં એ કે તેઓ) યોગી=(મન, વચન, કાયા૩૫) યોગવાળા છે, (અને) ભોગી=(શુદ્ધાત્મ પરિણતિ સાથે) રમણ કરનાર પણ છે, આ બીજાં વિરોધાભાસ છે (ત્રીજાં વિરોધાભાસ એ કે તેઓ) વક્તા=બોલનાર છે, (અને) મૌની=મૌનધારી પણ છે (ચોથાં વિરોધાભાસ એ કે તેઓ) અનુપયોગી=કૃત-કૃત્ય હોવાથી ઉપયોગ વગરના-પ્રયોજન વગરના છે, અને ઉપયોગેરે=ઉપ યોગમા-જ્ઞાનદર્શનોપયોગમા વર્તે પણ છે

ભાવાર્થ

શક્તિ એટલે આત્માના સ્વશુભ પર્યાયને પ્રહણ કરવાનું સામર્થ્યપણુ, તથા વ્યક્તિ એટલે શક્તિથી આત્માના શુભોને પ્રગટ કરવા તે

આત્માનો સ્વશુભ પ્રહવામા સામર્થ્ય શેનું ? તેમજ આત્માના શુભો છે તે પ્રગટે તેમા વ્યક્તપણુ તે શેનું ? એમ વિચારવાથી શક્તિ અને વ્યક્તિથી સિદ્ધ અશક્તિ અને અવ્યક્તિરૂપ એક શુભ બહુનો. આ રીતે શક્તિ, વ્યક્તિ અને અશક્તિ અવ્યક્તિ રૂપ ત્રિભગી થઈ

વગી ત્રણે ભુવનના પ્રાણીઓ એટલે ઇદ્રાદિકોને પણ પ્રભુ પૂજનિક છે, તેથી પ્રભુમા ત્રિભુવનની પ્રભુતા છે, તેમજ પ્રભુની પાને ગાઈ પણ પરિચ્છ રૂપ અથી નથી, એટલે પ્રભુ નિર્મથ છે એમ બને શુભો પ્રભુમા છે

ત્રિભુવનની પૂજ્યતાની ઇચ્છા પ્રભુને નથી, તેમજ નિર્ન થપણે કરવાની ઇચ્છા પણ પ્રભુને નથી તે ઉપર જણાવેલા બને શુભોથી વિવક્ષણ અત્રિભુવનપૂજ્યતા અને અનિચ્છ થનારૂપ રીતે શુભ પણ પ્રભુમા છે, એટલે આ પણ ત્રિભગી થઈ

ઉપરના પર-પર વિરોધી શુભોનો પણ નયોગ પ્રભુના દેખાય છે, તેથી આ પર-પર નયોગ ન બને તેવા શુભોના નયોગે બે ત્રિભગી થઈ

મન, વચન અને ઢાયાના આત્માને યોગ છે તેથી યોગવાળા તે યોગી છે
આત્મશુભને લોગવે ે તેથી શ્વશુભના લોગી છે

કર્મનો ક્ષય થવાથી જેમને યોગ બાધા પમાડી ગકતો નથી યોગ છતા
પણ પ્રભુ અયોગી છે, તેમજ પોતે પોતાના શુભમા ગમણુ ક્રમુ તે ભોગ છતા પણ
અલોગી છે, તેથી યોગી ભોગી સાથે અયોગી અને અલોગીપણુ પણ પ્રભુમા
દેખાય છે

વળી પ્રભુ દ્વાદશાગી ૩૫ ગાસ્ત્રના કહેનાર છે, તેથી વકતા છે

આશ્રવ સખ ધી, પાપ મળ ધી વચન ન બોલનાર હોવાથી મૈની છે

આ બન્ને શુભોથી લિપ્ત અવસ્તા એટલે અનેક લગવાનોએ પૂર્વે કહેલો
ઉપદેશ જ નિરિશ્ચકપણુ પ્રભુએ કરેલો છે, એટલે વકતા છતા અવકતા છે

તેમજ તીર્થપ્રવર્તન સમયે દ્વાદશાગી શબ્દવર્ગણાએ કહેવી પડી, માટે
પ્રભુ અમૈની પણ છે એવી રીતે આ ચોથી ત્રિલગી જાણવી “ વકતા, મૈની,
અવકતા અમૈની ”

સામાન્ય જ્ઞાનવાનને જ્યારે કાઈ પદાર્થ જાણવો હોય ત્યારે જ્ઞાનનો ઉપયોગ
તે તરક મૂકવો પડે, તેજ પદાર્થનું જ્ઞાન થાય, પણ લગવાનું કૈવલ્ય જ્ઞાનવાન હોવાથી
ઉપયોગ મૂક્યા વિના પણ પદાર્થોનું અરૂપ જાગી શકે છે, તેથી તેઓ અનુપયોગી છે

આટલુ છતા પણ કેવળ જ્ઞાનના ઉપયોગ સાથે કેવળ દર્શનનો પણ ઉપયોગ
હોય છે, માટે ઉપયોગી પણ છે આ બન્ને શુભો તાન અને દર્શનને લડને લિપ્ત
થયા છે

વળી યોગક્રમન થયા પડી જ્ઞાનનો તેમજ દર્શનનો ઉપયોગ, અનુપયોગ
કરવાનું પ્રયોજન હોતુ નથી, તેથી ઉપરના બન્ને શુભોથી લિપ્ત એવા ત્રીજા શુભની
મ લાવના થાય છે

આ પ્રમાણે પાચ ત્રિલગી પ્રભુમા જ ન લાગી રાટે છે

ઈત્યાદિક વહુભંગ ત્રિભંગી, ચમતકાર ચિત કેતીરે ,
અચરિજકારી ચિત્ર વિચિત્રા, આનંદઘનપદ લેતીરે શીતલ ૦ ૬

મહાવાર્થ.

ઇત્યાદિ ક્ષેત્રે વિગેરે, બહુભંગવલ્યા બાગાઓની-ધાગા પ્રમાણની,
 ત્રિભંગી=ત્રિભંગીઓ, ચમનકાર=ચમનયત્રી ભગેલી પુત્રી, ચિત=ચિત્તમા-
 મનમા, દેતીરે=આપે છે-પેદા કરે છે (એ ત્રિભંગીઓ કેવી છે તે દ) અચ
 વિચારી=આશ્ચર્યકારક (છે), ચિત્રવિચિત્રા-વુદા વુદા ઉપત્તી (છે), (અને)
 આનંદધન=આનંદથી વ્યાપ્ત આનંદથી ભગપૂર (એના) પદ=મુક્તિપદ-
 મોક્ષસ્થાન, (તેને) લેતીરે=આવી આપનાર છે

ભાવાર્થ.

ઇત્યાદિ પૂર્વ કહી તે, તથા બીજી બહુ પ્રકારની ત્રિભંગીઓ મનને ચમ
 ત્કાર પમાડે છે અને તે આશ્ચર્યકારી ત્રિભંગીઓ વુદા વુદા પ્રકારોની જે વગી
 જેમનામા તે ત્રિભંગીઓ, કેવળસ્થાન તે કેવળસ્થાનને આશ્ચર્યે ટોચ છે, તે ત્રિભંગી
 વાગા મોક્ષપદ પામે છે

પરમાર્થ

ઇત્યાદિ એના ઉપર શ્લોકો તે ત્રિભંગીઓ ત્રિભંગીઓ છે એમ મહત્વ

જેઓને મન જ્ઞાન અને દ્વિવ્ય શન પ્રાપ્ત થયું છે તેમને આશ્ચર્ય મહત્ત શુભો રહે છે
 એને તેમનાના અનેક પ્રકારના શુભો પરસ્પર વિરોધી પણ હોઈ શકે છે પણ જ્ઞા છે તે
 મિત્રાર નીચે એના પરસ્પર વિરોધી શુભો પણ મળેલાપણે પ્રનુમા દેખાય છે

એમ કે આ એને છે જ અને સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કરવાની જેમને છે તે દામી મોક્ષ
 દિઠ મનોવિમ્બ રૂપ શરૂઆતે દ્રશ્યારા તે કંઈ જા મોક્ષા શરૂઆતે મદા બંધવાનું છે માટે
 તેમનાપર જે બંધારે અભાવ ન આવે અને નમ ના ના શરૂઆતી જે પ્રવૃત્તિ ન થાય તે,
 તેઓને નાશ થાય તેમ નથી માટે કોઈ પણ બંધ

જ્યારે મોક્ષનો ક્ષય થાય છે ત્યારપછી એવું સંજ્ઞાના મનના તેમનો નાશ
 થીને આત્મામા આ મ ગુણસ્થાન પ્રાપ્ત થાય છે ત્યારે આ અને કોઈ દોષ નથી માટે
 નિકામી નિકોવી.

આવી રીતે અતલ શુભો વ્યાજ્ઞાનમા પ્રગટે ત્યાર અનેક ત્રિભંગીઓ થઈ શકે છે
 પરસ્પર વિરોધી શુભો જ્યારે જે અર્થને લેવામા આવે છે ત્યારે ચિત્તમા ચમત્કાર
 થાય છે

જો કોઈ મીઠામા પણ આવા શુભો દેખાય તો તે સ્વપ્ના માત્ર જાણવા આ ત્રિભ

ગીઓ આનદન એટલે મોક્ષપદને લે છે અથવા આનદવનજી મહાગજ કહે છે કે પરમ આનદપદને લે છે, એટલે આવી ત્રિભગીવાળો પરમાનદ પ ને પામે છે

હાત શીતળનાથ જિન સ્તવન.

શ્રી શ્રેયાંસ ભગવાનનુ સ્તવન.

શ્રી શ્રેયાંસ જિન ચતરજામી, આતમરામી નામી રે,
અધ્યાત્મ મન પ્રવ્રણ પામી, સહજ મુગતિગતિગામીરે શ્રી શ્રે૦ ૧

શબ્દાર્થ.

શ્રીશ્રેયાસ=શ્રીમાન્ શ્રેયાંસ નામે અગીઆરમા, જિન=જિનેશ્વર ભગવાન્,
અ તરજામી=અ તર્યામી-હૃદયના ભાવને જાણી લેનાર (છે,) આતમરામી=
આત્મારામ-આત્મસ્વરૂપમાં રમનાર છે, નામીરે=ઉત્તમ નામવાળા અથવા
કર્મશત્રુઓને નમાવનાર (છે) અધ્યાત્મમત=અધ્યાત્મમત-આત્મા સબધી
વિનિશ્ચય (તેને), પ્રવ્રણ=સ પૂર્ણ રીતે-પૂરેપૂરું, પામી=પ્રાપ્ત કરીને, સહજ=
વગર કષ્ટે, મુગતિ=ગતિ-મુક્તિરૂપ પચમ ગતિ, (તેના) ગામીરે=જનાર છે.

ભાવાર્થ.

શ્રી શ્રેયાસ નામના તીર્થેકર પ્રભુ હૃદયના ભાવને જાણનારા છે તથા આત્મા
રામ નામના ઉત્તમ નામવાળા છે આત્મા સબધી નિશ્ચયને અ પૂર્ણ રીતે પામીને
વગર પ્રયાને મોક્ષે જનારા છે

પરમાર્થ

શ્રી શ્રેયાસનાથ નામના ભગવાન કેવળજ્ઞાન અને કેવળર્શનથી વસ્તુમાત્રનું સુલ્લ સ્વરૂપ
જાણી શકે છે, માટે અતરજામી કહેવાય છે તેનીજ તેમનું નામ આત્માગમ છે અથવા
આત્માગમ જેમનું રમણ છે તેની આત્માગમ નામવાળા છે

આ પ્રભુ સ્વરૂપ સબધી સપૂર્ણતા પામી, અથવા આત્માજ જેમા અધિકપણે વર્તે
છે, તેને મત પૂર્ણપણે પામી મહજ મુક્તિગતિ પામનાર છે, અથવા મહજ મોક્ષે જનાર છે

સયલ સસારી ઇન્દ્રિયરામી, મુનિ ગુણ ઘ્રાતમરામીરે;
મુખ્યપણે જે ઘ્રાતમરામી, તે કેવલ નિ.કામીરે શ્રીશ્રેયાંસ૦ ૨

ગૃહ્યાર્થ

સયલ=સકલ-સર્વ, સસારી=સ સારમા પુત્રેલા પ્રાણીઓ, ઇન્દ્રિય
રામી=ઇન્દ્રિયસુખમા રમનાર છે મુનિ=મુનિમહારાજ-સાધુ પુરૂષો, ગુણ આ-
તમ=આત્મગુણ-આત્માના જ્ઞાનાદિ ગુણ, (તેમા) સમીરે=રમનારા (હોય
છે) મુખ્યપણે=મુખ્યત્વે કરીને, જે=જે પુરૂષો, આતમરામી=આત્મસ્વરૂપમા
રમણ કરનાર (હોય છે) તે=તે પુરૂષો, કેવળ=તદન, નિ કામીરે=નિકામ-
નિરપૂહ-લોભ લાલમ વગરનાજ (હોય છે)

સાવાર્થ.

સકળ સ સારમા રહેવા ચારે ગતિમા ભ્રમણ કરનારા જીવો, શબ્દ, રૂપ,
રસ, ગંધ અને સ્પર્શથી ઉત્પન્ન થતા ઇન્દ્રિયોના સુખમા તદાકારપણે પ્રવર્તનારા
હોય છે, અને સાધુ પુરૂષો આ મગ્નુમા મગ્નુરૂપી સ્વરૂપને ભજનારા હોય છે

મુખ્યપણે જે આત્મામા રમનાર હોય છે તે કેવળ પુણ્યલની અભિલાષા
વિનાના હોય છે

પદમાર્થ

સમગ્ર સસારી જીવો ઇન્દ્રિયોના સુખમા રમનાર હોય છે અને મુનિમહારાજને આત્મ
ગુણમા રમનાર હોય છે તેથી તે મુનિઓ ઇન્દ્રિય ગતિ હોય છે

નિજસ્વરૂપ જે કિરિયા સાધે, તેહ અધ્યાતમ લહિયેરે,
જે કિરિયા કરી ચડગતિ સાધે, તે ન અધ્યાતમ કહિયેરે શ્રી૦ ૩

ગૃહ્યાર્થ

નિજસ્વરૂપ=સ્વસ્વરૂપ-પોતાનું સ્વરૂપ, જે=જે જાતની કિરિયા=ક્રિયા-
જ્ઞાનધ્યાનાદિ યોગાચ્યાસ, (તેને) સાધે=સિદ્ધ કર, તેહ=તે ક્રિયા, અધ્યાતમ=
અધ્યાત્મ-અધ્યાત્મ શબ્દવાચ્ય-આત્માને લીંગતી, લહિયેરે=લેવી-અણુવી

(પછ) જે=જે જાતની, કિરિયા=ક્રિયા, કરી=કરીને, ચડગતિ=ચતુ

ગતિ—ચારે ગતિ, સ સાર સાધે=સધાય, તે-તે ક્રિયા, ન=નહિ, અધ્યાતમ= અધ્યાતમ શબ્દવાચી, કહિયેરે=કહી શકાય

ભાવાર્થ

પોતાના આત્મસ્વરૂપની જે પ્રાપ્તિ તેને માટે, અથવા તેમા મમલુ ડગ્વા રૂપ જે આવશ્યકાદિક ક્રિયા તેનું જે માધન તેને અધ્યાતમ કહીએ

પણુ જે ક્રિયા કરી દેવ, મનુષ્ય, તિર્યંચ અને નારકીની ગતિ સાધે, એટલે એ ગતિઓમા જવા યોગ્ય કર્મનો બધ ડરે તેને અધ્યાતમ ન કહીએ

પરમાર્થ

આત્મસ્વરૂપે મમતા જે પ્રાણી પ્રતિક્રમલુ વિગેરે ક્રિયાઓ માવે, અને તેનો આત્મ અર્થિ એટલે મુખ્યતાએ વર્તે, તેને જ અધ્યાતમ કહેવું

પણુ પોતાના સ્વરૂપના જ્ઞાનને અભાવે જે પ્રાણીઓ ક્રિયા કરી ચારે ગતિઓમા મમલુ ડગ્વારૂપ કર્મોના વળ ઉપાર્જન ડરે તેને અધ્યાતમ કહેવું નહિ

જેમ કોઇ સાધુ શુભ ડરણી કરી, દેવઆયુ બાધે, અથવા મનુષ્યગતિને મિદ્ધ ડરે અથવા અશુભ ક્રિયા કરી નરક, તિર્યંચગતિને મિદ્ધ કરે તેને અધ્યાતમ કહેવું નહિ

નામ અધ્યાતમ ઠવણ અધ્યાતમ, દ્રવ્ય અધ્યાતમ છડોરે,
ભાવ અધ્યાતમ નિજગુણ સાધે, તો તેહશુ રહ મંડોરે શ્રી શ્રે૦ ૪

શબ્દાર્થ.

નામ અધ્યાતમ=નામ માત્રથી અધ્યાતમ, ઠવણુ અધ્યાતમ=સ્થાપનામાત્રથી અધ્યાતમ, દ્રવ્ય અધ્યાતમ=દ્રવ્ય માત્રથી અધ્યાતમ, (અધ્યાતમ ભાવ વગરના ક્ષત ઉપર ટપકાના અધ્યાત્માભાસના નામ, સ્થાપના, ને દ્રવ્ય) (તેને) છ ડોરે=ત્યાગ કરો

(કારણુકે) ભાવ અધ્યાતમ=ભાવથી અધ્યાતમપણુ—ખરૂ અધ્યાતમપણુ, નિજગુણુ=(અન તજ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રરૂપ) પોતાના ગુણુને, સાધે= સિદ્ધ કરે, તો=તે માટે, તેહશુ =તેના સાધે, રહ=રહના—પ્રીતિ, મ ડોરે=માંડો

ભાવાર્થ.

અર્થ વિનાનો નામ માત્ર અધ્યાતમ શબ્દ, તે નામ અધ્યાતમ, તથા મળ

લખેલા અર્થના અસુઠ વસ્તુને અધ્યાત્મ છે, એમ ઠ પના કરી, તે આપના અધ્યાત્મ, અધ્યાત્મ જેવો દેખાવ, પણ મુખ્યતા આત્મામાં નહિ તે દ્રવ્યઅધ્યાત્મ, તે તથા અધ્યાત્મના ત્યાગ કરા

જેમા સમસ્ત ક્રિયાઓમા આત્મા મુખ્યતાએ વતે, અને આત્મમ્વરૂપની પ્રાપ્તિને માટેજ ક્રિયા હોય, અથવા આ માના હિતને માટેજ ક્રિયા હોય, તેને ભાવ અધ્યાત્મ જાણવુ, અને તે ભાવઅધ્યાત્મથી આ મગુણુ સધાય છે માટે તે ભાવ અધ્યાત્મ નાથે પ્રીતિ કરો, મથાત્ ભાવ અધ્યાત્મ મને આપો

૫-માર્થ

કાલ પુરુષ યોને અધ્યાત્મનો લેશમાન ન જાણુવા છતા, પોનાને અધ્યાત્મી જુદામય તે નામ અધ્યાત્મી છે

જેમ કાલ વસ્તુને તેમા ગુણ ન જાણુથી માનનામા આવ ન તેમ ગુણ ન જા કાલ પુરુષ પીગને અધ્યાત્મી છે એમ માને તેને આપના અધ્યાત્મ જાણુ

જાગૃથી યોગની માધના જી પ્રાણનામ વિગેર આન કર, દખાન અધ્યાત્મીનો મને અને અદરખાને વિષયોની નાહના તેમ તે દ્રવ્ય અધ્યાત્મી મને ના છે

જાણ નથા અનંતરની પણ એક મગ્ની પ્રગતિ હોય તથા સ્વરૂપની મુખ્યતા મદિન દિવામા પ્રગતિ હોય-જેમા આત્માની સધિમ્ના સિવાય બીલુ નહ ન હાય, તે ભાવ અધ્યાત્મ જાણવુ તેની મથના કરવીજ યોગ્ય છે અને આ જા સિવાયના કિપગના તથા અધ્યાત્મ અધ્યાત્મ યોગ્ય છે

શબ્દ અધ્યાત્મ અર્થ સુણીને, નિર્વિકલ્પ આદરજોરે;

શબ્દ અધ્યાત્મ ભજના જાણી, હાન મહામ મતિ ધરજોરે શ્રીશ્રે૦ ૫

૧-માર્થ

શબ્દ અધ્યાત્મ=અધ્યાત્મ શબ્દ, (તેને) અર્થસુણીને=અર્થ સાબળીને, નિર્વિકલ્પ=નિર્વિકલ્પપણી-નિ શકપણી, -એનાશન, (તેને) આદરજોરે=આદર આપને

(પાઠ) શબ્દ અધ્યાત્મ=(અર્થ વગરનો શકત) અધ્યાત્મ શબ્દ=નામ માનથી અધ્યાત્મ, (તેમા) ભજના=ખગપણુ હોય પણ, ને નહિ પણ હોય, એમ વિકલ્પ=શક-શકા (નહેલી છે) (માટે તે) જાણી=જાણી કરીને-એકસ રીતે તેના ખરાખોટાપણાને નિશ્ચય મેળવી કરીને (ત્યાગ્યાદજ) હાનઅકલ્પ=તેને ઠોડી કેવુ કે અકલ્પ કરવુ (તેની) મતિ=ધારણા ધરજોરે=કરજો

सावार्थ

अ-व्यात्म शण्डनो अर्थ साक्षणीने, आत्माभाथी विट्पपपुाथी रद्धित थप्ने, अेटले ओड गुद्ध आत्मा गिवाथना विकल्प भात्रने इ० ङरीने निर्विंठ्पपपु अवीडाग्जे

डेवग अव्यात्म शण्डमा -वडप अ-व्यात्मिडपपु नथी ओम न्णुीने तेमा त्यागवानी मति धरजे, अने प्रथम डेटेला अध्यात्म शण्डनो अर्थ गुड्दाराअे साक्षणी ते अ्रहणु डवानी मति धरने

पञ्चाथ

रा - अध्यात्मनो अथ साक्षणी तेरी आ भानी निर्विंठ्प इगा आदरजे पपु अध्यात्म शण्डमा मात्र मोड, पामरो नदि अव्या म न् मा तो अध्या मनी लजना मात्र न्णुीने तेने त्याग डरवानी मति गप्पने

अमे अध्यात्मी छीजे, ओम -डिति गमे ते प्रवृत्ति डरनाग शुक् वेतीओाना जेवा न यनाते आ गाथामा छपेग -रेतो ठे के, मात्र " अक्ष लक्ष्मिस्मि " अथवा " मोड " अेवा शण्डमा मोड पामरो नदि पपु ते शण्डना भावाथ तरक लक्ष्य आपी प्रवृत्ति डवानु डग्जे.

अध्यात्म जे वस्तु विचारी, वीजा जाण लवासीरे,
वस्तुगते जे वस्तु प्रकाशे, आनंदधन मत वासीरे श्री श्रेयांस०६

शण्डार्थ

अध्यात्म=(अग्ण) अध्यात्मी पुत्र्पे (तेज डे) जेज्जेओ,
वस्तु=भूण वस्तु-आत्मतरनी यथार्थता, (तेना) विचारी=विचारनार, (हाथ)
(पाक्षी भूण वस्तुना निवारहीन) बीज-नामभात्रथी अध्यात्मी पनी
गेठेवा लोडो, अणु=नडक्षीपणुे समजे डे, लवासीरे=लवाड छे.

(भाटे) वस्तुगते=यथार्थपणुे, जेज्जे पुत्र्पे, वस्तु अेटले तत्त्व, प्रकाशे=
ज्णुावे-समजवे, (तेज पुत्र्पे) आनंदधन=आनंदथी भरपूर रडेस जे
जिनेश्वर भगवान (तेना) मत=भार्ग, (तेमा) वासीरे=वसनार अथवा
तेनाथी वासित यथेवा (ज्णुवा)

ભાવોર્થ

ઉપર કહ્યા તે શિવાયના આત્મતત્ત્વની વિચારણા નહિ કરનારા જે મતમમત્વીઓ તેમને લખાડ બાણવા આગમમા રહેલું જે તત્ત્વ, તે પ્રમાણે અથવા જેમ આગમમા કહ્યું છે તે પ્રમાણેનું આત્મતત્ત્વ જેઓ શિષ્યાદિકોને કહે, તે કૈવલ્યજ્ઞાની મહારાજના મતના વાગી થાય અર્થાત્ જિનમતના વાગિત થાય. અથવા આનંદનજી મહારાજના મતવાળા થાય

પરમાર્થ

જે માત્ર આત્મતત્ત્વનોજ વિચાર કરનાર છે તે અધ્યાત્મી મહેવાર તે શિવાયના મોડેથી અધ્યાત્મની વાતો કરનારા, અને નિશ્ચય નવનું આનંદન લઈ વિષય યામા પ્રવૃત્તિ કરનારા મમત્વીઓને લખાડી બાણવા આગમમા મહા પ્રમાણે આ મતત્ત્વ બાણવાના અને પ્રવૃત્તિના, તેજ જિનમતવાળા જોની અથવા આનંદન મહારાજના મતના છે એમ બાણવા સાખી તિલક કરનાર અથવા એત પીન વસ્ત્ર પહારાગ અથવા નનન રહેનારને જિનેશ્વર ભગવાન માથે મમત્ત્વ નથી એમ બાણવા તેઓ માત્ર વધારી છે, માત્ર તેઓના તરફ દયાની દૃષ્ટિ નહીં

શ્રી વાસુપૂજ્ય ભગવાનનું સ્તવન

વાસુપૂજ્ય જિન ત્રિભુવન સ્વામી, ઘનનામી પરનામી રે,
નિરાકાર સાકાર સચેતન, કરમ કરમ ફલ્લ કામીરે વાસુ૦?

શબ્દાર્થ

વાસુપૂજ્ય=વાસુપૂજ્ય નામના આરમા, જિન=ભગવાન, ત્રિભુવન સ્વામી=ત્રણે લોક એટલે સ્વર્ગલોક, મનુષ્યલોક અને પાતાલલોકના ધર્મી જે ઘનનામી=ધણા નામોવાળા છે પરનામીરે=પર જે રાગાદિ શત્રુઓ, તેમને નમાવનાર છે, અથવા પર=ઉત્કૃષ્ટ-શ્રેષ્ઠ નામવાળા છે અથવા પરનામી=એટલે પરિણામી=પરિણતિવાળા-આત્મ પરિણતિએ પરિણત છે નિરાકાર-ચૈતન્યરૂપે આકાર સહિત છે સાકાર-શરીરવાળા હોવાથી આકાર સહિત પણ છે સચેતન=ચૈતનામય-કેવળવાને પરિપૂર્ણ છે કરમ=ક્રિયા કરમકળ-ક્રિયા ના જે રૂપો (તેના) કામીરે=આહવા કરનારા છે

સાવાર્થ.

શ્રી વાસુપૂર્ણ નામના બારમા ભગવાન સ્વર્ગ, મૃત્યુ અને પાતાલ એ ત્રણે ભુવનના સ્વામી છે ઘણા નામોવાળા છે અને નામ પ્રમાણે પરિણામી છે

અ તર આત્મા સામાન્ય ઉપયોગે નિરાકાર છે અથવા ભગવાન ચૈતન્ય નિગ કાર છે, અને વળી અ તર આત્મા વિગેષ ઉપયોગ લક્ષણે સાકાર છે, અથવા ભગ વાન શરીર સહિત આકારવાળા છે વળી નિરાકાર અને સાકાર લક્ષણવાળા છતા ચૈતનાના જે જાનાદિ શુભો તે સહિત છે, એટલે સચેતન છે

સામાન્ય શુભાશુભ ઉપયોગે પ્રવર્તતો ચેતન, ક્રિયાના કૃણરૂપ પુણ્ય અને પાપ પ્રકૃતિના કૃણનો અભિલાષી છે એમ જાણવું

પરમાર્થ

દેવલોકના ઈંદ્રો, મૃત્યુલોકના ચક્રવર્તિઓ, ભુવનપતિ તથા વ્ય તર લોકના ઈંદ્રોએ ભગવાનનુ વદન, પૂજન વિગેર કરવાથી તેમજ મમત્ર આત્મ સહિ પ્રાપ્ત કરવાથી, અને જેમને કષ્ટ પશુ પ્રાપ્ત કરવાનુ આકી નથી, તેથી ભગવાન ત્રણે ભુવનના સ્વામી છે

ભગવાનના ઘણા નામો છે અને તે નામ પ્રમાણે પરિણામવાળા છે
વળી ભગવાન નિગમર છે, તેમ સામર પશુ છે, અને સચેતન છે

કૈવલ્યજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ પૂર્વે તમામ આત્મા કર્મના કર્તા છે, અને તેથી શુભાશુભ કર્મથી મયેતા પુણ્ય પાપરૂપ કૃણના બોકતા તથા ઇચ્છક છે

નિરાકાર શ્રમેદ સગ્રાહક, ભેદગ્રાહક સાકારોરે;

દર્શન જ્ઞાન શ્રમેદ ચેતના, વસ્તુ ગ્રહણ વ્યાપારોરે વાસુ ૦ ૨

શબ્દાર્થ.

નિરાકાર=આત્માનુ નિગકારપણુ, (શી રીતે ? તો ઠ) અભેદ સ ગ્રાહક=અભેદ ગ્રાહિ-સર્વ આત્માઓને એકાત્મભાવથી જ્ઞેનાર નય (તેના હિ-સાથે છે) ભેદગ્રાહિક=ભેદગ્રાહી (નયોવડે તો) સાકારોરે=સાકારપણુ (રહેણુ) છે

દર્શન=દેખવું, જ્ઞાન=જાણવું, (એમ) દુભેદ=એ ભેદ (તે) ચેતન=ચેતના કહેવાય (તે શુ છે ? તોકે) વસ્તુગ્રહણ વ્યાપારોરે=વસ્તુને ઓળખવાનો જે વ્યાપાર-ઉપયોગ (તેજ ચેતના) છે

ભાવાર્થ

ઝૂલ્યા આત્માઓને એકા મહાવથી જોનારો જે નય તે નિગદ્ય અને લિંગ
લિંગ અરૂપે અહુલ્ય કરનાર તે સામાન્યોપયોગ આ પ્રમાણે દર્શન અને જ્ઞાન એ જે
બેદા થાય છે, અને આ મન્વરૂપન ઓળખવાને, અથવા જ્ઞાવી બિન જૈતન્યને
ઓળખવાને તે રૂપ જે ક્રિયા તે જ્ઞાન અને દર્શનથી થાય છે

પરમાર્થ

આકાર રહિત એવું આત્મતત્ત્વનું લક્ષણ છે તે પ્રમાણે અદ્ય કૃત્તા અને એસે
નૃદાપણ ભામતુ નથી તેથી જ્ઞાપણાગદિતનું અર્થ થાય છે સામાન્યપણે દર્શન ઉપયોગથી
જે રહિત નિગદ્ય આત્મસ્વરૂપ મમજાય છે

બેદ્યાનુ સ્વરૂપ અદ્ય કરતુ તે સાકારથી થાય છે આખરે કરીને સર્વિન દોષ, અને
તેથીજ રીતે અહુલ્ય કરે તેજ બેદ્યાનુ થાય છે

આ વિશય વાત છે વિગત પ્રમાણે આત્માનું સ્વરૂપ જ્ઞાણવાનું છે તે જ્ઞાનોપયોગથી
જ્ઞાપ છે

આ પ્રમાણે જૈતન્યશક્તિ જે પ્રમાણી છે સામાન્યોપયોગ તે દર્શન અને વિશેષોપયોગ તે
જ્ઞાન જે કે વિશેષા સામાન્ય આત્મા જાણ છે તેપણુ પ્રથમ સામાન્ય જ્ઞાન થયા પછી વિશેષ
જ્ઞાન થાય છે, તેથી મે અવસ્થાના મે નામો છે

કર્તા પરિણામી પરિણામો, કર્મ જે જીવે કરિયેરે,

એક અનેક રૂપ નયવાદે, નિયતે નર અનુસરિયેરે વાસુ ૩

ગાજ્ઞાર્થ.

કર્તા=(આત્મા) કર્તા પણ છે, (દોને ૧ તેને) પરિણામી=
પરિણામ પામતા (જ્ઞાનદર્શનરૂપ) પરિણામો=જે પરિણામો (તેનો),
(વળી પૂર્વે કહેવામા આવ્યું છે કે, ભગવાન કર્મ અને કર્મકળના કામી
છે, આ કર્મ તે શુભ તે બતાવે છે) કર્મ જે જીવે કરિયેરે=જીવ જે કરે-ક્રિયા
કરે, તે ક્રિયા તે કર્મ (વળી) એક અનેક રૂપ નયવાદે=આત્મા, નયવાદની
અપેક્ષા લેતા એક પણ છે, અને અનેકરૂપ પણ છે (એમ) નિયતે=નિયત
પૂર્વક, નર=આત્મા છે, (તેને એમ) અનુસરિયેરે=માનવુ જોઈએ

ભાવાર્થ

આત્મામા કર્મનું કર્તાપણુ વ્યાપક પરિણામ છે, વાસ્તવિક નથી

નયવાદે આત્મા એક અને અનેકરૂપ કહેવાય છે પણ હે પુત્ર્ય । નિશ્ચય નયને અનુમતીએ તેજ ધગણર છે

પરમાર્થ

આત્મામા કર્તાપણાના પશ્ચિમો માત્ર વ્યાપીને ગ્રહેવા કે અને આના પશ્ચિમોથી જીવ ને કરે, અથવા જીવથી ને ક્રિયા કરાય, તે કર્મ કહેવાય નિશ્ચય નયથી આત્મામા કર્તાપણુ નથી

જૂદા જૂદા નયોના મત પ્રમાણે આત્મા એક પણ કહેવાય છે અને અનેક પણ કહેવાય છે પણ હે મનુષ્ય । તુ નિશ્ચય નયનુ આયજન ગ્રહણુ રી, તે પ્રમાણે શુદ્ધતા પ્રાપ્ત કરવા પ્રવર્ત, એટલે તુ ભગમનનુ પદ પામીગ, અને શુદ્ધ આમતપણુ પણ પ્રાપ્ત કરીશ

દુઃખ સુખ રૂપ કરમ ફળ જાણો, નિશ્ચય એક જ્ઞાનદોરે;
ચેતનતા પરિણામ ન ચૂકે, ચેતન કહે જિનચદોરે વાસુ ૪

દુ ખ=આત્મા જેનાથી અસાતા ભોગવે છે તે, સુખ=આત્મા જેનાથી સાતાનો અનુભવ કરે છે તે (તે) રૂપ=તદાકાર, કરમફળ બણો=આત્માએ કરેલા કર્મોના ફળો બણવાં નિશ્ચય=નિશ્ચય નયને મતે, એક=એકજ, જ્ઞાન=જ્ઞાન રૂપ=આત્મામા જ્ઞાન દ છે ચેતનતા=ચેતન્યપણુ, તદ્રૂપ, પરિણામ=ભાવ, ન ચૂકે=મૂલે નહિ તો તેને, ચેતન શુદ્ધ આત્મા, કહે=કહે છે, (કાણુ ? તો કે) જિનચદોરે=જિનેશ્વર ભગવાન

ભાવાર્થ.

દુ ખ અને સુખ એ બને કર્મના ફળરૂપ બણો નિશ્ચય નયથી તો એક જ્ઞાન દ જ છે એવુ કેવળી ભગવાનોમા ચદ્ર મમાન એવા શ્રી તીર્થ કર મહારાજ કહે છે ને આત્મા કોઈ પણ દગામા ચેતન્યપણુને મૂકતો નથી તે ચેતન્ય છે, અને નિશ્ચય નયથી તે જ્ઞાન દરૂપ છે

પરમાર્થ

જ્યારે ચેતન્યમા નિશ્ચય નયથી કર્તાપણુ નથી, ત્યારે સુખ દુ ખ એ શુ છે એમ શકાય તેવુ મમાધાન રહે છે —

સુખ અને દુ ખ એ માત્ર કર્મના ફળો છે આ કર્મનુ કર્તાપણુ ઉપરની ગાથામા જુ તેમ નિશ્ચય નયથી આત્મામા નથી, પણ વ્યવહારથી વ્યાપીને ગ્રહેલુ કે તેથી નિશ્ચય નય પ્રમાણે આત્મામા સુખ દુ ખપણુ નથી પણ આત્મા જ્ઞાન દમય છે

તેથી જિનેશ્વર ભગવાનુ રહે છે કે, આની ઉપચારિક અત્યંત સુખ અને દુ ખના દશામા પણ ચેતન્ય ચેતનતા ચૂકનો નથી ચેતન્ય તો ચેતન્યરૂપે જ રહે છે કહ્યુ છે કે —

ધર્મી અપને ધર્મકુ, ન તને છોનો કામ
આત્મા ન તને જ્ઞાન ગુણ, જા મિરિયાડો આન.

આ પ્રમાણે આત્મા પોતાના ચૈતન્યતા જ્ઞાનગુણને તજતો નથી અને બ્યારે મમય પ્રાપ્ત થાય છે ત્યારે વિલાસનો ત્યાગ કરી સ્વભાવમા પ્રવૃત્તિ કરી આત્મા પોતાનુ પઃ પ્રાપ્ત કરે છે

પરિણામી ચેતન પરિણામો, જ્ઞાન કરમ ફલ્લ મનાવી રે;
જ્ઞાન કરમ ફલ્લ ચેતન કહીણ, લેજો તેહ મનાવી રે વાસુ૦ ૫

શબ્દાર્થ

પરિણામી=અલ્લ બલ્લ યતા છે, (કાણુ ઃ તો ઢ) ચેતન પરિણામો= જ્ઞાન, દર્શનરૂપ ચેતનાના પરિણામો તે (અને) જ્ઞાન=આત્માને એવુ જ્ઞાન (રહેલુ છે ઢ) કરમકૃણ=ક્રિયાના કૃણ,ભાવીરે=અવશ્ય થનારજ છે, (ત્યારે) જ્ઞાન કરમ કૃણ=કર્મના કૃણનુ જે જ્ઞાન તે (જ્ઞાનરૂપે) ચેતન=ચેતનાવત આત્મા, કહીએ=કહેવાય છે (માટે) લેજો તેહ મનાવીર=(કર્મકૃણ ચાંત પછુ ભોગવવા માટે) તે આત્માને સમબલી લેવો બેઇએ

બાવાર્થ

(ચેતનતા ધર્મે) વ્યાપી રહેલો જ શુવ, તેના પરિણામો તે ધમ સ્વરૂપનું બાણુવાપણુ તે જ્ઞાન, તે પૂર્વજ જે કરવુ તેનુ કૃણ આગામી કાણે સ્વરૂપપ્રાપ્તિથી થાય છે જ્ઞાન કહેતા સ્વરૂપનુ જ્ઞાન અથવા આત્મજ્ઞાન, તેનુ કરમ એટલે કરવુ-પ્રગટ કરવુ-પ્રથુ જવુ, તેનુ કૃણ તે સ્વરૂપપ્રાપ્તિ અને તેનેજ ચેતન કહીએ બાણુપણુવાણુ વતનને લક્ષણુ સહિત અને અજ્ઞાની ચેતનને લક્ષણુ સહિત ચેતન કહેલુ એવુ શાસ્ત્રોમા કહેલુ છે

હે ભ યો ! આ (લક્ષણુ સહિત) ચેતનને મનાવી લેજો, એવે આ મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી લેજો-સ્વરૂપમા પ્રવર્તીએ, એટલે સ્વરૂપ ચિતવન વિના અન્ય ચિતવન કરશે નહિ

પરમાર્થ

જે ચૈતન્ય પોતાને દેહાકિમા વ્યાપી રહેલો મમજે છે વળી જડથી પોતે ભિન્ન છે એમ સમજે છે તે ચૈતન્યતા ધમયુક્ત બાણુવા અને જો કે સર્વ શુવો ચૈતન્યતા ધર્મથી યુક્ત હોય છે, પણ જેમને સ્વરૂપજ્ઞાન હોવુ નથી તે લક્ષણુ સહિત ચેતન કહેરાતા નથી માત્ર સ્વરૂપ જ્ઞાનવાળા ચેતનને જ આગમમા લક્ષણુ સહિત ચેતન કહેતા છે

આન દધનછ મહારાજ કહે છે કે, તમે આવુ લક્ષણા સહિત ચૈતન્યપણુ મનાવી લેજો-પ્રાપ્ત કરી લેજો.

આ લક્ષણા સહિત ચૈતન્યપણુ કેમ પ્રાપ્ત થાય ? અથવા કયાથી પ્રાપ્ત થાય ? એવો ભય રાખતો નહિ કેમકે તેને માટે આ ગાથાના પૂર્વાર્ધમા કહેલુ છે કે,

જ્ઞાન એટલે એ પતુ જ્ઞાન, એટલે હુ ચેનન છુ, અને આ રેહાદિ જડ છે જેમનો મડન, પડન અને ત્રિધ્વમન ધર્મ છે, તેમા હુ વ્યાપી ગહેલો છુ આવુ જ્ઞાન ચોક્કમ અનુભવપૂર્વક થાય છે અને પછી તે જે કર્મ કરે છે તેનુ ફળ સ્વરૂપપ્રાપ્તિ થાય છે

આવા જ્ઞાનીનુ જે કષ્ટ કમ કડવુ અથવા પ્રયુજવુ તેને જ એટલે તેના ફળને આત્મજ્ઞાન કહીએ, અને તેજ ચૈતન્યપણુ જાણવુ અર્થાત આ લક્ષણાસહિત ચૈતન્યપણુ પોતામા જ છે, તેનુ યથાયોગ્ય જ્ઞાન મદ્યુગાગ પ્રાપ્ત થવુ જોઈએ આમા અનુભવનો કેટલોક વિષય છે, તેથી વધારે અર્થ કોઈ મહાત્માથી ધારી લેવો

આતમજ્ઞાની શ્રવણ કહાવે, વીજા તો દ્રવ્યલિંગીરે,

વસ્તુગતે જે વસ્તુ પ્રકાશે, આનદધન મત સગીરે ત્રાસુ૦ ૬

શબ્દાર્થ.

(આ રીતે) આતમજ્ઞાની=આત્મસ્વરૂપનો જાણનાર (જે હોય તે) શ્રમણુ=સાધુ, કહાવે-કહી શકાય (બાધી) બીજા તો=આત્મજ્ઞાનશૂન્ય મત મમતાઓ તો, દ્રવ્યલિંગીરે=સાધુનો વેધ માત્ર પહેરતા હોવાથી દ્રવ્યલિંગધારી (જાણવા)

માટે વસ્તુગતે-વસ્તુસ્વરૂપને જાણીને, (તે પ્રમાણે) જે-જે પુરૂષો, વસ્તુતત્ત્વ, પ્રકાશે=જાણાવે, (તેઓજ) આન દધન-આન દધી ભરપૂર એવા (ભગવાનના) મત-માર્ગના, સગી-પ્રેમધારી હિમાયતીઓ (છે)

ભાવાર્થ.

આત્માના જાણનાર જે આત્મજ્ઞાની તેજ મુનિ કહેવાય આત્મજ્ઞાન વિનાના રજોહરણુ, મુખવસ્ત્રિઠા વિગેરેને ધારણુ ઠરનાર દ્રવ્યલિંગવાળા હોવાથી દ્રવ્યલિંગી સાધુ કહેવાય આત્માનુ યથાર્થ સ્વરૂપ જે પ્રકટ કરે છે, તે આનદધનરૂપ જે આત્મા, તેની છુદ્ધિ અથવા તે રૂપ સુમતિના મહત્વાગી થાય, અથવા આન દધનછ જે અથકર્તા, તેમના મતના સહચારી-સોબતી થાય

વધી જોના ઉપરિ છે એવુ મેનવાળા અને અ પાગમા જોનો નાન થઈ જાય છે એવા કમળ પુષ્પો ત્યાગ કરી દક્ષી ભગવાનના ચરણ મળ કે જે કમરૂપ નજથી મુકન છે, તેમજ જેમને આ મપ પ્રાપ્ત હોવાથી અવિનાશી સિદ્ધતા પ્રાપ્ત થઈ છે તેમા તે નક્ષત્રી વામ છે, તેથી ભગવાનના સેવકોને તે તુરત પ્રાપ્ત થાય તે (એ વ્ય અર્થ છે)

મુજ મન તુજ પદપકજેરે, લીનો ગુણ મકરંદ;
રક ગણે મદરધરારે, ઇદ્ર ચદ્ર નાગેદ્ર વિ૦ દી૦ ૩

શબ્દાર્થ

મુજ=મારૂં, મન=ચિત્ત, તુજ=તારા, પદ=પગ, (તે ૩૫) પકજેરે= કમળોમા (જ), લીનો=લીન થયેન છે, ગુણ-ગુણરૂપ, મકરંદ=પુષ્પરજ-પરાગ, (તે જોધને), રક=જેમ એક રાક જેની, ગણે=વારે-માની લે છે (શેને ?) મદર ધરા=મેરૂ પર્વતની જમાનને તેમજ ઇદ્ર=ઈદ્રલોક, ચદ્ર=ચદ્રલોક, નાગે દ્ર=નાગલોક, (તેને) (તેમ જો) ને હુ પણ તમારા ચરણોમાજ લયલીન બન્યો છુ)

અથવા (મારૂ મન) મેરૂ પર્વતની ધરા તથા ઇદ્રાદિ લોકને (હવે) રક એટલે હમ વગરના ગણે છે

ભાવાર્થ

હે ભગવાન! મારા મનરૂપી (ભમરા) આપના ગુણોરૂપી પરાગવાળા ચરણકમળપ્ર થે લીન થયો છે, તેથી તે મેરૂપરવતની પૃથ્વીને, ઇદ્રલોકને, ચદ્ર લોકને તથા નાગે દ્રલોકને પણ રાડ જેવા ગણે છે

પરમાર્થ

આગે પ્રભુના અનંત સ્થાનાદિ ગુણોનુ જ્ઞાન થાથી તેમનામા ચિત્તલાગે છે ત્યારે પીગ્ન બંધી વસ્તુઓ તુચ્છ ભામે છે અને મન એવુ મોટુ થાય છે કે તે પ્રાઈપણુ નાશવત વસ્તુને તુચ્છ ગણે છે તેજ વાન ગાયમા બતાવી છે કે મારા મન રૂપી ભમરો પ્રભુના પ પગના ગુણથી તેમા લીન થઈ ગયો છે તેથી મને મેરૂ પર્વતની સુવર્ણમય ભૂમિ તેમજ ઇદ્ર, ચદ્ર અને નાગેદ્ર વિગેરે રાક જેવા લાગે છે

ઇદ્ર ચદ્ર નાગેદ્ર વિગેરે, જેમને મહત્ત્વ પ પ્રાપ્ત થતુ છે તે પુષ્પના ચોગે પ્રાપ્ત થયુ છે અને પુષ્પનો ક્ષય થતા તે તે પ નો પણુ ક્ષય થના છે પણ મારૂ મન જે પ્રભુના ચરણુ કમળમા લાગેતુ છે, આ મનના એમપ્રતાથી મને જે પ્રભુનુ પ મગવા પ અર્થિ હર્ષ પ્રાપ્ત થયો છે તે એવા છે કે આ વિનાશી પ ના ધારડ પુસ્કવમા જ મેહ પામેતા જ ચક્રાક મને ગડ જેવા ભામે છે

સાહેવ સમરથ તું ધણીરે, પામ્યો પરમ ઉદાર;
મન વિસરામી વાલહો રે, આતમચો આધાર વિ૦ દી૦ ૪
શબ્દાર્થ.

સાહેબ=હે સાહેબ=હે વિમલનાથ પ્રભુ ! સમરથ=પૂરા સામર્થ્યવાળો
તું ધણીરે=તું નાયક (તેને હું) પામ્યો=પામી ચૂક્યો છું (તું કેવો છે ?
તો કે) પરમ ઉદાર=અતિગય ઉદારતાવાળો (છે,) (વળી) મનવિસરામી=
મન-(સેવકોતુ મન) વિશ્રાંતિ પામી શકે જ્યાં (એવો તું) (છે,) વાલહો
રે=મારો વાલો છે-મારો ઈષ્ટનાથ છે, (માટે તું જ) આતમચો=(મારા) આત્માનો,
આધાર=આધારરૂપ છે

ભાવાર્થ.

હે પરમેશ્વર ! તમે મારા શક્તિમાન સ્વામી છો. વળી જેમના જેવા બીજા
કોઈ દાતા નથી એવા તમે છો, કારણ કે ભગવત્ સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ કરાવનારા
છો, એવા તમે પ્રભુ મને મળ્યા છો. વળી આપ મારા મનને સ્થિર થવાના સ્થાન
રૂપ એટલે વિસામાની જગ્યારૂપ છો. મનને પ્રભુમા સ્થિર કરવાથી જ તે વિરામ
પામી શકે છે. અન્ય પદાર્થોમા સ્થિરતા પામી શકતું નથી. પદાર્થના ક્ષણિકપણથી
મન પણ એક પદાર્થ ઉપરથી બીજા પદાર્થ ઉપર જાય છે તેથી પ્રભુ જ ખરેખરા
મનના વિસામા તું ય છે, અને એ જ હેતુથી પ્રભુ મને વહાલા છે. વળી તે પ્રભુ
મારા આત્માના આધારરૂપ છે. આવા પ્રભુને હું પામ્યો છું-મને આવા પ્રભુ
મળ્યા છે.

પરમાર્થ

ઉપર કહેના શુભોનાળા પ્રભુ મળ્યા છે એમ કહી વ્યવ્યર્થથી એમ સચયુ છે કે, હે મન !
હવે તું અન્ય વસ્તુઓમા ભમવાનું મૂખી દઇ માન પ્રભુને શરણે જ રહેજો.

પ્રભુ મમર્થ છે, પરમ ઉદાર છે, મનને સ્થિર થવાના સ્થાનરૂપ છે, મુમુક્ષુ જન્મોને પ્રિય છે,
અને આત્માના આધાર છે. માટે તેમનું શબ્દ લેવાથી તારૂં વર્ષ સિદ્ધ થશે અને પછી કર્મોના
ભય રહેશે નહિ.

દરિસણ દીઠે જિનતણુરે, સશય ન રહે વેધ;
દિનકરકરમર પસરંતા રે, અંધકાર પ્રતિપેધ વિ૦ દી૦ ૬

એવે કૃપા કરીને મને આપ જે આનંદના મમ્બૂરૂપ છો તેના ચરણકમળની સેવા આપો

પરમાર્થ

સ્તવનમ્તાં આનંદવનજી મહાગણ કુને છે કે મેં તો શ્રી વિમળનાથ ભગવાનને મારા આત્મી ધ્યાં છે અને તેમનો મેવડ છું આત્મી પાસે સેવક કદા માગણી કર તો તે સ્વામી આપે એમ હોવાથી મેં કોઈ જે જે વસ્તુની આદના ગમી મેં ત્રા ગતા હાય તે તે વસ્તુ, જેવી કે સપતિ સ્વગલો મણિ મત્ર વિદ્યા ઇત્યાદિની માગણી કરે છે પણ મારે કાંઈ પર વસ્તુ એટલે પૌંદગનિ વસ્તુ જોઈતી નથી. પણ જોનાથી મેં માં મ્વ પ જલસ્યુ છે, જોનાથી મારા કર્મરૂપ શત્રુનો ભાદ્ર થયો છે એવા પ્રભુના ચરણકમળની સેવાજી મારે જોઈએ છીએ અને તેજી કુ માગ્યુ છું હે પ્રભુ ! આપ મારાપર પ્રસન્ન થઈ આપના ચરણ કમળની સેવા આપના રૂપ મારી એક અરજ સ્વીકારો. વળી જીને અર્થ એ છે કે હે પ્રભુ ! આનંદવનપદ જે મુનિ તેવું મેવન આપવાની મારી એક અરજ તમે સ્વીકારો

શ્રી અનંતનાથ જિન સ્તવન.

ધાર તરવારની સોહલી દોહલી, ચૌદમા જિનતણી ચરણસેવા;
ધારપર નાચતા દેખ વાજીગરા, સેવનાધારપર રહે ન દેવા ધાર૦ ૧

ગાજીર્થ

ધાર તરવારની=તરવારની વાર, સોહલી=સુલભ છે (એટલે કે તેના પર હળુ ચાલી શકાય છે) (પણ) દોહલી=દુર્લભ-મુશ્કેલ છે, (શુ ? તો કે) ચૌદમા જિનતણી=ચૌદમા શ્રી અનંતનાથ ભગવાનની, ચરણસેવા=ચરણોની સેવા, (કારણ કે) ધારપર=તરવારની ધાર ઉપર તો, નાચતા દેખ બાજીગરા=જુઓ બાજીગર-ખેવાડીઓ નાચી શકે છે (પણ) સેવના=(પ્રભુ ચરણની) સેવના રૂપ, ધારપર=ધાર ઉપર-અખડ ચાલુ પ્રભુપદના ધ્યાનની ધાર ઉપર ન રહે=રહી શકે નહીં, (કારણ ? તો કે) દેવા=દેવતાઓ પણ

વાવાર્થ

ખડગની ધાર તો મહેની છે, તેમકે તેનાપર હળુ ચાલી શકાય છે, પણ ચૌદમા

તીર્થ દર જે શ્રી અનંતાથ ભગવાન તેમના ચગ્ણુમળની મેના ડહણ છે ખડગની ધારપર તો નાચતા એવા ઘણા બાજુએ દેખાય છે, પણ પ્રભુની સેવાઓ ધારપર તો દેવો પણ રહી ગકતા નથી

પરમાર્થ

ભગ્નો સ્તનામા ભગવાનની પામે આનંદને ભગવાનના ચગ્ણુમળની સેવા માગી છે, તો કાઈને ન ક્ષ થાય કે એમા તે શુ માયુ ? કેમકે ભગવાનની મેવા તો માયા વગર પણ મળી શકે તેવી છે તેમનો મતલબ ફર દેવા માટે ડહોનામા આવે છે કે ભગવાનની મેવા મેળવની તે ડહ મહજ વાત નથી ભગવાનની મેવા તો અતિગમ્ય ડહુ છે તે મનાવે છે કે, તરવાગની ધારપર આનંદુ તે અતિગમ્ય ડહુ છે, કેમકે તેમા ખૂન થતા પ્રાણુ જ્વાડપ પણ મકટ આવે તેનુ છે, જતા પણ કાઈ તરવાગની ધારપર આવી શક છે પરંતુ ભગવાનની મેવાડપ ધારપર આનંદુ તો તેથી પણ અતિગમ્ય ડહુ છે

દ્રશ્ય ડહે છે, જેમને અભ્યામ છે, એવા માછગરા એટલે નર વોકા તરવાગની ધારપર આવી નકે છે, પણ ભગવાનની મેવા એટને કે માન ધૂન, ગીપ, અમત કળ, નેવેઘનીજ સેવા ન જાણુની, પણ ભગવાનની આજ્ઞા પાળની તે ગપ ખરી મેવા ગણુવ ડ અને નિપચેને છતવા, તથા મનો પ્રહણુ ડવા, તે રૂપ મેવા ફવાથી પણ ચઈ ન તી નથી તેથી કહ્યુ છે કે, આજ્ઞા પાળવા ડપ સેવાના ધારપર દેવો પણ રહી રાકતા નથી

एक कहे सेविये विविध किरिया करी, फल अनेकांत लोचन न देखे;
फल अनेकांत किरिया करी वापडा, रडवडे चार गतिमांहे लेखे.

ધાર૦ ૨

ગાજ્ઞાર્થ.

એક=કેટલાએક [ક્રિયાવાદીઓ], કહે=ખોવે છે કે, સેવિયે=(ભગવાનને) સેવના, (શી રીતે ? તો કે) વિવિન=અનેક પ્રકારની, કિરિયા=ક્રિયા—(જાણુયા સમજ્યા વગરની કાયાને ડલેશ દેનારી) તપશ્ચર્યા વિગેરે ક્રિયાઓ, કરી=ખનાવીને, (પણુ ક્રિયાનુ) ક્ષણ=ક્ષણ યવુ તે તો, અનેકાત=એકાત એટલે ન ક્ષી થાય તેવુ અને તેવુ નહીં તે અનેકાત છે થાય પણ ખરુ ને ન પણ થાય તેવુ છે, (તેથી આવી જ્ઞાન વગરની ક્રિયાનુ કાયકલેશ શિવાય બીજુ ક્ષણ યનાર નહીં માટે ધારેલુ ક્ષણ) લોચન=આખોવડે, ન દેખે=દેખનાર નથી (માટે) ક્ષણ અનેકાત કિરિયા કરી આપડા=આપડા (અજ્ઞાન પ્રાણીઓ) તેવી અનેકાત=અનિશ્ચિત ક્ષણવાળી ક્રિયાઓ કરીને (શા હાલ પામશે ? તો કે) રડ-

એવે કૃપા કરીને મને આપને આનંદના મમ્હરૂપ છે તેના ચરણકમળની
સેવા આપો

પરમાર્થ

સ્તવનમ્તા આનંદધન મહારાજ કહે છે કે મેં તો શ્રી વિમળનાથ ભગવાનને માગ
સ્વામી મ્યાં છે અને તેમનો મેવક છું ત્યામી પામે મેવક મ્મ માગણી કરે તો તે સ્વામી
આરે એમ દેવાથી મેવકા જે જે વસ્તુની આહવા રાખી સેવા કરતા હોય તે તે વસ્તુ જેની કે
સપતિ સ્વર્ગલો મશ્ચિ મત્ર વિદ્યા ઇત્યાં ની માગણી કરે છે પણ માર કામ પર વસ્તુ એટલે
પૈદ્ગરિ વસ્તુ જેની નધા પણ જેનાથી મેં માર મમ્હરૂપ છે, જેનાથી મારા કર્મરૂપ
શનુનો ભન દૂર થયો છે એના પ્રભુના ચરણકમળની સેવાજ મારે જોઈએ હીએ અને તેજ હુ
માથુ છું હે પ્રભુ ! આપ માગપર પ્રસન્ન થઈ આપના ચરણ મળની સેવા આપવા રૂપ મારી
એક અરજ સ્વીકારે. વળી બીજો અર્થ એ છે કે હું પ્રભુ ! આનંદધનપદને મુકિત તેજ સેવન
આપવાની મારી એક અરજ તમે સ્વીકારો.

શ્રી અનંતનાથ જિન સ્તવન.

ધાર તરવારની સોહલી દોહલી, ચૌદમા જિનતણી ચરણસેવા,
ધારપર નાચતા ઢેલ વાજીગરા, સેવનાધારપર રહે ન દેવા ધાર૦ ?

રાજદાર્થ

ધાર તરવારની=તરવારની ધાર, સોહલી=સુલભ છે (એટલે કે તેના
પર હળુ ચાલી શકાય છે) (પણ) દોહલી=દુર્લભ-મુશ્કેલ છે, (શુ ? તો કે)
ચૌદમા જિનતણી=ચૌદમા શ્રી અનંતનાથ ભગવાનની, ચરણસેના=ચરણો
ની સેવા, (કારણ કે) ધારપર=તરવારની ધાર ઉપર તો, નાચતા દેખ બાજીગરા=
જુઓ બાજીગર-ખેલાડીઓ નાચી શકે છે (પણ) સેવના=(પ્રભુ ચરણની)
સેવના રૂપ, ધારપર=નાર ઉપર-અખડ ચાલુ પ્રભુપદના ધ્યાનની ધાર ઉપર
ન રહે=રહી શકે નહીં, (કારણ ? તો કે) દેવા=દેવતાઓ પણ

ભાવાર્થ

ખરૂંની ધાર તો સહેલી છે, કેમકે તેનાપર હળુ ચાલી શકાય છે, પણ ચૌદમા

આજ પાછા) તત્ત્વની=આત્મતત્ત્વની, વાત=વાર્તા, કરતા=મોઢે કહેતા થકા, ન લાજે=શરમાતા નથી, ઉદરભગ્લાદિ=પેટ પોપણુ વિગેરે, નિજ=પોતાના સ્વાર્થ ભરેલા, કાજ=કામો, કરતા થકા=સાધતા થકા, મોહ નદિયા=મોહે વનડલા-મોહ સુભટે પકડેલા છે, ડળિકાળ રાજે=આ કળિકાળના રાજ્યમા

ભાવાર્થ.

તપા, ખરનર, લોઝા વિગેર ગર્જના ઘણા લેદોને આખોથી અથવા વિચાર અમુથી જ્ઞેતા, (અને પાછા) આત્મતત્ત્વની વાત ડરતા થકા તે ગર્જવારીઓ શરમાતા નથી.

પેટ ભરના વિગેરેનુ પોતાનુ ડાર્ય ડરતા યજ તઓને આ દુષમકાળમા મોહસુભટે પોતાના વગમા લીધેલા છે.

પરમાર્થ

એક તરફ મન અથવા ગચ્છને મમત્વ, અને બીજી તરફ નિમળ આત્મતત્ત્વની વાત ડરી એ બનતુ નથી વ્યા મતનો મમત્વ ઠોવ ત્યા આત્મતત્ત્વનુ વળણપણુ હોતુ નથી, જતા મમુ ૧૫ અથવા તપા લોનાદિ ગચ્છના ભેગમા શુચાયેવા એવા તેઓ તત્ત્વની વાતો ડરતા શરમાતા નથી.

વક્ષના વૃણમા અન્નિ બળનો જતા વક્ષ લીનુ ગટે તે મભલિત નથી, તેમ મમત્વ અને તત્ત્વની વાત તેને વિમના છે એટલ મમત્તીઓ યથાર્થ તત્ત્વ વળણે, આ કહે તે ઉપર કહેના વક્ષના દક્ષાત જ્ઞેણુ છે.

આ ગચ્છ અને તેના પ્રનિભે ૧મા શુચાયેના મમત્તીઓ શુ ડર છે ' અને તેમની એવી સિયનિ કેમ છે તે હુ છે.

આના મમત્તીઓ - ધિઝાગરપી ગચ્છએ અથવા ધિઝાળના રાજ્યમા મોહગચ્છએ નુ તર ડરી છે અર્થાત મોહરાગચ્છએ તેઓ પોતાના તાગામા લીવેના છે તેવી ડ્યાયપૂર્વક તેમની ડગળી ઠોવ છે તેથી તેઓ ઉર પોપણુ વિગેરે કામ ડરે છે, અને પરમાર્થથી વગા છે મામાન્ય મનુષ્યોને મોહે ' ૧૪ને ડુ સુધી તે ' ૧૪ને ગચ્છનુ સુધી ગણેના છે એટલે મામાન્ય મનુષ્યમા ડ્યાય જ્ઞે - એ જ જ્ઞેનામા આવ છે, પણ આ વપવારી મતવાદીઓને તે મોહગચ્છએ પરથી તે માથા સુધી ગ્રહણુ કરેના છે એટલે તેમનામા તે ડ્યાયના પ્રચળતા વળણુ છે તેઓ આપડા વ્યાપાર છે હુ છે -

વડે=બટકશે, (કયા ? તો કે) ચારગતિમાહે=ચારે ગતિઓમા, લેખે=લિસાખે
(તેમના વર્તણુકના) લિસાખના અનુસારે=પરિણામે

ભાવાર્થ

એક મનવાળા હો છે કે, આચરણ, તપ, અનુકાન વિગેરે જુની જુની ક્રિયા
કરી ભગવાનની મેવા કરીએ

(પણ આવું કહેનારા) તે ક્રિયાના અનેકાત ધરા એટલે અનેક ક્રિયાના
જે અનેક કષ્ટો તેને આખે દેખતા નથી

અને આવી અનેકાન ક્રિયાઓ કરીને ત બિચારા મનુષ્ય, તિર્યચ,
દેવતા અને નાન્દીરૂપ આનંદગતિઓમા ભગવાન કરે છે

પરમાર્થ

આવાક એમ જે છે કે ભગવાનની આગ પાળવામા ક્રિયા પણ છે, એને અને અન્ય
પ્રાણી ક્રિયાઓ કરી ભગવાનની મર્યાદા ગીચુ અને તેમ કરતા અનેક પ્રાણી તેમ તપસ્યા
વિગેરે વાની તથા સામ પાળવાની ક્રિયાઓ કરે છે તેમને અધર્મી કહે છે કે જુની જુની ક્રિયા
ઓના જુદા જુદા ધનાગ અનેકાન ધરા તેઓ દેખતા નથી એને જો ક્રિયા કરે તેનું ફળ તો
ધનાનુજ શુભ ક્રિયાનું શુભ ફળ અને અશુભનું અશુભ ફળ પણ એ ફળ ભોગવવા માટે આ
ગતિરૂપ મયાગમા પરિશ્રમણુ કરવું પડે છે તેથી માન ક્રિયા કરી ભગવાની સેવા
વાનુ ધ્યાનર ભૂન કરે છે

ભાવાનની સેવાનું કામ નિર્વાણુ અથવા મુક્તતા પ્રાપ્ત થવારૂપ હાનુ જેકાએ ચિત્તવૃદ્ધિ
રવા માટે અથવા મનનો અને હૃદયોનો નિરાધ કરવા માટે જો ક્રિયાઓ થતી હોય, તો તેથી
વિપરીત પરિણામ આવતું નથી પણ માન ક્રિયામાજાજ અનુભવને મુક્તતા પ્રાપ્ત થતી નથી

ગચ્છના ભેદ વહુ નયણ નીહાલતા, તરવની વાત કરતા ન લાજે,
ઉદરભરણાદિ નિજ કાજ કરતા થકા, મોહ નહિયા કલિકાલ

રાજે ધાર૦ ૩

ગણધર્મ

ગણધર્મ=સમુદાયના-ટોળાના, ભેદ-પ્રભેદો-તથા, ખરતર, લોકા વિગેરે,
બહુ-અને- (તેને) આપણે તેમના પાપોને કારણે તેમને તેમના પાપોને કારણે

અનંદાગ જૂરો કહ્યો છે જેને ગમ્ભીરો એટલે મનનો આગ્રહ ન હોય, એવા આત્મચાનીજ સાપેક્ષ અનેકાત વચન બોયે, અને તેઓજ આ સમાગના પાગને પામનાને યોગ્ય થઈ શકે, માટે માપેક્ષ વચનવાળો અવહાર સાચો બાણુવો આવુ મિદ્ધાતમા અને જ્ઞાની પુરૂષો પામે સાબળતા છતા તમે નિરપેક્ષ વચનવાળો અવહાર શા માટે આ રી છે ? અર્થાત્ તે રસ્તે શા માટે પ્રવૃત્તિ કરો છો ? તેથી મમારની મદ્ધિ થયે, માટે તે આ રીતે શુ ખુશી થાઓ છો ? તેનુ ખુશી થનુ વ્યર્થ છે, માટે માપેક્ષ વચનવાળો અનંદાગ આ રી એમ કહેવાનો ભાવાર્થ છે

દેવ ગુરુ ધર્મની શુદ્ધિ કહો કેમ રહે, કેમ રહે શુદ્ધ શ્રદ્ધાન આણો;
શુદ્ધ શ્રદ્ધાન વિણ સર્વ ક્રિયા કરે, છારપર લીંપણુ તેહ જાણો. ધાર૦૫

શબ્દાર્થ.

દેવ=જેનાથી પોતાના ઉદ્ધારનો માર્ગ પ્રથમ પ્રવર્ત્યો હોય, તે પર પરાએ પ્રથમ ઉપકાર કરનાર, ગુરૂ=તત્ત્વોપદેશ-જેનાથી તત્ત્વનો ઉપદેશ મળ્યો હોય તે ધર્મગુરૂ, જેનાથી કુળની સ્થિતિનો ઉપદેશ મળે તે કુળગુરૂ, અને વિદ્યા શિખવે તે વિદ્યાગુરૂ, અને સામાન્યપણે શિખામણુ આપનાર વૃદ્ધ જનોને પણ ગુરૂજનો બાણુવા, આ ઠેકાણે માત્ર ધર્મગુરૂ સમજવા. ધર્મ=દુર્ગતિમા પડતા જીવને ધારણુ કરે તે, અથવા દેવે કહેવો અને ગુરૂએ બતાવેલો જે આત્મતત્ત્વની પ્રાપ્તિનો માર્ગ તે ધર્મ તેની, શુદ્ધિ=શુદ્ધતા, કહો કેમ રહે=કહો કે શી રીતે રહી શકે ? (વળી) કેમ રહે=કઈ રીતે રહી શકે ? શુદ્ધ શ્રદ્ધાન=શુદ્ધ-તથાપ્રકારની શ્રદ્ધા-પ્રતીતી, (તેનુ) આણુ=અવધારણુ-ધાણુ કરો તો રહી શકે (અને) શુદ્ધ શ્રદ્ધાન વિણ=તથાપ્રકારની વચનપર પ્રતીતિ ન હોય તો, સર્વ ક્રિયા કરે=બધી ક્રિયાઓ કરે તે, છાર=રાખોની, પર=ઉપર, લીંપણુ=લીંપણુ કર્યા બરાબર, તેહ=તે, બાણુ=ધારો=માનો

ભાવાર્થ

જ્યા હલં કહાયહ હોય ત્યા દેવ, ગુરૂ અને ધર્મની શુદ્ધ ઝોળખાણુ ટેવી રીતે રહે ? અને શ્રદ્ધાનુ અવધારણુ પણ કેમ થઈ શકે ? શુદ્ધ શ્રદ્ધા વિનાની મર્વ ક્રિયાઓ ધૂળ ઉપર લીંપણુ કરે તેવી થાય એમ બાણુ

પરમાર્થ

આરે મેળખણુ વાનનો પક્ષ થાય છે ત્યારે તે પળો મળખૂત કરવા અચન બોનુ પડે છે

દુહો

ભાષે નિરપેક્ષ વચન કિંતુ ખાવે ,
વકો તપ સવમ મગ્ન શ્રિયા ગોરા ધૂર ૧

માટે જે એકાંતપક્ષી, ગમે તેો તપહી હોય તા ભાં નહીં ટાપ તા કિંતાપક્ષી ટાપ કે
ગુરુ ગુરુ બપના, એમ મન મુપના ” એમ ટનાર ગુ ખરી ટાર તેો પણ નિરપેક્ષ વચન
બોનાર ક્યાવરાન ચારે ગનિઓમા બમણ ૧૭

વચન નિરપેક્ષ વ્યવહાર જૂઠો કહ્યો, વચન સાપેક્ષ વ્યવહાર સાચો;
વચન નિરપેક્ષ વ્યવહાર સસારખલ, સામઠી શ્રાદરી કાઢ રાચો

ધાર૦ ૨

રાખાર્થ

વચન=જિનવચન અથવા અનેકાંતવાદ (તેને), નિરપેક્ષ=તેની
અપેક્ષા નહીં રાખનાર, વ્યવહાર=બાહ્ય આચરણ તે, જૂઠો કશો=જૂઠો
બલુનો (અને) વચન સાપેક્ષ=જિનવચનને અતુસંગનો, વ્યવહાર=પ્રવર્તન
તે, સાચો=ખરો (બલુનો) (વળી) વચન નિરપેક્ષ=જિનવચનથી ઉપગ્રહી,
વ્યવહાર=પ્રવર્તન, તે સ સારકૃણ=સ સાગ વધારવારૂપ કૃણવાળો છે, (એમ)
સામઠી=ત્રવણે મુણી કરીને પણ, (તેનો વ્યવહાર) આદર=પકડી ગળીને,
કાઈ રાચો=શુ ખુશી થાઓ છે ?

ભાનાર્થ.

જિનવચન એમણે અનેકાંતવાદની અપેક્ષા વિનાના જ બાહ્ય આચરણ
ને જૂઠા બલુવા, પણ જેમ પુત્રની અપેક્ષાને લગિને પિતા કહેવાય તેમ
અપેક્ષામહિત એમણે જે વચનવ્યવહાર તેનેજ સાચા બલુવો જિનવચનની
અપેક્ષા વિનાનું જે પ્રવર્તન તે સમારને વધા વારૂપ કૃણવાશુ છે તેણે સામઠીને
પણ નિરપેક્ષ વ્યવહારને પકડી રાખી તા માટે ખુશી થાઓ છે ?

પરમાર્થ

જે મનવાદી અથવા મજ્જવાદી ટોન નેનાથી પ્રાપ્તે તમામ વચનો આપેલા બોનાય જ નહી
મ પા કે મનના આમા ને લઈને તેવે મમતને કાણે નિરપેક્ષ વચન મોલ અને તેથી તે ગમે તેવી
કિંતા ગનો ટાન, પણ તેડુ રગ તેો મના તી ગદિ નરારૂપગ થાન માટે નિરપેક્ષ વચનવણે

તેમજ લોકોને સત્ર પ્રમાણે ઉપદેશ કરી ખરો ધર્મ બતાવી સસાગસસુદ્રમાથી તરવાનો ઉપાય બતાવવો તેના જીવો કોઈ ધર્મ નથી

જે બન્ય પ્રાણીઓ સૂત્રને અનુમારે દિયા કરે છે તેનુજ ખરેખર યાગિન છે એમ બાણુ અર્થાત્ ભગવાને કહેલા સૂત્રો પ્રમાણે વર્તનારનુજ શુદ્ધ યાગિ છે એમ સમજવુ

एह उपदेशनो सार सक्षेपथी, जे नरा चित्तमां नित्य ध्यावे,
ते नरा दिव्य बहु काल सुख अनुभवी, नियत आनदघन राज पावे.

धार० ७

શબ્દાર્થ.

એહ=આ, ઉપદેશનો=બોધનો, સાર=પરમાર્થ, સક્ષેપથી=સક્ષેપરૂપે
જે નરા=જે પુરૂષો, ચિત્તમાં=મનમાં, નિત્ય=હમેશા, ધ્યાવે=વિચારે, તે
નરા=તે પુરૂષો, દિવ્ય=મનોહર-દેવસ બધી, બહુકાળ=ઘણા કાળ સુધી,
સુખ અનુભવી=સુખ ભોગવીને, નિયત=નક્કી, આનદઘન રાજ=આનદથી
ભરપૂર આત્મરાજ, પાવે=પામશે-મેળવશે

ભાવાર્થ.

આ પૂર્વે જે ઉપદેશનો સાર કહ્યો છે તે ટુકામાં કહ્યો છે તે ઉપદેશના
મારને જે માણસો હમેશા મનમાં ધારશે તે માણસો ઘણા વખત સુધી દેવની
મરખા સુખો, અથવા મ્વર્ગના સુખો અથવા શાતાવેદનીયનો અનુભવ કરી ખરેખર
આનદના મમહત્તુ જે મોક્ષરૂપ ગજ તેને પામશે

પરમાર્થ

ગચ્છના એટને મતના મમત્વ વિના સૂત્રને અનુમારે જે પ્રવૃત્તિ કરવી, એટને શુદ્ધ દેવ
યુગ અને ધર્મની ઝાળખાણ મરી શ્રદ્ધાને શુદ્ધ કરવી એની ગીતના ઉપદેશનો જે સાગ આ
સ્તનામાં કહેનો છે તે માગને જે પુ ધો અને સ્ત્રીઓ, અગર જે પ્રાણીઓ પોતાના ચિત્તમાં
હમેશા ધારણુ કરશે, તે પ્રાણીઓ ઘણા કાળ સુધી વિવ્યમુખ-શાતાવે નાંખનો અનુભવ કરી
મોક્ષસુખ પામશે

शब्दार्थ.

दोडत दोडत दोडत दोडियो=दोडना दोडतां अटलु दोड्यो छु डे,
नेती मननीरे दोड=नेटली मननी दोड थध गडी-अर्थात् जया सुधी मन
दोडे त्या सुनी हु दोडी यूक्यो छु (पण) प्रेम प्रतीत=प्रेमनी प्रतीति-भात्री
तो, विचारो दुकडी-दुकडे रहेनाथीज याय छे, अेम विचार करी ह्यो (अने
तेनी साथे) गुडगम=गुड सभोपि न्हायी माळम पडतु तत्त्व (ते पण) केजेरे
जेड=जेडी केजे-मेणनी केजे

सावार्थ

दोडता दोडना हु माग मननी नेटली नज्जि हुती अटलु दोड्यो गा
भाटे ? तो डे प्रभुना दर्शन भाटे, पणु हे प्रभु ! प्रेमनी ने प्रतीति अटले जात्रो
ते तो तेनी पानेज छे अेम मने लाग्यु (प्रभुछनी प्रतीति पोतानी पानेज थाय,
अेम रीरीते न्हालीये ? अेवा प्रश्नो ज्वाण आपे छे डे) पोतानी बुद्धि नाथे
गुडअे आपेडी मभज, अथवा तेमळे देणडावेडो मार्ग ते जेडो अटले प्रभुनी
प्रतीति हुडडीज थथे प्रभुत्व पोतामाज सामथे.

परमार्थ

अनेक तीर्थोमा प्रभु हरो अेम धागी, गाळ देड करी हु अनेक स्थळोमा लभ्यो तेमज
वे ल साध्य, न्याय, मिमाभा विगेर दानमा मने स्वप्नप्राप्ति यरो, अेम धागी मे माग
मननी नेटली नज्जि हुती, नेटली दो डी जेध=दुगी जेड पणु यथार्थ ज्ञानने व्यभावे
मने स्वप्नप्राप्ति नयना लगाननु दर्शन थयु नहि. (माटे जेज्य प्राणीअो ! तमे तेम ज्ञाना नहि)

तमे विचार करे, अने शु गमने साथे जेडो क्षरणुके तमे अेकाल विचारण करसो तो
तमने कध भणवानु नरी प्रभुनु दान वा आत्मदर्शन थगे नहि पणु जे तमे गुडगम अटले
मड्यु अे आपेलेो छपेन, तेने साथे जेडीने विचारसो तो तमो लगाननु दर्शन वा आत्मदर्शन
दुकडु अटले शरीरमाज थगे प्रेमप्रतीत अटले प्रेम टरवा योज्य जे प्रभु, तेनी प्रतीत ते
हुडडेज थरो तेने माटे मनना डे तननी दोड ज्ञाना ज्द नथी.

एक पखी किम प्रीति परवडे, उभय मल्या होय संधि, जिने०
हु रागी हु मोहे फंदीओ, तु निरागी निरवध जिनेश्वर० ५

शब्दार्थ.

अेक पखी=अेक पक्षी इरवाभा आवती, किम=गी गीते : प्रीति=

પ્રવચન શ્રવણ જો સદ્ગુરુ કરે ઢેલે પરમ નિધાન, જિનેશ્વર !
હૃદય નયન નિહાળે જગથણી, મહિમા મેરુ સમાન જિનેશ્વર ૦ ધ૦ ૩

શબ્ધાર્થ

પ્રવચન=જિનોપદેગ, (તદ્દૃષ્ય) અજનન=નેવાજન, જે સદ્ગુરુ કહે=
જે શુરારાજ (કોઈની આખોમા) લગાવે, તે (ત્યારે તે પુરુષ) જાણે=કેળી
શકે, પરમનિધાન=હિતમ શુભત ખજાનાને (આ ટાકણે) હૃદયનયણ=હૃદય-
ચયુથા, નિહાળે=જોઈ શકે, (કોને તે કો) જગથણી=જગતના પણી
(ધર્મનાથ ભગવાનને,) (જે ભગવાન કેવા છે તે કો) મહિમા મેરુ સમાન
=મહિમા-મોટાઈ-તેના મેરુ જેવા, એટલે કે અતિ મોટાઈવાળા છે

ભાવાર્થ

પ્રવચન એવે સિદ્ધાંત, તેરૂંપી અજન જે સદ્ગુરુ હૃદયરૂંપી આખમા
આજે તે તે અજન કરાવનાર માણસ આત્મારૂંપી શુભ ખજાનાને જોઈ શકે,
અને તે હૃદયરૂંપી આખોથી ભગવાનને જોઈ પછી એવી રીતે જોનારનો યશ મેરુ
પર્વત જેટલો થાય

પરમાર્થ

જે સદ્ગુરુ મહારાજ પ્રવચનરૂંપી અજન કરે, તે પરમનિધાન જે આત્મદ્રવ્ય તે સુમુક્તના
જવામા આવે. જેમ આખમા કોઈક પ્રકારનું અજન કરવાથી જમીનની બહાર રહેલું ધન
જવામા આવે છે તેમ સદ્ગુરુ જે આગમનો ઉપદેશ કરે અને તેરૂંપી અજન જે સુમુક્તના
હૃદયરૂંપી આખમા આવે, તે બનાવિગણથી મુક્ત ગણેલું આ મદવ્ય તેના જોવામા આવે

આ આત્મદ્રવ્યનું હૃદયમા જ્ઞાન થાય એટલે આત્મા અરૂંપી દારાથી ચક્ષુ વિગેરે ઇન્દ્રિ
યોનો વિષય થઈ જતો નથી પણ તેના અભિતલવાનિનો હૃદયમા અનુભવ થાય છે, તેથી હૃદયરૂંપી
આખોરૂંપી જગતના પણી ભગવાન તેમને અથવા તેમના મદવ્ય આત્માને જોવાનું થાય

આવી રીતે આત્મ જ્ઞાન જનારનો મહિમા મેરુપરત જેટલો થાય, કેમકે પુ ગનો ભિન્ન
જાણી આ મામા અનત શક્તિ જોવાથી અનનુ સુખ પામે જો ભવના અતને પામે તેથી મેરુ
જેટલા તેનો મહિમા થાય

ઢોહત ઢોહત ઢોહત ઢોહડિયો, જેતી મનની રે ઢોહ, જિનેશ્વર !
પ્રેમ પ્રતીત વિચારો ઢુકડી, ગુરુગમ લેજોરે જોહ જિનેશ્વર ધ૦

ભાવાર્થ.

ઉત્કૃષ્ટ એવું જે દારૂલુ ધન, તે મ્હો આગળ ખુલુ પડેલુ છે, પણ તેને જગતના પ્રાણીઓ ઝોળગીને ચા-ચા જાય છે ભગવાનની જ્યોતિ એટલે પ્રકાશવિના, જુઓ કે આધ્યાત્મિક પાછળ આધ્યાત્મિક ચા-ચો જાય છે

પરમાર્થ

વેદિકાને ધન મેળવવાની ઇચ્છા છે, અને મો આગળ ધન પડેલુ છે, પણ તે જાણ્યા વિના મો આગળ પડેલા ધનને ઝોળગીને ધન મેળવવા માટે આવે ચાલ્યા જાય છે આત્માનુ દિલ કરવાની મર્મને ઇચ્છા છે જે જ્ઞાનદ્રષ્ટિથી જુએ તો આત્મા શરીરમા ભિન્ન જણાય તેવુ છે પણ જગતના વેદિકા તેમ ન જતા આત્માની ગોધમા યથાને સ્થાને બમણુ કરે છે, અને ઠેકાણે ઠેકાણે પૂછે છે કે આત્મા અથવા પરબ્રહ્મ કેવા છે ? ક્યા છે ? શાથી તે પ્રમાય ? આના પ્રશ્નોનો ઉત્તર ન જાણનારા જ્ઞાનદ્રષ્ટિથી રહિત પુરુષો ગમે તેવો માર્ગ બતાવે છે અને અમુક ક્રિયા કરવા થી, અમુક તપ કરવાથી, તીથ યાગ કરવાથી, દાન કરવાથી પરમાત્મતત્ત્વરૂપ નિધાન પ્રાપ્ત થયે એમ બતાવે છે, અને તે પ્રમાણે ગુરુ અથ અો તેના ચેના પણ અથ એમ આધારે આધ્યાત્મિક ટોણુ ચાલ્યુ જાય છે, પણ સદ્ગુણથી મેળવેલી જ્ઞાનદ્રષ્ટિથી હં યમા વિચાર કરી પોતાના શરીરમા રહેલુ આત્મતત્ત્વરૂપ નિધાન પામી શકતા નથી

દ્વિતીય પરમાર્થ

પોતે શુદ્ધ ચૈતન્ય છે પણ વિભાવમા પ્રવનતા પુનઃજનના સગથી પોતાનુ બાન બૂંચો છે અને તેથી પોતે પરમાત્મા મદગ છતાં કની પેરે પરમાત્માની શોધમા કરે છે, એટલે પરમનિધાનરૂપ આત્મત્વ પોને જતા તેને ન જાણતા તેને ઝોળગીનેજ જગતના લોકો ખીન્ને પરમાત્માની શોધ કરવા જાય છે

આ પ્રમાણે બુન થયાનુ કારણુ જણાવે છે કે, જે ક્ષેત્ર પણ વસ્તુ જોરી હોય તો તે પ્રાનવણી વસ્તુથી જોવાય છે આત્મારૂપ તત્ત્વ જોવાની જ્યોતિ, જગદીશ એટલે પરમાત્માની દિવ્ય જ્યોતિ હોયી જોઈએ તે જ્યોતિરૂપેજ સ્વરૂપુ ઝોળખાણુ થાય તે જ્યોતિ વિના અજ્ઞાનીઓના કથનરૂપ અજ્ઞાનદ્રષ્ટિથી એક આધ્યાત્મિક પાછળ ખીન્ને આધ્યાત્મિક, એમ ચાલ્યા જાય છે પણ સુખ પામવાનો માર્ગ પ્રાપ્ત થતો નથી તેથી સુખના સાધનરૂપ મ્હો આગળ પડેલુ નિધાન ઝોળગીને જગત ચાલ્યુ જાય છે

**નિરમલ ગુણ મણિ રોહણ મૂધરા, મુનિજન માનસ હસ, જિનેશ્વર૦
ધન્ય તે નગરી ધન્ય વેળા ઘડી, માતા પિતા કુલ વશ જિનેશ્વર૦ ૭**

શબ્દાર્થ.

(જગદીશ કેવા છે ?) નિરમળ ગુણમણિરોહણમૂધરા=નિમલ ક ગુણરૂપ મણિ માણિક્યોના રોહણાયણ પર્વત સમાન છે, (વળી) મુનિજન માનસહ સન્મૌન યોગધારી યોગીજનના મનરૂપી માનસગૈવરમા હ સની

પ્રેમની લાગણી, પગડે=પોમાય-મહી ગકાય, (કેમકે) ઉભય=યે પાવ,
મળ્યા=મળતા-મળે ત્યારેજ, ઠાય=થાય, સધિ=મેળ-મેળાગ

(હવે આપણી વચ્ચે જે પ્રીત છે તે એક પક્ષી શી રીતે છે ? તે
બતાવે છે)

હુ રાગા=હુ રાગવાળો અને, મોહકે ક દીઓ=મોહના ક દમા બ ધાયેવો
છુ, (અને) તુ=તુ તો, નિરાગી=રાગરહિત-નીતરાગ તથા, નિગબધ=નીત
બધ-બધરહિત-વીતમોહ છે

ભાવાર્થ

એક પક્ષની પ્રીતિ ક્વી રીતે પરવડે ?—કાન ? અથવા થાય ? જે મળવાથી
સધિ થાય તમા પણ હુ રાગી છુ, તથા મોહવડે કાદામા પડેવો છુ, અર્થાત
મોહવડે બધાયેવો છુ અને તમે તો રાગ રહિત છે, અને મોહરહિતના બધ
નથી પણ રહિત જે એટલે આપણી પ્રીતિ શી રીતે થાય ?

પરમાર્થ

એ પક્ષની પ્રીતિ કરવાની ઇચ્છા છે અને બીજા પક્ષની નેરી ઇચ્છા નથી, તે એક
પક્ષની ઇચ્છાથી પ્રીતિ કેવી રીતે થાય ? જે બનેલા મન મળે તોજ પ્રીતિ થાય કેમકે જે સરખા
ટાય તેમના મન મળે સમાને રોગને પ્રીતિ પણ આ નો તેથી ઉનકુ કે એટલે તે રાગ
વાળા છુ અને મોહન બધન છે અને તુ તો નિરાગી એટલે નીતરાગ જે, તેમ તો કોઈ પણ
પ્રમગ્નુ મધન નથી આરી મધનવાણી અને નિર્મન્ધની પ્રીતિ મ્ધ રીતે થાય ?

પરમ નિધાન પ્રગટ મુચ શ્રાગલે, જગત ઉહ્ધવી હો જાય, જિને
જ્યોતિ વિના જુઓ જગદીશની, અધો અધ પુલાય જિનેશ્વર૦૬

શબ્દાર્થ

પરમનિધાન=ઉત્તમ ગુપ્ત બબનો તે, પ્રગટ મુખ આગળે=મ્હેર સામે
પ્રગટ છે, (છતા) જગત=જગતના મોહરૂઠ પ્રાણીઓ, (તને) ઉહ્ધવી હો
બધ=મેહરકાર થઈ તેને ઉહ્ધવીને આગળ દોડ્યા બધ છે

જ્યોતિવિના જુઓ જગદીશની=પરમેશ્વરની જ્યોતિ જે આત્મતત્વ
પ્રકાશ તે વિના, અધો અધ પુલાય=આધળા પાછળ આધળો દોડ્યો બધ છે,
અથવા પૂરાય કેકે બરાય છે

મન મધુકર=(મારો) મનરૂપી ભ્રમર, વર કર્ણેડી કહે=રૂંડી રીંતે હાથ
 જોડીને કહે છે કે, પદકજ=ચરણરૂપ પદકજ--કમળ, (તેની) નિકટ=સમીપે,
 નિવાસ=વાસ (થજો,) (હે) ધનનામી=બહુ નામવાળા, આનદધન=આ-
 નદથી ભરપૂર ભગવાન, સાભળો=સાભળજો, ઐ=તમારા પદપદકજમાં
 નિવાસ મળવા રૂપ, સેવક=મુજ સેવકની, અગ્દાસ=વિનતિ છે

ભાવાર્થ.

શ્રેષ્ઠ એવો મનરૂપી ભ્રમર હાથ જોડીને કહે છે કે હે ધણા નામવાળા આ
 નદના મમહરૂપ પ્રભુ ! આ પૂર્વે કહેલી એવી માગી મેવકની વિનતિ સ્વીકારો,
 અને મને આપના ચરણકમળની પાસે રહેવાનું સ્થાન આપો, અર્થાત્ આપ જેમ
 કર્મોના સમૂહ નાશ કરી લોકાચ્ચે સ્થિત થયા છો, તેમ મને પણ ત્યાં રહેવા ઘો
 એટલે મને મુક્તતા આપો

પદમાર્થ

માગ મનરૂપી શ્રેષ્ઠ ભ્રમર આપને હાથ જોડી વિનતિ કરે છે કે, આનદધન પ્રભુ ! હે
 ધણા નામવાળા પદમાત્મા ! મને આપના ચરણકમળની સમીપે ગળો અને તેટલી માગી
 અગ્દાસ સ્વીકારો.

સ્તવન સ્વનાગ શ્રી આનન્દનથ મહારાજ વિનતિ કરે છે કે, આપની માથે પ્રીતિ થવાના
 અથવા પ્રીતિ ન થવાના કષ્ટ પણ સાધન નથી માન આપ કૃપા કરો તો જ—
 મારો નિન્તાગ થાય તેમ છે તેથી મમારૂપી યામને મોહાભિનાપી થયેયો એવો માગ મનરૂપી
 શ્રેષ્ઠ ભ્રમરો આપના ચરણકમળમાં નિવાસ કરવાની ઇચ્છાથી હાથ જોડીને વિનતિ કરે છે કે
 ધણા નામવાળા પ્રભુ ! માગી એટલે આપના મેવકની આ વિનતિ સ્વીકારો અને જેમ ભ્રમર
 અન્ય કમળમાં નિવાસ કરે છે તેમ મા । મન રૂપી ભ્રમરને આપના ચરણકમળમાં ગરેવાની
 જગ્યા આપો

—*~*~*~*

શ્રી શાંતિનાથ જિન સ્તવન.

શાંતિજિન એક મુજ વિનતિ, સુણો ત્રિભુવનરાયરે,
 શાંતિ સ્વરૂપ કેમ જાણીએ, કહો મન કિમ પરચાયરે. શાંતિ ૦ ૧

માફક રમનાર છે ધન્ય તે નગરી= તે નગરી ધન્ય-ઉત્તમ ભાગ્યવત બાણવી,
 વેળા ઘડી=તે સમય અને તે ઘડી પણ ઉત્તમ બાણવી માતાપિતા કુલનશ=
 માતા, પિતા, કુળ, અને ૧૨, એ બધા ઉત્તમ ભાગ્યગાળી બાણવા (કે
 ન્યા ભગવાન જન્મ્યા)

ભાવાર્થ

(નગરીગ ડેવા છે ? ક) મેવ વિનાના ચોળા ગુણોવાળા જે રન્નો, તેણ
 ઉપસ્થિતિયાન જે રોહણના પર્વત, તેના જવા છે વળી માધુ પુરોચના
 મનરૂપી જે માન સરાવગ તેમા હસ પક્ષી જેવા છે વળી તે શરદર, તે વખત,
 તેમના માતા, પિતા, કુળ અને વશને ધન્ય છે કે જેમા પૂર્વોક્ત જગદીશ્વર ઉત્પત
 થયેલા છે

પરમાર્થ

શાનસામરજી મહારાજે નીચ પ્રમાણે અર્થ પ્શો છે

નિર્મળ એટલે ઉત્તમ શાનાદિક અનત ગુણોનો આરોહણ એટલે સ્થાપનો ઉપમાન
 કરતે છેને બુધગ કહેતા પર્વતોપમ છે વળી મુનિગણેના માનમ એટલે મન, તેને વિષે હસતુલ્ય
 ઉત્તમ ભામે છે અથવા મુનિગણેના મનજ માનમરાવગ ને હમ છે એટલે મુનિના મનમા
 વશી ગલા છે (વર્ષા)

આમા મણિ શબ્દ નો અર્થ જણાવો નથી તેમજ રોહણ શબ્દ છે અને આરોહણ એવુ
 પ નિ જણ નથી મારા મમનમામા ઉપર શબ્દાર્થમા લખ્યા પ્રમાણેનો અર્થ ઠીક નાગે છે તેથી
 વાચનારે બહુચૂનપાસે વિચારી લેવુ

નિમળ ગુણુવાળા મણિએના ઉપસ્થિતિયાન રોહણાચળા પર્વતો છે તેમ ઉપર કલા છે
 તેવા જાહીત પ મેશ પણ આનમાના નિમળ ગુણોરૂપી મણિના ઉપસ્થિતિયાન છે

૧૨મી મુનિગણના મનરૂપી માન મરોરગમા ભગવાન હમ છે જેમ માન મરોરગ હસ
 રહિત તેણ નથી તેમ મુનિગણેનુ મન પણ પ્રતુરૂપી હમવિનાનુ તેણુ નથી અર્થાત્ મુનિગ
 નોના પ્યાનમા પ્રભુ ધરેવગે છે

આવા પ્રભુ જે માતા પિતાથી જન્મ્યા હોય તેમને ધન્ય છે તેમજ જે વખત જે નગરી
 અને જે વેળાએ જન્મ્યા હોય તેને પણ ધન્ય છે મણુ જેમનુ આન મન પ્રદણ કરી અને
 જન્ય પ્રાણીએ પોતાના સ્વરૂપને પ્રાપ્ત થાય છે અને આના જગદીશની જ્યોતિથી આતમા
 પરમનિધાન રૂપ પોતાના ગુણોને ન જાણુતા જે મમણુ પર છે તે મટે છે અને પ્રભુના સ્વરૂપને
 પામે છે

મન મધુકર વર કર જોડી કહે, પદકજ નિકટ નિવાસ, જિનેશ્વર૦
 ઘનનામી આનંદધન સામઠ્ઠો, ઈ સંવક થરદાસ જિનેશ્વર૦ ૮

મનમા ધીરજ રાખીને આભજો શાંતિનાથ ભગવાને ડહેવો તે પ્રતિભાવ
રહુચરૂપે અથવા પ્રતિભાસ એટલે તાદ્રશ્ય તેવુ જ હુ કહુ છુ

પરમાર્થ

શાંતિનાથ ભગવાનનુ સ્વરૂપ જાણવાની અને જાતતા પ્રાપ્ત કરવાની જેને ઇચ્છા થઈ જે તેના
તને ધન્ય છે, ડગણ કે આની ઇચ્છા થી એ પણ ખરેખર ભાગ્યોપના વાત છે જ્યાર ઇચ્છા
થાય છે ત્યારે તે ઇચ્છા પરિપૂર્ણ કરવા માટે પ્રયત્ન થાય કે આનુ જાતતાનુ સ્વરૂપ જાણવાનો
પોતાના મનમા અભિનાય થયો છે તેવી પોતેજ પોતાના આત્માને ડહે છે કે તને ધન્ય છે !

વળી ડહે છે કે, હે આત્મા ! ધૈર્ય રાખીને અસ્થ ચિત્ત કરીને જે પ્રમાણે શાંતિનાથ ભગ
વાને જાતતાનુ સ્વરૂપ કથુ છે તે તમો માલોગો ! આમ ડહેવાનો અર્થ એટલો જ છે કે, આગમને
અનુસાર જે પ્રમાણે ભગવાને પોતાનુ સ્વરૂપ કથુ છે, અને જે લક્ષણો જાણવાને માટે ડહેના છે,
તે ડહુ છુ સ્વરૂપોનડપનાથી કદમ પણ ડહેતો નથી તેથી આ ડ્યનપર જે વિશ્વામ રાખી નર્ત
વામા આગે તો જરૂર તેની પ્રાપ્તિ થશે

ભાવ અવિશુદ્ધ સુવિશુદ્ધ જે, કહ્યા જિનવર દેવરે,

તે તેમ અહાતત્થ સદ્દેહે, પ્રથમ એ શાંતિપદ સેવરે શાં ૩

ગાળ્યાર્થ.

ભાવ અવિશુદ્ધ સુવિશુદ્ધ જે=જે જે સુવિશુદ્ધ અને અવિશુદ્ધ-શુદ્ધ અને
અશુદ્ધ-ઉત્તમ અને હીન, ભાવ એટલે પદાર્થો કે પ્રકારો, કહ્યા જિનવર દેવરે=
જિનેશ્વર ભગવાને વર્ણુવ્યા છે, તે=તે તે, તેમ=તેવીજ રીતે, અહાતત્થ=યથાન-
થ્ય-યથાર્થ-ખરેખરા, સદ્દેહે=સરથે-માને-માનવા, પ્રથમ એ=તે પહેલી,
શાંતિપદ સેવરે=શાંતિનાથ ભગવાનની પદસેવા છે, અથવા શાંતિભાવ રૂપ
પદ-સ્થાન, તેને (તુ) સેવ-આરાધ

ભાવાર્થ.

અવિશુદ્ધ એટલે નહારા, અને સુવિશુદ્ધ એટલે વિશેષ પ્રકારે મારા, એવા
શ્રી જિનેશ્વર ભગવાને જે ભાવો ડહેલા છે, તે ભાવાને તેવીજ રીતે નિર્જાતપણે
જે માનવા, તે શ્રી શાંતિનાથ પ્રમુના અરજીની પેઢેલી એવા ઇં, અથવા તે પેઢેહુ
શાંતિપદ છે, તેને હે આત્મા-હે ભવ્ય ! તુ સેવ !

પરમાર્થ

પ્રથમ ગાયમા જે પ્રમ પૂજ્યો કે, તેજો ઉત્તર ડહે છે મગરોપના ગહિનપણ્યથી જે જે પ્ર
કારે શુદ્ધ અને અશુદ્ધ વસ્તુસ્વરૂપ ભગવાને કથન કયુ છે, તેજો તેજ પ્રમાણે તથાપ્રકારે મરોગર

શબ્દાર્થ.

શાંતિગિન=હે શાંતિનાથ નામના મોળમા ભગવાન્ । એક=એકાદ,
 મુજ=મારી, વિનતિ=અરજ, મુથો=સાબળો ત્રિભુવન ગયરે=હે ત્ર્ય
 ભુવનના રાજા !-ત્રણ લોકના સ્વામી । શાંતિ=મનની શાંતતા (તેનું) સરૂપ=
 સ્વરૂપ, કેમ=શી રીતે, જાણીએ=સમજી શકીએ, (અને) કહો=જણાવો કે,
 મન=અત કમલની વૃત્તિ તે, કિમ=શી રીતે, પરબાધરે=ઓળખી શકાય ?

ભાવાર્થ

હે શાંતિનાથ નામના સોપના પ્રભુ ! તથા સ્વર્ગલોક, મૃત્યુલોક અને પાતા
 જલોડના રાજા ! મારી એક વિનતિ સાબળો

આપનું સ્વરૂપ અથવા શાંતતા અથવા જે શાંતરસ તેનું સ્વરૂપ હું કેવી
 રીતે જાણી શકું ? મારા મનવડે તેની કેવી રીતે પરીક્ષા કરી શકું ? તે આપ કૃપા
 કરી મને કહો !

પરમાર્થ

આ સ્નાન પ્રક્રિયા રૂપે છે તેમા આનંદનજી મહાગજ પ્રભુનું સ્વરૂપ જે કેવળ શાંત
 રમમ છે તે જાણવાને અને તેની પરીક્ષા થઈ શકે તેને માટે શાંતિનાથ ભગવાન્ જેઓ પરમ
 શુભ તત્ત્વનાને પામ્યા છે તેમો વિનંતિ કરે છે કે હે પ્રભુ ! મને આપનું સ્વરૂપ કેમ જણાવ ?
 તે કહો કે જેથી હું, જે મમાગના વિવિધ તાપથી તપેને છું તે પશુ પરમ જ્ઞાનનાને પામું
 અને મારા મનની પશુ સ્થિરતા પ્રાપ્ત કરી શકું

ધન્ય તુ આતમ જેહને, હૃદયો પ્રશ્ન અવકાશરે,
 વીરજ મન ધરી સાંભળો, કહુ શાંતિ પ્રતિભાસરે શાં ૨

શબ્દાર્થ

ધન્ય તુ આતમ=હે આત્મા ! તુ ધન્ય કે-ભાગ્યશાળી છે-નશીબદાર
 છે, (કે) જેહને=જેને, એહને=એવો, પ્રશ્ન અવકાશ=પ્રશ્ન કરવાનો વિચાર સૂ
 ઝ્યો છે (માટે) ધીરજ મન ધરી=મનમા ધીરજ ધારીને, સાબળો=માબળ,
 કહુ (હું તને) કહી જતાવું છું, શાંતિ પ્રતિભાસરે=શાંતિ સ્વરૂપ

ભાવાર્થ

હે આત્મા ! તને ધન્ય છે, કેમકે જેને પ્રથમ મથામ ઝ્યો છે તેને પ્રશ્ન
 કરવાને અવકાશ છે-નિજામા થઈ છે

જે શબ્દ=જિનભાષિત આગમ પ્રમાણુ, (તે ઠેરો ૨ ઠે જેમાં) સકળ=બધા, નયવાદ=જુદા જુદા નયોનો વાદ-અપેક્ષાવાદ, વ્યાપી રહ્યો=ફેલાઈ રહ્યો છે, તે=એવો જે આગમ તે, શિવ સાધન સધિરે=મુકિતના સાધનોમા સધિનુ-મધ્યભાગનુ માર્મિક સાધન ે

ભાવાર્થ

કૃણનો મગ્ય અથવા કૃણની તડરાર અથવા કૃણમળધી વાધો જેમા ન હોય, વળી ગૃહો અર્થવાગા હોય, વા અર્થના મળધવાગા હોય, વળી જૈન ગામ્રોમા માનેલા મુખ્ય ઓછામા ઓછા જે સાત નયો, તેઓનુ જે ડ્યન, તેમા વ્યાપી રહેલો ઉપદેશ જેનો હોય, તે ઉપદેશ મોક્ષ મેળવવામા સધિ કરવા જેવો બલુવો

પરમાર્થ

ઉપર નશવિના ગુરુનો ઉપદેશ ઠેવો હોય ? તેનુ અહીં ક્યન છે જો કે ઉપાયેલી અર્થની પેથીમા આ બધા ગુરુના વિશેષણો ગણેના છે પણ કાલ્ય ઉપરથી મને તેમ ન લાગનાથી નમ્નાર્થમા પણ મે ગુરુના ઉપદેશના વિશેષણો ગણેના છે આ સબધી વાચનારે વિચાર કરી પોતાને યોગ્ય વાગે તે અથ અદક્ષુ કરના અત્રે સચના કરી છે

ગુરુનુ ત્યન અથવા ઉપદેશ એવો હોય કે જેમા કૃણપ્રાપ્તિનો મગ્ય ન હોય એટલે તે ત્યન પ્રમાણે વર્તન કરનારો અવગ્ય કૃણપ્રાપ્તિ થાય તેનુ ભય વળી વચન અથવા ઉપદેશ નિર્ગર્થ ન હોય જે શબ્દો મોજ્યા હોય તે પ્રયોજન પૂરતા અને અર્થની સાથે મળધરાગા હોય વળી આ ઉપદેશ નૈગમાતિ માતે નયોમા વ્યાપી રહ્યો હોય અર્થાત્ માને નયથી વિરૂદ્ધ ન હોય અથવા માને નય પ્રમાણે જેમાથી અર્થ પ્રાપ્ત થાય તેમ હોય તેવો જે ઉપદેશ હોય તે મોક્ષ પ્રાપ્ત કરવાના મધિરૂપ છે એટલે તેમાથી મોક્ષ અવશ્ય પ્રાપ્ત થાય છે એમ બલુવુ

**વિધિ પ્રતિષેધ કરી આતમા, પદારથ અવિરોધ રે,
પ્રહણવિધિ મહાજને પરિગ્રહ્યો, ઇસ્યો આગમે વોધ રે શાં૦ ૭**

શબ્દાર્થ.

(એ આગમ પ્રમાણુથી એતા) વિધિ=સ્થાપનવાદ, પ્રતિષેધ=નિષેધ વાદ, (તેણુ) કરી=તે જેવડે, આતમા=આત્મારૂપ, પદારથ=પદાર્થ-તરવ, અવિરોધરે=અપેક્ષાવાદે કરીને વિરોધરહિતપણે, અદક્ષુવિધિ=અદક્ષુ કરવાની જે વિધિ-સ્વીકારવાની જે રીત (તેવડે) મહાજને=અનુભવી સત્પુરુષોએ

તામસી=તમોગુણવાળી, વૃત્તિ=વર્તણૂક, સવિ=બધી-મનવચન કાયાની,
 (તે) પરિહરિ=ત્યાગ કરે છે, (અને) ભજ્જે=સેવે છે-આદરે છે, (ઠાને :
 તો ઠ) સાત્ત્વિક=સત્વ ગુણમય, સાલરે=(દયામય) શાળા-અથવા (ક્ષમા-
 રૂપ) શાલદુશાલો-અથવા શાલિ-લાનતુ'ય સાત્ત્વિકાહાર-અથવા મનરૂપી
 વણુકરની સાત્ત્વિક વૃત્તિરૂપ શાય તેને

ભાવાર્થ

બીજી નયણી ઉપાધિને ઠોડી દઈને તેવા શુરૂ ખરેખરના આધારને પ્રહણ
 કરે છે તમોગુણવાળી કોપી પ્રવૃત્તિને ત્યાગ કરે છે, અને મનોહર એવી સત્વગુણ
 વાળી દયામય પ્રવૃત્તિને ભજ્જે છે

પરમાર્થ

કર્મા અથવા સમાધિ દોષ અથવા અમળ તેથી રહિત એના જે પરમાત્મા જિજ્ઞાસુ
 ભગવાન વા સિદ્ધ ભગવાન નેમનુજ્જ આનંદ બીજી જન્મ અથવા ઉપાધિ ભાગીને પ્રહણ
 કરનાર દોષ તેમજ તામગીયતિ એજે ક્યાન ભાન તેના ત્યાગ કરી ધન્ય સાત્ત્વિક મિતિને
 પ્રહણ કરનાર હોય તેજ શુભારાજ્ય યોગ્ય ગણાય

ત્યારે એક વેતડીને ઊંચ અથવા ઠાંડી ત્યારે લા ડી અથવા ભીંત અથવા દક્ષાંતિના આધાર
 પ્રહણ કરીને તે જીવી ચડે છે તેમજ આત્માને જે મુક્તપણ પ્રાપ્ત કરવું હોય તો મુક્ત પુરુષોના
 આનંદ લેવું પડે છે જેવું જ્ઞાન કરે તેવો આત્મા થાય એ નિરમ છે તેથી શુભદારાજ્ય
 પરમાત્માનું આનંદન પ્રહણ કરનાર નેહાંએ જે બીજી રાગી દૂષી દેવોનું આનંદન પ્રહણ કરે
 તો અસ્પર્શ એના મોક્ષમુખને ન પામતા જે દેવનું આનંદન લીધું ઠોય, તે દેવની મિતિને
 પામે છે તેથી અપ-પરિમિત નામ તે મિતિને અનુમાર સુખ અથવા દુખ ભોગની પાઠે
 અધોમિતિ પામે છે તેથી આના દેવાનું આનંદન પ્રહણ કરનાર શુરૂ અનતમાત્ર મુક્તિ મહેનાર
 એવું મોક્ષમુખ શિવને પ્રાપ્ત કરાવી શકતા નથી માટે શુદ્ધ આનંદન આગના જે શુરૂ હોય
 તેનેજ શુરૂ ધારવા

ફલ વિસવાદ જેહમા નહીં, શબ્દ તે અર્થ સવધી રે,
 સફલ નયવાદ વ્યાપી રહ્યો, તે શિવસાધન સધિ રે શાં ૬

નાહાર્થ

ફળવિસવાદ=ફળનો સંશય-ફળનું અચોક્કસપણું તે, જહમા=જેમા,
 નહિ=નથી, (એવો જે અર્થ) શબ્દ તે અર્થ સવધી રે=તે અર્થ-સવધી

जोगसामर्थ्य=पोताना मन वचन अने कायारूप योगनी शक्ति प्रमाणे,
(अने) चित्तभाव जे=चित्तमा प्राप्त थयेतो जे भावोर्भास, ते वडे (जे
अने ते) धारे-पामे, मुगति-मुक्ति, निदानरे-आभरे

भावार्थ.

आधीं-हुकंदाग्रहुवाणा-अभयमी मतमत्ववाणा जे अज्ञानीओ, तेओनी
सोअत तउने, नि अचूही, स्वपर मभयना जणु, अरुप कषायवाणा तथा दयाणु
आदि लक्षणेवाणा जे सयमी सुशुद्ध, तेनी पर परानो सगत करे वणी मन,
वचन अने काया सण धी जे शक्ति, तेवडे चित्तवृत्तितु रोधन करे, अथवा मनना
विकारेने अथवा मनने वरा राणे ते मोक्षतु भूण कारणु पामे, ओटले मुक्त थाय

द्वितीय भावार्थ.

हुशनी सोअत छोडवी, शुद्धुण सेवु, योग सामर्थ्यप्रमाणे वर्तवु, अने मुक्तिनु निान
जे चित्तनो भावोर्भास ते धारणु करवो

परमार्थ

उपर इथु छे ते भिवाय मोक्षाभिवापीओ अमत् सगनो ओटले अराण सोअननो त्याग
तो अवश्य करवोणु जेओ अने पंथी सत्सग करवो साग शुद्ध, अने तेन होन तो साग
शुद्धा शिओ, मतनम ओडे, मत अथवा मतना मअधमा आवेना ओवा तेमना शिष्य
प्रशिष्यादिनी भगति करवी

आधी मन वचन, अने नायाना योगने नश करवानु सामर्थ्य आवे, तेथी कर्मक्षतु भण
भणु जे चित्त आधीनता ते प्राप्त थाय, अने छेवटे मुक्तपाडु पामे

मान अपमान चित्त सम गणो, सम गणो कनक पाषाण रे;
वदक निंदक सम गणो, इसो होये तु जाण रे शां० ६

शुद्धार्थ.

मान=सत्कार, अपमान=अनादर (जे येने) चित्त=मनमा, सम=
सरणा, गणु=माने कनक=सोताने, (अने) पाषाणुरे=पत्थरने, (वणी)
वदक=नादनारने, (अने) निदक-निंदा करनारने, सम=सरणा, गणु=माने,
ईसो=ओवो, होये तु अणुरे=तु अणुकार थध रहे

(તેને) પરિશ્લેષી=કથુવ રાખ્યો છે ઇશ્યો=એવો, આગમે=આગમ ય યોગા
બોધ રે=પુવાસો (છે)

ભાવાર્થ.

ક્રિયાવડે કાર્યસિદ્ધિ થાય તે વિધિ, અને પ્રતિષેધ એટલે નિષેધ તેણે કરીને
આત્માને અથવા આત્મા એજ વસ્તુ, તેને વિગ્રહરહિતપણે અહલ્ય કરે, કેમકે
આત્માને પામવાની વિધિવડે સતાદિ મોટા પુરોચોએ આત્માને અહલ્ય કર્યો જે
એવી રીતે જૈનશાસ્ત્રમા ઉપદેશ કર્યો છે એમ જાણવું

પરમાર્થ

મગ્નેષનો ત્યાગ ગુરુએ બતાવેલે માર્ગે ધ્યાન તપ સયમ, મત્મગાદિ ક્રિયા કરવાવડે
પોતાના આત્માનો બોધ થાય તે ક્રિયાને અહીં વિધિ કહેવામા આવે છે અને ક્રોધ, માન,
માયા લોભ અને સમસ્ત પુદ્ગલને અનુમગ્ની ક્રિયા ગગ, દ્વેષ ઈચ્છા તૃષ્ણા વિગેરેને
આત્મપ્રાપ્તિમા પ્રતિષેધરૂપ કહેવામા આવે છે એટલે પ્રથમ જૈન નિધિની ક્રિયા કરવી અને
પ્રતિષેધનો ત્યાગ કરવો આમ કરીને આત્મપ્રાપ્તિ મા આત્મમાક્ષાત્કાં અથવા મુક્તિના પ્રાપ્ત
કરી લેવી અનાદિથી આત્મસ્વરૂપ મોના આગણી પ્રવ્ચનપણાને પામેનું હોવાને લીધે
બોધાયેન જેનું હતું તેને અહલ્ય કરવું એ જ માન કર્યાનું છે

આમમા પણ આજ પ્રમાણે કથુ છે અને મોગ માધુમતોએ પણ એ આત્માના
માક્ષાત્કાં રૂપ આત્મનજી આ પ્રમાણે વિધિ અને પ્રતિષેધ કરીનેજ કરન છે મારે જેમને
શાંતિનાથ ભગવાનનું સ્વરૂપ અથવા પોતાનું સ્વરૂપ જાણવાનો અથવા પામવાની ઈચ્છા હોય
તેમણે પૂર્વોક્ત પ્રમાર વિધિ પ્રતિષેધ કરીને આત્માને અહલ્ય કરવો એવો ભગવાનો ઉત્તર છે
અને તે સરગુરુની પ્રાપ્તિથી પ્રાપ્ત થાય છે એમ જાણવું

દુષ્ટજન સગતિ પરિહરી, મજે સુગુરૂ સત્તાન રે;

જોગ સામર્થ્ય ચિત્ત ભાવ જે, ધરે મુગતિ નિદાન રે શાં ૦ ૮

શબ્દાર્થ

(થોડાક વિધિ પ્રતિષેધ બતાવે છે)

દુષ્ટજન=દુષ્ટ માણસ, (તેની) સગતિ=સોબત, પરિહરી=ઝાડીને,
(ને પુરૂષ) ભગ્ને=સેને, (શુ : તો કે) સુગુરૂ સત્તાનરે=સદ્ગુરુનો સત્તાન-
ગુરુકુલ-એક પછી એક ગુરુ (તેને ભગ્ને, અને તે શી રીતે ભગ્ને : તો કે)

ભાવાર્થ.

મરણા ત્રણે જગતના અથવા મ મારના ત્રમ અને વ્યાવર જીવોને મરણા ગણે, ઘામનુ તણુખલુ તથા રત્નોના ભાવને પણ તુલ્ય માને, વળી મુક્તપણુ અને આરગતિરૂપ જે સ સાર તે બંનેને મરણા માને, તે (ગાત રમરૂપ પૂર્વોક્ત ભાવનાથી પ્રકટ થયેલી) હોડીવડે મ નાગરૂપી મમુદ્રનો પાર પામે છે

પરમાર્થ

જેને નનમી ગાથામા કહેલી દશા પ્રાપ્ત થઇ હોય તેની ગ્થિતિ ધી થાવ / તથા તે શુ રૂ ૩ ૨ તે આ ગાથામા બતાવ્યુ છે

જગતના સન પ્રાણી માનને પોતાની મરણા માને એકદ્રિયથી માડી પન્નદ્રિય મુધીમા આત્મત્વ મરણુ હોનાથી મોને એક મર મા માને કોઈના પણ આત્માને દુ માવે નહિ, તેમજ મોક્ષ આત્માની સ્વભાવગણી ગ્થિતિનુ નામ છે અને મમાગ તે પણ આત્માની વિભાવગણી સ્થિતિનુ નામ છે, તે બંને નામ માન છે કાલજ તે મનેનો મગ આધાર આત્મા છે અને આ બને ગ્થિતિ સમગ્રતા આત્માવનથી પુરૂપ આ મને ગ્થિતિમા મ્વરૂપમણુ હોવાથી વધાન એજાપણુ જોઈ શકતો નથી તેથી સાતમા ગુણુગણુમા મોક્ષ પામનાની ધ્વજા પણુ નિરૂપ થાય છે, એટલે મસાગ અને મોક્ષને સગ્રા ગણી મોક્ષની ધ્વજા ડગતો નથી અને આ સ્થિતિ પ્રાપ્ત થના સાતરસરૂપી હોડીવડે મહાત્માઓ સમારૂપી મમુદ્રને તરી બાવ છે (નનમી અને દશમી ગાથાનો બેગો મ મધ લેવો)

આપણો આત્મ ભાવ જે, એક ચેતનાધાર રે,
શ્રવર સર્વી સાથ સયોગથી, એહ નિજ પરિકર સાર રે શાં૦૧૧

ગણનાર્થ.

આપણા=આપણુ પોતાનો, આત્મભાવ જે=આત્મભાવ-સ્વીયરૂપ-પોતાપણુ (તે શુ છે ૨ તો ઠ) એક=એકથી, ચેતના=ચૈતન્યશક્તિ, તેજ આત્મભાવ છે એમ) ધારરે=ધારવુ, અવગ=મીજુ, સર્વી=સર્વ, સાથ=સાથે વળ ગેલુ છે તે, સયોગથી=સ યોગ સ બ ધ યી (જોડાયેલુ છે) માટે એહ=એ બીજા સયોગિક પદાર્થો તે, નિજ=આપણા, પરિકર=પરિવારરૂપે (માનીએ તો) સાગરે=સારૂ ઠીક છે, અથવા અવગ સર્વ, સાથે પડેલુ આ પરિકર-પરિવાગ અને સાર=ધન દોલત તે, સયોગ સ બ ધ યી છે (આત્મભાવે તો એકલી ચૈતન્યશક્તિ જ છે)

ભાવાર્થ

સત્ત્વ અને અમત્કારને મનમાં સરખા ગણે, વળી સુવર્ણને અને પત્થરને પણ સરખા માને, તેમજ પગે લાગનારને અને નિદા કરનારને પણ સરખા માને એવો તું થાય એમ ત્હણ, અથવા તું એવો જાણુ થાય સમાન ભાવ જાણનારો થાય એમ જાણુ

પરમાર્થ

નિજ સ્વભાવમાં પ્રવર્તનારના નક્ષત્ર કહે છે પૃથ્વીકૃત પ્રકાર જેણે આત્માનો સ્વભાવ જાણ્યા છે અને જે સ્વ સ્વરૂપમાં રમણ કરનાર છે તેને કોઈ માન આપે અથવા કોઈ અપમાન કરે તો તેમ કરનાર પર સમભાવ ગણે, અર્થાત્ માનથી પ્રમજ ન થાય, તેમજ અપમાનથી ખેદ ન પામે અને પોતે સમભાવમાં રહે

વળી પૃથ્વીના વિહાર રૂપ જે સુવર્ણ જે તે પુદ્ગલ છે, અને જે પાપાણુ છે, તે પણ પુદ્ગલ છે એમ વસ્તુભાવ જાણવાથી મનને પુદ્ગલ જાણે અને પૃથ્વીના વિહારરૂપ સરખા માને. તેજ પ્રમાણે કોઈ શુભને યા કરી પગે લાગે તથા કોઈ અજ્ઞા દોષો આરોપણુ કરી નિદા કરે તે મનને પોતાના આત્મા તુલ્ય આત્મા ઠેવાથી, તથા પોતે કરેના ક્રોધોના અથવા કરશે તે ક્રોધોના પોતે ભોખ્યા થયે એમ ધારીને મમપરિણામીપણે નવતા મહાત્મા મનને સરખા ગણે—એવી રીતે જે તાગમાં શુભ પ્રગટ થશે તો તું તેવો શ્લેષ અથવા શુભ પ્રગટાવવા ઠેવા તો એવો તું થા અને એવો જે શ્લેષ તોજ શુભ પ્રગટ થશે અને ભગવાનનું સત્ સ્વરૂપ જાણીશ

સર્વ જગજતુને સમ ગણે, ગણે તૃણ મણિ ભાવ રે,
મુક્તિ સસાર વેહુ સમ ગણે, મુણે ભવજલનિધિ નાવ રે, જ્ઞા૦ ૧૦

શબ્દાર્થ

સર્વ=બધા જગજતુને=જગતના જતુઓને, સમ ગણે=સરખા ગણે એટલે કે શત્રુ મિત્રને સરખા ગણે, ગણે (સરખા) ગણે, તણુ મણિ=તણુખંડા અને મણિ માણેક રૂપ, ભાવરે=પદાર્થો (તેને), (તેમજ) મુક્તિ=મોક્ષસ્થળ કે મોક્ષ, (અને) સસાર=અતુર્ગતિરૂપ ભવસ્થળ, (તેમને) સમ ગણે=સરખા ગણે—સરખા માને, (તે પુરૂષ) મુણે=ગણે—સમજે, ભવજળનિધિ નાવરે=સસારરૂપ સમુદ્રમાં (તરવા માટે) નાવ સમાન જે (સમતા રૂપ) પરતુ છે તેને

स मारना पारने पाभ्यो अने भाग अर्ब मनोवाञ्छितो सिद्ध थया, अर्थात् सर्वे
छच्छाओ परिपूर्णा थय

परमार्थ

पूनाक्त प्र १२ प्रभुनो उपेन भासगी अथवा शास्त्रागणे गवणी श्रोताओतो । अतः
आत्मा ओम २१ ७ के, ८ प्रभु १ तमाउ नैन दर्शन पाभनाथी अथवा आत्म र्शन थवाथी भाग
तमाम रामो मिद्ध थया-८ मभागनो पाः पाभ्यो-कृतृत्य थया

अहो अहो हु मुजने कहु, नमो मुज नमो मुज रे,
अमित फल दान दातारनी, जेहनी भेट थइ तुज रे. शां० १३

शुद्धार्थ.

अहो अहो=अहो अहो, ओषु मानलरेलु स भोवन, हु मुजने कहु=हु
पोतानेग उधा उउ छु, नमो मुज नमो मुजने=मने नभरेकार थाओ, मने
नभरेकार थाओ (कागलु के) अमित=अभाप-अनत, कण=लाभ, (तेतु),
दान=अर्पण, (तेवा दानना) दातारनी=देनार, जेहना=जे तु तेनी, भेट
थई=भुवाकात थय, तुजरे=(हे आत्मा) तने

सावार्थ

“ अहो अहो ” ओ आश्चर्यकारक अथवा आद्दलाहर्गर्गक वचन हे हु अत
वना कउनार अथवा उपदेरानो रहस्य लखुनार पोताने उहु छु हे ‘ मने नभ-का
करे’ डेभडे भापविनानो गहलो आपना न्ने रातिनाथ लागवान् तेनो तने
भेगाप थयो छे पोते पोताने कडे छे-छता “तने” वापर्यो हे, ते पोताना
अर्थमा लखुयो

परमार्थ

प्रभुना पूर्वान्त उपेगना अखुथी आदवा पागी अतरआत्मपण पाभेना स्तवन
अनारना पोते पोताना आत्माने, अज्ञानपण मटवाथी धन्य मागे छे अने पोतानो प्रभुतु १
गणुनाथी पुगी थय पोते पोताने उहु छे मने नभ-का थाया । भो नभ-का थाओ ।
कागलु के आगे अमृत कण आपना अथवा पोतानु प आपनार प्रभुनो मने भेगाप
थयो हे, तेथी हने मागे कोरने पणु नभनानी न्ने र्नी नथी पण मने प्रभुत्व प्राप्त थयु छे,
अतने हु नभना योग्य थयो छु जेने प्रभुनु दर्शन थार ते शुद्ध आत्मपण पाभे छे अने
तेनी दीनना २ थार हे जेले पोते महिग मा हीन, अने पाजगी पोताना आत्माभा अतः

ભાવાર્થ.

પોતાના આત્માનો જે સ્વભાવ, તે માત્ર એક એવનન્ય શક્તિ બળુ, ખીજી નર્વ સળધનાળી વસ્તુઓ જોડાવાથી થયેલ છે આ પ્રકારે આ દૃશ્ય જગતની વસ્તુઓમા પોતાનો પરિવાર તત્વરૂપ છે એમ બલુ !

પરમાર્થ

હવે આત્માનુ રચણ જોળખાવે છે આ જગતમા જે દૃશ્ય ભાન જણાય છે તે અને શરીર મવ સયોગજન્ય છે નિભાવથી ઉત્પન્ન થયેલા છે ક્રોધ, માન માયા લોભ, મગ વ્ય એ અજ્ઞાનજન્ય છે અનાદિ મ સંબંધથી ન્યુનાધિક્યુલ પામે છે, તે સૌ વિભાન છે ત્યાગના યોગ છે ત્યાગ થાન તેરા છે

આત્માનો સ્વભાવ તો માન એ વનના છે તે જ્ઞાન દર્શન ચાગિન, વીર, મુખ અને ઉપરાગમથી છે આ સારકરૂપ છે પોતાના પરિવાર છે પોતાની સાથે છે તથાપરિ ભાનમા આવે તેમ , એમ હે ભવ્ય ! તે મુમુક્ષુ! તુ ધા? (તથા પ્રમરે સમગ્જુ તેમ સમગ્જાનુ નથી તેથી પરોપ ગથે અનુભવીએ કષ્ટ ઉમેરા જવે ઉજગમથી અર્થ જાણવા)

પ્રમુ મુખથી એમ સાંભળી, કહે આનંદરામ રે,
તાહરે દરિસણે નિસ્તર્યો, મુજ સીધા સવિ કામ રે શાં ૧૨

શબ્દાર્થ

પ્રમુમુખથી=શાંતિનાથ ભગવાના મુખથી, એમ=પૂર્વે કહેલી રીતે સાબળી=અવલુ કરીને, કહે આનંદરામ રે=આત્મભાવમા આરામ પામનાર, કે રમનાર જીવ બોલે છે કે, તાહરે=તારા, દરિસણે=દર્શનથી (હુ) નિસ્તર્યો= નિસ્તાર પામ્યો છુ (અને) મુજ=મારા, સીવા=સિદ્ધ થયા, સવિ=સર્વે કામરે=કામો, (અથવા સર્વે કામનાઓ=ઇચ્છાઓ પાર પડી એમ પણ અર્થ થઇ શકે છે)

ભાનાર્થ.

શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનના મુખથી, અથવા તેમણે કહેલા શાસ્ત્રોથી ઉપર કહ્યુ તેવી રીતે માલગીને કહે છે (જાણુ ? તો કે મારો આત્મા અથવા મોતાનો આ મા , હે ભગવન્ ! તમારૂં દર્શન કરવાથી અથવા આપના નૈનદર્શનથી હ

धानरे=ऐकाग्रतावाणु ध्यान, (ते पुत्रुप) आन दधनपद=आन इथी भरपूर
मुक्तिपद, पामशे=भेजवशे, अने ते=ते पुत्रुप, लक्षेशे=पामशे, णहु मानरे=
धणु मान

सावार्थ.

पूर्वे उहु तेरी रीते ते भाणुम चित्तनी निर्भण ऐकाग्रताओ करीने श्री
गानिनाथ भगवान्नु स्वप्न विद्याओ ते भाणुम आ स्तवतना कृता श्री आन-
दधनओ महाराज्नु पद, अथवा आत्मान दपणुना ममहुनु पद अने णहुमान
ओटवे जगतनु पृथ्वपणु भेगवणे

परमार्थ

पूर्वोक्त प्र ररे जे लय प्राणीओ चित्तना ऐकाग्र वृत्ति उरी प्रभुनु स्वप्न विद्याओ, अने
प्रवनी दाने पोताना आत्मामा प्रगट करणे ते परमानंद प्राप्त उरो, अने जगद्वद्य यणे
ऐम श्री आन धनओ महाराज कडे छे

—ॐ(०)ॐ—

श्री कुथुनाथजिन स्तवन

कुथुजिन ! मनहु किमही न वाजे, हो कुथुजिन०
जिम जिम जतन करीने राखुं, तिम तिम अलगुं भाजे हो. कु० ?

शब्दार्थ

कुथुजिन=हे कुथुनाथ नामना सत्तरभा जिनेश्वर भगवान् ! मनहु-
(भाउ तुम्ह) मन, किमही=कोछ रीते पणु, न णाणे=(ऐक मुकरर विषयपर)
वणगतु नथी (अने) जिम जिम=जेम जेम, जतन करीने=यत्न प्रयत्न
करीने=भडेनत लघने, राखु=(ते मनने) पकडी राखु छु, तिम तिम=तेम
तेम, अथगु =वेगणे णाणे हो=भागी लय छे

सावार्थ

हे सत्तरभा श्री कुथुनाथ भगवान् ! भाउ मन कोछपणु रीते ऐकाग्रताथी
जेडातु नथी जेम जेम भडेनत करीने तेने वश गणु छु तेम तेम वेगणु भागी लय छे

આત્મપણ પ્રગટ્યું, તેની પોતે શુદ્ધ આત્માતુલ્ય પોતાને ભાગવાથી પોતાની પ્રથમની ખાંદ
સાત્મપણાની અવસ્થાને આશ્ચર્ય માથે કહેતા હોય કે “ મને નમો, મને નમો ” કેમકે માર
અમિત કૃપા આપનાર એવા પ્રભુની ભેદ યજ છે કે પણ પરમાત્મા તુલ્ય છું, એમ મે જાણ્યું છે

શાંતિ સરૂપ સક્ષેપથી, કહ્યો નિજ પર રૂપ રે,
આગમમાંહે વિસ્તર ઘણો, કહ્યો શાંતિ જિનભૂપ રે શાં ૦ ૧૪
શબ્દાર્થ.

(આ રીતે) શાંતિસરૂપ=આત્મશાંતિનો અથવા શાંતિનાથ ભગવાનનું
સરૂપ=સ્વરૂપ, સક્ષેપથી=સક્ષેપે, કહ્યો=વર્ણવ્યું, નિજ/પરરૂપરે=સ્વપરરૂપે,
(અને) આગમમાંહે=જિનાગમમાં, વિસ્તર ઘણો=ઘણા વિસ્તારથી, કહ્યો=વર્ણ-
વ્યું છે, શાંતિ=શાંતિનાથ નામે જિનભૂપરે=જિનરાજ ભગવાને

ભાવાર્થ

જાતરમ અથવા શાંતિનાથ ભગવાન, અથવા શુદ્ધ આત્મા, અથવા પર-
માત્મા, તેમનું સ્વરૂપ દુકાળમાં ડહું પોતાના અને પારડા ઉપપણે ડહું, પણ
જિનેશ્વર ભગવાને કહેલા ધર્મપુસ્તકોમ આ બાબત ઘણો વિસ્તાર કહેવો કે
(કાણે કહેવો છે ? તો કે) શ્રી શાંતિ પાથ નામના યોગમાં તીથ ડર કે જેઓ અકવર્તી
નવત પણ હતા તેમણે કહેવો કે

પરમાર્થ

પૂર્વોક્ત પ્ર ૧૨ શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનનું સ્વરૂપ મે મક્ષપથી નિજ પે એને પોતાપણે
તેમજ અન્ય લાન્ય પ્રાણીઓના આત્માપણે મેટન પરરૂપે મ્યું કે વળી શ્રી શાંતિનાથ ભગવાને
આ જ બાબત આગમોમાં ઘણા વિસ્તારથી કરેલી કે તે બાબતને ભવ્ય પ્રાણીમાં જાણીને
સ્વસ્વરૂપને યદહુ જગે એવો ઉપેશ રૂપ તાત્પર્ય છે

શાંતિ સરૂપ એમ ભાવશે, ધરી શુદ્ધ પ્રણિધાન રે;
આનંદધન પદ પામશે, તે લહેશે વહુ માન રે શાં ૦ ૧૫
શબ્દાર્થ

શાંતિસરૂપ=શ્રી શાંતિનાથનું સ્વરૂપ, એમ પૂર્વોક્ત પ્રકારે, (જે) ભાવશે=
વિચારશે, (તે પણ શ્રી રીતે કે તો કે) ધરી=ધારણ કરી, શુદ્ધ=નિર્મળ, પ્રણિ-
ધાન

मुग्नितणा अभिलाषी तपिया ज्ञान ने ध्यान अभ्यासे;
वयरीडु काई एहवुं चिते, नाखे श्रवले पासे. हो कु० ३

शुद्धार्थ

मुग्नितणा=मुकितना-भोक्षना, अभिलाषी=छत्रछक, तपिया=तपश्चर्या
करनार, (तपश्चर्या अभिलषु पुरषो) ज्ञान=विद्या, ने=अने, ध्यान=ध्यान योग,
अभ्यासे=साधे छे, (पणु भाउ मन तो) वयरीडु=नीय वैरीरूपे थरु,
कांछ=छरकछ, ओहवुं=ओवी तरेहनु, चिते=चितने छे (के न)
नाभे=(मने) पाडे छे, अववे पासे=आडे पासे-ईधे पासे-पडभे (मत-
लण के मने ओवु उधु भभावे) के मने साइ काम करवु मुग्नितु न नथी)

सावार्थ

भोक्षनी अलिलापा करनार ओवा जाह्य अने अव्यतर तपश्चर्या विद्वानो
प्रभुभा अथवा भीष्म डोछ वस्तुभा मनने जेकरानो अव्याम करे छे, (छता
तेमनु पणु) शत्रुउप मन करेक ओवु न चितवी नाभे छे छे, तेमने क्षणवारभा
भोक्षना पाराभा अथवा उर्मोना इहमा पाडी नाभे छे

परमार्थ

भोक्ष भोगवचानी छत्रछराणा जेवा जाह्य अने अव्यतर भणी जाउ प्रान्त तप कर-
नार, अने हभेगा ज्ञान अने ध्यानना अव्याम करनारने पणु आ दुष्ट मनगपी शत्रु करे ओवो
निभउ उत्पन्न करिने विपदानरभा जेडी छे छे इ क्षणवारभा ते मोक्षना पागभा पनी न्य छे
आनी रीते अनेक मुनिओ पशाना मेकरे अपनाओ छे

आगम आगमधरने हाथे, नावे किण्विधि आंकुं,
किहां कणो जो हठ करी हडकुं तो, व्याल तणी परे वांकु हो कु० ४

शुद्धार्थ

आगम=सूत्रो, आगमधरने=अगीआउ अगसूत्र के छे धरनारना अथवा
पूर्वधरना होये=होयभा के नखक (होय छे छता,) नावे=नथी आवतु,
नथी रहेतु, किण्विधि=छोछ पणु प्रकारे, आकुं=अकुशभां-वशभां (आवी

તે કુચુનાથ પ્રભુ ! આપની માથે માઝ મન મેગવવા મારી ઇચ્છા છે, પણ પગમાત્મપદ પામેના શુદ્ધ પગમાત્મા એના આપની માથે તે જોડાતુ નથી તુ જેમ જેમ મનેનત કરી મનને વશ ગણવા પ્રવલ્ન કરે છું તેમ તેમ તે જ ગાય છે, એટલે અન્ય વિષયોમા પ્રવશ કરે છે

રજની વાસર વસ્તી ઉજડ, ગયણ પાયાલે જાય,
સાપ જાયેને મુખદુ થોથુ, એહ શ્રોજાણો ન્યાય હો કુ ૦ ૨

શબ્દાર્થ

રજની=રાત હોય ત્યા, વાસર=દિવસ હોય ત્યા, (તેમજ વસતી=વસ્તી હોય ત્યા, ઉજડ=વેરાન મેદાન હોય ત્યા (અથવા તો) ગયણ=ગગન-આકાશ મહાગમા, (યા) પાયાલે=પાતાલ ભુવનમા, જાય=માઝ મન ભમતુ રહે છે (છતા તે રાત પડતુ નથી, આમ જોતા) સાપ=સર્પ, ખાય=ખાતો જાય, તે અને=તોપણ=મુખદુ, તેતુ મુખ, થોથુ=ખાલીને ખાલી (અતુપત) રહે છે એહ=એ, એખાણો=કહેવત-ઉપાખ્યાન, ન્યાય હો=ચાજખી કરે છે

સાવાર્થ

રાત્રીએ તથા દિવસે, જ્યા માણુનો વસતા હોય તેવી જગ્યામા, જ્યા કોઈ રહે તુ ન હોય તેવી ઉજડ જગ્યામા, આકાશમા અને પાતાલમા મન જાય છે, (પણ કઈ વગતુ નથી) જેને સાપ કરડે છે ને સાપે ખાધો કહેવાય છે, પણ તે માપતુ મ્હોદુ તો ખાલી રહે છે (સર્પ કરડે, તો જેને તે કરડે તેનો જીવ જાય, પણ મપના મ્હોદામા કઈ આવે નહિ, તે તો ખાલી જ રહે,) માટે એ પૂર્વે કહેલી કહેવતનો ન્યાય તુ થ છે

પગ્માર્થ

ભગવાનમા મનને પ્રવલ્ન કરી જડતા જોડાતુ નથી પણ અન્ય અધ્યાત્મમા ગમે ત્યારે જાય છે તેને રાત્રી,પણ નહી નથી કે દિવસ પણ તેને નહી ગમે ત્યારે તે ત્યા જાય છે આમશમા અને પાતાલમા પણ ગાય છે આ ઉપરથી વખતે કોઈ એમ અનુમાન કરે કે કરે તે કરે તેમ મનને વિચીત્રતા આનંદ મળતો હશે તો તેમ પણ નથી જેમ કોઈ માણમ તે વા પશુને મર્ષ કરડે છે ત્યારે તે સાપે ખાધો એમ કહેવાય છે પણ તેથી તે સર્પની કુખા નિજત થતી નથી અને તેના મ્હોદામા પણ કઈ આવતુ નથી. તેમ આ મનને પણ વિષયા નંદ મળતો નથી પણ તે માત્ર કર્મો ખારે છે એવે ' સાપે ખાવો ' એ ઉપર અન્ને મળતો આવે છે

मुगतितणा अभिलापी तपिया, ज्ञान ने ध्यान अभ्यासे,
वयरीडु काई एहवु चिते, नाखे अवले पासे. हो कु० ३

शब्दार्थ

मुगतितणा=मुकितना-भोक्षना, अभिलापी=छन्दक, तपिया=तपस्वी
करना, (तपस्वी श्रमलु पुत्रो) ज्ञान=विद्या, ने=अने, ध्यान=ध्यान योग,
अभ्यासे=साधे छे, (पणु भाइ मन तो) वयरीडु=नीय वैरीडुपे थरु,
काई=इरुध, एहवु=अेवी तरेडुनु, चिते=चितवे छे (डे जे)
नाणे=(मने) पाडे छे, अवले पासे=आडे पासे-ईधे पासे-पडणे (मत-
लण डे मने अेवु उधु भभावे ऐडे मने साइ काम करवु सुजतुज नथी)

भावार्थ

भोक्षनी अखिलापा करनार अेवा णाह्य अने अल्प तर तपस्वीअे विद्वाने
प्रलुभा अथवा भीलु डेअ वस्तुभा मनने जेडवाने अभ्यास करे छे, (छता
तेमनु पणु) शत्रुउप मन कछु अेवुज चितवी नाणे ऐडे, तेमने क्षणुवारभा
भोडना पाशभा अथवा कर्मोना इदभा पाडी नाणे छे

परमार्थ

भोक्ष भेजवनानी छन्दवाणा जेना गाल अी अभ्यतर भणी णार प्र गता तप कर
ना, अने हमेशा गान अने ध्यानना अभ्यास करनारने पणु आ इष्ट मनउपी तनु उध अेवो
विभर उत्पन्न उगीने विषयानरभा गेडी दे छे प्र क्षणुवारभा ते भोडना पाशभा पनी लण छे
आनी रीते अनेद मुनिअे पञ्चाना मेडडे गणनाअे छे

आगम आगमधरने हाथे, नावे किरणविधि आंकुं,
किहां कणो जो हठ करी हडकु तो, व्याल तणी परे वांकु हो. कु० ४

शब्दार्थ

आगम=सूत्रो, आगमधरने=अगीअार अ गसूत्र क ठे धरनारना अथवा
पूर्वधरना हाये=हाथभा दे नलुक (हाय छे छता,) नावे=नथी आवतु,
नथी रहेतु, किरणविधि=दोष पणु प्रकारे, आंकु=अ कुशभा-वशभा (आवी

જાતનું મન જે તેને) કિહાકણુ=કોઈ ઠેકાણુ, જ્ઞે=કદાચ, હઠ કરી=અજાતકાર
વાપરી, હડકુ=હડસેતુ કે અટકાવુ-નળગાકુ, તો=ત્યારે, વ્યાવતણીપરે=
મર્પની માફક, વાકુ=૨૪ (બની રહે છે)

ભાવાર્થ

સુપ્રોના જ્ઞાનાને, મગી માન મગકપ ન્ન જ્ઞમના ડાનરે જે આ મહા
જ્ઞાનોજ્ઞાના અથવા અથવા પાને મન લેાય જે, છતાં પણ કોઈ પ્રકાર તેમના વચના
રોતુ નથી આવુ મન જે તેને જ્ઞાપિ કોઈ સ્થાને જાગાવડાં હડસેતુ અથવા રોકુ
તો મર્પની પેઠે વક ગતિને પામે છે, અર્થાત્ તરત મરજે માર્ગે નય છે અથવા
વાકુલુકુ થઇ નય છે

પરમાર્થ

આ મ જ્ઞાનારા વૈવ પૂર ધરે પશુ પતિત યેવા સાલત્યા છે, તે આ મનના પ્રતાપથી
છે તેથી આગમ જ્ઞાણનાગુ મન વશ રહે એમ સમજવામા પશુ જુન થાય છે આગમે વાયવી
વળાએ તેમા મનને વશ કરવાનો મ મધ વચાનો હોય તો તેને વખને પશુ આ ચપગ મન વાય
નાગને અન્ય સ્થાનકે લઇ જાય છે

આ મનને મર્પની ઠપમા આપી છે મર્પ મજે તો વામે લેાય છે, અને તેમા જે તેને
જુઓ, તો તે વિજેય રામ યઈ ગતિ પર છે તેમજ આ મન વાકુ છે તે સહજ કોઈ વસ્તુપર
ટકે તો ટકે છે પશુ જે તેને હડ કરી કોઈ વસ્તુપરથી ખમેડી ધ્યેય એવા શ્રાજિનેશ્વર લગનાનમા
અથવા બીજા કોઈ વિષયમા જ્ઞાના મારીએ તો તે તેના જ્ઞાતુ નથી પણ મર્પની પેઠે વિશિષ્ટ
વકના પકી મન્ય વિષયોમા જ્ઞાના છે આ જાથામા મનને વશમા લાવવાનું મહુપાકુ જ્ઞાનુ
જે અને મન વશમા આવતુ નથી એમ જાણવા આવેત જે

જો ઠગ કહુ તો ઠગતો ન દેખુ, જાહુકાર પણ નાહી,
સર્વમાહે ને સહુથી શ્રઠગુ, ઇ શ્રચરિજ મનમાહી હો કુ૦ ૫

ગાજ્ઞાર્થ

જ્ઞે=જ્ઞે કદાચ, (મનને) ઠગ=ઠગનાર, કહુ=જણાવુ, તો=તો તેને,
ઠગતો=ઠગાઈ કરતુ, ન દેખુ=જોઈ શકતો નથી (તેમ) જાહુકાર=શાહ-પ્રમા
લિક, (કહુ તો તે પશુ એ) નાહી=નથી (એ તો) સર્વમાહે=અધામા
(મટકનાઈ છે) ને=અને, સહુથી=બધાથી, અજગુ=અવગ રહેનાર (પશુ

છે) માટે એ=ઉપર વર્ણવેલુ, અચારજ=આશ્ચર્ય, મનમાહી=મનના સબધમા (દેખાય છે.)

ભાવાર્થ

જે ક્ષણ મનને ડેતરનાર કહ્યું તો તેને ઠગાર્થ ક્રૂતા હુ દેખતો નથી, તેમ ગાહપણ ધારણ કરનાર પણ મને તે લાગતુ નથી તે મન તો સર્વ ઇદ્રિયોની અદર અને મર્વે ઇદ્રિયોથી ભુદ્ પણ છે, આ પરંપર વિરૂદ્ધ વાત છે અને તે મારા મનને આશ્ચર્ય ખમાડે છે

પરમાર્થ

આ મન હમેશા ઇદ્રિયોને પ્રેરે છે, અને તે પ્રમાણે ઇદ્રિયો વિવચના પ્રવૃત્તિ કરે છે એટલે આત્મા પરેખા ઇદ્રિયોના તૃત્યથી સમબધમા ક્ષાય કે તેથી ખરખરી ગીને પ્રત્યક્ષપણે ઇદ્રિયો આત્માને યચે છે, અને તેથી મનને ઇગ જહવા જાઉ છું પણ તે જગપણાનુ કરી કરાગ ન લાગી જ પે દેખાતુ થી

તેમજ તે જાણવા પણ કલંવાન નેમ નથી, જાણુ કે ઇદ્રિયો મનની પ્રેરણા વિના કઈ કી નહી નથી અને જે આત્માને ઇગ્યાની પ્રેરણા કર અને તેમા જ્ઞાન માને, તેને જાણવા પણ રી રાને કલંવાન / તેથી તે જાણવા પણ નથી

વગી આ મન તો નોઇદ્રિય છે, પણ પ્રેરકપણે તે તમામ પાન ઇદ્રિયોમા લગેનુ છે, તેથી તે મને ઇદ્રિયોમા જ્ઞાપ-હોરાથી મવ માળી કે તેમજ જે ઇદ્રિયના વિવરોને તે જાણનાર, તથા મદ્ય વિન્ય કરાનો જેનો સ્વભાવ જ, એ ગીને મન જૂદ પણ કે આવો મર્માદી અને મવથી જગપણાનો મનો સ્વભાવ જાણી મને આશ્ચર વાજે કે આ મને વિરૂદ્ધ વર્મને પણ ધારણ કરનાર અપજ મન છે

જે જે કહુ તે કાન ન ધારે, આપમતે રહે કાલો;

સુર નર પડિત જન સમજાવે, સમજે ન મારો સાલો હો કુંદ

શબ્ધાર્થ.

જે જે=જે કાલ, કહુ=મોલુ, તે=તેને (એમને) કાન ન ધારે=કાને ધરતુ નથી, (એ તો) આપમતે=પોતાની સ્વજ્ઞ દતાના વિચારે કરીને, રહે કાલો=કાલુ થઇને રહે છે-મવીન બની રહે છે (અને) સુર=દેવ વર્ગના, નર=મનુષ્ય વર્ગના, પડિતજન=પડિતલોક, સમજાવે=સમજાવવા માટે છે, (તોપણ) સમજે ન મારો સાલો=(મારી કુમતિરૂપ સ્ત્રીનો ભાઇ એ મન રૂપી) મારો સાળો સમજાવે મમજતો નથી

भाषार्थ

मान मनने हु के के गुल वार्ता कहु छु ते ते शुल वातनि ते सालगतु नथी, अने पोताना मठ पवित्रपङ्गी अशुल मनमान पापउप दृष्टुरगवा छु यधने मनीन रहे छे वगी तेने हेने तथा मनुयो भाडेवा पडितो के उ धल समन्वये छे, तो पल भारी कुभतिउप स्त्रीना लाछ, अने मनउपी साझे ममजतो नथी अर्थात् माउ मन आपनी साथे जाउतु नथी

परमार्थ

आ अमात्र समाग्री निवृत्त धरा जयवा परमात्मा साथे लीनता उगाइप हु मनने के सदुपेरा आपु छु अने तो हे छे वाचना के के प्रयत्न कर छु ते मरने आ दृष्ट मन मालगतु नथी केम तेशे मालमने क र्जान ली लान ते कहीअे तरान ते केम मालगे नदि तेम आ मन भारी (आ शानी) दुहली म पौननी वान मालगतु नथी अने पोने अगे प्रानना मधुपनि पो री पासा माध्या नरे), अने रान दाडे एगु अेगले मनीन गट छ

देवता मनुय आ प्राणी पु सा अ मनने क छे वाचना प्रयत्न कर छु अने मनने ममजन छे, तोपल आ अमग मन वा मनया अने शानीमानु पञ्च मानतु नथी " भारी मायो ' केम हीने आ मनने गाग हीनी छे गण्ड आ मन आत्माती शुद्धि प स्त्रीना लाछ हाय तेम ममउ तेने गाण नथी ।

में जाण्यु ए लिंग नपुसक, सकळ मरदने ठेले,
ब्रीजी वाने समरथ छे नर, एहने कोइ न जंले हो कु० ७

गण्डार्थ

मे अपुयु=हु (अेम) समन्वये हुतो (के), अ=मन, लिगनपुसक= विगधी नपुसक छे-नान्यतर वृत्ति छे, (माटे नामर्द होवु अेधअे, पञ्च अेना) सउण=तमाम, मरदने=मरदोने, ठेले=दहाने छे (कारणुके) पीछ-वाते=पीछ (पवी) वातोमा, समरथ छे नर=नर-माखुम जणवान् छे, (पण) अेहने=अे मनने, दार्ध=कोध पणु माखुम, न बेले=अीही शकतो नथी

भाषार्थ

अवम करनार श्री आनन्दधनछु महाराज कहे छे के) से अेम मान्यु छु के, अे मन नपुसक अेटवे नान्यतर वृत्तिनु छ, पणु अे तो धाउ जणवान् छ

એટલે મધ્યા નગ્નતિવાચકોને તે હઠાવે તેવુ જે મનને જીતવા શિવાયની ખીજ યાજ્ઞતોમા પુરૂષ ગઠિતવાર છે, પણ મનને કોઈ પુરૂષ ઝીલી (જીતી) શકતો નથી, અર્થાત્ મનની ગતિને કાંઈ રોકી શકતુ નથી

પરમાર્થ

વ્યાજ્ઞણ રીતે “ મન ક્રેતુ ” એટલે નાન્યતગ્નતિવુ અર્થાત્ નપુમનિગ છે નપુસકો ક્રતા પુરૂષમા પુરૂષત્વ વ્યાલાચિત્ રીતે વધારે હોય છે જતા આ મનની યાજ્ઞતમા તેથી ઉનકુ છે મન નપુમક છે જતા પણ બધા પુ ધોને હમવે છે, અર્થાત્ જીતે છે ખીજ મરણી વાતોમા પુરૂષા તથા સામધ્ય રાત્ જોવામા આવ છે પણ આ મનને જીતે એવા પુરૂષો તો થોડાજ હોય છે મનને કાંઈ જીતી શકતુ નથી અર્થાત્ મનના વેગને કાંઈ રોકી શકતુ નથી

મન સાધ્યુ તેણે સઘજુ સાધ્યું, એહ વાત નહીં યોટી,
એમ કહે સાધ્યુ તે નવિ માનું, એ કહી વાત છે મોટી હો કૃત્યુ ૮
શબ્દાર્થ.

(જોણે) મન સાધ્યુ = મનને વશ કર્યું તેણે = તે પુરૂષે, સઘજુ = બધુ, સાધ્યુ = સિદ્ધ કર્યું એહ વાત = એ કથણી, નહીં યોટી = જૂઠી નથી (પરતુ) એમ કહે = આમ તેમ કહીને (એમ અમારૂ મન) સાધ્યુ = વશ કર્યું જે (એમ જે માત્ર મુખે યોલે છે) તે = તે વાત, નવિ માનું = માની શકતોજ નથી, (કારણ કે) એ કહી વાત = એ કહેલી વાત (તો), છે મોટી હો = બહુ મોટી - અતિ દુઠ્ઠકર છે (અર્થાત્ વિરલા માણસોજ મનને વશ કરી શકે છે, અને જે વશ કરે છે, તે મ્હોઢેથી યોલતા નથી)

ભાવાર્થ.

જેણે મનને વશમા આણ્યુ, તેણે તપ, જપ, સયમ વિગેરે મધ્યુ સાધ્યુ એમ બાણવુ એ વાત કઈ યોટી નથી, પણ ફેકટ મ્હોઢેથી જે એમ યોલે જે “ મે મનને સાધ્યુ ” એ વાત હું માનતો નથી, કેમકે એ મન સાધવાની જે વાત કહી જે તે મોટી છે, અર્થાત્ કઠણુ છે

પરમાર્થ

જેવુ મન વશ થયુ તેને મમસ્ત આત્મશક્તિ પ્રાપ્ત થઈ એમ મમજવુ એ- મનને જેણે જીત્યુ તેણે જગત જીત્યુ એમ બાણવુ આનુ જે હેરાય છે તે વાત બગમ છે અર્થાત્ અનુભવપૂર્વક એ વાત કઈ યોગી નથી

પણુ કોઇ કહે કે, મે મનને સાધ્યુ છે એવી કૃત મ્હોડે કહેવાની વાત હુ માની શકતો નથી કેમકે મનને સાધવુ એ વાત ધર્મી મણુ છે

મનહુ દુરારાધ્ય તે વશ આણ્યુ, આગમથી મતિ આણુ;
આનદધન પ્રભુ માહરુ આણો, તો સાચુ કરી જાણુ હો ક્યુ ૯

શબ્દાર્થ

મનહુ=મન, દુરારાધ્ય=હુ ખે આરાધાય એવુ -હુ:ખે સયવાય એવુ -
હુ સાધ્ય છે, (તેને) તેતમે, વશ આણ્યુ=વશ કર્યુ છે, (એ ગીતે) આગ-
મથી=આગમશાસ્ત્રથી (વાચી દે સાબળીને) મતિ=વિચાર, આણુ=યાવુ
છુ (પરતુ) આન દધન પ્રભુ=હે આનદથી ભરપૂર દેવ ! (ન્યારે તમે)
માહરુ=મારૂ (મન) આણો=ઠેકાણે આણો, મારે વશ કરો તોત્યારે (તમે
હુ સાધ્ય મનને વશ કર્યુ છે, એ વિચારને) સાચુ કરી જાણુ હો=સાચે
સાચુ માણુ

ભાવાર્થ

હુ ખે કરીને આરાધી શકાય તેવુ અર્થાત્ હુ ખે ઠરી વરામા આવ તેવુ
જે મન, તેને હે ભગવન્ ! આપે વશ કર્યુ છે, એ વાત શાસ્ત્રદારે મે જાણી છે,
પણુ હે આનદના સમૂહરૂપ પ્રભુ ! અથવા આનદધનજી મહારાજ ઠહે ઠે ઠે, હે
પ્રભુ ! જે આપ મારૂ મન મારા વશમા આણો, તો “ આપે મનને વશ આણ્યુ ”
એ વચન સત્ય કરીને જાણુ

પરમાર્થ

હે પ્રભુ ! આણુ હુ સાધ્ય મન પણુ આપે વશમા આણ્યુ છે એવુ શાસ્ત્રોથી મે જાણ્યુ
છે મારી જુદિમા એ વાન શાસ્ત્રપ્રમાણથી સિદ્ધ માની છે પણુ જે આપ તૃપા કરીને, મારૂ
મન, કે જેને હુ આપની સાથે જોડવા ઇચ્છુ છુ તેને ઠેમણે લાવી જે આપના સ્વરૂપમા લીન
રવા થો તો આપે મનને વશ આણ્યુ એ વાતને હુ ખરી માણુ હે પ્રભુ ! મમે તેમ કરીને
મારા મનને જે આપ ઠેમણે લાવો તો પ્રત્યક્ષ પ્રમાણથી પણુ આપે મનને વશ કર્યાની વાત સિદ્ધ
થાન બને મારૂ ! મ ધઇ જાય અર્થાત્ આપ મનો વશ આણ્યુ હવુ તે પ્રત્યક્ષ પ્રમાણથી
પણુ હુ માની જાઉ મારૂ મન આપ તૃપા રીને ઠેમણે લાવી આપો એવી આન વનજી
મહારાજ ભગવાનને વિનનિ કરે છે

આ મન્યમા જાણે ભગવાનને કહેના ઠોા ૬ આપે મનને વશ આણ્યુ તેની પ્રતીતિ રા
વવાને પણુ આપ તૃપા કરી મારૂ મન વશ લાવી આપો એવો ભાનાથ છે

શ્રી અરનાથ જિન સ્તવન

ધરમ પરમ અરનાથનો, કિમ જાણુ ભગવંતરે,
સ્વપર સમય સમજાવીએ, મહિમાવંત મહતરે ધરમ૦ ?

શબ્દાર્થ

ધરમ પરમ=પરમ ધર્મ—ઉત્કૃષ્ટ સ્વસ્વભાવ, અરનાથનો=અરનાથ નામે
જે અઠારમા તીર્થંકર, તેનો કિમ=શી રીતે ? જાણુ=જાણી શકુ—સમજી શકુ,
ભગવ તરે=હે ભગવન્ ! (માટે) સ્વપરસમય=પોતાનો અને પારકો સિદ્ધાંત,
સમજાવીએ=(મને) સમજાવો, મહિમાવત=હે મહિમાવાન્ ! (અને)
મહ તરે=હે મહાન્ ! હે મહાપ્રભુ !

(આ રીતે અર્થ કરતા ભગવાન્ને સબોધી પ્રશ્ન કર્યાથી પછીની
ગાથાઓમાં ભગવાન ઉત્તર આપે છે એમ સમજી અર્થ કરવો)

સાવાર્થ.

શ્રી અરનાથ નામના અઠારમા તીર્થંકર ભગવાનનો ઉત્કૃષ્ટ ધર્મ સ્વસ્વભાવ
છે તે આપના અનત શુભોદ્દેશી ધર્મને હે ભગવન્ ! હું જી રીતે જાણી શકુ ?
વળી હે એશ્વર્યવાન મોટા પ્રભુ ! આપ કૃપા કરીને પોતાના અને પરના સિદ્ધાંતો
મમજાવો

પરમાર્થ

હે મોટા મહિમાનાગા શ્રી અરનાથ ભગવાન્ ! હું અઠારી ગગનેપે ભરેલો હોવાથી
આપનો પરમ ઉત્કૃષ્ટ ધર્મ શી રીતે જાણી શકું ? જેમના અનત પ્રેરણા નિમળ થયા હોય, તેવા
શુદ્ધાત્મપણુ પામેલા કેરળી ભગવાન્ આપના ગુણને મમસ્ત પ્રકારે જાણવાને મમર્થ થઈ શકે
છે, પણુ હી શક્તા નથી તો પછી માફ તે શુ જાણુ ? તેથી મારા ઉપર કૃપા કરી, આપનું
કહેતું જ્ઞાનશાસ્ત્ર, અને ખીજાઓના શાસ્ત્રથી મને પરમાત્મપણુ પામેલા એવા આપનું સ્વરૂપ
આપ સમજાવજો

અર્થાંતર

પરમ પરમ અરનાથનો=અરનાથ ભગવાનનો અધ્યાત્મ ધર્મ, કિમ જાણુ ભગવ તરે=
હે શુર મહારાજ ! હું શી રીતે જાણી શકું ? (માટે) સ્વપર સમય સમજાવીએ=સ્વમત
તથા પરમત સમજાવો (હે શુર મહારાજ ! તમે કેવા છો ? તો કે) મહિમાવત મહ તરે=
મહિમાવાન્ અને મોટા છો

(આ ગીતે અર્થ કરતા ગુરુનું મબોધન કર્યાથી ઉત્તર વામ્ય ગુરુ બોલે છે, એમ સમન્વય છે અને તે પ્રથમના અર્થ કરતા વધુ બધેમેસતો છે)

શુદ્ધાત્મ શ્રુતુભવ સદા, સ્વસમય एह विलास रे,
परवडी छाहडी जे पडे, ते परसमय निवास रे धरम० २

શબ્દાર્થ

શુદ્ધાત્મ=વિશુદ્ધ આત્મા-પરમાત્મા, (તેનો) અનુભવ=(મમાધિમા રહી ધ્યાનદ્વારા) ઝોળખાણ, સદા=હમેશા (કરવી) સ્વસમય=પોતાના સમયમા-જિનપ્રણીત આગમમા, એહ=એ, વિલાસ=આનંદગનક વાત -શુભસો છે

પરવડી=પર્વની-પર્વના દિવસપર, છાહડી=છાયા, જે પડે-જે પડતી ડેખાય, તે પરસમય નિવાસ=તે પરસમયમા રહેવી છે (મનવળ એ કે) સદૈન આત્માનુભવ કરવો, એ જિનસમય છે અને કોઈ ચોક્કસ વખતે આત્મા નુભવ કરવો, એ પરસમય છે

ભાવાર્થ

નિર્મળજે આત્મા, તેનું જ્ઞાન અથવા સ્વરૂપનું પ્રત્યક્ષ થવાપણ, તે હમેશા જે રહે, તે મારા મ્યાદાદ સિદ્ધાંતની અથવા મારા કહેલા શાસ્ત્રની ઝોળખાણ બંધની આત્મા શિવાયની અન્ય વસ્તુ જે પુર્ણ તેની છાયા જેમા પડે, તે ધી જ્ઞાના શાસ્ત્રનો અથવા ધીજ્ઞાના સિદ્ધાંતનો નિવાસ છે

પરમાર્થ

આનંદધનશ્રમે પરેલી ગાથામા પૃકના પ્રશ્નનો જાણે શ્રી અરનાથ ભગવાન ઉત્તર આપે છે એવા આ ગાથાનો ભાવાર્થ છે

મર્મથી રહિત જે કેવળ શુદ્ધ ચૈતન્ય તેનું હમેશા પ્રત્યક્ષ જ્ઞાન તે શુદ્ધાત્માનુભવ કહેવાય અને તે પ્રાપ્ત થવાનો વિવેકાર્થી માર્ગ જેનામા હોય તે મારું શાસ્ત્ર અને જેથી શુદ્ધ આત્માનું ભવ પ્રાપ્ત થાય અનુ ધ્યન તે મારું ધ્યન અને મારા સિદ્ધાંત જાણવો અને તેજ મારો સ્વમય, તે સ્વમયની ઝોળખાણ જાણવી

અને જેમા માન પુદ્ગલનું રચન અને પુદ્ગલ મળથી ન્યાપ્ત હોય અને જે શાસ્ત્રમા પુદ્ગલની કુખ્ય વાત તે મી તનુ એટલે એમનના તનુ શાસ્ત્ર જાણવું જ્ઞાનમતના પ્રખ્યાણ આચાર્યનું અથવા અન્ય નામધારીનું મનાવેતું શાસ્ત્ર હોય તેમા પૂવોક્ત લક્ષણથી નિવૃત્ત કરવો જિનસિદ્ધાંત હમેશા નિરૂપિતપાત્રણ હોય આત્મા સ્વસ્વરૂપને કેરી રીતે પ્રાપ્ત થાય તે દર્શાવનારું જ હોય છે

તારા નચ્ચન્ન ગ્રહ ચદની, જ્યોતિ દિનેશ મોજાર રે,
દરસન જ્ઞાન ચરણથકી, શક્તિ નિજાત્મ ધાર રે, ધરમ૦ ૩
શબ્દાર્થ.

તારા=તારાઓ, નક્ષત્ર=અધિની આદિક નક્ષત્રો, ગ્રહ=મ ગણ, બુધ
આદિ ગ્રહો (તે) ચ દની=ચ દ્રમાની, જ્યોતિ=પ્રકાશ (તે) દિનેશ મોજારરે=
સૂર્યમાં રહેલી છે (તેમ) દરસન=દર્શન, જ્ઞાન=જ્ઞાન, ચરણુ=ચારિત્ર, (તે)
થકી તેની (જે) શક્તિ=સામર્થ્ય (તે બધું) નિજાતમ=આપણા આત્મામા
ધારરે=ધારી લેવું (અર્થાત્ આત્મામા બધું છે)

ભાવાર્થ.

તારા, નક્ષત્રો, ગ્રહો અને ચ દ્રની જે કાનિં છે તેનો સૂર્યની કાતિમા સમાવેશ
થાય છે, તેમ દર્શન એટલે સામાન્ય રીતે જાણવાપણુ અને જ્ઞાન એટલે વિશેષ
રીતે જાણવાપણુ, તથા ચરણુ એટલે મ યમ પ્રક્રિયા, તે સર્વની શક્તિ પોતાના
આત્મામા જાણુ

પરમાર્થ

જાણુ એમ પ્રશ્ન હોય કે જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્ર તે શુ ? અને શુદ્ધ આત્માનુભવ તે
શુ ? તેનો જવાબ આ ગાથામા આપ્યો છે

દષ્ટાત એનુ છેકે, જેમ તારા, નક્ષત્રો, ગ્રહો અને ચ દ્રમા, એ જુદી જુદી જાતના પ્રમાણક
પ ાર્યાં છે, છતા કોઈ એમ પૂછે કે, તારા નક્ષત્રો, ગ્રહો અને ચ દ્રમાની જ્યોતિ સૂર્યની જ્યોતિથી
ભિન્ન છે કે કેમ ? તેનો જવાબ એટલે કે એ મરણી જ્યોતિઓનો સૂર્યની જ્યોતિમા અતર્લાન
યાય છે, તેમ જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્રનો પણ આત્માની શુદ્ધિથી શક્તિમા અતર્લાન થાય છે
અર્થાત્ આત્માના શુદ્ધિ જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર ભિન્ન નથી, તેથી તે આત્માની શક્તિરૂપ છે
હે આનંદનજી ! જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રને આત્માની શક્તિરૂપ ધારો આત્મામા આનંદ
પીર્યરૂપ જેમ રાક્ષા છે, તેમ જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્રને પણ આત્માની શક્તિ જાણુની

ભારી પીળો ચીકણો, કનક અનેક તરગ રે,
પર્યાય દષ્ટિ ન દિજીણ, એકજ કનક અમંગ રે. ધરમ૦ ૪

શબ્દાર્થ.

ભારી પીળો ચીકણો=વજનમા ભારી, રંગે પીળુ, અને શુણુ
ચીકણસદાર-ટકાઉ (એમ), કનક=સોતુ, (તેના) અનેક=ધણુ, તરગરે=

તર ગો-પ્રકારો કે વિશેષણોવાળું છે (પણ જો) પર્યાયદ્રષ્ટિ=પર્યાયાપેક્ષી દર્શન-
પર્યાયાવલોકન, ન દ્રીજીએ=ન કરીએ (તો) એકજ કનક અભ ગરે=
(દ્રવ્યરૂપે) તે એક અખ ડ સોનુ દેખાઈ ગઢે છે

ભાવાર્થ.

સુવર્ણમા ભારીપણ, પીળાશ તથા ચીકાગ વિગેરે અનેક પ્રકારો દેખાય
છે, પણ તે ઉપર કહેલા સુવર્ણના પર્યાયોપર જો દ્રષ્ટિ ન કરીએ તો તે દ્રવ્યરૂપે
ક્રમ એક અખ ડ સોનુ જ દેખાઈ ગઢે છે

પરમાર્થ

જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર ઉપર દ્રષ્ટિ રાખીએ છીએ તો આત્માના શુભો ભુદ ભુદ
ભાસે છે પણ જેમ સોનામા ભારીપણ પીળાશ અને ચીકાગ નામના જે શુભો છે તે સોનારૂપ
છે એટલે સોનાથી ભિન્ન નથી તે તરફ નજર ન રાખીએ તો એ સુવર્ણ માત્ર દેખાય છે,
તેમ દર્શન જ્ઞાન અને ચારિત્ર એ પણ આત્મારૂપે જ છે આત્માના અનુભવથી તે કંઈ ભિન્ન નથી

દરસન જ્ઞાન ચરણથકી, અલક્ષ સરૂપ અનેક રે
નિરવિકલ્પ રસ પીજિયે, શુદ્ધ નિરજન એક રે ધરમ૦ ૫

ગાજ્ઞાર્થ

દરસન જ્ઞાન ચરણથકી=(પૂર્વોક્ત દશાતે પર્યાયાપેક્ષા લેતા) જ્ઞાન,
દશ ન અને ચારિત્રરૂપે (આત્મા) અવખ સરૂપ=નહિ લાખાય સ્વરૂપ જેતુ
એવો, (છતા) અનેકરે=અનેકરૂપ છે, (અને જો) નિરવિકલ્પરસ=નિર્વિ
કલ્પ-વિકલ્પ રહિત શાતભાવ રૂપ રસ, પીજીએ=પીવામા આવે-એટલે કે,
નિર્વિકલ્પ શાતરસ ભરપૂર દ્રષ્ટિથી જોવામા આવે તો, (આત્મા) શુદ્ધ=
નિરાવરણ, નિરજન=નિર્વેપ (અને) એકરે=એકરૂપ છે

ભાવાર્થ

દર્શન એવે સામાન્ય ઉપયોગ રૂપ આ ઠેકાણે કેવળ દર્શન સમજવું જ્ઞાન
એવે વિશેષઉપયોગ રૂપ કેવળજ્ઞાન, અને ચરણ એટલે ક્ષાયિક ચારિત્ર તે નર્વેથી
જેમજો તો આત્માતુ સ્વરૂપ અનેક રીતે ભાસે છે પણ જો વિકલ્પો વિનાનો
શાતભાવરૂપ રસ પીએ તો તે આત્મા નિર્મળ, કર્મરૂપી કાળાશ વિનાનો અને
એક પરમાત્મરૂપ ભાસશે

પરમાર્થ

જો કેવળ દર્શન, કેવળ જ્ઞાન અને શાકિક ચારિત્ર-એ રૂપે પરમાત્માને જોઈએ તો અનખ એવા આત્માના અથવા પરમાત્માના અનેક રૂપો જાણે છે વગી દર્શન, જ્ઞાન અને ચાગ્રિ શિવાય પણ આત્માના અનતા ગુણો છે, જેવાકિ અકળ, અજ્ઞ, અમગ, અનખ વિગેરે ધણાગુણો છે તે ગુણોની અને પર્યાયોની અપેક્ષાએ અનેક સ્વરૂપો યઈ શકી, પણ આ ગુણો અને પર્યાયો તરફ નજર ન કરતા શુદ્ધ અને નિગ જન એવો એક પરમાત્મા દેખાય છે

પરમારથ પંથ જે કહે, તે રજે એક તત રે,
વ્યવહારે લખ જે રહે, તેહના ભેદ અનત રે ધરમ ૦ ૬

શબ્દાર્થ

પરમારથ પથ=પરમાર્થનો માર્ગ—નિશ્ચયનો માર્ગ, જે=જે પુરૂષો, કહે=જણાવે છે, તે=તે પુરૂષો, ૦ જે=રીઝે છે, એજત તરે=એકત ત્ર—આત્મ-ત ત્ર—સ્વાત ત્ર (તેમાજ) અથવા એક અદ્વિતીય શુદ્ધાત્મપણુ (તેની) ત ત=ચિ તા —એકાત્મ વિચાર, (તેણે કરીનેજ રીઝે ૦)

(અને) વ્યવહારે=વ્યવહારથી, લખ=લક્ષ્ય, જે રહે=જે રાખવામાં આવે, (તેના ધારણે તો) તેહના=આત્માના, ભેદ અન તરે=અન ત આત્માઓ દેખાય છે.

ભાવાર્થ.

ઉત્કૃષ્ટ અર્થ અથવા કાર્યકારી ખરેખરો અર્થ અથવા નિશ્ચય નયનો માર્ગ, જે કોઈ ંથન કરે તે પરમાર્થ માર્ગ કહેનાર, વિકલ્પરહિત એક શુદ્ધ આત્મતત્વથી જ ખુશી થાય

અને વ્યવહારની નજરે જે જાણુવુ રહ્યું, તેના—આત્માના દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર, અજ્ઞ, અમર, અવ્યાખાધ વિગેરે અન ત ભેદો થાય

પરમાર્થ

આ સ્તવનો જ્ઞાનમાગરજી મહારાજ દત જે બાળાનમોષ છે, તેમા નીચે પ્રમાણે અથ કહ્યો છે

જેઓ એકત ગગી છે તેઓ ઉત્કૃષ્ટ માર્ગ કહે છે આ ઉત્કૃષ્ટ માર્ગ કહેનારને એક નિશ્ચય નયવાદી જાણુવા

ખીજ વ્યવહારપર લક્ષ્ય ગખનાર એવા વ્યવહારનયનાનીના અન ત ભેદો છે—તેમના ધણા ભેદો છે

વ્યવહાર નરને રહને, આત્મામાં તેના ગુણ અને પર્યારો લઈને બેંતી ક'પના થાય છે વાસ્તવિક પરમાર્થી જોતા શુદ્ધ આત્મામાં બે ભાસતો નથી

તેથી ચરહારથી વિચારનાર એ નિવન નથી વિચાર જનારાના મે બેંબે આ ગાથામાં મનાની તેઓ કેની રીને આત્માને જાણ્યું છે તે જ્ઞાન્યું છે

નિવન નથી અથવા પરમાર્થીની દૃષ્ટિથી જોતા બે ની ક'પના ગહિત શુદ્ધ એક આત્મા, અને ચરહારથી ગુણ પરાયની અપેક્ષા લઈને અનત બેંબુકત આત્મા ભાસે છે

**વ્યવહારે લખ દોહિલો, કાઈ ન આવે હાથ રે,
શુદ્ધ નય થાપના સેવતા, નવી રહે દુવિધા સાથ રે ધરમં ૭**

રાખદાર્થ

વ્યવહારે=વ્યવહાર નયે, લખ=લખ્ય, દોહિલો=(સગિચ્છાનદ રૂપ તત્ત્વ) દુર્લભ્ય રહેવ છે, (તેથી) કાઈ=કઈપણ (મગીન કામ) ન આવે હાથરે=હાથમાં આવી શકતો નથી=પ્રાપ્ત થતો નથી (કિતુ) શુદ્ધ નય=નિશ્ચય નય (તેની) થાપના=સ્થાપના-દૃઢ ચિત્તના, (તેને) સેવતા=ભરી-કાયમ રાખતા, નવી રહે=રહે નહિ, દુવિધા=બે પણ્ય (તેના) સાય=સઘાત-જડ ચૈતન્યનો સહભાવ (અર્થાત્ આત્મા જડ પુર્જલોથી અલગ થઈ શુદ્ધાત્મ ભાવ પામે) અથવા દુવિધા એટલે બે પણ્ય-જુદાઈ, સાય-એટલે તમારા સાથે મારી જુદાઈ ન રહે

ભાવાર્થ.

ક્રિયાકાકાદિક પ્રવૃત્તિરૂપ ક્રિયાથી અથવા વ્યવહાર નયે જાણે-શીજે તે મહાકષ્ટે જાણે (અને પાળે તો પણ્ય) ઠઈ પણ્ય તત્ત્વ હાથમાં આવે નહીં પણ્ય નિશ્ચય નયની ધાર્મિકારી થાપનાને આદરતા થકા દ્વિધાભાવ એટલે જડ ચૈતન્યના મેગામ ન રહે, અર્થાત્ શુદ્ધ આત્મપણ્ય પામે

પરમાર્થ

હવર જે મે બેંબેથી આત્માના જ્ઞાનનાગ જ્ઞા, તેમાં મુમુક્ષુઓએ વિશેષનાએ કયા પ્રમાર થી વર્ણવું તેનો ખુનામો ક'વા રૂપ આ ગાથાનું યન છે

જે મુમુક્ષુ ધર્મ માત્ર સ્થવિર ગુણે પ્રવર્તેની ધારી તપ સયમ પ્રમુખ કષ્ટક્રિયા જોઈ તે માંબે અને તેની રીને પ્રવતવામાં આખી જીવગી સુધી પ્રવલન મે તેપણ તેટ માથીજ તેને આત્મસ્વરૂપની પ્રાપ્તિ થતી નથી ક'વા વ્યવહારનીજ કમકૃત યાં કરે તો જ-માગ સુધી -છ પણ્ય તત્ત્વ મગવાનું નથી ત્યારે રૂ કરવું એવો પ્રશ્ન થાર નો તેનો જવાબ એવો છે કે નિશ્ચયનવનું

સેવન કરવું શુદ્ધ નયે આત્મામા બેદ નથી તે કર્મોપાધિથી ગહિત શુદ્ધ નર્મળ છે એમ જાણવું, અને કર્મોપાધિથી ગહિત થનાય એવી જે ક્રિયા, તે શુદ્ધ નયના ગ્યાપના અને તે સ્થાપનાનું સેવન કરવું, કે જેથી આત્મા આત્મસ્વરૂપને પામશે અને તેમા દુઃસ્થાનો માથ એટલે દુઃખ વ્યથના દ્વિધાભાસીપણાની રૂપના ગટેરો નહિ. વળી શ્રી અરનાથ ભગવાનનો ધર્મ જલે વાગે શુદ્ધ આત્મ સ્વરૂપી છે એમ ભાસશે

एक पक्षी लाख प्रीतनी, तुम साथे जगनाथ रे,
कृपा करीने राखजो, चरण तमे गृही हाथ रे. ध० ८

શબ્દાર્થ.

એકપક્ષી=એક મ્હારાજ પક્ષની, લખ=ઉલક ઠા, પ્રીતની=પ્રીતિ કરવાની, તુમસાથ=તમારા સાથે, (છે તેને) જગનાથરે=હે જગન્નાથ !-જગતના યોગ ક્ષેમ કરનાર દેવ ! કૃપા કરીને=કરુણા કરીને રાખજો, રાખજો=રહેવા દેજો, ચરણ તમે=(તમારા) ચરણનીચે-પગ નીચે ગૃહી હાથરે=(માંગ) હાથ મ્હણ કરીને.

ભાવાર્થ

હે જગતના સ્વામી એવા શ્રી અરનાથ ભગવાન ! મારી આપની માથેની એક તરફની જ પ્રીતિ જાણીને, મારા ઉપર કૃપા કરીને, માંગે હાથ પકડીને આપના ચરણ કમળ નીચે તે હાથને રાખજો

પરમાર્થ

ઉપર પ્રમાણે શુદ્ધ નયથી વિચારતા તો જેના આપ શુદ્ધાત્મા ઠા તેવા હુ પણ શુદ્ધાત્મા છુ તોપણ વિભાવથી હુ રાગના વશમા છુ, અને આપ નિગમી છો હુ દેવી છુ અને આપ અદેવી છો, ઇસાદિત આપનામા અને માગમા ઘણો અતર છે

“ સમાને શોભને પ્રીતિ ” એ રીતે તો વૈગ, વિરાહ અને પ્રીતિ તે મગ્ધા માથે કરનાથી જ રોએ છે એની પ્રીતની લેહોક્તિ પ્રમાણે માગથી આપની માથે પ્રીતિ યાન નહીં અને તેમા પણ વળી આપ નિગમી અને પૂર્ણ પરમાનન્મય જો, અને હુ જગતના (નિયંત્રી) વિખામી હુ તો પગી માગી અને આપની પ્રીતિની તો વાનજ ની અને તે જેનુથી માગી આ એક પક્ષની પ્રીતિ છે, હુ પ્રીતિ કરવાનો ઇચ્છુ છુ, અને આપ નિગમી છો, એટલે તે એટલી એકપક્ષની પ્રીતિ થઇ, તેથી વધારે તો શુ કહુ ? પણ આપ કૃપા કરી, ભવમાગમના નણાતા મને હાથ પકડી આપના ચરણ નીચે રાખજો, અર્થાત મને આપના ચરણમ્મનનું સંજીવ

આપને અને આપની મમીપ રાખને એટલે કે તપસ્વિ ધર્મને એક પ્રયુ નિગમી છે, અરુપી છે, તોપણ ભક્તો તેમને ગમે તેવી નિનતિ કરી શકે છે, માત્ર આ ભક્તિવુ વચન હોવાથી દ્વિત નથી

ચક્રી ધરમ તીરથતણો, તીરથ ફલ તત સારરે,
તીરથ સેવે તે લહે, આનંદધન નિરધારરે ધ૦ ૯

શબ્દાર્થ.

ચક્રી=ચક્રવર્તી, ધરમતીરથતણો=ધર્મરૂપ તીર્થના- (એટલે કે તમે ધર્મરૂપ તીર્થના ચક્રવર્તી રાજા છો) (હવે) તીરથ કળ=તીર્થનું કળ (શુ છે ? તો કે) તપસારે=તત્ત્વમાર-ઉત્તમ વસ્તુની પ્રાપ્તિરૂપ છે (માટે) તીરથ = (તમારું) ધર્મતીર્થ જે, એવે=આરાધે, તે=તે પુરૂષ, વહે=પામે, આનંદ ધન=ભરપૂર આનંદ, નિરધારરે=નકા

ભાવાર્થ

દુર્ગતિમા પડતા પ્રાણીઓને જાણ્યે અર્થાત ધારી રાખે તે ધર્મ, અને જ નાથી આ સ સારરૂપી સમુદ્ધને તરીએ તે તીથ તેના તમે ચક્રવર્તી-રાજા છો માધુ, સાધ્વી, શ્રાવક અને શ્રાવિકારૂપ ચતુર્વિધ સધનાર્થ કહેવાય છે ભગવાન તે તીર્થના ક્ષમ રૂપ, તત્ત્વરૂપ તથા સારરૂપ છે એના તીથની જ તેના જ, એટલે તેમના કહ્યા પ્રમાણે વર્તે, તે ગરબજ આનંદના અમલના મુખના પામે, એટલે મુખ થાય

પરમાર્થ

આ શ્રી અગ્નાય ભગવાન મમજન ધર્મરૂપ તીરથના ચક્રવર્તા છે એમલ બીજા ધર્મને જા કર્યો છે બીજાને કે જેને પ્રાણીઓને ધર્મ ગરી દુર્ગતિમા પડતા જાણવાનો દાવે રી ધમ હોવાવે જ તેવા મમજન ધર્મને પગજા રી માને ચક્રવર્તીની પત્ની શુદ્ધુ મરી છે તેથી આ સસાગમુથી પરખા તાગના ભગવાન છે

વળી ધર્મરૂપ તીથ એવે સવ કે જે માકુ, માધી નાવમ બો શ્રાવિ રૂપ છે તેમા પલ પ્રયુ એ ધર્મરૂપ જ્ઞાના કળરૂપ છે તમા તે સધમા મુખ હોનાથી પ્રયુ શ્રી મધમ મારૂપ છે

જે તીથમા આવા પ્રયુ છે તે તીર્થનું જે સેવન કરે તે નિશ્ચયે કરીને મુખ થાય એ શ્રી આનંદનજ મહારાજ કહે છે અથવા આનંદો સખ્દ પામે એવો એવો અર્થ છે

શ્રી મહિનાથ જિનસ્તવન.

સંવક કિમ યવગણિયે હો, મહિજિન ! ए अथ शोभा सारी;
अवर जेहने आदर अति दीये, तेहने मूल निवारी हो म० १

શબ્દાર્થ

સેવક=સેવા કરનાર-સૂત્રી રહેનાર, (તેને) કિમ=શી રીતે ? અવ-
ગણિયે, અવગણ્યો છે, હે ! મહિજિન=હે મહિનાથ નામના ઐગણીશમા
જિનેશ્વર ! એ=આ સેવકની અવગણના કરવી તે (શુ ?) અપ્પ=અત્યારે,
શોભા સારી=સારી શોભા ગણાશે ? અવર=સાધારણ જનો, જેહને=જેમને,
આદર અતિ દીયે=અતિ સત્કાર આપે, તેહને=તેમને (તમે) મૂળ નિવા
રી હો-મૂળથી રૂપસદ આપી દીધી છે

ભાવાર્થ.

હે શ્રી મહિનાથ પ્રભુ ! આપનો દામ એવો હું, તેની અવગણના એટલે
ઉપેક્ષા આપ કેમ કરો છો ? શુ આપની તેથી સાગી શોભા ઠહેવાય છે ? (અરે !
પણ આપનો તો માર્ગજ્ઞ જુદો છે) જે તૃપ્તિને બીજાઓ ઘણા આદરસત્કાર આપે
છે, તે તૃપ્તિ આપે તો જડમૂળમાથી ઉખેડી નાખેલી છે

પરમાર્થ

હે શ્રી મહિનાથ પ્રભુ ! હું જે આપનો મુખ્ય છું, તેને આપ કેમ ઉવખી મૂકો છો ?
આ તે શુ સાગી શોભા ઠહેવાય કે ? સ્વામી દાસને ઉવખી મૂકે ? (આ વચન માર્મિક જેવું છે)
અથવા આપ આ કેવળજ્ઞાન, કેવળ ચિંતન, તથા જ્ઞાનક ચારિત્ર પ લક્ષ્મી પામ્યા, તે શોભા બહુ
માગી છે તો પણ હવે આપ મેરકના કેમ ઉવખા કરો છો ? ત્યારે સ્વામીને કષ્ટક નિરોધ લાભ
થાય, ત્યારે સ્વામી પ્રથમ પાતાના સ્વજન મેવ ારિને ઠક પણ આપે, તેમ આપને અનત સદ્ધિ
પ્રાપ્ત થઈ છે તો મને પણ આ અપતે તેમાથી કષ્ટક આપવું નોંધ્યો, તે ન આપતા, આપનો જે
હું અરે મેરક છું, તેની આપ કેમ અવગણના કરો છો ?

અરે ! પણ આપનો માર્ગજ્ઞ જુદો છે તૃપ્તિ-આશાને ત્યારે બીજાઓ અતિશય મૂક
આપે છે, ત્યારે આપે તેને મૂળમાથી કઢાડી નાખી છે એટલે ચારિત્ર ગૃહણ કરતી વ્યક્તિ

आगा-तुम्हानो मग ज्ञानो छे, अतुन् नदी पणु पारमे गुणस्थानक पढेअ्या पछी तो आप मुक्तिनी आशा पणु छेडी छे

ज्ञानस्वरूप अनादि तुमारु, तेह लीधुं तमे ताणी,
जुवो अज्ञानदशा रीसावी, जातां काण न आणी हो म० २

शुद्धार्थ

ज्ञान=अतना-उपयोग (तद्रूप) स्वरूप=स्वभाव, अनादि=अनादि-
काणनु तुमाइ=तमाइ (छतु) तेह=ते, लीधु तमे ताणी=तमे अेअी लीधु,
(अेअी) लुवो=अेअ हयो छे, अज्ञानदशा=अज्ञानावस्था-ज्ञानावस्थीय कर्मनी
प्रकृति, (तने) रीसावी=तमे रीसावी दीधी, (अेटवे ते तभाराथी रीसाधने दूर
नाही) (अने तेने) अता=नासती नती अेता थका, काण=कथाविशेष-मादगीरी
माटे बोलती कथा (ते पणु तमे) न आणी=न अेसाडी

भावार्थ

पन्तुना ओधइपी अे आपनु अनादिकाणनु स्वरूप छतु ते अवरूपने तमेअे
अेअी लीधु, तेथी लुवो छे आपनी ज्ञानविनानी अे दशा, अथवा ज्ञानावस्थीय
कर्मना आवरणवाणी अे आत्मानी स्थिति ते गीमाछ अेअ पाभीने आसी गछ,
अने तेने नती वेणाअे भयादामा अेटवे अजल स्थितिमा न आणी, अर्थात्
पाछी न ओलाची

परमार्थ

पणी वेणान प्रगथ थयु तेथी शु थयु ? ते नखुवे छे छे प्रनु ! आपे आपनु अना
दिधी न अेअे अे अानस्वरूप ते ताणी नीकु तेथी आपनी प्रथमनी अनादि मगनी अे अज्ञान
दशाअ न्नी हती ते गीमाछ गछ अने आत्माभाथी दूर थवा लागी आपे वअते पणु आपे तेने
अना दीरी अने पाछी ते अज्ञान दशाने मग भयादामा पाछी आली नदि तेना तग
अेअे अनेत मगनी आपनी अज्ञान दशाथी अी तग आपे तथ्य न आप्यु नदि. आनी रीने
आपना पुन मगधीअानी आप उदेशा करे छे

निद्रा सुपन जागर, उजागरता, तुरियावस्था आवी,
निद्रा सुपन दशा रीसाणी, जाणी न नाथ मनावी हो म० ३

શબ્દાર્થ.

નિદ્રા=સુપુત્તદશા, સુપન=સ્વપ્નદશા, જગર=જગૃતદશા, ઉજગરતા=વિશેષ જગૃત દશા-સમાધિ, (એમ ચાર દશાઓ છે, તેમાથી તમને જ્યારે) તુરિયાનસ્થા=તુર્યાવસ્થા-સમાધિ નામની ચોથી દશા, આવી=પ્રાપ્ત થઇ, (સાચે) નિદ્રા સુપનદશા=નિદ્રા દશા અને સ્વપ્નદશા, રીસાણી=રીસાઇને ચાલતી થઇ (તે) જણી=જાણતા થકા પણ, ન નાથ મનાવી હો=હે નાથ ! તમે તેને મનાવી-પઠાવી નહિ

ભાવાર્થ.

ઉઘ, ઉઘતા સ્વપ્ન થાય છે તે, જગૃતપણ અને વિશેષ જગૃતપણ, એવી રીતની ચારે દશાઓ દરેક આત્મામા હોય છે, તેમાથી હે પ્રભુ ! આપને અત્યંત જગૃત દશાએ ચોથી અવસ્થા પ્રાપ્ત થઇ છે, તેથી નિદ્રા અને સ્વપ્નદશાવાળી સ્થિતિ, જાણે એમ જાણીને આપનાથી રીસાઇ ગઇ હોય નહિ કે સ્વામીએ (મને) મનાવી નહિ

પરમાર્થ

દર્શનાનગરી દર્મથી જે અજ્ઞાનતા પ ઉચ આવે છે તે ઉત્તવાળી સ્થિતિ તે નિદ્રા ના

ઉઘ આની હોય તે વખતે કદમા ગરેલી અનુભુતા નાડીમા બહાર અનુભવેના પાથો જ્ઞાનામા અને અનુભવનામા આવ છે આ ઉઘના અતર્ગતના જે દશા તેને સ્વપ્નદશા કહે છે આ બંને દશાઓ અજ્ઞાનરૂપ છે સાચ પત્રીની ત્રીજી ત્રા તે જગૃત અવસ્થા જેમા આત્મામા પોતાનું જ્ઞાન હોય છે તે સ્થિતિને જગૃત દશા કહે છે તેમજે શુણ્ણસ્થાનકે આ દશા સપૂર્ણ પ્રાપ્ત થાય છે ત્યારપછી ચી મા શુણ્ણસ્થાનના અનથી મિદ્ધપણુમા દમ્બેશા ઉજગર શા હોય છે આ ત્રામા આત્મામા અખડ ચૈતન્યપણ અને સપૂર્ણ જ્ઞાનપણ હોય છે

૨ પ્રભુ ! આપને ચોથી દશા પ્રાપ્ત થઇ છે એટલે આપને વગ્મ ઉજગરદશા પ્રાપ્ત થઇ છે તેથી આપની પૂર્વની નિદ્રાગા તથા સ્વપ્ન શારૂપ સ્ત્રીઓને આપે મનાવી નહિ એમ તે બંને દશારૂપ સ્ત્રીઓએ જાણ્યુ તેથી તે બંને શારૂપ સ્ત્રીઓ આપનાથી રીસાઇને જતી રહી આપે તેમને પણ સ્વરૂપમા અતગાયકારક જાણી તેમની અવગણના કરી છે

સમક્તિ સાથે સગાઈ કીધી, સપરિવારસું ગાઢી;

મિથ્યામતિ અપરાધણ જાણી, ઘરથી વાહિર કાઢી હો. મ૦ ૪

શીખદાર્થ.

સમકિત=સમ્યક્ત્વ-સાચાની શ્રદ્ધા, (તેની) સાચે=સઘાતે, સગાઈ
કીધી=સગપણ કર્યું, (સગાઈ તે ડરી ? તો ડે) મગિનાગસુ=સમ્યક્ત્વનો યગિવાર
તે શમ, સવેગ, નિર્નેદ અનુકંપા અને આસ્તિક્ય, તેણે કરી સહિત તે સ
પરિવાર એવા મગિનાગ સમ્યક્ત્વના સાચે, ગાઠી=મગ્યૂત (નગાઈ કરી
ઠે) (અને) મિથ્યામતિ=અત્યયુદ્ધિ, (તેને) અપગામી=અપરાધ કર
નારી, અણી=સમજાને, (તેને તમે) રગ્થી=આત્મરૂપ મદિગ્થી, બાહિર
કાઠી=દૂર કાઠી મૂકી છે

લાનાર્થ

ઉપશમ વિવે- અને સવરૂપ અથવા ખાખગ વસ્તુસ્વભાવના
નાનરૂપ ને સમરૂપ તેની સાથે તેના પરિવાર સહિત મગ્યૂત નગાઈ કરી છે,
અને મિથ્યામતિ એવે ખોટી યુદ્ધિને આપ શુભેગાગ વ્યાપિને ધરમાથી બહાર
કાઠી મેલી છે

પરમાથ

આ છે પ્રભુ મમતિ અને તેના પરિવાર પ એવા ઉપશમ સવરૂ અને વિવેદિ સાચે
આપે અત્ય ત પ્રીતિ મી અને ખોટી યુદ્ધિને મિથ્યામતિ તેને અપગામી વ્યાપિને ધરમાથી બહાર
મગી મેલી આ મિથ્યાત્વમતિરૂ અને ખોટી પણ આપે અરણ્યના મીતે તેને આ મગામી ધરમાથી
દૂર કરી છે

હાસ્ય ચરતિ રતિ શોક દુઃખ, મય પામર કરમાલી,
નોકપાય ગજશ્રેણી ચઢના, શ્વાનતણી ગતિ જ્ઞાલી હો મં ૫

ગાજદાર્થ

હાસ્ય=હસ્યુ તે, ચરતિ=ચિત્તમા થતો ઉર્ગ-અસુખ, તિ=પ્રીતિ,
શોક=દિવગિરી, દુઃખ=માનસિક ગનાન, મય=મીક, પામર કરમાલી=હ
લકી હડસાવી-તણ દાતા આગી દતાવી-અટલે કે સ્ત્રીવેદ, પુરુષવેદ, નપુ સક-
વેદરૂપ-કર્મરૂપ કરસણમા મ દગાગ દતાવી, (એમ એક દર નન) નોકપાય=
કપાયના મુખ્ય ભેદો નહિ, પણ પેટા ભેદો-નન મ કપાયો, (તિમણે) ગજ=હા
થી-હાથી માફક પણ માન તમાગે આત્મા, (તેને) શ્રેણી ચઢતા=કાપક એ-

श्रुत्ये यदतो जेध, श्रानतली=कुतरानी, गति=गत-रीत, आलीढो=पकडी (अर्थात् जेम हाथीने उये यदतो जेध कुतग लसीने नासता रडे, तेम नोक पाथो पणु तमने क्षपकत्रेखिमा यदता जेध जेक पछी जेक नाशीने दूर थाय छे)

सावार्थ.

हाम्य जेटवे हुमवु ते, अन्ति अटले पीडा अथवा अप्रीति, गति जेटवे प्रीति, गोट तं छिष्ट वस्तुना वियोगथी अने अनिष्ट वस्तुना न योवगथी थतो जेध, वस्तुनु गिल मपणु देणी तेनापु थती अप्रीतिउप स्थिति ते हुज गटा, पछीवु ते लथ, तथा पुक्षपवेध, श्रीवेध अने नपु नडनर जे न न नोडपाय उडेवाय जे ते नवे नोडपायो डोध, भान, भाया अने मोलथी नमगा छे, भाटे तेमने पाभर उह्या जे वणी तेज्यो कर्मउप उरनवु (जेती) थनामा महदगार छे तेथी उरमाळी उडेनाथ जे

हुवे छे प्रभु ! आप न्याने क्षपकत्रेखिउप हावीपु यदव्या त्यारे ते नने नो कथायोजे कुतगनी गीति अजीडाग डरी, अर्थात् तेज्यो कुतगज्योनी पेठे लसीने नाशी जया

परमार्थ

हे प्रभु ! मार आप क्षप-त्रखिउप जेना दार उराना भाग विशेषमा प्रवर्त्या अने न्यार क्षप त्रिखिजे यदवानु श यु मधान क्षपकत्रेखिउप गण उपग न्यारे आप आ ड थया लारे आ हाम्य गति, अन्ति गोन, गुज, लर तथा जेनाथी आ भोगनानी छन्ज याप ते पुक्षप अने जेनाथी पुक्षप गावे आनी भाग उ नानी छन्ज थाय ते श्रीवेध अने जेनाथी पुक्षप अने श्री गन्ने गावे भाग भोगनानी नन्ज थाय त नपुस-वन, जेम जेकड नर थया ते न नो पाथो जे तज्योअ श्रानती गीति आसगी

जेम गीतगन आ गण उ वर जेतो होय, आ नती पा ज्य श्रान लम पणु तेना थी उध थध नक नहि, तेम गा पाभर नो पाथोथी आपने क्षप त्रिखिउप गण उ वर, कर्मनो क्षप उरानुप जार जता प्रतिगध उ सापउ थध ग तु नरी

जे उपायोनु जे होय ता, आ नन्याया पण उम गध प अनती गीति उरानो माभर नानु छे, पण आपे तो प्रथमवीग ज्यारे तो नान थो छे, जेटन तेना रिना आ पाभर नोपा योनु उ श्रानतु नथी

रागद्वेष अद्विरतिनी परिणति, ए चरणमोहना बोधा,
वीतराग परिणति परिणमतां, उठी नाठा बोधा म० ६

રાજદાર્થ

ગગનમનુક્રમ સ યોગોપર પ્રીતિ, દ્રેષ્યપ્રતિજ્ઞ સ યોગોપર અપ્રીતિ,
 (અને) અવિગતિની પરિણતિ, હુડી ઇગ્રાઓયી વિરામ પામવુ તે વિરતિ,
 અને નેમ ન કુવુ તે અવિરાત=તેના પરિણામ તે અવિરતિની પરિણતિ(એ)
 અગ્નિમોહના=અગ્નિ મોહનીય કમરૂપ મહારાજના યોગા=૧૩૬૧યા-સુભટા
 છે, તેઓ વીતરાગપરિણતિ=વીતરાગ પરિણામ-પૂર્ણ વૈરાગ્ય પરિણામ પરિણ
 મતા=પ્રકટી નીકળતા, ઉઠી નાઠા=ઉઠીને નાસવા માહ્યા, યોધા=સમગ્ર
 હોવાનુ ડોળ ધાલનારા

ભાવાર્થ.

રાગ એવે અનુક્રમ વસ્તુ ઉપર પ્રીતિ, અને દ્રેષ્ય એવે પ્રતિજ્ઞ વસ્તુ ઉપર
 અપ્રીતિ અને અવિરતિની સ્થિતિમા વર્તવાનો સ્વભાવ, એ અગ્નિમોહનીય નામ
 ના રાજના યોદ્ધાઓ છે, પણ રાગ દ્રેષ્ય વિનાની દગ્ગા થતા હહાપણુનુ ડોળ ધરના
 રા તે આરિમોહનીય રાજના યોદ્ધાઓ ઉઠીને જતા રહ્યા

પરમાર્થ

જ્યાર ભગવાનની રાગ-૬૫ વિના ના હતા થઈ ત્યારે રાગ ૬૫ અને અવિરતિની પશ્ચિમ
 રૂપ એ અગ્નિનો ધાતુ રના ના નાત જનાર મોહરાજના સુભગે હતા તે જતા ગયા અર્થાત
 આત્મામાથી દૂર થયા

આત્માનો મુકવે-એટલે આત્માનુ જ્ઞાન જ્ઞાતવ ત મોહ આત્માના અનત આરગ્જોમાથી
 આ કોઈ સી મુખ્ય આઠ આવરણો શ્રીગિનેશ્વર ભગવાને મળ્યા છે તે સર્વમાથી મોહનુ આવ
 ગ્યુ નિશેષ મગના છે અને આ મોહને મ કરનારા કામ તથા ક્રોધાક્રોધીજ સુભગે છે અને
 તેઓમા સર્વથી અગ્રેમ રાગ ૬૫ અને અવિગતિ, આત્માના પશ્ચિમો છે જાર અજ્ઞાનનો
 નાસ થાય છે ત્યારે રાગરૂપનો અને અવિરતિનો પશ્ચુ નાશ થાય છે તેથી ભગવાનને કહે છે કે
 આપના જ્ઞાન-અનાદિ કાળના સબધી એસા રાગ-૬૫ ઓ અવિગતિની પરિણતિરૂપ યોદ્ધાની
 પશ્ચુ આગે અગણના કરી છે

વેદોદય કામા પરિણામા, કામ્યક રસ સદ્દુ ત્યાગી,
 નિ કામી કરુણારસસાગર, અનતચતુષ્ક પદ પાગી હો મ૦ ૭

शुद्धार्थ

वेदाद्य=वेदो उद्य, (पुरुषवेदोप कर्मप्रकृतिना उद्य-तेनायी यता जे) कामा परिष्णामा=कामा-कामिनी-स्त्री तेना स य नी अथवा कामा-कामना-स्त्री उच्छा, तेने लगना, अथवा कामा=कामने-कदर्पने लगता पाग-णामो (ते उप) काम्यकरस=काम्यस, सहु=ते अधो त्यागा ओटले छोडीने, नि कामी-कामना गदित यथेया, (यने) कडणा रस=कडणाउप रस (तेना) सागर=समुद्र (तेमज) अनत=(देश अने काणथा) अत वगरना जेवा, यतुष्क=चौकडी-अर्थात् अनत ज्ञान, अनत दर्शन, अनत आरित्र अने अनत वीर्य, जे याउ वस्तु, (ते छे ज्या जेवु) पद=स्थान (तेना) पागी=पदानुसारी गोवक छे

भावार्थ

पुरुष स्त्रीनी माये लोगनी छ्वा उन्वी तथा स्त्रीजे पुत्रपनी माये लोगनी छ्वा उन्वी ते रूप वाछा, तेवी नाजानाणी ज स्थिति, तेज्य जे काम्यउ रस, ते सर्वना आप त्यागी छे वणी ते तो शु ? पणु नद्यणी छ्वाज्जोना आप त्यागी छे, तेथी आप नि कामी ज, वगी दराउप ज रस उडेता प्रवाही पदार्थ, तेना माग ओटले समुद्र छे, तेम अनत ज्ञान, अनत दर्शन, अनत आरित्र अने अनत वीर्यना स्थानउरूप जे भोक्षपद तेना पागी ओटले पदानुसारी गोवक जे

परमार्थ

जेने पुरुषवेदो उद्य यथा टोना, तेना पुरुषने स्त्रीमाथे लोगनी छ्वा थाय अने नेज प्रमाणे स्त्रीने पुरुष माये, अने नपुमने आपु प मनेनी माथे, लोग लोगवराना छ्वा थाय छे आ छ्वाजनु परिष्णामागु जे मन तेने नाम दलामा आव छे

हे प्रभु ! आतु कामीपण तो नगणु ग्बु पणु व ना छे व गिराना जे अन्य कामना-छ्वाजना छे ते पण आपो नथी तेथी आप नि कामी छे अने उ त्यागना माग ज वणी अनतयतुष्कमय जे भोक्ष, तेमा आप नीन ययना ज

दान विघन वारी सहु जनने, अभयदान पद दाता,
लाभ विघन जग विघन निवारक, परम लाभ रस माता. म०८

શબ્દાર્થ

દાનવિધન=દાન દેવામા પડતા વિધનો-દાનાતરાય કર્મ, (તેને) વારી= નિવારીને, સહુજનને=સર્વ જનોને-તમામ જતુઓ, અભયદાનપદ= અભયદાનરૂપપદ-અવિવદાન (તેના) નાતા=દેના છો, વાલવિધન-વાલ મળવામા પડતા વિધનો-લાભાતરાય કર્મ (તેને નાનીને) જગવિધન=જગ તના વિધોના, નિવારક-નિવારણ કરના (થઈ) પરમલાલ= (દેવજ્ઞાન અથવા મુક્તિરૂપ) ઉત્કૃષ્ટ લાભ, (તેનો) સ=સનાદ, (તેમા) માતા=પુષ્ટ બનેલા છે

ભારાથ.

૯ પ્રભુ ! આપ દાનાતરાય કર્મને નિવારીને મધ્યા લાચ છાને, જેનાથી ડર ન થાય એવી અભયદાનની પદવીને આપનાગ છે વગી લાભાતરાય કર્મતુ નિવારણ કરીને આપ જગતના વિધોને નિવારનારા ગે, તેમ અજરામ વધા રૂપ જે ઉત્કૃષ્ટ લાભ તેડપી સમા આપ પુષ્ટ થયેલા જ

પરમાર્થ

દાનાતરાય એટલે જે દાન આપવામા ગ નાગ મમલ છે કે જેના જેથી ને કે માણુમ પામે આપનાની સ્તુ તેમ આપવાન મન હોય અને પાન પણ તેમ નોપણુ વસ્તુ આપાન નહીં એવા કમના મમલને જે ૧૧ આપ જગતના દાને અભયદાન આપનાગ છે તેજ પ્રમાણે વસ્તુ મેળવવામા ૧ નાગ જે મમલ જેને લાભાતરાય કર્મમા આન છે તેને પણ જે કરાયા આપ મ તપણા પ પ મ લાભો પામ્યા છે અને તેમા મમ છે વગી જગતના દાને તે મનગર જે સો માગ મનાવનાગ છે અને મ દાનો જ્ઞાસુદ્ધિ આપ મુન ના છવ્વ જ

વીર્ય વિધન પઢિત વિર્યે હર્ણા, પૂરણ પદવી યોગી,
ભોગોપભોગ દોય વિધન નિવારી, પૂરણ ભોગ સુભોગી હો મ૦ ૯

શબ્દાર્થ.

વીર્ય વિધન=બળ સ્ફુરવામા પડતા વિધનો-વીર્યાતરાય કર્મ (તેને) પઢિત વીર્યે=અમજારના જેરવી હણી=નાશ કરાને, પુરણ પદવી યોગી= પૂર્ણ-ન્યૂનતાવગરની પદવી-ઓહો, (તેના) યોગી=યોગવાળા છે-સ બ ધી

थया छे भोगोपभोग=अेकवार भोगवाय ते भोग, अने वा० वार भोगवाय ते
 उपभोग, (अे) दोय=अनेना विधन=विधो-अर्थात् भोगातराय कर्म तथा
 उपभोगातराय कर्म, (तेने) निवारी=निवारणु करीने, (तमे) पूरणु भोग
 सुभोगी हो=(तीर्थ कर्मी ऋद्धिने) के सपूणु भोग (तेना) सुभोगी=
 उडी गीते भोगनाग थया छे

भावार्थ.

वीर्यनी =कृतिने अटडावनाउ के वीर्या तराय कर्म, तेना विद्रस्ताउपी गडितथी
 नाग उगीने, अचनना विनागी के पदनी तेना मणधनागा आप थया छे वणी
 भोगातराय तथा उपभोगातराय, अेम अने विधनेने ह० उगीने, आर्षे म पूणु
 पदवीउप के सिद्धपणु अथवा तीर्थ उरपाणु तेने मारी गीते भोगवनासो थया छे

पञ्चमार्थ

आ माभा अनत नमि उे अने ते गति प गुणने अनतवीर्य अेषु नाम अपाय छे
 हे प्रबु ! आपे पडितता पी गमिथी अनानतातो नाग उगी, के उर्भो आपनी अनत गतितने
 रोमता टता, तेने ह० उगी आप आत्मानो मपूण गमिओ पाया छे आपना नाम, दर्शन,
 अने अगिन्धी अनत गमिओ आपनामा प्रगनी उे, तेथी आप पूणु प नी अेटये सिद्धपणु-
 तीय उरपाणु, तेना मणधनागा अेटये योगनागा छे

तेज प्रभाछे भोगातराय अने उपभोगातराय अे अनेना नाश उरवाधी मपूणु भोगाने
 भोगनाग छे

ए अट्टार दूषण वरजित तनु, मुनिजन वृदे गाया,
 अविरति रूपक दोष निरूपण, निरदूषण मन भाया हो म० १०

शब्दार्थ.

अे=पूर्वोक्त, अट्टार=अट्टार प्रकारना, दूषणु=दोषो, (तेथे करीने)
 वरजित=रहित, तनु=शरीर, (छे जेतु अेवा तमे होवाथी) मुनिजन=
 साधुजन, (तेना वृ दे=सभूदे, (तमे) गाया=गवायेला छे (वणी)
 अविरतिरूपक=हि सादिक आश्रयोयी मनने नहि गैकतु ते अविरति, ते रूप,
 दोष=दूषण, (तेना) निरूपणु=निरूपण करनार-यतावनार छे, (अने अते)
 निरदूषणु=दूषण रहित छे, (भाटे) मन=भाग मनमां, लायाहो=गमे छे

सावार्थ.

हे भगवन् ! जे पृथे कहेवा अडाजे होयथी रहित जेवु आपनु शरीर जे, तेथी वचनशक्तिते ज्यजे राखनारा जेवा मुनि-नोजे आपनी भवना उन्ही जे आ ह्यजे अविरति जेटके अत्यागना रूपवाणा जे, जेवु आपे निउपखु करैजु जे, तेथी आप होय रहित जा, जेथी भारी पानी थड जे अने तेजवा भाजे आप भारा मनभा मुढाया जे, अर्थात् मने गमो जे

परमार्थ

हे भगवन् ! आ स्तननामा पूजे यतावना जेना अगरे ह्यजेथी आप रहित जे ते जे पीजे जेमजे पीजे अगरे जेणे जताया जे ते पण अर्थात् जे अगरे जेणे यताया जे ते नीजे प्रभाते जे —

१ आशानो त्याग २ अनानो त्याग ३ विद्रा नातो त्याग ४ स्वप्नगानो त्याग ५ गित्यात्वनो त्याग ६ ह्यम्यनो त्याग ७ गतिनो त्याग ८ अगतिनो त्याग ९ शान्तो त्याग, १० दुःखान्तो त्याग ११ रागनो त्याग १२ द्वेषनो त्याग १३ अविरतिनो त्याग, १४ काम्यभक्तनो त्याग, १५ वानातरायनो त्याग, १६ नासातगयनो त्याग १७ भोगातरायनो त्याग, १८ उपभोगातरायनो त्याग

जेनी रीतना आ अगरे ह्यजे आपनामा नथी भाटे जे प्रभु ! मुनिजनेजे आपनी स्तनना श्री जे

वगी आपे ज्यु जे जे आ होजे जे ते अर्थात् २५ जे, अने ते होजे आपनामा होवानी आप निरूपण जा तथी आप मा । मनभा ला सा जे

ईयाविध परखी मन विसरामी, जिनवर गुण जे गावे,
दीनवधुनी महिर नजरथी, आनंदधन पद पावे हो म० १

गोपार्थ

धृष्टुविन=जे रीते, परणी=परीक्षा करीने, मनविसरामी=मनने विसारो आपनार जेवा, जिनवरगुणु=जिनेश्वर भगवानना गुणो, जे=पुरुष, गावे=वर्णने-बोले, (ते पुरुष) दीनवधुनी=गरीबना जेथी जेवा श्री जिनेश्वर भगवाननी, महिरनजरथी=भेडेरजाती भरेथी दृष्टिना योगे, आनंदधनपद=आनंदथी भरपूर स्थान पावे=पामे

સમન્વયા વગર, ચિત્તસમાધિ=મનની શાંતતા, નવિન્નનિષ્ઠ, લહિયો=
મેળવી ગકાય

ભાવાર્થ

હે શ્રી મુનિમુવ્રત નામના વીશમા તીથદર ભગવાન ! આપ મારી એક વિન
નિને ઘગળ માલગો

હે જગતના પ્રાણીઓમા મોટા પ્રભુ ! એ આત્મતત્ત્વ જાણવાની રીત આપ
મને કહો કેમકે આત્માઓની માત્ર પદાર્થને જાણ્યાવિના, ગુદ્ધ એવું જે ચિત્તવુ
એ અપણ તેને હું પામી શકતો નથી

પરમાર્થ

હે શ્રી મુનિમુવ્રત ભગવાન ! આપ મારી એક અઘળ માલગો અને આપે આત્મતત્ત્વ શી
રીતે જાણ્યું ? તે આત્મતત્ત્વ જાણવાનો પ્ર ૧૦ અથવા વિચાર આપ મને કૃપા કરીને કહો કેમકે
આ મતત્ત્વ જાણવાવિના નિમજ્જ એવી ચિત્તના સમાધિ કે મેળવી શકી નથી જ્યાંસુધી આત્મ
તત્ત્વનું પદાર્થ જ્ઞાન થયું નથી, ત્યાં સુધી મન કંઈ જોઈ શકે નથી તેમજ કૃપા કરીને
જે રીતે આરે આત્મતત્ત્વ જાણ્યું તેવું તે રીત અથવા તે પ્ર ૧૦ આપ મને બતાવો

કોઈ અવધ આત્મ તત્ત્વ માને, કિરિયા કરતો દીસે,
ક્રિયાતણુ ફલ કહો કુણ ભોગવે, ઇમ પૂછ્યુ ચિત્ત રીસે મુ० ૨

શબ્દાર્થ

કોઈ=કોઈકાક, અવધ આત્મતત્ત્વ માને=આત્મતત્ત્વ-આત્માને અવધ-
અવધ વગરનો=એકાંત નિર્વેપ માને છે (અને તેમ માનતા છતાં,) કિરિયા
કરતો દિસે-(પોતે તપોડનુષ્ઠાનાદિ), ક્રિયાઓ કરતા દેખાય છે (હવે
આત્મા અવધક હોય તો), ક્રિયાતણુ ફળ=ક્રિયાવુ ફળ, કહો=બોલો, કુણુ=
કોણુ, ભોગવે=મેળવે, ઇમ=એ રીતે, પૂછ્યુ=પૂછ્યા, [તે], ચિત્ત=ચિત્તમા-
મનમા, રીસે=રીસે બરાય છે

ભાવાર્થ

કોઈક મનવાળા આત્માને અવધ વિનાનો માને છે, અને તેજ આત્મા ક્રિયા
કરતો દેખાય છે ત્યાં જે ક્રિયા કરે છે તેવું ફળ કહો કે કોણુ ભોગવશે ? એમ
પૂછવાથી તે મનમા રીસે બરાય છે

પરમાર્થ

કેટલાક માખ્ય મતવાગી અને વાતીઓ આત્માનો અમધ માને છે, અને એમ કહે છે કે, આત્માને મત્વચુલ, રત્વચુલ અને તમોચુલ નાના ક્રતા નથી. આત્મા એટલે જે પુરુષ, તે નિચે પ છે

વાત પશુ એમ કહે છે કે ક્ષત્રમા બવનો મલન નથી મધ, મોક્ષ એ બધુ કા પનિઠ ઠ ક્ષત્ર પુદ્ધ છે, તેમા મવો મલન નથી

જો કે નિશ્ચય ાની અપેક્ષાથી આત્મામા મધ ાથી તો પશુ નિશ્ચય લગવાને ઉભય નયો, એટલે નિશ્ચય નન અને રસાગ નન, અવવા માને નયો પોતપોતાની અપેક્ષાથી મલ્ય કહેના છે તેથી માખ્ય ઓ વે લનુ ડ્યન ગગયર માનનિ- નથી, કાગળ - તે એકાંત છે

ઉપર કહેના માખ્ય ઓ વે લીઓ આ માો અમધ માનતા જ્ઞા પળ ક્રિયા ક્રતા વ્યાપ છે તેથી મે તેમને ક્રુત્યુ તમે આ માો અવવ માનો ઠા અને ક્રિયા કરે ઠા, તો કહેા -, તમાગી કરેલી ક્રિયાનુ ક્ષણ કાળ બાગવને

જહ ચેતન ઈ ત્રાતમ ઈકન, સ્થાવર જગમ સરિહો,
સુલ દુ.લ સકર દૂપણ ત્રાવે, ચિત વિચારજો પરિહો મુઠ ૩

ગાઠાર્થ.

જહ ચેતન=જહ અને ચેતન્ય, એ=એ બને, અકળ આતમ=એકલ આત્મા છે-અર્થાત્ જહ પણ આત્માકપ છે, અને ચેતન્ય પણ આત્માકપ છે (તેમજ) સ્થાવર=સ્થિત કહેના પદાર્થ, (અને) જગમ=કાવતા આવતા પદાર્થ (એ બન્ને) સગિષો=મનષા છે (આવુ માનીએ તો) સુખ દુ ખ=સુખ અને દુઃખ ભોગનવામા સ કર દૂપણ=ન્યાયપ્રસિદ્ધ સ કર દોપ, આવે=વાગુ પડશે (માટે) ચિત=ચિત્તમા, વિચારજે=(તમે) વિચારજે, અને પરિષો= પારણુ-પરીક્ષા કરજે

ભાવાથ

જહ એટલે જેનામા ચેતન્ય ગઠિત નથી, તથા પોતાની મેળે જે હાલી ચાલી ન શકે, તેમજ પોતાને જાણી ન ગડે, એની અર્થાત્ મરી જાય, ળળી જાય તથા ગમી જાય એવી વસ્તુ, અને ચેતન એટલે જે પોતે પોતાને જાણી શકે, સુખ દુ ખ નો અનુભવ કરે, અને જહને મયેજે જે જહમા હાલવા ચાલવાની શક્તિ આપે, એવી અગતી મનુ એ અપાવ જે અપેક્ષા અપેક્ષા મેળે મેળે મેળે

પણ આત્મારૂપ જે સ્થાનર એટલે પોતાની મેળે હાલી ચાલી ન ગઈ તે, અને જગમ એટલે પોતાની મેળે હાવના ચાવના વિગેની ક્રિયા કરે તે તે બન્નેને એક સરખા માને, તેમને મુખ એટલે જે ભોગવતા હવને આનંદ થાય તે, અને દુઃખ એટલે જે ભોગવતા હવને ઠલેગ વાય તે માનના ન્યાયમતમા ઠલેલુ મ કરકપણ આવે છે, માટે એક મા મા માનનાર એવા અદ્વૈત મતનાગાઓને ઠલે છે કે, તરૂં ચિત્તમા વિચારીને પરીખા કરી નેને.

પરમાર્થ

અ ત મતમા “ एक ब्रह्म द्वितीय नाम्नि એનુ સ્મય છે—એક બ્રહ્મ વિના જગમમા બીજુ કંઈ નથી ધ્યાવર જગમ વિરે જે છેખાન છે, અને નવી છેખાનુ, તે એક બ્રહ્મ રૂપજ છે એમ માનનાગઓ માન્યા આ ઉપાદેશને જાણમા અને વૈતન્યમા ફર ન હોય અને જે વિવિધાદૈતનામા જે છે તેમ એક સવગતા નિત્ય આ શ્રુતિને અનુભવી ધ્યાવર અને જગમમા એક મરખો આત્મા માનના તેા તા મુખ અને દુઃખ માનના મર રૂપજ આવશે ચૈતન્યનુ મુખ દુઃખરૂપ જે તત મ ત જાને માગનુ પડે નો જાનુ દુઃખરૂપ અને મુખરૂપ કરેનુ કર્મ ચૈતન્યને ભોગનુ પડે માટે જગ ચિત્તમા વિચાર કરીને એ જ આ મા છે, એમ પરીક્ષાપૂર્વક જોયે.

મુખ અને દુઃખન પરપર અભાવીપણા જે મુખ તે દુઃખ નહિ થાય અને જે દુઃખ તે મુખ નહિ થાય તેથી આ મુખ અને દુઃખને અમાન મેનુ એ અધિ રજુ એટલે ઉપર કલ્યા પ્રમાણે મુખનો તો પણ ધ્યાન જગમ અને દુઃખનો તો પણ ધ્યાવર જગમ એમ થનુ અમભવિત લાગે છે માન વિચાર રા.

અદ્વૈતના મુખ્ય ત્રણ ભેદો છે—(૧) અદ્વૈત (૨) દ્વૈત તથા (૩) વિવિધાદૈત તેમા અદ્વૈત શરૂસ્વામીના ઉપામક છે દ્વૈતાદ્વૈત નિનાર ન્ના મતાનુસારીઓ ગણાય છે તથા વિવિધાદૈત વિવિધસ્વામીના ઉપામક છે જે વાતના મુખ્ય ત્રણ શાગઓ છે વિવિધસ્વામીના ઉપામકો ‘ एक सवगता नित्य એ શ્રુતિને અનુભારે ચાલત માન મન સરીરધારીઓમા એક અને પરમાત્મા સાખી નહો છે જેમ માને છે એમનો મગ સિદ્ધાન એવો છે કે છવાતમા પરમાત્મા ચલત ? નહિ પણ છવાતમા સેરક અને પરમાત્મા સ્વામીપણે રહે.

અદ્વૈત અને વિવિધાદૈતની વચ્ચના માગ દ્વૈતાદ્વૈતો છે તેઓ અચચિત્ ધ્યાન અને જગમ આત્મામા ભે પણ માને છે અદ્વૈતમા ધ્યાવર અને જગમ મરખા માનેના છે તેમા મે નથી અને છે આમ હેરાથી ઉપર હુનુ ઠ ધ્યાનથી થયેની ક્રિયાનુ મગ મુખ કે દુઃખરૂપ તે જગમે ભોવનુ જોઇએ અને જગમનુ ધ્યાવર ભોગનુ જોઇએ તે થતુ થાય.

एक कहे नित्यज आतम तत, आतम दरसण लीनो;
कृतविनाश अकृतागम दूषण, नवि देखे मति हीणो मु० ४

ગાઠ્યાર્થ.

એક=એક મતવાળા, કહે=બોલે છે કે, નિત્યજ આતમ તત=આત્મતત્ત્વ એકાંતે નિત્ય છે. (કેમકે આત્મા) આતમ દરસણુ લીનો=સ્વસ્વરૂપ બેવા માજ નિમગ્ન રહે છે (આમ માનનારા) કૃતવિનાશ=કરેલાનો વિનાશ— અર્થાત્ પોતે કરેલા કર્મોનું કૃણ પોતાને ન મળે, તે કૃતવિનાશ^૧ નામનું દૂષણ, (અને) અકૃતાગમ દૂષણુ=નહિ કરેલાનું આવી પડવું—અર્થાત્ પોતે જે કર્મો નથી કર્યાં, તેનું કૃણ પોતાને ભોગવવું પડે, તે અકૃતાગમ દૂષણુ—અથવા અકૃતાભ્યાગમ નામનું દૂષણુ, (એ જે દૂષણો આવે છે તે) નવિ દેખે મતિહિણુ=બુદ્ધિહીન (એકાંતપક્ષી) બેઠ શકતો નથી

ભાવાર્થ.

એક મતવાળા કહે છે કે નિશ્ચયથી જેમા ફેરફાર ન થાય તેવું, અર્થાત્ હમેશા એકજ રૂપે રહે તેવું આત્મનત્ત્વ છે, કેમકે આત્મા પોતાના સ્વરૂપ દર્શનમા વ્યાપક છે આ પ્રમાણે કહેવાથી કરેલાનો વિશેષ પ્રકારે નાશ, અને નહિ કરેલાનું આવવું વ્યાજ છે તે રૂપ દૂષણને તે બુદ્ધિ વિનાનો કહેનાર દેખતો નથી.

પન્માર્થ

અદ્વૈતવાદી, તેગપથી, (આ તેગપથ એ જ્ઞેનના પેટામાનો વિભાગ છે) સમેમારીયા, નાસીટ-ન્સીઠ મુનિના મતાનવખી, માગ્રથી વિગેરે એમ માને છે કે આત્મા પોતાના સ્વરૂપમા હમેશા લીન છે અને વાનીઓનું આ બામતમા દષ્ટાત છે કે જેમ સૂર્યનું પ્રતિબિંબ પાણીના ધડાઓમા પડે છે, તેમ બ્રહ્મનું પ્રતિબિંબ માયામા પડે છે, પણ બ્રહ્મ પોતાના સ્વરૂપમા અખડ એકજ તત્કારપણે હમેશા લીન છે પ્રતિબિંબમા થતા વિકારોથી આત્મા અબાધિત છે આવી રીતે આત્માને અર્વાકૃતપણે પોતાના સ્વરૂપમા હમેશા લીન માનનારા નીચે જણાવેલી બામતને વિચાર કરતા નથી

કાગ્ણુ વિના કાપ હોતું નથી, જગતમા સુખી અને દુખી જે જણાય છે તેનું મૂળ કાગ્ણુ પૂર્વકૃત કમ છે જ્યારે આત્મા સ્વરૂપમા લીન હોય, ત્યારે તે શુભાશુભ કાગ્ણી ડગી શકતો નથી, અને તેથી તે શુભાશુભનો બોડતા પણ થઈ નતો નથી એટલે જ્યાં વગર આત્મા જે શુભ અથવા અશુભ બોગવે તેને અકૃતાગમદૂષણુ જાણવું, તેમજ આ મસાગમા કેટલાકો મન નિયમ, તપ, જપ, પરોપમાગ વિગેરે શુભ તેમજ તેથી વિપરીત એલે અશુભ કૃત્યો કરે છે, અને તે કૃત્યોનું કૃણ જે કામને ન મળે તો ' કૃતવિનાશ ' (કરેનું નિષ્ફળ ગયું) એવી રીતે કૃતવિનાશરૂપ દૂષ

જુ પ્રાપ્ત થાય છે તેથી જોઆ આત્મદર્શનમા નિત્ય આત્માને લીન માનનાગ તે, તે કૃતપ્રિનાશ અને અન્યાગમ દુષ્ણને શુદ્ધિની હિનતાથો ન રેખતા આત્માને નિત્ય ન્ય પમા લીન માને જે એમ જાણુ

સૌગત મત રાગી કહે વાદી ક્ષણિક એ આતમ જાણો,
વધ મોક્ષ સુખદુ સ્વ નવિ ઘટે, એહ વિચાર મન ગ્રાણો મુ० ૫

ગૌહાર્થ

સૌગત=સુગત-શુદ્ધ (તેનો), મત=માનેલો માર્ગ, (તેના) રાગી= તે ઉપર પ્રીતિ ધરનાર, કહે વાદી=વાદીઓ કહે છે કે, ક્ષણિક એ આતમ જાણો=એ આત્માને તો ક્ષણ ક્ષણમા ઉત્પન્ન થનાર જાણો-જાણવો જોઈએ (પણ આનંદવનજી તેમને કહે છે કે જો એમ માનીએ તો), બધ=સ સારમા કર્મો સાથે બધાવુ, મોક્ષ=કર્મોથી છુટી અલગ થવુ, સુખ=સુખ અનુભવવુ કુખ=દુખ અનુભવવુ, (એ તમામ વ્યવસ્થા) નવી ઘટે=ઘટી શકે નહીં, એહ વિચાર=એ તર્ક મન આણો=(તમારે), મનમા આણવો જોઈએ

ભાવાર્થ

સુગત નામનો સુખ્ય શુદ્ધદેવતા મતના રાગી એવા તે વાદી લોકો જો છે તે આ આત્માને ક્ષણવાર રહેનારજ જાણો આમ કહેતા આત્મામા શુભાશુભ કર્મોનુ થતુ બધન, કર્મમાયથી સુકાવારૂપ સુકિત, આત્મા આનંદનો અનુભવ કરે તેવી દશારૂપ સુખ, તથા જે દરામા આત્માને કટાણો ઉપજે અર્થાત્ એહ ઉપજે તેવી દશારૂપ દુખ-તે સવળુ સભવી રાકશે નહીં અને એવી રીતનો વિચાર જો મનમા લાવશે તો આત્માને ક્ષણિક માની ગકાશે નહીં

પરમાર્થ

શુદ્ધદેવતા અનુભવો એમ કહે છે કે નિત્ય એવો આ મા જેગ હીં પણ પચ રૂઢથી પ્રાણી માનના પ્રવૃત્તિ થાય છે તેમાનો વિજ્ઞાન રૂઢ કે જેનાથી જ્ઞાન થાય છે તે અને ખીજા સ્મૃતિ ક્ષણે ક્ષણે બ નાય છે એટલે ' અહ-નુ ' એનુ જ્ઞાન જોને છે તેને જો ખીજા મનવાળા આત્મા કહેના હોય તો આ ' હુ ' એસ જ્ઞાનનો આધાર અધિભરણુ વિજ્ઞાન રૂઢ ક્ષણે ક્ષણે બ નાય છે જ્ઞાનમા જણે ક્ષણે ફરફાર થાય છે માટે આત્મા ક્ષણ ઇતનાર છે એનુ માનન

આ ક્ષણવાર જીવવાનુ મહેનરા શુદ્ધ વના અનુવારીઓને નીચે પ્રમાણેનો વિચાર મનમા આણુ શુદ્ધ / જો આત્મા ક્ષણવાર ઇતના હોય, અને પ્રત્યેક ક્ષણે બ નાનો હોય તો પડી

“ સુખ અને દુઃખ ” એ શબ્દોનું નમના છે કાગળ કે, કાચવાગનાં ગિથિતિમા સુખનો કે દુઃખનો અનુભવ શો અભવે ? નેમજ નધ અને મોક્ષ પણ માત્ર કપનારૂપ છે એમ યશો કાગળ કે કાચવાગમા કોઈ ક્રિયા થાય, અને તેનો નધ પડે એ બનતુ અમભવિત છે, અને જ્યારે બધ ન હોય, ત્યારે મોક્ષ પણ શાનો ? એને આત્માને ક્ષણિક માનતા, બંધનો, મોક્ષનો, સુખનો તથા દુઃખનો પણ અભાવ થવા જશે તેથી બુદ્ધે સમારને જે દુઃખરૂપે કહ્યો છે, અને ચાર આર્થસત્ય કહી દુઃખમાથી છુટવાનો જે વિચાર કહ્યો છે તે ફોક્ક જશે માટે કાચવાગની સ્થિતિ વાળા આત્માને માનનાથી ઉપર જણાવેના દોષો આવે છે અને તેથી આત્મા ક્ષણિક લાગતો નથી જે બુદ્ધેવે નેવુમા ભવમા એક પુરૂષને ભાનાથી વીધેનો અને તે કર્મ બંધાયેતુ, તેના ઉદયમા બુદ્ધેવને કાટો વા થો, એક કાચવાગની સ્થિતિમા પુરૂષને ભાનાથી વીધનાગ આત્માએ કરેલુ કર્મ ત્યારપછી અસખ્ય આત્માઓ બદનાઇ ગયા માદ છેલ્લા આત્માને ભોગવવુ પડે તે અન્યા યરૂપ છે કર્મ કરે બીજો અને ભોગવે બીજો એ વાત યોગ્ય નથી

વળી ઝોગણુપયાસ દિવમો સુધી બુદ્ધેવે સમાધિતુ સુખ અનુભવ્યાની વાતમા પણ વિચારવા જેવુ છે કે આત્મા કાચવાગસ્થાયી છતા, જે સુખ અનંત આત્માઓએ ભોગવ્યુ, તે બુદ્ધેવે ભોગવ્યુ, એમ કહેવામા અમત્ય થાય છે, કેમકે તેમ કરવાની બુદ્ધેવની આરા નથી મતતમ કે ક્ષણિક હોવાથી તે વાત ઘટતી નથી પણ આ વાત પર્યાયના ઉપર નજર વાધી થાય છે

જૂત ચતુષ્ક વર્જિત આતમ તત, સત્તા અલ્લગી ન ઘટે;
અંધ શકટ જો નજર ન દેખે, તો શ્યું કીજે શકટે. મુ૦

શબ્દાર્થ

(ચાર્વાક દર્શનાનુયાયીઓ કહે છે કે) ભૂત ચતુષ્ક=(પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ અને વાયુ એ), ચાર ભૂત, (તેણે કરી) વરજીત=તે ચારે ભૂત શિવાય આતમતત=આત્મતત્ત્વ-આત્મા નામનો પદાર્થ, (તેની) સત્તા=હૈયાતિ-હોવાપણુ, અજગી=ચારે ભૂતથી અલગ=જુદી, ન ઘટે=ઘટી શકે નહિ (અર્થાત્ ચાર ભૂતની શકિત તેજ આત્મા છે, અને તેથી જુદા આત્મા નથી, આણુ ઘોલનારા ઉપર આક્ષેપ કરે છે કે) અધ=આધ્યો માણસ, શકટ=ગાડાંને જે=જે કહિ, નજર ન દેખે=નજરે જોઇ ન શકે, તો=ત્યારે, શ્યુ કીજે શકટે=ગાડાંથી શુ કરાય ? તેમા ગાડાનો શો વાક !

ભાવાર્થ

પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ અને વાયુ-આ ચારે ભૂતો કહેવાય છે તે ચારને ઝોડીને આત્મતત્ત્વનુ હોવાપણુ જુદુ અભવતુ નથી એમ ચાર્વાક મતવાળો-

નાસ્તિકમતવાદી કહે છે (તેનાપર આનંદનજી મહારાજ આશ્ચર્ય કરે છે કે) જો
'આધર્મો માણુમ ગાડાને આખે દેખી ન શકે, તો તેમા ગાડાનો શો અપરાધ છે ?

પરમાર્થ

નાસ્તિક મતવાળા અથવા બૃહસ્પતિના અનુચારીઓ એમ કહે છે કે, પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ
અને વાયુશ્રી આ જૂનો એન્ડા યવાથી સર્વ પાથો યાત્રે પશુ તે શિવાય " આત્મા " એવો
બિન પાર્થ છજ નહીં આ આ જૂનો મગવાથીજ ચૈતન્ય સમિત ઉત્પન્ન થાય છે એ
ન્યારે એ જૂનો વિખરાઇ જાય છે ત્યારે તે નષ્ટ થાય છે એજને ચાર જૂનોથી બિન એવી આ
ત્માની મત્તા મલવી સમ્તીજ નથી આ વાત પ્રત્યક્ષ બાધકારક લાગે છે એટલે કે મુઠામા ચારે
જૂનો ઠોર છે છતાં ચૈતન્ય હોતુ નથી એ વાત દરેકને અનુભવિત છે તેમજ જે ચાર જૂનો મળ
વાથી ચૈતન્ય સક્તિ પ્રગટ થતી માનવામા આવે છે તે ચાર જૂનોમા પૃથક્ પૃથક્ ચૈતન્ય સક્તિ
ની મત્તા પશુ દેખાતી નથી આતુ છતાં પશુ માનવામા આવતુ નથી તેથી કહે છે કે, આધર્મો
જો માઝ જેવો રચુ ન પાથ પશુ ન જોઇ શકે તો પછી તેમા ગાડાને શુ કરીએ ? મતવચ્ચ કે જેને
દષ્ટિ નથી તે ગાડુ પશુ નજરે ન જોઇ શકે, તેથી કઇ ગાડાનો અભાવ કે અપરાધ થતો નથી તેમ
પોતે આત્મારૂપ ઠોવા છતાં અને અનુભવમા આવતાં છતાં આત્મા ન માને તેનુ શુ કરીએ ?

એમ અનેક વાદી મત વિભ્રમ, સકટ પડિયો ન લહે;

ચિત્ત સમાધ તે માટે પૃષ્ઠુ, તુમ વિણ તત કોઈ ન કહે સુ૦ ૭

શબ્દાર્થ

એમ=એ રીતે, અનેક મતવાદી=બુદ્ધા બુદ્ધા મતવાદીઓના, મત
વિભ્રમ=મતની ગડબડ, (તે રૂપ) સકટ=ક્રોધ, (તેમા), પડિયો=ક્રસાઇ
પડેલો પુરૂષ, ન લહે=પામી શકે નહિ, (શુ : તો કે) ચિત્તસમાધ=મનની
મમાધિ-મનની શાંતિ, તે માટે=તે કારણે પૃષ્ઠુ=હુ તમોને તત્ત્વ (શુ છે : તે)
પુષ્ઠુ છુ (કારણ કે,) તુમ વિણ=મારા વિના, તત્ત્વ=તત્ત્વ, કોઇ ન કહે=
કોઈ કહી શકે તેમ નથી

ભાવાર્થ

આ પૂર્વે કહ્યા તે પ્રકારે અલેક બુદ્ધા બુદ્ધા મતવાદીઓના જે દર્શનવાદ
તેની બ્રાતિડપી કદમા હુ પડ્યો છુ, તેથી હુ આ મતત્ત્વ પામી શકતો નથી,
તેથી મારા મનની શાંતિ માટે હુ આપને પૃષ્ઠુ છુ, કેમકે આપ મિવાય કોઈ બીજા
મતવાળા યથાર્થ આ મતત્ત્વ કહી શકતા નથી

આ પ્રમાણે વેદાંત, માખ્ય, બૌદ્ધ અને નાસ્તિક આદિ અનેક મતવાળાઓ આત્મસ્વરૂપ જુદે જુદે પ્રકારે કહે છે એવીરીતે અનેક મતવાળાઓના કથનથી, આત્માનું ખરૂં સ્વરૂપ કેવું હશે ? તે ન જાણાતા ઉંટો મમ વેદ થાય તેવું છે તે એ કે કોણ જાણે આત્મા એક હશે, કે અનેક હશે ? નિત્ય હશે કે અનિત્ય હશે ? ક્ષણિક હશે કે મુદ્દન હશે નહિ ? એવી રીતે બાતિ પેદા થાય તેવું છે આ એકાંતવાદીઓના મતરૂપ સંકટમાં પડેલા એવો હ, ખરૂં આત્મતત્ત્વ જાણી શકતો નથી અને માગ ચિત્તમાં કલેશ ગહે છે આ કલેશ મટાડવાને માગ ચિત્તની મમાધિ માટે આપને વિનવિત કરે છું કે, આપે આત્મતત્ત્વ શી રીતે ? અને કેવું જાણ્યું છે ? તે કૃપા કરીને મને કહો કેમકે આપવિના બીજો કોઈ મને ખરૂં તત્ત્વ કહે તેમ નથી

વલ્લતું જગગુરુ ઈણિપરે ભાલે, પક્ષપાત સબ છડી,
રાગ દ્રેષ મોહ પલ્લ વર્જિત, આતમસુ રહ મંડી મુ ૦ ૮

શબ્દાર્થ.

વળતું = (પૂર્વની ગાથામાં ભગવાન પ્રત્યે પ્રશ્ન કરેલા તેના), વળતા જવાબમાં, જગગુરુ = જગદ્ગુરુ = જિનેશ્વર ભગવાન, ઈણિપરે = આ રીતે, માખે = કહે છે - જાણવે છે કે, પક્ષપાત સબ છડી = બધો પક્ષપાત - દષ્ટિરાગ - દુરાગ્રહ છોડીને, (એટલે કે), રાગ = સ્વમત રાગ, દ્રેષ = પરમત દ્રેષ, (અને) મોહ = અજ્ઞાન, (એ ત્રણે) મખ = પક્ષ, વર્જિત = રહિત - અસત્ પક્ષ છોડી દધને (કેવળ) આતમસુ = આત્મતત્ત્વ સાથેજ રહ = પ્રીતિ, મંડી = માંડીને, (પછી શું કરવું ? તે આવતી ગાથામાં કહે છે)

ભાવાર્થ.

મે પ્રશ્ન પૂછ્યો હતો તેના ઉત્તરમાં જગતના ગુરુ શ્રી મુનિસુમતસ્વામી ભગવાન આ પ્રમાણે કહે છે કે, મતનો સઘળો આગ્રહ છોડીને, તથા રાગ, દ્રેષ અને મોહનો પક્ષ છોડીને, અને આત્માની સાથે પ્રીતિ માંડીને, એટલે આત્મામાં લય લગાડીને (આત્મધ્યાન કરવું એનો આગળની ગાથા સાથે સબ ઘ છે)

પરમાર્થ

માગ પ્રશ્નના જવાબમાં ભગવાને ઉત્તર આપ્યો કે, આત્મતત્ત્વ જાણવાને માટે, પ્રથમ

પક્ષપાત, રાગ, રૂપ અને મોહનો પક્ષ છાડવો અને પછી આત્મામાં લય લગાડવી એટલે પોતાની મેલેજ આત્મતત્ત્વ સમજશે.

મનમન્વનો ત્યાગ કરવાથી જુદા જુદા દર્શનાઓએ જે એવતિ આત્માનું સ્વરૂપ કહ્યું છે, તે બધાં મનમાંથી દૂર થશે તેમજ ગન દ્વેષ અને મોહના ત્યાગથી અજ્ઞાનના નાશનો અને અજ્ઞાનનો નાશ થશે એટલે શુદ્ધ જ્ઞાન અર્થાત્ જ્ઞેય જ્ઞાન થતા યથાર્થિય આત્મસ્વરૂપ મમજશે.

મન્યમ્ત્વનાને તેમજ મતિ વ્રત, અવધિ અને મન પર્વજ્ઞાનાને ભગવાને જેવું આત્મ સ્વરૂપ જાણ્યું અને અનુભવ્યું છે તેવો અને તેટલો અનુભવ થતો નથી માટે આ જાણમાં કહ્યા પ્રમાણે નરાનર વરતાય તો અન્યાયાધ મુખરૂપ મોક્ષની અનર પ્રાપ્તિ થાય તેમ છે.

આત્મ ધ્યાન કરે જો કોડ, સો ફિર ઈશ્વમે નાવે,
વાગજાલ વીજુ સહુ જાણે, એહ તત્ત્વ ચિત્ત ચાવે. મુ ૯

શબ્દાર્થ

આત્મ ધ્યાન=(પોતાના) આત્મતત્ત્વનું, (સ્થિર ચિત્તથી) ચિત્તન,
(તે) કરે જે કોઈ=જે કોઈ (જિજ્ઞાસુ) કરે, (તે) સૌ=તે પુરૂષ, (સ્વાત્મ-
લયરૂપ મુકિતપદ પ્રાપ્ત કરી), ઇશ્વમે=આ સ સારમા, નાવે=નહિ આવે (બાકી
એ સિવાય) વાગજાળ બીજું સહુ જાણે=બીજું બધું તો વાગજાળ જાણવું
એટલે (લોકોને ઠગવા ખાતર) વચનરૂપ જાળ ઉભી કરી છે એમ સમજવું
એહ તત્ત્વ=આ તત્ત્વ-પરમાર્થની વાત છે (અને તેનેજ) ચિત્ત=પવિત્ર
અત કહણ, આવે=આહે છે

બાવાર્થ

ઠાણવું વસ્તુને ધ્યેયપણે ન્યાયી તેમા ચિત્તને જોડી રાખવાની જે ક્રિયા તેને ધ્યાન કહે છે અને તેવું આ મા અબધી જે ધ્યાન તે આત્મધ્યાન જે ઠાણ કરે તો ફરીને તે આ મનારમા આવે નહીં બીજું બધી વાગજાળ એટલે બોલવાનીજ માત્ર અતુરાઇ છે, તેથી વસ્તુતત્ત્વે આત્મધ્યાન રિપાય બીજું કંઈ ઉપયોગી નથી એટલે બીજા મધ્યાને માત્ર વાગજાળ ઉપેજ જાણવું, અને એવી રીતના તત્ત્વને મનની અદર ચિત્તવું

પરમાર્થ

મોક્ષમાત્રમા બનાવ્યા પ્રમાણે યમ, નિરમ આસન પ્રાણાવાય, પ્રત્યાહાર અને

ધારણા સાધીને, માતમી દશા જે ધ્યાન, તે ધ્યાનમા અન્યનું ધ્યાન ન કરતા, જે માન આત્માનું ધ્યાન કરે તેનું ભવમણુ ટળી જાય, તથા તે અન્ય દર્શનીઓની જાળમા પણ ન દમે, અને તેને આત્માનું સંપૂર્ણ સ્વરૂપ સમજાય તેમ છે આ શિરાય ખીજા જે ક્રિયાકાંડ નિગેરેના કથનો છે તે ના જાળ રૂપ છે તેનાથી ચિત્તશુદ્ધિ થાય ખરી, પણ આત્મસ્વરૂપ પ્રાપ્ત થતું નથી જ્ઞાનસાગરજી મહારાજનું તો કહેવું છે કે-જપ, તપ, નિયમ, પૂજા નિગેરેને વચનોનું જાળ જાણે અને તેમ જાણી જો આત્મા ધ્યાન કરે, તો એજ ભમગીને દષ્ટાતે “જેવો ધ્યાવે તેવો થાવે” એમ પોતે પોતાનું ખરું સ્વરૂપ, જે અનેક ડાંપનાઓથી અનાદિ કાળથી જુદી ગયો છે, તે પ્રાપ્ત કરે

જેણે વિવેક ધરી એ પલ્લ મહિયો, તે તતજ્ઞાની કહીએ,
શ્રી મુનિસુવ્રત કૃપા કરો તો, આનદધન પદ લહિએ મુ० ૧૦

ગૌપ્યાર્થ

(માટે) જેણે=જે પુરૂષે વિવેક=સદ્વ્યસદ્વસ્તુ પરીક્ષકયુક્તિ, ધરી= ધારણ કરીને, એ=એ પૂર્વોક્ત, (નિજાત્મધ્યાનરૂપ), પખ=સત્ પક્ષ, ગ્રહિયો =ગ્રહી ઠોચ, તે=તે પુરૂષજ, તતજ્ઞાની=તત્ત્વજ્ઞાની-તત્ત્વજ્ઞ, કહિયે=કહેવાય (તેટલા ખાતર), શ્રી મુનિસુવ્રત=હે શ્રીમન્ મુનિસુવ્રત નામના તીર્થીકર દેવ ! કૃપા કરો તો=(તમે અમારા ઉપર) મહેરબાની કરો તો, (અમે) આનદધન પદ=આનદથી ભરપૂર મુક્તિરૂપ સ્થાન, લહિયે=પામિયે

ભાવાર્થ.

જે મનુષ્યે સદ્ અનદ વસ્તુનો વિવેક ધારણ કરીને ઉપર કહ્યો તે આત્મધ્યાનનો પક્ષ ગ્રહણ કર્યો છે તે મનુષ્યનેજ તત્ત્વજ્ઞાની કહેવો

હે શ્રી મુનિસુવ્રત નામના વીશમા તીર્થીકર લગવાનું, જો આપ મહેરબાની કરો, તો અમે મોક્ષ પામીએ તેમ બને

પરમાર્થ

જે મનુષ્ય નસ્તુનિચારથી સદ્ અસદ્ વસ્તુનો વિવેક કરીને, અથવા જડ ચૈતન્યનો વિવેક કરીને, અનુભવપૂર્વક આત્મજ્ઞાન કરવાને માટે રાગ, દેવ, મોહ અને અજ્ઞાનનો પક્ષ ઠેડીને આત્માનું ધ્યાન કરે, તેને તત્ત્વજ્ઞાની કહેવા હે શ્રી મુનિસુવ્રત સ્વામી મહારાજ ! જો આપ માન પર કૃપા કરો, તો આનદધનનું પ પામું તેમ 'શુ માટે હે લગવનું' મારાપર કૃપા કરીને, જેમ આપ શુદ્ધ આત્મપદ પામ્યા, અને આપે જેમ શુદ્ધ આત્મતત્ત્વ જાણ્યું, તેમ આપણું તે અન્યાયાધ સુખ પામું (આવી રીતે સ્તવના નનાગ શ્રી આનદધનજી મહારાજને કહ્યું છે-સચચું છે)

શ્રી નમિનાથ જિન સ્તવન.

પદ્ દરસન જિન અગ મળીજે, ન્યાય પઢંગ જો સાધેરે;
નમિ જિનવરના ચરણ ઉપાસક, પદ્ દરસન આરાધેરે પ૦ ?

શબ્દાર્થ.

પદ્દરસન=(સાખ્યદર્શન, યોગદર્શન, બૌદ્ધદર્શન, મીમાસક દર્શન, આર્વાકદર્શન, અને જૈનદર્શન), એ છએ દર્શનો, જિન=જિનેશ્વર ભગવાન, (તેમના મહાન શરીરના), અગ=અગરૂપે, ભણીજી=કહેવાય છે (તે શી રીતે? તો કે), ન્યાયપઢંગ જે સાધેરે=જે પઢંગ ન્યાસ-છ અગોમા ન્યામ-જિન ભગવાનની આકૃતિમા છ અગોમા છ દર્શનોની સ્થાપના, સાધેરે=સાધવામા આવે-બનાવવામા આવે (તો છ દર્શનો જિનના અગરૂપ જણાશે)

(હવે) નમિ=નમિનાથ નામના એકવીશમા તીર્થ કર ભગવાન, જિનવરના=જિનેશ્વરના, ચરણ ઉપાસક=પદ્સેવાપરાયણ-કિવા તેમની પ્રતિપાદિન ચરણક્રિયાને સાચવનાર (પરા જૈનો) પદ્ દરસન આરાધેરે=છએ દર્શનોને આરાધનારા જણવા

બાવાર્થ

છ એ દર્શનોને શ્રી જિનદર્શનના અગરૂપ જાણવા જે પ્રભુમા જ્યે દર્શનોની સ્થાપના કરીને, તેમના દશને આરાધે તો શ્રેષ્ઠ એવા શ્રી નમિનાથ નામના એકવીશમા તીર્થ કરના ચરણોની જેવા કરનાર છએ દર્શનોને સેવે છે એમ જાણવુ

પરમાર્થ

પાળના શ્રી મુનિમુવતનાથની અનનામા જે જુદા જુદા રીતે સ્વરૂપ કહ્યુ તે એમની અપેક્ષાએ મર છે અને એ મધાનોની અપેક્ષાથી વસ્તુસ્વરૂપ જાણનાર માન જે નદર્શન છે તેથી જેમા એ છએ દર્શનોનો સમાવેશ થાય છે એવુ જે જૈન દર્શન તેના આ જ્યે દર્શનો અગરૂપ છે

જેમ પગ હાથ પેટ અને મસ્તક રૂપ અવયવોથી આપુ શરીર કહેવાય છે તેમ અથવા શરીરમા પગ હાથ પેટ મસ્તક વિગેરેનો સમાવેશ થાય છે તેમ તે જ્યે દર્શનો પણ શ્રી

જિનેશ્વર ભગવાનના અગરૂપ છે, અને હજી દર્શનોતુ મથા રચિત સ્વરૂપ મમજીને જે આગધન
હરે, તેને નમિજિનેશ્વરના અગરૂપો ઉપાસ- જાણવો, અથવા િમિજિનેશ્વરના અગરૂ ઉપામજીને
હજી દર્શનોતો આગધક જાણવો

જિન સુરપાદપ પાય વચ્ચાળો, સાંસ્ય જોગ દોય મેદે રે;
આતમ સત્તા વિવરણ કરતા, લહો દુગ શ્રગ શ્રખેદે રે. ૫૦ ૨

શબ્દાર્થ.

(૫૬ ગ ન્યાસની રીત બતાવે છે), જિન=જિનેશ્વર ભગવાન, (તે ૩૫)
સુરપાદપ=કટપતરૂ, (તેના), પાય=મૂળિયા ૩૫ે બે પગો, વખાણો=વર્ણવો તે
શુ ? તો ઠે) સાખ્ય જોગ દોય મેદેરે=(કપિલ મુનિ પ્રણિત) સાખ્ય દર્શન,
અને, (પત જલિ મુનિ પ્રણિ) યોગ દર્શન, એમ એ બે મેદો, (તે બે પગો
જાણવો) (એ બે દર્શનો) આતમસત્તા=આત્માની સત્તા-આત્મા છે, એવી
પ્રતિપત્તિ, (તેતુ) વિનરણુ=મુથાસો કરતા-આપના ચકા, લહો=માનો, દુગ=
જેડી-બે, અગ=અગ ૩૫, અખેદેરે=કદ પણ ખેદ નહીં ધરતા (અહીં "અ
ખેદ" એ ક્રિયાવિશેષણ "વિનરણુ કરતા" એની સાયે જેડીએ તો જેડી ગકાય
અને "લહો" એ પદની સાયે જેડીએ તો પણ જેડી શકાય)

ભાવાર્થ

જિનમતરૂપી કટપટક્ષના પગરૂપ અથવા મૂળરૂપ સાખ્ય દર્શન અને યોગ
દર્શન એટલે નેયાધિહોતુ દર્શન છે તે જાનને દર્શનો આત્માની ગણિતુ મુકુટ
વિવેચન કરનાર છે, તેથી તે સાખ્ય અને યોગ દર્શનને ખેદ ગણ્યા વિના જ જિન
મતરૂપી કટપટક્ષના બે અગો ધારે

પરમાર્થ.

સાખ્યમત અને યોગમતને આ જિનમતરૂપી કટપટક્ષના મે પગરૂપ ધારવા સાખ્યમતનુ
અને યોગમતનુ કટુ આત્માની મતાના મન ધનુ છે અને તેઓ આત્માના મતાનુજ વર્ણુન
કરનાર છે, તેથી એના મત શ્રી જિનેશ્વરના મતના પગરૂપ છે એમ ધારે

"સાખ્યદર્શનમા અનેક આત્માઓ માનેવા છે, પ્રત્યેક શરીરે લિન આત્મા માનેવા છે તેમ
ની મજાતરૂવો પુરીશ છે, તેમા પાય માને દ્રિય, પાય કર્મે દ્રિય, પાય જ્ઞાન પાય તનમાત્ર તથા મન,
'૦

ભુદ્ધિ, ચિત્ત અને અકુશલ આ ચોવીસ તત્ત્વોથી કિલ્લ એવો આત્મા છે અને અકર્તા તથા અભોક્તા છે પ્રકૃતિના વિકારરૂપ જગત છે આ પ્રમાણે તત્ત્વજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી પોતે આત્મા કૃતેશથી મુક્ત થાય છે અને મુક્ત આત્મા અકર્તા, અભોક્તા વિગેરે નિર્ગુણી થઈ રહે છે માટે રાગરોષાદિ મૂળ પ્રકૃતિના કાર્યને પોતાનું કૃત્ય ન માની, તટસ્થ થઈને વતવું જગતનો કર્તા ઠાઈ નથી, અને આત્માને કમ બધ મતો નથી”

જ્ઞેન દર્શનમા નિશ્ચયનય છે, તેનાથી પણ આત્માને કર્મબંધ માનેલો નથી વળી મોક્ષસ્થામા આત્માના અનંત જ્ઞાન, દર્શન વીર્ય અને સુખ એ ગુણો રહે છે ખરો પણ વીર્યનો ઉપયોગ થતો નથી વિગેરે ન્યા ન્યા આત્માના મતાનું વર્ણન આવે છે, ત્યા ત્યા ધર્મી ખામતોમા માખ્ય દર્શનના વિચારો જ્ઞેન દર્શનના વિચારોને મળતા છે, તેથી આ દર્શન જ્ઞેન દર્શનના અગરૂપ છે જે ધણા ભેગા મળવાથી વસ્તુની પૂર્ણતા થાય, તે દરેકને છટા છટા મ્હેતા મળ વસ્તુના અગરૂપ દહેવાય છે

યોગ અથવા નૈયાયિક દર્શનવાળા, પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ, આમરા, કાગ, દિશા આત્મા,
 ૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮
 અને મન એમ નવ તત્ત્વોને માને છે ઇશ્વરને જગતના કર્તા માને છે વળી આમા આમુક્ત તત્ત્વ જે આત્મા તે મુક્તપણાને પામે છે કતા ઇશ્વર છે, અને આત્માને કાર્યના તરણરૂપ માને છે
 યોગમતમા ખ્વેશ અને કર્મોદ્ધિ રહિત તે મુક્તિ અને મુક્તપણું મેળવવા માટે ચિત્તવૃત્તિના નિરોધને ઉપાર બતાવ્યો છે યોગમા રાજયોગ અને હયાયોગ એવા બે વિભાગ છે હયાયગથી મને છીને રમ વિરમ આસન, પ્રાણાયામ, પ્રત્યાહાર ધ્યાન, અને સમાધિ વિગેરે
 ૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮
 ઉપાસથી ચિત્તને વશ રી, આત્મા મુક્તપણ પામી શકે છે

ગજયોગમા હડ નથી એટલે જગતકારે વાયુ આદિકોનો શેષ કર્યાંના સદજ વિચારવાગ મનો શાત રી આત્મા નેશ કર્મોદ્ધિ છુટો થઈ શકે છે આ પ્રમાણે આ બંને મતો જુદી જુદી રીતે આત્માના મતાનું વર્ણન કરનાર છે તેથી જ્ઞેનમતના અગરૂપ છે જે આત્માની મતા બ, તેનાથી બધા ભીં થાય છે એટલે આ બંને મતોને જિનમતના મળરૂપ લા છે

**ભેદ અભેદ સુગત મિમાંસક, જિનવર ટોચ કર ભારી રે;
 લોકાલોક અવલબન મજિયે, ગુરુગમથી અવધારી રે ય૦ ૩**

ગૌહાર્થ

ભેદ અભેદ=શષ્ટે શષ્ટે બહુલાઈને જુદા હોવું તે ભેદ, અને હ મેશ અકરૂપ કાયમ રહી વ્યાપક રહેવું તે અભેદ, (એમ અનુક્રમે ભેદવાદી અને

અભેદવાદી) સુગત મિમાંસક=સુગત યુક્ત પ્રણીત બૌદ્ધ દર્શન અને જૈમિનિ મુનિ પ્રણીત પૂર્વ મિમાંસા તથા વ્યાસમુનિ પ્રણીત વેદાત રૂપ ઉત્તર મિમાંસા, વળી મિમાંસક દર્શન, (તે) જ્ઞાનવર=જ્ઞાનેશ્વર ભગવાનના, હોય કર બારીરે=મ્હોટા બે હાથ છે, (આ બે હાથ) લોકલોક=પદ્મવ્ય જેમા રહે છે એવુ ગોળક તે લોક, અને કેવળ આકાશમય અનંત પ્રદેશ તે અલોક, (તેના) અવલબન=આધાર રૂપે રહેલા છે (માટે તેમને) ભજ્યે ગુરુ ગમથી અવધારીરે=ગુરુ પાસેથી મેળવેલ ખર્ગી સમજ પ્રમાણે ચોકસ કરીને ભજવા જોઈએ (ગુરુગમ એ છે કે, આત્મા એકાંત ભિન્ન પણ નથી અને એકાંત અભિન્ન પણ નથી, પણ કાઈ અપેક્ષાએ ભિન્ન છે અને કાઈ અપેક્ષાએ અભિન્ન છે માટે સાપેક્ષપણે અમુક પક્ષ ભજવો જોઈએ)

ભાવાર્થ

બૌદ્ધ મતવાળા આત્માને ભિન્ન માને છે, અને મિમાંસક મતવાળા આત્માને અભિન્ન માને છે, એ બન્ને મતો શ્રી જ્ઞાનેશ્વર ભગવાનના અગના બે મોટા હાથ રૂપ છે લોક એટલે ભૂગોળ કે જેમા ધર્માસ્તિકાય વિગેરે હોય તેવો ભાગ, અને શરીરમા ધ્રુવર ધથી નીચેનો ભાગ તે લોક અલોક એટલે જેમા જીવ કે પુદ્ગલ ન જઈ શકે, એવો ધર્માસ્તિકાય અને અધર્માસ્તિકાય શિવાયનો આકાશનો ભાગ, અથવા લોક નહિ તે અલોક, તે બન્નેનો આધાર બહુશુભ એવા તરવોપદેષાએ આપેલી સમજ પ્રમાણે જાગીને અવધારવો

પરમાર્થ

બૌદ્ધ મતમા આત્માને ક્ષણિક માનેલો છે, પરંતુ સ્વભાવમા જે ક્ષણે ક્ષણે ફેરફાર થાય છે, તેને વધી, માત્ર એક ક્ષણનાજ આયુષ્યવાળો, અથવા ક્ષણવારજ રહેનાર, એવો વિદ્યાન ધાતુ માનેલો છે એટલે એક મેદમા પણ ક્ષણે ક્ષણે આત્મા બળવાતો હોવાથી પ્રત્યેક આત્મામાં તેવો ભેદ માને છે જ્ઞાનેશ્વર ભગવાનના દર્શનમા પણ સ્વભાવમા જૂદા જૂદા એવના જ્ઞાનરૂપ અને વિભાવમા કર્મને આશ્રિત પુદ્ગલથી પ્રાપ્ત થયેલા દેહોમા પર્યાયને ક્ષણેક્ષણે બદલાતા માન્યા છે, એટલે બૌદ્ધદર્શને પર્યાયનો ફેરફાર મૂળના ફેરફારરૂપ માન્યો છે આ રીતે પર્યાયાર્થિક નય પ્રમાણે બૌદ્ધદર્શન ખરૂ છે, અને જ્ઞાનેશ્વરના અગરૂપ છે પર્યાયથી આત્મા ક્ષણે ક્ષણે બદલાય છે એમ કહેવું અમલ નથી પણ કેટલેક અંશે સત્ય છે વ્યવહાર નયથી પર્યાયાતર કાળથી આત્માને જોતા બૌદ્ધદર્શન યથાર્થ છે

હવે મિમાંસકો આથી વિપરીત સર્વમા એકજ આત્મા માને છે તેની એક શ્રુતિ આ પ્રમાણે છે.—

एक एव हि भूतात्मा, भूते भूते व्यवस्थित ।
एकधा बहुधा चैव, दृश्यते जलचद्रवत् ॥ १ ॥

અર્થ — એક જ આ મા છે અને તે પ્રાણીમાનમાં વ્યવસ્થિત થયેલા છે જેમ ચંદ્રમાં એક જ પ્રકાર પશુ હોય તે નામા જુલુ । હવે તે ચંદ્ર જેવાય કે તેમ આ મા એક જ પ્રકાર પ્રત્યેક જગતે કિત લિ । દેખાત છે । નથી મનુ કે કે —

“ एक सर्वगतो नित्य पुन विद्युणो न चाभ्यति न मुच्यते ”—इत्यादि

અર્થ — આત્મા એક છે મનુ જન છે નિત્ય છે વળી જેને વિદ્યુગુ માવા ક્રમતા નથી, વિગેરે ભાવાય એ કે આત્મા એક છે નિત્ય છે અને અમંથ છે, તેને ત્રણ શુભો બાધા કરી જ તા નથી આપુ માનનાર છે તે પશુ મરોમર છે હવે જ્ઞાનર્શન પ્રમાણે આત્માની સત્તાનુ પ્રહણ કરીએ સવ આત્માની સત્તા એક મગ્ની હોનાથી એક છે અને આત્મામાં નિશ્ચયનયને મતે અમંથ નથી તેથી આ ર્શન પશુ જિનના અગરૂપ છે જીવ ર્શનનુ વ્યવહારનરાપેક્ષ પ્રવર્તન છે તેથી તે કામે દાય અને મિમામકાનુ નિશ્ચયન પ્રમાણે પ્રવર્તન છે તેથી તે જ્ઞાન દાય કલો છે આ પ્રમાણે જુલુ જુ । ર્શનને જિનના અગરૂપ કલા છે, તેમાં અતિવન મગ્ની આશન છે તેથી તે શુભમથી મમગ્નો.

બહારની નીચેના ભાગ તે લો અને બહારની ઉપરના ભાગ તે અને આ ર્શનથી માનન અને નિગનવન ધ્યાન મુચ્યુ છે પ્રથમ ચેક પૂક, તથા કુલ જી થી માનવન ધ્યાન થયા પછી નિગનવન ધ્યાન થઈ રહે છે અને આના ધ્યાનના અભ્યાસી મહાયોગીઓના મળી આશયને જાણવા યોગ છે તેથી અભ્યાસ કરનાર યોગીઓએ કુમહાયોગથી જ્ઞાન મેળવી ર્શનને જિનેશ્વર ભગવાનના અગરૂપ સ્થાપી ધ્યાન કરી આ દશને જિનના અગરૂપ છે કે કમ ? તેને મનુભન મગ્નો એમ મનાંતો આશન જાણી છે પછી તે બહુ મહાયોગ કહે તે ખર.

लोकायतिक कूख जिनवरनी, असविचार जो कीजे रे,
तत्त्वविचार सुधारस धारा, गुरुगम विण किम पीजे रे पठ ४

ગણદાર્થ

લોકાયતિક=એકમા ફેલાયેલ તે લોકાયત=આવાંકે દર્શન-બૃહ-પતિ પ્રણીન નાસ્તિક મત-તેમજ વર્તમાન કાળમાં ચાલતો પરિણામવાદ (ઇર્વા-લ્યુથન ધિયરી) તે, કૂખ જિનવરની=જિનેશ્વર ભગવાનની કુશિરૂપે છે (કમકે, જગતનો ટોધ કર્તા નથી, પણ વસ્તુસ્વભાવના અનુસારે અનાદિ

કાળથી જગત્મા ઉત્પત્તિ, સ્થિતિ અને લય—અથવા આવિર્ભાવ અને તિરો-
ભાવ યથા કરે છે. એ સિદ્ધાંતને અનુસરી લોકાયન મતને કુખરૂપે ગણી
શકાય, તેજ વાત કહે છે કે), અસ વિચાર એ ક્રીજરે=એ અસ એટલે
અમુક ભાગ—અમુક સિદ્ધાંત, તેનો વિચાર કરીએ, અર્થાત્ અમુક અપેક્ષાથી
વિચાર કરીએ તો તે અસે, તે દર્શનનો વાદ યથાર્થ ઠરે છે, (પરંતુ આ રી
રીતની), તત્ત્વ વિચાર સુધારસ નારા=પરમાર્થ વિચારણાઉપ અમૃતરમ્ની
ધારા તે, શુદ્ધગમ વિણુ=પર સમયના જાણુ ગુરુમહારાજની પાસેથી મેળ-
વેલ રહ્ય વગર, કિમ પીજી=શી રીતે પી શકાય ? શી ગીતે ગળે ઉતરે ?

ભાવાર્થ.

લોકાયતિક એટલે નાસ્તિક અથવા બૃહુઅપતિના મતને માનનારા તે જિને
શ્વર ભગવાનનું પેટ છે એમ એક ભાગથી તે વિચાર કરીએ તો લાગે છે આત્મ
તત્વના વિચારરૂપી જે અમૃતરમ્ની ધાગ, તે ગુરુએ સમજ પાડ્યા વિના શી ગીતે
પી શકીએ ? શુદ્ધમહારાજ બનાવે તેજ તત્ત્વવિચારઉપ અમૃતની વાગનું પાન
કરી શકીએ

પરમાર્થ

લોકાયતિક એટલે નાસ્તિક ધર્મન છે તે, ધર્મ, અવર્મ પુણ્ય, પાપ, સ્વર્ગ, નર્ક, બંધ
કે મોક્ષ એમાનુ ડહપણુ માનતાજ નથી કાણુ કે આ જે દેખાય છે તે ગરીબી લિન્ન
આત્મા એવો પાર્થ નથી અને જ્યારે આત્મા નથી તો પત્રી પુનજન્મ કોનો ? અને
તેને અભાવે સ્વર્ગ નરક પણ તાના ? એમ શન્ય રૂપ માનનાગ નાસ્તિક છે આ ભરમા ખાવુ,
પીવુ ઝરિયોના ભોગ ભોગની સુખી થવુ એજ તેમનું ધર્મ ન છે

આ મતને માનનાગ ખરેખરા તો ભગવાનની કૃપા પ નથી પણ તે અશથી વિચાર
કરીએ તો, તેઓ પણ ભગવાનની કૃપારૂપ લાગે છે કૃમ એવે પેટનો જે ભાગ છે, તે ખાલી
છે—શન્ય છે—મજા વિચારનું મ્થાન છે વળી પ્રથમ ગન્યમાથી વિચાર થાય છે એટલે પ્રથમ જ્ઞાં
સુધી જીવને પ્રાઇ પણ દર્શનનું જ્ઞાન થયુ નથી, આ સુની બધા જીવો નાસ્તિકજ છે અને જ્ઞાન
થયા પત્રી તત્ત્વવિચાર કરી શકે છે, તેથી નાસ્તિક ભગવાનની કૃપાઉપ છે

જ્યારે જ્ઞાન કરવુ હાંડ છે ત્યારે પણ આમ બધી વિચાર કરનાનો છે તે શુદ્ધમથી જાણવો
તત્ત્વવિચારઉપ જે અમૃત રમ્ની ધાગ, તેનો જ્ઞાન શુદ્ધમવિના કઇ ગીતે મળે ? શુદ્ધમ
વિના તે જ્ઞાન મળી શકતો નથી, માટે શુદ્ધના અણુ મળી મેલા કરી તેજ યોગ્ય છે

જૈન જિનેશ્વર ઉત્તમ અગ, અત્તરગ વહિરમે રે,

અચ્ચરં ન્યાસ ધરા આરાધક, આરાધે ધરી સંગે રે.

શબ્દાર્થ

જૈન=જૈનદર્શન તે, જિનેશ્વર ઉત્તમ અગ=જિનેશ્વર ભગવાનનું ઉત્તમ
 ભાગ કહેતા મસ્તકરૂપ છે (માટે તેને) અતગ ગ=અતર ગથી-અતગના
 શુદ્ધ પ્રેમથી, (નયા) બહિર ગરે=બહિર ગથી-બહારના વ્યવહારિક આચરણથી,
 અક્ષર ન્યાસ યરા આરાધક=નર્ણુનિન્યાસ ભૂમિરૂપે આરાધના કરનારા
 જિનેશ્વરની આકૃતિમા તે તે અગે તે તે દર્શનોને અક્ષરોથી ન્યસ્ત કરીને,
 તે પ્રદેશની આરાધના કરવા ઇચ્છતા પુત્રો, આરાધે ધરી સગેરે=સાથે
 રાખીને આરાધન કરે છે

ભાવાર્થ

જિનેશ્વર ભગવાને કહેલું દર્શન તે જૈન, અથવા જિનેશ્વર ભગવાનની આ
 જ્ઞાઓ માનનારા તે જૈન તે જૈનદર્શન, જિનેશ્વર ભગવાનનું ઉત્તમ ભાગ એટલે
 મસ્તકરૂપ છે વર્ણોચ્ચારને દર્શાવવા માટે ડ પેવા “ ડ, ખ ” આદિ ચિન્હોની
 સ્થાપનાની ભૂમિને આરાધક, અક્ષરન્યામ અને ધરાને માથે ગાળીને આરાધે છે

પરમાર્થ

શુદ્ધ ૧૦૧ વ્યનોને જિનેશ્વર ભગવાનના જ્ઞાનના અગરૂપ જ્ઞા છે તેમ આ જૈનદર્શન
 છે તે જિનેશ્વર ભગવાનના મસ્તકરૂપ છે, ગરીબના સમગ્ર અપવેગોમા મસ્તક કોઈ છે શરીરનો
 ખીજો એકાદ અવનવ ડાય ન હોય-ઓઠો હોય તો માલી શકે પણ મસ્તક વિના ચાલે નહિ
 જી મસ્તક છે તે આખા શરીરનો આધાર છે નિચારના શક્તિ મસ્તકમા છે, અને તત્ત્વનિચાર
 કરવાનું મસ્તક સાધન છે મસ્તકથી શુભ નિચારવારા મુક્તપણ પમાય છે તેથી અતગ ગ એટલે
 અતગરૂપ રીતે જોતા પણ જૈન યન છે તે જિનેશ્વર ભગવાનનું ઉત્તમ ભાગ છે

આ જૈન દર્શન સત્યા મતોને પોતામા સમાવી શકે છે ખીજા મતો એક એક નબની અપે
 ક્ષાને મહેનારા છે અથવા માત્ર એક દર્શિમિદુ ઉપગથી વસ્તુ જોઈ તે વસ્તુ આવી છે એવી કલ્પ
 ના કરનાર છે તેથી મહાગથી જોતા પણ જે દર્શન મર્દ દર્શનોને પોતામા સમાવી શકે છે, તે
 દર્શન ઉત્તમ છે એટલે મસ્તકપણાને યોગ્ય ડ તેથી આ દર્શનની આરાધના કરનાર આગ
 ધકે આ જૈનદર્શનના અક્ષરન્યામ અને ધરાને માથે ગાળીને આરાધન કરવું એટલે કે શ્રીજિનેશ્વર
 ર ભગવાને જે જે આજ્ઞાઓ કરી છે તેને બરાબર સમજી તેમાથી એક અક્ષર માત્ર પણ જોહો
 ન કરવો અથવા અક્ષરમાત્રની સ્થાપના કરવામા ચૂંચુ નહિ તેમજ અક્ષર માત્રનું સ્થાપનાતર ન
 કરવું એટલે અક્ષરોને મરખા રાખી આગળ પાળી ન કરતા, ભગવાને કરે રી આજ્ઞા, અક્ષરે
 અક્ષર જેમ છે તેમ સમજી-સહ માની તે પ્રમાણે વર્તવું

ખીજી યોગની રીતિમા પુરુષાનર કૃપી, જિનેશ્વર મહાગગના અગને ડેકાણે દર્શનોના સ્થાપના કરી ત્યારે ધ્યાન કરવામા આવે, ત્યારે શુક્રમહાગગને ખતાવેના અક્ષરો, જે જે મધળે મ્યાપન કરવાના શુક્રમહાગગને મનાવ્યા હોય, તે તે મધળે મ્યાપન કરી ભગવાનના દર્શનને આ ગાથકે આગધતુ

આ ગાથામા ધણો શુભાર્થ છે, પણ તે વિશેષ તો મરુચર્યીજ મમજવો ચોખ્ય છે

જિનવરમાં સઘઠ્ઠા દરશન છે, દર્શને જિનવર ભજના રે,
સાગરમા સઘઠ્ઠી તટની સહી, તટનીમાં સાગર ભજના રે ૫૦ ૬

શબ્દાર્થ.

જિનવરમા સઘળા દરશન છે=જિનેશ્વરને ત્યા ખધા દર્શનો એકત્ર યર્ધને સમાય છે, (પણ) દર્શને=તે તે અમુક દર્શનમા, જિનવર=જિનેશ્વરની (શૈલીની), ભજનારે=કોઈક ખાખતમા શૈલી સચવાય છે, ત્યારે કોઈક ખાખતમા નથી સચવાતી (હવે આ વાત દાખલો આપી સિદ્ધ કરે છે) સાગરમાં=દરિયામા, સઘળી=ખધી, તટની=નદીઓ, સહી=નકી, (સમાધ જય છે), (પણ) તટનીમા=અમુક નદાંમા, સ ગર ભજનારે=અમુક મર્યાદા લગી સાગરરૂપ ગણાય છે, અને તે મર્યાદા બહાર સાગરરૂપ નથી પણ ગણાતી

સાવાર્થ.

જૈન દર્શનમા તે છે, અને તે શિવાયના ખીજા પણ મધળા મતો છે, અથવા તે મધળા મતોનો તેમા અમાવેજ યાય છે અને ખીજા મતોમા જૈન દર્શનનો તો માત્ર એક અંગ, અથવા યોડોજ ભાગ આવે જ જેમ અમુદ્રમા મરાગી નદીઓનો અમાવેજ યાય છે, પણ નદીમા અમુદ્ર તો અંગમાત્ર છે એમ જાણવુ

૫૦માર્થ

જેમ તમામ નીઓનો સમુદ્રમા સમાવેશ થાય છે, તેમ ધમના તૂ. ૧. જૂ. ૧ મતોનો જૈન દર્શનમા અમાવેશ થાય છે ની ૫૧ તમામાં નીકળી, અને ૫૧. ૧ ટેમ્ગાણી જગ્યામા થઈને કોઈક જેમ સમુદ્રને આસીને મળે છે, તેમ મીજા દર્શનો પણ, તે તે મતના અનેક પ્રવર્તક મહાત્માઓના મુખરૂપી પવ તમાથી નીકળી, અખતરૂપી ખા ૧૨૦ગવાળી જગ્યામા કિનારે ફરી, હોઈ જૈનમનરૂપી મહામાગગમા આસીને મળે છે, તેવી રીતે તમામ મતોનો જિનમનમા અમાવેશ થાય છે, પણ તમામ મતોમા જૈનમતનો તો માત્ર અંગ છે તેથી કહેવાનો સાચા અર્થ એટલોજ

કે, ગમે તે મનને ખડન કરવા અથવા તેની નિદા ધ્રુવાની પ્રવૃત્તિ ન કરતા, તેનું સ્વરૂપ જાણી મધ્યસ્થ ભાવ રહી, મન મનોમા શિરોમણિરૂપ એના વિનમનને હિપ્ત કરવા પ્રમાણે આગધર્મે

જિનસ્વરૂપ થઈ જિન આરાધે, તે સહિ જિનવર હોવે રે,
મૃગી ફલીકાને ચટકાવે તે મૃગી જગ જોવે રે   પ૦ ૭

ગાઠ્યાર્થ.

જિનસ્વરૂપ થઈ=રાગાદિકને છોડે તે જિન, તેના જેવા થઈ=અર્થાત્ જિનની રીતે રાગાદિકને છોડનારી નકલ કરતા થકા તન્મય=ધ્યાને આત્મ-પરિણામથી જિનસ્વરૂપ થઈને, (જે પુરૂષ) જિન=જિનદેવને, આરાધે=સેવે, તે=તે પુરૂષ, સહિ=નકી, જિનવર હોવે =પોતે જિન થાય (આ માટે દૃષ્ટાત આપે છે,) મૃગી=ભમરી ઇલીકાને=એળ નામના ઘીકાને, ચટકાવે=ચટકા મારે છે-કાઠે છે, (તેથી) તે=તે એળને, મૃગી=ભમરીરૂપે બનેથી, જગ=જગત્-જગત્ના લોક, જોવે રે=જુએ છે

ભાવાર્થ

જિનેશ્વર ભગવાનના જેવો થઈને પાતાને જિનેશ્વર ભગવાન રૂપ માનીને અથવા જિનેશ્વર ભગવાનના તદ્દાનર-લીન થઈને, જે માણુમ શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનની આરાધના કરે છે તે નકી જિનેશ્વર થાય છે જેમ ભમરી જ્યારે એળને ચટકા મારે છે ત્યારે તે એળ ભમરીરૂપ થઈ જાય છે, અને તે જાણતને (આપુ) જગત જુએ છે

૫ માર્થ

ભમરી એળો જે મારે છે અને તેના માથુ જુએ છે આ કામની વે નાથી એળની વૃત્તિ ભમરીના તાર ચર્મ જાડ અને તે તાર વૃત્તિથી એળ ભમરી થઈ જાય છે ઉપરમાગમા ભમરી માગીતુ વગર જે આ તેમા એળને લાગીને મરે , તથા તેને ચટકા મારે છે અને પગી બીજી માગી વાની જોવાનું જેવું વર બધ કરે છે આ બધ કરેલા ધરને મત્તર વિષ મુખી એમને એમ મધ ગમે છે તે જમાન એળ છે તે ભમરીના જેવની વ નાથી ભમરીતુ ધ્યાન કરતી મરીને તેજ જેવગમા ઉત્પન્ન થાય છે અને તે એળને ભમરીના જેવી પાખો તથા જે થાય છે મત્તરને વિષે ભમરી જોવાના તે ધરને જોવાના કામથી ફાડ છે એને પ્રથમથી એળ કે જે ભમરી થઈ ગઈ હોય છે તે ઉડી જાય છે તેમજ સમ્યક્સ્વરૂપ વગરથી આત્મા ૫ માતમાનુ ધ્યાન કરે છે, અને તે ૫ માતમાનુ ધ્યાન થતા આત્મા ૫ માતમારૂપ થઈ જાય છે અને તે જગતના મધ્ય લોકો જાણે છે, તેથી તેજ પ્રમાણે જે કોઈ

સાધક પૂર્વોક્ત રીતે, એટલે બધા વર્ણનો ભાગથી જિનેશ્વર ભગવાનના અગ્રણ્ય હેતુ ધ્યાનને જે જિનેશ્વર ભગવાનનું ધ્યાન ધરે, અને જિનેશ્વર ભગવાનના વૃત્તિને તાદ્રા-સ્વે સ્વે, અને છેવટે પોતે જિનેશ્વર ભગવાનના સ્વરૂપમાં લીન થઇ, જે માધ્ય-અભિનિવૃત્તિને જિનેશ્વર ભગવાનની આગધના હરે, તે આગધના ઠગના નક્કી જિનેશ્વર થાય.

ચૂરણિ ભાષ્ય સૂત્ર નિર્ચુકિત, વૃત્તિ પરપર અનુભવ રે,
સમયપુરુપના અગ કહ્યા એ, જે જેઠે તે દુરભવ રે પ૦ =

શબ્દાર્થ

ચૂરણિ ભાષ્ય સૂત્ર નિર્ચુકિત વૃત્તિ પર પર અનુભવને સૂત્ર સૂત્ર પૂર્વાચાર્ય વૃત્ત ચૂરણિ, ભાષ્ય, નિર્ચુકિત અને વૃત્તિ એટલે ધ્યાન ધરે તેમજ પર પરાનો અનુભવ આ, સમય પુરૂપના-સિદ્ધાન્તને અગ કહ્યા એ એ અગો કહ્યા છે જે જેઠે તે દુરભવ અમાન્ય કરે, તેને દુર્ભાવી (વધારે સસારમાં ભમતાને)

ભાવાર્થ.

ચૂરણિ એટલે મહાત્માકૃત છુટક પદની વ્યાખ્યા, સૂત્ર એટલે સૂત્ર એટલે ગણધર મહારાત્માદિએ રચેલો મૂળ પા- નિર્ચુકિત વચન અને વૃત્તિ એટલે ઠીકા, પર પરા અનુભવ મળેલો અનુભવ, તે સધળા સિદ્ધાન્તરૂપી પુરૂપના એકાદ્ય એકાદ્ય એકાદ્ય વધતા માને, અથવા ન માને, તેને દુર્ભાવી

પરમાર્થ

જેન દર્શનને જિનેશ્વર ભગવાનનું ઉત્તમ વચન સૂત્ર એટલે સૂત્ર, ભાષ્ય, ચૂરણિ નિર્ચુકિત, વૃત્તિ અને શુદ્ધ આગમ અથવા સિદ્ધાન્ત રૂપ પુરૂપ જે આ અનુભવ માને અને ગમે તે એટલે અથવા વધારે ન એમ સમજવું અને આવી રીતે શાસ્ત્રનું

આ એ અગો પ્રમાણે ન્યારે પચાથ જે એમ બાણુ આ તેનો અર્થ

પ્રમાણની

મુદ્રા વીજધારણા અક્ષર-ન્યાસ
જે ધ્યાવે તે નવિ વચીજે,

નાણું ક્રિયા કરી
 ને ક્રિયા કરી
 ॥ ખેદ રહ્યા કર છે

રાષ્ટ્રદાર્થ

મુદ્રા=યોગમુદ્રા, બીજાંધારણા=બીજા ધ્યાન, અક્ષર-ન્યાસ=અક્ષરરૂપ સ્થાપના, અર્થ વિનિયોગેરે=અર્થ વિતા-અર્થોપયોગ, (આ આગ વાતો સાચીને, અથવા મુદ્રા, બીજા, ધારણા, અક્ષર, ન્યાસ તથા અર્થ, એ છ વસ્તુના વિનિયોગવડે) જે ધ્યાને=જે જિનદેવનું ધ્યાન કરે, તે=તે પુરુષ, નવિ વચીને ક્રિયા અવચક ભોગેરે=ક્રિયા અવચક રહી ભોગોથી ઠગાય નહિ-ક્રિયા માત્રથી જે ઠગે નહિ, તે ક્રિયા અવચક ગણાય, તેમો હોવાથી, વિષયભોગથી છેતરાય નહિ-વિષયભોગમા ફસાય નહિ-અથવા ભવાતરમા પ્રાપ્ત થનાર દેવગણના ભોગોથી ઠગાય નહિ, એટલે કે અવચક તેને તે ભોગો મળવાનાજ

ભાવાર્થ

ધ્યાન કરના અમુક ગીતે અગોપાગની આવૃત્તિ કરે, તે મુદ્રા અથવા ગાદ્ય દેખાવ, ધ્યાન કરતા કાર્યને ઉદ્દેશીને ધ્યેય સાધવા, અથવા બીજાં જાઇ હેતુથી ઉદ્દેશ્ય ક્ષીર આદિ અક્ષરોને અમુક ક્રમમાં સ્થાપન કરવા, તે બીજા, ધારણા એવે અષ્ટાંગ યોગનું છઠું અંગ, અથવા શરીરમા વાયુને અમુક સ્થાને ધારણ કરવો, અથવા અમુક તત્ત્વોનું ચિત્તન કરવું તે ધારણા આ ધારણા સાધ્ય થયા પછી ધ્યાન થાય છે, અને ત્યારપછી સમાધિપદ પ્રાપ્ત થાય છે અક્ષર એટલે ધ્યાન કરતા અ, ઇ, ઉ આદિ અથવા કકારાદિ અક્ષરો, સ્થિર અથવા ફરતા અમુક અમુક ક્રમમાં ઉપર સ્થાપવામા આવે છે તે, અક્ષર ન્યાસ એટલે સ્થાપન કરવાની વિધિ અર્થ વિનિયોગ એટલે અર્થનો વિશેષ પ્રકાર સળધ કરવો તે, અથવા અર્થનું વિશેષ પ્રકારે જ્ઞાન હોવું તે તેવો જ્ઞાનવાન ઉપર કહેવા જ અગોનો યોગ કરે એવો જે યોગી અથવા પ્રાણી, ધ્યેય વસ્તુ જે આ મતત્ત્વ અથવા પરમાત્મા અથવા અમર પુરુષને ધ્યાવે, તે યોગી શત્રુઓથી છેતરાય નહીં એમકે તેની ક્રિયા આત્માને ન ઠગવારૂપ છે, તેથી તે ઠગાય નહીં

પરમાર્થ

જેમ ઉપર સમય પુરૂષના છ અંગો કલા હતા તેમ મહીઆ યોગના છ અંગો કલા છે મુદ્રા બીજા ધારણા અક્ષર ન્યાસ અને અર્થવિનિયોગ આ પ્રમાણે જે શુભગમથી યોગ સાધે તે કર્મરૂપ શત્રુઓથી, અથવા પરિપુષ્ટોથી અથવા આરોધી ઠગાય નહિ મુદ્રા એટલે જિનમુદ્રા અથવા યોગમુદ્રાનું જાણવી. બીજાં એટલે ઉદ્દેશ્ય ક્ષીર શ્રીમંત તથા કલો ૧૨ આદિ જાણવા ધારણા એટલે પચપરમેષ્ટી પિરે ચિત્તજ્ઞાનની સ્થિરતા પ્રતી તે અક્ષર એટલે કકારાદિ જાણવા ન્યાસ એટલે સ્થાપના અર્થાત્ હ ૧૨મંગ નાભિ૨મંગ ૩૬ અને ધ્વજ૨મ આદિ અગોમા શુભુએ માલગી જુ ૧ જુ ૧ પ્રકાર ૧૧ની તેમથી યોગ રહોની યોગ્ય આકૃતિ

ઓથી યોગ્ય સ્થાને સ્થાપના કરવી, અને અર્થવિનિયોગ એટલે આલેખની પેઠે શુદ્ધ નહિ, પણ કાર્વના ભારી સમગ્ર માર્થ - ક્રિયા કરી તે પ્રમાણે જે કોઈ કરે છે, તે પોતાના જ્ઞાનનું અને પોતાના જીવનનું સાર્થક પણ કરે છે અને આ આત્માને કળવારૂપ ક્રિયા ન દેવાથી આત્મા કળાને નથી, પણ જેઓ સુખ મેળવવા માટે આશ્રયનું સેવન કરે છે, તથા જેઓ પાપસ્થાનક સેવતા છતાં પોતાને ધન્ય માને છે, તેઓ પોતાના આત્માને કળે છે મતલબ કે ખોળી રસ્તુ લઈ ખરી વસ્તુ ગુમાવે છે, અને હેવટે સુખ મેળવવાના ન નામા અનત કાળ સુધી દુખના ભાગન થાય છે તેથી આની આશ્રયરૂપ ક્રિયા કરનાર આત્માને કળનાર જાણીવા તેવું ન કરવાના ઉપદેશરૂપ આ ગાથાનું ગદસ્થ હોય એમ લાગે છે અમને પણ ભગવાનની દૃષ્ટી સરચરને યોગે આરાધનપણ્ય પ્રાપ્ત થાઓ એ ઇચ્છા છે

શ્રુત અનુસાર વિચારી બોલુ, સુગુરુ તથાવિધ ન મિલે રે,
કિરિયા કરિ નવિ સાધી શકીએ, એ વિપવાદ ચિત્ત સઘલે રે ૫૦૧૦

શબ્દાર્થ.

શ્રુત=શ્રુતજ્ઞાન, (તેને) અનુસાર=અનુસારે, વિચારી=વિચાર કરીને બોલુ =કહુ (તો) સુગુરુ તથાવિધ ન મિલે રે=તથાવિવ-તેવા પ્રકારના-આગમમાં જેવા ગુણો વર્ણવેલા છે તે ગુણોવાળા, સુગુરુ=સદ્ગુરુ મળી શકતા નથી (તેથી ગીતાર્થ ગુરુની નિશ્રા નહિ મળવાથી) કિરિયા કરિ=(શુદ્ધ વ્યવહારથી) ક્રિયાનુષ્ઠાન કરી, નવિ સાધી શકીએ=(સયમ અથવા સુનિપણાને) સાધી શકતા નથી, એ વિપવાદ=એ ખેદ, ચિત્ત સઘલે રે=સઘળાના મનમા ઉભો રહેલ છે

ભાવાર્થ.

શ્રુત એટલે જ્ઞાન મિદ્ધાતો, તેમા ડહેલા વચનોને આધારે વિચારીને જે બોલુ છુ તો, જેના આગમોમા ગુરુના લક્ષણો ડહ્યા છે તેવા ગુરુઓ મળી શકતા નથી તેમજ સાધુપણાની ક્રિયા કરીને હુ મોક્ષ સાધી શકતો નથી, તેથી એ પૂર્વોક્ત ખેદ મઘળાના મનમા વ્યાપી રહેલો છે

પરમાર્થ

સિદ્ધાંતમા કહ્યા પ્રમાણે વિચાર કરીને બોલુ છુ તો આ વખતમા મને નીચે પ્રમાણેની સ્થિતિ દેખાય છે

શાસ્ત્રમા કહ્યા પ્રમાણે લક્ષણોવાળા સુગુરુ દેખાતા નથી શાસ્ત્રમા કહ્યા પ્રમાણે ક્રિયા કરી ગુરુનિના મોક્ષનુ સાધન કરવારૂપ સાધુપણુ હુ પામી શકતો નથી મતલબ એ કે ક્રિયા કરીને મુખ્યતા પ્રાપ્ત થવાની મારામા શક્તિ નથી તેથી રાત્રિસ્વિમ માગ મનમા ખેદ રલા કર છે

આ સ્તવના કરનાર મહા મા આનંદધનજી અધ્યાત્મગાની હતા, અને ભાવસાધુ હતા છતાં પોતામા કંઈ ન્યૂનતા ભામતા પોતાને જ્ઞાનના કુદા તરીકે જોગખાનતા માનુષ્યુતે અતિ દુનભ અને દ્રે મનીતે જ્યામુખી નિશ્ચયનથી પોતામા માધુપણ તેમને ભાસ્તુ નહોતુ, ત્યા મુખી માધુ સૃ વાપરતા પણ ડગતા હતા

હાનમા પાનામા તથા પ્રાગ્ના ગુણો ન જ્ઞા પોતાને મોટા મોટા નામે જોનાયેના જ્ઞેનાનુ ઈન્દ્રનાગ જ્ઞેનાભામ નિવધારીએએ આ દાખલા વિચારનાનો છે ગણાવના “ ગળી પન્યાસ, આચાર્ય ’ એના માન નામ ધાગણ પ્રનાથી પોતાનુ તેમજ પારકુ મય ધનાર નથી પણ પોતામા તેના ગુણો ઉત્પત પ્રનાથીજ મર્ચ ધનાર > ‘ ધનપાળગા ’ એની રીતના સૃ થી મ્દ દાદિ દળવાનુ નથી અને ધાપાળગાને આગધનાર ધન મેળવના પામના? નથી પણ જ્ઞેમની પાને ધન હોય તેને ભજવાથી ધન મળવાને સભવ છે તેથી માત્ર નામધારી અને વેધધારી કુમુ એને આરાધતા વિચાર કરવો

શ્રી આનંદ ધનજી મનારાજની અનુભા ના કુનાગ તે વખતમા કેટલાક ધીન માધુ મુનિ રાને પણ હતા અને કે નીક દત આને આધારે શ્રીમદ્ યશોવિજયજી અને શ્રીમદ્ નયવિજયજી મનારાજ આનંદનજી મહારાજના સમમલીન થયા છે કે જ્ઞેમના જોટલી વિદતા અને ક્રિયા પ્રગણુપણુ તેમજ આત્મ પ્રા હાનતો જ્ઞેનામા આપતુ નથી તેવા વખતમા પણ આ મહાન્માને કરેલુ પડ્યુ છે કે રાસ પ્રમાણે જ્ઞેતા શ્રી રાતિનાથ ભગવાનની સ્તવનામા મ્યુ છે તેવા આગમધર સમિતી, અને જ્ઞેમની સવરરૂપ ક્રિયા છે ઈલાદિ શુભોવાગા ગુર મને જણાતા નથી

તે માટે ઉમો ફર જોડી, જિનવર આગળ કહીએ રે,
સમય ચરણ સેવા શુદ્ધ દેજો, જિમ આનંદધન લહીએ રે પ૦ ૧૧

નાન્યાર્થ

તે માટે=(તેવા સુચુક મળના નથી), તે કારણે, ઉભો કર જોડી=હુ હાથ જોડીને ઉભો રહી, જિનવર આગળ=જિનેશ્વર પાસે કહીએરે=કહુ છુ કે, સમય=આગમ, (તેમા લખેન), ચરણ=આગ્રિ, (તેની) સેવા=આગધના, અથવા, અમથે-મારા કર્મવિપાકે આપેલ તથાવિન અવસરે, ચરણ સેવા-ચારિન સેવના, (તે પણ કેવી ઃ તો કે) શુદ્ધ=નિર્મળ, દેજો=આપજો, જિમ=જેમ, આનંદધન=મરપૂર આનંદ, લહીએરે=હુ મેળવુ

ભાવાર્થ

ઉપર પ્રમાણે દેવકાગ છે તેથી શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનની હજુરમા હુ હાથ

जेडीने उलो छु अने कहु छु वे, शात्र प्रभाणे आरित्रनी आराधना भने हेजे उ
जेथी हु आन दधन ओटवे मुकनता पासु

परमार्थ

हे प्रभु ! तथाप्रकारना गुड भगता नथी, तेमज्ज गुइने अलावे किवा करी साधुपण्य साध
नानी मारी रान्ति नथी माटे हवे तो मारी पासे मा । ओकज्ज धियाज्ज छे ते ओ के आपनी
लाइत उग्वी तेथी हे प्रभु ! हु आपनी पाभे हाथ जेडीने उलो छु अने निनति कइ छु के,
भने योग्य अवसरें आपना सिद्धांत प्रभाणे आरित्र प्राप्त करवाउप सेना आपज्जे के जेथी हु
आन दधन ओटवे आन दना समुहइप मुक्तपण्य पासु

श्री नेमीश्वर जिन स्तवन.

अष्ट भवांतर वालही रे, तुं मुज आतमराम रे, मनरावाला०
मुगति स्त्रीशु आपणे रे, सगपण कोई न काम म० १

घर आवो हो वालिम घर आवो, मारी आशाना विसराम; म०
रथ फेरो हो साजन रथ फेरो, साजन मारा मनरा मनोरथ साथ. म० २

शब्दार्थ

अष्ट=आठ, भवांतर=भवातर-अन्यभव, (तेभां हु तमारी), वाल-
हीजे=वहाली-वद्विभा-प्रिया छु, (तेमज्ज), तुं=हे नेमि तुं, मुज=मारो,
आतमराम=आत्मराम-आत्माने आराम आपनार, अथवा आत्मराम-
आत्माभा रमनार छे, (अने) मुगति स्त्री शु=मुक्तिइप स्त्री साथे, आपणुरे=
आपण साडेअने-आपने, सगपण्य कोई न काम=कोईपण्य काम-भनोहर सग
पण्य-सगाध नथी, अथवा कोईपण्य कामना माटे सगाध नथी, अथवा तेनी
साथनी सगाध, कोई न काम-कोई कामनी नथी (माटे), घर आवो हो
वालिम घर आवो हे वालिम-वद्विभ, मारे त्या पधारो, मारे त्या पधारो
(तमे देवा हो तो के) मारी आशाना=मारी आशाना-मारा मनोरथना,

વિસ્રામ=વિશ્રામ-વિશ્રાતિસ્થળ છે રથ ફેરો હો સાજન રથ ફેરો=હે સા
જન-હે સજન, અથવા હે સત્પુરુષ પ્રમાણિક પુરુષ ! રથને, (વન તરફ ન
લઇ જતા મારા ધર તરફ) ફેરવો, સાજન મારા મનરા મનોરથ સાથે=હે
સાજન ! મારા મનના મનોરથના સાથી છે

ભાવાર્થ

(રાજિમતી શ્રી નેમીશ્વર પ્રભુને ડહે છે કે) હે જિનેશ્વર ! આઠ ભવ સુધીની
હું તમારી વહાલી સ્ત્રી છું, અને તમે મારા આત્મામા રમી રહેલા પ્રભુ છો, અને
મુકિતરૂપી સ્ત્રી સાથે આપને સગાઇ કરવાતું કંઈ કારણ નથી. વળી હે સ્વામી !
મારા પિતાને ઘેર, કે જ્યાં હું છું, ત્યાં તમે આવો વળી આપ મારી આશાના
વિશ્રાતિના સ્થાનક સમાન છે, માટે પાછા ઘેર આવો, આપે રથને પાછો બીજી
તરફ વાળ્યો છે, તેમ ન કરતા મારા તરફ આવવા આપના રથને પાછો વાળો હે
સાજન ! રથને પાછો વાળો વળી હે સાજન ! મારા મનના મનોરથો કે જે હાલ
જતા રહ્યા છે તે મનોરથો, જો આ રથને પાછો ફેરવો, તે પાછા આવે તેવું છે
તેથી હે પ્રભુ ! મારા મનના મનોરથની સાથે આપ રથ પાછો ફેરવો, અને મારે
ઘેર આવો

પરમાર્થ

ભગવાન શ્રી નેમીશ્વર પ્રભુ મહામતી રાજિમતી નામની ઉત્તરેન રાગની દન્યા માથે પગ
જુવા માટે જન લઇ આવ્યા હતા પણ પશુઓની ગજીને લીધે પરજીવાતું બધ રાખી, પોતાનો
રથ પાછો વાળે જતા હતા તે વખતે રાજિમતીએ ડરેથી વિનવિગપ આ સ્તવના છે જ્યારે પ્રભુએ
તોરણે આવી ત્યાંથી રથને પાછા વાળવા સારથીને નાગા કરી અને ગંધા વડીલોએ વાર્યા છતાં
પોને રથને પાછો વાળીને જતા હતા તે વખતે દેવી રાજિમતીએ કહ્યું છે કે આ વખતે આપ ને
મીશ્વર થયા છે. આ ભવથી પહેલાં મારો આપની સાથેનો સબધ આઠ જન્મો સુધીનો
છે આઠ જન્મો સુધી આપે મને પ્રિય ગણી છે અને આપ મારા પ્રાણનાથ થયેલા છો તેથી
આ નવમે ભવે પણ આપજ માગ આત્માગમ હો માગ આત્મામા આપજ ગમી ગેના છો
વળી મારા મનના પણ આપજ સ્વામી છો તેથી હું કહું છું કે, જે આપે જે મુકિતરૂપી સ્ત્રી
માથે પરજીવાના ઇચ્છા કરી છે, તેની સાથે સગપણ કરવાતું કંઈ કામ નથી કારણ કે મારો અને
આપનો આજે આઠ જ મોનો રનેહ છે તેથી હું સજનના આપના મનમા જે મુકિતરૂપી સ્ત્રીમાથે
પરજીવાના ઇચ્છા થઈ છે તે મની નાખો અને આપ રથને પાછો વાળો અને મારા પિતાના
કર્મા જ્યાં હું છું ત્યાં આપ પાલા આજ મારી તમામ આશાઓ આપનાથી સફળ થનાનાં છે,
તેથી મારી આશાના આપ વિશ્રામરૂપ છો તે આપ છતાં મારી આશાઓ નષ્ટ થાય છે માટે તેમ
ન માર વગર આપના સાથે મારા મનના તમામ મનોરથો જતા રહ્યા છે તેથી મારા મનના
મનોરથો પૂરવા માટે આપ રથને પાછો વાળો આપ પાછા આવો તે આપની સાથે મારા

મનના મનોગથો પણ પાઞ આગે તેથી જુ છુ કે મારા મનના મનોગથની માથે આપ રથને પાઞે વાજો,

“ ગ્ય ફરોહો ” આ વાત વણીનાગ દહવામા આવી, તેથી પુનરકિત દોષ મમજવો નહીં, પ્રીતિની પ્રગળતા બતાવના એ એ વચન છે તેથી નિર્ભય છે

નારી પલો સ્યો નેહલો રે, સચ્ચ કહે જગનાથ;

ઈશ્વર અરધાંગે ધરીરે, તુ મુજ જ્ઞાલે ન હાથ મ૦ ૩

શબ્ધાર્થ.

નારીપખો=સ્ત્રીના પક્ષનો—એક પક્ષી, સ્યો નેહલોરે=નેહ—સ્નેહ શો ૨—
ગા કામનો ? (એમ) સચ્ચ કહે=સાચુ કહીઅ—સાચુ કહેવા દો તો (હુ
કહી શકુ છુ), જગનાથ=હે જગતના નાથ । અથવા જગનાથ—જગતનો
નાથ—અ તરાતમા કહે છે, તે સાચુ છે (તેટલા ખાતરજ), ઈશ્વર=મહાદેવ,
(તેણે), અરધાંગે=અરધા અ ગથી—અરધુ અ ગ આ પીને, ધરીરે=(પાર્વતીને)
ધરી રાખી છે (અને), તુ=હે નેમિ ! તુ તો, મુજ ગ્રાલે ન હાથ=માગે
હાથ પણ પકડતો નથી (એ શુ ઘટિત છે ?)

ભાવાર્થ.

એકલો સ્ત્રીના પક્ષનો સ્નેહ શા કામનો ? હે જગતના સ્વામી ! હુ સાચુ
કહુ છુ, તેનો આપ વિચાર કરો । મહાદેવે પાર્વતીજીને, પોતાના અરધા ગરીર
માથે જોડી નીધેલા છે, અને આપ તો મારો હાથ પણ ગ્રાલતા નથી, અર્થાત્ માઠ
પાણિગ્રહણ કરતા નથી, એ કેવી વાત છે ? તે આપ વિચારો

પરમાર્થ

હે જગતના પ્રભુ ! હુ માચુ જુ છુ કે, માન સ્ત્રીના તગ્નનો જ મોદ હોય, અો આપ
નિસ્નેહવાન થાઓ એ યોગ્ય નથી જાણુ કે, અને તરખના સ્નેહના જરુ છે અને તમે સ્નેહ
કરી, તે કઈ નવાઈની વાત નથી મદાને અને પાર્વતી વચ્ચે કેવો સ્નેહ છે ? તે વિચારો
પાર્વતીજી વિના કણુનાગ પણ રાકરૂ દૂર ગઈ રાહતા નથી તેમો અર્ધાંગમા ધારણુ કરવા છે
મોટાઓ આવા સ્નેહ ગખે છે, અો આપ તો માઠ પાણિગ્રહણુ પણ કરતા નથી એ વાત કેવી
અયોગ્ય છે તેનો આપ વિચાર કરી ગથને પાઞે વાજો

पशुजननी करुणा करी रे, आणी रुदय विचार;
माणसनी करुणा नहि रे, ए कुण घर आचार म० ४

शब्दार्थ

(तमे ज्याचे), पशुजननी=पशुजतिनी उपर, कउणा=कपा-अनु
कपा, करीरे=करी जातावे आ, आणी रुदय विचार=रुदय-रुदय-मन तेमा
वियाग वावीने, (त्थार तमने) माणसनी=मनुष्यजति नु दु, तेनी, कउणा
नहिरे=कउणा नथी आवती, जे=जे ते, कुणु=कया, घर=घरनो, आचार=
रीत-भर्यादा ठे :

भावार्थ

हे प्रभु ! तमोजे मनमा वियागने पशु, पत्नी, नगण्य, भूय-वि
जनावरोपर हया करी, पशु मनुष्यो डेळंजो नाना कृता अनि श्रेष्ठ ठे, तेना
पर तमाग मनमा हया नथी, जे ते जेना घरनी जीत छ ?

परमार्थ

हे प्रभु ! आपे पाज मना परेता योज्योअ कृत्यनो विचार उगवो जेथजे भारा पर
शुवायी आ पशुजोने दु अ धरो केभे तेजोना प्राणो लवरो तेथी भार परशुनु नहि जेथे
आने वियाग मी रथने पाजे वाजो तो मी पशु दु आप ही जाग जेवोनी री, जने आ
जनावरो करता माणुमनु असज्यानगळ पुन्य तमे जडा छ, तेनी दु पशु जेक मनुष्यणी छ
तेथी जे हयम प्राणीपर त्या करे, तेथे तेस प्राणीजो भरता वधार पुन्यवान् उपर तो जरे
त्या करवी जेथजे ज्ता आप भारी वितति मानी पाज आवता नथी, जने भारापर ह
जता नथी आ जेना घरनो आचार छ ? जे पशु तेनी रीने जामागट्ट भारी वात माने ते
छ जे आप मदळ आता करे तो पशुवध तो धीनामारथी वध थाव तेजु छ ज्ता आप
पशुज्याडेपर हया जनावी मनुष्यधनी ज्ताना नाश ग्वा जेजु जे छ ते योज्य नथी भारे
पाज आवी भारे शश्विप्रहय करे

प्रेमकल्पतरु छेदीयोरे, धरियो योग धतूर,
चतुराईरो कुण कहोरे, गुरु मिलियो जगसूर म० ५

शब्दार्थ

प्रेम=प्रेमरूप, कल्पतरु=कल्पवृक्ष, (ते तमे), छेदियोरे=छेदी नाज्यो

છે, અથવા છેદી નાખ્યા છે, (અને), ધરિયો યોગ ધતુર=યોગ-વૈરાગ્યરૂપ ધતુરવૃક્ષને ધારણ કર્યો છે, અથવા ધારણ કરો છો (આવી) ચતુરા ધરો=ચતુરાઈનો-ચતુરાઈ બતાવનાર, કુણુ=કોણુ, કહોરો=મોલોને, ગુરુમિ સિયો=શિક્ષક મળ્યો છે : (એ ગુરુ તો,) જગસુર=જગતને શાસ્ત્ર, અથવા જગતને અવળો રસ્તો દોરવા શૂરો-પૂરો હોવો જોઈએ, એમ મને લાગે છે

લાવાર્થ.

વળી હે સ્વામી ! આપે સ્નેહરૂપી કંપવૃક્ષ છેદી નાખ્યો છે, અને વૈરાગ્યરૂપી ધતુરો ધારણ કર્યો છે, માટે ઢહો તો ખરા, કે આપને આવું આતુર્ય શિખનવામા જગતમા શૂરો એવો ડ્યો ગુરુ મળ્યો ?

પરમાર્થ

હે પ્રભુ ! આપે પ્રેમરૂપી કંપવૃક્ષને કાપી નાખીને, તેને ઠેકાણે યોગરૂપી ધતુરો વાગ્યો, તે ધણુ સારુ કર્યું ! પણ મને જરા કહો કે, આની ચતુરાઈ શિખનના જગતમા શૂરો એવો આપને ગુરુ કોણુ મળ્યો ?

જે પ્રેમને જગત આધિન છે, તે પ્રેમને લઈને પણ પક્ષી આદિ પણ પ્રગતિ કરી રહ્યા છે, તેના શુદ્ધ પ્રેમને તોડનાને આપને ક્યા ગુરુએ ઉપદેશ કર્યો છે ? તે આપના શગ ગુરુ જરા નામ તો જણાવા

આ વચન કહેનામા પોતાના પક્ષુ અતિ મમળપણ બતાવ્યું છે, માથે એમ પણ બતાવ્યું છે કે આપનું આ કામ હોય નહિ-આપને તે ઘટે નહિ આપ પ્રેમને તોડનાને ઇચ્છો એ મને લાગતું નથી પણ આપને કોઈએ લગાવ્યા છે આપે પ્રથમ વિરાહ કથુલ્યો, પછી જન લઈને આઆ, અને છેવટે તોગણેથી ગય ફેરનીને પાઝ જન્યો છો, અને આ જ સુધીના પ્રેમને તોડા ડો તે આપને ઘટતું નથી, માટે આપ પાઝ વળો

मारुंतो एमां कहीं नहिरे, आप विचारो राज,
राजसभामां वेसतारे, किसही वधसी लाज म० ६

શબ્દાર્થ.

મારુ તો એમા કહીં નહિરે=એ બાબતમા મારો તો કઈએ જરાએ અપજશ થવાનો નથી (પણ), આપ વિચારો રાજ=હે રાજકુમાર ! તમારે

વિચાર કરવાનો છે, (આ રીતે વર્તતા) રાજસભામાં બેમના રે=રાજ
સભામાં બિગળશો ત્યારે, અથવા મહાન સભામાં બિરાજશો ત્યારે,
કિસહી=કોની ? અથવા કેવી ? અથવા શી રીતે ? (તમારા), બધસી
લાજ=વાજ વધી શકશે ?

બાવાર્થ.

રાજમતી કહે છે કે, આપે જે આ અયોગ્ય આચરણ કરેલું છે, તેમાં મારૂ
તો કંઈ જવાનું નથી, પણ હું નેમીશ્વર મહારાજ ! આપ જરા વિચાર કરો કે,
આપ ત્યારે રાજગોની મહાળીમાં બેસશો ત્યારે ત્યાં આપની શોભા કેવી વધશે ?
તેનો જરા વિચાર કરીને આપ રથને પાછો ફરવો

પરમાર્થ.

જે મેં કંઈ અત્યુત્ક્રમ હોય અને આપ મારી સાથેનો પ્રેમ તોડતા હો તો તેમાં આ
પની ઈજતો આમી નથી પણ હું શુદ્ધ હું, પ્રેમવાળી હું સત્ય પ્રતિષ્ઠાવાળી છું અને નિર્ભય
હું વળી આપે વિવાહ કરી મારૂં પાણિપ્રદક્ષ કરવાની ગર્ભિત પ્રતિષ્ઠા માની છે, અને ને કામને
માજ માલોના જાન લઈને આપ અંર આન્યા છો, અને તેમ છતાં પણ આપ તોરણથી રથ
ફેરવેને પાલ જાઓ છો તેમાં મારી ઈજતની હાનિ નથી પણ આપને મારૂં કંઈ કે, આપ જરા
વિચાર કરો કે, આપનું રથ ફેરવેને પાલ જવારૂંપ કાય કેવું છે ? વળી આપ ત્યારે રાજગોની
મહાળામાં બેસશો ત્યારે ત્યાં આપની શોભા કેવી નશે ? તેનો વિચાર કરી આપને જે વખતે મારૂં
મહાળામાં આ પ્રેમ છેદવારૂંપ, અને પ્રતિષ્ઠા લગ કરવારૂંપ રાત યાદ આવશે, અગર તે જાનને
બીજાઓ નિચાળ કરશે ત્યાર આપની શોભા ધરશે માટે હવે પણ આપ રથને પાછો વાગો
અને સત્ય પ્રતિષ્ઠાવાળા થાઓ જેમ આપે વાગ્યાન સ્વીકાય છે તેમ કન્યાદાન પણ સ્વીકારો

પ્રેમ કરે જગજન સહુરે, નિરવાહે તે શ્રોર,

પ્રીત કરીને છોડી દેરે, તેસુ ન ચાલે જોર મ૦ ૭

શબ્દાર્થ.

પ્રેમ કરે જગજન સહુરે=જગતમાં મૌ જનો, અથવા સર્વે જગજનો-
જગતવાસી લોકો, પ્રેમ તો કરે છે=કરી બધું છે (પણ) નિરવાહે=(જ્યાં
તે પ્રેમનો) નિર્વાહ કરે-પ્રેમને ટકાવી રાખે, તે=તેવા જનો તો આર=કંઈ
બુદાજ હોય છે (બાકી) પ્રીત કરીને=પહેલી પ્રીત બતાવીને, (પછી),
છોડી દેરે=તેને તોડી પાડે, તેસુ=તેવા સાથે, ન ચાલે જોર=કંઈ જોર વાપરવું
ચાલી શકે નહિ

ભાવાર્થ

આ જગતના સઘળા પ્રાણીઓ પ્રીતિ તો કરી જાણે છે, પણ તે કચેલી પ્રીતિને જે ટકાવી રાખે, તે તો ખીન્નજ જાણવા જે માણસ સ્નેહ કરીને છોડી દે, તેની સાથે વધ જોર ચાલી શકે નહીં

પરમાર્થ

જગતમા મતલબ હોત ત્યાંયુધી બધા પ્રાણીઓ અને બધા માણસો એક ખીજ સાથે પ્રીતિનો મળધ કરે છે, પણ નિઝાર્થ પ્રીતિ કરી, તે પ્રીતિને યાત્ર પ્રાણ અથવા દેહ ગઢે ત્યાંયુધી નિભાવનાગ તો કનચિતજ દેખાય છે એના પ્રીતિ નિભાવનાગ કોઇ વીગ્યા પુરુષોજ હોય છે યગ્યાર્થ એવો છે કે તમે પુઃપરત્ન ગ્તા, વળી ધૈર્યવાન અને ગાભીર્યવાન છતા સજ્જ વાતમા પ્રીતિને કેમ તોડો છો ?

એક વાર પ્રીતિ કરીને તોડે તો તેના સાથે કષ જોર ચાલતુ નથી, કારણુ કે ખીજ કાર્યમા સામે માણસ કુજ પાડી શકે છે, પણ પ્રીતિની ગીત તો કષ જોરજ છે ગમે તેવી સત્તાનાજો પણ જળગાધથી પ્રીતિ કરાવી શકતો નથી આ મનનો ધર્મ છે અને સતપુરુષો અના ફિક્કળથી એ માર્ગે પ્રવૃત્તિ કરે છે કે એક વાગ જોને પોતાનો પ્રીતિપાત્ર ગણ્યો, તેનો ત્યાગ કરતા નથી, તો મારી અને આપની એ વાગની નહિ, પણ આઠ ભરના પ્રીતિ છે હાન પણ આપે તેરી પ્રીતિ નાભાવરાની પ્રતિજ્ઞા કરી છે છતા વગ જરજો પ્રીતિ તોડો છો, તે આપને ઘટતુ નથી, આ બાબતમા માફ જોર ચાલતુ હોત તો હુ આપને અટકાવત પણ તેમ થતુ નથી માટે આજોજ પ્રેમમાર્ગનુ ઉચ્ચધન કર્યા વગ રચને પાછો વાળવો યોગ્ય છે

જો મનમાં એહવુ હતું, નિસપતિ કરત ન જાણ;

નિસપતિ કરિને છાંડતાં, માણસ હુવે નુકસાન મં ૮

શબ્દાર્થ.

જો=જો કહિ, મનમા=(તમારા) મનમાં, એહવુ=પ્રવ્રજિત થવાતુ, હતુ રે=પ્રથમથીજ હતુ તો, નિસપતિ=નિસખત સગાધ-સખધ, કરત ન=કરવી નહોતી, જણુ=જણી સમજીને અથવા હે જણુ સમજવાનુ, (શુ આપ નથી સમજતા કે) નિસપતિ કરીને=સગાધ-સખધ પાડીને, છાંડતાં=છોડી આપતા તો, માણસ હુવે નુકસાન=માણસ જત-સ્રી માણસ હેરાન હેરાન થઇ બય છે અને વખતે મરીને પણ નાશ પામે છે

સાવાર્થ

વળી હે સ્વામી ! જો આપના મનમા રથ ફેરવીને ચાલ્યા જવાનો વિચાર હતો તો, આપની સાથે પ્રસિદ્ધ રીતે વિવાહનો સબંધ કરત નહિ, સગાઇ સબંધ કરીને પછી છોડી દેવાથી મનુષ્ય અથવા સ્ત્રીનું નુકસાન થાય છે માટે વિચારો

૫૫માર્થ

આ દેમણે દેવી ગર્જિમતીએ બૂલ બલાવીને કપોડા ગાળ્યા છે અને ગય દે સી જ્વાના વિચારને જડમળમાથી ઉભેગી નાખના જેવું રચન કયું છે કે જો તમારા મનમા સ્ત્રીના મનુષ્ય ન જવાનો વિચાર પહેલાથીજ હતો તો, મારી સાથે વિવાહ કરવો નહોતો જો વિવાહ કર્યો ન હોત તો મારે આપને કહેવાની જરૂર નહોતી પણ આપે વિવાહ સબંધ કર્યો અને દવે આપ પાઠ જાઓ તેમા માણુમનુ નુશાન થશે મારા પ્રાણુ જશે જગતમા એમ વાર ને કુ નેમીશુભ ભગવાનના સ્ત્રી મહેવાઇ તે સગી ખીજો પતિ ઇચ્છવા કરતા ખીલુ શરીર ઇચ્છુ કલુપ કરે, તે જગન્નાદેર છે કહી કોઇક સ્ત્રી ખીજો પતિ ઇચ્છે, તેપણુ આ સ્ત્રીને તેના પૂર્વપતિએ ધામાટે છોડી દશે / સ્ત્રીમા કઇ દોષ હશે / વખતે વિયમ્ન્યા હશે / એવી એવી શ મઓ ખીજાઓને થાય તેવું છે તેથી સગાઇ કરીને આપ અને આલ્યા, અને પાઠ જાઓ છો તે જગત નથી આમ કરતા આપની દવાનો નાશ થાય છે અને આપ વગર વિચારે કાર્ય કરનારા હશે છો, માટે તેમ ન રો અને રથને પાછો વાળો

જો આપ રથને પાછો નહિ વાળો તો મારા પ્રાણુની હાનિ થશે એમ જાણુજો ગમે તેમ થતા પણુ કુ અન્ય પતિને ઇચ્છનાર નથી આ દેહ કે જે આપનો કહેવાયો તે અન્યનો કહેવાયો નહી માટે આપ રથને પાછો વાળો

દેતા દાન સવત્સરીરે, સહુ લહે વહિત પોષ,
સેવક વહિત નવિ લહેરે, તે સેવકનો દોષ મ૦ ૬

શબ્દાર્થ

દેતા દાન સવત્સરીરે=(જ્યારે તમે) સવત્સરી દાન-વર્ષ પર્યંતનું દાન દેનાર છો, (ત્યારે), સહુ=સર્વ કાર્ય, લહે=પામી શકે, વહિત=વહિત, પોષ=પોષણ-શિરપાવ (એ વાત પ્રસિદ્ધ છે જાના), સેવક=આ તમારી સેવક ઠાસી જે હુ તે, વહિન=મારી સાથે લક્ષ કરવારૂપ ઇચ્છિત અર્થ, નવિ લહેરે=નહીં પામુ (એ તમારો દોષ નથી પણ) તેને કઇક, સેવકનો દોષરે=મારો જ અપરાધ દોષો જોઇએ

ભાવાર્થ.

દાન એટલે કઠપિણ્ણુ કર્યા વગર અથવા કઠપિણ્ણુ બદલે લીધા વિના, કોઇને હયાથી અથવા ખીજી રીતે આપવું તે, એવું મ વલ્લસરી દાન આપતા થઇ, બધા લોકો વાછિત પુષ્ટિને પામે છે અને હું કે જે આપની દાગી છું, તે આપની સાથે સમ કરવારૂપ ઇચ્છિતને ન પામું, તેમા મારા પોતાના નશીબનોજ દોષ છે

પરમાર્થ

હે પ્રભુ ! આપ અત્યંતી જલ્દને એવ વર્ષમૂંઘી લોકોને દાન આપનાર હો અને તેથી મનુષ્યા પ્રાણીઓ મતોય સમરો પણ નુ મતોય નથી વામતા, તે મારોજ દોષ છે આપ આખા જગ તને સતોય પમાડો છો મહુના મનોનાજિનો પૂરો છો, અને મારા મનોવાજિન પૂરતા નથી, તેથી તે મારા નરીમનોજ દોષ છે આપ કલ્પવૃક્ષ જેવા હતા, જ્યાર મારા મનોનાજિત મપૂર્ણ થતા નથી, તો હવે મારે આપો દોષ જાદનાવું કારણ નથી હું તો મારા પૂર્વજ્ઞ ડોનોનાજ દોષ કાદુ છું હવે આપને જેમ યોગ્ય લાગે તેમ કરો (આ નવન અતિશય ખે માથે નિગળા પ્રવર્ષિત કરનાર છે)

સખી કહે ણ સામઠોરે, હુ કહુ લક્ષણ સેત,

इण लक्षण साची सखीरे, आप विचारो हेत म० १०

શબ્દાર્થ.

સખી=મારી સખીઓ, કહે=(જ્યારે મને) કહેતી કે, એ=એ નેમિ-
કુમાર તો, સામળોરે=દેખાવમા શ્યામ છે, (ત્યારે) હું કહું=હું કહેતી કે, લક્ષણ=
આચરણ તથા રીતભાતથી જોના તેઓ સેત=શ્વેત ગૌરજ છે (પણ) ઈણ
લક્ષણ=આ પાછા વળવારૂપ આચરણથી (તો,) સાચી સખીરે=(મારી) સખી-
ઓજ સાચી પડનાર છે, (એ વાતને), આપ=તમે સાહેબ, વિચારો=વિચાર
કરો હેત=હેતથી-આ વાત ઉપર અખાડા નહિ કરતા આદર કરીને વિચારો

ભાવાર્થ.

જ્યારે મારી સખીઓ એટલે બહેનપણીઓ મને એમ કહેતી કે, એ શ્રીને-
મીપર પ્રભુ તો, ગામળા એટલે કૃષ્ણવર્ણના છે ત્યારે હું તેઓને એમ કહેતી કે,
જે કે તેઓ શરીરના બાહ્ય વર્ણથી શ્યામ છે, પણ ગુણોપડે કરીને શ્વેત એટલે
સફેદ છે, પણ છેવટે આ સમયે તો તે મારી સખીઓજ સાચી ઠરી, અને હું વ્યૂહી

પડી માટે મારા તથા સખીઓના ધારવામાં, આપનો સ્થ પાછો કૈશવવાની ક્રિયા થી જે ફેર પડ્યો છે, તેનો આપ આદરસહિત વિચાર કરી લુઓ.

પરમાર્થ

હે નાથ ! મારી સખીઓ આપના સ્વલ શરીરનો રંગ જોઈને આપ ગામળા છે, એમ જ્યારે કહેતી ત્યારે હું તેમને મહેતી હતી કે, તમે નર્મ છે બાલ્ય શરીરનો રંગ જો કે સ્વામ છે તો પણ અતરથી-અતરાતમાના મુજોથી-અક્ષયથી મારા શ્રામી તો અતિશય પેન છે પણ આ આપુ ક્ષેત્રુ ઝઇ અને મરુ કઇ, એની જન નહો આપનાની કન્યા ઓ તોરણથી પાગ કરાની મરણીએ મને ખોળી પાડી જે આ નક્ષત્રથી તો મારી સખીઓ માયી કર છે અને હું આપની આ ભવના સાચી પ્રિયા ગતા જુગી કર છું માટે આપ ને માનવનો વિચાર કરી લુઓ, અને મને પાઠો કરમે.

રાગીશુ રાગી સહુરે, વૈગગી સ્યો રાગ,
રાગ વિના કિમ દાક્ષવોરે, મુગતિસુદરી માગ મ૦ ૧૧

શબ્દાર્થ

(પોતાનો અપરાધજ બતાવે છે કે) રાગીશુ=રાગવાળાની સાથે, રાગી સહુરે=સહુ કોઈ રાગવાળા બને છે-રાગ કરે છે, (પણ તમે તો), વૈરાગી=રાગ સહિત (ઓ, માટે તમારી સાથે), સ્યો ગગ=ગગ (કર્યો તે), શા કામનો ? (અથવા તો મારી આ ધારણા પણ ભૂલસરેલી છે, કેમકે તમને તમારા ભક્તો હવર તો રાગ હોવોજ જોઈએ, નહિતો) રાગ વિના=રાગ ન હોય તો, કિમ=કેમ-શા માટે ? દાખવોરે=(તમારા ભક્તોને) બતાવો છે મુગ-તિ=મુક્તિ રૂપી, સુદરી=સ્રી, (તેને પ્રાપ્ત કરવાનો) માગ=રસ્તો

બાવાર્થ

પ્રીતિવાળા સાથે બધા પ્રીતિવાળા હોય છે, પણ જેઓને રાગ હોતો નથી અર્થાત જેઓ વૈરાગી છે, તેઓને શાની પ્રીતિ હોય ? એમ કહાય આપ કહો તો, હું કહું છું કે, જ્યારે આપનામા રાગ નથી, ત્યારે મોક્ષરૂપી સ્રીને પ્રાપ્ત કરવાનો માર્ગ આપ શા માટે દેખાડો છે.

દ્વિતીય બાવાર્થ

સર્વે રાગી હોઈને રાગી સાથે રાગ રાખે છે, / પણ તમે તો વૈરાગી

બન્યા છે) ત્યારે વૈરાગી થઇને રાગ રાખવો શા કામનો ? (કદિ કહેશે કે હું તો રાગ રહિતજ છું, તો કહીશ કે) રાગ વગર તમે મુક્તિરૂપી સ્ત્રીની, માગ-માગણી, શી રીતે દાખવો-જાહેરમા બતાવી શકો છો ?

પરમાર્થ

હે પ્રભુ ! આપ જો એમ કહેના હો કે, હું વૈરાગી છું તો મારી સાથે રાગ શાનો ? અને હોય તો, તે પણ બરાબર નથી કાગણુ કે, ' હુંમે હોય તે હોરે આવે ' આપને મુક્તિરૂપી સ્ત્રી પમદ પડી છે, અંતે તેના તરફ તમારી પ્રીતિ છે તેથી તમે તે સ્ત્રીને પ્રાપ્ત કરવા પ્રયત્ન કરો છો, અને તેવો ઉપદેશ પણ કરો છો, તેથી પ્રગસ્ત કિં રા અપ્રગસ્ત ગગ આપમા છે, ૧ળી જે ગગી હોય, તેની સાથે ગગ કરવો એ જગત્તી રીતિ અંતે નીતિ છે હું, આપના ઉપર રાગનાળી છું-સગળી છું, તેથી આપે મારી માથે ગગ કરવો યોગ્ય છે આપે જગત્તી નીતિનું ઉત્તરન કરવું યોગ્ય નથી, તેથી કૃપા કરીને રથ પાડો ફરવો

एक गुह्य घटतु नथीरे, सघळो जाणो लोग;

अनेकांतिक भोगवोरे, ब्रह्मचारी गतरोग

म० १२

ગાઠ્ઠ્યાર્થ.

એક=એક, ગુહ્ય=છાતુ કર્મ (તે) ઘટતુ નથીરે=તમારે કરવું વટતુ નથી. (કાગણુ કે), સઘળો જાણુ લોગ=નમામ લોકો તેને જાણી રહ્યા છે, માટે છાતુ ગહી ગકે તેમ નથી (એક ગુપ્ત તે આ છે કે, તમે) અનેકાંતિક=અનેકાત સ્યાદ્વાદરૂપી બુદ્ધિને ભોગવોરે=ભોગવો છો, (છતાં), બ્રહ્મચારી=બ્રહ્મચર્ય ધારણુ કરનાર (અને) ગતરોગ=રોગ રહિત ગણાવ્યો ડો

ભાવાર્થ

એક પણ છાતુ કાર્ય તમારે કરવું ઘટતુ નથી, ઠારણુ કે તેને નર્મ લોકો જાણી રહ્યા છે, તેથી તે છાતુ રહી રાડે તેમ નથી, તે એ કે વસ્તુ અન તપર્યાયાત્મક છે, એવી બુદ્ધિ, અથવા તનમતાનુમારિણી જે બુદ્ધિ, તેના આપ લોખના છે, અને તેવા લોખના છતાં પણ પરવસ્તુ ઉપરથી આસક્તિ જવાથી, પરસાથે લોગ લોગવવાનું ડોડી સ્વશુભા રમનાર થયા ડો, અથવા બાહ્યથી નર અમર અને તિર્યંચની સ્ત્રી મા ત્રનો ત્યાગ કરનાર ડો તેથી બ્રહ્મચારી ડો, તથા ઠમરૂપી રોગ જેનો ગયો છે એવા ડો, સ્ત્રીસ ગના ત્યાગી ડો, છતાં અનેકાંતિક બુદ્ધિરૂપ સ્ત્રીની સાથે રમે ડો, ત્યારે હું તો આપની અર્ધા ગના છું, આઠ લવનો મારો અને આપનો મળ ડો, માટે આપ રથને પાડો વાળો

સેવક પણ તે શ્રાદરે રે, તો રહે સેવક મામ,
શ્રાશય સાથે ચાલિયે રે, ઘર્તાજ મુટુ કામ મં ૧૫
શબ્દાર્થ.

(માટે), સેવક પણ=(આ તમારા), સેવક દારી પા, અથવા કોઈ પણ તમારો સેવક, તેની તરાગના, આદરે રે=ધારણ કરે, તો=તોજ, રહે=મગ વાય, સેવક મામ=સેવકનું મર્મ—સેવકનો ધર્મ, (સેવકનો ધર્મ શું છે? તો કે,) આગય માયે=(સ્વામીના), અભિપ્રાય પ્રમાણે, ચાલિયેરે=પ્રવર્તવું, એટલીજ=એજ, શુ કામ=સાડ કામ છે (મામ ચન્દ લગ્નવાચ્ય પણ છે)

ભાવાર્થ

દામીડપ એવી દુ જ ગતિમતી, ત ને વીરાગ ન્યાન આડ, તાજ માન દામપણનો ધર્મ રહી શક, કમક -વામીની ધન્દા પ્રમાણે અથવા તમના વિચાર પ્રમાણે ને ચાત્રીએ તોજ ધારણ ઉત્તમ કાય થાય

પરમાર્થ

ઉપર પ્રમાણે એમ્લ ભાવના ભાવતા તેની ગતિમતી વિચાર મરે છે કે, દવે મારે મરે ભગવાનનો સેવ્ય સેવક ભાન થયો એટલે મારે પણ મારા સ્વામીના પેરે, નીતરાગતા આદરની નેષ્ટએ કારણ કે નીતિમ પુરોણ વચન છે કે સ્વામીના આશય પ્રમાણે ચાલવું એજ શુ કામ જ તેથી દવે દુ ખતિય ની મ નધનો ત્યાગ કરી સન્ય એવમ્ અથવા સ્વામી મેન મોમ નધ મનમા વાસી મોહ શાનો ત્યાગ કરી ને વીતરાગતા પ્રભુએ મદણ કરી છે તેને દુ પણ મદણ દે

ત્રિવિધ યોગ ધરી શ્રાદયોરે, નેમતાથ મરધાર,
વારણ પોપણ તારણોરે, નવરસ મુગતાહાર મં ૧૬

શબ્દાર્થ

(આમ વિચારીને ગતિમતીએ શુ કર્યું તે કહે છે)

ત્રિવિધ=ત્રણ પ્રકારનો મન વચન કાયાનો, યોગ=એટ્રીભાવ, એકામતા અથવા ત્રણે પ્રકારેવડે યોગ-સન્યાસ, ધરી=ધારણ કરી, શ્રાદયોરે=સ્વીકારો,

નેમનાથ=નેમનાથ નામના બાવીશમા તીર્થ કરને, ભરથાર=ભર્તા તરીકે, (ભર્તા એટલે શુ તેનો ખુવાસો આપે છે કે) ધાગણુ=ધારણુ કરનાર, પોપણુ=પોપણુ કરનાર, અને તારણુરે=તારણુ કરનાર, (શાવડે ૨ તો કે) નવરસ મુગતાહાર= નવા-અપર્વગસ-શાન્ત રસ ડપ, મુગતા=મુકતાકુંઠના-મોતીના, હાર=હાર, આપવે કરીને, (લોગ પક્ષે પણ નવા નના રસ, અને મણી મોતીના હારો આપવે કરીને જે સ્ત્રીનું ધારણુ, પોપણુ, તારણુ કરે તેજ ખરે ભરનાર ગણાય છે)

(આ ગાથાનો નેમિનાથ ભગવાને યોગ આદર્યો, એવો ઉદ્દેશલક્ષ્ય અર્થ કરીએ, તોપણુ યદ્ય શકે છે, પરંતુ રાજિમતીએ યોગ આદર્યો એ ઉદ્દેશથી અર્થ કરતા ગાથાનો અન્યથ વધુ બધ ગેસે છે, તેથી શબ્દાર્થમાં એ અર્થ લખી, ભાવાર્થ અને પરમાર્થમાં અર્થાંતર લીધેલ છે)

ભાવાર્થ.

શ્રી નેમિનાથ નામના મારા આત્માએ હવે મન, વચન અને કાયાથી વૈરાગ્યને ધારણુ કર્યો છે, તે મારા સ્વામી આત્માના શુણ્ણને ધારણુ કરનાર છે વળી આત્મશુણ્ણને વધાગનાર, આત્માને પુષ્ટ કરનાર, અને મારા આત્માને તારનાર છે, તેમજ ગુણારાદિ જે નવ રમો તે રૂપ મોતીઓના હાર, એટલે કઠના આભૂષણુ મરખા છે

પરમાર્થ

હવે માગ પ્રાણપતિ એના શ્રી નેમિનાથ ભગવાને, મન વચન અને કાયાથી તથા પ્રમરે યોગને ધારણુ કર્યો છે, માગે મારે પશુ પતિની ગતિને અનુભવી તેજ યોગ ધાગણુ કરવો યોગ્ય છે આ માગ ભર્તાગ, માગ આત્માના શુણ્ણને પુષ્ટ કરનાર અને મારા આત્માના શુણ્ણને જે કર્મોથી આચ્છાદિત હતા, તે કર્મોના નાશ કરી આત્મશુણ્ણને પ્રગટ કરનાર છે વળી ગસારમણુદ્રમા કુમતા, એના માગ આત્માને તારનાર પશુ એજ ભગવાન છે વળી ૧ શૃંગાર, ૨ હાસ્ય, ૩ કલ્યા, ૪ નીર, ૫ રૌદ્ર ૬ ભયાનક, ૭ મિહાસ, ૮ અરબુત, અને ૯ શાત, એ નવે ગમરૂપ મોતીઓના હાર છે અર્થાત્ માગ હવેપર હમેતા નાગણુ કરવા લાયક એવા હારરૂપ એ માગ સ્વામી છે

કારણરૂપી પ્રમુ ભજ્યો રે, ગરયો ન કાજ અકાજ;

કૃપા કરી મુજ દીજીણ રે. આનવધન પદરાજ મ૦ ૧૭

શબ્દાર્થ.

(હવે રાજિમતી છેલ્લી પ્રાર્થના કરે છે) કારણરૂપી=સાધ્ય વસ્તુના

હેતુભૂત, પ્રભુ=સમર્થ સ્વામી, ભજ્યોઞ્=(મે) સેન્થો છે, (તેમ કરતાં)
 મણ્યો ન કાજ અકાજ=કાર્યોકાર્યની દરકાર ગાપી નથી (માટે),
 કૃપા કરી=કરુણા કરી=મુજ=મને, દીપ્ત્યેઞ્=આપજો, આનંદનપદ નજ=
 આનંદથી ભગપૂર પદ- (મુક્તિ-) ઉત્તમ સ્થાનનું રાજ્ય

ભાવાર્થ

જેનાથી કાર્યની સિદ્ધિ થાય તે કારણ ભગવાનથી આત્મ-વ્યવહાર જાણવાઉપ
 કાર્ય નિહ થયું છે, તેથી ભગવાન નિમિત્ત કારણ છે એવી રીતના આ નિમિત્ત
 કારણઉપ જ ભગવાન તેમને મે સેન્થા છે, અને તેમને મેવતા થકા મે કાર્ય
 અકાર્યનો વિચાર કર્યો નથાં પણ એકાગ વૃત્તિથી મે પ્રભુને મેન્થા છે, માટે
 હવે આપ માનપર કૃપા કરીને મને મુક્તિરૂપી રાજ્ય આપો

પરમાર્થ

મારા આત્માની એકાગ્યાણુ મને આ પ્રભુથી થઈ છે માટે મારા પતિ જે શ્રી મેમિનાથ
 તે મારા આત્મસ્વરૂપ પ્રાપ્તિ ગ્વાના નિમિત્તરૂપ છે અને એ નિમિત્તઉપ પ્રભુને કાર્ય અમર્થનો
 વિચાર કર્યા વિના અપ્રશસ્ત અને પ્રશસ્ત ગગગટિન મે મેન્થા છે માટે હવે પ્રભુ! હવે મારા
 પદ કૃપા કરીને મને અનંત સુખના સ્થાનરૂપ મોક્ષ આપો (જલો ખરા પ્રેમાની આ માગણી
 પ્રભુએ સ્નામરી ન હોય તેમ મનાદેરી મહામતી રાજિમતી ભગવાનની પાનેના મોક્ષપદ પામ્યા)

આ સ્તવના મરનાર આનંદનજ મહારાજ પણ એમજ કહે છે, હ પણ ભગવા
 નના માર્ગને અનુસરે છું અને હાર્દ અમર્થનો વિચાર કર્યા વિના ભગવાનને ભજુ છું, તે
 માગપર પણ કૃપા કરી મને મોક્ષ આપો આ વગ્યાર્થ છે

—*~*~*~*—

શ્રી પાર્શ્વનાથ જિન સ્તવન

ધ્રુવ પદ રામી હો સ્વામી હમારા, નિ કામી ગુણ રાય, સુગ્યાની
 નિજગુણ કામી હો પામી તુ ધણી, ધ્રુવ આરામી હો થાય સું ધ્રું ?

ગૃહાર્થ

ધ્રુવ=અગ્રજ, પ =સ્થાન, તેમા રમનારા, (એવા), હે સ્વામી

હમારા=હે મારા સ્વામી, પાર્શ્વનાથ ભગવાન), (તમે), નિ કામી= કામનારહિત છે, ગુણરાય=ગુણોથી રાજમાન છે, સુગ્યાની=કૈવલ્યજ્ઞાનનાન છે, નિજગુણ=જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રરૂપ આત્મગુણ, (તેમા), કામીહો= રમનાર છે, (એવા), પામી તુ ધણી-તમે જેવા (મહાન), સ્વામીને મેળવીને, (હરકોઈ સેવક), ધ્રુવ=અચળ-શાશ્વત આરામી=આરામસ્થળ, ગામી=મોક્ષગામી, હો=નક્કી, થાય=બને છે

ભાવાર્થ.

હે મારા સ્વામી શ્રીપાર્શ્વનાથ પ્રભુ ! આપ મોક્ષરૂપ જે અચળ સ્થાન તેમા રમનારા છે, વળી આપ ઇચ્છાથી રહિત છે, વળી આપ શુભી પુરુષોમા રાજ સમાન, અથવા શુભોના ગણ છે, તેમ કૈવલ્ય જ્ઞાનવાળા છે આત્મગુણના ઇચ્છક છે, એવા આપને પામીને-મેળવીને કોઈપણ મેવક મોક્ષમા રહેનારો થાય છે

પરમાર્થ

હે શ્રીપાર્શ્વનાથ ભગવાન ! આપ ધ્રુવ જે મોક્ષપ તેમા રમનારા, કોઈ પણ પ્રકારની ઇચ્છા વિનાના, ઉત્કૃષ્ટ જ્ઞાનવાન અને આત્મગુણના ઇચ્છક છે એના આપ અમારા સ્વામી છે અને આપના જેવા પોતાના ગુણના ઇચ્છક સ્વામી મળવાથી અનેક બન્યું વા હમેશા આગમમા રહેનારા થઈ શકે છે, અર્થાત્ મોક્ષ મા રમનાર થાય છે

સર્વવ્યાપી કહે સર્વ જાણગણો, પરપરિણમન સ્વરૂપ, સું
પરરૂપે કરી તત્ત્વપણુ નહિ, સ્વ સત્તા ચિદ્ધરૂપ સું ધ્રું ૨

ગાઠ્યાર્થ

(હે સ્વામી ! તમને,) સર્વવ્યાપી=સર્વ વસ્તુમા વ્યાપક, (જે કોઈ) કહે, (તો તે) સર્વ જાણગણો=(તમે સર્વ વસ્તુ જ્ઞાનથી જાણો છો તેથી તમારા) સર્વ વસ્તુના જ્ઞાતાપણથી (સભવી રાકો) (બાકી) પરપરિણમન સ્વરૂપ=પરવસ્તુમા પરિણમન પામવારૂપ-પરવસ્તુમય થવારૂપ, પર રૂપે કરી=પર ભાવથી, તત્ત્વપણુ=તેપણુ-સર્વવ્યાપીપણુ નહિ=નથી (અથવા જે) પરભાવ પામવે કરીને (સર્વવ્યાપીપણુ માનનામાં આવે તો) તત્ત્વપણુ આત્મગુણમય આત્મત્વપણુ નહિ=નહિ ગઈ શકે (દેખકે) સ્વસત્તા= આત્મસત્તા તો, ચિદ્ધરૂપ=જ્ઞાન રૂપ છે

ભાવાર્થ

આપ સર્વ જગતના ભાવો બાજી છે, તેથી આપને સર્વવ્યાપી એટલે આખા જગતના વ્યાપક હો છે પણ આપનું તે અન્યમા પરિણમનારૂપ સ્વરૂપ નથી, કારણકે પરરૂપે એટલે અન્ય વસ્તુને રૂપ, આપનું અથવા શુદ્ધ આ માનું કોઈ પણ થાય તો, તેવડે કરીને, અન્યના સ્વરૂપનો બોધ થતા આત્મામાથી તત્ત્વપણું જતું રહે, કારણકે આ માની જે મત્તા છે, તેજ ચૈતન્યરૂપ છે

પરમાર્થ

આપ સર્વજ છે તેથી કેટલાક આપને સર્વવ્યાપી કહ્યું છે આ વાત કાષ્ટ રીતે સ વ છે પણ આત્માનો સ્વભાવ પરમા સ્મવાનો નથી પર જે બીજા દ્રવ્યો, તેમા પરિણમવાનો આત્માનો સ્વભાવ છે નહિ અને ધારો કે આત્માનો જે તેવો સ્વભાવ હોય તો જેમા આત્માનું રમણ હોય જેમા આત્મા પરિણમ્યો હોય તે રૂપ ભામે, એટલે આ માનું આ મત્ત જે નસ્વરૂપ છે, તે તત્ત્વપણું પરરૂપવડે દેખાય નહિ તેથી નાશ પામે તેવું સર્વવ્યાપીપણું ધનું નથી આત્માની સ્વસત્તા જે છે, તેજ ચૈતન્ય શક્તિ છે

જ્ઞેય વિનાશો હો જ્ઞાન વિનશ્ચરુ, કાલ પ્રમાણે થાય સું
સ્વકાલે કરી સ્વસત્તા સદા, તે પર રીતે ન જાય સું ધ્રું ૩

શબ્દાર્થ

(વળી પરપરિણમભાવે સર્વવ્યાપીપણું માનતા જીને હોય આવે છે, તે બતાવે છે કે-જો આત્મા જ્ઞેય રૂપ બની જતો હોય તો , જ્ઞેય=અણવા યોગ્ય વસ્તુનો, વિનાશો હો=વિનાશ થતા, જ્ઞાન=આત્માનો જ્ઞાન સ્વભાવ, વિનશ્ચરુ=વિનાશવત, કાળ પ્રમાણે=મોડો કે વહેવો થાય=થઈ પડે (માટે), સ્વકાળે કરી=વપર્યાય પરિણતિથી નર્તતા કાળે કરીને-અનાદિ અનત સ્વપર્યાયે કરીને, સ્વસત્તા=આત્મસત્તા, મદા=હ મેગા, (કાયમ રહે છે), તે=તે મના, પરરીતે=પરપરિણમરૂપ ભાવમા, ન બધ=નહિ જવી બોધ્યે

(આ ગાથાનો બીજી રીતે પણ અર્થ થઈ શકે છે તે ભાનાર્થમા લીધો છે)

ભાવાર્થ

તેજ એટલે બાણવાનો જે પદાર્થ તેનો નાશ થતા, આ માનો બાણવાપણાનો રૂપ ક્રમેક્રમે હો જાત ક્રમેક્રમે, જાતમાજગ સ્વિજેમ | જુ , રૂપ એકત્વ પામે ગુણ એકતા, ક્રિત્તમ ન રૂપતા હો સ્વેમ | જુ ૩

સ્વભાવ જે જ્ઞાન, તે સમયે સમયે નારાવન થાય એ પણ જ્ઞાતાનો પોતાના કાળ વડે, અને જ્ઞાનની પોતાની મત્તાવડે જ્ઞાનનો નાગ નથી, એટલે જેય પદાર્થના નાગની ગીતે તેનો નાગ થતો નથી

પરમાર્થ

જો આત્મા સમયે સમયે ન બદલે તો અને તમે જેમ કહો છો તેમ, પ્રત્યુ નુનપદમા ગમનાર હોય તો, આ નીચેની વાત ઘટતી નથી

ત્યારે જગતના ઠાઈપણુ પાથ તુ જ્ઞાન થાય છે, ત્યારે તે પદાર્થ જ્ઞાનમા ભાસે છે અને તેને જેય કહેનામા આવે છે જ્ઞાન ત્યારે જેયને આ ર પશ્ચિમે છે, ત્યારે વસ્તુનુ યથાર્થ જ્ઞાન થાય છે આ પ્રમાણે જ્ઞાન અને જેયનો સ્વભાવ છે

હવે જેય પદાર્થનો નાશ થતા, તે પાર્થના જ્ઞાનનો પણ નાશ થાય છે એટલે આત્માનો ગુણ જે જ્ઞાન તે નાશ તર્યો તેથી નુનપ ગમીપણ ઘટતુ નથી ગુણ અને ગુણીનો ભેદ નથી, તેથી જ્ઞાનનો નાશ થતા, આત્મા જે ગાતા તેનો પણ ાગ ધાર છે તેથી આત્મા કશ્ચિત્તે એમ સિદ્ધ થાય છે

આ શક્યુ મમાધાન નીચે પ્રમાણે છે સ્વનાજે ડી સ્વમત્તાએ જ્ઞાનનો નાગ થતો નથી પણ તે જેય જે પર તેના જ્ઞાનનો નાગ થાય છે આ પર વસ્તુ જે જેય, તેનો પણ દ્રવ્યથી નાશ થતો નથી, પણ તે સ્પાતર પામે છે એટલે પર્માન બદલાવ છે અને આ બદલાયેના પર્યાયા પાઠ જ્ઞાનમા પ્રતિભાસે છે, તેથી જ્ઞાનનો નાશ થયો નહિ, પણ સ્વપીન દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર કાળ અને ભાવની અપેક્ષાથી જ્ઞાન નિત્ય છે, તે નિત્ય રહ્યુ માત્ર પર્માનાતર થતા વસ્તુ તો નિત્ય રહે છે, એવુ ઉત્પાદ, વ્યય અને ધ્રુવયુક્ત સધક્ષણુવાણુ દ્રવ્ય જૈન મત્રદાયમા માનેતુ છે એટલે ભગવાનને જે ધ્રુવપ રામી કલા છે તે યથાર્થજ છે

પરભાવે કરી પરતા પામતાં, સ્વસત્તા ચિર ઠાણ, સું

આત્મ ચતુષ્કમયી પરમાં નહિ, તો કિમ સહુનોરે જાણ સુંધુંધું

શબ્દાર્થ

(વળી દોષાતર બતાવે છે કે), પરભાવે કરી=પરપરિણામરૂપ ભાવે કરાને, પરતા પામતા=પરપણુ પામતા થકા-પરરૂપ બનાં જતાં, સ્વસત્તા= પોતાની સત્તા, (જે), ચિર ઠાણ=સ્થિર સ્થાનવાળી, (હોવી એઈએ તે), આત્મચતુષ્કમયી=અનતજ્ઞાન, અનતદર્શન, અનતચારિત્ર અને અનત વીર્યરૂપ આર આત્મસ્વભાવમય સ્વસત્તા, પરમા નહિ=પર વસ્તુમા તો છે નહિ, (અથવા એવી જે સ્વસત્તા તે પરવસ્તુ વિનશ્વર હોવાથી તેમા ચિર ઠામ વાળી થઈ શકે નહિ), તો ત્યારે પછી, કિમ=શી રીતે (આત્મા), સહુનોરે જાણ=સર્વનો જાણુ-સર્વજ્ઞ થઈ શકે ?

સાર્થ.

પરવન્તુ જે ત્રયાદિ તના ભાવથી પરવન્તુ પામતા છતા પણ આ
ત્માની પોતાની જ્ઞાતાપણની નજા ત પોતાને ઠેકાણે જાણવી જ્યારે આમ કહે
વામા આવે, ત્યારે વાની ગણ કરે છે કે, જે તમારા કહેવા પ્રમાણે દ્રવ્ય, શેત્ર, ઠાળ
અને ભાવરૂપ આત્મચતુષ્કમની, પરને જે જ્યે પદાર્થ, તેમા નથી, તેા પછી
બધી વસ્તુઓનો નાશના ગીતીને માનના તે કહેા

૫ માર્થ

ઉપર જ્ઞા પ્રમાણે સાર શુ આત્મા પરપદ્ધ પામતો નથી તેના ઉત્ત મા કહે છે કે જ્યન
આમર જન પરિણમે ને તેમા મનન નથી અને તે રીતે પરબારવડ પરપદ્ધ પામતા છતા
પણ આ મા પોતાની સત્તામા સ્થિત રહે છે સારે વળી રાજા રૂર છે કે એમ થાય કમ જે
તમે એમ ક્રાકે આ માયતુ મયા ખીજમા નથી તેા આત્મા ખીજ વસ્તુઓને શી ગીતે જાણી
કે છે

(આ શમનુ મમાધાન આજાની ગાથામા કરામા આવ છે)

અગુરુલધુ નિજ ગુણને દેખતા, દ્રવ્ય સકલ દેખત, સું
સાધારણ ગુણની સાધર્મ્યતા, દર્પણ જલ દ્રષ્ટાત સું ધ્રું ૫

રાજ્યાર્થ

(માટે હવે સિદ્ધાત રહે છે કે), (આત્મા), અગુરુલધુ=નહિ ભારી, નહિ
હવડા, એવો ગુણ તે અગુરુલધુ, તે રૂપ નિજ ગુણને=પોતાના ગુણનેજ,
દેખતા=દેખતા થકા, દ્રવ્ય સકલ=ખીજ સર્વ પરદ્રવ્યને, દેખત=એમ રહ્યો
છે (અગુરુલધુપદ્ધ તે), માધાગણ=સર્વ વસ્તુ વ્યાપક ગુણ છે, (તેથી તે),
ગુણની=તેની, સાધર્મ્યતા=આત્મા સાથે સમાન ધર્મતા રહેલી છે, (માટે
આત્મામા સર્વ પરપદાર્યોતુ પ્રતિબિંબ થતુ રહે છે તે ઉપર દ્રષ્ટાત આપે છે
કે), દર્પણ જા દ્રષ્ટાત=એમ આરસામા તથા પાણીમા, (પ્રતિબિંબ આશ્વતારૂપ
ગુણ હોવાથી, માધપણ ચીજનુ પ્રતિબિંબ પડી શકે છે તે દ્રષ્ટાતે આત્મા
મા પદ્ધ પરવસ્તુ પ્રતિભાસિત થાય)

ભાવાર્થ

નહિ ભારી, નહિ હવડા એવો જે ગુણ તે અગુરુલધુ કહેવાય છે તે રૂપ
પોતાના ગુણનેજ દેખતા થકા આ મા ખીજ સર્વ પરદ્રવ્યને એમ રહ્યો છે આ

અગુરુલઘુપણા૩પ ગુણુ માધારણુ ઝોટલે સર્વવ્યાપક છે અને તે ગુણુની આરીસા તથા પાણીના ઇદાતે પ્રતિબિંબરૂપે આત્મા સાથે સમાન ધર્મતા રહેલી છે

પરમાર્થ

આ ગાથાના અર્થનો પૂર્ણપણે અનુભવ થતો નથી માટે તે ગુરુમુખે ધારવી

જેમ દર્પણમા અને પાણીમા વસ્તુનો પ્રવેશ થયા વિના, તેમજ વસ્તુમા દર્પણુ અગર પાણીનો પ્રવેશ થયા વિના આખી વસ્તુ દર્પણુમા સાગોપાગ દેખાય છે તેમજ જ્ઞેનનો જ્ઞાનમા અથવા જ્ઞાનનો જ્ઞેનમા પ્રવેશ થયા વિના દ્રવ્ય માનનો અગુરુલઘુ નામનો ગુણુ સાધાગણુ છે, તેથી આત્માને પદાર્થનુ જ્ઞાન થાય એ, અને જેમ આગીમામા દેખાતી વસ્તુ, બીજે ગ્રાહ્યનુ જ્ઞતા આગીસાને દર્શવણુ બાધા થતી નથી, તેમજ જ્ઞાનમા પ્રતિભાસતી વસ્તુનો નાશ થતા અથવા મદલાના જ્ઞાનનો નાશ થતો નથી આ રીતે પ્રભુ નુવપત્તમા રમનાગ છે

શ્રી પારસ જિન પારસ રસ સમો, પણુ ઇહાં પારસ નાહિ, સું
પૂરણુ રસિયો હો નિજ ગુણુ પરસમાં, આનદધન મુજ માંહી, સું ધ્રુ. ૬

શબ્દાર્થ.

શ્રી પારસજિન=શ્રીપાર્શ્વનાથ જિનેશ્વર, પારસ રસ સમો=પારસમણિ
૩પ રસાયન સરખો છે, પણુ ઇહાં=પણુ ઇહાં મારામા તે, પારસ નાહિ=પડ-
ખે રહેનાર-મારાથી અવગો રહેનાર નથી (કિતુ), પૂણુ રસિયો હો=પૂર્ણ
રસિક-પૂર્ણ ઇચ્છવાન, (શેમા ૧ તો ૩) નિજ ગુણુ પરસમા=રેનગુણુ કરસ-
વામા-આત્મગુણુસાથે રમવામા, (એવો તેમજ) આનદધન=આનદમય
રહેલો (તે પ્રભુ) મુજમાહી=મારામાજ એ-મારાથી જુદો નથી

(સૂચના—બધા સ્તવનોમા આ સ્તવનનો અર્થ કવો ધણો કઠિન
અને ગહન છે, તેથી તેનો અર્થ સૌ મૈાને પોતાની મતિ મુજબ પ્રગમે એ
અમને પણુ જુદો અર્થ સમજાય છે, તેથી શબ્દાર્થમા એક અર્થ
લખ્યો છે ત્યારે ભાવાર્થ તથા પરમાર્થ બીજી રીતે નીકળતા અર્થને અનુસારે
છે હજુ ત્રીજી ગીતે પણુ અર્થ થઇ શકે છે, પણુ તેમ કરતા લખાણુથી
વાચનારને અકળામણુ થાય માટે તે લખ્યો નથી

શ્રી સ્તવન વર્કી જન્મન ૨ ગાથા અભિનવ ૩૫૦૦૦૦૦૦૦૦

ભાવાર્થ

શ્રી પાર્શ્વનાથ નામના ત્રેવીંગમા તીર્થ ઠર મહાગજ, જને અકકતા લોહુ સોનુ થઇ બય, એવો જે મણિ તેના સરખા છે, પણ આ ઠેકાણે પા રસમણિ અથવા એક અતુથાં ગ અ નહિ મમજ્યો પણ મ પૂર્ણ અવાગા ભગવાન ઠે શાના ? તે ઠે, પોતાના આનમશુલુરુપ અપર્નાના, કારણુ ઠે આનદનો સમૂહ ભગવાનમા છે, અથવા મારામા છે તેથી ભગવાન પાનમમણિ અથવા પા અ જવા નથી પણ પૂર્ણ રસિયા ઠે

શ્રી મહાવીર જિન સ્તવન

વીર જિનેશ્વર ચરણે લાગુ, વીરપણુ તે માગુરે,
મિથ્યા મોહ તિમિર ભય માગુ, જિત નગારુ વાગ્યુરે વીં ૧

શબ્દાર્થ

વીર જિનેશ્વર=ચોવીશમા વીર ભગવાનને ચરણે લાગુ =પગે લાગુ છુ, (અને), વીરપણુ તે=તેમના જેવુ વીરપણુ-શૂરવીર ભાવ, માગુ રે=હુ તેમની પાસેથી માગી લઉ છુ (તેમનુ વીરપણુ કેવુ છે ? કે જેના આગળ), મિથ્યામોહ=મિથ્યાત્વ મોહનીય રૂપ, તિમિરભય=અધકારનો ભય, લાગુ =દૂર નાઠો છે, અને જીત નગારુ =જયનુ નગારુ, વાગ્યુ રે=વાગી રજ્યુ છે

ભાવાર્થ

ચોવીશમા જિનેશ્વર જે શ્રી મહાવીર વાગી તેના ચરણોમા હુ વહન કરુ છુ, અને ખોઈપી શત્રુઓને હણુનામા જે યોદ્ધાપણુ, અથવા જેનુ શ્રી વીર ભગવાનનુ છે તેનુ વીરપણુ હુ માગુ છુ મિથ્યા વ મોહનીય ઝોઈપી જે અધકાર તેનો ભય નષ્ટ થયો ઠે, અને જય પટલ વાગ્યો ઠે

પરમાર્થ

હુ શ્રી વીરભગવાનને ચરણે નખીને મન વીરપણુ ત્રાપ યાગ્યો એવુ માગુ છુ શ્રી વીર

ભગવાન કેવા છે? તો કે જ્ઞાનેનો મિથ્યાત્વાદિ મોહ દૂર થયો છે એવા છે તથા કર્મરૂપી શુભોનો પગજ્ય સ્વવાથી જ્ઞાનેનો જ્યપટહ વાપ્યો છે, એવા શ્રી વીરભગવાનને પગે લાગીને ૫ વીગપણ માણ છું

છઠ્ઠમથ વીરજ લેસ્યા સગે, અભિસંધિજ મતિ અગેરે,
સૂક્ષ્મ થૂલ ક્રિયાને રગે, યોગી થયો ઉમંગેરે વી૦ ૨

શબ્દાર્થ

છઠ્ઠમત્ય=છઠ્ઠસ્થ અવસ્થાની, વીરજલેસ્યા=ક્ષાયોપશમિક વીર્યવાળી લેસ્યા—આત્મ પરિણામની એક દશા, (તેના), સગે=યોગે કરીને, (અને), અભિસ ધિજ=અભિસ ધિજનિત—યોગાભિસ ધિજનિત—યોગ આદરવાની પોતાની મેળે થયેલ ઇચ્છાથી ઉત્પન્ન થયેલ, મતિ=બુદ્ધિ, (તેના) અગેરે=તેની છાયાને લીધે, (તથા), સૂક્ષ્મ=આત્મિક, (અને) થૂલ=વ્યાવહારિક, ક્રિયાને ર ગે=ક્રિયા કરવાના ઉત્સાહે કરીને, (વીર ભગવાન) યોગી થયો=યોગી બન્યા, ઉમ ગેરે=ઉમ ગ ધરીને—નહિ કે પરાણે

ભાવાર્થ.

છઠ્ઠસ્થ અવસ્થાની ક્ષાયોપશમિક વીર્યવાળી આત્મપરિણતિના યોગે કરીને, અને યોગને આદરવાની પોતાની મેળે થયેલી ઇચ્છાથી ઉત્પન્ન થયેલ બુદ્ધિએ કરીને, આત્મિક અને વ્યવહારિક ક્રિયા કરવાના ઉત્સાહે કરીને શ્રી વીરભગવાન ઉમ ગપૂર્વક યોગી થયેલા છે

પરમાર્થ

આ ગાથાનો ભાવાર્થ મને અગાળ મમજ્યો નથી, માટે યુગમથી ધાગ્યો તો પણ યથામતિ લખ્યો છે છઠ્ઠસ્થ અવસ્થામા આત્માનુ ક્ષાયોપશમિક વીર્ય હોય છે અને તેની માથે તેનીજ લેસ્યા મળે છે એટલે જ્ઞાનેના વીર્યે કર્મબ્રહ્મણુ ડરે છે આ કર્મબ્રહ્મણુ કરવાની દશાને અભિસ ધિજ કહે છે, અને મતિ વિપર્યુક્ત વીર્યને બ્રહ્મણુ કરે છે

દેહકપન રૂપ સૂક્ષ્મ ક્રિયા, અને શરીર સંકોચવા રૂપ, તેમજ તેનો પ્રમાણ સ્વરૂપ પ્રમાણ જુની ક્રિયાને રચૂત ક્રિયા કહે છે, આવી રીતે રચૂત અને સૂક્ષ્મ ક્રિયાને રજે સધગા આત્મા ઉમ ગથી યોગી થાય છે એટલે તે મન, વચન અને કાયાના યોગને પામે છે

અસખ્ય પ્રદેશે વીર્ય યસગો, યોગ યસંસ્વિત કર્વેરે,
પુદ્ગલ ગણ તેણે લેશુ વિશેષે, યથાશક્તિ મતિ લેસેરે વી૦ ૩

ગાઠ્યાર્થ

અમ ખ્ય પ્રદેશે=આત્માના અસ ખ્યાત પ્રદેશ છે (નેથી તે તે પ્રદેશતુ વીર્ય એકદુ વેતા થકા), વીર્ય અસ ખો=અસ ખ્ય-કૃત્યામા નહિ આવે એટલુ આત્મખળ છે, (નેથીજ આત્મા) યોગ અમ ખિત=અસ ખ્ય યોગ-મન, વચન, કાયાના વ્યાપાર, તેને ક ખે=અભિલષે છે=કરવા સમર્થ થાય છે (અને) પુદ્ગલગણ=પુદ્ગલની વિવિધ વર્ગણાઓને, તેણે=તે કારણે લેશુવિ શેષે=વેશ્યા નિશેષે કરીને-જુદી જુદી લેશ્યાઓથી, યથાશક્તિ=શક્તિ પ્રમાણે, મતિ=ચુદ્ધિ, લેખેરે=નેખી રહે છે, એક પછી એક ગ્રહણ કરીને માપતી રહે છે.

સાવાર્થ.

જેની ન બ્યા ન આરે તે અમ ખ્ય કહેવાય આત્માના અથવા બીજા દ્રવ્યો ના મૂલ્યમા મૂલ્યમા આગળના વિભાગમા રહેને જે ભાગ તે પ્રદેશ કહેવાય છે આત્માના આના અસ ખ્યાતા પ્રદેશે છે, અને દરેક પ્રદેશ કહ્યામા ન આવે તેટલા આત્મખળનાઓ છે તેથીજ આ મા મન, વચન અને કાયાના અસખ્ય યો ગની અભિવ્યાપા કરે છે, અર્થાત્ તે યોગો સાધ્ય કરવાને સમર્થ થાય છે, અને તે હેતુથી પુદ્ગલની જુદી જુદી વર્ગણાઓને વિવિધ પ્રકારની લેશ્યાઓથી સક્તિમુજ્જળ યુદ્ધિ લેખી રહે છે-અર્થાત્ એક પછી એક ગ્રહણ કરીને માપતી રહે છે

પરમાર્થ

આત્માના અમ ખ્યાતા પ્રદેશ છે અને તે પ્રેકપ્રેક પ્રેશમા અમ ખ્ય વીર્ય છે આથી અમ ખ્ય યોગની મક્ષા થાય છે અને યો સામર્થ્ય પ્રમાણે આત્મા કર્મવર્ગણાના પુ,મવે વ્યાશક્તિ ગ્રહણ કરે છે

ઉત્કૃષ્ટે વીરજને વેસે, યોગ ક્રિયા નવિ પેસેરે,
યોગતણી ધ્રુવતાને લેસે, આતમશક્તિ ન સેસેરે વી૦ ૪

શબ્દાર્થ.

(પણ), ઉત્કૃષ્ટ વીરજને વેસે=ઉત્કૃષ્ટ વીર્યના આવેશમા--જ્યારે સૌથી વધારે વીર્યોત્સાહ થાય છે ત્યારે, યોગક્રિયા=મન, વચન, કાયારૂપ યોગનો વ્યાપાર, નવિ ખેસેરે=પ્રવેશન ન કરે-ચાલન નહિ, (કારણકે એ વખતે) યોગતણી=યોગની, ધ્રુવતાને=અચળપણાને, લેસે=લવલેશમાત્ર પણ, આતમ શક્તિ=આત્મબળ, ન ખેસેરે=ડગાવતો નથી-યોગ સ્થિર થઈ રહે છે

ભાવાર્થ.

જે આત્મામાં સર્વથી વધારે વીર્ય હોય તો, મન, વચન અને કાયાનું કર્મ બાધવા રૂપ કાર્ય પ્રવેશન કરે નહિ, કારણ કે તે વખતે આત્મબળ છે, તે યોગના અચળપણાને લવલેશ માત્ર પણ ડગાવતો નથી

પરમાર્થ

ઉપર બતાવ્યું તેમ આત્મા યોગની શક્તિને અનુસારે કર્મપુદ્ગલ ગ્રહણ કરે છે પણ જે આત્મામાં ઉત્કૃષ્ટ વીર્ય પ્રગટ થયું હોય તો, પત્રી મન, વચન કાયાના યોગ લગભગ બંધ થાય છે, અને કર્મ બાધવારૂપ ક્રિયાથી આત્મામાં કર્મબંધ થતો નથી

યોગની ધ્રુવતાનો લેશ બંધા આત્મામાં હોય છે, અને તે લેશમાત્રથી પણ આત્માના આરૂપ પ્રેશ કર્મબંધથી વિગ્રહ ગટે છે એ દૃષ્ટાત છે માટે જેમ જેમ આત્મામાં ઉત્કૃષ્ટ વીર્ય પ્રગટ થાય, તેમ તેમ કર્મ બંધ કમતી થાય અને છેવટે સંપૂર્ણ વીર્યપણ પ્રકટ થતા વીર બગવા નની પેઠે સમસ્ત કર્મબંધનો નાશ થાય, અને શુદ્ધ ચૈતન્યપણ પ્રાપ્ત થાય તેવું છે, માટે હે બગવાનું ! મને વીરપણ આપો !

કામ વીર્ય વશે જેમ મોગી, તેમ આતમ થયો મોગીરે,
સૂરપણે આતમ ઉપયોગી, થાય તેહ અયોગીરે વીં ૫

શબ્દાર્થ

કામ વીર્ય વશે=સ્ત્રીસંગની ઈચ્છા થતા, વીર્યબળે કરીને, જેમ=જે રીતે, મોગી=મોગકર્તા થાય છે, તેમ=તે રીતે, આતમ થયો મોગીરે=આત્મા, (પોતાના વીર્યોત્સાહથી સ્વગુણોના), મોગી બને છે, (અને) સૂરપણે=શૌર્યગુણના જોરે, આતમ ઉપયોગી=નિગલાવમા ઉપયોગવત રહીને, થાય તેહ અયોગીરે=તે આત્મા તુરત અયોગી ગુણસ્થાનારૂઠ થાય છે

ભાવાર્થ

ત્રીસ ગની ઇચ્છા થતા વીર્ય એટલે ધાતુના ઉ લાસથી જીવ જેમ લોગકર્તા થાય છે, તેમ આત્મા પોતાના વીર્યોલાભથી પોતાના ગુણોનો લોગી બને છે, અને શૌર્યગુણના જોરે ઠરીને નિજલાવમા ઉપયોગવત રહીને તે આત્મા તુરત અયોગી ગુણુચ્ચાનારુઠ થાય છે

પરમાર્થ

જેમ મમી પુરૂષમા વીર્યનો વધારો થતા તેને પ્રવળ કામેચ્છા થાય છે, તેથી પુરૂષ આત્મી અને ત્રી પુરૂષની ઇચ્છા કરે છે અથવા કામ એટલે ઇચ્છા, તે દ્રવ્યાદિની ઇચ્છાવાળા જેમ દ્રવ્યની ઇચ્છા કરે છે, અને પરભાવને વાચ્છે છે તેમ આત્મા પણ સ્વરૂપના અનણુપણુથી પર જે પુરૂષનાદિક, તેના ભોગની વાછા કરે છે

પણુ જ્યારે આત્મામા શરાપણુ અથવા વીરપણુ પ્રગટ થાય છે, ત્યારે ક્રોધોત્તે ક્ષય થતા તે પોતાનું સ્વરૂપ જાણે છે તેથી પરવસ્તુપરથી તેને અભાવ થાય છે આત્મા પોતામા મમણુ કરે છે મન વચન અને કાવાના યોગને સ્થિર કરી નવા ક્રોધો વાધતો નથી અને છેવટે અયોગી પણ થાય છે, તેથી વીર્યપણુ પ્રાપ્ત થતા આત્માનું કાર્ય થવાનું જાણી ભગવાન પાસે વીરપણુ માગ્યું છે

વીરપણુ તે આત્મ ઠાણે, જાણ્યુ તુમચી વાણેરે,
ધ્યાન વિનાણે શક્તિ પ્રમાણે, નિજ ધ્રુવ પદ પહિચાણેરે વીં ૬

શબ્દાર્થ

વીરપણુ = શૂરવીરપણુ, તે આત્મ ઠાણે = તે આત્મ ગુણુસ્થાનમા ચઢતા (પૂરેપૂરે હોવું જોઈએ એમ), જાણ્યુ = હું જાણી શક્યો છું, (શાવડે કરીને તો કે), તુમચી = તમારી, વાણેરે = વાણીવડે કરીને - તારા આગમવડે કરીને, (તથા), ધ્યાન વિનાણે શક્તિ પ્રમાણે = મારી શક્તિના પ્રમાણે ધ્યાન વિજ્ઞાન કરીને, નિજ = પોતાના, ધ્રુવપદ = (પરિણામ સ્થિરતા પ્રાપ્ત્ય), શાતિરૂપ અચલપદ, પહિચાણે = પિછાન્યાથી

ભાવાર્થ

આ મગુણુચ્ચાનમા ચઢતા પૂરેપૂરે શૂરવીરપણુ હોવું જોઈએ એમ કહે હું જાણી શક્યો છું શાથી ? તોકે આપની વાણીથી, અર્થાત્ આપના ઉપદેશથી વગી મારી શક્તિ સુજળ ધ્યાન વિજ્ઞાને ઠરીને, એટલે ધ્યાન અને વિજ્ઞાનનું જેટલું

બગ હોય તેના પ્રભાણુમા, અથવા તે પ્રભાણુ પોતાનુ ચિથરપદ ને વીગપણુ, તેને જીવ પિદાને એટલે ઝોળાએ

પરમાર્થ

ભગવાન પાસે વીરપણુ માગસતો વિચાર કરતા ભગવાને કરેલા ઉપદેશનુ સ્મરણુ થયુ, તેથી પોતેજ પુથી થઇને રહે છે કે હે પ્રભુ ! મારી ને જૂન છે તે મને જાણુઈ અત્યાર સુધી મે આપને વિનતિ કરી કે મને વીગપણુ આપો પણુ મારી માગણુી પહેલા આપે રહેતુ છે કે તમામ આત્મા મારા જેવા છે એટલે ને વીગપણુ હુ આપની પામે માગુ છુ તે વીગપણુ માં રામા જ છે, પણુ તે વાતની મને ખબર નહોતી પરંતુ આપની વાણુીથી, એટલે આપના ઉપદેશથી મારી ખાતી થઇ છે કે તે વીરપણુ માગમા છે

ત્યાર પ્રમ્થ થાય છે કે જ્યારે વીરપણુ તમાગમા છે, તો તમે કેમ નહોતા જાણુતા ? અને ભગવાને જ્યુ છે તે શિનાય વીગપણુ પોતાના આત્મામા છે તે જાણુવાને ખીજુ માધન છે કે કેમ ? તેનો ઉત્તર કહે છે કે, ધ્યાન જગાથી વીગપણુ પોતામા છે તેનો પ્રત્યક્ષ અનુભવ થઈ શકે ડ તેમજ ગુરુપર પરાધી ત્રિશેષ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયુ હોય તો તેથી પણુ અનુભવ થઈ શકે છે ધ્યાન અને જ્ઞાનની જેમ વિરોપના, તેમ આત્મઅનુભવની પણુ વિરોપના જાણુવી મુમુક્ષુઓએ જ્ઞાન અને ધ્યાનને ગુરુગમથી જાણુવી આત્મઅનુભવ જરુઆમા પ્રવ્રત્તિ કરી એ આ સ્તવનનુ મહસ્વ છે એમ હુ ધારુ છુ

આલંબન સાધન જે ત્યાગે, પર પરિણતિન ભાગેરે,
અક્ષય દર્શન જ્ઞાન વૈરાગે ધ્યાનદધન પ્રમુ જાગેરે વી૦ ૭

ગૃહાર્થ

(પૃથ્વી વીર્યોક્ષિાસથી શરુવીર ખનીને) આલ ખન=(સકળ) આલ ખનો= અસમર્થ દશામાં લીધેલા ટેકા, (તથા) સાધન=(સકલ) સાધનો-ઉપકરણો, (તેને), જે=જે મહાત્મા, ત્યાગે=છોડે, પર પરિણતિ=આત્માથી અન્ય પુર્જવા દિનો સ્વભાવ, (તે), ભાગેરે=હૂઝ અય (તે), અક્ષય=ક્ષય ન પામે એવા-ગ્રાહ્ય ત, દર્શન જ્ઞાન વૈરાગે=જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્રે કરીને, ધ્યાન દધન=ધ્યાન દથી ભરપૂર, પ્રભુ=પરમ સમર્થ-પરમાત્મા પરમેશ્વર, (થઇને), જાગેરે=(હમેશા) જ્ઞાનથી જાગતો રહે છે

ભાવાર્થ.

મ પૃથ્વી વીર્યોક્ષિાસથી શરુવીર થઇને જે પુરુષ અસમર્થ દશામા લીધેલા આલ ખનોને, અને મધ્યા ઉપકરણોને ત્યાગે છે, તેનાથી આત્માથી પર જે પુરુગલા પર પુરુવીન સ્વતન્ત્રુપ જ્ઞાનવિમાનુશી સુખજી હૈ કુન્દે સ્વત્ત રહે

દિનો સ્વભાવ તે દૂર જાય છે વગર તે મહારાજા પુરૂષ કદાપિ પણ ક્ષય ન પામે એવા શાશ્વતા જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રે કરીને, આનદથી ભરપૂર પરમાત્મારૂપ થઈને હુમેશા જ્ઞાનથી જાગતો રહે છે, અથવા આનદધનજી મહારાજ કહે છે કે પ્રભુ એટલે આત્મા તે જાગે, એટલે અનાદિની ઉદ્ધમાથી આત્મા જાગત થાય, એટલે વિભાવદશાને ત્યાગી પોતે પરમાન દરૂપ થાય.

પરમાર્થ

આત્મા પુરૂષગના આધારથી પોતાનું કાર્ય કરવાનું ત્યાગે, અને પુરૂષગનું આનંદન જે દેહી દે તો અખંડ શુદ્ધ ચતુર્વિધ સમ્યક્ જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્રરૂપે પ્રાપ્ત કરે, અને અનાદિ આત્માને પુરૂષગના મગમા ઉપમા પડેને જે તે જાગીને પોતે પોતાનું સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કરે અથવા આનદધનજી મહારાજ કહે છે કે આત્મા પગલુસ્તુનો સગ છેડે, પોતાનું આનંદન રાખે અને પરાનુયાયીપણે તજે તો મલનથીના આગવનથી મોક્ષ પામે

આ ચતુર્વિધતા જિનના સ્તવનામા ભગવાનને વિનંતિ કરતા, જૈનતાઅના મહારાજ કથન રેલુ છે નથી જે ભવ્ય પ્રાણીઓ આ સ્તવનાનું સેવન કરે તેમજ શ્રવણ મનન અને નિદિધ્યા મન કરે તે અક્ષયપદ પામશે

કર્તાએ ઉપમાર શુદ્ધિથી આ સ્તવના રચવી છે તથા પોતાના આત્માનું હિત ક્રમ્પવા સાથે, અન્ય ભવ્ય પ્રાણીઓનું પણ હિત વાળ્યું છે તે તેમના પ્રયત્નને સફળ કરવા વાયકવૃદ્ધને વિનંતિ છે શ્રી જ્ઞાનવિમળસુરિ મહારાજને આ સ્તવનોનો ટમે લખતા લખ્યું છે કે

“ આશય આનદધનતણો, અતિ ગમીર ઉદાર,

વાલ વાંહિ પસારિ જિમ, કહે ઉદધિ વિમ્તાર ॥ ૧ ॥

શ્રી આનદધનજી મહારાજનો આશય અત્યંત ગમીર અને ઉદાર છે છતા બાળને સસુદ કેવડો મોટો છે ? એમ પૂછતા જેમ પોતાની માલ (હાથ) વાના રીરે આપડો મોટો છે એમ મહે છે તેમ મે તેતો અપમાન અર્થ નખ્યો છે

આ સ્તવના શુભાર્થ માટે જેટલું શીરે અને લખીએ તેટલું યોગ્ય છે તેમા પણ મારા પ્રયત્ન તો માત્ર શુભભાગજના આધારપરજ છે જે મારી મનિની ન્યૂનતાથી ંધ ન્યૂનાધિક લખાયુ હોય તો વાયવૃદ્ધ ક્ષમા કરશે અને બને તો મને જણાવરો આ ચોવીશો સ્તવનોનું શ્રવણ મનન અને નિદિધ્યામન કરતા મારે શ્રમ માર્થક થયો ગણાવે.

અતિ શ્રી આનદધનજી કૃત ચોવીશી શ્રી જ્ઞાનવિમળસુરિ
કૃત અર્થને ભાનાર્થ સહિત સંપૂર્ણ

વિભાગ બીજો.

—*~*~*—

શ્રીવજ્રપંજરસ્તોત્રમ્.

—•—

પરમોષ્ઠિનમસ્કારં, સારં નવપદાત્મકમ્ । -
આત્મરક્ષાકર વજ્ર, -પંજરાભં સ્મરામ્યહમ્ ॥ ૧ ॥

ઉત્તમ, નવપદ૩પ, આત્માની રક્ષા કરનાર અને વજ્રના પંજર
તુલ્ય શ્રી પદ્ય પદ્મોષ્ઠી નમસ્કારનું હું સ્મરણ કરું છું ૧

ॐ નમો અરિહતાણં, શિરસ્ક શિરસિ સ્થિતમ્ ।
ॐ નમો સિદ્ધાણં, મુખે મુખપટ વરમ્ ॥ ૨ ॥

‘ઓં નમો અરિહંતાણ’ એ પદ અત્યંતક પદ ગદ્યા ટોપ સદૃશ છે,
‘ઓં નમો સિદ્ધાણ’ એ પદ મુખ ઉપર શ્રેષ્ઠ મુખપટ સમાન છે. ૨

ॐ નમો આયરિયાણં, અદ્ભુતરક્ષાતિશાયિની ।
ॐ નમો ઉવજ્ઞાયાણ, આયુધ હસ્તયોર્દ્વંદમ્ ॥ ૩ ॥

‘ઓં નમો આયરિયાણ’ એ પદ અતિશયનાળી અગત્યા૩પ છે,
‘ઓં નમો ઉવજ્ઞાયાણ’ એ પદ હસ્તને વિષે દ્રઢ શસ્ત્ર સમાન છે ૩

ॐ નમો લોણ સત્ત્વસાદ્ધણં, મોચકે પાઠયો શુભે ।
ણસો પચનમુદ્ધારો, શિલાવજ્રમયે તલે ॥ ૪ ॥

‘ ઓં નમો લોએ સવ્વસાહુણ ’ એ પદ બન્ને પગની રક્ષા કરનાર શુભ મોહકીરૂપ છે, ‘ ઈમો પચનમુક્કારો ’ (આ પચ પરમેષ્ઠી નમસ્કાર) એ પદ નીચે વજ્રશિવામય છે ૪

સવ્વપાવપ્પણાસણો, ઘમ્મો વજ્રમયો ઘરિઃ ।

મગલાણં ચ સવ્વેસિ, સ્વાઠિરક્કારસ્વાતિકા ॥૫॥

‘ સવ્વપાવપ્પણામણો ’ એ પદ બહાર રહેતો (કરતો) વજ્રમય કિલ્લો છે, ‘ મગલાણ ચ સવ્વેસિ ’ એ પદ કિલ્લા કરતી ખેરના અગારાવાળી આધરૂપ છે ૫.

સ્વાહાન્ત ચ પદ જ્ઞેય, પદમ હવહ મગલ ।

ઘમ્મોપરિ વજ્રમય, પ્રમાન દેહરક્ષણમ્ ॥ ૬ ॥

‘ પદમ હવહ મગલ ’ એ પદ કિલ્લા ઉપર રહેલું વજ્રમય મુખ્ય અગારા રક્ષક તુલ્ય છે અહીં સર્વત્ર દરેક પદને છેડે સ્વાહા શબ્દ જોડવાનો છે એમ બાલુબુ ૬

મહાપ્રભાવા રક્ષેય, જુઠ્ઠોપદ્ધવનાશિની ।

પરમેષ્ઠિપદોદ્ભૂતા, કથિતા પૂર્વસૂરિભિઃ ॥ ૭ ॥

આ મોટા પ્રભાવવાળી રક્ષા ક્ષુદ્ર ઉપદ્રવોનો નાશ કરનારી છે, તે પચ પરમેષ્ઠી પદથી ઉત્પન્ન થયેલી છે અને તે પૂર્વાચાર્યોએ જોડેલી છે ૭

યથૈવ કુરુતે રક્ષાં, પરમેષ્ઠિપદૈ સહ ।

તસ્ય ન સ્યાન્નય વ્યાધિ, -રાધિશ્ચાપિ કદાચન ॥૮॥

જે માણુમ પચ પરમેષ્ઠીના પદ અહિન આ પ્રમાણે આત્મરક્ષા કરે છે, તેને કદાપિ ભય, આધિ કે વ્યાધિ કાઠપણ ઉત્પન્ન થતું નથી

इति परमेष्ठिनमस्कार*

श्री वीश स्थानक तप आराधन

विधि.

साधु साध्वी जे जे तप करे तो जे पदना नोटया गुणु होय तेहका लोगरसनो काठरसग, तेहका अभासमणु अने जे पदनी वीग नवकारवाणी गणु उपरात अवकाश भणतो होय तो तणु काणना देव पाय शकस्तव, तणु जैत्यवदन अने आठ स्तुतिज्योवडे वांढे.

ग्रावक आविष्का आ तपना करनारा सवार साज प्रतिष्ठमणु करे, जे वषत पडिलेहुणु करे, त्रिकाण पूज करे, ब्रह्मचर्य पाणे, असत्य, ज्योरी, रागद्वेषनी भदता करे, अने तेहका आरजनो त्याग करे, न अने तो उदासीन भावथी, लुआ परिष्णामथी पोतानो निभाव करी वे आधीनी विधि काठरसग, अभासमणु, देववदन, वीश नवकारवाणी विगेरे उपर कथा प्रभाणु करे. शक्ति होय तो ते तप सगधी उपवासने दिवसे देरासरमां पदना गुणु प्रभाणु साथीआ करी तेनी उपर तेहका कण, नैवेद्य अने द्रव्यादिक यडावे

जेवी रीते जेक जेक पदना आराधन भाटे वर्तमान काणानुसारे यथागकित वीश वीग अकुभ, अथवा छडे, अथवा उपवास, अथवा आथ जिय, नीवी हे जेकासणु करे जेकासणुथी ज्योअे तप कर य नहि

प्रथम शुभ दिवस, वार, नक्षत्र, यद्राजण जेधने गुड पासे विधि सहित आ तप उच्यरे अने शरु करे जधन्य जे भदिनाभा जेक ज्योणी करे, उरकृष्ट छ भदिनाभा जेक ज्योणी पूर्णु करे. छठ अकुभथी करनार जेक वर्षमा जेक ज्योणी पूर्णु करे तप पूरे थाय त्यारे गुडभुजे धानी वधने यथाशक्ति उजमणु करे

प्रथम अरिहंत पद आराधन विधि

नवकारवाणी ॐ नमो अरिहताय ये पदनी वाश गणु

अरिह तपदना आ० गुण ढोवाधी १२ जभासभण नीचे प्रभाषे गुण
हृती आपे गुणना नाम

१ श्री अशोकवृक्षप्रातिहार्यगोमिताय श्रीमहर्हते नमः

२ श्री पयवर्णुत्तनुहर्हन्पु'पप्रकंप्रातिहार्यगोमिताय श्रीमहर्हते
नमः

३ श्री अतिमधुरद्रव्यमाधुर्यनोऽपि मधुरतमदिव्यं वनिप्रातिहा-
र्यगोमिताय श्रीमहर्हते नमः

४ श्री हेमरत्नजडितहृदयितायुग्वलयाभरयुगलवीजितव्यज-
नक्रियायुक्तप्रातिहार्यगोमिताय श्रीमहर्हते नमः

५ श्री सुवर्णरत्नजडितसहासह्यारिसिंहासनसत्प्रातिहार्यगोमि-
ताय श्रीमहर्हते नमः

६ श्री तद्वृत्तगणितेऽसौऽप्यतिभास्करतेज्येयुक्तलाम डलप्रातिहा-
र्यगोमिताय श्रीमहर्हते नमः

७ श्री हुन्दुभिप्रलूत्यनेकवाहीत्रआकागरिवतवाहनउपसत्प्रातिहा-
र्यगोमिताय श्रीमहर्हते नमः

८ श्री मुक्ताजलकुम्भनकयुक्तछत्रत्रयसत्प्रातिहार्यगोमिताय श्री-
महर्हते नमः

९ श्री रवपरापायनिवाङ्कतिगय'रगय श्रीमहर्हते नमः

१० श्री पञ्चि शदवाणीगुणयुक्तसुगसुरवेन्द्रनरेन्द्राणा पूज्याय
श्रीमहर्हते नमः

११ श्री सर्वभाषानुगाभिभक्तम गयोऽहेकव्यनातिरायाय श्रीमह
र्हते नमः

१२ श्रीयोऽलोऽप्रकाराककेवलज्ञानउपज्ञानातिशयेश्वराय श्रीमहर्हते
नमः

એ પ્રમાણે ખમાસમણુ દધને પછી ભગનાનતી સામે અથવા ઉપાશ્રય મા સ્થાપનાજી સામે ધરિયાવહી પડિક્કમી, એક લોગસ્સનો કાઉસગ્ગ કરી પ્રગટ લોગસ્સ કહી ખમાસમણુ દઈ ' ઇચ્છાકારેણુ સદ્દિસહ ભગવન્ ! અરિહત પદ આરાધનાર્થ કાઉસગ્ગ કર ? ' એમ કહી આદેશ માગે ગુરુ બેઠા હોય તો ' કહે ' કહે, એટલે પોતે ' ઇચ્છ ' કહી વદણવતીયાએ, અનથ્યં કહી ૨૪ અથવા ૧૨ લોગસ્સનો કાઉસગ્ગ મૌનપણે કરે કાઉસગ્ગ-મા લોગસ્સ ' ચ દેમુ નિમ્મવયરા ' સુધી ચિત્તે પછી ' નમો અરિહતાણુ ' કહી, કાઉસગ્ગ પારી પ્રગટ લોગસ્સ કહે પછી એક ખમાસમણુ દઈ ' વિધિ કરતા અવિધિ થઇ હોય તો ભિચ્છામિ દુક્કડ ' એમ કહે ગુરુનો યોગ ન હોય તો સ્થાપનાજી સામે આદેશ માગી ' ઇચ્છ ' કહીને આ પ્રમાણે વિધિ કરે

આ પદનુ ધ્યાન ઉજ્જવળ વણું કરવુ

આ પદની આરાધના કરવાથી દેવપાળ તીર્થ કર થયા છે તેની કથા હવે પછી આપવામા આવેલી છે

અથ દ્વિતીય સિદ્ધપદ આરાધન વિધિ.

સિદ્ધપદના ૩૧ ગુણુ હોવાથી ખમાસમણુ ૩૧ નીચે પ્રમાણે કહીને આપે અને ૨૦ નવકાગ્વાળી નમો સિદ્ધાણ પદની ગણે

- ૧ શ્રી મતિજાનાવરણીકર્મગહિતાય શ્રી સિદ્ધાય નમઃ
- ૨ શ્રી શ્રુતજાનાવરણીકર્મગહિતાય શ્રી સિદ્ધાય નમઃ
- ૩ શ્રી અવધિજાનાવરણીકર્મગહિતાય શ્રી સિદ્ધાય નમઃ
- ૪ શ્રી મનઃપર્યવજાનાવરણીકર્મગહિતાય શ્રી સિદ્ધાય નમઃ
- ૫ શ્રી કેવલજ્ઞાનાવરણીકર્મગહિતાય શ્રી સિદ્ધાય નમઃ
- ૬ શ્રી નિદ્રાદર્શનાવરણીકર્મગહિતાય શ્રી સિદ્ધાય નમઃ
- ૭ શ્રી નિદ્રાનિદ્રાદર્શનાવરણીકર્મગહિતાય શ્રી સિદ્ધાય નમઃ
- ૮ શ્રી પ્રચક્ષાદર્શનાવરણીકર્મગહિતાય શ્રી સિદ્ધાય નમઃ
- ૯ શ્રી પ્રચક્ષાપ્રચક્ષાદર્શનાવરણીકર્મગહિતાય શ્રી સિદ્ધાય નમઃ

- १० श्री श्रीशुद्धिदर्शनावरणीकर्मरहिताय श्री सिद्धाय नमः
- ११ श्री अशुद्धिदर्शनावरणीकर्मरहिताय श्री सिद्धाय नमः
- १२ श्री अशुद्धिदर्शनावरणीकर्मरहिताय श्री सिद्धाय नमः
- १३ श्री अवधिदर्शनावरणीकर्मरहिताय श्री सिद्धाय नमः
- १४ श्री केवलदर्शनावरणीकर्मरहिताय श्री सिद्धाय नमः
- १५ श्री सातावेदनीकर्मरहिताय श्री सिद्धाय नमः
- १६ श्री असातावेदनीकर्मरहिताय श्री सिद्धाय नमः
- १७ श्री दर्शनमोहनीकर्मरहिताय श्री सिद्धाय नमः
- १८ श्री चारित्रमोहनीकर्मरहिताय श्री सिद्धाय नमः
- १९ श्री नरकायु कर्मरहिताय श्री सिद्धाय नमः
- २० श्री तिर्यगायु कर्मरहिताय श्री सिद्धाय नमः
- २१ श्री मनुष्यायु कर्मरहिताय श्री सिद्धाय नमः
- २२ श्री देवायु कर्मरहिताय श्री सिद्धाय नमः
- २३ श्री शुभनामकर्मरहिताय श्री सिद्धाय नमः
- २४ श्री अशुभनामकर्मरहिताय श्री सिद्धाय नमः
- २५ श्री उच्चगोत्रकर्मरहिताय श्री सिद्धाय नमः
- २६ श्री नीचगोत्रकर्मरहिताय श्री सिद्धाय नमः
- २७ श्री हानान्तरायकर्मरहिताय श्री सिद्धाय नमः
- २८ श्री लालान्तरायकर्मरहिताय श्री सिद्धाय नमः
- २९ श्री भोगान्तरायकर्मरहिताय श्री सिद्धाय नमः
- ३० श्री उपभोगान्तरायकर्मरहिताय श्री सिद्धाय नमः
- ३१ श्री वीर्यान्तरायकर्मरहिताय श्री सिद्धाय नमः

आ प्रभाषे षमासमेषु दधने पञ्च सिद्धता १५ ले० होनाथी १५
 लोगरमनो काहस ग करे आ पदनु ध्यान रक्तवर्षे करे

आ पदनी आराधना करवाथी हस्तिपात्र राज तीर्थ कर थया छे
 तेनी कथा हरे पञ्च जुदी आपवामा आनी छे

अथ तृतीय प्रवचन पद आराधन विधि.

आ पदनी २० नवकारवाणी ॐ नमो पवयणस्त जेम ङहीने गणु

आ पदना शुणु १२ अथवा २७ होनाथी १२ अथवा २७ लोगस्त

ना कडसग करे षभासमणु २७ नीचे प्रभाणु कहीने आपे

- १ श्री सर्वतः प्राणातिपातविग्ताय श्रीप्रवचनाय नमः
- २ श्री सर्वतो मृपावाहविग्ताय श्रीप्रवचनाय नमः
- ३ श्री सर्वतोऽहत्ताहानविग्ताय श्रीप्रवचनाय नमः
- ४ श्री सर्वतो मैथुनविग्ताय श्रीप्रवचनाय नमः
- ५ श्री सर्वतः पग्ग्रिहविग्ताय श्रीप्रवचनाय नमः
- ६ श्री द्देशतः प्राणातिपातविग्ताय श्रीप्रवचनाय नमः
- ७ श्री देशतो मृपावाहविग्ताय श्रीप्रवचनाय नमः
- ८ श्री देशतोऽहत्ताहानविग्ताय श्रीप्रवचनाय नमः
- ९ श्री देशतो मैथुनविग्ताय श्रीप्रवचनाय नमः
- १० श्री देशतः पग्ग्रिहविग्ताय श्रीप्रवचनाय नमः
- ११ श्री द्विगिपग्ग्रिभाणुत्रतयुक्ताय श्रीप्रवचनाय नमः
- १२ श्री भोगोपभोगपग्ग्रिभाणुत्रतयुक्ताय श्रीप्रवचनाय नमः
- १३ श्री अनर्थहण्डविग्ताय श्रीप्रवचनाय नमः
- १४ श्री सामायिकत्रतयुक्ताय श्रीप्रवचनाय नमः
- १५ श्री द्विगावगाशिकत्रतयुक्ताय श्रीप्रवचनाय नमः
- १६ श्री पोसहोपवामत्रतयुक्ताय श्रीप्रवचनाय नमः
- १७ श्री अतिथिस विलागत्रतयुक्ताय श्रीप्रवचनाय नमः
- १८ श्री विधिसूत्रागभाय श्रीप्रवचनाय नमः
- १९ श्री वर्षिकसूत्रागभाय श्रीप्रवचनाय नमः
- २० श्री लयसूत्रागभाय श्रीप्रवचनाय नमः
- २१ श्री उत्सर्गसूत्रागभाय श्रीप्रवचनाय नमः
- २२ श्री अपवाहसूत्रागभाय श्रीप्रवचनाय नमः
- २३ श्री उभयसूत्रागभाय श्रीप्रवचनाय नमः

- ૨૪ શ્રી ઉપમસુત્રાગમાય શ્રીપ્રવચનાય નમઃ
 ૨૫ શ્રી મર્વનયમમૂહાત્મકાય શ્રીપ્રવચનાય નમઃ
 ૨૬ શ્રી મમ્લ ગીગ્યનાત્મકાય શ્રીપ્રવચનાય નમઃ.
 ૨૭ શ્રી ક્ષાગ્ગાગણીપિટકાય શ્રીપ્રવચનાય નમઃ

આ પદ્મ ધ્યાન ઉત્ત્વળ વર્ણે રરુ આ પદ્મ ધ્યાન ક વાથી
 ગિનદત શેડ તીર્થકર પદવીને પામ્યા છે તેની ક્યા જુદી આપવામા આવી છે

અથ ચતુર્થ આચાર્ય પદ આરાધન વિધિ

આ પદના ૩૬ ગુણ હોવાથી કાલસગ ૩૬ લોગસનો કનો ૨૦
 નવકાવાળી ઐ નમો જ્ઞાયરિયાણ એ પદની ગણની ખમાસમણ ૩
 નીચે પ્રમાણે કહીને આપવા

- ૧ શ્રી પ્રતિપગુણધગય શ્રીઆચાર્યાય નમઃ
 ૨ શ્રી તેજ્વિગુણધગય શ્રીઆચાર્યાય નમઃ
 ૩ શ્રી યુગપ્રધાનાગમાય શ્રીઆચાર્યાય નમઃ
 ૪ શ્રી મધુવાક્યગુણધગય શ્રીઆચાર્યાય નમઃ
 ૫ શ્રી ગમ્ભીગુણધગય શ્રીઆચાર્યાય નમઃ
 ૬ શ્રી મુષ્ટિગુણધગય શ્રીઆચાર્યાય નમઃ
 ૭ શ્રી ઉપદેગતત્પગય શ્રીઆચાર્યાય નમઃ
 ૮ શ્રી અપરિક્ષાવિગુણધગય શ્રીઆચાર્યાય નમઃ
 ૯ શ્રી ચન્દ્રવત્સૌમ્યસ્વગુણધગય શ્રીઆચાર્યાય નમઃ
 ૧૦ શ્રી વિવિધાભિગ્રહમતિધગય શ્રીઆચાર્યાય નમઃ
 ૧૧ શ્રી અવિકલકગુણધગય શ્રીઆચાર્યાય નમઃ
 ૧૨ શ્રી અચપદગુણધગય શ્રીઆચાર્યાય નમઃ
 ૧૩ શ્રી મયમનીસગુણધગય શ્રીઆચાર્યાય નમઃ
 ૧૪ શ્રી પ્રશાન્તહૃદયાય શ્રીમહાચાર્યાય નમઃ
 ૧૫ શ્રી ક્ષમાગુણધગય શ્રીમહાચાર્યાય નમઃ
 ૧૬ શ્રી માર્દવગણધગય શ્રીમહાચાર્યાય નમઃ

- १७ श्री आर्जुनगुणधराय श्रीमहाचार्याय नमः
 १८ ,, निर्दोषितागुणधराय श्रीमहाचार्याय नमः
 १९ ,, तपोगुणयुक्ताय श्रीमहाचार्याय नमः
 २० ,, मयमगुणयुक्ताय श्रीमहाचार्याय नमः
 २१ ,, मत्प्रधर्मयुक्ताय श्रीमहाचार्याय नमः
 २२ ,, गौत्रगुणयुक्ताय श्रीमहाचार्याय नमः
 २३ ,, आर्जुन्यगुणयुक्ताय श्रीमहाचार्याय नमः
 २४ ,, ब्रह्मचर्यगुणयुक्ताय श्रीमहाचार्याय नमः
 २५ ,, अनित्यभावनाभाविताय श्रीमहाचार्याय नमः
 २६ ,, अशुभभावनाभाविताय श्रीमहाचार्याय नमः
 २७ ,, ससाग्भावनाभाविताय श्रीमहाचार्याय नमः
 २८ ,, ऐक्यभावनाभाविताय श्रीमहाचार्याय नमः
 २९ ,, अन्यत्वभावनाभाविताय श्रीमहाचार्याय नमः
 ३० ,, अशुचिभावनाभाविताय श्रीमहाचार्याय नमः
 ३१ ,, आश्रवभावनाभाविताय श्रीमहाचार्याय नमः
 ३२ ,, सवत्सवभावनाभाविताय श्रीमहाचार्याय नमः
 ३३ ,, निर्जगभावनाभाविताय श्रीमहाचार्याय नमः
 ३४ ,, दोषस्वभावभावनाभाविताय श्रीमहाचार्याय नमः
 ३५ ,, भोधिदुर्लभभावनाभाविताय श्रीमहाचार्याय नमः
 ३६ ,, धर्मसांप्रदयगिह तदुर्लभभावनाभाविताय श्रीमहाचार्याय नमः

आचार्यपदं ध्यान पीतवर्णं कन्धु अ पन्तु ध्यान करवार्थी
 पुत्रयोत्तम राज तीर्थ कर यथा ७ तेनी कथा हरे पत्नी आपनामा आनना ७

अथ पंचम स्थविर पद आराधन विधि

आ पदनी २० नवकाशनागी ॐ नमो वैराग्य आ पद भो श्रीने गणुवी
 आ पदना आराधन माटे १० लोकाभ्यनो काङ्कग कन्धो

- આ પદના ૧૦ ખમાસમણ નીચે પ્રમાણે બોલીને આપવા —
- ૧ શ્રી લૌકિકસ્થવિગ્દેશકાય ત્રીલોકોત્તમ્થવિગય નમઃ
  - ૨ ,, દશમ્થવિરદેશકાય ત્રીલોકોત્તમ્થવિગય નમઃ
  - ૩ ,, ગ્રામમ્થવિગ્દેશકાય ત્રીલોકોત્તમ્થવિગય નમ
  - ૪ ,, કુલમ્થવિગ્દેશકાય ત્રીલોકોત્તમ્થવિગય નમ
  - ૫ ,, લૌકિકકુલમ્થવિગ્દેશકાય ત્રીલોકોત્તમ્થવિગય નમઃ
  - ૬ ,, લૌકિકગુરુસ્થવિગ્દેશકાય ત્રીલોકોત્તમ્થવિગય નમઃ
  - ૭ ,, લોકોત્તમ્થ્રીમ વસ્થવિગય નમ
  - ૮ ,, લોકોત્તમ્થર્પાયસ્થવિગય નમ
  - ૯ ,, લોકોત્તમ્થ્રુતમ્થવિગય નમ
  - ૧૦ ,, લોકોત્તમ્થવસ્થવિગય નમ

આ પદનુ ધ્યાન ગૌરવણે કરવુ આ પદનુ આરાધન કરવાથી પદ્મોત્તર રાજ તીર્થ કર થયા છે તેની કયા હવે પછી આપવામા આવનાર છે

અથ ષષ્ટ ઉપાધ્યાય પદ આરાધન વિધિ.

આ પદના નનકારવાળી ૨૦ ઐં નમો ઉચ્ચજ્ઞાયાણ એ પદવડે ગણવી
આ પદના ગુપ્ત ૨૫ હોનાથી ૨૫ લોગસ્તનો કાઉમગ્ગ કરવો

ખમાસમણ ૨૫ નીચે પ્રમાણે બોલીને આપવા

- ૧ શ્રી આચાર્યગશ્રુતપાઠકાય શ્રીઉપાધ્યાયેભ્યો નમ
- ૨ ,, મુચ્ચગદાગશ્રુતપાઠકાય શ્રીઉપા યાયેભ્યો નમઃ
- ૩ ,, ગણગશ્રુતપાઠકાય શ્રીઉપા યાયેભ્યો નમ
- ૪ ,, સમવાચાગશ્રુતપાઠકાય શ્રીઉપાધ્યાયેભ્યા નમ
- ૫ ,, ત્રિવાહપન્નત્તિઅક્ષુતપાઠકાય શ્રીઉપાધ્યાયેભ્યો નમ
- ૬ ,, ગાતા ૪મ્ કથાક્ષુતપાઠકાય શ્રીઉપાધ્યાયેભ્યો નમઃ
- ૭ ,, ઉપાસકશ્શાગશ્રુતપાઠકાય શ્રીઉપાધ્યાયેભ્યો નમ

- ८ श्री अतगद्गगागश्रुतपाठकाय श्रीउपाध्यायेभ्यो नमः
 ९ ॥ अनुत्तरोववाध्म्य ग श्रुतपाठकाय श्रीउपाध्यायेभ्यो नमः
 १० ॥ प्रश्नव्याङ्गुणागश्रुतपाठकाय श्रीउपाध्यायेभ्यो नमः
 ११ ॥ विपाकागश्रुतपाठकाय श्रीउपाध्यायेभ्यो नमः
 १२ ॥ उववाध्मिपागश्रुतपाठकाय श्रीउपाध्यायेभ्यो नमः
 १३ ॥ गयपमेष्टिउपागश्रुतपाठकाय श्रीउपाध्यायेभ्यो नमः
 १४ ॥ लत्राभिगमउपागश्रुतपाठकाय श्रीउपाध्यायेभ्यो नमः
 १५ ॥ पन्नवष्टाउपागश्रुतपाठकाय श्रीउपाध्यायेभ्यो नमः
 १६ ॥ ७ ष्ट्रीपपन्नत्तिउपागश्रुतपाठकाय श्रीउपाध्यायेभ्यो नमः
 १७ ॥ यन्पन्नत्तिउपागश्रुतपाठकाय श्रीउपाध्यायेभ्यो नमः
 १८ ॥ स्रग्पन्नत्तिउपागश्रुतपाठकाय श्रीउपाध्यायेभ्यो नमः
 १९ ॥ निग्यावलीउपागश्रुतपाठकाय श्रीउपाध्यायेभ्यो नमः
 २० ॥ कृष्णिआउपागश्रुतपाठकाय श्रीउपाध्यायेभ्यो नमः
 २१ ॥ पुष्किआउपागश्रुतपाठकाय श्रीउपाध्यायेभ्यो नमः
 २२ ॥ पुष्क्युलिआउपागश्रुतपाठकाय श्रीउपाध्यायेभ्यो नमः
 २३ ॥ वन्दिहृगाउपागश्रुतपाठकाय श्रीउपाध्यायेभ्यो नमः
 २४ ॥ दादशांगीश्रुतपाठकाय श्रीउपाध्यायेभ्यो नमः
 २५ ॥ दादशांगीश्रुतार्थअध्यापकाय ऽऽउपाध्यायेभ्यो नमः

आ पदतु ध्यान नीवत्रर्णवडे करवु. आ पदना आराधनथी श्री
 मर्द्धाद्रपाण तीर्थेक यथा छे तेनी कथा हवे पछी आपनामा आवनाग छे

अथ सप्तम साधुपद आराधन विधि.

आ पदनी २० नवकारवाणी ॐ नमो लोए सव्वसाहूष्य अये पद वडे
 गच्छुषी, आ पदना आगधननो कडिसग २७ लोगरसनो करवो. आ पदना
 २७ अभासमधु नीचे प्रभाषे भदो भोलीने आपवा.

१ श्री पृष्टिवकायरक्षकेभ्यः सर्वसाधुभ्यो नमः

- २ श्री अष्कायश्क्षडेभ्य सर्वमाधुभ्यो नम
 ३ ॥ तेडिकायश्क्षडेभ्य सर्वसाधुभ्यो नम
 ४ ॥ वायुकायश्क्षडेभ्य सर्वमाधुभ्यो नम
 ५ ॥ वनस्पतिकायश्क्षडेभ्य सर्वसाधुभ्यो नम.
 ६ ॥ त्रभकायश्क्षडेभ्य सर्वमाधुभ्यो नम
 ७ ॥ सर्वत प्राणातिपातविग्नेभ्य सर्वमाधुभ्यो नम
 ८ ॥ सर्वत भृपावाहविग्नेभ्य सर्वसाधुभ्यो नम.
 ९ ॥ सर्वतोऽहताहनविग्नेभ्य सर्वसाधुभ्यो नम.
 १० ॥ सर्वतो भैशुनात् विग्नेभ्य सर्वसाधुभ्यो नमः
 ११ ॥ सर्वत परिग्रहात् विग्नेभ्य सर्वसाधुभ्यो नमः
 १२ ॥ सर्वतो गत्रिभोऽनात् विग्नेभ्य सर्वसाधुभ्यो नम.
 १३ ॥ द्योरादिकपाययतुःप्रनिग्रहकेभ्य सर्वसाधुभ्यो नम
 १४ ॥ श्रोत्रेन्द्रियविषयनिग्रहकेभ्य सर्वमाधुभ्यो नम
 १५ ॥ यश्चुरिन्द्रियविषयनिग्रहकेभ्य सर्वसाधुभ्यो नम
 १६ ॥ प्राणेन्द्रियविषयनिग्रहकेभ्य सर्वमाधुभ्यो नम
 १७ ॥ मनोन्द्रियविषयनिग्रहकेभ्य सर्वसाधुभ्यो नमः
 १८ ॥ अर्गनेन्द्रियविषयनिग्रहकेभ्य सर्वसाधुभ्यो नमः
 १९ ॥ शीतादिपरीपहसहकेभ्य सर्वसाधुभ्यो नम
 २० ॥ क्षमादिगुणधान्केभ्य सर्वसाधुभ्यो नम
 २१ ॥ भावविगुधेभ्य सर्वमाधुभ्यो नम
 २२ ॥ मनोयोगशुधेभ्य सर्वसाधुभ्यो नम
 २३ ॥ वचनयोगशुधेभ्य सर्वमाधुभ्यो नम
 २४ ॥ काययोगशुधेभ्य सर्वसाधुभ्यो नम
 २५ ॥ भगणान्तउपमर्गसहकेभ्य सर्वसाधुभ्यो नम.
 २६ ॥ अगोपागमकौचनम लीनतागुणयुक्तेभ्य सर्वसाधुभ्यो नम.
 २७ ॥ निर्दोषसयमयोगयुक्तेभ्य सर्वमाधुभ्यो नम

આ પદ્મુ ધ્યાન રયામવર્ણવડે કવુ આ પદ્મુ આરાધન કવવાથી
શ્રી વીગલદ્ર તીર્થે કવ થયા છે તેની કથા હવે પત્રી આપવામા આવનાર છે

અથ અષ્ટમ જ્ઞાન પદ આરાધન વિધિ.

આ પદ્મી ૨૦ નવકારવાળી ઐ નમો નાણસ્મ એ પદવડે ગણુવી.
આ પદ્મના આરાધન માટે ૫૧ લોગરમનો કાઉચગ્ગ કવ્યો—ખમાસમણુ ૫૨
નીચે પ્રમાણે પદ યોડીને આપવા

- ૧ શ્રી સ્પર્શનેન્દ્રિયવ્ય જનાવગ્રહાય શ્રીમતિજ્ઞાનાય નમઃ
- ૨ „ રસનેન્દ્રિયવ્ય જનાવગ્રહાય શ્રીમતિજ્ઞાનાય નમઃ
- ૩ „ ઘ્રાણેન્દ્રિયવ્ય જનાવગ્રહાય શ્રીમતિજ્ઞાનાય નમઃ
- ૪ „ શ્રોત્રેન્દ્રિયવ્ય જનાવગ્રહાય શ્રીમતિજ્ઞાનાય નમઃ
- ૫ „ સ્પર્શનેન્દ્રિયઅર્થાવગ્રહાય શ્રીમતિજ્ઞાનાય નમઃ
- ૬ „ રસનેન્દ્રિયઅર્થાવગ્રહાય શ્રીમતિજ્ઞાનાય નમઃ
- ૭ „ ઘ્રાણેન્દ્રિયઅર્થાવગ્રહાય શ્રીમતિજ્ઞાનાય નમઃ
- ૮ „ અક્ષુરિન્દ્રિયઅર્થાવગ્રહાય શ્રીમતિજ્ઞાનાય નમઃ
- ૯ „ શ્રોત્રેન્દ્રિયઅર્થાવગ્રહાય શ્રીમતિજ્ઞાનાય નમઃ
- ૧૦ „ મનોડર્થાવગ્રહાય શ્રીમતિજ્ઞાનાય નમઃ
- ૧૧ „ સ્પર્શનેન્દ્રિયઘ્રહાસમ્યગ્ શ્રીમતિજ્ઞાનાય નમઃ
- ૧૨ „ રસનેન્દ્રિયઘ્રહાસમ્યગ્ શ્રીમતિજ્ઞાનાય નમઃ
- ૧૩ „ ઘ્રાણેન્દ્રિયઘ્રહાસમ્યગ્ શ્રીમતિજ્ઞાનાય નમઃ
- ૧૪ „ અક્ષુરિન્દ્રિયઘ્રહાસમ્યગ્ શ્રીમતિજ્ઞાનાય નમઃ
- ૧૫ „ શ્રોત્રેન્દ્રિયઘ્રહાસમ્યગ્ શ્રીમતિજ્ઞાનાય નમઃ
- ૧૬ „ મનઘ્રહાસમ્યગ્ શ્રીમતિજ્ઞાનાય નમઃ
- ૧૭ „ સ્પર્શનેન્દ્રિયઅપાયસમ્યગ્ શ્રીમતિજ્ઞાનાય નમઃ
- ૧૮ „ રસનેન્દ્રિયઅપાયસમ્યગ્ શ્રીમતિજ્ઞાનાય નમઃ
- ૧૯ „ ઘ્રાણેન્દ્રિયઅપાયસમ્યગ્ શ્રીમતિજ્ઞાનાય નમઃ

- २० श्री यशुगिन्द्रियापायसभ्यग् श्रीभतिज्ञानाय नम
 २१ ,, श्रेत्रेन्द्रियापायसभ्यग् श्रीभतिज्ञानाय नम
 २२ ,, मनोऽपायसभ्यग् श्रीभतिज्ञानाय नम
 २३ ,, स्पर्शनेन्द्रियधारणाय श्रीभतिज्ञानाय नम
 २४ ,, रसेन्द्रियधारणाय श्रीभतिज्ञानाय नम
 २५ ,, धागेन्द्रियधारणाय श्रीभतिज्ञानाय नम
 २६ ,, यशुगिन्द्रियधारणाय श्रीभतिज्ञानाय नम
 २७ ,, श्रेत्रेन्द्रियधारणाय श्रीभतिज्ञानाय नम
 २८ ,, मनोऽपायणाय श्रीभतिज्ञानाय नम
 २९ ,, अक्षरश्रुतज्ञानाय नम
 ३० ,, अनक्षरश्रुतज्ञानाय नम
 ३१ ,, सजिथ्रीश्रुतज्ञानाय नम
 ३२ ,, असजिथ्रीश्रुतज्ञानाय नम
 ३३ ,, मभ्यङ्गश्रीश्रुतज्ञानाय नमः
 ३४ ,, मिथ्यात्वश्रीश्रुतज्ञानाय नम
 ३५ ,, साहिथ्रीश्रुतज्ञानाय नमः
 ३६ ,, अनाहिथ्रीश्रुतज्ञानाय नम
 ३७ ,, सपर्यवसितश्रीश्रुतज्ञानाय नम
 ३८ ,, अपर्यवमितश्रीश्रुतज्ञानाय नम
 ३९ ,, गभिकश्रीश्रुतज्ञानाय नम
 ४० ,, अगभिकश्रीश्रुतज्ञानाय नमः
 ४१ ,, अगभविष्टश्रीश्रुतज्ञानाय नम
 ४२ ,, अनगभविष्टश्रीश्रुतज्ञानाय नम
 ४३ ,, आनुगामिकश्रीश्रुतज्ञानाय नम
 ४४ ,, अनानुगामिकश्रीश्रुतज्ञानाय नम
 ४५ ,, वर्धमानश्रीश्रुतज्ञानाय नम
 ४६ ,, हीयमानश्रीश्रुतज्ञानाय नम

- ४७ श्री प्रतिपातिश्रीअवधिजानाय नम
 ४८ ,, अप्रतिपातिश्रीअवधिजानाय नमः
 ४९ ,, ऋजुमतिश्रीभनःपर्यवजानाय नमः
 ५० ,, विपुलमतिश्रीभनःपर्यवजानाय नम
 ५१ ,, लोकालोकप्रकाशकश्रीकेवलजानाय नमः

आ पदतु ध्यान उन्वणवर्णुं करवु, आ पदतु आराधन करवाशी
 न्यतराज तीर्थं क० यथा ॐ तेनी ज्या हवेपछी आपवाभा आवतार छे

अथ नवम दर्शनपद आराधनविधि.

आ पदनी २० ननकारवाणी ॐ नमो दसणस्त अये पदवडे गणुवी
 समकितना ६७ षोय-लेह होनाथा ६७ लोगसुनो काडसग्य करेो षमाभ-
 मणु ६७ नीचे प्रभाषु ओदाने आपरा

१	तत्त्वश्रद्धानर्प	श्रीमन्म्यर्गर्गनगुणाय	नम
२	अहुमानादरर्प	"	"
३	कुलि गिस गवर्जन	"	"
४	मिथ्यादर्शनिस सर्गवर्जन उय	"	"
५	जिनागमश्रवणुपमर्षच्छाउय	"	"
६	धर्मकणु त्रीत्रधच्छाउय	"	"
७	वैयावृत्यकरणुतत्पउय	"	"
८	श्री अरिहू तविनयकरणुउय	"	"
९	" सिद्धविनयकरणुउय	"	"
१०	" जिनप्रतिभाविनयकरणुउय	"	"
११	" श्रुतज्ञानविनयकरणुउय	"	"
१२	" आग्निधर्मविनयकरणुउय	"	"
१३	" साधुमुनिगणविनयकरणुउय	"	"
१४	" आचार्यविनयकरणुउय	"	"

अथे दशम विनयपद आराधन विधि.

- आ पदनी २० नवकारवाणी ॐ नमः विनयगुणसपन्नस्त अे पद-
 वदे गणुवी विनयपदना (५२) प्रकार होवाथी (५०) दोग-सनी
 कडिसग करेवा अभासमणु नीचे प्रभाणु पदो कहीने (५२) आपना
- १ श्री तीर्थ करणु अनाशातनाउप श्रीविनयगुणुप्राप्तेभ्यो नम
  - २ " तीर्थ करणु लडितकणुउप श्रीविनयगुणुप्राप्तेभ्यो नम
  - ३ " तीर्थ करणु अहुमानकणुउप श्रीविनयगुणुप्राप्तेभ्यो नमः
  - ४ " तीर्थ करणु स्तुतिकणुउप श्रीविनयगुणुप्राप्तेभ्यो नमः
  - ५ " सिद्धाना अनाशातनाउप श्रीविनयगुणुप्राप्तेभ्यो नम
  - ६ " सिद्धाना लडितकणुउप श्रीविनयगुणुप्राप्तेभ्यो नम
  - ७ " सिद्धाना स्तुतिकणुउप श्रीविनयगुणुप्राप्तेभ्यो नम
  - ८ " सिद्धाना अहुमानकणुउप श्रीविनयगुणुप्राप्तेभ्यो नम
  - ९ " सुविहितयाद्राहिकुलाना अनारातनाउप श्रीविनयगुणु-
 प्राप्तेभ्यो नमः
  - १० " सुविहितयाद्राहिकुलाना लडितकणुउप श्रीविनयगुणु-
 प्राप्तेभ्यो नम.
  - ११ " सुविहितयाद्राहिकुलाना अहुमानकणुउप श्रीविनयगुणु-
 प्राप्तेभ्यो नम
  - १२ " सुविहितयाद्राहिकुलाना स्तुतिकणुउप श्रीविनयगुणुप्रा-
 प्तेभ्यो नमः
  - १३ " कोटिकाहिकणुउप सुविहितमुनीना अनाशातनाकणुउप
 श्रीविनयगुणुप्राप्तेभ्यो नम
  - १४ " कोटिकाहिकणुउप सुविहितमुनीना लडितकणुउप
 श्रीविनयगुणुप्राप्तेभ्यो नम
  - १५ " कोटिकाहिकणुउप सुविहितमुनीना अहुमानकणुउप
 श्रीविनयगुणुप्राप्तेभ्यो नम

- १६ श्री कोटिकादिगणोत्पन्न सुविहितमुनीना स्तुतिकण्णतत्पर
श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो नमः
- १७ ,, यतुर्विधस वस्य अनाशातनाकण्णरूप श्रीविनयगुणप्रा-
प्तेभ्यो नमः
- १८ ,, समस्तस वस्य लङ्कितकण्णतत्पर श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो नमः
- १९ ,, समस्तस वस्य अहुमानकण्णतत्पर श्रीविनयगुणप्रा-
प्तेभ्यो नमः
- २० ,, समस्तस वस्य स्तुतिकण्णतत्पर श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो
नमः
- २१ ,, शुद्धागमोक्तक्रियाकारकस्य अनाशातनाकण्णरूप श्रीविनय-
गुणप्राप्तेभ्यो नमः
- २२ ,, शुद्धागमोक्तक्रियाकारकस्य लङ्कितकण्णतत्पर श्रीविनयगुण-
प्राप्तेभ्यो नमः
- २३ ,, शुद्धागमोक्तक्रियाकारकस्य अहुमानकण्णतत्पर श्रीविनय-
गुणप्राप्तेभ्यो नमः
- २४ ,, शुद्धागमोक्तक्रियाकारकस्य स्तुतिकण्णतत्पर श्रीविनयगुण-
प्राप्तेभ्यो नमः
- २५ ,, जिनोक्तधर्मस्य अनाशातनाकण्णरूप श्रीविनयगुण-
प्राप्तेभ्यो नमः
- २६ ,, जिनोक्तधर्मस्य लङ्कितकण्णतत्पर श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो
नमः
- २७ ,, जिनोक्तधर्मस्य अहुमानकण्णतत्पर श्रीविनयगुणप्रा-
प्तेभ्यो नमः
- २८ ,, जिनोक्तधर्मस्य स्तुतिकण्णतत्पर श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो
नमः
- २९ ,, ज्ञानगुणप्राप्तस्य अनाशातनाकण्णरूप श्रीविनयगुण-
प्राप्तेभ्यो नमः

- ३० श्री ज्ञानगुणप्राप्तस्य भक्तिकरणतत्पर श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो नमः
- ३१ ,, ज्ञानगुणप्राप्तस्य बहुमानकरणतत्पर श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो नमः
- ३२ ,, ज्ञानगुणप्राप्तस्य स्तुतिकरणतत्पर श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो नमः
- ३३ ,, ज्ञानस्य अनारातनाकरणे श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो नमः
- ३४ ,, ज्ञानस्य भक्तिकरणतत्पर श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो नमः
- ३५ ,, ज्ञानस्य बहुमानकरणतत्पर श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो नमः
- ३६ ,, ज्ञानस्य स्तुतिकरणतत्पर श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो नमः
- ३७ श्रीमहाचार्यस्य अनारातनाइय श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो नमः
- ३८ श्रीमहाचार्यस्य भक्तिकरणतत्पर श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो नमः
- ३९ श्रीमहाचार्यस्य बहुमानकरणतत्पर श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो नमः
- ४० श्रीमहाचार्यस्य स्तुतिकरणतत्पर श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो नमः
- ४१ ,, स्थविरमुनीना अनारातनाइय श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो नमः
- ४२ ,, स्थविरमुनीना भक्तिकरणतत्पर श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो नमः
- ४३ ,, स्थविरमुनीना बहुमानकरणतत्पर श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो नमः
- ४४ ,, स्थविरमुनीना स्तुतिकरणतत्पर श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो नमः
- ४५ श्रीमद्गुपाध्यायस्य अनारातनाकरणे श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो नमः
- ४६ श्रीमद्गुपाध्यायस्य भक्तिकरणतत्पर श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो नमः
- ४७ श्रीमद्गुपाध्यायस्य बहुमानकरणतत्पर श्रीविनयगुणप्राप्तेभ्यो नमः

૪૮ શ્રીમદ્ગણાવચ્છેદકસ્ય સ્તુતિકરણતત્પર શ્રીવિનયગુણપ્રાપ્તેભ્યો નમઃ

૪૯ શ્રીમદ્ ગણાવચ્છેદકસ્ય અનાશાતનાકરણરૂપ શ્રીવિનયગુણ પ્રાપ્તેભ્યો નમઃ

૫૦ શ્રીમદ્ ગણાવચ્છેદકસ્ય ભક્તિકરણતત્પર શ્રીવિનયગુણપ્રા- પ્તેભ્યો નમઃ

૫૧ શ્રીમદ્ ગણાવચ્છેદકસ્ય બહુમાનકરણતત્પર શ્રીવિનયગુણપ્રા- પ્તેભ્યો નમઃ

૫૨ શ્રીમદ્ ગણાવચ્છેદકસ્ય સ્તુતિકરણતત્પર શ્રીવિનયગુણપ્રા- પ્તેભ્યો નમઃ

આ પદનું ધ્યાન ઉત્ત્વળ વર્ણું કરવું આ પદનું આરાધન કરવાથી ધનશેઠ તીર્થ કર પદ પામ્યા છે તેની કથા હવે પછી આપવામા આવનાર છે

આ વિનયપદના પાય, દશ, તેર, બાવન અને છાસઠ ભેદ થાય છે, તે- માંથી અહીં ઉપર પ્રમાણે (પર) ભેદ લખ્યા છે

અથ એકાદશ ચારિત્ર પદ આરાધન વિધિ.

આ પદની ૨૦ નવકારવાળી ઝં નમો ચરિત્ત્સ્મ એ પદવડે ગણુવી આ પદના ૭૦ ભેદ હોવાથી કાઉસગ્ગ ૭૦ લોગસ્સનો કરવો આ પદના અમાસમણ ૭૦ નીચે પ્રમાણે બોલીને આપવા

- ૧ શ્રી સર્વત. પ્રાણુતિપાતવિરમણુત્રતધરાય શ્રીચારિત્રાય નમ
- ૨ ,, સર્વતઃ મૃપાવાદવિરમણુત્રતધરાય શ્રીચારિત્રાય નમઃ
- ૩ ,, સર્વતઃ અદત્તાદાનવિગ્મણુત્રતધરાય શ્રીચારિત્રાય નમઃ
- ૪ ,, સર્વતઃ મૈથુનવિરમણુત્રતધરાય શ્રીચારિત્રાય નમ.
- ૫ ,, સર્વતઃ પરિચ્છલવિરમણુત્રતધરાય શ્રીચારિત્રાય નમ.
- ૬ ,, સમ્યક્ષમાગુણુધરાય શ્રી ચારિત્રાય નમ.

१३ अथ त्रयोदश क्रियापद आराधनविधि.

आ पदनी नवकारवाणी २० ॐ नमो किरियाण ओ पदवडे गलुवी
आ पदना आराधन माटे काउसगा २५ वोगरसनो करवो भभासमलु २५
नीये प्रभाषेता शब्दो ज्योलीने आपवा

- १ अशुद्धकायिक्रीकियाप्रवर्त्तनरहिताय श्रीकियागुलुवते नमः
- २ अधिकरलुकीकियाप्रवर्त्तनरहिताय श्रीकियागुलुवते नमः
- ३ पगितापकी कियाप्रवर्त्तनरहिताय श्रीकियागुलुवते नमः
- ४ प्राणानिपातकीकियाप्रवर्त्तनरहिताय श्रीकियागुलुवते नमः
- ५ आर लिकीकियाप्रवर्त्तनरहिताय श्रीकियागुलुवते नमः
- ६ परिग्रहकीकियाप्रवर्त्तनरहिताय श्रीकियागुलुवते नमः
- ७ भायाप्रत्ययिक्रीकियाप्रवर्त्तनरहिताय श्रीकियागुलुवते नमः
- ८ भिध्यादर्शनप्रत्ययिक्रीकियाप्रवर्त्तनरहिताय श्रीकियागुलुवते नमः
- ९ अपच्यभ्रालुकीकियाप्रवर्त्तनरहिताय श्रीकियागुलुवते नमः
- १० दष्टिक्रीकियाप्रवर्त्तनरहिताय श्रीकियागुलुवते नमः
- ११ मृष्टिक्रीकियाप्रवर्त्तनरहिताय श्रीकियागुलुवते नमः
- १२ प्रातीत्यकीकियाप्रवर्त्तनरहिताय श्रीकियागुलुवते नमः
- १३ साम तोपनिपातकीकियाप्रवर्त्तनरहिताय श्रीकियागुलुवते नमः
- १४ नमृष्टिक्रीकियाप्रवर्त्तनरहिताय श्रीकियागुलुवते नमः
- १५ स्वदस्तकीकियाप्रवर्त्तनरहिताय श्रीकियागुलुवते नमः
- १६ आलुवषुकीकियाप्रवर्त्तनरहिताय श्रीकियागुलुवते नमः
- १७ विहारलुकीकियाप्रवर्त्तनरहिताय श्रीकियागुलुवते नमः
- १८ अनाभोगप्रत्ययिक्रीकियाप्रवर्त्तनरहिताय श्रीकियागुलुवते नमः
- १९ अलुनक भप्रत्ययिक्रीकियाप्रवर्त्तनरहिताय श्रीकियागुलुवते नमः
- २० आशापनप्रत्ययिक्री कियाप्रवर्त्तनरहिताय श्रीकियागुलुवते नमः
- २१ प्रयोगिक्रीकियाप्रवर्त्तनरहिताय श्रीकियागुलुवते नमः
- २२ सामुदायिक्रीकियाप्रवर्त्तनरहिताय श्रीकियागुलुवते नमः

- ૨૩ પ્રેમક્રીક્રિયાપ્રવર્તનરહિતાય શ્રીક્રિયાગુણવતે નમઃ
 ૨૪ દ્વેષક્રીક્રિયાપ્રવર્તનરહિતાય શ્રીક્રિયાગુણવતે નમઃ
 ૨૫ ઇન્દ્રિયાપથિક્રીક્રિયાપ્રવર્તનશુદ્ધાય શ્રીમહામુનયે નમઃ

આ પદનું આરાધન કરવાથી હરિવાહન રાજ તીર્થકરપદ પામ્યા છે,
 તેની કથા હવે પછી આપનામા આવતાર છે

૧૪ અથ ચતુર્દશ તપપદ આરાધનવિધિ.

આ પદની ૨૦ નવકારવાળી ઐ નમો તવસ્ત ઐ પદવડે ગણવી
 આ પદના આરાધનનો કાઉસગ ૧૨ લોગરસનો કરવો આ પદના ખમા-
 સમણ ૧૨ નીચે પ્રમાણે ગોલીને આપવા

- ૧ શ્રી અણુસણાલિપ્રતપયુક્તાય શ્રીબાહ્યતપગુણાય નમઃ
- ૨ ,, ઊનોદરીતપયુક્તાય શ્રીબાહ્યતપગુણાય નમઃ
- ૩ ,, વૃત્તિસક્ષેપઅનેકવિધઅભિગ્રહધગય શ્રીબાહ્યતપગુણાય નમઃ
- ૪ ,, રસત્યાગરૂપતપયુક્તાય શ્રીબાહ્યતપગુણાય નમઃ
- ૫ ,, કાયકલેશલોચાફિકષ્ટસહકાય શ્રીબાહ્યતપગુણાય નમઃ
- ૬ ,, સલીનતાશીગમકોચકાય શ્રીબાહ્યતપગુણાય નમઃ
- ૭ ,, પ્રાયશ્ચિત્તગ્રાહકાય શ્રીઅભ્ય તરતપગુણાય નમઃ
- ૮ ,, વિનયગુણયુક્તાય શ્રીઅભ્ય તરતપગુણાય નમઃ
- ૯ ,, વૈયાવચ્ચગુણયુક્તાય શ્રીઅભ્ય તરતપગુણાય નમઃ
- ૧૦ ,, સંજ્ઞાયધ્યાનયુક્તાય શ્રીઅભ્ય તરતપગુણાય નમઃ
- ૧૧ ,, આત્મધ્યાનરૂપ શ્રીઅભ્ય તરતપગુણાય નમઃ
- ૧૨ ,, કાઉસ્સગરૂપ શ્રીઅભ્ય તરતપગુણાય નમઃ

આ પદનું ધ્યાન ઉન્વળ વર્ણ કરવું આ પદનું આરાધન કરવાથી
 કનકકેતુ રાજ તીર્થકર થયા છે, તેની કથા હવે પછી આપવામા આવતાર છે

૧૫ અથ પંચદશ ગોત્રમપદ આરાધનવિધિ

આ પદની ૨૦ નવકારવાળી ઐ નમો ગોયમસ્સ એ પદવડે ગણુવી
આ પદના આરાધનનો કાલસંગ ૧૧ લોગસ્સનો કરવો આ પદના ખમા
સમણ ૧૨ નીચે પ્રમાણે બોલીને આપવા

- ૧ ઐ હ્રીં શ્રી ગૌતમ ગણુધરાય નમઃ
- ૨ ઐ હ્રીં ,, અગ્નિભૂતિ ગણુધરાય નમઃ
- ૩ ઐ હ્રીં ,, વાયુભૂતિ ગણુધરાય નમઃ
- ૪ ઐ હ્રીં ,, વ્યક્તન્વામિ ગણુધરાય નમઃ
- ૫ ઐ હ્રીં ,, સુધર્મન્વામિ ગણુધરાય નમઃ
- ૬ ઐ હ્રીં ,, મહિતન્વામિ ગણુધરાય નમઃ
- ૭ ઐ હ્રીં ,, મૌર્યપુત્રન્વામિ ગણુધરાય નમઃ
- ૮ ઐ હ્રીં ,, અકપિતસ્વામિ ગણુધરાય નમઃ
- ૯ ઐ હ્રીં ,, અચલભ્રાતૃસ્વામિ ગણુધરાય નમઃ
- ૧૦ ઐ હ્રીં ,, મેતાર્યન્વામિ ગણુધરાય નમઃ
- ૧૧ ઐ હ્રીં ,, પ્રભામન્વામિ ગણુધરાય નમઃ
- ૧૨ ઐ હ્રીં ,, ચતુર્વિંશતિ તીર્યકગણુ ચતુર્દશશતદ્વિપચારાદ
ગણુધરેભ્યો નમઃ

આ પદનું આરાધન કરવાથી હરિવાહન રાજ તીર્થકરપદવી પામ્યા છે,
તેની કથા હવે પછી આપવામા આવનાર છે

૧૬ અથ ષોડશ જિનપદ આરાધન વિધિ

આ પદની ૨૦ નવકારવાળી ઐ નમ શ્રી વિદ્યમાન જિનેશ્વરાય નમ
એ પદવડે ગણુવી કાલસંગ ૨૦ લોગસ્સનો કરવો ખમાસમણ ૨૦ નીચે
પ્રમાણે બોલીને આપવા

- ૧ શ્રી સીમધરજિનેશ્વરાય નમઃ
- ૨ " યુગમ પ્રજિનેશ્વરાય નમઃ
- ૩ " આહુજિનેશ્વરાય નમઃ
- ૪ " સુઆહુજિનેશ્વરાય નમઃ
- ૫ " સુજ્જતજિનેશ્વરાય નમઃ
- ૬ " સ્વય પ્રભજિનેશ્વરાય નમઃ
- ૭ " સ્વપભાનનજિનેશ્વરાય નમઃ
- ૮ " અન તવીર્યજિનેશ્વરાય નમઃ
- ૯ " સુગ્રભજિનેશ્વરાય નમઃ
- ૧૦ " વિશાલજિનેશ્વરાય નમઃ
- ૧૧ " વજ્જધરજિનેશ્વરાય નમઃ
- ૧૨ " ચ દ્રાનનજિનેશ્વરાય નમઃ
- ૧૩ " ચ દ્રઆહુજિનેશ્વરાય નમઃ
- ૧૪ " ભુજ ગજિનેશ્વરાય નમઃ
- ૧૫ " ધશ્વરજિનેશ્વરાય નમઃ
- ૧૬ " નમિજિનેશ્વરાય નમઃ
- ૧૭ " વીરસેનજિનેશ્વરાય નમઃ
- ૧૮ " દેવયશોજિનેશ્વરાય નમઃ
- ૧૯ " ચ દ્રયશોજિનેશ્વરાય નમઃ
- ૨૦ " અજિતવીર્યજિનેશ્વરાય નમઃ

આ પદના આરાધનથી જન્મકેતુ રાજ તીર્થકર પદ પામેલ છે, તેની કથા હવે પછી આપવામા આવનાર છે

૧૭ અથ સપ્તદશ સંયમપદ આરાધન વિધિ

આ પદની ૨૦ નવકારવાળી ઝં નમઃ શ્રીસયમસ્ત એ પદવડે ગણુવી આ પદના આરાધનનો કાઉસગ ૧૭ લોગરસનો કરવો આ પદના ખમાસમણુ ૧૭ નીચે પ્રમાણે બોલીને આપવા

૧ શ્રી સર્વતઃ પ્રાણાતિપાતવિરતાય શ્રીસયમધગાય નમઃ

પાપસ્યૌપધ શાસ્ત્ર, શાસ્ત્ર પુણ્યનિબંધન ॥

ચક્ષુ સર્વગત શાસ્ત્ર, શાસ્ત્ર સર્વાર્થસાધન ॥ ૪ ॥

ઉપર જણાવેલી ચાર ગાથાનો અર્થ નીચે પ્રમાણે વિચારો

અર્થ—સદ્જ્ઞાનના ઉદ્ભાસનરૂડે અનર્ણવાદ એવા વિગેરેથી શ્રુતજ્ઞાનની જે ભક્તિ કરવામા આવે છે તે ઝોગણીશમુ પદ છે ૧ અર્થને અરિ હત પરમાત્મા કહે એ અને તે ઉપરથી નિપુણ ઝેવા ગણુધરા સૂત્ર ગુ થે છે ત્યારપછી શાસનના હિતને માટે સૂત્રની પ્રવૃત્તિ થાય છે ૨ અગ્યાર અગતા સર્વ પદો ત્રણ કોડ અડસઠ લાખ ગેતાળીશ હજાર છે, તેના ઉત્સર્ગને અપવાદ વિગેરે ભેદો અમિત—અત્યંત ગુણનાળા છે ૩ શાસ્ત્ર પાપને નિનારનાનુ ઝો પદ છે, શાસ્ત્ર પુણ્યબંધનુ કારણુ છે, શાસ્ત્ર સનગત ચક્ષુ છે, અને શાસ્ત્ર સર્વ અર્થને સાધી આપનાર છે ૪

આ પદની ૨૦ નનકારનાળી ઁ નમો સુચસ્મ ઝે પદવડે ગણુવી

આ પદના આરાધન માટે ૨૦ લોગરસનો કાઉસગ ડગો આ પદના ખમાસમણ ૨૦ નીચે પ્રમાણે ગોલીને આપના

- ૧ શ્રી પર્યાયશ્રુતજ્ઞાનાય નમઃ
- ૨ ,, પર્યાયમમાસશ્રુતજ્ઞાનાય નમઃ
- ૩ ,, અક્ષરશ્રુતજ્ઞાનાય નમઃ
- ૪ ,, અક્ષમમામશ્રુતજ્ઞાનાય નમઃ
- ૫ ,, પદશ્રુતજ્ઞાનાય નમઃ
- ૬ ,, પદસમાસશ્રુતજ્ઞાનાય નમઃ
- ૭ ,, સ માતશ્રુતજ્ઞાનાય નમઃ
- ૮ ,, સ માતસમાસશ્રુતજ્ઞાનાય નમઃ
- ૯ ,, પ્રતિપત્તિશ્રુતજ્ઞાનાય નમઃ
- ૧૦ ,, પ્રતિપત્તિમમામશ્રુતજ્ઞાનાય નમઃ
- ૧૧ ,, અનુયોગશ્રુતજ્ઞાનાય નમઃ
- ૧૨ ,, અનુયોગસમામશ્રુતજ્ઞાનાય નમઃ

- ૧૩ શ્રી પાહુડપાહુડશ્રુતજ્ઞાનાય નમ
 ૧૪ ,, પાહુડપાહુડમમામશ્રુતજ્ઞાનાય નમઃ
 ૧૫ ,, પાહુડશ્રુતજ્ઞાનાય નમઃ
 ૧૬ ,, પાહુડમમામશ્રુતજ્ઞાનાય નમ
 ૧૭ ,, વસ્તુશ્રુતજ્ઞાનાય નમઃ
 ૧૮ ,, વસ્તુસમાસશ્રુતજ્ઞાનાય નમઃ
 ૧૯ ,, પૂર્વશ્રુતજ્ઞાનાય નમઃ
 ૨૦ ,, પૂર્વમમાસશ્રુતજ્ઞાનાય નમઃ

આ પદનુ શુભ ભાવવડે આગધન કવ્વાથી રત્નચૂડ તીર્થ કરપદ
 પામ્યા છે, તેની કથા હવે પછી આપનામા આવનાર છે

શ્રુતજ્ઞાનના મહત્વને અગે કહે છે કે—એક પદ ૧૬૩૪૬૮૦૭૮૮૦
 અક્ષરોનુ યાય છે તેવા પદો ગણુનર મહારાજના ગુ યેલા અગ્યાગ અગના
 ૩૬૮૪૬૦૦૦ છે બારમા અગનો પાગ તો ગણુપર મહારાજ સિવાય કોઇ
 પામી શકતુ નથી, તેથી તે ગણિપિટક કહેવાય છે એ બારમા અગમાં
 આવેલા ૧૪ પૂર્વમા નીચે પ્રમાણે અધિકાર છે

૧ પહેલુ ઉત્પાદ નામે પૂર્વ એક કોડ પદપ્રમાણુ છે તેમા સર્વ
 દૃષ્ટ દ્રવ્યના ઉત્પાદ વ્યય ને ધ્રીવ્યપણાનુ સ્વરૂપ બતાવેલુ છે

૨ બીજુ અગ્રાયણી પૂર્વ ૯૬ લાખ પદપ્રમાણુ છે તેમા સર્વ પ્રકા-
 રના બીજની કુલ સખ્યા છે

૩ ત્રીજુ વીર્યપ્રવાહ પૂર્વ ૭૦ લાખ પદપ્રમાણુ છે તેમા વીર્ય ન
 બળ-પ્રયતન તેનો અર્થ અને વીર્યવતનુ સ્વરૂપ કહેલુ છે

૪ ચોથુ અગ્નિનાસ્તિપ્રવાહ પૂર્વ ૬૦ લાખ પદપ્રમાણુ છે તેમા
 કુલ અસ્તિનાસ્તિ સ્વભાવરૂપ સપ્તભગી ને સ્યાદ્વાદનુ સ્વરૂપ બતાવેલુ છે

૫ પાચમુ જ્ઞાનપ્રવાહ પૂર્વ એકે જાણુ કોડ પદપ્રમાણુ છે તેમાં મતિ
 ભગેરે પાચે જ્ઞાનનુ સ્વરૂપ બતાવેલુ છે.

૬ છઠ્ઠુ સત્યપ્રવાહ પૂર્વ એક કોડ ને છ પદપ્રમાણ છે તેમા સત્યાદિ ભાષાનુ સ્વરૂપ અને ભાષ્ય ભાષક તેમજ વાગ્ય વાચકનુ સ્વરૂપ કહેલુ છે

૭ માતમુ આત્મપ્રવાહ પૂર્વ છવીશ કોડ પદપ્રમાણ છે તેમા આત્મ દ્રવ્યનુ કર્તૃત્વ, ભોક્તૃત્વ, વ્યાપકત્વ, નિત્ય, અનિત્યાદિ સ્વરૂપ કહેલુ છે

૮ આઠમુ કર્મપ્રવાહ પૂર્વ એક કોડ ને એ ગી લાખ પદ પ્રમાણ છે તેમા આઠે કર્મોના બધ, ઉદય, ઉદીરણા વગેરેનુ સ્વરૂપ છે

૯ નવમુ પરચ્છાણપ્રવાહ પૂર્વ ૮૧ લાખ પદપ્રમાણ છે તેમા સર્વ પ્રકારના પરચ્છાણોનુ સ્વરૂપ દ્રવ્ય, ભાવ, નિશ્ચય, વ્યવહારથી બતાવેલુ છે તેની ઉપાદેય પ્રમુખ સર્વ ગૈની બતાવી છે

૧૦ દશમુ વિદ્યાપ્રવાહ પૂર્વ એક કોડ ને દસ હજાર પદપ્રમાણ છે તેમા શુદ્ધ વકુ અગુદ્ધ અને એના નામે વિદ્યાઓનુ તેમજ શેદિલી પ્રમુખ ૫૦૦ મહાવિદ્યાઓનુ સ્વરૂપ બતાવેલુ છે.

૧૧ અગ્યાગ્નુ કટયાણુપ્રવાહ પૂર્વ છવીશ કોડ પદપ્રમાણ છે તેમા મન જ્યોતિષ સાસ્ત્રનુ સ્વરૂપ, જગદ શવાકા પુરૂષોનુ સ્વરૂપ, ચાર પ્રકારના દેવોનુ સ્વરૂપ અને પુણ્યના ક્ષણનુ સ્વરૂપ બતાવેલુ છે

૧૨ બારમુ પ્રાણાનાય પૂર્વ એક કોડ ને છપ્પન લાખ પદપ્રમાણ છે તેમા આયુર્વેદાદિ આઠ પ્રકારની ચિકિત્સા, પ્રાણ, અપાન, ઉદાનાદિ વાયુનુ સ્વરૂપ તથા પચ મહાભૂતનુ સ્વરૂપ અને પ્રાણાયામાદિ યોગનુ સ્વરૂપ બતાવેલુ છે

૧૩ તેરમુ ક્રિયાવિશાળ પૂર્વ નવ કોડ પદપ્રમાણ છે તેમા છદ્દ-શાસ્ત્ર, શબ્દશાસ્ત્ર, વ્યાકરણ, સર્વ શિષ્ય, સર્વ જાતિની કળા, સર્વ શુણ્ય જે તાત્ત્વિક ઉપાધરૂપ છે તેનુ સ્વરૂપ બતાવેલુ છે

૧૪ ચૌદમુ લોકઘિ દુસાર પૂર્વ બાર કોડ ને પચાસ લાખ પદપ્રમાણ છે કર્મત્રય અભિપ્રાયે સાકા બાર લાખ ૫૦ છે (તત્ત્વ કેનળીગમ્ય) તેમા છ આરા વિગેર કાળનુ સ્વરૂપ, અષ્ટ વ્યવહાર ત્રિધિ, સર્વ વસ્તુના પરિક્રમ અને નિ શેષ શ્રુતસ પદાથી ભરપૂર છે

આ ચૌદ પૂર્વથી આઠ ગણો આધકાર દર્શિવાદના બીજા ભાગમાં છે એ સુતગ્રંથિ સ્યાદ્વાદ ગેવીથી ભરેલો છે. તેમાં ૪ અનુયોગ, ૪ અનુ-યોગદ્વાર, ૭ મુગ નય, તેના ૭૦૦ ઉત્તરબેદ, પ્રમાણ, દ્રવ્યપ્રમાણાવર, અનેક નિક્ષેપા, અને સંતભગી વિગેરેનું સ્વરૂપ બતાવેલું છે એનું સ્વરૂપ કહેતા પાઠ આવે તેમ નથી એ જૈનાગમ સુતગ્રંથિ ગુણરત્નોથી ભરેલો છે તેમાં બતાવેલી આજ્ઞા અમારે પ્રમાણ છે તે શ્રુતને અમારી ત્રિકાળ વંદના હો.

૨૦ વીશમાં તીર્થપદના આરાધનની વિધિ.

આ પદની ૨૦ નનકાગ્વાળી ઐં નમો ત્રિધ્વસ્સ એ પદવડે ગણવી આ પદની આરાધના માટે કાઉસગ ૩૮ લોગસ્સનો કરવો ખમાસમણ ૩૮ નીચે પ્રમાણે ગોલીને આપના

- ૧ સર્વથા પ્રાણાતિપાતવિરતિવ ત શ્રીસાધુતીર્થગુણાય નમઃ
- ૨ સર્વથા મૃધાવાદવિગ્મભણવ ત શ્રીસાધુતીર્થગુણાય નમઃ
- ૩ સર્વથા અદત્તાદાનવિગ્મભણવ ત શ્રીસાધુતીર્થગુણાય નમઃ
- ૪ સર્વથા મૈથુનત્યાગવ ત શ્રીસાધુતીર્થગુણાય નમઃ
- ૫ સર્વથા પરિગ્રહત્યાગવ ત શ્રીસાધુતીર્થગુણાય નમઃ
- ૬ સમસ્ત પૃથ્વીકાયજીવગ્નકાય શ્રીસાધુતીર્થગુણાય નમઃ
- ૭ સમસ્ત અપ્કાયજીવગ્નકાય શ્રીસાધુતીર્થગુણાય નમઃ
- ૮ સમસ્ત તેજસ્કાયજીવગ્નકાય શ્રીસાધુતીર્થગુણાય નમઃ
- ૯ સમસ્ત વાયુકાયજીવગ્નકાય શ્રીસાધુતીર્થગુણાય નમઃ
- ૧૦ સમસ્ત વનસ્પતિજીવગ્નકાય શ્રીસાધુતીર્થગુણાય નમઃ
- ૧૧ સમસ્ત ત્રસકાયજીવગ્નકાય શ્રીસાધુતીર્થગુણાય નમઃ
- ૧૨ સર્વથા કોપદોષગ્હિતાય શ્રીસાધુતીર્થગુણાય નમઃ
- ૧૩ સર્વથા માનદોષગ્હિતાય શ્રીસાધુતીર્થગુણાય નમઃ
- ૧૪ સર્વથા માયાદોષગ્હિતાય શ્રીસાધુતીર્થગુણાય નમઃ
- ૧૫ સર્વથા લોભદોષગ્હિતાય શ્રીસાધુતીર્થગુણાય નમઃ

- १६ सर्वथा गगागढोपरहिताय श्रीमाधुतीर्थगुणाय नमः
- १७ सर्वथा द्वेषागढोपरहिताय श्रीमाधुतीर्थगुणाय नमः
- १८ सर्वसम्यक्त्वगुणान्वी लज्जतगुणयुक्ताय देगविगतिरूप श्री तीर्थगुणाय नमः
- १९ ह्यागुणयुक्ताय देगविगतिरूप श्रीतीर्थगुणाय नमः
- २० कुमतिकफाग्रहकुयुक्तिपक्षपातगहिताय भयत्रगुणयुक्ताय श्री देगविगतिरूपश्रीतीर्थगुणाय नमः
- २१ सर्वभनवयनकायै क्रूरताढोपरहिताय सौम्यगुणयुक्ताय श्री देगविगतिरूप श्रीतीर्थगुणाय नमः
- २२ विद्वान् सर्वसम्यग्गुणगणरूप देशविगतिरूप श्री तीर्थगुणाय नमः
- २३ क्षुद्रतातुच्छताढोपरहित अतिगलीर उफारतागुणसहित स्वपरभेदरहित परजनआदिसर्वजनोपकारी श्रीदेगविगतिरूप श्रीतीर्थगुणाय नमः
- २४ पूर्वलवकृतहयाप्रभङ्गलेन सर्वजनदर्शनीय सर्वागडिपागस-पूर्याग शुद्धमवयली धर्मप्रभावक देगविगति श्रीतीर्थगुणाय नमः
- २५ पापकर्मवर्जित जगन्मित्र सुषोपासनीय सौम्यप्रकृति श्री देशविगतिरूप श्रीतीर्थगुणाय नमः
- २६ द्रव्यक्षेत्रकानभावै लोकविद्ध प्रभविद्धवर्जनरूप श्रीदेश-विगतिरूप श्रीतीर्थगुणाय नमः
- २७ भलिनस्त्रिष्टकृताढोपरहित सत्यमनोजरूप श्रीदेगविगतिरूप श्रीतीर्थगुणाय नमः
- २८ धलपरलोकापायहायक गग, द्वेष, गोक, जन्म, जग, भरथ, दुर्गतिपातनरूप अडसड लौकिक तीर्थवर्जक श्रीदेगविगतिरूप श्री तीर्थगुणाय नमः

- २९ सर्वजनानुग्रहक विश्वमनीय प्रशमनीय भावैकसर्वजनधर्मो-
धमकांगी देशविगति श्रीतीर्थगुणाय नमः
- ३० स्वकार्यगौणगुणक परकार्यमुप्यकः साधक मर्वजनउपादेय-
वचनउप दाक्षिण्यवान् देशविगति श्रीतीर्थगुणाय नमः
- ३१ याथातथ्यपरमजापक परविषयअद्वेषप्रकृति अनर्थवर्जक सौ-
म्यरूप दृष्टिभक्ष्यस्थ देशविगति श्रीतीर्थगुणाय नमः
- ३२ श्री धर्मतत्त्वज्ञापक शुभकथाकयक विवेकगुणोद्दीपक अशुभकथा-
वर्जक देशविगति श्रीतीर्थगुणाय नमः
- ३३ श्री आप्तधर्मशील परिचारकृष्ट अत्यनुकूल विनयरहित धर्ममा-
धने माहात्म्यकांगि सुप्रसिद्धि देशविगति श्रीतीर्थगुणाय नमः
- ३४ अतीतानागतवर्तमानहेतु कारुण्यकार्यदृष्टि मर्वया स्वहित-
कार्यकरुण्यरूप दीर्घदृष्टि देशविगति श्रीतीर्थगुणाय नमः
- ३५ मर्वपदार्थगुणदोषजायक सुमंगि विगोपज देशविगति श्रीतीर्थ-
गुणाय नमः
- ३६ वृद्धय परजायक सुमंगतिउप वृद्धानुगामि देशविगति श्रीतीर्थ-
गुणाय नमः
- ३७ मर्वगुणमूल गतत्रयी तत्त्वत्रयशुद्धिप्रापक विनयउप देश-
विगति श्रीतीर्थगुणाय नमः
- ३८ श्री धर्माचार्यस्य अलुभानकर्ता स्वल्पमयि उपकारकांगिब्यो
अविमाराक परनापकारकगणतत्पर कृतज्ञ सहापरहितोपदेगकगु-
शील श्री देशविगति श्रीतीर्थगुणाय नमः

आ पदनु आरानन कवायी मेद्रप्रल तीर्थ कर यथा उ तेनी कवा
दवे पछी आपनामा आवनाग छे

आ प्रमाणे वीरभा पत्नी आगधना करीने जैन तीर्थोनी यात्रा, श्री

સ ધપુજા, સ્વામીનાસ્ત્ર, તીર્થોદ્ધાર, રથયાત્રા, દીન દુ રિયત અનાથાદિ સુખી-
કરણુ વિગેરે કાર્યો કરીને જૈનશાસનની ઉન્નતિ કરી જૈનધર્મને દીપાવવો

આ વીગમુ પદ શાસનને દીપાવવાના નિમિત્તનું છે શાસનને આઠ
પ્રભાવકા દીપાને છે, તેથી નિધા, નિમિત્ત, કનિતા, વાદ અને ધર્મકથાદિનડે
શાસનની પ્રભાવના કરવી, તે વીગમુ પદ કહેવાય છે તીર્થની પ્રભાવના કરવા-
વડે પ્રાણી અવધવપૂર્વ ઐતો વૈભવ પામે છે અને દેવે દ્રને પૂજ્ય થાય છે
જમ પૂર્વે દશારસિદ્ધ કૃષ્ણ અને શ્રેણિકરાજ યથા છે, ઉત્કૃષ્ટ દ્રુળને પામ્યા છે

ઉપર પ્રમાણે વીશે પદની આગવના કરીને પ્રાતે યથાગકિત ઉજમણુ
કરવું, દે જ દેખીને અનેક જીવે ધર્મ પામે આ પ્રમાણે ધર્મને દીપાવનાર
થોડા કાળમા પોતાના સર્વ કર્મો ખપારીને મોક્ષમહેલમા ખીરાજમાન થાય
છે અનત સુખનું ભાગન થાય છે

વીગસ્થાનક સ બધી તપ કરનારે જે પદનું આરાવન ચાલતું હોય
તે પદની પૂજા તે પદના આરાધનના દિનસે ચૈત્યન દન વખતે કહેની જોઇએ
તેથી શ્રી વિજયનકમી મરિની કરેવી એ ૨૦ પદની પૂજા આ સાથે આપી
છે તેમાથી એકેક પૂજા કહેની અને તનો અર્થ લખ્યો છે તે વિચારી જવો

શ્રીવિજયલક્ષ્મીમૂરિકૃત

શ્રીવીશસ્થાનકની પૂજા તથા અર્થ.

—❁(○)❁—

શ્રીઅરિહંતપદની પૂજા પહેલી

॥ શ્રી શ ખેશ્વર પાસજી, સકલ જ તુ હિતકાર ॥ પ્રભુમી પદ્યુગ
તેહના, સ્તવનપૂજા રચુ સાર ॥ ૧ ॥ બહુવિધ તપ જપ દાખિયા,
લોક લોકોત્તર સથ ॥ વીશ સ્થાનક સમ કો નહિ, સદ્ગુરુ વટે
પસથ ॥ ૨ ॥ અગિહતાદિક પદતણુ, કારણ એ તપ સત્ય ॥
ત્રિકયોગે પ્રભુ પૂજાએ, તાવશુ જોહવી શક્તિ ॥ ૩ ॥ નિર્મલ પીઠ
ત્રિકોપરિ, સ્થાપી જિનવગ વીગ ॥ પૂજેકગણુ મેલવી, પૂજિયે વિશ્વા-
વીશ ॥ ૪ ॥ એક એક પદ વર્ણન કરી, પૂજા પદ્ય પ્રકાર ॥ અરવિધ
એકવીગ જાણિયે, મેવો સત્તર ઉદાર ॥ ૫ ॥ સજલ કલશ અદ
જાતિના, જિનઆણા શિવ યાગ ॥ પૂજે ન્યાનક વીશને, તસ નહિ
દુગિત પ્રચાર ॥ ૬ ॥ પગમ પદ્ય પરમેષ્ઠિમા, પગમેશ્વર ભગવાન ॥
ચાર નિદેષે ધ્યાઇએ, નમો નમો જિનભાણુ ॥ ૭ ॥

અર્થ—સર્વ જીવોનુ હિત કરનારા શ્રીગ ખેશ્વર પાર્શ્વનાથજીના ચરણ-
કમળને વદના કરીને હુ વીશ સ્થાનકની સ્તવનાદ ૧ પૂજા રચુ છુ ૧ લૌકિક
અને લોકોત્તર શાસ્ત્રોમા અનેક પ્રકારના તપ જપ જાતાવેલા છે, પરંતુ તે સર્વમા
વીશસ્થાનકના તપ સમાન બીજે કોઇ તપ નથી એમ શ્રી સદ્ગુરુ પ્રગતપણે
કહે છે ૨ અરિહંતાદિક પદની પ્રાપ્તિનુ એ તપ સાચેસાચુ કારણ છે,
તેથી ત્રિકરણયોગે બાનપૂર્વક પોતપોતાની શક્તિ પ્રમાણે પરમાત્માની પૂજા
ભક્તિ કરવી ૩ નિર્મલ એવા ત્રણ પીઠનુ (પાટવાનુ) ઉપગઉપર
સ્થાપન કરીને તેની ઉપર વીશ તીર્થ કાળના જિખનુ ન્યાપન કરીએ અને
પછી પૂજાના નમામ ઉપકરણો મેળવીને પૂજેપૂરી રીતે તેમની પૂજા કરીએ

૪. વીશ સ્થાનક પૈકી એકેક પદ્મ સારી રીતે વર્ણન કરીને પછી તેની પાંચ પ્રકારે, આઠ પ્રકારે, એકવીશ પ્રકારે અને સત્તર પ્રકારે ઉદારપણે પૂજા કરીએ પ પરમાત્માની આજ્ઞાને મસ્તકે ધાગણુ કરીને પ્રથમ આઠ ભતિના^૧ કળશો નિર્મળ જળથી (પચામૃતથી^૨) ભરીએ અને પછી ક્રમસઃ વીશે સ્થાનકને પૂજાએ જે એ પ્રમાણે પૂજા કરે છે તેના દુરિતનો વિશેષ પ્રચાર થઈ શકતો નથી ૬ શ્રેષ્ઠ એવા પચપરમેષ્ઠિમા^૩ અરિહત પરમેશ્વર-ભગવાન મુખ્ય છે તેને આર્ય નિક્ષેપોવડે ધ્યાઈએ અને જિનેશ્વરરૂપ સૂર્યને વારવાર નમસ્કાર કરીએ ૭

॥ ઠાળ ॥ આદિકૃત્ત ૬ મયા કરા—એ દશી ॥

॥ શ્રીઅરિહત પદ ધ્યાઈએ, યોત્રીગ અતિશયવતા રે ॥
 પાત્રીરા વાણી ગુણે ભર્યાં, આર ગુણે ગુણવતા રે ॥ શ્રીં ॥ ૧ ॥
 અરહિય સહસ લક્ષણ દહે, હૃદ અસખ્ય કરે એવા રે ॥ ત્રિહુ કાળના
 જિન વાહવા, દેવ પચમ મહાદેવા રે ॥ શ્રીં ॥ ૨ ॥ પચ કટ્યાણુક
 વાસરે, ત્રિભુવન થાય ઉગ્રોતરે ॥ દોષ અદાર ગહિત પ્રભુ, તરણ
 તારણ જગ પોત રે ॥ શ્રીં ॥ ૩ ॥ પદ્કાય ગોકુળ પાળવા, મહા-
 ગોપ કહેવાય રે ॥ દયા પડહ વજ્રદાવવા, મહામાહુણુ જગતાય રે ॥
 શ્રીં ॥ ૪ ॥ ભવોદધિ પાર પમાડના, ચોથા વર્ગ દેખાવે રે ॥ ભાવ-
 નિર્યામક ભાવિયા, મહામદ્યવાહ સોહાવે રે ॥ શ્રીં ॥ ૫ ॥ અ-
 સખ્ય પ્રદેશ નિર્મળ થયા, છતીપર્યાય અનતા રે ॥ નવનવા શેયની
 વર્તના, અનત અનતી ભયુતા રે ॥ શ્રીં ॥ ૬ ॥ પિંડ પદસ્થ
 ઉપસ્થમા, દ્રવ્ય ગુણુ પર્યાયે ધ્યાયા રે ॥ દેવપાળાદિ સુખી થયા,
 સૌભાગ્યવક્રમીપદ પાયા રે ॥ શ્રીં ॥ ૭ ॥ ઇતિ શ્રી અરિહતપદ
 પૂજા પ્રથમા ॥ ૧ ॥

૧ કુરણના રાના ગ્તનના માના રાના મોના ને ગ્તનના, ગ્તન ને રાના મોના રાના ગ્તનના અને માગના-એમ આ પ્રમગના ગ્તોગમગ્તના

૨ દુષ્ટ તી, થી સામ્ય રે શુદ્ધ જગ-મે પચામૃત

૩ અરિહત મિદ્ર આચાર ઉપાધાર તે સાનુ અ પચ ૧ મેદા ગમગ્તના

૪ નામ ગ્તનાના દ્ર ૧ ને ભાર-એ વ્યાગ નિરા ગ્તણુવા પ્રનુવુ ૧૧મ પ્રનુની મુક્તિ, તીથ ૦ ॥ ૧ ૧ ૧ ૧ વિચરના તીથ ૦-એ વ્યાગ પ્ર ૧ ગમગ્તના

અર્થ—શ્રીઅગ્નિહતપદને ધ્યાઇએ—તેનુ ધ્યાન કરીએ કે જેઓ ચોત્રીગ અતિશયવાળા છે, પાંત્રીશ વાણીના ગુણુવાળા છે, અને બાર ગુણુએ ગુણુ વત છે ૧ જેમના શરીર ઉપર ૧૦૦૮ ઉત્તમ લક્ષણુ છે અસખ્ય ઈંદ્રો જેમની સેવા કરે છે ત્રણે કાળના થયેવા, થવાના ને વિચરતા પ્રભુને હુ વસ્ન કરે છુ જેઓ દ્રવ્યદેવ, ભાવદેવ, નરદેવ, લૌકિકદેવ—એ ચાર પ્રકારના દેવો^૧ ઉપરાત દેનારિદેવ (પાત્રમા) છે ૨ જેમના પાત્ર કલ્યાણુક વખતે ચૌદે રાત્ર-લોકમા સર્વત્ર ઉદ્યોત થાય છે જે પ્રભુ અદ્વાર દોષોથી રહિત છે અને તગણ તારણ હોવાથી પ્રવહણુ સમાન છે ૩ છકાય જીવોડપ ગોકુળ—જીવસમૂહને પાળનારા હોવાથી જે મહાગોપ કહેવાય છે, અને જગતમા દયાનેા પડહ વગડાવનારા હોવાથી જે મહામાહણુ કહેવાય છે ૪ આ સ સારરૂપી સમુદ્રનેા પ૨ પમાડનાગ હોવાથી જે ભાવનિર્થામક કહેવાય છે અને લૌકિક સાર્થનાહની જેમ જગતના જીવોને મોક્ષમાર્ગે લઈ જતા હોવાથી મહાસાર્થવાહ કહેવાય છે ૫ જેમના અસખ્ય આત્મપ્રદેશો નિર્મળ થયેલા છે વળી નવા નવા જ્ઞેયની અનતી અનતી વર્તનાને જાણનારા હોવાથી જેમના અનત પર્યાયો છતા કહેવાય છે ૬ એવા પ્રભુને પિંડસ્થ, પદસ્થ અને રૂપસ્થપણુ^૨ દ્રવ્યગુણપર્યાયથી ધ્યાવામા આવે છે, અને એવી રીતે તેમને ધ્યાવાથી દેવપાળાદિક^૩ સુખી થયા છે અને સૌભાગ્યલક્ષ્મીપદ જે મોક્ષપદ તેને પામ્યા છે ૭

ઇતિ શ્રીઅગ્નિહતપદ પૂજાનેા અર્થ મ પૂણુ.

૧ દ્રવ્યદેવ-દેવતા થનાર જીવ ભાવદેવ-ચાર નિાપના દેવતા, નરદેવ-અકર્તા અને લૌકિક દેવ-હરિહગદિ જાણુવા

૨ અસ્થાસ્થામા હોય ત્વાસુધી પિંડસ્થ, અવગજાન પામ્યા પડી પસ્થ અને નિર્વાણુ પામ્યા પડી પસ્થ કહેવાય છે

૩ દેવપાળની મ્યા પાછળ આપનામા આવેત, છે

॥ અથ દ્વિતીય સિદ્ધપદ પૂજા ॥

॥ ઠાઠા ॥

ગુણ અનત નિર્મળ થયા, સહજસ્વરૂપ ઉભસ ॥

અઠ કર્મભાગ ક્ષય કરી, ભયે મિદ્ધ નમો તાસ ॥ ૧ ॥

અર્થ—જમનામા નિર્મળ થયેલા અનત ગુણો છે, જે સહજસ્વરૂપની ઉભસને—ઉન્નવળતાને પામેલા છે, અને આઠ કર્મરૂપ મળતો સર્વથા ક્ષય કરીને જેઓ મિદ્ધિપદને પામ્યા છે તેમને માગે નમસ્કાર થાઓ ૧

॥ ઠાળ ॥ જુબનસિયા એ દેશી ॥

શ્રી સિદ્ધપદ આગધિયેરે, ક્ષય ક્રીયા અઠ કર્મ રે ॥ શિવ વ-
મિયા ॥ અરિહ તે પણ માનિયા રે, માદિ અનતચિત્તિ ગર્મ રે ॥
શિવ ॥ ૧ ॥ ગુણ એકત્રીશ પરમાતમા રે, તુગિયજ્ઞા આસ્વાદ રે
॥ ગિવ ॥ એવ ભૂતનયે મિદ્ધ થયા રે, ગુણગુણનો આદહાદરે ॥
ગિવ ॥ ૨ ॥ મુગણ મુખ ત્રિહુ જાળના રે, અનત ગુણા
તે ક્રીય રે ॥ શિવ ॥ અનતવર્ગે વર્ગિત કર્યો રે, તોપણ મુખ સ-
મીય રે ॥ ગિવ ॥ ૩ ॥ બધ ઉદય ઉદીગણા રે, સત્તા કર્મ અભાવ
રે ॥ ગિવ ॥ ઉર્ન ગતિ કો મિદ્ધ છે રે, પૂર્વપ્રયોગ સદ્ભાવ રે
॥ ગિવ ॥ ૪ ॥ ગતિ પાગિણામિક ભાવથી રે, બધન છેદન યોગ રે
॥ ગિવ ॥ અસગ ક્રિયા બળે નિર્મળો રે, મિદ્ધગતિનો ઉદ્યોગ રે
॥ શિવ ॥ ૫ ॥ પએસતર અણુકરસતા રે, એક સમયમા સિદ્ધ રે
॥ ગિવ ॥ અરમ ત્રિભાગ વિગેપથી રે, અવગાહન વન ક્રીધ રે
॥ શિવ ॥ ૬ ॥ મિદ્ધશિક્ષાની ઉપેરે રે, જ્યોતિમા જ્યોતિ નિ
વામ રે ॥ ગિવ ॥ હસ્તિપાળ પંચ મેવતા રે, સૌભાગ્યલક્ષ્મી પ્રકાશ
રે ॥ ગિવ ॥ ૭ ॥ ઇતિ શ્રી સિદ્ધપદપૂજા દ્વિતીયા ॥ ૨ ॥

અર્થ—જમણે આઠ કર્મોનો ક્ષય કર્યો છે અને જે શિવસ્થાનમા વસેલા છે તેવા સિદ્ધને નમસ્કાર કરીએ અરિહ તે પણ જમને પૂજ્યપણે માન્યા છે અને જેઓ સાદિ અનત કાળ પર્યંત સુખના ભોગવનારા છે ૧ એ મિદ્ધ

પરમાત્મા ૩૨ ગુણવાળા છે અને જે ચોથી 'દશાનો આસ્વાદ લઈ રહ્યા છે એવભૂતનયથી સિદ્ધપદને પામેના ૭ અને ગુણગણના આદલાદમા વર્તે છે ૨ સર્વ દેનતાઓના ત્રણે કાળના સુખો એકઠા કરીએ અને પછી તેને અનતગુણ કઠીએ, અનતનર્ગે વર્ગીત કરીએ તોપણ તે સુખ સિદ્ધના સુખ પાસે આપુમાત્ર થાય છે--તેની સદૃશ કાઠ રીતે થઈ શકતું નથી ૩. તેમના કર્મોના બંધથી, ઉદ્ધયથી, ઉદ્દીરણથી અને સત્તાથી પૂર્ણપણે અભાવ થયેલા છે તેઓ મોક્ષસ્થાને જતાં જે ઉર્ધ્વગતિ કરે છે તે પૂર્વપ્રયોગને લઈને કરે છે ૪ ગતિપરિણામ સ્વભાવ હોવાથી, કર્મરૂપી બંધનનો છેદ થતો હોવાથી અને કર્મ રહિત નિર્ગળ થવાથી, અસંગ ક્રિયાના બળથી ઉર્ધ્વગમનનો ઉલ્લેખ થઈ શકે છે ૫ સિદ્ધથતા જીવો સમયાતરને તેમજ પ્રદેશાંતરને ફરસ્થા વિના સિદ્ધસ્થાને પહોંચે છે, અને ચરમ સમયે એક ત્રિભાગ હન જે ત્રિભાગ જટલી ઘનરૂપ જીવપ્રદેશોની અવગાહના થાય છે અને તે પ્રમાણેજ સિદ્ધસ્થાનમા ઉપજે છે ૬ સિદ્ધશિવાની ઉપર રહેલા સિદ્ધો જ્યોતિર્મા જ્યોતિ મળી જાય તેમ પૂર્વે તે સ્થાને થયેલા અનતા સિદ્ધોની અવગાહનાર્મા મળી જાય છે એવા સિદ્ધ પરમાત્માને દરિતપાળની જેમ સેવવાથી સૌભાગ્યવક્ત્રીનો પ્રકાશ પ્રાપ્ત થાય છે ૭

॥ અથ તૃતીય પ્રવચનપદ પૂજા. ॥

॥ શાહા ॥

ભાવામય ઓપધ સમી, પ્રવચન અમૃતવૃદ્ધિ ॥

ત્રિભુવન જીવને સુખકરી, જ્ય જ્ય પ્રવચનદૃષ્ટિ ॥૧॥

અર્થ—આત્માને લાગેલા ભાનરાગના નિવારણ માટે ઓપધ જેવી પ્રવચનરૂપી અમૃતની વૃદ્ધિ છે ત્રણ ભુવનમા રહેલા જીવોને તે સુખ કરનાર છે એવી પ્રવચનની દૃષ્ટિ જ્ય પામે, જ્યવતી વર્નો ૧.

રાગ ॥ મે કીનો નહિ પ્રભુ ગિન ઓરશુ રાગ ॥ એ દશી ॥

પ્રવચનપદને સેવિયે રે, જૈનદર્શન સ મરુપ ॥ અગિહા પણ
 નમે તીર્થને રે, મમવસન્જના ભુપ ॥ મે કીનો સહી
 પ્રવચનપદશુ ગગ ॥ પ્રવચનપદશુ ગગ, મે કીનો મહી ॥ પ્ર૦
 ॥ ૧ ॥ એ આકળી ॥ પ્રવચન ભક્તિગગથી રે, થયા
 મભવ જિનગય ॥ મરુપા ધર્મકારજતાગારે, એદમા પુણ્ય મમાય
 ॥ મે૦ ॥ ૨ ॥ પાપક્ષેત્ર સાત વાગિયે રે, પુણ્યક્ષેત્ર સાત હામ ॥
 સવા લાખ જિનમદિગે રે, જિનમદિત પુ૦ ગ્રામ ॥ મે૦ ॥ ૩ ॥
 સવા કોડી જિનબિબને રે, ભગવે સપ્રતિગય ॥ જ્ઞાનભદ્રા એક
 વીગ કર્યા રે, કુમર નરિંદ શુભહાય ॥ મે૦ ॥ ૪ ॥ યથોચિત ચક્રિ-
 વિદ્ય મરુની રે, ભગ્નાત્કિક પેઠે ભક્તિ ॥ દ્રવ્યભાવથી આદરે રે,
 યોગ અવચક શક્તિ ॥ મે૦ ॥ ૫ ॥ પદમ્થયાને કડી આત્મને રે,
 તન્મય કરણ પ્રકાર ॥ સહજનદ વિવાસતા રે, સૌભાગ્યલક્ષ્મી પદ
 ધાર ॥ મે૦ ॥ ૬ ॥ ઇતિ પ્રવચનપદ પૂજન તૃતીયા ॥ ૩ ॥

અર્થ—જે પ્રવચન જૈનદર્શનમાં સ મરુપે પ્રસિદ્ધ છે તેની સેવા કરીએ
 સમવસરણના સ્વામી એવા અગિહત પણુ મધને નમસ્કાર કરે છે (સમવ
 સરણમા બેસતા નમોતિગ્યસ્સ શબ્દથી નીચે એટલે સધને નમે છે) કર્તા કહે
 છે કે—મે એ પ્રવચનપદની સાથે રાગ કર્યો નહિ ૧ પ્રવચનપદની ભક્તિ
 કરવાથી તેની ઉપરના અપ્રતિમ રાગથી સભનનાથ તીર્થ કર થયા છે સર્વ
 પ્રકારના ધર્મકાર્યનો—તેથી થતા પુણ્યને એમા મમાવેશ થાય છે. ૨ સાત
 પાપક્ષેત્રને તથા દૃઢએ અને સાત પુણ્યક્ષેત્રની ભક્તિ કરીએ તે માત ક્ષેત્રમા
 પ્રથમ સપ્રતિરાજએ કરાવેલ સવાલાખ જિનમદિશે જે અનેક જિનમદિત
 નગર ને ગામમા રહેલ છે તેને નમસ્કાર કરીએ ૩ તેમજ તેણે કરાવેલા
 સવાકરોડ જિનબિબને નમસ્કાર કરીએ કુમારપાળ ગજએ કરાવેલા ૨૧
 જ્ઞાનભદ્રાને—સારા સારા શહેરમા રહેલા છે તેને નમસ્કાર કરીએ ૪
 તદુપરાત ચતુર્વિધ સધની ભગ્તચક્રીની પેઠે યથોચિત ભક્તિ કરીએ, દ્રવ્ય-
 ભાવથી એ પ્રમાણે સાતે ક્ષેત્રોની ભક્તિ કરીએ, અને યોગાવચકપણુની

शक्ति प्राप्त करीये प पदग्रन्थानवडे आत्माने तन्मय करवाना प्रकारवडे सहजतदपण्यु विलगनीये अने सौभाग्यवक्ष्मीपदने पाभीये—धारणु करीये ६ धति श्री प्रवचनपदपूज सार्थ

॥ अथ अतुर्थ आचार्यपद पूज ॥

॥ दोहा ॥

छत्रीश छत्रीगी गुण्ये, युगप्रधान मुर्षीह ॥

जिनमत परमत नण्यता, नमो तेह सूर्रीह ॥ १ ॥

अर्थ—छत्रीश छत्रीशी गुण्ये करीने गिराजमान, युगप्रधान, मुनि ज्योना धंद्र अने स्वमत परमतना नण्य ज्येवा सूर्रीदने नमस्कार थाज्यो १

॥ दोहा ॥ आवो आवो रे सपण्यु, लगनती भूजने मुज्जिषे—जे दृशी

॥ सगसती त्रिभुवनस्त्राभिनी देवी, गिरिदेवी यक्षराया ॥
 भत्रराज ज्ये पय प्रस्थाने, सेवे नित्य सुषदाया ॥ लवि तुमे वदो
 रे, सूर्रीश्वर गच्छगया ॥ १ ॥ ज्ये आकण्यी ॥ तण्यु काणना जिन
 वहन होये, भत्रराज समण्युथी ॥ युगप्रधान सम लावाचारज,
 पयाचार्य यरण्यी ॥ ल० ॥ २ ॥ परिइवाहिक ज्येह गुण्युधागी,
 क्षाति प्रमुष हरा धर्म ॥ भारलावना भावित निज आत्म, ज्ये
 छत्रीरा गुण्यु वर्म ॥ ल० ॥ ३ ॥ आड प्रमाह तल उपदेरो, विकथा
 सात निवारि ॥ यार गिज्ञा कगी जन परिजोहे, अड अनुयोग
 सभारे ॥ ल० ॥ ४ ॥ भारगे छन्नु गुण्यु गुण्युवता, सौहम जण्यु
 महता ॥ आयरिया दीह ते दीडा, स्वइपसभाधि उद्वसता ॥ ल०
 ॥ ५ ॥ युगप्रधानसरि त्रेवीग उद्वये, दोय हजर ने यार ॥ समया-
 गम अनुभव अक्यासी, थारो जग जन मनोहार ॥ ल० ॥ ६ ॥
 ज्ये पद सेवतो पुउपोत्तम नृप, जिनवर पदवी लहिया ॥ सौभाग्य-
 लक्ष्मी सरि लावे लजता, लविक लव गहगहिया ॥ ल० ॥ ७ ॥
 धति आचार्यपदपूज अतुर्थी ॥ ४ ॥

અર્થ—મગ્ધવતી, ત્રિભુવનસ્વામિનીદેવી, શ્રીદેવી, યક્ષરાજ અને મત્ર રાજ આ પંચ પ્રધાન^૧ સેવતા અને નિરતર સુખતા આપનારા એવા ગચ્છના રાજ-સ્વામી સૂરીશ્વરને હે લગ્યજીવો ! તમે વદન કરો ૧ મત્રરાજ જે નમસ્કાર મત્ર તેના સ્મ-લથી ત્રણે કાળના જિનેશ્વરને નદન થાય છે, અને ભાવાચાર્ય પચાચાર રૂપ નરણને પાળનાગ હોવાથી યુગપ્રવાન કહેવાય છે ૨ ઉત્તમ આચાર્ય ત્રિતિરૂપાદિક ચૌદ ગુણને વાગ્પુ વગનાગ, ક્ષાત્યાદિક દ્ય પ્રકાગના ધમને પાળનારા અને બાર લાવતાનડે પોતાના આત્માને ભાવનાગ એ રીતે છત્રીય ગુણને ધારણ કરનારા હોય છે ૩ વગી આઠ પ્રકાગના પ્રમાદને તજીને ઉપદેશ આપનારા, સાત પ્રકારની વિકથાને નિવા ગ્નાન અને આગ પ્રકારના શિક્ષાથી લગ્યજનોને પ્રતિગોધ પમાડનાગ તેમજ ચાર અનુયોગને નિરતર મહાગનાગ હોય છે ૪ બારશે છતુ (છત્રીગ છત્રીશ્રી) ગુણે કરીને શોભતા એના સૌધર્મસ્વામીને જખૂન્વામી વિગે ય, ગયા છે, તેમને સ્વરૂપસમાધિમા ઉદ્ધાસવાળા વર્તમાન આચાર્યને એવાયાગ એવા એમ માનતુ ૫ આ પાચમા આરામા (૨૩) ઉદયમા કુદ ૨૦૦/ યુગપ્રાન આચાર્યો વસાના છે, કે જેઓ વર્તતા આગમના પૂર્ણ અભ્યાસી અને જગતના જનોને મનોહર લાગે તેવા હોય છે ૬ આ આચાર્યપદને સેવનાથી પુરૂષોત્તમ રાજ જિનેશ્વર પદ-તીર્થ કમ્પદને પાચ્યા છે સૌભા યવમ્મીએ યુક્ત એવા આચાર્યનો ભાન ભજવાવી-સેના કરવાથી લગ્ય જીવો અત જરણના આનદથી ગહુગહે છે ૭

ઇતિ આચાર્યપદપૂજા આર્થ સ પૂર્ણ

॥ અથ પંચમ ધિવિરપદ પૂજા ॥

॥ ગાથા ॥

તજ પરપરિણતિ રમણતા, લહે નિજ ભાવ સ્વરૂપ ॥
સ્થિર કરતા ભવિ લોકને, જય જય ધિવિર અનુપ ॥ ૧ ॥

અર્થ—પરપરિણતિમા રમણના તજીને આત્માના પોતાના (ભાવ) સ્વરૂપમા રમતા એના અને ભવ્યજીને ધર્મમા સ્થિર કરનારા એવા અનુપમ સ્થવિર મહારાજ જય પામે ૧.

॥ ઠાળ-તપશુ ૨૦ લાગ્યો—એ દેશી ॥

॥ પચમ પદને ગાઇએ રે, ભાવચિત્ર અધિકાર રે ॥ લૌકિક માત પિતા કહ્યા રે, લોકોત્તર વ્રતધાર ॥ ગુણિ જન વદો રે ॥ વદો વદો રે ચિત્ર મહારાજ, દુરિત નિકટોરે ॥ ૧ ॥ એ આકણી ॥ સયમયોગે સીદતારે, બાલગિજ્ઞાનાદિ સાધુ રે ॥ યથોચિત સહાય દેવે કરી રે, ટાલે મર્વ ઉપાધિ ॥ ગુ ॥ ૨ ॥ વીશ વર્ષ પર્યાયથી રે, સાઠ વર્ષ વય હુત રે ॥ ચોથા અગ ઉપન ભણ્યા રે, શ્રુતચિવિરા એ ભણુત ॥ ગુ ॥ ૩ ॥ મેઝ અઘમત્તા ચિર કર્યા રે, ત્રિગજ્ઞાન દન દેવ રે ॥ પચાસ સહસ સાધુ માંડવી રે, સખધ કહી કામદેવ ॥ ગુ ॥ ૪ ॥ ઠાણાગે દગ ચિવિગ કહ્યા રે, ગ્લનત્રયના નિર્ગાન રે ॥ તે ઇહા પ્રગસ્ત ભાવે ગ્રહ્યા રે, દ્રવ્યાલિક અનુમાન ॥ ગુ ॥ ૫ ॥ તપ શ્રુત ધીરજ ધ્યાનથી રે, દ્રવ્યગુણપર્યાય જ્ઞાતા રે ॥ સ્વરૂપમણ ચિવિગ ભક્ષા રે, નહિ પલિતાકુર ત્રાતા ॥ ગુ ॥ ૬ ॥ એ પદ સાધતો ભાવથી રે, પદ્મોત્તર મહારાગરે ॥ તીર્યકર પદવી લહી રે, સૌભાગ્ય-લક્ષ્મી મુખાયા ॥ ગુ ॥ ૭ ॥ ઇતિ ચિવિગપદ્મ પચમી ॥ ૫ ॥

અર્થ—પાચમા પદમા ભાવસ્થવિગનો અધિકાર છે, તેથી તેનુ ગુણગાન કરીએ લૌકિક સ્થવિર તો માતાપિતા વિગે વૃદ્ધ હોય તે સમજવા અને લોકોત્તર સ્થવિર મહારાજને ધારણ કરનાર વૃદ્ધ મુનિ જણવા હે ગુણિજનો ! તમે સ્થવિર મહારાજને વદન કરો અને તમારા દુરિત ને પાપ તેનુ નિકટન કરો ૧ સ્થવિર મુનિઓ સયમયોગમા સીદતા એવા બાળગ્જ્ઞાનાદિ સાધુઓને યથોચિત સહાય આપનાવડે કરીને તેમની સવ ઉપાધિ ટાળે છે— દુર કરે છે ૨ વીશ વર્ષથી ઉપરાત દીક્ષાપર્યાયનાળા તે પર્યાયસ્થવિર, સાઠ વર્ષ ઉપરાતની વયનાળા તે વયસ્થવિર અને ચોથુ અગ જે સમવાયાગ તે ઉપરાત અખ્યાસવાળા તે શ્રુતસ્થવિર કહેવાય છે ૩ ત્રિશવાન દન મહા

વીર પગભાભાએ પચાસ હજાર^૧ સાધુ સાધ્વી વગરે કામદેવ શ્રાવકનો સબધ
સભળાવીને મેઘકુમારને તેમજ અચમતા મુનિને સ્વિય કર્યા છે ૪ ઠાણાગમ્ત્રના
દગમા ઠાણામા દશ પ્રજારના સ્થવિરો કહ્યા છે તે ગ્તનત્રયના નિધાન
નેવા હોય છે તેને અહીં દ્રવ્યાદિગ્ને અનુમાને પ્રવસન ભાવે ગહણ કરેના
છે ૫ તપસ્થવિર, શ્રુતસ્થવિર, ધૈર્યસ્થવિર, ધ્યાનસ્થવિર, દ્રવ્યસ્થવિર, ગુણ
સ્થવિર, પર્યાયસ્થવિર, જ્ઞાનસ્થવિર અને સ્વરૂપ રમણસ્થવિર—આ નવે પ્રકારના
સ્થવિરો સ્વવિગ્પાપાને યોગ્ય છે, બાકી દશમા વયસ્થવિર કે જેને ધોળા પગી
આવેલા હોય તે ખાસ ત્રાતા—સ્કાણકારક નથી ૬. આ પદ સાવવાથી—
ભાવનડે આરાધન કરવાથી પદ્મોત્તર રાજ તીર્થકગ પદની પામ્યા છે, અને
તેઓ સુખદાયક મૌલાગ્યનક્ષત્રીને પણ પામેલા છે ૭

ઘાંત સ્થવિર પદ પૂજા પાચમી માર્થ

॥ અથ પદ ઉપાધ્યાય પદ પૂજા ॥

॥ ઠાણા ॥

બોધ સુખ વિણુ જીવને, ન હોય તત્ત્વ પ્રતીત ॥

ભણે ભણાવે સુત્રને, જ્ય જ્ય પાઠક ગીત ॥ ૧ ॥

અર્થ—સૂક્ષ્મબોધ મિના જીવને તત્ત્વની પ્રતીતિ થઈ શકતી નથી
તથી એનો સૂક્ષ્મબોધ થવા મટે જે શિષ્યોને સુનો ભણાવે છે અને પોતે
ભણે પણ છે એના પાઠક—ઉપાધ્યાય મહાત્માનું જ્યનતા નવો ૧

॥ ઠાણ—મિથાની દગી ॥

॥ શ્રી ઉવચ્ચાય બહુશ્રુત નમો ભાવશુ, અગ ઉપાગના જાણુ ॥
મુણિદા ॥ ભાગે ભણાવે ગિયને હિત કગી કગે નવપત્રવ પહાણુ
॥ વિનીતા ॥ શ્રીં ॥ ૧ ॥ અર્થ સુત્ર કહેવાના વિભાગથી, સુગી-
શ્ચ પાઠક સાગ ॥ સૌહતા ॥ ભવ ત્રીજે અવિનાશી સુખ લહે, યુવ-
ગજ પેરે અણુગાગ ॥ મહતા ॥ શ્રીં ॥ ૨ ॥ ચૌહ દોપભર્યા અવિ-

નીત શિષ્યને, કરે પત્ત ગુણવત ॥ વિદીતા ॥ ગ્રહણ આસેવન
શિક્ષાદાનથી, સમય જાણે અનેકાત ॥ સુજ્ઞાની ॥ શ્રીં ॥ ૩ ॥
આવશ્યક પચવીશ શીખવે વાલણે, પચવીશ ક્રિયાનો ત્યાગ ॥ વિ-
ચારી ॥ પચવીશ ભાવના ભાવે મહાવ્રતી, શુભ પચવીશ ગુણ ગગ
॥ સુગ્રામી ॥ શ્રીં ॥ ૪ ॥ પચ ભર્યો દક્ષિણાવર્ત શ ખ ગોભિયે,
તેમ નય ભાવ પ્રમાણ ॥ પ્રવીણા ॥ હય ગય વૃષભ પચાનન સારિખા,
દાળે પરવાદી અભિમાન ॥ અદીના ॥ શ્રીં ॥ ૫ ॥ વાસુદેવ નરદેવ
સુપતિ ઉપમા, રવિ ગરી ભદ્રાગી રુપ ॥ દીપતા ॥ જ ખૂ સીતા-
નદી મેરુમહીધરે, સ્વય ભુઉદધિ ગયણૂપ ॥ ભણતા ॥ શ્રીં ॥ ૬ ॥
એ સોલ ઉપમા અહુશ્રુતને કહી, ઉત્તગધ્યયને ગસાળ ॥ જિણુદા ॥
મહીંદ્રપાળ વાચકપદ સેવતો, સૌભાગ્યલક્ષી સુવિગાળ ॥ સૂર્ગદા ॥
॥ શ્રીં ॥ ૭ ॥ ઇતિ ઉપાધ્યાયપદ્મપૂજ પઠી ॥ ૬ ॥

અર્થ—અહુશ્રુત એવા ઉપાધ્યાયને નમસ્કાર થાઓ જેઓ અગ ને
ઉપાગસૂત્રના જાણનાર છે, પોતે ભણે છે અને શિષ્યોને ભણાવે છે, એટલું જ
નહી પણ પથર જેવા શિષ્યને પણ નવપક્ષવિત કરે છે ૧ અર્થ ને મૂત્ર
આચાર્ય ને ઉપાધ્યાય વિભાગે કહે ૧ અર્થના આચાર્ય અર્થ કહે છે—સમ-
જાતે છે અને ઉપાધ્યાય મૂત્ર ભણાવે છે—કહે કરાવે છે ઉપાધ્યાય આચા-
ર્ય૩૫ રાજના પાસે યુવરાજ જેના હોય છે અને તે ત્રીજ ભવે સિદ્ધિસુખ કે
જે અવિનાગી છે તેને પામે છે ૨ વળી તેઓ ચૌદ પ્રકારના દોષોથી ભરેલા
શિષ્યને પણ પદર ગુણવાળા કરે છે ગ્રહણ ને આસેવના—એ બને પ્રકા
રની શિક્ષા આપે છે, અને અનેકાત સિદ્ધાતના જાણનાવાળા હોય છે ૩
વાંદણાના દ્વાદશાવર્ત વિગેરે પચવીશ આવશ્યક શિષ્યોને શીખવે છે, ત્યાગ
કરવાયોગ્ય પચવીશ ક્રિયાનો ત્યાગ કરાવે છે, પાત્ર મહાવ્રતની પચવીશ
ભાવનાઓ ભાવે છે અને શુભ એવા પચવીશ ગુણને ધારણ કરનારા તેની ઉપર
રાગવાળા હોય છે ૪ દુષ્ટ ભરેલો દક્ષિણાવર્ત શ ખ જેમ શૌભે છે તેમ જે નય,
ભાવ ને પ્રમાણ પ્રવીણ હોવાથી શૌભે છે, ત્રણી જે હાથી, ઘોડા, વૃષભ
ને સિદ્ધની ઉપમાને યોગ્ય છે, તેમજ પરવાદીના અભિમાનને દાળનારા હોય
છે ૫ વળી એ ઉપાધ્યાયને વાસુદેવ, નરદેવ તે ચક્રવર્તી, સુરપતિ તે ઇંદ્ર,

સૂર્ય, ચંદ્રમા, ભડારી, જ બૂવૃક્ષ, સીતા નદી, મેરૂપર્વત, સ્વયંભૂરમણ સ
મુદ્ર, રતન તેમજ ભૂપતી ઉપમા ઘટી શકે છે ૬ પાચમી ગાથામા કહેલી ૪
ને છઠી ગાથામા કહેલી ૧૨ કુલ ૧૬ ઉપમા ઉપાધ્યાય મહારાજને શ્રી ઉત્તમ-
ધ્યયન મૂળમા આપેલી છે-ઘટાનેવી છે એ ઉપાધ્યાય પદને સેવવાથી મહોદ્ર
પાળ તીર્થંકર થયેન છે અને સુનિગાળ એવી સૌભાગ્યવશ્કીને પામ્યા છે ૭
ઇતિ ઉપાધ્યાય પદ પૂજા માર્થ મ પૂર્ણ

॥ અથ સસમ સાધુપદ પૂજા ॥

॥ ઠાહા ॥

સ્યાદ્વાદ ગુણ પરિણમ્યો, રમતા સમતા સ ગ ॥

સાધૈ શુદ્ધાનદતા, નમો સાધુ શુભર ગ ॥ ૧ ॥

અર્થ—જમને સ્યાદ્વાદ ગુણ પરિણમેવ હોય, સમતાના સ ગમા રમતા
હોય અને શુદ્ધ આન દને સાધનામા ઉજમાળ હોય એવા શુભ ગવાળા સાધુ
મુનિગજને માગે નમસ્કાર થાએ ૧

॥ ઠાળ-કર્મપરીક્ષા -૨૧ કુમર ચલ્યો રે—એ ઢગી ॥

॥ મુનિવન તપમી ઋપિ અણગાજીરે, વાય ચમ વ્રતી સાધ ॥
ગુણ સત્તાવીગે જેહ અવ કર્યા રે, વિરમી મકલ ઉપાત્રિ ॥ ભવિયણ
વદો રે, સાતમુ પદ ભદ્રુ ૨ ॥ ૧ ॥ એ આકલ્પી ॥ નવવિધ ભાવ-
લોચ કરે સયમી રે, દસમો કેગનો લોચ ॥ ઓગણત્રીના પાસથ્યા
ભેદ છે રે, વારે તસ નહિ જગ ગોચ ॥ ભ૦ ॥ ૨ ॥ દોષ મુડતાલીશ
આહારના વારતા રે, અતિહમ ન કરે ચાર ॥ મુનિને અર્થે સમારે
મહિરા રે, પગિહરે એહ આચાર ॥ ભ૦ ॥ ૩ ॥ નગના દોષ અદાર
નિવારીને રે, દીક્ષા રિક્ષા દીએ સાર ॥ પુણ્ય પાપ પુદ્ગલ હેયરુપતા
રે, સમભાવે મુક્તિ સસાર ॥ ભ૦ ॥ ૪ ॥ સત્ય હેતુ ભવ અટવી
મૂકવા રે, કર્મ્યુ છદુ ગુણુકાણુ ॥ યોગ અર્થાતમ વ્રથની ચિતના
રે, કિરિયા નાણુ પહાણુ ॥ ભ૦ ॥ ૫ ॥ પૂરવ વ્રતવિગપક યોગથી
રે, કૂટવિગીપણુ થાય ॥ દલનળ જ વળળ સવિ પરિહરે રે, ચરણુ

રસિક કહેવાય ॥ ભ૦ ॥ ૬ ॥ કોડિ સહસ્ર નવ સાધુ સયમી રે,
સ્તવિયે ગીતાગ્થ જેહુ ॥ વીગ્બહ પરે તીર્થપતિ હુવે રે, સૌભાગ્ય-
લક્ષ્મી ગુણુગેહ ॥ ભ૦ ॥ ૭ ॥ ઇતિ સાધુ પદ્મપૂજા સપ્તમી ॥ ૭ ॥

અર્થ—મુનિવર—ઋષિ—તપરની—અણુગાર—વાચ યમ^૧, વ્રતી અને સાધુ એ બંને જન્મના પર્યાયી નામો છે અને તેઓ મતાનીગ ગુણે અવ કૃત છે, તેમજ સાસાગિઃ સર્વ ઉપાધયી તેઓ વીગ્બેવા છે એવા સાધુઓનું સાતમું પદ છે તેને હે ભગ્યજનો^૨ ! તમે નમસ્કાર કરો ૧ એ મુનિઓ નવ પ્રકારનો લાવયોચ^૨ કરે છે અને તદુપરાત દશમો મસ્તકાદિકના કેળનો લોચ કરે છે ૨૬ પાસથાદિકના જે ભેદો છે તેને વર્જનારા—તેનાવી દૂર રહેનારા છે તેમને આ જગતસ બધી શોકનો ઉદ્ભવ થતો નથી ૨ વળી એવા મુનિ આહાર-સ બધી ૪૭ દોષને ટાળનાગ હોય છે, અર્થાત્ એ ૧૭ દોષગહિત આહારના વેનારા હોય છે આર પ્રકારના અતિક્રમાદિ કરતા નથી અને જે મકાન મુનિ રાજને માટે સમારવામા આવે તેમા રહેતા નથી ૩ વળી અદ્યાર દોષવાળા મતુષ્યને દીક્ષા દેતા નથી એ દોષ વિનાનાને દીક્ષા અને શિક્ષા આપે છે પ્રુણ્ય ને પાપ બંનેના પુણ્યોને હેયરૂપે જાણે છે અને સસાગ તેમજ મોક્ષર્મા સમભાવે વર્તે છે ૪ આ સમારરૂપી અટવીને તજી દેવા માટે સાચા હેતુરૂપ છહુ ગુણકાણુ જન્મને કરસેતુ હોય છે અધ્યાત્મસ બધી ને યોગ સ બધી અ યોની નિચારણા—વાચનમનનાદિ કર્યા કરે છે અને ક્રિયા તેમજ જ્ઞાન બંનેને યથાયોગ્ય ગીતે પ્રમાનપણે મેરે છે ૫ જન્મને પૂર્વ-બનતુ વિગધકપાપુ ઉચ્ચમા આવે તેઓને કુવિ ગીપણુ પ્રાપ્ત થાય છે ઉત્તમ મુનિ સર્વ પ્રકારની દ ભજળ અને જ જળને પરિહરે છે, તેથી જ તેઓ આરિત્રના રસિયા કહેવાય છે ૬ ઉત્કૃષ્ટે કાળે નનહજર કોડ સયમી સાધુ હોય છે તેમને—તે ગીતાર્યોને સ્તવીએ એ પદને આગધવાથી પ્રાણી વીરભ-દ્રની જન્મ તીર્થ કરપદ પામે છે અને સૌભાગ્યલક્ષ્મીરૂપ ગુણુના ગૃહ બને છે ૭ ઇતિ સાધુપદ પૂજા માતમી મ પૂર્ણ

૧ માણીને નિયમમા રાખનાગ

૨ પાચ ઇન્દ્રિયોનો મયમ ને આગ વ્યાયનો નિગ્રહ એ નવ

॥ અધ્યાત્મ જ્ઞાનપદ પૂજા ॥

॥ ઠોઠા ॥

અધ્યાત્મ જ્ઞાને કરી, વિરટે ભવબ્રમભીતિ ॥

સત્ય ધર્મ તે જ્ઞાન છે, નમો નમો જ્ઞાનની શીતિ ॥ ૧ ॥

અર્થ—અધ્યાત્મસબધી જ્ઞાને કરાને ભવનો ભય કે ભીતિ (બ્રહ્મીક) નાશ પામે છે આત્માનો ખરો ધર્મ—નિગત સહચારી ધર્મ જ્ઞાન છે, તેથી જ્ઞાનની શીતિને—પ્રવૃત્તિને નમસ્કાર થાઓ—નમસ્કાર કરો ૧

॥ શાળ-અનુભવ મુનિન આલ્યા ગાયત્રી—એ દેશી ॥

જ્ઞાનપદ ભજીએ રે જગત મુહકરે, પાચ એકાવત ભેદે ર ॥
 સમ્યગ્જ્ઞાન જે જિનવજ ભાષિયુ, જડતા જનની ઉચ્છેદે જે ॥ જ્ઞાન
 ॥ ૧ ॥ એ આકર્ણી ॥ ભક્ષ્યાભક્ષ્ય વિવેચન પગગોડા, ખીર નીચ જેમ
 હમો રે ॥ ભાગ અનનમો જે અક્ષરનો સદા, અપ્રતિપાતિ પ્રકાર્યો
 રે ॥ જ્ઞાન ॥ ૨ ॥ મનથી ન જાગે રે કુભકળવિધિ, તેહથી કુભ
 કેમ થાશે રે ॥ જ્ઞાન દયાથી રે પ્રથમ જે નિયમા, સંસહભાવ વિકાસે રે
 ॥ જ્ઞાન ॥ ૩ ॥ કચનનાગુ જે સોચનવત લહે, અધો અધ પચાય
 રે ॥ એકાતવાદી રે તત્ત્વ પામે નહીં, આકાશ રમ અમુદાય રે ॥ જ્ઞાન
 ॥ ૪ ॥ જ્ઞાનભર્યા ભગવાદિક ભવ તર્યા, જ્ઞાન મકળ ગુણ મૂળ રે ॥
 જ્ઞાની જ્ઞાનનાણી પગિણુનિથકી, પામે ભવજળ કૂળ જે ॥ જ્ઞાન ॥ ૫ ॥
 અદ્વાયમ જઈ ઉચ્ચ વિદ્યા કં, વિચરે ઉપમવત રે ॥ ઉપદેગમા-
 જામા કિરિયા તેહની, કાય કલેગ તમ હુત રે ॥ જ્ઞાન ॥ ૬ ॥ જ્યત
 નરેશ્વર જ્ઞાન આરાપતો, તીર્થ કર પદ પામે જે ॥ ગ્વિ ગણી મેહ પરે
 જ્ઞાન અનત ગુણી, સૌભાગ્યસમ્ભી હિતકામે જે ॥ જ્ઞાન ॥ ૭ ॥ ઇતિ
 જ્ઞાનપદપૂજા અષ્ટમી ॥ ૮ ॥

અર્થ—જગતમા ખરેખરા મુખતુ કરનાર જ્ઞાનપદ છે, તેને ભજીએ—તેની સેવા કરીએ તેના પાચ ભે. મૂળ છે ને ઉત્તમ ભેદ પા છે જિનેશ્વરભાષિત જે સમ્યગ્જ્ઞાન છે તેજ જનોની—મનુષ્યોની જડતાનો—મૂર્ખતાનો ઉચ્છેદ કરે

છે ૧ ક્ષીર અને નીરને જેમ હ સ જુદા પાડે છે તેમ ભક્ષ્યાભક્ષ્ય વિગેરેનો વિવેક પ્રગટપણે જ્ઞાનથીજ થાય છે આ જીવના સ પૂર્ણ જ્ઞાનનો અન તમો ભાગ અપ્રતિ-
પાતી છે—અવિનશ્વર છે તેટલુ જ્ઞાન તો સૂક્ષ્મનિગોદાવસ્થામા પણ કાયમ રહે એ
૨ જે માણસ મનમા કુભ—ધડો બનાવવાની વિનિ બાણુતો ન હોય તે કુભ કેમ
કરી શકશે? એટલે જેમ તેના જ્ઞાનની નડર છે તેમ દયાથી પણ પહેલા જ્ઞાનની
આવશ્યકતા છે સદ્અસદ્ભાવનો વિકાસ—પ્રકાગ જ્ઞાનવડેજ થાય છે ૩ સોનાનુ
નાપુ—સોનૈયો લોચનવાળો મનુષ્યજ ગોધીને મેળવી શકે છે, અ ન તો એક
અ ધની પાછળ ધીજે, ત્રીજે ચાટયો જાય—તેમ ચાલ્યો જાય છે તેથી એકાતવાદી
તત્ત્વ પામી શકતો નથી, આદ્વાદી—અનેકાતવાદીજ જ્ઞાનના ગ્સ મ બ વી સમુદા-
યને—સમુદને મેળવા શકે છે ૪ જ્ઞાનથી ભરપૂર યદને ભરતચક્રી વિગેરે આ
સ સારસમુદ્રને તરી ગયા છે જ્ઞાન સર્વ ગુણોના મૂળભૂત છે જ્ઞાની મનુષ્ય જ્ઞાનની
પરિણતિથી સ સારસમુદ્રના કિનાગને પામી શકે છે ૫ અહપજ્ઞાની મુનિ
ઉચ્ચ વિહાર કરે, વિચરવામા ઉદ્ધમવ ત રહે, પરંતુ ઉપદેગમાળામા તેની ક્રિયા
માત્ર કાયકવેગ રૂપજ વહી એ દ જય તરાજ જ્ઞાનપદ્મનુ આરાધન કરવાથી
તીર્યકગપદને પામેજ છે સર્વ, ચદ્ર ન મેધની જેમ જ્ઞાન અન ત ગુણુવાણુ
એ અને સૌભાગ્યવકર્માને પ્રાપ્ત કરાવનાર તેમજ હિનકારી છે ૭

ઇતિ જ્ઞાનપદ પૂજનો અર્થ મ પૂર્ણ.

॥ અથ નવમ સમ્યક્ત્વદર્શનપદ પૂજા ॥

॥ ઠાહા ॥

લોકાલોકના ભાવ જે, કેવલિભાપિત જેહ ॥

સત્ય કંગી અવધાગ્તો, નમો નમો દર્શન તેહ ॥ ૧ ॥

અર્થ—લોકાલોકના ભાવ કેવળીભગવતે જે પ્રમાણે કહેવ એ, તે
પ્રમાણે જ સત્ય કરીને અવધાગ્વા—કબૂલ કરવા તેનું નામ સમ્યક્દર્શન છે,
તેને માટે નમસ્કાર થાઓ ૧.

॥ ઠાળ—નમો ૨ નમો શ્રી શત્રુજય ગિરિનર—એ દેશી ॥

॥ શ્રી દર્શન પદ પામે પ્રાણી, દર્શનમોહની દૂર રે ॥ કેવ ૨

દીકું તે મીકું માને, શ્રદ્ધા સકળ ગુણ ભૂં રે ॥ પ્રભુજી સુખકર
 મમકિત દીકું ॥ ૬૦ ॥ ૧ ॥ એ આકર્ષી ॥ વિરો મિથ્યા પુદ્ગલ
 આતમથી, તેહજ મમકિત વન્ત રે ॥ જિનપ્રતિમાદર્શન તસ હોવે,
 પામીને સમકિત દન્ત રે ॥ પ્ર૦ ॥ ૨ ॥ દોવિંપ દર્શન શાસ્ત્રે ભાષ્યુ,
 દ્રવ્ય ભાવ અનુસાર રે ॥ તે નિજનયણે 'પર્મ'ને જ્ઞેને, તે દ્રવ્ય દર્શન
 ધાર રે ॥ પ્ર૦ ॥ ૩ ॥ જિનવદન પૂજન નમનાદિક, ધર્મબીજ
 નિરધાર રે ॥ યોગદ્રષ્ટિ સમુચ્ચયમાહે, એહ કલ્પો અવિકાર રે ॥ પ્ર૦
 ॥ ૪ ॥ યપિ અબલ અછે તોહી પણ, આયતિ હિતકર સૌચ રે ॥
 સિજ્ઞ ભવ પરે એહથી પામે, ભાવદર્શન પણ કોચ રે ॥ પ્ર૦ ॥ ૫ ॥
 સમકિત સકળ 'પર્મ'નો આશ્રય, એહના પટ ઉપમાન રે ॥ આગ્નિ
 નાણુ તહિ વિણુ સમકિત, ઉત્તરંચયન વખાયુ રે ॥ પ્ર૦ ॥ ૬ ॥
 દર્શન વિણુ ક્રીડિયા નવિ લેખે, જિહુ યથા વિણુઅક રે ॥ દર્શમાહે
 નવ અક અભેદ છે, તેમ કુસંગે નિ કવક રે ॥ પ્ર૦ ॥ ૭ ॥ અત-
 મુહૂરત પણ જે જીવે, પામ્યુ દર્શન સાર રે ॥ અર્પા પુદ્ગલ પગિયટ-
 માહે, નિશ્ચય તમ મસાર રે ॥ પ્ર૦ ॥ ૮ ॥ ગતમમકિત પૂર્વબદ્ધા-
 યુષ, દો વિનુ મમકિતન ત રે ॥ વિણુવંમાનિડ આયુ ન બાવે, વિગે-
 પાવચક કહત રે ॥ પ્ર૦ ॥ ૯ ॥ ભેદ અનેક છે દર્શનકેગ, સદમક
 ભેદ ઉદ્દાર રે ॥ સેવતો હરિવિક્રમ જિન થાયે, સૌભાગ્યલક્ષ્મી વિસ્તાર
 રે ॥ પ્ર૦ ॥ ૧૦ ॥ ધૃતિ સમ્યક્ત્વદર્શનપદ્ધત્ત નવગી ॥ ૯ ॥

અર્થ—દર્શનમોહની ઝર્મ રચનાથી પ્રાણી સમ્યગ્દર્શન પામે છે તે
 પ્રાણી કેવળી ભગવતે દાઉકુ અને પ્રરૂપેકુ મીકું એટલે સત્ય માને છે શ્રદ્ધા
 એતુ નામ છે અને તે અનેક ગુણોમા મુખ્ય છે હે પ્રભુ! મને એવુ સુખકારી
 સમકિત આપો ૧ આત્માની સાચે લાગેના મિથ્યાત્વમોહનીના દળિયા વિનાશ
 પામે-વિધે તેનુ નામજ સમકિત છે સમકિત, પી કૂળ પામેવાનેજ જિનપ્ર-
 તિમાના પગ તદ્દૂપે દર્શન થાય છે ૨ શાસ્ત્રમા સમકિત દ્રવ્ય ને ભાવ એમ બે
 પ્રકારનુ કલ્પુ છે પોતાના નેત્રવડે જે ધર્મને જ્ઞેવ - પર્મના સાધનો નીરખવા તે
 દ્રવ્યદર્શન કહેનાય છે ૩ નિવદન, પૂજન, નમન વિગેરે મર્વે નિરવાર
 કરેવા ધર્મના બીજ છે યોગદ્રષ્ટિ મસુચ્ચયમા તેનો અવિકાર કહેલો છે ૪

જે કે આ દ્રવ્યદર્શન નિર્ભાગ ગણાય છે, તોપણ તે આગામી કાળે અવગ્ય હિતકારક છે સગ્ય ભવભદ્રની જેમ એવા દ્રવ્યદર્શનથી પણ પ્રાણી ભાવદર્શન પામી શકે છે ૫ સમકિત સર્વ પ્રકારના ધર્મના આશ્રય-ધ્યાન તુલ્ય છે તેને લગતી છ ઉપમા તેને આપેલી છે ચારિત્ર ને જ્ઞાન પણ સમકિત વિના વાસ્તવિક નથી એમ શ્રી ઉત્તરાચ્યયનસૂત્રમા કહેલ છે ૬ અક વિના બિદુ એટલે બિડા જેમ લેખે નયી-કિમત વિનાના છે, તેમ સમકિત વિનાની ક્રિયા લેખે ગણાતી નયી દશ અકમા નવનો અક જેમ અભેદ છે, ગમે તે અકે તેને ગુણો છતા તે પોતાપણુ -નવપણુ છોડતો નથી તેમ સમકિતી જીવ કુસ-ગમા પણ નિષ્કલ કપણે રહે છે ૭ અતર્મુહર્ત માત્ર પણ જો જીવને સમ-કિત કુસી જ્ય તો પછી ડી જે તે વમી નાખે તોપણ વધારેમા વધારે અર્થ પુદ્ગલ પગવર્તનમા તે જીવ કરાં સમકિત પામીને મોક્ષે જ્ય છે તે કરતા વધારે તેને સસાગસ્થિતિ રહેતી નયી ૮ સમકિત આવીને આત્યુ જ્ય અથના સમકિત પામ્યા અગાઉ આગામી ભવનુ આયુષ્ય બાધેતુ હોય તો તે જીવ ચાર ગતિમાયી ગમે તે ગતિમા જ્ય છે, પણ જો તેમ ન હોય તો વૈ માનિક દેવ વિના ણીજી આયુષ્ય જાનનો નથી આ પ્રમાણે શ્રી વિગેષાવરણકમા કહેતુ છે ૯ દર્શનના અનેક ભેદો છે તેમા ૬૭ ભેદ મુખ્યપણે કહેવા છે તેનુ સેનન કરવાથી હરિવિક્રમ રાજ તીર્થ કરપદ પામ્યા છે અને વિસ્તારવાળી સૌભાગ્યવક્રમીના ભાજન થયા છે ૧૦

ઇતિ મમ્યગૂદર્શનપદપૂજા-માર્થ

॥ અથ દશમી વિનયપદ પૂજા ॥

॥ શ્લોક ॥

શૌચમૂળવી મહા ગુણી, મર્વ ધર્મનો માન ॥

ગુણુ અનતનો કદ એ, નમો વિનય આચાર ॥ ૧ ॥

અર્થ—શૌચમૂળ ધર્મ કરતા પણ મહા ગુણવાન અને સર્વ ધર્મના સારભૂત, તેમજ અનતગુણના મુળ જોયો વિનય આચાર-વિનયગુણ છે, તેને મારો નમસ્કાર વાગ્યો ૧

॥ શયન-ભાગા મિહા છે — એ દર્શી ॥

॥ વિનયપદ દશમુ પચકાશ્યુ, પચ ભેદ સામાન્યે રે ॥ દગ-
વિહ તે પ્રકારે જાગો, બાવન ભેદ વિધાને રે ॥ વિનયપદ સેવા રે ॥
અરિહ તા જિહા મુખ્ય ॥ વિં ॥ ૧ ॥ એ આકાશી ॥ છામઠ ભેદ
સિહાતે ગાયા, સપ્તમા ગુણુનો આચાર રે ॥ ગમદમાદિક ગુણુ અવિ
માયા, ગયા તે વિનય વિચાર રે ॥ વિં ॥ ૨ ॥ અગ્નિહાદિકનો
ભાવ પ્રગન્તે, વિપ્રિએ વિનય કરતો રે ॥ આહારી પણ ઉપવાસ-
તણુ કૃણ, નિરતર અનુસરતો રે ॥ વિં ॥ ૩ ॥ દોય હનતર ને ધોય
ચિહુતર, દેવવદનવિધિ સારો રે ॥ ચારગે બાણુ ધોલ વિચારી,
ગુરુવદન અવચારો રે ॥ વિં ॥ ૪ ॥ ગુરુ વિનયે ગ્લનત્રય પામે,
સવર તપ નિજ્જરણા રે ॥ કર્મ ક્ષયે કવણ ગુણુ તેહથી, મોક્ષ અનત
સુખ વળણા રે ॥ વિં ॥ ૫ ॥ પાચ વદનમા ભાવવદન તે, ઉપ-
ચોગે ગુલ લહિયે રે ॥ અગ્નિહાદિકનો વિનય ભાવતો, ચેતન તદ્દુપ
કહિયે રે ॥ વિં ॥ ૬ ॥ દ્રવ્ય ભાવ દોય નય વિશુદ્ધો, ધન્નો એ
પદ મેવનો રે ॥ શ્રદ્ધા ભાસન તત્ત્વ ગ્મણુ લહી, સામાન્યવક્ત્રી
દીપતો રે ॥ વિં ॥ ૭ ॥ ઈતિ વિનયપદપૂજન દગરી ॥ ૧૦ ॥

અર્થ—વિનયપદ દશમુ છે, તેના સામાન્યે પાચ ભેદ છે અને વિશેષથી
દગ ભેદ છે, તેર ભેદ છે, બાવન ભેદ છે એવા વિનયપદને સેવા જમા
અરિહતનો વિનય મુખ્ય છે ૧ વિનયના દદ ભે. પણ મિહાતમા કષ્ટા છે
તે સકળ ગુણુના આધારભૂત છે શમદમાદિક ગુણુ પણ જ વિનયાચારમા
ગયા હોય—રક્ત હોય તેના જ સત્ય (શ્રેષ્ઠ) ગણાય છે ૨ અરિહ તાદિ-
કનો નિવપૂર્વક વિનય કરનાયા આહારી—દરરોજ આહાર કરનામે પણ
નિરતર ઉપન સનુ કૃણ પામે છે ૩ દેવવદન વિધિના ઉત્તરભેદ ૨૦૫૪ દેવ
વદન ભાષ્યમા વિત્તારથી કહેલા છે અને ગુરુવદનના ૪૯૨ ભેદ ગુરુવદન
ભાષ્યમા વિત્તારથી કહેલા છે તે જાણુના—સમજવા યોગ્ય છે ૪ ગુરુમહા-
રાજના વિનયથી રત્નત્રયની પ્રાપ્તિ થાય, સવર થાય, તપશ્ચા થતી નિર્નર
થાય, ધાતીકર્મનો કાય થનાથી દેવજ્ઞાનરૂપ ગુણુ પ્રાપ્ત થાય અને પ્રાપ્ત
મેક્ષમા અનત સુખને પણ પામે. ૫ પાચ પ્રકારના વદનમા ભાવવદનની

પ્રાપ્ત શુભ ઉપયોગથી થાય અને અરિહ તાદિકના વિનયની ભાવના કરતા આ ચેતન તદ્દ્રૂપ થાય દ દ્રવ્ય જ્ઞાન અને પ્રકાશના નયથી વિદુહ એવા આ પદને સેવવાથી ધનાશેઠ શ્રદ્ધા, ભાસન (જ્ઞાન) અને તત્ત્વરમણતા (ભાવ ચારિત્ર) પામીને મૌલાગ્યનકમીવડે હીપાયમા । યયા છે, અર્ચાત તીર્થ કર પદ પામ્યા છે ૭

॥ ઇતિ વિનયપદપૂજા માર્થ ॥

॥ અથ એકાદશ ચારિત્રપદ પૂજા ॥

॥ ઠાહા ॥

રત્નત્રયી વિણુ સાધના, નિષ્કળ કહી મદીવ ॥
ભાવગ્યણુ નિવાન છે, જ્ય જ્ય સંયમ જીવ ॥ ૧ ॥

અર્થ—રત્નત્રયીના આરાધન વિના બીજી બધી સાધના સદૈવ નિષ્કળ કહેલી છે રત્નત્રયના આરાધનવડે જ તે સકળ થાય એવા ભાવરતનતુ નિધાન—ચ્ચાન સયમી જીવ છે તે જ્ય પામે, જ્ય પામે ૧

॥ ઠાણ—અન્નિતગ્નિષુ પ્રીતડી—એ દગી ॥

॥ ચારિત્ર પદ શુભ ચિત્તવસ્થુ, જોડ સવળા હો નયનો ઉદ્ધાર
॥ આઠ કરમ ચય ગિક્ત કરે, નિરૂત્તે હો ચારિત્ર ઉપાર ॥ ચાના૧ ॥
એ આંકણી ॥ ચારિત્રમોહ અભાવથી, દેશસયમ હો મર્વસયમ
થાય ॥ આઠ કપાય મિટાવીને, દેશવિગ્નિ હો મનમા ઠહગય ॥ ચા૦
॥ ૨ ॥ બાર કપાય મનથી મટે, સર્વવિગ્નિ હો પ્રગટે ગુણુગણિ ॥
દેગથી સર્વસયમ વિષે, અનતગુણી હો વિશુદ્ધિ સમાસ ॥ ચા૦
॥ ૩ ॥ સયમ ગુણુકાણુ કરસ્યા વિના, તત્ત્વરમણતા હો કેમ નામ
કહેવાય ॥ ગજપાખર ખર નવિ વહે, એહની ગુડતા હો આતમમા
સમાય ॥ ચા૦ ॥ ૪ ॥ વર્ષ મયમના પર્યાયમા, અનુત્તગ્ના હો
મુખ અતિક્રમ હોય ॥ શુક્લ શુક્લ પરિણામથી, સયમથી હો
ક્ષણુમા સિદ્ધિ જ્યે ॥ ચા૦ ॥ ૫ ॥ મર્વસવર ચારિત્ર લહી, પામે
અરિહા હો સહિ મુક્તિનુ ગજ ॥ અનતર કારણ ચગણુ છે, શિવ-

પદ્મુ હો નિશ્ચય મુનિગત ॥ ચાં ॥ ૬ ॥ મત્તમે સયમતણા,
ચંગમિત્તગી હો ડહી આગમનાહિ ॥ વરણદેવ જિનવર થયો,
વિજયસમ્પાદી હો પ્રગટે ઉચ્છાહિ ॥ ચાં ॥ ૭ ॥ ઇતિ યાગ્નિ પદ
પૂલ એકાદશી ॥ ૧૧ ॥

અર્થ—હે પ્રભુ ! યારિત્ર પદ માં મનના ૧ યુ છે કે જે સર્વ
નયના ઉદ્ધાર રૂપ છે આઠ કર્મના ચય-સચયને જે ગિકત (ખાવી)
કર તે યાગ્નિ કહેવાય છે નિરૂડિતમા યાગ્નિ શબ્દનો એ અર્થ કહેલો છે
૧ યારિત્રમોહનીનો અભાવ-સયોપશમ યવાથી દેગમચમ (શ્રાવકપાલુ)
ને સર્વસયમ (મુનિપાલુ) પ્રાપ્ત થાય છે સોળ કપાય પૈશી પ્રથમના
આઠ જ્ઞાય દૂર થનાયા મનમા દેશનિરતિ ભાન નિચ વાય છે ૨ અને બાર
જ્ઞાય મનમાથી મટે ત્યાજે ગુણની રાગીતુલ્ય સર્વવિગતિ ભાવ પ્રગટે છે
દેશસયમ ગતા સર્વસયમમા અનતગુણી વિમુદ્ધિ રહેથી છે, એમ કહેલુ
છે ૩ સયમતુ (છટુ) ગુણકાપુ કરના વિના તત્તર પણના પ્રાપ્ત થઈ
કમ કહેવાય (ન કહેવાય) ગમના પાખર-ગાગાર આબૂપાગ વિગેરે ખગ જે
મધેડો ત વહન પાગ કી શકે નહિ અને ગુરૂતા તે એક આત્મામા જ
સમાધ શકે છે ૪ એક વર્ષ જેટલા શુદ્ધ સયમના પર્યાયથી અનુત્તર વિના
નતા દેવો કરતા પણ વિશેષ (આત્મિક) સુખ પ્રાપ્ત થાય છે, અને સ્વાર-
પત્રી શુકન શુકક પરિણામની વૃદ્ધિ થવાથી-સયમગુણુ વૃદ્ધિ પામવાથી
એક ક્ષણમા (અતમુદ્ધર્તમા) જીવ સિદ્ધિપદને પણ પામે છે ૫ અરિહત
પણ સર્વસવરૂપ યાગ્નિને પામીને જ મુક્તિનુ રાજ્ય પામે છે નિયયથી
શિવપદ્મુ અનતર કારણ યારિત્ર છે અને તેને પાળનારા મુનિરાજ છે ૬
સયમના મુખ્ય ૧૭ ભેદ કથા છે, તેમજ ચરણસિત્તગી તર્ગકે ૭૦ ભેદ પણ
આગમમા જ્ઞા છે આ પદના આરાવનથી વરણદેવ તીર્થકર પં પામેવ છે,
અને તેને ઉત્સાહપૂર્વક વિજયનકમી પ્રાપ્ત થયેવ છે ૭

ઇતિ એકાદશ યાગ્નિપદપૂલ અર્થ

॥ अथ द्वादश ब्रह्मचर्यपद पूज ॥

॥ द्वादश ॥

गिनप्रतिमा गिनभस्त्रिं, कथनना करे लेह ॥

ब्रह्मचर्ययी अह कण लोह, नमो नमो शिष्यसमुदये ॥१॥

अर्थ—गिनप्रतिमा ने गिनभस्त्रिं कथनना करेने तेना कण करना पल ब्रह्मचर्ययी वराने कृष्णती प्राप्त थाय छे येना शिष्यगत उनभ देहने नमस्कार थायो, नमस्कार थायो १

॥ द्वादश—कथु न्नापु कथु यनी आवही—अे दृशी ॥

ब्रह्मचर्य पद प्रथमे, व्रतभा मुकुटसमान हो विनीत ॥ शिष्यसमुदये गणना, कही नव वाट भगवान हो विनीत ॥ नमो नमो अभवयथागिणु ॥ १ ॥ अे आकषी ॥ कृत डागित अनुभति तने, द्विव्य औदारिक काम हो विनीत ॥ त्रिकरण योगे अे परिहरे, भेद अदार गुणधाम हो विनीत ॥ न० २ ॥ दृश अवस्था कामनी, त्रेवीश विषय हरत हो विनीत ॥ अदार महस शीलागग्ये, अेडा मुनि विचरत हो विनीत ॥ न० ॥ ३ ॥ द्रव्यथी चार फाग तने, भावे पश्यगिणुति त्याग हो विनीत ॥ दृश सभाहि क्षण सेवता, त्रीश अमल नाम याग हो विनीत ॥ न० ॥ ४ ॥ दीये दान सौवन डोडीनु, कथनचैत्य कराय हो विनीत ॥ तेहयी ब्रह्मचर्य धारता, अगणित पुण्यसमुदाय हो विनीत ॥ नमो ॥ ५ ॥ चौरागी सहस मुनिदाननु, गृह्ययलक्षित कण नेय हो विनीत ॥ क्रियागुणुक्षणु मुनि वडा, भावतुटय नहि डोय हो विनीत ॥ न० ॥ ६ ॥ दृशमे अगे वभाणुयो, अद्रवर्भा नहि हो विनीत ॥ नेम आराधी प्रभुता वर्यो, सौभाज्यसम्भी सरीह हो विनीत ॥ न० ॥ ७ ॥ धृति ब्रह्मचर्यपदपूज दादशी ॥ १२ ॥

अर्थ—सर्व व्रतभा मुकुट समान ब्रह्मचर्यपदनी पूज करीअे अे शिष्यसमुदये कटपवृक्षनी रक्षा करवा माटे परमात्माअे नवनाडे कहेदी छे

હે વિનીત આત્મા ! બ્રહ્મવતધારીને નમસ્કાર કરો ૧ દિવ્ય તે વૈક્રિય અને
 ઔદારિક એ બે પ્રકારના કામભોગને કૃત જરિત ને અનુભતિ ત્રણે પ્રકારે
 ત્રિકરણુયોગથી વળે એ રીતે એના ગુણના ધામરૂપ અદ્વાઃ ભેદો થાય છે ૨
 બ્રહ્મચારી જીવ કામની દશ અવસ્થા અને પાચ ઇંદ્રીઓના ૨૩ નિપયો
 અણીને તેને દૂર કરે અને અદ્વાઃ હજર ગીવાગરૂપ રથમા બેસીને મુનિ મહા-
 રાજ વિચરે ૩ બ્રહ્મચારી દ્રવ્યથી ચાગ પ્રકારના^૧ સ્ત્રીઓને તજે અને
 બાવથી પરપત્નિલતિનો ત્યાગ કરે દશ સમાધિસ્થાનન સેવે અને ત્રીશ પ્રકારના
 અબ્રહ્મનો યજ્ઞ કરે ૪ કગેડો સોનૈયાનુ દાન આપે અને કચનતા ચૈત્ય
 કરાવે તે કરતા પણ બ્રહ્મવત ધારણુ કરનાથી અગણિત પુણ્યસમૃદ્ધની પ્રાપ્તિ
 થાય છે ૫ ૮૪૦૦૦ મુનિને દાન દેવાનુ કૃણ એક બ્રહ્મચારી સ્ત્રી પુરૂષની
 (વિજયથેડ ને વિજયારાણીની) ભક્તિ કરવાથી પ્રાપ્ત થવાનુ જિનેશ્વરે
 કહેલુ છે ક્રિયાગુણાણુમા મુનિ વડેરા કહેવાય છે, પરતુ ભાવતુદ્ય બીજુ
 કાંઈ ગણાતુ નથી ૬ દશમા અગમા આ બ્રહ્મચર્યનો મહિમા વર્ણવેલો
 છે આ પદને આરાધનાથી અદ્રવર્મા રાજ પ્રભુતાને-તીર્થ કર પદને પામ્યા
 છે, અને મૌભા યનકમીરૂપ મુરે દ્રપણની તેને પ્રાપ્તિ થઇ છે ૭

ઇતિ દ્વાદશ બ્રહ્મચર્યપદપૂજા માર્થ.

॥ અથ ત્રયોદશ ક્રિયાપદ પૂજા ॥

॥ શ્લોક ॥

આત્મબોધ વિણુ જે ક્રિયા, તે તો બાળકચાલ ॥

તત્ત્વારથથી ધાગિયે, નમો ક્રિયા મુવિશાળ ॥ ૧ ॥

અર્થ—આત્મબોધ વિનાની જે ક્રિયા તો બાળકની ચાલ જેવી છે,
 તેથી તત્ત્વારથાદિ ત્રયોધી આત્મબોધ ધાગીએ-મેળવીએ અને અતિ વિશાળ
 એવા ક્રિયાપદને નમસ્કાર કરીએ ૧ (આ ક્રિયા આત્મબોધ સહિત હોવા
 બેઇએ એવુ અર્થા સૂચવત છે)

૧ કુમારિકા કુવાલા (પગેલી સ્ત્રી) વિદ્યા અને વેસ્થા-એ ૧૦

૨ પ્રજ્ઞાનારણુ સૂત્રમા

॥ કાળ—સુષ્ણ બહેની પિયુડા પન્દરી—એ દરી ॥

ધ્યાન ક્રિયા મનમા આણીજે. ધર્મશુકલ ધ્યાયીજે ૨ ॥ આર્ત
રોડના કાળુ કિરિયા, પચવિગને વાગીજે ૨ ॥ ધ્યાન ક્રિયા ભજ્ને
નિગદિન પ્રાણી ॥ ૧ ॥ એ આંકણી ॥ કચનકાતિ પરમેષ્ટીરૂપે,
લોકાલોક પ્રમાણુ રે ॥ મર્વ ગાતિકર ભાળ દેકાણે, ધ્યાવે પ્રણવ
ગુણુખાણુ રે ॥ ॥ ધ્યાં ॥ ૨ ॥ તેર ક્રિયા કાણુ તેર કાઠિયા તણ,
કળુસિત્તરી ભજ્ણએ રે ॥ યોગ અદદિહિ મમ્યક્તવ કિરિયા, આતમ
મુખકર જલ્ણએ રે ॥ ધ્યાં ॥ ૩ ॥ પહેલી અઉદિહિ જ્ઞાનાધારે, રત્ન-
ત્રયાધારે ચાર રે ॥ અદ કર્મક્ષયે ઉપગમે વિચિત્રા, ઓવદદિ બહુ
પ્રકાર રે ॥ ધ્યાં ॥ ૪ ॥ વિપ ગરલ હીનાદિક વારે, તદ્દેતુ અમૃત
ધારે રે ॥ પ્રીતિ ભક્તિ વચન અમગે, શુભ પરિણુતિ મુધારે રે ॥
ધ્યાં ॥ ૫ ॥ અતગતસ્વ વિપય પ્રતીતે, એ જ્ઞાનકિરિયા સાચી રે ॥
અક્રિયાવાદી ક્રાણુપક્ષીઓ, શુકલપક્ષીઓ ક્રિયાવાદી રે ॥ ધ્યાં
॥ ૬ ॥ અશુભ ધ્યાનકાણુ ત્રેગં વાગી, ધ્યાનગતક મન ધાગી રે ॥
હુગિવાહન તીર્ય કર હુઓ, મૌભાગ્યલક્ષ્મી દિલ ધાગી રે ॥ ધ્યાંબાબા
ઇતિ ક્રિયાપદ પૂજા ત્રયોદશી ॥ ૧૩ ॥

અર્થ—ધ્યાનક્રિયા મનમા વાણુ ડરીએ અને ધર્મધ્યાન શુકલધ્યાન
ધ્યાઇએ તેમજ આર્તધ્યાન ને ગૌરધ્યાનના કારણભૂત પચવીશ ક્રિયાને વારી-
એ—દર ડરીએ હે ભવ્યપ્રાણી ! તમે ધ્યાનક્રિયાને ગતિદિવમ ભજ્ણે—સેવો ૧
ધ્યાનમા પ્રથમ કચન સર્ગી કાતિનાળા પરમેષ્ટી જેમનુ સ્વરૂપ લોકાલોકમા
વિસ્તરેકુ રે, તેમને મર્વ ગાતિ કરનાર ધારી ગુપના સ્થાનરૂપ પ્રણવ
(ઝંકાગ) થા બાળને ન્યાનકે સ્થાપીને તેતુ ધ્યાન કરીએ ૨ તેર ક્રિયાના
ન્યાનકા અને તેર કાઠીઆને તણએ, કળુ સિત્તરીના ણ બોલને ભજ્ણએ—સે-
વાએ યોગની આઠ દષ્ટિને તેમજ ચયમની ક્રિયાને આત્માને મુખકારક
બહુને પૃથ્ણએ—અર્થાત્ તેતુ સેવન કરીએ ૩ આઠ દષ્ટિમા પહેલી ચાર
દષ્ટિમાં જ્ઞાનની મુખ્યતા હોવાથી તે જ્ઞાનાધારે કહેલી છે અને બીજી ચાર
દષ્ટિ રત્નત્રય (જ્ઞાન, દર્શન ને ચારિત્ર) ને આધારે કહેલી છે આઠ કર્મના
કાય ઉપગમયા તેના નિચિત્ર બેઠા વાય રે, અને ઝોધ દષ્ટિ તેા બહુ પ્રકારની

કહેલી છે નિષ, ગરલ અને હીન વિગેરે અનુષ્ઠાન વારો-તમે અને તહેતુ તે મજ અમૃત અનુષ્ઠાન ધાગણ કરો-આદરો. વળી પ્રીતિ, શક્તિ, વચન અને અમગ-આ ચાર પ્રકારના અનુષ્ઠાન શુભપરિણમિને સુધાગનાગ છે, તેને ધાગણ કરા-તેમા પ્રવૃત્તિ જે પ અતર તરન વિચયની પ્રતીતિ થવાથી અર્થોત તેની પ્રતીતિ થાય સારે એ વાન ને ક્રિયા સાચી સમજવી બાધી જે અક્રિયાવાદી છે-ક્રિયાને નિષ્કળ માની તથ દેનાનુ કહેનારા છે તેતો કૃષ્ણપક્ષી જીવ છે, અને ક્રિયા કરનાનુ કહેનારા-ક્રિયાનાની જીવ શુક્રતપક્ષાઆ છે એમ સિદ્ધાંતમા કહેલુ છે ૬ અશુભ યાતના ૬૩ સ્થાનકો છે તેને ધ્યાનરાતક મા વાચી-મનમા ધારીને તથ દેના આ ક્રિયાપના આગધનથી હરિવાહન રાજ તાર્થકર વયા છે અને તમણે સૌભાગ્યનક્ષત્રીને દાંવમા ધારણ કરને છે ૭ કર્તાએ એમા પોતાનુ નામ પણ દરક પ્રજ પ્રમાણે જનવ્યુ છે

ધત્તિ તથોદન ક્રિયાપદ પૂજા માર્થ

॥ અથ ચતુર્દશ તપપદ પૂજા ॥

॥ શાટા ॥

કર્મ તપાવે ચીકણા, ભાવમ ગણ તપ જણુ ॥

પચાસ લખિ ઉપજે, જય જય તપ ગુણુખાણ ॥ ૧ ॥

અર્થ—ચીકણા-આકગ-તીવ કર્મને જે તપાને-તપારીને આત્માથા છુટા પાડે તે તપ ભાવમ ગણરૂપ જણુઓ એ તપના આગધનવાં પચાસ લખિઓ ઉત્પન્ન વાય છે એનો ગુણની ખાણરૂપ તપ જયન તો વર્તો ૧

॥ શાળ-અવગી રહેને, રહેને, નહેને, અવગી રહેને-એ દેગી ॥

તપપદને પૂજે હો પ્રાણી, તપપદને પૂજે ॥ એ આકણી ॥
મર્વમ ગણમા પહેલુ મ ગણ, કર્મ નિકાચિત ટાળે ॥ દામામહિત જે
આહારનિગ્હિતા, આતમનકદ્ધિ નિહાળે હો પ્રાણી ॥ તપ ॥ ૧ ॥
તે ભન મુક્તિ જાણે જિનવર, તણ ચઉ જાને નિયમા ॥ તેાએ ત
આચણા ન મુકે, અવ તગુગે તપ રહિજા હો પ્રાણી ॥ તપ ॥ ગા
પીઃ અને મહાપીઃ મુનીશ્વર, પૂજા ભવ ચલ્લિજિનનો ॥ માધવી

લાખમણા તપ નવિ કળિયુ, દલ ગયો નહિ મનનો હો પ્રાણી ॥ તપ ૦
 ॥ ૩ ॥ અજ્યાગ લાખ ને એ ગી હજાર, પાચશે પાંચ દિન ઉણા ॥
 નદનઋષિએ માસખમણ કરી, ક્રીધા કામ સપુત્રા હો પ્રાણી ॥
 તપ ૦ ॥ ૪ ॥ તપ તપિયા ગુણુરતનસવત્સર, ખંધક ક્ષમાના દરિયા ॥
 ચૌદ હજાર સાધુમા અધિકા, ધન્નો તપગુણુ ભગિયા હો પ્રાણી ॥
 તપ ૦ ॥ ૫ ॥ પદ્ ભેદ બાહિર તપના પ્રકાશ્યા, અભ્યતર પદ્ ભેદ ॥
 બાર ભેદે તપ તપતા નિર્ભળ, સઙ્ગ અનેક ઉમેદ હો પ્રાણી ॥
 તપ ૦ ॥ ૬ ॥ કનકકેતુ એહ પદને આરાધી, માધી આતમ કાજ ॥
 તીર્થ કર પદ અનુભવ ઉત્તમ, સૌભાજ્યલક્ષ્મી મહાગજ હો પ્રાણી ॥
 તપ ૦ ॥ ૭ ॥ ઇતિ તપપદ્ પૂજા ચતુર્દશી ॥ ૧૪ ॥

અર્થ—હ પ્રાણી । સર્વ મ ગળમા પહેલા મ ગળ તરીકે જેને શાસ્ત્રમાં ક-
 હેન છે, અને નિકાચિત કર્મોને પણ જે ટાળી શકે છે એવા તપપદને તમે પ્રણામ
 કરો—પૂજે ક્ષમા સહિત જે આહાર ઉપર નિરીંછપણુ તે તપ કહેવાય છે
 તેવો તપ કવવાથી પ્રાણી આત્મઋક્ષિને જોઈ શકે છે—મેળવી શકે છે ૧ જિને-
 શ્વેર તણુ જ્ઞાનથી અથવા ચાર જ્ઞાનથી તે ભવે જ મુક્તિએ જવુ છે એમ
 ચોકસ બણે છે, છતાં તપની આચરણા—તપ કવવાનુ છોડતા નથી, કારણકે
 તપનો મહિમા અનતગુણુ છે ૨ પીઠ અને મહાપીઠ મુનિ, મહીનાથના
 પૂર્વભવનો છાન અને લક્ષમણા સાધ્વી—એમને તપ કર્યા છતાં પણ ક્ષીભૂત
 વયો નહિ, કારણકે તેમના મનમાંથી દલ ગયો નહીં દલ એટલો બધો
 હાનિકારક છે એમ સમજવુ ૩ મહાવીર પરમાત્માના પૂર્વના રપ મા
 ભવમા તેઓ નદનઋષિ હતા ત્યારે તેમણે ૧૧૮૦૫૦૦ માસખમણુ કર્યા
 જેમા માત્ર પાચ દિવસ ઓછા હતા આ પ્રમાણુનો તપ કરીને તેમણે પોતાનુ
 પૂર્વ કર્મનો સ અથ ખપાવવારૂપ કામ સપૂર્ણપણુ કર્યુ ૪ ક્ષમાના ભરેલા
 એવા ખંધકમુનિએ ગુણુરતનસવત્સર નામનો તપ કર્યો છે, તેમજ ચૌદહજાર
 મુનિમા ધન્નામુનિ કે જે તપગુણુથી ભરેલા હતા તેમને પરમાત્માએ સર્વથી શ્રેષ્ઠ
 કહ્યા છે ૫ બાધ તપના છ ભેદ છે અને અભ્યતર તપના પણ છ ભેદ છે એ
 પ્રમાણુ કુવ બાર ભેદે તપ તપવાથી પ્રાણીની અનેક પ્રકારની ઉમેદો સક્ષળ થાય છે

૬ કનકકેતુ રાજ એ પન્ને આરાધી, આત્માનુ કાર્ય સાધ્ય કરી, ઉત્તમ એવા તીર્થ કરપદને અનુભવ મેળની સૌભાગ્યલક્ષ્મીના-મોક્ષલક્ષ્મીના મહા-રાજ થયા છે ૭

ઇતિ અનુદર્શ તપપદ પૂજા માર્થ.

॥ અથ પંચદશ ગોયમપદ પૂજા ॥

॥ શ્લોક ॥

છડ છડ તપ કરે પાનણુ, ચક્રિનાણી ગુણુધામ ॥

એમમશુભ પાત્ર કોનહિ, નમો નમો ગોયમસ્વામ ॥ ૧ ॥

અર્થ—છક્ર છક્ર તપનુ પાનણુ કરનાર, આર જ્ઞાનના ધારક અને ગુણુના ધામ એવા ગૌતમસ્વામી સમાન અન્ય ગુણ પાન પીજુ કોઇ નથી, તેથી તે ગૌતમસ્વામીને નમસ્કાર યાચો, નમસ્કાર યાચો ૧

॥ કાળ-પાત્ર મોહે દર્શન દીજે હો—એ દેશી ॥

દાન સુપાત્રે દીજે હો ભવિયા, દાન સુપાત્રે દીજે ॥ એ આકણી ॥
 લખિં અઠાવીરા જાની ગોયમ, ઉત્તમ પાત્ર કહીજે હો ॥ ભ૦ ॥ ૨ ॥
 મુદ્ધર્તમા ચૌહ પુરવ ગચિયા, ત્રિપદી વીરચી પામી ॥ ચૌહને ખાવન
 ગણુધર વાયા, એ પદ અતન્નથી હો ॥ ભ૦ ॥ ૨ ॥ ગણુરા ગણુ-
 પતિ મહામગલ પદ, ગોયમવિણુ નવિ દુજે ॥ સહમકમલહલ
 સોવનપકજ, ખેડા મુર નર પૂજે હો ॥ ભ૦ ॥ ૩ ॥ ક્ષીણુમોહી
 મુનિ રત્નપાત્ર સમ, ધીજી કચનસમ પાત્ર ॥ રજતના શ્રાવક સમ
 કિત ત્રખા, અવિરતિ લોહ મટી પત્તા હો ॥ ભ૦ ॥ ૪ ॥ મિથ્યાત્વી
 સહસથી એક અણુત્રતી, અણુત્રતી સહસથી સાધુ ॥ સાધુ મહસથી
 ગણુપર જિનવર, અધિકા ટાળે ઉપાપિ હો ॥ ભ૦ ॥ ૫ ॥ પાચ દાન
 દગ દાનમા મહોટા, અભય સુપાત્ર વિદિતા ॥ એહથી હરિવાહન
 હુઓ જિનવર, સૌભાગ્યલક્ષ્મી ગુણુગીતા હો ॥ ભ૦ ॥ ૬ ॥ ઇતિ
 ગોયમપદપૂજા પંચદશી ॥ ૧૫ ॥

અર્થ—હે ભવ્ય પ્રાણીઓ ! સુપાત્રે દાન આપીએ સુપાનમા પડ

જાણવા ૧ એક મુહૂર્ત (જે ઘડી) મા જમણે વીર પરમાત્માની પાસેથી
 ત્રિપદી (ઉપન્નેવા, વિગમેવા, ધુવેવા) પામીને ચૌદપૂર્વની રચના કરી
 એવા ગૌતમસ્વામીને વાદવાથી ચૌદશે ખાવન-ચૌવીશે પ્રભુના ગણવરોને
 વાંધા એમ સમજવું આ પદ અતરજમી છે, શ્રેષ્ઠ છે ૨ ગણેશ કહો, ગણ-
 પતિ કહો, મહા મગળકારી કહો—એ ગૌતમસ્વામી વિના ખીજું કોઈ નથી
 સહજ કમળપત્રવાળા સોવનના કમળપર ઘેટેવા એવા એ ગણધરમહારાજની
 હે દેવો અને મનુષ્યો ! તમે પૂજ કરો ૩ હવે સુપાત્રમા તરતમયોગ સમજવે
 છે ક્ષીણમોહી મુનિને રતનના પાત્ર સમાન સમજવા, અને ખીજ મુનિઓને
 કચનના પાત્ર સમાન જાણવા શ્રાવકને રૂપાના પાત્ર સમાન જાણવા, સમકિતી
 જીવોને ત્રાખાના પાત્ર સમાન જાણવા અને ખીજ અવિરતિ-મિથ્યાદષ્ટિ
 વિગેરેને લોહના ને માટીના પાત્ર સમાન જાણવા ૪ એક હજાર મિથ્યાત્વી
 કરતા એક અણુવ્રતધારી શ્રાવક અને એક હજાર અણુવ્રતી કરતા એક સાલુ
 અને હજાર સાધુ કરતા એક ગણધર અને હજાર ગણધર કરતા એક જિનેશ્વરને
 અધિક આધક ઉપાધિના ટાળનાગ સમજવા ૫ દશ પ્રકારના દાન કહેવાય
 છે, તેમા પાચ પ્રકારના દાન મહોટા (શ્રેષ્ઠ) ગણેલા છે તેમા પણ અભય
 દાન ને સુપાત્રદાન એ જે દાન વિગિષ્ટ ગણાય છે એ દાન દેવાથી—એ પદ્મ
 આરાધન કરવાથી હરિવાહન રાજ જિનેશ્વર થયેલ છે સૌભાગ્યવક્ત્રી સરિ
 તેમના ગુણ ગાય છે ૬

ઇતિ પચદશ દાનપદ પૂજ માર્થ.

॥ અથ ષોડશ જિનપદ પૂજ. ॥

॥ દાહા ॥

દોષ અટારે ક્ષય ગયા, ઉપમા ગુણ જસ અગ ॥

વૈયાવચ્ચ કમીએ મુદા, નમો નમો જિનપદ સગ ॥ ૧ ॥

અર્થ—જમના અટારે દોષ નાગ પામ્યા છે અને સર્વ ઉપમા અને સર્વ
 ગુણ જમના અગમા સમાઈ શકે છે એવા જિનપદની—દેવળજ્ઞાની માત્રની
 વૈયાવચ્ચ સેવાબક્તિ કરીએ એ જિનપદના સગી દેવળીને નમસ્કાર થાઓ ૧

॥ કાળ-ચૌ. લોખંડે પાર કહાવે-એ ઢગી ॥

જિનપદ જગમા બચુ બલો, સ્વરૂપરમણ સુવિલામી, મોળ
કપાય જીને તે જિનજી, ગુણગણ અનત ઉત્તમી ॥ જિનપદ રૂપિયે,
જિનપદ ભજિયે, જિનપદ અતિ મુખદાયી ॥ ૧ ॥ એ આકણી ॥
શ્રુત એહિ મનપર્યાવ જિનજી, છઉમથા વીતગગી ॥ કેવળીજિનનો
વચન અગોચર, મહિમા જિન વડભાગી ॥ જિં ॥ ૨ ॥ જિનવર
સૂરિ વાચક આધુ, બાય ચિવિગ ગિવાણી ॥ તપસી ચૈત્ય શ્રમણ
મ રહેગી, વૈયાવચ્ય ગુણખાણી ॥ જિં ॥ ૩ ॥ ગુણિજન દશતુ
વૈયાવચ્ય ક્રીજે, મહુમા જિનવર મુખ્ય ॥ વૈયાવચ્ય ગુણ અમ્પદિ-
વાઇ, જિનઆગમ હિત શિખ્ય ॥ જિં ॥ ૪ ॥ નીચ ગોત્ર બાંધે
નહિ કબહુ, કરે ઉચ ગોત્રનો બધ ॥ ગાઠ કર્મબધ ગિથિલ હોવે,
ઉત્તરાચયને પ્રબવ ॥ જિં ॥ ૫ ॥ મનગુદ્ધે એ પદને આગધી,
જિમૂતકેતુ જિન હોવે ॥ ત્રિજયસૌભાગ્યલક્ષ્મીસૂરિ મપદ, પગમાન દ
પદ જેવે ॥ જિં ॥ ૬ ॥ મુતિ જિનપદપૂલ પોદશી ॥ ૧૬ ॥

અર્થ—જિનપદ આ જગમા બચુ છે-પ્રગટ છે, તેને બલો-બોળબો
એ પદધારક જનસ્વરૂપમા રમણ કરનારા સુવિવાસી હોય છે જી જીન સોળ
કપાયને જીને-આત્માથી દૂર કરે તે જિન-કરણી થાય છે તેનામા અનત
ગુણની ઉન્નવળતા પ્રગટે છે જિનપદને જપીએ, જિનપદને ભજીએ, કરણકે
એ જિનપદ અતિ મુખદાયી છે ૧ શ્રુતજ્ઞાની-ચૌદપુર્ના જિન કહેનાય,
અનધિજ્ઞાની જિન કહેનાય, મન પય જ્ઞાની જિન કહેવાય, વીતરાગ પરમાત્મા
છમસ્થપણમા હોય ત્યારે પણ દ્રવ્યજિન કહેવાય, સામાન્ય ઢેનગી પણ
જિન કહેવાય આ જિનપદ મોટા સૌભાગ્યવાળુ છે તેનો મહિમા વચનને
અગોચર છે-નાણીથી કહી શકાય તેમ નથી ૨ એ જિનેશ્વરની અને આચાર્ય,
ઉપાધ્યાય, સાધુ, બાળમુનિ, સ્થવિર (વૃદ્ધમુનિ), વ્યાનમુનિ, તપસ્વી,
ચૈત્ય અને ત્રમણ સઘ એમની વૈયાવચ્ય ગુણની ખાણ મમાન છે ૩ એ
રા પદની વૈયાવચ્ય કરીએ તે દશેમાં જિનેશ્વર મુખ્ય છે વૈયાવચ્ય ગુણ
અપ્રતિપાતી છે એમ જિનાગમમા હિતશિક્ષા રૂપે કહેવ છે ૮ વૈયાવચ્ય
કરનાર મનુષ્ય નીચ ગોત્ર તો કદી બાંધતો જ નથી ઉચ ગોત્રનોજ બધ

કરે છે અને તેના અશુભકર્મ ગાઢ હોય તે શિથિલ થાય છે, એમ શ્રીઉત્તરા-
ધ્યયનમા કહ્યું છે પણ મન વૃદ્ધિપૂર્વક આ પદને આરાધનાથી જિભૂતકેતુ
તીર્થ કર પદ પામ્યા છે અને વિજયસૌભાગ્યરૂપ વક્ત્રી અને સુરિપણાની
સ પદા પામીને પરમાનંદપણુ જોઈ શક્યા છે ૬

ઇતિ જિનપદ પૂજા માર્ગ.

॥ અથ સપ્તદશ સંયમપદ પૂજા ॥

॥ દોહા ॥

શુદ્ધાત્મ ગુણમે ગમે, તજ ઈન્દ્રિય આશસ ॥

શિરમમાધિ સતોપમા, જય જય સયમવશ ॥ ૧ ॥

અર્થ—ઈન્દ્રિયો સબધી આશસા (ઈચ્છા) તજ દમને જે શુદ્ધાત્મ
ગુણમા ગમે છે અને સમાધિ તેમજ સતોપમા જે શિર રહે છે, તે સયમી
કહેવાય છે એવા સયમવશીને—સયમવાળાને નમસ્કાર થાઓ. ૧

॥ દાળા—કૃવન્ ગભારો નજરે દેખતા જ—એ દેગી ॥

મમાધિ ગુણમય આરિત્રપદ ભલુ જ, સત્તરમુ સુખકાર ૨ ॥
વીશ અસમાધિ દોષ નિવારીને જ, ઉપન્યો ગુણ સતોપ શ્રીકાર ૨ ॥
નમો નમો મયમપદ ને મુનિવરા જ ॥ ૧ ॥ એ આકર્ણી ॥ અનુક પા
દીનાફિકની જે કરે જ, તે કહિયે દ્રવ્યમમાધિ ૨ ॥ આગણાફિક કહી
ધર્મમાહે સ્વિચ કરે જ, તે લહિયે ભાવસમાધિ ૨ ॥ નમો ॥ ૨ ॥
વ્રત શ્રાવકના આગ ભેદે કહ્યા જ, મુનિના મહાવ્રત પત્ય ૨ ॥ સત્તર
એ દ્રવ્યભાવથી જાણીને જ, યથોચિત કરે સયમ મત્ય ૨ ॥ નમો ॥
॥ ૩ ॥ આર નિક્ષેપે માત નયે કરી જ, કાગણ પાંચ મભાર ૨ ॥
ત્રિપદી માતે ભાગે કરી ધારિયે જ, જોયાફિક ત્રિક અવધાર ૨ ॥
નમો ॥ ૪ ॥ આગ પ્રભાણે પડ્ દ્રવ્યે કરી જ, નવ તત્ત્વે ફિલ લાવ
૨ ॥ સામાયિક નવ દ્વારે વિચારિયે જ, એમ પડ્ આવશ્યક ભાવ
૩ ॥ નમો ॥ ૫ ॥ આગ મામાયિક આગમમા કહ્યા જ, મર્વવિરતિ
અવિરૂદ્ધ ૨ ॥ પાત્ય ભેદ છે સયમપ્રર્મના જ, નિર્મળ પરિણામે મવિ

શુદ્ધ રે ॥ નમો ॥ ૬ ॥ મહાધિવર ગણધરજી ન્તચિયો જી, ચૌવીશ
જિનને કડી પ્રણામ રે ॥ પુરુદર તીર્થ કર થયા એહથી જી,
સૌભાગ્યલક્ષ્મી ગુણગ્રામ રે ॥ નમો ॥ ૭ ॥ ઇતિ સયમપદપૂજા
સમ્પન્ની ॥ ૧૭ ॥

અર્થ—મત્તરમુ સમાધિગુણે કરીને સહિત ચારિત્રપદ મહા સુખ
કારી કહેલુ છે વીશ અસમાધિના દોષોને નિરારવાથી ન તાપરૂપ ઉત્તમ ગુણ
ઉત્પન્ન થાય છે એના શ્રેષ્ઠ સયમપદને તેમજ તેને ધારણ કરનાર મુનિવરને
નમસ્કાર થાયો ૧ દીનજનો વિગેરે ઉપર જે અતુક પા (દયા) કરવી તે દ્રવ્ય-
સમાધિ કહેવાય છે અને સારણુ વારણાદિકવડે જે જીવને ધર્મમા સ્થિર કરના
તે ભાવસમાધિ કહેવાય છે ૨ આવકના ખાર વ્રત કલ્યા છે અને મુનિના
પાય મહાવ્રત કલ્યા છે, એ સતરને દ્રવ્ય ભાવથી સમજીને યથોચિતપણે તેનો
(સયમનો) સચય કરવો ૩ એ સયમને આગ નિક્ષેપાવડે, સાત નયવડે
પીછાનવુ તેના પાય કારણુ સભારવા-વિચારવા અને ત્રિપદીથી તેમજ
સપ્તભ ગીથી ધારી લેવુ અને જ્ઞેયાદિક ત્રિક (હેય, જ્ઞેય, ઉપાદેય) ને પણ
અવધારવા-વિચારવા ૪ વળી ચાર પ્રમાણુ, ૫ દ્રવ્ય તેમજ નવ તત્ત્વ દીલમાં
વાનના-સમજવા સામાયિકનો નવ દ્વારવડે વિચાર કરવો, તેમજ તે રીતે
આવશ્યક પણ ભાનના ૫ આગમમા ચાર પ્રકારના સામાયિક (શ્રુત સા
માયિક, સમ્યક્ત સામાયિક, દેશવિરતિ સામાયિક ને સર્વવિરતિ સામાયિક)
કલ્યા છે સર્વવિરતિપાણુ તેવા અનિરૂદ્ધ છે સયમ ધર્મના મુખ્ય પાય ભેદ
(સામાયિક, છેદોપન્યાપનિય, પગિહાર વિશુદ્ધિ, સુદ્ધમસ પરાય ને યથાખ્યાત)
છે નિર્મળ પરિણામવડે કરીને તે સર્વ ભેદો શુદ્ધ હોય છે - ગણધર મહા
રાજે ચૌવીશ જિનેશ્વરને પ્રણામ કરીને શ્રેષ્ઠ સમાધિજ માગી છે આ પદનુ
આરાધન કરવાથી પુરુદર રાજ તીર્થ કર થયા છે, અને સૌભાગ્યલક્ષ્મીકૃપા
શુણના ધામ બન્યા છે ૭

ઇતિ સપ્તદશ સયમપદ પૂજા માર્થ.

॥ अथ अष्टादश अलिनवज्ञानपदपूज. ॥

॥ दोहा ॥

ज्ञानवृक्ष सेवो भविक, यात्रि सभकित भूण ॥

अजर अगम पद कण लहो, जिनवर पदवी पुल ॥ १ ॥

अर्थ—यात्रि ने सभकितना भूणभूत ज्ञानवृक्षने हे लव्यो ! तमे सेवो. अे वृक्षने सेनवाथी तेना कृण तरीके अजर अमर पदनी (भोक्षपदनी) प्राप्त थाय रे, अने जिनेश्वरनी पदवी प्राप्त थवी ते तो ते वृक्षना कुल-
३५ छे १

॥ दण-को.लो परंत धुनो रे लाव—अे दगी ॥

अलिनव ज्ञानभगो मुहा रे लाल, भूषी प्रभाह विभाव रे ॥
हु वागी लाल ॥ युद्धिना आठ गुण धारिणे रे लाल, आठ दोपनो
अभाव रे ॥ हु वागी लाल ॥ प्रथमो पद अदारमु रे लाल ॥ १ ॥
अे आकृषी ॥ देशाराधक किरिया कही रे लाल, सर्वांगधक ज्ञान रे ॥
हु ० ॥ मुहूर्त्ताहिक किरिया करे रे लाल, निरत अनुभव ज्ञान रे ॥
हु ० ॥ प्र ० ॥ २ ॥ ज्ञानरहित किरिया करे रे लाल, किरियारहित
ने ज्ञान रे ॥ हु ० ॥ अतर अन्तुआ रवि निस्थे रे लाल, पौडशकनी
अे वाणु रे ॥ हु ० ॥ प्र ० ॥ ३ ॥ छड अहुभाहि तप कगी रे लाल,
अज्ञानी ने शुद्ध रे ॥ हु ० ॥ तेहथी अनतगुणी शुद्धता रे लाल,
ज्ञानी प्रगटपणे लद्ध रे ॥ हु ० ॥ ४ ॥ रायेन नूड किरिया कगी
रे लाल, ज्ञानवत नुवो युक्ति रे ॥ हु ० ॥ नूड साय आतमज्ञानथी
रे लाल, पण्णे निज निज व्यक्ति रे ॥ हु ० ॥ प्र ० ॥ ५ ॥ पाय
भेह छे ज्ञानना रे लाल, तेह आरावे नेह रे ॥ हु ० ॥ सागव्यद्र-
पर प्रभु हुवे रे लाल, सौभाग्यलक्ष्मी गुणुगेह रे ॥ हु ० ॥ प्र ० ॥ ६ ॥
धृति अलिनवज्ञानपदपूजदष्टादशी ॥ १८ ॥

अर्थ—हे लव्यो ! प्रभाह अने विभाव दशा तज्जने तमे अनुभव
ज्ञानने हर्षथी लषु-भेगत्रे अेनो अव्यास करतां प्रथम युद्धिना आठ
गुणने धारण करवा अने आठ दोपनो अभाव करवो—तज्ज देवा आ प्रभा

જ્ઞાના અધારમા પદને તમે નમસ્કાર કરો ૧ ગાઝમા ક્રિયાને દેશારાધક કહી
 છે અને જ્ઞાનને સર્વારાધક કહેલુ ૨ ક્રિયા તો મુહુર્તાદિક કાળ પ્રમાણે થાય છે
 અને અનુભવજ્ઞાનતુ સ્મરણને આરાધન તો નિરંતર વર્ષ શકે છે ૨ જ્ઞાન
 ગહિત ક્રિયામા ને ક્રિયા ગહિત જ્ઞાનમા ખલોન ને સૂયં જટલુ અતર છે એમ
 પોકશક અર્થમા કહેલુ ૩ અર્થાત્ જ્ઞાનની ખ્યાય પ્રાવાન્યતા છે. ૩ છક
 અહમાદિત્ તપ કરવાવડે કરીને અજ્ઞાની જટલી આત્મશુદ્ધિ મેળવે છે, તે
 જરતા અનત શુભી શુદ્ધિ જ્ઞાના પ્રગટપણે એક અતર્મુહુર્તમા મેળવે છે
 ૪ જ્ઞાનવત જીવ જૂઠી ક્રિયા કરાને ગચતો નથા એ યુક્તિથી પણ સમજાય
 તેવુ છે સત્ય અને અસત્યની પરીક્ષા પ્રાણી આત્મજ્ઞાનથીજ કરી શકે છે
 અને તેથી પોતપોતાના વ્યક્તિગત પરાક્ષા પણ વર્ષ શકે છે ૫ જ્ઞાનના મુખ્ય
 પાત્ર બેદ છે, તેને જ પ્રાણ આરાધે છે તે સાગરચંદ્રની જેમ પ્રભુ (તીર્થ
 કર) થાય છે અને સૌભાગ્યવક્ત્રીરૂપ શુભતા ભાગ્યને અને છે ૬

ઇતિ અષ્ટાદશ અભિનવ જ્ઞાનપદ પૂજા માર્થ

॥ અથ એકોનવિંશતિ શ્રુતપદ પૂજા ॥

॥ શાહા ॥

વક્તા શ્રોતા યોગ્યથી, શ્રુત અનુભવગ્રસપીન ॥

ધ્યાતા ધ્યેયની એકતા, જય જય શ્રુતમુખલીન ॥ ૧ ॥

અર્થ—યોગ્ય વક્તા ને શ્રોતા મળવાથી શ્રુત અનુભવનો રસ પુષ્ટપણે
 મળી શકે છે અને ધ્યાતા ધ્યેયના એકતા થાય છે એવા શ્રુત સખથી સુખમા
 લીન થયેલા જ્ઞાની જીવો જયવતા વર્તે ૧

॥ કાળ-અપિનાગીની સેજહીએ રગ, લાગે મોરી સજની જ—એ દશી ॥

॥ શ્રુતપદ નમિયે ભાવે ભવિયા, શ્રુત છે જગત આધાર જી ॥
 દુ સમ જની સમયે માયો, શ્રુતદીપક વ્યવહાર ॥ શ્રુતપદ નમિયે
 જી ॥ ૧ ॥ એ આકલ્પી ॥ અત્રીશ દોષ ગહિત પ્રભુ આગમ, આક
 ગુણે કવિ ભગિયુ જી ॥ અર્થથી અગિહતજીએ પ્રકારયુ, સૂત્રથી
 ગણવે રચિયુ ॥ શ્રુ ॥ ૨ ॥ ગણધર પ્રત્યેકબુદ્ધે ગુપ્ત્યુ, શ્રુતકેવલી

દશપૂર્વી ૭ ॥ સૂત્ર રાજ સમ અર્થ પ્રધાન છે, અનુયોગ ચારની
 ઊર્વો ॥ શ્રુ ॥ ૩ ॥ નેટલા અક્ષર શ્રુતના ભણાવે, તેટલાં વર્ષ
 હજાર ૭ ॥ સ્વર્ગના મુખ અનતા વિલસે, પામે ભવજલ પાગ ॥ શ્રુ ॥
 ૪ ॥ કેવળથી વાચકતા માટે, છે મુખનાણુ સમથ્ય ૭ ॥ શ્રુત-
 ગાની શ્રુતગાને જાણે, કેવળી જેમ પયથ્ય ॥ શ્રુ ॥ ૫ ॥ કાળ વિનય
 પ્રમુખ છે અરવિદ્ય, સૂત્રે જ્ઞાનાચાર ૭ ॥ શ્રુતગાનીનો વિનય નમેવે,
 તે થાયે અતિચાર ॥ શ્રુ ॥ ૬ ॥ ચક્રિ ભેદે શ્રુત વીગ ભેદ છે,
 સૂત્ર પીસ્તાલીગ ભેદે ૭ ॥ ગ્તન્યૂ આગધતો અગિહા, સૌભાગ્ય-
 લક્ષી મુખ વેદે ॥ શ્રુ ॥ ૭ ॥ ઇતિ શ્રુતપદપૂજા એકોનવિગતિ ॥ ૧૨ ॥

અર્થ—શ્રુતપદને હે ભવિક જનો ! ભાવપૂર્વક નમસ્કાર કરો શ્રુત
 જગતના આધારભૂત છે આ દુષમકાળરૂપ રજનીમાં શ્રુતરૂપ દીપકનો વ્યવ-
 હાર (ઉપયોગ) કરવાનો છે જિનેશ્વરનું આગમ (સિદ્ધાંત) ખત્રીશ દોષ
 ગહિત છે અને આઠ ગુણે કરીને ભરેલું છે તે આગમ અર્થથી અરિહતકહેવે
 પ્રકાશિત કરેલું છે અને સૂત્રથી ગણધર મહારાજે ગ્યેલું છે ૨. ગણધરમહા-
 રાજે, પ્રત્યેકબુદ્ધ મુનિએ, ચૌદપૂર્વી (શ્રુતકેવળી) એ તેમજ દશપૂર્વીએ
 જે રચેલું હોય છે તે સૂત્ર કહેવાય છે સૂત્ર રાજ સમાન ગણાય છે અને અર્થ
 પ્રધાન સમાન ગણાય છે તે સિદ્ધાંત ચાર અનુયોગની પૃથ્વી સમાન છે
 (ચારે અનુયોગની નેમાથી ઉત્પત્તિ છે) ૩ શ્રુતના નેટલા અક્ષર ભણાવે
 તેટલા હજાર વર્ષનું દેવ સખધી આયુષ્ય ભણાવનાર ભોગને—અર્થાત્ તેટલું
 દેવગતિનું આયુષ્ય બાધે પરિણામે અનતા મુખનો વિવાસ કરીને ભવજ-
 જનો પાર પામે કેવળજ્ઞાન કરતા પણ વાચ્યપણા માટે શ્રુતજ્ઞાન સમર્થ છે
 (કેમકે જોલતું જ્ઞાન એક શ્રુતજ્ઞાનજ છે) શ્રુતજ્ઞાની શ્રુતજ્ઞાનવડે કેવળજ્ઞા-
 નીની જેવા પદાર્યોને—પદાર્યોના ભાવોને જાણે છે—જાણી શકે છે ૫ કાળ,
 વિનય વિગેરે આઠ પ્રકારે જ્ઞાનાચાર સૂત્રમા કહેવ છે તેવી શ્રુતજ્ઞાનીનો જે
 મનુષ્ય વિનય ન કરે તેને તે સખધી અતિચાર લાગે છે ૬ શ્રુતના ચૌદ
 ભેદ છે, વીગ ભેદ છે અને સૂત્રના પીસ્તાળીશ આગમરૂપ ૪૫ ભેદ છે એ

પદ્મ આરાધન કરવાથી રત્નચૂડ તીર્થ કર પદ પામેય છે અને સૌભાગ્યલક્ષ્મી સબધી પરમ સુખને વેદનાર થયા છે ૭

ઇતિ એકોનવિંશતિ સ્તુતપદપૂજા માર્ગ

॥ અથ વિંશતિતમ તીર્થપદ પૂજા ॥

॥ દોહા ॥

તીરથયાત્ર પ્રભાવ છે, શાસન ઉન્નતિ ઝાઝા ॥

પરમાનંદ વિલાસતા, જ્ય જ્ય તીર્થઝહાજ ॥ ૧ ॥

અર્થ—શાસનની ઉન્નતિને માટે તીર્થયાત્રા કરવા યોગ્ય છે. તીર્થ યાત્રા પ્રભાવશાળી છે અને પરમાનંદના નિવાસને આપનાર છે, તેથી તીર્થ રૂપી ઝહાજ જ્યવતુ વર્તો ૧

॥ દાણ-ગિર્યા એ ગુણ તુમ તણા—એ દર્શી ॥

શ્રી તીરથ પદ પૂજે ગુણીજન, જેહથી તરિયે તે તીરથ રે ॥ અગિહ ત ગણુધર નિયમા તીરથ, અઉવિહ મ ૫ મહાતીરથ રે ॥ શ્રી ૦ ॥ ૧ ॥ એ આકર્ષી ॥ લૌકિક અડસક તીર્થને તરિયે, લોકોત્તરને ભજિયે રે ॥ લોકોત્તર ડવ્યભાવ જે ભેદે, ચ્યાવર જગમ જનિયે રે ॥ શ્રી ૦ ॥ ૨ ॥ પુડરીકાહિક પાચે તીજ્ય, ચૈત્યના પાચ પ્રકાર રે ॥ થાવર તીરથ એહ ભણીજે, તીર્થયાત્રા મનોહાર રે ॥ શ્રી ૦ ॥ ૩ ॥ વિહરમાન વીરા જગમ તીગથ, જે કોડી કેવલી સાથ રે ॥ વિચર તા દુખ દોહગ ટાળે, જગમ તીરથનાથ રે ॥ શ્રી ૦ ॥ ૪ ॥ સ ૫ અતુ-વિંધ જગમ તીરથ, શાસનને રોભાવે રે ॥ અડતાલીંગ ગુણે ગુણુ-વતા, તીર્થપતિ નમે ભાવે રે ॥ શ્રી ૦ ॥ ૫ ॥ તીરથ પદ ધ્યાવો ગુણુ ગાવો, પચરગી ગ્યણુ મેવાવો ૨ ॥ થાજ ભગી ભગી તીર્થ વંચાવો, ગુણુ અનત દિલ લાવો રે ॥ શ્રી ૦ ॥ ૬ ॥ મેરુપલ પરમેશ્વર હુઓ, એહ તીરથને પ્રભાવે રે ॥ વિજયસૌભાગ્યલક્ષ્મી સ્મરિ સપદ, પરમ મહોદય પાવે રે ॥ શ્રી ૦ ॥ ૭ ॥ ઇતિ તીર્થપદ પૂજા વિગતિ ॥ ૨૦ ॥

હે ગુણીજનો ! તમે તીર્થપદની પૂજા કરો. જ્યાં આ ભવસમુદ્રને તરી શકીએ તે તીર્થ કહેવાય છે અરિહતને ગણુર નિશ્ચય તીર્થરૂપ છે અને ચતુર્વિધ સઘ પણ મહા તીર્થરૂપ છે ૧ લૌકિક તીર્થો ૬૮ પ્રકારના કહ્યા છે તેને તથા દ્વયે અને વૈદિકાત્તર તીર્થની સેવા કરીએ લૌકાત્તર તીર્થ દ્રવ્ય ભાવ બે પ્રકારે છે, તેમજ સ્થાવર ને જગમ એવા પણ તેના બે પ્રકાર છે તેની પૂજા કરીએ ૨ પુડરીક (શત્રુજય) વિગેરે પાંચ તીર્થો મુખ્ય કહેલા છે, વળી ચૈત્યના પણ પાચ પ્રકાર કહેવા છે એ સર્વ સ્થાવર તીર્થ કહેવાય છે એ તીર્થની મનોહારી એવી યાત્રા કરીએ ૩ વીશ વિહરમાન તીર્થ કર જગમતીર્થ છે તે જગમતીર્થનાથ બે કોડ કેવળીની (અને બે હજાર કોડ મુનિઓની) સાથે વિચરતા સતા અનેક પ્રકારના દુ ખ દૌર્ભાગ્યને ટાળનાર છે ૪ ચતુર્વિધ સઘ પણ જગમતીર્થ કહેવાય છે તે શાસનને શોભાવનાર છે અને ૪૮ ગુણે કરી ગુણુત છે તેને તીર્થપતિ (તીર્થ કર) પણ ભાવથી નમસ્કાર કરે છે (સમવસરણમા બેસતા નમો તિથ્યસ્સ કહે છે) ૫ હે ભવ્યજનો ! તમે તીર્થપદનું ધ્યાન કરો, તેના ગુણુતુ ગાન કરો અને પચ રગી રત્નો મેળવી યાળ ભરીને એ તીર્થને વધાવો તેમજ તેના અનત ગુણો દિલમા લાવો—દ્વદ્યમા તેનોજ વિચાર કરો ૬ એ તીર્થના પ્રભાવથી—એ પદના આરાધનથી મેરૂપ્રભ તીર્થ કર થયેલ છે તેમજ વિજયવત સૌભાગ્ય-લક્ષ્મી અને પૂજ્ય એવી સ પદા તેમજ પરમ મહોદયને પામેન છે. ૭

ઇતિ વિગતિ તીર્થપદ પૂજા

કુળશ

॥ ઠાળ-૧૫ અ ૧ ૭, જિનવજ છયો ઘણુ—એ દેશી ॥

૧ણુ ૫૪ ૧૫ ૫૪, થાનકપદ ૫૪ ૧૫, સમ્યક્ ભાવ ગુણુ ચિત્ત આણી ॥ જિનવજ પદતણુ, હેતુ છે એ ભણુ, કો નહીં એહ સમુ, સમયવાણી ॥ ૧ણુ ૦ ॥ ૧ ॥ એ આકણી ॥ વીશ વીશ વસ્તુ, મેલવી કમી ઉજવો, નગભવ પામિયો લાહો લીજો, તપક્લ વાધમે, ઉજમણાથકી, જિનવજ ગણુગર એમ વદીજો ॥ ૧ણુ ૦ ॥ ૨ ॥

ખભાવત ખદિરે, મુદર ભાવિયા, આવક શ્રાવિકા પુણ્યવતા ॥
 વીશ સ્થાનકતણી, ભક્તિ કરે ભાવથી, શાસન ઉત્પતિ અતિ કરતા ॥
 ૫૭૦ ॥ ૩ ॥ તાસ તણે આગ્રહે, સ્તવન પૂજ રચી, શુદ્ધ કરે શ્રુત-
 ધરા પુણ્ય જાણી ॥ વિજયઆનદગણિ, વિજયસૌભાગ્ય સૂરિ,
 વિજયલક્ષ્મીસૂરિ જૈન વાણી ॥ ૫૭૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ—હે ભવ્યપ્રાણી ! તુ વીશસ્થાનકપદની ધણી રીતે પૂજા કર,
 પૂજા કર તેના સમ્યક્ પ્રકારના ગુણોને ચિત્તમા લાવીને તેની પૂજા કર તીર્થ-
 કર પદ પામવાનું ચોકસ કરણુ તેજ છે તે સમાન ખીજુ કોઇ સ્થાન નથી
 એની જિનેશ્વરની વાણી છે—જિનેશ્વરે એ પ્રમાણે કહેલું છે ૧ મનુષ્ય ભવ
 પાર્શ્વને દરેક જાતની વીશ વીગ વસ્તુ મેળવીને એ પદને ઉજ્યો—ઉજ્યમાડુ
 કરે અને મનુષ્ય જન્મતો લાહો ટથો એ પ્રમાણે ઉજ્યમાડુ કરવાથી તપનુ
 કળ વૃદ્ધિ પામે છે એમ જિનેશ્વરે અને ગણધરે કહેલું છે ૨ ખભાત નગ-
 રમા ભાવિક એવા અને પુણ્યવત એવા આવક શ્રાવિકા વસે છે અને તેઓ
 વીશ સ્થાનકની ભાવપૂર્વક ભક્તિ કરે છે, તેમજ શાસનની ઉત્પતિ પણ અ-
 ત્યત કરે છે ૩ તે આવક—શ્રાવિકાઓના આગ્રહથી વીશસ્થાનકની સ્તુતિ
 ૩૫ આ પૂજા (કર્તા કહે છે કે) મે રચી છે તેને શ્રુતધર મુનિઓ પુણ્યકાર્ય
 જાણીને શુદ્ધ કર્યો આવી વિજયઆનદગણિના શિષ્ય વિજયસૌભાગ્યસૂરિ
 અને તેના શિષ્ય વિજયલક્ષ્મીસૂરિની જૈન વાણી છે ૪

એમ વીશ સ્થાનક તવન કુસુમે, પૂજિયો ગખેશ્વરો ॥
 સવત સમિતિ વેદવસુ નશી, (૧૮૪૫) વિજયદગમી મન ધરો ॥
 તપગચ્છ વિજયાનદ પદધર, શ્રી વિજયસૌભાગ્યસૂરિશ્વરો ॥
 વિજયલક્ષ્મીસૂરિ પભણે, સચલ મ ૫ મગલ કરો ॥ ૧ ॥

અર્થ—આ પ્રમાણે વીશ સ્થાનકની સ્તવનારૂપ કુસુમવડે કરીને મે
 શ ખેશ્વર પાર્શ્વનાવની પૂજા સવત ૧૮૪૫ની વિજય દશમીએ (આસો શુદ્ધ
 દશમે) કરો છે તેને હે ભવ્યો ! તમે મનમા ધારણુ કરો તપગચ્છપતિ શ્રી
 વિજયાનદસૂરિના પદધર શ્રી વિજયસૌભાગ્યસૂરિના શિષ્ય શ્રી વિજયલક્ષ્મીસૂરિ
 કહે છે કે શ્રી સકળ સધતુ મહા માગણિક થાઓ ૧

॥ ઈતિ શ્રીવિજયલક્ષ્મીસૂરિકૃત વિગતિસ્થાનકપદપૂજા મ પૂર્ણા ॥

॥ अथ श्री वीशस्थानकपूजाअध्यापनविधि ॥

वीश स्थानकनो तप भाडता, अथवा ऐक ऐक ओणी सपूष्ण
थाय त्यारे, अथवा तप न कर्यो होय पणु अवाभाविक भावभक्तिअये
पूज लण्णाववी होय तो तेनो विधि आ प्रभाणु छेः—

स्निशुद्धि नेधने शुभ उत्सवे आसन उपर ऐक पक्षितअये वीश
प्रतिभा अल कार साहस स्थापवी. तेनी आगण उपराउपर त्रणु
आनेठ भाडीने, तेनी उपर सि हासनमां प यतीर्था प्रतिभा स्थापन
करीने, प्रथम लघु स्नात्र लण्णाववु. पछी तीर्थकृपाहिकनां पवित्र जण
आउ अर सहित प्रथमथी ७ लावी भूकेला होय ते जणने सुवासित
करी, ते जणमाथी थोडे थोडे जणे करी वीश कणश भगीने पवित्र
थयेला वीश पुउपना हाथमा आपी तेमने उभा राभव

वणी ते जणनो अभिषेक कर्या पछी पूज करवाने अर्थे ऐक
पुउप पुलनी भाणा ऐक रकेभीमां गण्णे, ऐक पुउप अफन केशरनो
प्यालो राणे, ऐक पुउप दीवामा पूरवाने अर्थे वृतनु पात्र राणे
अथवा धीना दीवानु कानस राणे, ऐमज कण, अक्षत, नैवेद्य, धूप
प्रमुअ जे जे सामग्री भेणवेली होय ते सर्व थी७ ऐक ऐक पुउप
पोतपोताना हाथमा लधने उभा गहे.

त्यारपछी ऐक पक्षितअये राणेली वीग प्रतिभाभाहेथी ऐक
प्रतिभा लधने, स्नात्र लण्णावेली प यतीर्था प्रतिभा पासे स्थापन
करी सर्वज्जनो वीश न्यानकनी पूजभाहेली प्रथम पूज इडी गीते
लण्णावे. पछी प्रतिभाळ उपर वीगे कणश नामे त्यागपछी ऐक
जणु प्रतिभाळने अगलुहलु करे, ऐक पुउप प्रतिभानु पूजन
करे, ऐक पुउप पुलनी भाणा यहावे, ऐक पुउप धूप करे, ऐक
दीपक धरे अने ऐक प्रतिभा आगण आर स्वस्तिक करीने तेनी
उपर कण भूके. प्रथम श्री अरिहृत पफना आउ गुणु छे, तेथी
आर स्वस्तिक करवा ते प्रभाणु जे जे पफना नेटला नेटला
गुणु होय ते ते पफनी पूजमां तेटला तेटला स्वस्तिक करवा. अयेवी

રીત નૈવેદ્યાદિક અર્વ વસ્તુ ચઢાવીને, પ્રથમની જિનપ્રતિમાનું ડ્યાનાણે પૂજન કરી તેને પ્રથમ સ્થાનકે પરંગવવી. પછી પૂર્વોક્ત વીગ પ્રતિમાની પકિતમાવી બીજી પ્રતિમા લઈને પરચતીર્થો પ્રતિમાની પાસે સ્થાપન કરવી ત્યારપછી કંગી વીશ કલગ થોરે થોરે જળે ભરીને બીજી પૂજા કરી, પ્રથમની પેઠે સર્વ વિધિ કરવો એમ વીગે પઢને વિષે વિધિ કરવો વિધિ પૂર્ણ થયા પછી છેવટ આગતિ, મગળદીવા કરવો એ ઉત્કૃષ્ટ વિધિ કહ્યો, અતમા અવિધિ થયા મ બધી મિસ્થામિ દુક્કડ દેવો પછી ગુરૂપૂજા પ્રભાવના, માંમર્મીવાત્સલ્ય કરવું.

અને યજ્ઞી ગકિત ન હોય તો એક પુરૂપ જ, એક કલગ લઈ એક એક પૂજા કરી, પરચતીર્થોની જ પૂજા કરે. એમ વીગ વખત વીગ પૂજા કરીને પૂજે એમ એક જ પરચતીર્થો આગળ યથાગકિત ક્રિયા કરે તોપણ ચાલે કારણ કે દ્રવ્યચક્રી અગકતને બે ભાવનું બાહુલ્ય છે, તો તેણુ પણ અત્યંત કળાયાક થાય છે ઇતિ વીશસ્થાનકપૂજનસક્ષેપવિધિ ॥

॥ શ્રી વીશસ્થાનક તપ સંબંધી ઉજમણાની વિગત ॥

ગકિત હોય તો ૨૦ નવા દેરાસર બંધાવવા } ગકિતનાને નીચે જણાવેલી
 શકિત હોય તો ૨૦ અર્થોદ્ધાર કરાવવા } દરેક વસ્તુ ૨૦-૨૦ મુકની
 ઉજમણામા મૂકવાની વસ્તુઓ
 (દેરાસરને લગતા ઉપગરણો)

થાળ, રહેખી, વાટકી, મુખડના કકડા, દેગર-બરાસના પડીકા, ચોરશીયા, જિનપિબ નવા, વીશસ્થાનકના ગટા, મિદ્ધચક્રના ગટા, મોર પીંછી, વાળી, દીવી, જાનસ, ધૂપધાણા, દડામણ, વળશ, કળશા, ટ્યુડીઓ, પ્યાલા, સિંહાસન, બાજેઠના ત્રિક, ધટ, અવગ, ધટડી, ત્રાખાકુડી, આરતી, મગળદીવા, પુઠીઆ ચદરવા, તોરણ, ધોતીઆ, ઉતરાસણ, મુખ દાશ, અમરુહણા, પાટલુહણા, તિલક નડેવા, મુકટ, આબરણો, વાળાકુચી,

નવકારવાળી, આચમની, અષ્ટમગણિક, સોનાના વરગની અને રૂપાના વર-
ગની ચોકડીઓ, વાસકુ પી, ચામર, છત્રના ત્રિકો, ધ્વજ, હાડા, અગરબ-
ત્તીના પડીકા, અગરના પડીકા, પાટલા, બાજેડી વિગેરે

જ્ઞાનના ઉપકરણો.

શક્તિ હોય તો ધર્મશાળાઓ અથવા ઉપાશ્રયે ૨૦ કરાવના સ્થાપ-
નાચાર્ય, ઠવણી, સાપડા, સાપડી, બાજેઠી, પુસ્તક, પાઠા, ચાખખી, કવળી,
ચદ્ગવા, પુ ઠીઆ, તોગણ, રૂમાલ, ચાકુ, કાતર, લેખણ, ખડીઆ, પાચપદની
ટીપ, નવપદની ટીપ, ઝોળીઆ, વતરણા, પાટી, કાખી, પુસ્તકના ડાબડા
વિગેરે શક્તિનાને ૨૦ જ્ઞાનભંડાર કરાવવા

ચાગ્રિના ઉપકરણો

કટાસણા, મુહપતિ, ચરવળા, ચન્વળી, ચોળપટ્ટા, કપડા, કામળા
ખભાની, કડાસણ, સુપડી, ડાંડા, ઝોળી, પડલા, પાતરા, તરપણી, ઠવણી,
સથારીઆ, નવકારવાળીની ડાબડી, સ્થાપનાચાર્યના ડાબડા, કદોરા
માટે દોરા વિગેરે

૧ ॥ અથ વીશસ્થાનકર્તુ ચૈત્યવંદન ॥

- પહેલે પદે અરિહત નમુ,^૧ બીજે સર્વ સિદ્ધ^૨ ॥
ત્રીજે પ્રવચન મન ધરો,^૩ આચારજ પ્રસિદ્ધ^૪ ॥ ૧ ॥
નમો ચેરાણુ પાચમે,^૫ પાઠક ગુણ છકું^૬ ॥
નમો લોએ સંવ સાહુણુ,^૭ જે છે ગુણુ ગગિઠે ॥ ૨ ॥
નમો નાણુમ્મ આઠમે,^૮ દર્શન મન ભાવો^૯ ॥
વિનય કરો^{૧૦} ગુણુવતનો, ચારિત્ર પદ^{૧૧} યાવો ॥ ૩ ॥
નમો બભવય ગાગિણુ,^{૧૨} તેમ્ને કિગ્યાણુ^{૧૩} ॥
નમો તવમ્સ ચઉદમે,^{૧૪} ગોચમ^{૧૫} નમો ત્રિણાણુ^{૧૬} ॥ ૪ ॥
ચારિત્ર^{૧૭} જ્ઞાન^{૧૮} મુઅસ્સ^{૧૯}ને એ, નમો તિથ્યસ્સ^{૨૦} જાણી ॥
જિન ઉત્તમ પદ પદ્મને, નમતા હોય મુખબાણી ॥ ૫ ॥

२ ॥ अथ वीश स्थानक तपना काठिस्सग्गनुं थैत्यवंदन ॥

योवीश पन्न पीम्ताडीगनो, छत्रीगनो करिये ॥

एग पयवीश भत्तावीगनो, काठिम्भग्ग भन प्रिये ॥ १ ॥

पय नडसही एग वणी, सित्ते नव पणवीग ॥

आग अएवीश लोगसतलो, काठिम्भग्ग धरो गुणीग ॥ २ ॥

त्रीग भत्तग ऐकावन्न, द्राहग ने पय ॥

ऐण्णिपेरे काठिस्सग्ग जे करे, तो जये भव मय ॥ ३ ॥

अनुकमे काठिम्भग्ग भन प्रो, गुण्णि लेजे वीश ॥

वीश भ्यानक ऐभ जण्णिये, सक्षेपवी जेश ॥ ४ ॥

भाव प्री भनभा जणे, जे ऐक पद आगधे ॥

जित उत्तम पद पन्नने, नमी निज काग्ग साधे ॥ ५ ॥ धृति

३ ॥ श्री वीश स्थानकनुं स्तवन ॥

सहगुड यरु नमी करीण, समगी सरस्वती भात,

वीश स्थानक तप वरुणुण, समक्रीतने अवहात,

भन मोहन जिनण, हवे जाटयो तुम हाथ, ते नवी छोडु

साहिआण, विना सिंथे निज काण भन० १

पेहेजे पद अण्हित नमोण, भीजे सिद्ध अनत,

त्रीजे पवयणु भन प्रोण, योथे अण्णि गुणुवत भन० २

यीवीग नमो पद पायमेण, पाटक प्रवचन जणु,

साधु नमो सवि मातमेण, आडमे निरभाण नाणु. भन० ३

सभकित हरसणु भन प्रोण. विनय करे गुणुवत,

आग्निपद अगीयाग्गेण, आग्ने धरा अन्नवत भन० ४

किंथाशुद्धि क्रीण्णयेण, योहमे तप निरपाग,

पनरमे गायम नमोण, मोणमे जितवग भाणु भन० ५

भत्तग्गे मज्जम लज्जुण, ज्ञान लडेा गुणु भाणु,

सत्र सिद्धात ओगणीरामेण, वीशमे तीण्णनी जत्र. भन० ६

ચોત્રીશ પદ્મ ખારનોજી, છત્રીસ દસ પણુવીમ,
 સગવીસ પણ સડસડતણોજી, દસ સિત્તે નવ પણુવીસ. મનં ૭
 ગાગ અડવીમ ચોવીસ સત્તરજી, ધગવન પીસ્તાલીસ પાય,
 અનુક્રમે કાઉસગ્ગ જે કરેજી, તે પામે શિવ વાસ. મનં ૮
 ખટ માસે એમ કીજીએજી, ઓળી એક મુજાણુ,
 પડિકમણા દોય ટકનાજી, પરિલેહણુ યે વાર. મનં ૯
 દવવદન ત્રણુ ટકનાજી, દેવ પૂજે ત્રિકાલ,
 ગુણુ ગાગો મન થિગ કરીજી, ગુરૂ વૈયાવચ્ચ સાગ. મનં ૧૦
 તપથી મત્રી સકટ ટણેજી, તપથી જીયે કલેશ,
 તપથી મનવ છિત કળેજી, દુઃખ ન પામે લેગ મનં ૧૧
 શુદ્ધ મને આગધતાંજી, તીર્થકર પદ જાસ,
 મોહન મુનિના હેમનેજી, ઘો સમકિત ગુણુ પાસ. મનં ૧૨

૪ ॥ શ્રી વીશ સ્થાનકનું સ્તવન. ॥

હારે મારે પ્રણમુ સરસ્વતી માગુ વચન વિલાસ જે,
 વીગેરે તપ સ્થાનક મહિમા ગાધશુ રે લોલ,
 હારે મારે પ્રથમ અરિહત પદ લોગસ ચોવીશ જે,
 ખીન્ને રે સિદ્ધ સ્થાનક પદર ભાવશુ રે લોલ ॥ ૧ ॥
 હારે મારે ત્રીજે પવયણુ ગણો લોગસ પીસ્તાલીશ જે,
 ચોયેરે આયગ્યાણુ છત્રીગનો સહી રે લોલ,
 હારે મારે ચેરાણુ પદ પાંચમે દશ ઉદાર જે,
 છઠ્ઠેરે ઉવઝાયાણુ પચવીગનો સહી રે લોલ ॥ ૨ ॥
 માતમે નમો લોએ સંવ સાહુ સત્તાવીગ જે,
 આઠમે નમો નાણુસ્સ પચ ભાવગુ રે લોલ;
 હારે નવમે દરિસણુ સડસડ મનને ઉદાર જે,
 દશમે નમો વિણુયસ્સ દશ વખાણુએ રે લોલ. ॥ ૩ ॥

- हारे अग्यारमे नमो आरितस्स डोगस सत्तर जे,
 पारमे नमो अलस्स नव गणो महीरे लोल,
 हारे किरियाणु पढ तेरमे वणी पयवीग जे,
 चौदमे नमो तवस्स भाग गणो सहारे लोल. ॥ ४ ॥
- हारे पहरमे नमो गायभस्स अहुवीरा जे,
 नमो जिण्णाणु अडिवीग गणुशु सोणभेरे लोल
 सत्तरमे नमो आरित डोगस्स सित्तं जे
 नाणुस्सनो पढ गणुशु ऐकावन अठारमे रे लोल ॥ ५ ॥
- हारे ओगणीशमे नमो मुअस्स वीरा पीस्ताणीग जे,
 वीगमे नमो तिथ्यस्स वीग प्रभावगुणे लोल,
 हारे ऐ तपनो महिमा आग्गे उपं वीग जे,
 पद्भासे ऐक ओणी पूगी डील्लेरे लोल. ॥ ६ ॥
- हारे तप करता वणी गणीऐ होय हत्तरजे,
 नवकारवाणी वीगे स्थानक भावशु उे लोव,
 हारे प्रभावना सव स्वाभीवच्छल सार जे,
 उज्जमणा विधि डीले वितय डील्लेरे लोल ॥ ७ ॥
- हारे ऐ तपनो महिमा कहे श्री वीर जिनगय जे,
 विस्तारे धम सअध गायभ स्वाभीने रे लोल,
 हारे तप करता वणी तीर्थकं पढ होय जे,
 देव गुरे धम काति स्तवन सोहाभणो रे लोल ॥ ८ ॥

५ ॥ श्री वीरास्थानक तपना महिमासूयक स्तवन ॥

(श्री जिनहृषीकृत)

॥ दोहा ॥

- सकल सिद्धि सपत्तिकणु, हरणु तिमिर अज्ञान ॥
 त्रणु काणना जिन नमु, आणी भाव प्रधान ॥ १ ॥
 महाविदेहे वियगता, बहु जिनवर वीरा ॥
 सव अतुर्विध आगणे, धर्म कहे जगदीश ॥ २ ॥

नमता नवनिधि पामाये, जपता पातक जय ॥
 पूजता शिवपद दीये, जामतण्डी जलन्याय ॥ ३ ॥
 श्री जिनपद प्राप्तिभण्डी, उत्तम तप उच्छाही ॥
 वीर थानक नामे कहु, श्री जिन आगमभाडि ॥ ४ ॥
 याग भेद जिनधर्मना, दान, शील, तप, लाव ॥
 मुणाराम अमृत जलद, लवहुःअसायग नाव ॥ ५ ॥
 ॥ दान पहेली-थोपाङ्गी दशी ॥

दान मुपात्रे निर्माण शील, तप अनेक शुभ भावन लील ॥
 लवसमुद्र प्रवहणु उपदिश्या, याग धर्म लवियणु मन वरया ॥१॥
 दानतण्डी भाभ्या तणु भेद, अलवदान मुपात्र उभेद ॥
 धर्मोपग्रह दान तृतीय, जिनवर ऐह कथा हितण्य ॥२॥
 अलवभेद अष्टादश धार, सर्व धर्मभांडी सीरदार ॥
 भाह्य अव्यतर सोयी ज्ये, तपना भेद कथा ऐभ दाय ॥३॥
 उत्तम मन धरीऐ परिणाम, सत्य क्रिया स्वाध्याय मुडाम ॥
 भाव धर्मभांडे परधान, लावे अहु कण डाय निदान ॥४॥
 दान शील तप जप अनुष्ठान, लाव विना निष्कण अहुमान ॥
 गाल दाल भोजन अहु भांति, लवणु विना निःस्वाहण हुति ॥५॥
 तप अनेक जिनशासनभांडि, तेह प्रमिद्ध कथा जिन राही ॥
 पणु ऐ वीगथानक सम डाय, तप नहि डिथे विभासी ज्ये ॥६॥
 आराधे ऐ थानक वीग, नग नागी लावे निशङ्गि ॥
 अरिहतादिक भाडे तेह, तीर्थकर पद लहे गुणु जेह ॥७॥
 अरिहत^१ सिद्ध^२ पवयणु^३ गुड^४ थैग, अहुमुय^५ तपसी^६ नहि कोछके ॥
 ऐहतणु वात्सदय करेह, जानतणो उपयोग धरेह ॥८॥
 दसणु^७ विणुय^८ आवन्यक^९ ऐह, शीलत्रतशु धगीऐ नेह ॥
 क्षणु क्षणु धगीऐ मन शुभध्यान, शुद्ध^{१०} मुपात्रे दीजे दान^{११} गाला
 वैयावच्य^{१२} सुसव^{१३} सभाधि, जान^{१४} अपूरव ग्रहणु अप्याधि ॥
 श्रुतनी^{१५} भक्ति मुगस्ते करे, प्रवचन^{१६} दीपावे अहु परे ॥१०॥
 वीरो थानक सेवे डाय, ऐहथी जिनवर पदवी थाय ॥
 मुक्तितण्डी मुणु पात्रे सही, ऐहवी वात जिनेश्वर कही ॥११॥

પ્રથમ ચરમ જિનવગ ભાસીયા, એ થાનક સઘળા કાસીયાં ॥
 મજ્જિમ ખાવીરો જિનવરે, એક દોય ત્રણ સપળા ચરે ॥૧૨૦॥
 ભવ્ય જીવ ઉપકારક ભણી, સાધન કરવા મ્વાગ્થતણી ॥
 પ્રગટ દેખાયા એ ડપ્પાત, તાસ મ્વરૂપ કહું ગુણવત ॥૧૨૧॥
 'પર્મ' જિનેશ્વરે દોય પ્રકાર, સાધુ શ્રાવકનો કહ્યો વિચાર ॥
 મમકિત શુદ્ધ ભણી નિગદિયા, આરાધવા એ થાનક વીગ ॥૧૨૨॥
 સમકિત શુદ્ધ ક્રિયા ફળ હોય, જિનશાશનમે યોદ્યુ જ્ઞેય,
 સમકિત જ્ઞાન સહિત ગુણખાણુ, એહથી ખીજી કષ્ટ અનાણુ ॥૧૨૩॥
 દાન ગીત તપ પૂજા જેહ, તીરથ યાત્રા દયા કરેહ ॥
 શ્રાવકપણુ વ્રતપણુ મુખ્યેય, સમકિત મૂળ મહાકળ દેય ॥૧૨૪॥
 મ'પ્રણેહી થાનકે સકેન, મમ્યગ દર્શન નિર્મળ હેત ॥
 કન્વી જિનવગ પૂજા ત્રિકાળ, થઈ જિનહર્ષ પ્રથમ એ દાળ ॥૧૨૫॥
 (આની ખીજી ઠાળો હોવા મ ભવ છે પણુ લખ્ય નથી)

૬ ॥ અથ વીશ સ્થાનકના તપની સ્તુતિ ॥

પૂછે ગૌતમ વીર જિણુ દા, સમવસરણુ યેડા મુખક દા, પૂજિત
 અમર સૂરિ દા ॥ કેમ નિકાચે પદ જિનચ દા, કિણુવિધ તપ કરતા
 ભવ ફ દા, ઠાળે દુરિત દ દા ॥ તવ ભાષે પ્રભુજી ગતનિ દા, મુણુ ગૌ-
 તમ વસુભૂતિ ન દા, નિર્મળ તપ અગવિ દા ॥ વીશ થાનક તપ કુગ્ન
 મહિ દા, જિમ તાગક સમુદાયે ચ દા, તિમ એ સવિ તપ હ દા ॥ ૧ ॥
 પ્રથમ પદે અરિહ ત નમીજે, ખીજે સિદ્ધ પવચણુ પદ ત્રીજે, આચાર-
 નજ થેગ હવિજે ॥ ઉપાધ્યાય ને સાધુ ગ્રહીજે, નાણુ દ સણુ પદ વિનય
 વહીજે, અગીયારમે આગિત લીજે ॥ બ ભવય'ગ્રાગીણુ ગણીજે, કિ-
 ગિયાણુ તવસ્સ કીજે, ગાયમ જિણુણુ લહીજે ॥ ચારિત્ર નાણુ
 શ્રુત તિથ્યસ્સ કીજે, ત્રીજે ભવ તપ કરત મુણીજે, એ સવિ જિન
 તપ લીજે ॥ ૨ ॥ આત્તિ નમે પદ સવલે ડવીશ, ખાર પન્ન ખાર
 વળી છત્રીરા, દરા પણુવીરા સગત્રીશ ॥ પાચ ને સંડસડ નેર ગણીશ,
 મત્તર નવ કિરિયા પચવીશ, ખાર અડાવીશ ચઉવીશ ॥ મિત્તેર
 ઇગવન પીમ્તાલીશ, પાચ લોગસ્સ કાઉમ્સગ્ગ કહીશ, નોકાગ્વાપી

वीश ॥ ऐक ऐक पढे उपवामज वीश, भास भटे ऐक ओणी क-
 शीश, धम सिद्धांत जगीश ॥ ३ ॥ शकते ऐकासणु तिविहार, छु
 अहुम भासभमणु उहार, पडिकभणु होय वार ॥ धृत्यादिक विधि
 गुङ्गम धाग, ऐक पढ आगधन भव पाग, उज्जभणु विविध प्रकार
 ॥ भातग यज्ञ करे मनोहार, देवी सिद्धाष्ट शासन गणवाल, सध-
 विवन अपहार ॥ पिभाविज्य जस उपर प्यार, शुभ भवियणु
 धमे आधार, वीरविज्य जयकार ॥ ४ ॥

७. श्री वीश स्थानकनी स्तुति.

वीश स्थानक तप विश्वमा भेटो, श्री जिनवर कहे आपण ॥
 भाधे जिनपद त्रीज भवभां, करीने स्थानक नपण ॥ थया थरो
 सवि जिनवर अरिहा, ऐ तपने आराधीण ॥ केवलजान दर्शन
 सुभ पाभ्या, सर्वे टाणी उपाधिण ॥ १ ॥ अगिहत सिद्ध पवयणु
 सुगि स्थविग, वायक साधु नाणुण, फर्शन विनय यणुण भल किरि-
 या, तप करे गोयम हाणुण ॥ जिनवर आरित्र पयवि'न नाणु, श्रुत
 तीर्थ ऐह नामण ॥ ऐ वीश स्थानक आराधे ते, धामे गिवपह
 धामण ॥ २ ॥ होय काण पडिकभणु पडिलेहणु, देववदन त्रणु वाग
 ण ॥ नोकाग्वाणी वीग गुणीणे, काठिमग्ग गुणु अनुसारण ॥
 आग्गे उपवास कगी यित्त थोणे, उज्जभणु कगे सागण ॥ पडिभा
 भरावो म व भकित कगे, ऐ विधि शास्त्र भोजागण ॥ ३ ॥ श्रेणिक
 सत्यकी सुलमा रेवती, देवधाण अवफातण ॥ स्थानक तप सेवा म-
 ह्निभाय्णे, थया जगमाहि विभ्यातण ॥ आगम विधि सेवे ने
 तपिया, धन्य प्रन्य तम अवतागण ॥ वि'न हगे तम गाभनदेवी,
 सौभाग्य लक्ष्मी हातारण ॥ ४ ॥

८ श्री वीश स्थानकनी सञ्जाय.

अगिहत पढेले स्थाने गणुण्णे, भी'न पढ सिद्धाणु, त्रीजे प्र-
 वयन आचार्य थोथे, पायमे पढ येगणु ३ ॥ १ ॥ भवीया वीश

સ્થાનક તપ ક્રીજે, ઓળી વીશ કરીજે, ભ૦ ગણુણુ એહ ગણીજે, ભ૦ ભિમ ભિનપદ પામીજે, ભ૦ નરભવ લાહો લીજે, ભ૦ એ આ-કણી, ઉપાધ્યાય છદે મન્વ સાહુણુ, સાતમે આઠમે નાણુ, નવમે દર્શન દશમે વિણુયસ્સ, ચારિત્ર અગ્યારમે જણુ, ભ૦ ૧૧ ૧૧ બારમે બ્રહ્મવ્રતધારીણ નેગમે ક્રીરિયાણુ, ચૌદમે તપ પદરમે ગોયમ, સોળ-સમે નમો જિણુણુ, ભ૦ ૧૧ ૩૧ ચારિત્રસ્સ સત્તરમે જપીએ, અઠ્ઠા-સ્સમે નાણુસ્સ; ઓગણીશમે નમો મુયસ્સ સભારો, વીશમે નમો તિત્થસ્સ, ભ૦ ૧૧ ૪૧ એકાસણુાદિ તપ દેવવ દન, ગુણુણુ દોય હનર, સત્યવિજય બુધ ગિધ્ય મુદ્દર્શન, જ પે એહ વિચાર, ભ૦ ૧૧ ૫ ૧

(જ્ઞાનવિમળસૂરિકૃત)

૯ શ્રી વીશસ્થાનક સમ્પ્રાય

(સાનદબુવદાહ—એ દેશી)

અગિહ ત પ્રથમ પદે, લોગસ ચોવીશ બાર, બીજે પદ સિદ્ધા, અડવન પનર વિચાર, પવયણુપદે નવ મગ, સુરિ પદ છત્તીશ, થિવિરે દશ વાયકે, દ્વાદશ વળી પણુવીશ ૧ ૧ ૧ નુટક-તિમ ઇગવીસ અને સગવીગ, સાપુપદ આરાપો, નાણુ પદે પણુ દસમે મતસદિ, ચિનયપદે દસ સાધો, ચારિતપદે ખટ સતર કહીજે, બ ભ-પદે નવ જાગો કિન્યા તેર અને પણુવીમા, બારસ તપ મનિ આણો ૧ ૧ ૧ ગોયમ પદે ઇગદમ, લોગસ દસ જિન નામ, ચારિત-પદે સગદસ, નાણુ પણુ અભિરામ, ઇમ વળી પણુ લોગસ, શ્રુતપદે કાઉમગ ક્રીજે, પણુ લોગસ વીશ, તીર્થપદે પ્રણુમીજે ૧ ૩ ૧ નુટક-તિમ ક્રીજે દોય મહમ ગુણુનશ્યુ, સ્થાનક આગવીજે વીશ વાન ઇમ વિનિગુ કરતા, તીર્થ ૨૨ પદ લીજે, નામ કેર દીમે બહુ ગ્રથે, પણુ પરમાગ્થ એક, ઉભય ૮૦ આવરચક જયણા, ક્રીજે 'રિગિય વિવેક ૧ ૪ ૧ કાઉસગનો વિપિ જે દાખ્યો, તપ આરાધન હેતે, સાસ્રમાહી તે નવિ દિસે, તોહી પર પગ વિગતે, ચોથે અથવા છદુ સ્થાનક, કરતા લહીએ પાગ, ધીનવિમળ કવી મેવક નય કહે, તપ શિવમુખ દાતાર. ઇતિ

શ્રી વીરશ્યાનક પદ કથા સંગ્રહ.

— ❀ —

પ્રથમ શ્રી અરિહંત પદ ઉપર દેવપાલની કથા

— — —

આ ભરતક્ષેત્રને વિષે લક્ષ્મીથી પૂર્ણ એવું અચલપુર નામે નગર હતું ત્યાના લોકો ધનાઢ્ય, સુખી અને દાતાર હતા જેનો યશ સર્વત્ર વ્યાપી રહેલો છે એવો સિ હૃથ નામે ત્યા રાજા હતો તે અન્યાયનો ધ્વસ કરી ન્યાયયુક્ત પ્રજાનું પાલન કરતો હતો, અને દુશ્મનો સર્વને તેણે કિકરૂપ કર્યા હતા જેથી તેની આજ્ઞા ઠાઇ લોપતું નહીં હસની, અશ્વ, ગ્ધ, પાયદલ વિગેરે અનેક પ્રકારની લક્ષ્મીનો તે સ્વામી હતો તેને કનકમાલા અને ગીલવતી નામે બે સર્વ ગુણુ સ પત્ર રાણીઓ હતી વળી તેમને દેવકૃપાથી અપ્સરાના રૂપનો મ-ગભન કરે એવી કામી પ્રરૂપના ચિત્તને મોહ પમાડે એવા સાક્ષાત્ લક્ષ્મીના અવતારરૂપ મનોરમા નામે ગુણવતી દુહિતા (પુત્રી) હતી

તેજ નગરમાં અપરિમિત ધનનો સ્વામી, સાક્ષાત્ કુબેર સમાન, જેનું રાજા પણ અતિશય સન્માન કરે છે એવો જિનદત્ત નામે શ્રેષ્ઠી વસતો હતો તે સમ્યગ્દ્રષ્ટિમા પ્રવાન, દુઃખી અને નિરાશ્રિત જનોનો આશ્રયદાતા, પરા-પકારી, દયાળુ વિગેરે શ્રાદ્ધગુણોથી વિભૂષિત હતો તેને વેર ક્ષત્રિય જાતિમા ઉત્પન્ન થયેલો, સર્વ જીવોપર ક્રૂણાળુ, જિનપ્રણિત ધર્મનો પ્રતિપાળક એવો દેવપાળ નામે દાસ હતો તે સદ્ગુરૂના સગથી વિતરાગ ધર્મનું રહસ્ય જાણનાર પણ થયો હતો ' અહો ! સદ્ગુરૂના પ્રસાદથી શુ શુ પ્રાપ્ત નથી થતું ? સદ્ગુરૂ મિથ્યાત્વરૂપ ગટયનો નાશ કરો અનેક ભવોપાર્જિત કિલ્લ કર્મોના ધ્વસ કરનાર સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન અને ચારિત્રરૂપ રતનત્રયી આપી ભવબ્રમ-ણરૂપ ચક્રમાથી મુક્ત કરે છે એવા સદ્ગુરૂની સગતિના ગુણોનું યથાર્થ વર્ણન ઠાણુ કરી શકે ? '

એકદા આકાશમા મેઘ ગર્જના કરી રહ્યો હતો, સ્થળે સ્થળે સરિતાઓનો પ્રવાહ ધુધવાટા કરતો વહન થઇ રહ્યો હતો, એવી વર્ષાઋતુમા પૂર્વોક્ત દેવપાળ કામજો ઝોઢી હાથમા લાકડી લઇ જિનદત્ત શ્રેષ્ઠિની ગાયોના ટાળાને લઇ વ-

ગડામા એક સરિતાના તટની આસપાસ તે ગાયેને ચરાવવા લાગ્યે એવામા જળના પ્રબળ પ્રવાહથી સરિતાની એક બાજુનો તટ ધસી પડ્યો અને તેમાંથી યુગાદિદેવની મનોહર મૂર્તિ નીકળી તેના પર એકાએક દેવપાળની દ્રષ્ટિ પડી તે મૂર્તિને જોઈને જાણે ચિન્તામણિ કે કલ્પવૃક્ષ પ્રાપ્ત ન થયું હોય તેમ તે હૃદયમા હર્ષ પામી ચિન્તવવા લાગ્યે કે 'અહો! માગ ધન ભાગ્ય છે, કે ત્રણ ભુવનના સ્વામીના હુ દર્શન પામ્યે મારા સર્વ અશુભ કર્મનો ઉચ્છેદ થઈ ખરે ખર પુન્યનોજ ઉદય થયો છે હવે આ પ્રભુની મૂર્તિ પવિત્ર સ્થળ જોઈને સ્થાપન કરૂ ' આ પ્રમાણે વિચાર કરી પવિત્ર સ્થળ જોઈ નહાના તટ ઉપર ઘાસની પૂર્ણકૂટી તેણે બનાવી અને તેમા યુગાદિદેવની પ્રતિમા સ્થાપન કરીને તેણે એવો નિયમ અર્જીકાર કર્યો કે ' યાવત્ જીવ પર્યંત જ્યા સુધી આ પ્રભુની પ્રતિમાના દર્શન ન કરૂ ત્યા સુધી મારે ભોજન ન કરવું ' આવો ઉચ્ચ નિયમ ધારણ કરી નિરંતર તે પ્રતિમાની ચદનવડે અર્ચા કરી મેવા-ભક્તિ કરવા લાગ્યે

આ પ્રમાણે અનન્ય ભક્તિથી નિશ્ચળ અભિચ્છયુક્ત પ્રભુના દર્શન અને સેવા કરતા કેટલાએક દિવસો વ્યતિત થયા તેવામા એક દિવસે આકાશ સર્વત્ર કૃપ્ણ મેઘયુક્ત થઈ, દિશાઓ પણ ધમધોર થઈ રહી હતી, વિદ્યુતના ઝડાકાથી નભમડળ ધોર ગર્જનાયાં ગાગતુ હતુ અને જળવૃષ્ટિ મુશળધારથી પડતી હતી સર્વત્ર ભૂમડળપર જળ ગિનાય કઈ પણ દ્રષ્ટિગોચર ન થતા સમુદ્રવત્ ભાસે યતો હતો તેવા સમયમા દેવપાળ ભગવતનાં સેવા કરવા જઈ શક્યો નહા, તેથી ભોજન રહિત દિવસો નિર્ગમન કરવા લાગ્યે આ રીતે સાત અહોરાત્ર પર્યંત મેઘવૃષ્ટિ થઈ, તેથી ભગવતના દર્શન કર્યા વિના તેણે સાત ઉપવાસ કર્યા આઠમે દિવસે વૃષ્ટિ બંધ થઈ એટલે દેવપાળ ઉછળતા હર્ષયુક્ત થઈ ભગવન્તની અર્ચા માટે ગયો ત્યા જઈ અત્યંત ભક્તિપૂર્વક સેવા કરી આ રીતે સ્તુતિ કરવા લાગ્યે.

' હે પ્રભુ ! હે ત્રિજગન્નાથ ! હે કરુણાસમુદ્ર ! મારે અપરાધ ક્ષમા કરગો, કેમકે સાત દિવસ સુધી મ દભાગી એવા મે આપની સેવાભક્તિ ન કરી હે ત્રૈલોક્યતારણ ! જમ અગણ્યમા માવર્તાનુ પુષ્પ નકામુ છે, તેમ માગ તે સાત દિવસો આપની સેવાભક્તિ વિના વ્યર્થ ગયા છે હે ત્રૈલોક્યવાસન ! આજે આપના પુન્યપવિત્ર દર્શન પામી હુ કૃતાર્થ થયો છુ હે વિવેચ !

વધાતે શુ કહુ ? આપના દર્શન વિના મને લક્તપાનની જરા પણ રૂચિ થતી નથી, તેમજ કોઇ સ્થળે આનંદ પ્રાપ્ત થતો નથી. તો હે કરુણાનિધિ ! હુ આપની પામે એટલુ માયુ છુ કે કિવદ્ય કર્મોનો નાશ કરનાર આપના દર્શનનો મને નિરતર લાભ થાઓ ' .

આ પ્રમાણેની દેવપાળની અનન્ય ભકિત જ્ઞેષ યુગોદિપ્રશ્નની શાસન દેવી ચક્રધરી પ્રત્યક્ષ થઇ હર્ષ પામીને કહેવા લાગી—' હે દેવપાળ ! હુ ભગવન્તની શાસનદેવી ચક્રધરી છુ, તારી ભકિતથી તારા ઉપર પ્રસન્ન થઇ છુ, માટે તુ ઇચ્છિત વર માગ આ લોકનાં કોઇ પણ સુખ માગી લે, તે આપનાને હુ સમર્પ છુ ' .

દેવપાલ કહે ' હે દેવી ! ત્રૈલોક્યના સ્નામી ઉપર મારી અતુપમ અને અખડ ભકિત થાઓ, તે સિવાયની વસ્તુપર મારી સ્પૃહા નથી ' .

દેવી—' હે પુન્યશાળી ! તે તો છેજ, પણ તે સિવાય કાંઇક વર માગ દેવતુ દર્શન નિષ્કળ નજ હોય ' .

દેવપાલ—' શાસન પ્રભાવિકા ! ભગવન્તની ભકિત આગવ ત્રૈલોક્યતુ સામ્રાજ્ય પણ શુ વિસાતમાં છે ? એનો કોણ મૂર્ખશિરોમણિ હોય કે હસ્તીને વેચી રાસભ ખરીદે હે દેવી ! ભગવન્તની અનન્ય ભકિત સિવાય કોઈ પણ પદાર્થની મારે સ્પૃહા નથી. ' .

દેવી—' મહાલાગ ! તારી આવી નિ સ્પૃહતાથી અત્યન્ત પ્રસન્ન થઇ વરદાન આપુ છુ કે, તુ ચોડા દિવસમા લક્ષ્મીથી પૃર્ણુ એવા આજ નગરના મોટા રાજ્યનો સ્નામી થઈશ ' આ પ્રમાણે વરદાન આપી દેવી અન્તર્ધાન થઈ ગઈ .

ત્યારપછી દેવપાલ ભાનપૂર્વક ઉદ્ધમિત હૃદયથી ભગવન્તની ભકિત સ્તવના કરી ભગવન્તનુ જ ધ્યાન કરતો થકો ધરે આવ્યો રોઠે બહુમાન-પૂર્વક પરમાન્ન (ક્ષીર) થી તેને પારણુ કગવ્યુ તે સમયે નગર બહાર ઉવાનમા દમસાર સુનિ નિર્મળ શુકલધ્યાનના પ્રભાવથી ધાતીકર્મોના ક્ષય કરી લોકાલોકને એકજ સમયે પ્રકાશ કરનાર એવુ નિર્મળ દેવલજ્ઞાન

પામ્યા તેમનો દેવોએ કેવળજ્ઞાનનો મહોત્સવ કર્યો જમ મન્દરાચલ ઉપર સૂર્ય શોભે તેમ સુવર્ણકમળપર આડઠ થઈ કેવળીભગવન્ન શોભવા લાગ્યા તમનમા પુરજનોને ખબર પડતા સર્વે ભગવન્તને વાદવા ચાલ્યા સિદ્ધરથરાજ પણ પરિવાર સહિત અને પોતાની ઋદ્ધિ સહિત કેવળીભગવતની પર્ષદામા આવી પાચ અભિગમ સાચી વદના અને સ્તુતિ કરી પોતાને ઉચ્ચિત સ્થાને મેઠો તે સમયે દમસાર કેવળીભગવન્ત સગારૂપ તાપથી સતપ્ત થયેલા ભવ્ય જનોને અમૃતની વૃદ્ધિ સમાન ધર્મદેશના આપના લાગ્યા

“ હે ભવ્ય પ્રાણીઓ ! આ સત્તા દુ ખમય, દુ ખનો ભડાગ અને અસાર છે પ્રાણીઓના દેહ જળના પરપોટાની પેઠે કાણુનારમા ઉત્પન્ન થઈ થઈને વિવચ પામે છે જેઓ અતિશય શ્રમથી અનેક પ્રકારની સપદાઓ મેળવી બીજની ઉપર આજ્ઞા વર્તાવે છે, તેઓ પણ જ્યાં નિર્ઘય યમગજનો ભોગ બને છે ત્યારે પૂર્ણ પશ્ચાન્નાપ કરતા હન્ત પમાગી મગ્ધને સરણ થાય છે તે વખતે મહાન્ શ્રમથી મેળવેલી સપદાનો કોઈ અન્યજ ભોકતા થાય છે, અને તે મેળવતા કરેલા કિલ્લ કર્મનો ભોગવનારો તો પોતે જ બને છે વળી સસારના સર્વે સગા સબધીઓનો સ્નેહ પણ કેવળ જૂઠો, પ્રપચમય અને સ્વાર્થાજ છે જે માતાનો સ્નેહ સત્ય છે એમ માનીએ તો તે પણ અસત્ય છે, કેમકે જુઓ સુધૈલી રાણીએ પોતાના પુત્ર બ્રહ્મહતને પોતાના સુખમા કટકરૂપ ધારી તેને મારવા શુ શુ નથી કર્યું ? જે પિતાનો સ્નેહ સત્ય છે એમ માનીએ તો તે પણ પ્રપચમાત્રજ છે, કેમકે રાજ્યવક્ત્રીનો લોભી કનકકેતુ પોતાના સર્વ પુત્રોના અગોપાગતુ ઠેદન કરી ગજ્યને અયોગ્ય કરી નાખતો હતો જે પુત્રનો સ્નેહ સત્ય છે એમ માનવામા આવે તો તે પણ શ્રમમાત્ર જ છે, કેમકે કોણિકે પોતાના પિતા એણિકને કાષ્ટપજરમા પૂરી શુ શુ વ્યથા નથી કરી ? આ રીતે સસારના સર્વે સગા અને સ્વજનોનો સ્નેહ ઉપાવિરૂપ અને દુ ખતુ કારણ બની હે ભવ્ય જનો ! તમે ધર્મને વિષે ચિત્ત સ્થિર કરો દશ દશાન્તે દુર્લભ એવો મનુષ્ય જન્મ, આર્થક્ષેત્ર, ઉત્તમ કુળ, દીર્ઘ આયુ અને જિનભાષિત ધર્મ પામી નરભનાયુ પ્રમાદથી કેમ વ્યર્થ ગુમાવો છો ? પ્રાણીઓનું અર્ધ આયુ નિદ્રામા બંધ છે, તેમાથીએ અર્ધ બાળ અને યુવાવસ્થામા બંધ છે, છેવટે રહેલું આયુ જગવસ્થામા પૂર્ણ

યાય છે આ રીતે મહાન પુન્યયોગવી પ્રાપ્ત થયેલુ મનુષ્યાયુ પ્રાણીઓ મોહવશ થઇ અક્ષય શુભાવે છે પછી મૃત્યુ પામી જ્યારે નરકના દુઃસહ દુષ્ટોની વેદના સહન કરવી પડે છે ત્યારે અત્યન્ત પશ્ચાતાપ કરી રૂદન કરે છે ને આખરે અનન્ત સસારચક્ષમા ભ્રમણ કરે છે માટે હે ભગ્ય જનો ! સસારનુ આલુ સ્વરૂપ જાણી તમે મોક્ષનક્ષમીને આપનાર એવા ધર્મને વિષે ચિત્ત જોડો "

કેવળી ભગવન્તની આ પ્રમાણે દેવના સાભળી સિદ્ધથ નૃપતિ યોગ પામી પૂછવા લાગ્યો— ' હે ભગવન ! હવે માત્ર આયુષ્ય કેટલુ અવશેષ છે ? '

કેવળી— ' નૃપતિ ! હવે તારૂ આયુષ્ય માત્ર ત્રણ અહોરાત્રિનુ જ બાકી છે '

કેવળીભગવન્તનુ આલુ વચન સાભળી નૃપતિ ચમક્યો, અને દ્વિધ્યમા અત્યન્ત ખિન્ન થઇ પશ્ચાતાપ કરવા લાગ્યો. ' અરેરે ! મે રાજલક્ષ્મી અને ઐશ્વર્યમાં ઉન્મત્ત થઇ, પચેન્દ્રિયના વિષય અને કપાયમાં રકત થઇ જરાપણુ સુકૃત ન કર્યું, દુષ્કર તપસ્યા પણ ન આચરી, અને સર્વ આયુ એળે શુભાંયુ હવે શુ થાય ? આગ લાગ્યા પછી કુવો જોદવો એ શુ કામમા આવે ? ' આ રીતે રાજ પશ્ચાતાપ કરતો હતો, ત્યારે કેવલીભગવન્ત યોદ્યા— ' હે નગેશ ! ખાલી પશ્ચાતાપ કરે તુ નળવાનુ છે? હજી ત્રણ દિવસ છે તે પણ ધણા છે કરોડ વર્ષ પર્યાંત તપસ્યા કરી જે પુન્ય ઉપાર્જન થાય છે, તેટલુ પુન્ય એક અન્તર્મુક્તિમા પચમહાવ્રતનારી મુનિને થાય છે, તો હાલ દેશથી સમ્યક્ત્વયુક્ત શ્રાવકના દ્વાદશવ્રત અર્ચીકાર કરો સમકિતયુક્ત કરેલુ ચોડુ પણ તપ આઠ કર્મની નિર્જરા કરનાર થાય છે '

આ પ્રમાણે કેવળીભગવન્તની નાણી ત્રણ કરી સવેગપૂર્ણ દ્વિધ્યથી દ્વાદશવ્રત અર્ચીકાર કરી નપતિ રાજમહેવમા આવી વિચારવા લાગ્યો કે ' હવે આયુષ્ય અત્ય હોવાથી આ રાજ્યધુરા તેમજ પુત્રી મનોરમા દાને અર્પણ કરે ? ' આના વિચારમા બેઠો છે, તેનામા રાજ્યાવિષ્ણિકા દેવી પ્રત્યક્ષ થઇ આકાશમા રહી કહેવા લાગી કે ' હે રાજન ! પચદિવ્ય પ્રગટ કરીને તે પચદિવ્ય જેને પુ'પમાળા પહેતને તેને તારી રાજ્યસ પતિ અને પુત્રી મનોરમા અર્પણ કરીને તારૂ આત્મહિત આધી લે ' આટલુ કહી દેવી

અતર્ધાન યદ્ ગર્હ પદ્મી રાજ્ઞ અને મત્રી વિગેરે રાજ્યમ ડળે મળી પચ્ચદિવ્ય પ્રગટ કરી નગના ફેગ્ગ્યા તેમા ગિનપૂજના પ્રમાવથી દેવપાવના મન્તક ઉપર પચ્ચદિવ્યે પૂષ્પમાળા આગપણ કરો રાજ્યએ મહોત્સનપૂર્વક મનોરમાને દેવપાવ સાયે પચ્ચાવા, સર્વ ગ્ગ્યતેને અર્પણુ કર્યુ અને પોતે દેવળી પાસે મહોત્સનપૂર્વક આગિત્ર અગીકાનુ કર્યુ એ દિવસ સુધી નિગતિચાર સયમ પાળી પહેવા સૌવર્મ દેવલોકમા તે દેવપણે ઉત્પત્ત થયો.

‘ અહો ! એ દિવસ માન ચારિત્ર પાળવાથી સિહરથ ગ્ગ્ય અનુપમ એના દેન સચ્ચા સુખનો લોકતા થયો તે એ દીર્ઘ કાળ પર્યંત સમ્યક્ પ્રકાષ્ટે નિરતિચાર ચારિત્ર પાળ્યુ હોય તે શુ પ્રાપ્ત ન થાય ? એ એક દિવસ પણ મોહ રહિત, મમભાવપૂર્વક નિરતિચાર ચારિત્ર પાળ્યુ હોય તે કદાચ મોક્ષ ન થાય, પરન્તુ દેવલોકના સુખ તે અવરથ પામે જ જે માટે કર્યુ છે કે—

પ્રતિહન્તિચચ્ચાર્જ્ઞેન, સામ્યમાલગ્ય કર્મ તત્ ॥

યન્ન હન્યાન્નરસ્તીવત્પમા જન્મકોટિમિ’ ॥ ૧ ॥

અર્થ :—‘ જે કર્મને કરોડો જન્મપર્યંત કરેવા તપથી પુરૂષ મટાડી શકતા નથી, તે કર્મને માત્ર મનના સામ્યનુ આલબન કરીને અર્ધા ક્ષણની અદર મટાડે છે ’

હવે દેવપાવ ગ્ગ્ય થયો, પરતુ અમાત્ય વિગેરે કોઈ પણ તેની આજ્ઞા માનતા નહોતા આથી દેવપાવ વિચારવા લાગ્યો કે ‘ જે મત્રી વિગેરે નવા આપન કરૂ છુ, તે વિના કારણે તેઓ શત્રુ થના ॥ હવે કરતુ કેમ ? માત્ર પૂર્વના રોહને યોવાથી તેમની સવાહ પ્રમાણે કરૂ ’ આનો વિચાર કરી પ્રતિહારને મોકલી શેકને તેડાગ્યા તે પણ અભિમાનવશાત આગ્યા નહિ ત્યાં દેવપાલ નરિદ ચિન્તાતુર થઈ સરિતાના તટ ઉપર જ્યા યુગાદિ-દેવની પર્ણકટી હતી ત્યા જઈ પરમા માના ભાનપૂર્વક દર્શન કરી આ રીતે સ્તુતિ કરના વાગ્યો—‘ હે પ્રભુ ! હે જગન્નાથ ! હે કૃપારસના સિન્દુ ! આપ જયન્તા વર્તો હે દીનેશ ! આપે મને રાજ્ય આપ્યુ, પરન્તુ જેમ ધૃત વિનાનુ મોજ્જન નકામુ છે, તેમ અંધર્થ અને પ્રતાપ વિનાનુ રાજ્ય લોગનુ તે પણ નકામુ જ છે, માટે હે પ્રભો ! જે રાજ્ય આપ્યુ, તે તે સાથે જો દિશામા

મારી ધીર્તિ અને પ્રતાપ વ્યાપે અને સર્વ ક્ષોધ મારી આજ્ઞાનુસારે વર્તે એમ કરશે નહિ તો જન્મ હોળીનો રાજ દેવળ હાસ્યને માટે જ છે, તેમ હુ પણ પ્રતાપવિનાનો તેવો જ ગણાઈશ '.

આ પ્રમાણે દેવપાવની સ્તુતિ શ્રવણ કરી ચક્રેશ્વરી દેવી પ્રત્યક્ષ થઇ કહેવા લાગી—' હે વત્સ ! તુ જરાપણ દ્વંદ્વમા ખેદ ન ધર હુ કહુ તે પ્રમાણે કર, જ્યાં સર્વ જનો તારી આજ્ઞાને તાબે વશે. એક મૃત્તિકાનો મોટો હસ્તી બતાવી તેપર તુ સ્વારી કરજે, એટલે દેવપ્રભાવથી તે હસ્તી સજીવન થઇ સર્વત્ર કરશે આવુ જોઈ સર્વ જનો તારી આજ્ઞા માન્ય કરી, અભિમાન તજીને નમસ્કાર કરશે, પરંતુ રાજ્યલક્ષ્મીથી ઉન્નત થઇ કામધેતુ સમાન ઇચ્છા ક્ષણ આપનાર ભગવન્તની સેવા તજીશ નહિ ' આ પ્રમાણે કહી દેવી અદ્રશ્ય થઇ ગઈ.

દેવપાવ નૃપતિએ ભગવન્તની હૃદયપૂર્વક પુન સ્તુતિ કરી રાજ્યમહે સમા આવી કુભકારને ઘોલાવી સુદર આકારવાળો ઐરાવત હસ્તી સમાન માટીનો હસ્તી તૈયાર કરાવ્યો તેની ઉપર અબાડી માંડી જેવો રાજ આરૂઢ થયો કે તરત જ દેવપ્રભાવથી તે મૃત્તિકાનો હસ્તી મેઘસમાન ગર્જના કરતો પૂરબહાર ભગવન્તના દર્શન માટે આવ્યો આવો વિસ્મયકારી દેખાવ જોઈ સર્વ ક્ષોધ આશ્ચર્ય પામી મનમાં ધૂનવા લાગ્યા 'ખરેખર આને દોઈ દેવજ મહાય છે, ક્ષોધ સામાન્યજનનુ આ નાર્ય નથી જને દેવ સહાય છે તે ઇચ્છા કાર્ય કરી શકે છે તે જો તુષ્ટમાન થાય તો મહાન સપત્તિવાળા કષ્ટ અને રૂષ્ટમાન થાય તો સર્વ લક્ષ્મી લુટી વધ હાથપગમા બેડીએ નાખી કાગઝુહમા પૂરે, માટે આપણે આપણા અચ્યુદ્યાર્થે તેનો આજ્ઞા માન્ય કરી તેને પ્રસન્ન ગમવો જોઈએ ' આ પ્રમાણે નિયાગી સર્વ સામન્તો અને પૂરજનો દેવપાવ ગબની પામે આવી બે હાથ જોડી પ્રણામ કરી કહેવા લાગ્યા—' હે કૃપાનાથ ! હે પૃથ્વીપતિ ! અમારો અપરાધ સર્વ ક્ષમા કરશે અમે અજ્ઞાનીએએ આપનો પ્રતાપ જાણ્યા વિના આપનો અવજ્ઞા કરી તે ખરેખર અમારી મુર્ખતાજ છે હે કૃપાણુ ! વિગેષ શુ કહીએ ? આપ તો સમુદ્ર સમાન ગભીર છે, તેથી અમે અજ્ઞાની ઉપર પ્રમત્ર થઇ અમારા અપગ્રહ ક્ષમા કરશે, અમે સર્વ આપની આજ્ઞા મુજબ વર્તવા તૈયાર છીએ હુકમ હોય તે કર-

આ પ્રમાણે કેવળીસગવન્તની દેશના શ્રવણ કરીને દેવપાળ શ્રાદ્ધ વ્રત અગીકાર કરી પોતાને આવાસે આવ્યો ત્યારપછી ઘણા ઉત્સાહપૂર્વક એક અતિશય મનોહર, દેવભુવનથી પણ અધિક શોભાયમાન, જેનો ધ્વજાદક અને કલગ ઘણાજ ઉર્ધ્વભાગમા રહી શોભી રહ્યા છે એવુ જિનમંદિર તેણે તૈયાર કરાવ્યુ તેમા સુરધેતુ અને કલપતરુ કરતાં પણ અધિક સૌખ્યદાતા એવા સુવર્ણમય જનનિખિલની સ્થાપના કરી અતિ મહોત્સવપૂર્વક દેવળીએ તેની પ્રતિષ્ઠા કરી બીજા પણ અનેક સ્થળે કૈનાસ સમાન દેહીધ્યમાન ચૈત્યો કરાવી પુષ્કળ દ્રવ્યનો વ્યય કરી, મન વચન અને ક્રયાથી વિધિયુક્ત પ્રથમ પદતુ આરાધન નિર્માણ લાવથી તે કરવા લાગ્યો રત્ન અને માણિક્યના બહુ મૂલ્યવાળા આભરણો કરાવી, વિવિધ ભક્તિથી ગ્તાતોત્સવ કરી પોતાનો જન્મ તે સફળ કરવા લાગ્યો વળી સ્વધર્મી જનોની બહુમાનપૂર્વક ભક્તિ કરી, અનેક તીર્થની યાત્રાઓ કરી, ગુણુવત સાધુગુનિરાજને એપણીય ભક્ત પાનતુ દાન કરતો, જિનદ્રવ્યની વૃદ્ધિ કરતો, નિરતર જિનાજ્ઞાતુ પાલન કરવા લાગ્યો ગજકાર્ય છોડી અત્યન્ત ભક્તિપૂર્વક પ્રથમ સ્થાનકતુ આરાધન કરતા ઉત્કૃષ્ટ પુન્યોપાર્જન કરવાવડે ત્રેલોકધવલ એવા તીર્થ કર નામકર્મનો તેણે બંધ કર્યો

એક દિવસે નૃપતિ દેવપાલ અને ગણી મનોરમા નગર બહાર કીડા કરતા આદ્યા જતા હતા, તેવામા મનોરમાએ દુરથી એક પુરુષને મસ્તકપર કાદનો ભારો લઇને આવતો જોયો તેને જોતાજ ગણી એકદમ ખૂર્છા ખાઇ પૃથ્વીપર પડી તત્કાલ ગજાએ સમયસૂચકના વાપગી ગીતોપચારથી સાવધ કરી પૂછ્યુ — ' ગણી ! આમ અચાનક તમને શુ થયુ ! '

ગણી—“ નાય ! પેલા કઠીઆરાને જોઈ મને ભતિરમરણ જ્ઞાન થયુ, તેથી હુ ખૂર્છા પામી, સ્વામી ! હુ કર્મની લીલાકપ મ્હારો અને તેનો પૂર્વ ભવ આપ શ્રવણ કરો પૂર્વભવમા તે અને હુ સ્ત્રી પુરુષ હતા. અમારી સ્થિતિ અત્યન્ત કઠણાજનક અને દગ્ધિર હતી, તેથી અમે અરણ્યમાથી કાદ લાવી તેને વેચી અમારો નિર્વાહ કરતા એકદા અરણ્યમા કાદ લેવા માટે અમે બને જતા હતા તેવામા ગિરિનદીના તટે કયાણુદારી એવા જિનનિખિલને મે જોયુ ત્યા જઈ પવિત્ર જળથી સ્નાન કરાવી, હસ્તમા પુષ્પ ધરી અત્યન્ત હર્ષપૂર્વક લાવથી પ્રણની ભક્તિ કરીને મે પાપકર્મનો નાશ કર્યો

ત્યારપછી મે મારા પતિને કહ્યું—‘ નાય ! અનેક ભવનાં ક્વિષ્ટ કર્મેનો ધ્વસ કરવાના હેતુરૂપ ત્રિલોકના અધિપતિ એવા જિનેશ્વરની આ પ્રતિમા છે, તેમને ભાવથી પ્રણામ કરી માનવજન્મ સફળ કરી પુન્યકૃણ ઉપાર્જન કરો, અને પાપ કર્મમળ દૂર કરો ’ આ પ્રમાણેતુ માત્ર હિતકારી વચન તે અભવ્યના કર્ણગોચર થતાં તે ક્રોધાગ્નિથી પ્રજ્વળિત થયો થકો ત્રિલોકના નાથના જિ પત્ની નિર્ભર્સના કરતો પાપકર્મના ભયરહિત કહેવા લાગ્યો—‘અરે ! અભાગિણી ! તુ જ એ પાપાણુના પુતળાને નમી તારૂ કંઠ્યાણુ કર ’ આ પ્રમાણે વજના પ્રહાર સમાન વાક્ય કહી તે ચાલતો થયો વિના-મૂલ્યે પ્રાપ્ત થાય એના જિનેશ્વરના ધર્મને વિષે જો પૂર્વપુન્યનો ઉદય હોય તેજ શ્રદ્ધા થાય છે ત્યારપછી અતુક્રમે હુ મૃત્યુ પામી પૂર્વ સુકૃતોદયથી આપ મહાન્ ઐશ્વર્યવાન નૃપતિની પત્ની થઈ છુ, અને તે ખિચારો પુત્ર પણ એવી જ દરિદ્રતામા જન્મ પામી કાષ્ટ લાવી ઉદરનિર્વાહ કરે છે ખરે ! કરેલા કર્મનુ કૃણ ભોગવ્યા વિના કદાપિ પણ છુટકો થતો નથી ”

આ પ્રમાણે રાણીના સુખથી વાત શ્રવણ કરી વિસ્મય પામી પેલા કઠીઆરાને યોલાવી તેનો પૂર્વભવ કહી સભળાવ્યો, અને કહ્યું કે ‘ ભાઈ ! તે પૂર્વ ભવમા સુપાત્રે જ્ઞાન પણ નથી દીધુ, જિનેશ્વરની ભક્તિ ભાવ-પૂર્વક નથી કરી, તેથી આ જન્મમા પણ તુ દુખી અને દરિદ્રી થયો છે હવે જો સુખની ઈચ્છા કરતો હોય તો શ્રી જિનેશ્વરની ભક્તિ કર અને તેમના પ્રરૂપેલા ધર્મનુ આરાધન કર કે જથી ઈહલોક અને પરલોકનાં ઉત્તમ સુખતને પ્રાપ્ત થાય ’ પરતુ અભવ્યને કદાપિ પણ ધર્મની શ્રદ્ધા નજ થાય નૃપતિએ ઘણુ એ કહ્યું, પરતુ પાપાણુ જેવા હૃદયવાળા તે કઠીઆરાને નૃપતિનાં વચન પર જરાએ શ્રદ્ધા ન થઈ, તેથી ગજએ તેને ધર્મરતને અયોગ્ય જાણી રજ આપી, પોતે સવેગપૂર્ણ હૃદયથી રાણી સહિત રાજ્યભુવનમાં આવ્યો

આ પ્રમાણે ઠેટલાએક દિવસો નિર્ગમન થતા મનોરમા રાણીથી દેવસેન નામે પરાક્રમી પુત્ર પ્રાપ્ત થયો તે યૌવન પામ્યો એટલે તેને સુદર રાજકન્યા સાથે પાણિગ્રહણ કરાવ્યુ ત્યારપછી રાજ્યનો ભાર પુત્રને શિરે સ્થાપન કરી, રાજ અને રાણીએ વૈરાગ્યપૂર્ણ હૃદયથી ચદ્રપ્રભ શુકની પાસે ઉક્તાસ-પૂર્વક આરિત્ર અગીકાર કર્યું તે રાજર્ષિ નિરતિત્યારપણે સયમ આરાધન કરતાં, દુષ્કર તપશ્ચર્યા કરતા, અગિયાર અગ અને નવપૂર્વનુ અધ્યયન કરી

જિગત રવાધ્યાય કરતા થકા કર્મગ્જને દૂર કરવા લાગ્યા સમમાગધન કરતા છતા પણ નિરતર ભાવયુક્ત અરિહત પદની બકિત કરતા હતા એ રીતે ત્રિભુવનમા રહેવાં સર્વ શાશ્વતા અશાશ્વતા જિનબિ બને ભાવપૂર્વક વદન કરી, તેમના ગુણોતુ ઈર્તાન કરી તેઓ કર્મમળ દૂર કરવા લાગ્યા વળી ન્યા ન્યા શ્રી જિનેશ્વરના કટયાલુક થયા હોય ત્યા ત્યાં યાત્રા કરતાં થકાં હર્ષ-પૂર્વક પ્રથમ પદનુ આરાધન કરી અત સમયે અનગન કરી પ્રાણુન કદ્દપમા દેનપણે ઉત્પન્ન થયા મનોરમા પણ નિરતિત્યાર સયમ પાળી દુ'કર નપથયા કરતા સ્ત્રીવેદનો ઉ'ગેદ કરી તે' ક'પમા દેવપા' ઉત્પન્ન થઇ અને તેમની સાથે મિત્રપણે રહેવા લાગી નૃપતિનો શ્રવ ત્યાથી અચી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમા તીર્થ કર પદની પ્રાપ્ત કરશે રાણીનો શ્રવ પણ ત્યાથા અચી તે' તીર્થ કરના ગણધર થઈ અનત અન્યાબાધ શિવસુખને પામશે

બીજા પદના આરાધન ઉપર હસ્તિપાલ રાજાની ઠથા.

આ ભરતક્ષેનમા સાક્ષાત્ ઇન્દ્રપુરી સમાન અને બાણે લક્ષ્મીનુ પામળ હોય એલુ સાકિતપુરપાટણ નામે નગર હતુ ત્યા ઇન્દ્ર મમાન તે'વાળો, જની ઐશ્વર્યતાનો પાર નથી એવો, તેમજ સૂર્યના કિરણોની પેઠે જનો સુચર હમે દિશામા વિસ્તાર પામ્યો છે એવો હસ્તિપાલ નામે રાજા નિગ્કટકપણે ન્યાયયુક્ત પ્રજનુ પાલન કરતો સતો રાજ્ય કરતો હતો તેને બુદ્ધિનો બદાગ એત્ર નામે મત્રી હતો તે મત્રી એકદા રાજ્યકાર્ય નિમિત્તે રાજાની આજ્ઞાથી અપાપુરી નામની નગરીમા ભીમ ગજ પાસે ગયો ત્યા નગરીની શોભા જોને વીતરાગ પરમાત્મા શ્રી વાસુપૂજ્ય જિનેશ્વરના મદિરે આળ્યો બગવતની સ્તુતિ વદના કરી હૃદયમા ઉદ્ધાસ પામી બહાર આળ્યો ત્યા મનોહર કામ દેવ સમાન રૂપવાળા, સાક્ષાત્ ધર્મની મૂર્તિ, જના દર્શનથી હૃદય ઉદ્ધાસ પામે એવા ધર્મધોષ મુનિને શ્રમણોના સમૂહ સહિત દેખી હૃદયમા હર્ષ પામી વિનયયુક્ત પ્રજ્ઞામ કરી તેમની આગળ બેઠો ગુરુએ જાનોપયોગથી તેની યોગ્યતા બણી સ સારનો નાશ કરનાગી અમૃતમય દેશના આપવા માડી-

“હે ભગ્ય જન ! આ સ સારરૂપ અટવીમા શ્રમણ કગતા શ્રાન થયેવા પ્રાણીઓને સુધારસના સરોવર તુલ્ય ધર્મ પૂર્વ પુન્યથી ન પ્રાપ્ત થાય છે સર્વ શ્રવની ઠથા પાળવી એ ઉત્કૃષ્ટ ધર્મ કલ્પો છે પ્રાણીઓને પોતાના પ્રાણ

સિવાય અન્ય કોઈ અધિક પ્રિય નથી જણે એક જીવની રક્ષા કરી તેણે ત્રિજીવનની રક્ષા કરી, અને જણે એક જીવ હણ્યો તેણે ત્રિજીવન હણ્યુ એમ સમજવુ જીવના ચૌદ પ્રકાર છે તે આ પ્રકારે -- સુદ્ધ એક દ્રિય, બાહર એક દ્રિય, બે-ઈદ્રિય, તેષદ્રિય, ચૌર દ્રિય, સજ્ઞી પચે દ્રિય અને અસજ્ઞી પચે દ્રિય એ સાત પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તા મળી જીવના ચૌદ સ્થાનક થાય છે એમ શ્રી જિને શ્વરે કહ્યુ છે એ સર્વની ધર્માત્મા પુરૂષ રક્ષા કરે છે પોતાના અને પરના આત્મામાં જરા પણ તકાવત માનતા નથી 'આત્મવત્ સર્વભૂતેષુ' એ રીતે સર્વને પોતાના આત્માની સમાનજ લેખે છે અન્ય શાસ્ત્રોમા પણ કહ્યુ છે કે —

યત્ર જીવ શિવસ્તત્ર, ન મેદઃ શિવજીવયોઃ ॥

ન હિંસ્યાત્સર્વભૂતાનિ, શિવમક્તિસમુત્સુક ॥ ૧ ॥

અર્થઃ—' જ્યા જીવ છે ત્યા શિવ છે, શિવ અને જીવમા ભેદ નથી તે માટે શિવની બકિત માટે ઉત્સુક થયેલાએ સર્વ જીવોની હિંસા કરવી નાહ '

એ રીતે જીવો પર દયા પાળવાથી આત્મા નિર્મળ થાય છે, અને અનુક્રમે તે આત્મા જન્મ, જરા વિગેરેના કલેશથી મુક્ત થઈ અનંત જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર અને વીર્યને ધારણ કરનાર, શુદ્ધ ચિદાનંદમય, સર્વદા કર્મ રહિત થઈ લોકના અગ્રે રહેલા સિદ્ધક્ષેત્રમાં જ્યા સર્વ સિદ્ધભગવતો રહેવા છે એવા સ્થાનકને પ્રાપ્ત થાય છે તે સિદ્ધના જીવોનુ સુખ ઠાટી જીવોઆથી પણ વર્ણન થઈ શકે તેમ નથી સુર અસુર અને મનુષ્ય સખધી જ જ ઉત્તમ પ્રકારના સુખો છે, તે સર્વને એકઠા કરીએ તો પણ તે સુખની તુલના થઈ શકે નહિ, અર્થાત્ તે સર્વ સુખો કરતા મોક્ષનુ સુખ અનંતાનંતયુક્ત અધિક છે જણે અમૃત રસનો આસ્વાદ લીધો છે તેને અન્ય રસ કેમ પ્રિય લાગે ? અર્થાત્ નજ લાગે, તેમ જણે મોક્ષનુ અર્તીદ્રિય સુખ જાણ્યુ છે તેને અન્ય દેવ મનુષ્ય સખધી પૌણ્ડગિક સુખોની સ્પૃહા કેવી રીતે થાય ? સર્વ સિદ્ધાત્માઓ અમૃત હોવાથી પરસ્પર કાંઈ પણ પાંધા રહિતપણે મોક્ષસ્થાનમા રહે છે સિદ્ધના જીવોની ઉત્કૃષ્ટ અવગાહના ત્રણે તેત્રીશ ધનુષ્યથી કમક અધિક છે મધ્યમ અવગાહના ત્રણ હાથમા કાંઈક ઉણી છે અને જધન્ય અવગાહના એક હાથ ને અષ્ટાગુળ પ્રમાણ છે

જેમ અમૃતના એક બિંદુમાત્રથી તીવ્ર વિષનો વ્યાધિ નાશ પામે છે,

તેમ સિદ્ધભગવન્તાના ધ્યાનથી જીવોના કુહૃત્યોની પરપરાનો નાશ થાય છે, અને ત્રણે જગતને પૂજ્ય એવા ઉત્કૃષ્ટ પદની તત્કાળ પામે છે ”

ઇત્યાદિ ગુરૂની દેશના શ્રવણ કરીને મત્રીશ્વર બોલ્યો—‘ હે પ્રભો ! સિદ્ધની ભક્તિવડે સ સારનો નાશ કરનાર એવા શ્રાવકનાં મત મને આપો । ગુરૂએ યોગ્ય જાણી તેને મત ઉચ્ચરાખ્યા તે ઉચ્ચરાં વર્ષ ગુરૂને વદના કરી મત્રીશ્વર રાજ્ય સંપદી કાર્ય પૂર્ણ કરી પોતાના નગરમા આંગ્યો રાજને પ્રણામ કરી યોગ્ય સ્થાનકે બેઠો, એટલે નૃપતિએ પૂછ્યું ‘ હે મત્રી ! તમેએ ચ પાપુરીમા જે કાર્ય અચરિત્ત જોયું હોય તે કહો ।’

ત્યાજે મત્રીએ કહ્યું—‘ હે નૃપતિ ! તે નગરીમાં પુગ્ગનોના મદિરા દેવ જીવન સમાન અતિશય મનોહર, જેતાં દ્રષ્ટિ વૃત્તિ પામે નહિ એવા છે સ્થળે સ્થળે દાતા અને ભોક્તાઓના નિવાસ છે વળી તે નગરીની મધ્યમા ત્રણ જગતને આલેહાદ ઉપજાને એવો, અદ્વિત શોભાયમાન શ્રી વાસુપૂજ્ય-સ્વામીનો ત્રૈલોક્યસુદર નામે પ્રાસાદ છે તે પ્રાસાદમા સર્વના નેત્રને મોહ ઉત્પન્ન કરે એવી દિવ્ય આભગણ્યોથી વિભૂષિત વાસુપૂજ્યસ્વામીની મણિમય પ્રતિમા છે જે મારા પુત્ર્યોદયથી તે જિનેશ્વરની પ્રતિમાના દર્શન કરી મારા નેત્ર સંકળ કર્યાં ખાવસહિત ભક્તિવડે નમસ્કાર કરી પાછો વળ્યો ત્યાં શ્રી ધર્મધોષ મુનિરાજ મળ્યા તેમના શ્રવણક્રમણને નમસ્કાર કરી હું બેઠો ગુરૂએ ઉપકારમય દ્રષ્ટિથી સિદ્ધનું સ્વરૂપ કહી ખતાવ્યું જે પણ તેજ પ્રમાણે અંગીકાર કર્યું ’ આ પ્રમાણે મત્રીના મુખથી વાત સાંભળી રાજ હર્ષથી દહમમા વિચારવા લાગ્યો કે—‘ અહો ! તે પરમ ઉપકારી મુનિરાજ ક્યારે અહીં પધારે કે તેમના દર્શન કરી હું મનના મનોરથ પૂર્ણ વડે ’ એવામા ધર્મધોષ મુનીશ્વર ધણા સાધુઓના પગિવાગ સહિત ઉપવનમા આવી સમવસર્યાં રાજ તેમનું આગમન જાણી અતિશય હર્ષવત યજ મત્રી સહિત ગુરૂને વાદવા ચાલ્યો ત્યાં જઈ વિધિસહિત ગુરૂને વદના કરી યથોચિત સ્થાને બેઠો, એટલે ગુરૂમહારાજ સિદ્ધસ્વરૂપ પ્રકાશવા લાગ્યા.

‘ હે ભગ્યજનો ! ધર્મના બે પ્રકાર છે એક શ્રમણ ધર્મ અને બીજો શ્રાવક ધર્મ તે ધર્મને સમ્યક્ત્વ સહિત આચરવાથી સિદ્ધપદ પ્રાપ્ત થાય છે ’ ઇત્યાદિ ગુરૂમહારાજની દેશના સાંભળી નૃપતિ બોલ્યો—‘ હે કરુણાસચ્ચદ્ર ! જે દ્રષ્ટિને અગોચર છે, જેની ઉપરેખા કે કાયા અગોચર છે એવા સિદ્ધ

પરમાત્માની સેવા લક્ષિત ઠેના પ્રકારે કરવી : તે આપ કૃપા કરી અમોને જણાવો ' ગુરુમહારાજ બોલ્યા— ' હે રાજન્ ! સિદ્ધિસ્થાનમા રહેલા નિરજન, નિરાકાર, નિ ક્ષયાથી, જિતદેહ, શુક્લત્મા, સિદ્ધસ્વરૂપનુ લયલીનપણે ધ્યાન કરે અને તેમની મૂર્તિની દ્રવ્ય ભાવથી પૂજા કરે તે પ્રાણી અનુક્રમે ધાતી કર્મનો ક્ષય કરી અનતાનત સુખવાળી ત્રિજગત્તાથની સ પદને પ્રાપ્ત થાય છે ' આ પ્રમાણે સ્વરૂપ સાલણી રાજ વિચારવા લાગ્યો ' અહો ! ધન્ય છે તે પુરુષોને કે જે ભવભ્રમણ ટાળનાર જિનધર્મ આરાધે છે હુ પણ તેજ ધર્મને અગીકાર કરૂ ' આવુ વિચારી ગુરુપાસે સિદ્ધપદ આરાધવાનુ વ્રત અગીકાર કરી પોતાને ઘેર આવ્યો પછી નિરતર બહુમાનપૂર્વક સ્થિર ચિત્તથી " નમો સિદ્ધાણુ " એ પદવી સિદ્ધ પરમાત્માનુ ધ્યાન કરતો મત્રીસહિત સમેતશિખરે, શત્રુજય વિગેરે સિદ્ધના પવિત્ર સ્વાનંદોની યાત્રા કરી પોતાના આત્માને નિર્મળ કરવા લાગ્યો અનુક્રમે નિર્મળ ધ્યાનથી સિદ્ધપદનુ આરાધન કરતા મોક્ષસુખના નિધાનરૂપ તીર્થ કર નામકર્મ તેણે બાધ્યુ એ રીતે દીર્ઘકાળ પર્યંત રાજઋદ્ધિ અને સિદ્ધપદના આરાધનનુ વ્રત પાળતાં થકા મત્રી સાહત રાજ્યે ગુરુપાસે ચારિત્ર અગીકાર કર્યુ

પછી તે રાજર્ષિ અષ્ટ પ્રવચનમાતાનુ સમ્યક્ પ્રકારે પાલન કરતા, અપ્રમત્તપણે દુઃકર તપ અને ક્રિયા આચરતા કર્મકલેશનો નાશ કરતા થકા અચાર અગનુ અધ્યયન કરા ગુરુમહારાજની આજ્ઞા વધ સમેતશિખરે સિદ્ધમૂર્તિની યાત્રા માટે ચાલ્યા માર્ગમા એવો અભિગ્રહ કર્યો કે ' જ્યાં સુધી સિદ્ધ પરમાત્માની મૂર્તિના દર્શન ન યાય ત્યાં સુધી આહાર ન લેવો ' આવો દ્રઢ અભિગ્રહ જણી ઇન્દ્રમહારાજે તે મુનિરાજની સલામા સ્તુતિ કરી તેમના વચનપર શ્રદ્ધા ન રાખનાર એક અગ્નિકુમાર દેવ તે મુનિની પરીક્ષા માટે ત્યાં આવી અનેક પ્રકારના ક્ષિલ્પ ઉપસર્ગ કરવા લાગ્યો અત્યંત તીવ્ર ક્ષુધા અને પિપાસાની વેદના એવી મૂકી કે સામાન્ય માણસ તો ક્ષણવારમા પ્રાણુ રહિત થઈ જાય આવા પ્રકારની વેદના જે માસ સુધી સહન કરતા કાયા અત્યંત ક્ષાણુ થઈ ગઈ તોપણ સમતા રસના સિન્ધુ સમાન મુનિ જરાપણુ ચળાયમાન થયા નહિ, તેમ તેમને જરાએ શેષ પણ થયો નહિ ત્યારે તે સુર પ્રગટ થઈ અત્યંત હર્ષવત થઈ, વ્યથા સર્વ સહરી લઈ મુનિરાજના ચરણુ પ્રત્યે નમસ્કાર કરી કહેવા લાગ્યો ' હે મહાભાગ્ય ! હે કર્ણસમુદ્ર ! સમતાના સિન્ધુ ! મારે

અપરાધ સર્વ ક્ષમા કરશે. ઈન્દ્ર મહારાજે સભામાં આપના અભિગ્રહની સ્તુતિ કરી તે ઉપર મને શ્રદ્ધા ન થવાથી મેં આ આચરણ કર્યું છે, તે આપ ક્ષમા કરશે. એમ કહી દેવ સ્વર્ગપ્રત્યે આત્યો ગયો. રાજર્ષિ મુનિએ જે મામ સુધી ઉપસર્ગ સહન કરી સમેતગિપ્પર ઉપર જઈ સર્વ સિદ્ધપ્રતિભાઓને વદના કરીને પછી પારપુ કર્યું. અનુક્રમે નિરતિયાગ ચારિત્ર પાળી અતસમયે અણસણ કરી મત્રી તથા રાજર્ષિ બંને અત્યુત વ્દપમા દેવ તથા ત્યાથી ચ્યવી મહાવિદેહમાં તીર્થ કર પદવી પામી સિદ્ધિ પામશે, અને મત્રી પણ ત્યાંથી ચ્યની તેજ નીર્થ કરના ગણધર વધ દેવગજ્ઞાન પામી મોક્ષ પામશે.

આ પ્રમાણે પવિત્ર એવું હસ્તિપાવ રાજતુ ચરિત્ર સાલણી હે ભવ્ય જનો ! હવે પૂર્વક થી સિદ્ધપત્નુ આરાધન કરે.

ત્રીજા પ્રવચનપદ ઉપર

જિનદત્તશેઠ તથા હરિપ્રભાની કથા

વસતક્રતુમાં અત્યંત રમણીય ઉદ્યાનની જેવું શોભતું આ ભરત ક્ષેત્રમાં વસતપુર નામે નગર હતું. તે નગરમાં ધર્મજનોમાં શ્રેષ્ઠ સમકિત ધારી એવો પુણ્યાત્મા જિનદાસ નામે વ્યવહારીઓ વસતો હતો. તેને શીવ-ગુણથી વિભૂષિત પતિવ્રતા જિનદાસી નામે પ્રિયા હતી, અને અદ્ભૂત ઉપથી શોભતો, વિનયા, વિવેકી અને યુવાન જિનદત્ત નામે પુત્ર હતો. તેને ચદ્રાતપ નામના વિદ્યાધરના સ્વામી સાથે મૈત્રી હતી. વિદ્યાધરે જિનદત્તને બહુરૂપિણી નામના વિદ્યા આપી હતી.

એક દિવસે તે બંને મિત્રો ક્રીડા કરવા ઉદ્યાનમાં ગયા, ત્યાં મનોહર નાટ્ય કરાવી આનંદમાં બેઠા હતા, તેનામાં એક પુરૂષ હાથમાં ચિત્રપટ લઈ જિનદત્ત પાસે આવી તે ચિત્રપટ તેને આપી પ્રણામ કરી એક બાબુએ ઉભો રહ્યો જિનદત્ત તે ચિત્ર બેઠું પ્રદક્ષિત વદને કહેવા લાગ્યો—'હે ચિત્રકાર ! કિન્નરીના રૂપનો પણ પરાભવ કરે એવી, જેના ચિત્રપટને બેભામત્રયી પણ ચિત્તને મોહ વાય છે એવી આ કોણ કુલિન યૌવના છે ?'

ચિત્રકાર — 'હે ભાગ્યશાળી ! જેની પરોપકારમાંજ અહર્નિશ વૃત્ત છે એવો કુબેર સમાન વનનન્ત ચ પાનગરીમાં ધનાવહ નામે શ્રેષ્ઠી વસે છે

તેના ધરની સર્વ સપ્તિમા સારરૂપ વસ્તુ બે છે એક બહુ મૃત્યવાળા મુક્તા કૃળનો એકાવળી હાર, અને બીજી રૂપ અને ગુણમા સર્વોત્તમ, કુળના આભુ પણ રૂપ હારપ્રભા નામે કન્યા છે તેના રૂપ, ગુણ અને લાવણ્યતુ હુ શુ વર્ણન કર ? સાક્ષાત્ રતિ અને સરસ્વતી સમાન, ચ દ્રવદની, મૃગસમાન લોચનવાળી, હરિતની જમ મલપતી ગતિથી ગમન કરતી, ભરયૌવનથી મત્ત થયેલી, દેનાગનાના રૂપને પણ પરાભવ કરે એવી તે છે એ કન્યાનુ આ ચિત્ર છે મે તે દેવકૃપાથી મારી આશ્ચર્યકાર્યે ચિત્રયું છે ।

ચિત્રકાગ્ના મુખથી આ પ્રમાણે હકીકત સાબળી જિનદત્તે એક લક્ષ દ્રવ્યના મૃત્યવાળો મણિરત્ન નિહિત ક દોરો પ્રસન્ન થઈ ચિત્રકારને તે ચિત્રના મૃત્ય બદલે આપી ચિત્ર ખરીદ્યું ચિત્રની સુદૃગ્તા જ્ઞેષ દિગ્મુઠ થયેલો જિનદત્ત ઘેર આંચો, પરન્તુ તે સુદરીના ચિત્રપર મોહ પામેલું ચિત્ર કોઈ પણ વ્યાપારમા સ્થિત ન થયું ખાલુ, પીલુ, સુલુ, ખેસલુ, હગ્લુ કરલુ, સર્વને નલાજલિ આપી તેનું ચિત્રપર નેત્રયુગળને સ્થિર કરીને રહેવા લાગ્યો આ વાતની તેના પત્ના ધનાવહને ખબર પડી, એટલે તે આવી તેને કહેવા લાગ્યો— ‘ બેટા ! કોઈ ધૂર્તજનની કપટજગથી મુગ્ધ થઈ એક લાખ દ્રવ્યનું પાણી કરી કામધ ધારી મુક્ત કરનાર એવું ચિત્ર તે શામાટે લીલું ? દ્રવ્યોપાર્જનમાં કેવો કેવો પરિશ્રમ યાય છે તેની તને કયાથી ખબર હોય ? અનેક પ્રકારના સકટા વેઠી મેળવેલા દ્રવ્યનો જો આવી રીતે વ્યય કરવામાં આવશે તો આપણે અરુપ અમયમા દરિદ્રી વઈ જઈશું પણ વિનાશ્રમે મળેલા પિતાના દ્રવ્યથી સુખ માનનાર તને તેનું કયાવી ભાન હોય ? ’ આ પ્રમાણે ઉપાલમ્બ આપી શેઠ પોતાને કામે ચાલ્યા ગયા

ઉપર મુજબ પિતાના શત્ય સમાન વચનો સાબળી જિનદત્ત ચમક્યો, અને હૃદયમા નિચારવા લાગ્યો ‘ અહો ! પિતાને મારાથી દ્રવ્ય ઉપર વધારે પ્રીતિ છે ’ આ વિચારે જિનદત્તનું હૃદય પિંગળાવી નાખ્યું ને આખમાંથી જળપ્રવાહ વહેવા લાગ્યો કાણુવાગ આજ સ્થિતિમા રહી કૃગી વિચાર કરવા લાગ્યો “ અરે ! પણ એમા પિતાનો ગો દોષ ? આખું જગતજ સ્વાર્થ-પરાયણ છે માતા પણ જો પુત્ર કમાતો હોય તોજ પ્રીતિ ધરે છે સ્ત્રી પણ જો પતિ વિવિધ પ્રકારના આભૂષણો લાવી આપે તોજ પ્રેમ ધરે છે મિત્રો

પણ પોતાનો સ્વાર્થ નથી સરતો તો તેને તજી દે છે, અને રાજ પણ ધનવા
નનુજ સન્માન કરે છે વળી કહ્યું છે કે—

માઇક આજે ધરે ઠણુ આણુકે ત્યો ત્યો ઠહે મેંગ પૂત ઠમાઉ,
ઝેણ મળ ધીંકે કામ જો આન તો દોમ્ત હમારો ઠહે ભૈં સાઉ,
નાગીઠા જો કણુ ઘાટ ઘડાવૈ તો નાગી ઠહે મેંગ નાહ ખટાઉ,
સ્વારથેંગો મળ નેહ જમા વિણુસ્વારથ જાણીકૈ જં હું વટાઉ ૧

ખરે સ્વારથનોજ સ્નેહ છે જ્યા સુની સ્વાથ હોય ત્યા સુધીજ અન્યો
અન્ય સ્નેહની લાગણી હોય છે જો આમ છે તો એમા પિતાનો શુ દોષ ?
પરંતુ જ્યો દુતનિનાનો ક સાર, તો સ્નેહવિનાનો સ સાર છે પિતાને
મારા કગ્તા ધન અધિક પ્રિય છે, તો માટે અત્યાગ્રથી પિતાના દ્રવ્યની
એક ઠોડાં પણ હગમ છે વિદેશે જઈ પુષ્કળ દ્રવ્ય મેળવી પછીજ પિતાના
ગૃહમા પ્રવેશ કરોગ ” આવો દ્રઢ સકલ્પ કરી તેજ દિવસે રાત્રીના મધ્ય
સમયે અર્ધ ઠોઠ નિદ્રાધીન થઈ ગયેલ છે, સર્ન ગ્યજો શાંતિતુ સામ્રાજ્ય
પ્રસરી રહ્યું છે, માત્ર ઠોઠ ઠોઠ સમયે તમરાનો તીણો અવાજ કુંદ્રિયને
અથડાઇ શાંતિમા સહજ ભગ કરે છે, તેવા સમયે જિનદત્તા ઠોઠને પણ જણા-
વ્યા વિના એજલોજ નગર ખહાર નીકળી ચાલવા વાગ્યો અનુક્રમે ચાલતા
ચાલતા ચ પાપુરીમા ધનાવહ સાર્થવાહને ધેર જઈ પહોચ્યો સાર્થવાહે રાત્રીએ
સ્વપ્નમા કપવૃક્ષ જોયેલુ, તે ઉપરથી આવેલા નવિન અતિથિને જોતાજ
અત્યંત હર્ષપૂર્વક બહુમાન કરી આસન આપ્યું કહ્યું છે કે —

સજન આઘ્યા પ્રાહુણા, આપે ચાર રતન,

પાણી વાણી બેસણુ, આદરમેંતી અન્ન ॥ ૧ ॥

ખરે, ભાગ્યશાળી પુરુષ જ્યા જ્યાં બય ત્યા ત્યા આદર સત્કાર પામેજ
કહ્યું છે કે—

પાન પદારથ સુગુણ નર, વણતોલ્યાર વેચાય,

જિમ જિમ ચપે મુંચહી, ત્યુ ત્યુ મૂલ મોંઘેરા થાય ॥ ૧ ॥

વળી પણ કહ્યું છે કે —

ગુણા સર્વેત્ર પુજ્યન્તે, કિમાટોર્પે પ્રયોજન ॥

વિક્રિયન્તે ન ઘટામિ ગાંધ ચીરવિવ્રજિતા ॥ ૧ ॥

અર્થ:—સર્વ સ્વળે ગુણોગ પૃબ્ય છે, આકળરોથી ઘુ પ્રયોગન છે ?
(કઇ) દૂધ વિનાની ગાયો ટોકરીઓ (ખાધના) વડે વેચાતી નથી

ગુણી જન જ્યા અય ત્યા તે પોતાના ગુણોથી સામાના દ્વદ્યને આકળ પંણ કરી તેને અત્યન્ત પ્રિય વર્થ પડે છે. જિનદત્તે પણ પોતાના ગુણોથી સાર્થવાહના આખા કુટુંબને આર્હત્ ધર્મનો ઉપદેગ કરી ધર્મપગ પ્રીતિવત કરી પોતાને વિષે અનુરાગનાણુ કર્યુ આ રીતે કેટલાએક દિવસો નિર્ગમન થયા પછી સાર્થવાહ જિનદત્તાના ગુણોથી આકર્ષાઈ તેને પૂછવા લાગ્યો—'હે મહાભાગ્ય ! તમે અર્હા કેટલાએક દિવસો થયા આવ્યા છો છતાં અમે સર્વ તમારા ગામ, નામ અને કુળથી અજ્ઞાત છીએ, તેથી તે તેમજ આપ શા પ્રયોગને દેશાટન કરો ઠા ? તે એ આપને પ્રકાશ કરવામા કાઈ પણ ખાધા ન હોય તો અમેને જણાવી આભાર કરશો '

જિનદત્ત—'શ્રેષ્ઠીવર્થ ! મને તે કહેવામા કઈ પણ ખાધક નથી ' એટલુ કહી પોતાનુ સર્વ વૃત્તાત કહી સભળાવ્યુ સાર્થવાહ તેનુ વૃત્તાત સામળી દ્વદ્યમા પ્રસન્ન વર્થ વિચાર કરના લાગ્યો—'ખરે આ ઉત્તમ કુળોત્પન્ન તેમજ ગુણોનો નિધિ છે, તેથી મારી પુત્રી હારપ્રભાને યોગ્યજ છે ' આવુ વિચારી ધણુ ઉત્સવપૂર્વક જિનદત્ત સાયે પોતાની પુત્રીનુ લગ્ન કરી પુષ્કળ દ્રવ્ય કન્યાદાનમા, આપી જમાતા (જમાઈ) ને પ્રસન્ન કર્યો 'ખરે પુન્ય ગાળી પુકથ જ્યા અય ત્યા સુખાજ થાય છે ' કહ્યુ છે કે—

સર્વત્ર વાયમાઃ કૃષ્ણાઃ, સર્વત્ર હરિતાઃ શુક્રાઃ ॥

સર્વત્ર દુઃખીના દુઃખ, સર્વત્ર સુખીના સુખ ॥ ૧ ॥

અર્થ —'(જમ) કાગડાઓ સર્વ સ્થળે કાળા અને પોપટા સર્વસ્થળે નીલાજ હોય છે, (તેમ) સુખીઓને સર્વ સ્થળે સુખ અને દુખીઓને સર્વ સ્થળે દુખજ હોય છે' આ રીતે જિનદત્ત પૂર્વ પુન્યના પસાયથા સુખનો અનુભવ કરતો હતો સ્વસુર પક્ષના આગ્રહથી કેટલાએક દિવસો રોકાયા પછી સર્વની રજલઇ પોતાના નગર તરફ જવાને તૈયાજ થયો, એટલે શેઠે દાયજમા પોતાનો અમૂદ્ય એકાવલી હાર, તેમજ ળીજ ધણી લક્ષ્મી આપી સાયે નોકરો તેમજ રથ પાલખી વિગેરે અર્પણ કરી હર્ષપૂર્વક વિદાય કર્યા

અનેક નોકર આકરોના પરિવાર સહિત પોતાના નગર તરફ આવતા

માર્ગમા એક સરોવર આગળ પહાવ નાખી સર્વ કાંઈ વિશ્રાંતિ લેવા બેઠા ત્યાંથી જગ દૂર વૃક્ષોના કુળમા એક વિદ્યાધર મુનિને કાયોત્સર્ગમા સ્થિર જોઈ સ્ત્રી પુરૂષ બન્ને જણુ તે આગળુમુનિ પામે આવી વિનયપૂર્વક વદના કરા તેમની સામે બેઠા, એટલે મુનિએ કાયોત્સર્ગ પારી ધર્મલાભ કહ્યો અને તેમને શોભ્ય જાણી અમૃતની ધારા મમાન મિષ્ટ ધર્મદેશના આપવા માડી

“ અહો ભગ્ય જનો ! આ અનાદિ અને દુ ખર્થી ભરપૂર એવા સ સા-
રસિન્દુમા કુખતા પ્રાણીને ધર્મસિવાય કાંઈ પણ આવ બન નથી ધર્મથી સર્વ
પ્રકારના સુખ, વૈભવ અને ઐશ્વર્ય પ્રાપ્ત થાય છે વળી ઉત્તમ કુળમા જન્મ
તે પણ ધર્મથીજ પામી શકાય છે, અને અનત આન દમય એવા મોક્ષને પણ
ધર્મથીજ મેળવી શકાય છે સર્વ પ્રાણી ઉપર અનુકરમા ગમ્પરી એ એક
પ્રકારે ધર્મ છે, જ્ઞાન અને ક્રિયાવડે બે પ્રકારે, જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્રથી
ત્રણ પ્રકારે, દાન શિયવ તપ અને ભાવનાથી ચાર પ્રકારે, પચ મહાવ્રતરૂપ
પાચ પ્રકારે, ષડ્ આવશ્યકરૂપ છ પકારે, સંપનયયુક્ત સાત પ્રકારે, અષ્ટ વ્રન
અનરૂપ આઠ પ્રકારે, નન તત્તરૂપ નન પ્રકારે અને ક્ષમાદિ દશવિધ યતિધર્મરૂપ
દશ પ્રકારે, એમ બિન્ન બિન્ન ધર્મના પ્રકાર કહ્યા છે તેનુ આરાધન
કરવાથી પ્રાણી સુરનરમ બધી અનેક પ્રકારના સુખનો અનુભવ કરી પ્રાન્તે
સર્વ કર્મખરહિત ધર્મ નિર જન નિરાકાર બની પરમાન દને પ્રાપ્ત થાય છે ”

આ પ્રમાણે મુનિની દેશના શ્રવણુ કરી ભાવથી વિનયપૂર્વક પ્રણામ
કરી જિનદત્ત બોલ્યો— ‘ હે ભગવત ! આવો ઉત્તમ પ્રકારનો વમ કાણુ પ્રરૂપ્યો
છે ? તે કૃપા કરી કહેશો ’

મુનિ બોલ્યા, ‘ હે મહાભાગ્ય ! તે ધર્મ પ્રાણીમાનના નિંકારણ
બ વુ પરમર્ષિ શ્રી જિનેન્દર પ્રરૂપ્યો છે ’

જિનદત્ત— ‘ હે ભગવન ! તેના ઉત્કૃષ્ટ પદનો લાભ કેવા પુન્યના
ઉદયથી પ્રાપ્ત કરી શકાય ? ’

મુનિ— હે સોભાગી ! ત્રૈલોક્યન ધ તીર્થકર પદની પ્રાપ્તિના હેતુરૂપ
અરિહ તાદિઠ વીશત્યાનકનુ નિજશકત્યનુસાર આરાધન કરવુ તે છે, તેમા
પણુ ત્રીણુ પદ જે શ્રી સઘની લલિત ભાવપૂર્વક કરી તે આગિ ઉત્તમ છે,
જે માટે કહ્યુ છે કે—

ગુણાનામિહ સર્વેષા, રત્નાનામિવ રોહણ ।

શ્રીમાન્ શ્રમણસઘો, આઘારઃ પરમો ભુવિ ॥ ૧ ॥

અર્થ —જન્મ આ પૃથ્વીને વિષે સઘળા રત્નોના આધારસ્થાનરૂપ શેહણાચળ છે, તેમ સર્વે ગુણોના આધારરૂપ આ શ્રીમાન્ શ્રમણ સઘ છે

વળી જને તીર્થ કર ભગવન પણ ધર્મોપદેશ સમયે “ નમો તિથ્યસ ” કહીને નમસ્કાર કરે છે એવા શ્રીસ ધની ભકિત તે પરમપદના હેતુરૂપ છે, તે સ ધની ભકિત કરનાર વિશાખ નામના શ્રેષ્ઠીને તેજ ભગમા કોઈ સમ્યગદષ્ટિ દેવે ચિન્તામણિ રત્ન પ્રસન્ન થઇને આખ્યુ હતુ તેનડે તે શ્રેષ્ઠીએ શ્રીસ ધની અતિશય ગૌરવપૂર્વક ભકિત કરી અને સમ્યક્ત્વને શુદ્ધ કરીને તીર્થ કર પદ પ્રાપ્ત કર્યુ, તે માટે હે સાભાગી ! સર્વ ક્વેશોને છેદવાને કુઠાર (ઠાઠાડા) સમાન શ્રીસ ધની ઉલ્લાસપૂર્વક અસત ભાવથી ભકિત કરે ”

આ ગીતે શ્રી સ ધની ભકિતનુ માહાત્મ્ય શ્રવણ કરી ભાગ્યી ઉદલાસપૂર્વક તૃતીય પદના આરાધનનો નિયમ શુદ્ધ પાસે અગીકાર કરીને તેણે પુનઃ વિનય પૂર્વક વદના કરી પછી એપણીય ભકતપાનનડે મુનિને પ્રતિલાભી પરિવાર સહિત પોતાને નગરે આવ્યો સ્વજન સખ વીચો તેની અત્યંત ઋદ્ધિ જોઈ હર્ષપૂર્વક ભેટ્યા ત્યારપછી નિરંતર ભાવથી હર્ષપૂર્વક તપસ્વી, ગ્લાન, વૃદ્ધ વિગેરે સુપાત્રને પ્રાસુક વસ્ત્ર, પાત્ર, આહાર, ઔષધ અને લૈખન્ય આપી પોતાને ધન્ય માનના લાગ્યો, તેમજ નિરંતર જિનેશ્વરને પ્રણામ કરી ભવનો નાશ કરનાર શુદ્ધેશના શ્રવણ કરી સમ્યક્ત્વમા નિશ્ચળ ચિત્તવાળો થઇ મોક્ષરૂપી મહેવની નિસંગ્થી સમાન અતુર્વિવ સ ધની યયાગકિત ભકિત કરવા લાગ્યો કહ્યુ એકે ‘ શ્રીસ ધનુ વાત્સ ય કરી પોતાનુ દ્રવ્ય સત્પાત્રને વિષે જણે વાપર્યુ છે, તેણે સર્વ ઐહિક સ પરિચોથી પોતાનુ ગૃહ ભગ્પૂર કર્યુ છે, અને જે કુપાત્રને વિષે પોતાના દ્રવ્યનો વ્યય કરે છે તે જન્મ રાગી જનને કુપદ્ય આપનાથી પરિણામે દુખનુ જ કારણ થાય છે, તેમ કુપાત્રને વિષે ખર્ચેલુ દ્રવ્ય કષ્ટના હેતુભૂતજ થાય છે ’ તદનંતર કટલાએક દિવસો વિત્યાબાદ પોતાના સાસરા તરફથી મળેલો બહુ મૂલ્યવાલો રત્નાવથી હાર તે નગરના નપતિને ભેટ જ્યો તે જોઇ નરેદ્રે અતિશય પ્રસન્ન થઇ બહુમાનપૂર્વક જિનદત્તને તેડાની રાજસભાની મધ્યમા હર્ષપૂર્વક નગરગેઠની પદવી

આપી આથી નગરમા તેનુ ધણુજ માન વધ્યુ, તેમજ દેશ પરદેશમા પણ શ્રી સધની ભક્તિના પ્રભાવથી તેનો યશ બહુ વિસ્તારને પામ્યો.

એકદા દેવલોકનેવિષે દેવસભામા ઇદ્રમહારાજે જિનદત્તની પ્રશ્ન સા કરી કહ્યુ કે— ' અહો મનુષ્યોમા શ્રેષ્ઠ, નિરભિમાની, કદાચદરહિત, શ્રી સધની શક્ત્યનુસારે ભક્તિ કરનાર જિનદત્ત શ્રેષ્ઠાને ધન્ય છે, કેમકે વર્તમાન સમયે તેના સમાન અન્ય કોઈ પણ નથી ' આ પ્રમાણે ઇદ્રમહારાજનુ વચન શ્રવણુ કરી તે ઉપર શકા વાતી ગ્નશેષ્વર નામનો દેવ જિનદત્તની પરીક્ષા કરવા માટે કપટશ્રાવક થઇ યતનાપૂર્વક આવતો શ્રેષ્ઠીના મદિરે આવ્યો તેને જોઇ જિનદત્તે ઉભા થઈ સામા નર્થ પ્રણામ કરીને કહ્યુ— ' અહો ! મહાભાગ્ય ! પધારો, હુ આજે આપના દર્શનથી પવિત્ર થયો છુ મારો આજનો દિવસ ધન્ય છે કે આપ સમાન સ્વર્ભર્મી બધુના પવિત્ર દર્શન થયા ' આ પ્રમાણે તેનો આદરસ કારે કરી સુદર આવન આપી કહ્યુ— ' હે પુન્યશાળી અને શુ આજ્ઞા છે ? '

કપટશ્રાવક— ' હે શ્રેષ્ઠી ! મે તમારી અનેક જનોના મુખેથી પ્રશ્ન સા શ્રવણ કરી છે કે ક પવૃક્ષ સમાન જિનદત્ત શ્રેષ્ઠી કોઈ પણ સ્વધર્મીની કોઈપણ પ્રકારની પ્રાર્થના ભગ ન કરતા તેને તેની ઇચ્છિત વસ્તુ સ્વપ્ન પણ સંકોચ વિના અર્પણુ કરે છે, તેથી હુ મારી સ્ત્રીના આગ્રહથી તેમજ તેની ઉપરના અત્યંત ગાઠ પ્રેમને વધને તમાગી પાસે એકાવની કારની યાચના કરવા આવ્યો છુ જો હુ તે હાગ વિના ઘેર જગ્ગ નો મારી સ્ત્રી પોતાની ઇચ્છિત વસ્તુ નહિ મળવાથી પોતાનો પ્રાણ ત્યાગ કરશે, અને તે સ્ત્રી અને મારા પ્રાણ કરતા પણ અધિક પ્રિય છે, તેથી તેના વિના હુ પણ ક્ષણવાર જીવી શકુ તેમ નથી, માટે હે કૃપાસિધુ ! યોગ્યાયોગ્યનો વિચાર કર્યાવિના મારી પ્રાર્થનાનો ભગ ન કરતા અને તે એકાવળી હાગ આપશે એની આગા છે '

આ પ્રમાણે તેના કરુણામય વચન શ્રવણુ કરી જિનદત્ત બોલ્યો— ' હે સ્વામી ! આ મનં દ્રવ્ય સ્વધર્મીઓને માટેજ છે, હુ તો માત્ર તનો વ્યય કરનારજ છુ ' એમ કહી તરતજ અત્યંત મુન્યનાન એકાવળી હાર કાઢી તેને અર્પણ કર્યો તેની આવી ઉદારતા જોઇ દેવ પ્રસન્ન થઇ પ્રત્યક્ષ પ્રગટ થઇ તેના શિરે પુષ્પવૃષ્ટિ કરી તેની સ્તવના કરવા લાગ્યો ' અહો શ્રેષ્ઠી ! તને ધન્ય છે, તે શ્રાવકપણુ યથાર્થ રીતે દીપાવ્યુ છે, વળી પ્રવચનની અને

શ્રીસધની ભક્તિ કરી જિનશાસનની પ્રભાવના કરી તે તાર કુળ દીપાવ્યુ છે ' આ પ્રમાણે સ્તવના કરી ચિન્તામણિ રત્ન આપી દેવ પોતાને ભુવને ગયો ચિન્તામણિ રત્નના પ્રભાવથી જિનદત્ત સૌ સધના વાંચિછત પૂર્ણ કરવા લાગ્યો અનુક્રમે ચાર જ્ઞાનને ધારણ કરનાર રત્નપ્રભ ગુરૂ પાસે પોતાની ભવ-સ્થિતિ પૂછી એટલે જ્ઞાની ગુરૂ કહેવા લાગ્યા, ' હે દેવાનુપ્રિય ' તુ અર્હિથી કાળધર્મ પામી પહેલા ઐવેયકમાં દેવપણે ઉત્પન્ન વઈશ, ત્યાથી સ્યવી મહા-વિદેહ ક્ષેત્રમા તીર્થ કર પદ પ્રાપ્ત કરી મુક્તિમા જઇશ ' આ પ્રમાણે ગુરૂના વચન વ્રવણ કરી અત્યંત હર્ષવત યજ સાત ક્ષેત્રમા પુષ્કળ દ્રવ્ય ખર્ચી હુભ ભાવનાપૂર્વક પોતાની સ્ત્રી અને બીજા ઘણા ઐઘીઓ સાથે ગુરૂમહારાજ પાસે ચારિત્ર અગીકાર કર્યું મુનિપણામા પણ ઉદ્ધાસપૂર્વક પ્રવચનની ભક્તિ કરતો અને મુનિઓને એપલીય ભક્તપાન લાવી આપી યયાગકિન વૈયાવૃત્ય કરતો તે અનુક્રમે નિરતિચાર ચાગ્રિ પાળા જાળધર્મ પામી પ્રથમ ઐવેયકને વિષે મહાન ઋદ્ધિવાળો દેવ થયો, ત્યાથી આયુ પૂર્ણ થયે સ્યવી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમા લાવી તીર્થકર યજ મોક્ષપદ પામશે હારપ્રભા પણ તેજ તીર્થ કરના ગણુવગ યજ અનંત અવ્યાબાધ એવા અક્ષય સુખને પ્રાપ્ત કરશે

ચોથા આચાર્ય પદની ભક્તિ ઉપર પુરુષોત્તમ રાજની કથા

આ ભરતક્ષેત્રને વિષે પદ્માવતી નામે નગરી છે, ત્યા ઇંદ્રસમાન એશ્વર્યવાળો પુરુષોત્તમ નામે રાજા નિષ્કટકપણે પ્રજાનુ પાલન કરતો સુખપૂર્વક રાજ્ય કરતો હતો તેને એક જુદ્ધિનો બહાર, તત્વાતરનો જાણુ, સમ્યક્ત્વયુક્ત શ્રાદ્ધ ગુણોથી વિભૂષિત, આર્હતધર્મને વિષે અત્યંત નિશ્ચળ રાગયુક્ત સુમતિ નામે મત્રો હતો એક દિવસે રાજા સર્વ સામન્ત, શેઠ અને મત્રી સહિત સભામા હર્ષપૂર્વક બેઠો હતો તેનામા ઋક કપટના ગૃહરૂપ, ઇન્દ્રજાળથી ભરપૂર વિદ્યાવાળો રૌદ્ર નામનો એક કપાલી યોગી નૃપતિને આશીષ આપતો સભામા આવીને બેઠો નૃપતિએ તેને બહુમાનપૂર્વક કુશળક્ષેમ પૂછીને આગમનનુ પ્રયોજન પૂછ્યુ, એટલે યોગી બોલ્યો— હે

નરેન્દ્ર ' તારા પ્રતાપથી તારી ચર્ના પ્રજા કુશળ હોમ વર્તે છે, તો પછી મારી જેવા યોગીની કુશળતાનું તો પ્રછુડું ન શુ ૨ અર્થાત્ મને નિરન્તર કુશળતાજ વર્તે છે પરન્તુ આજ ઇ મામ થયા હુ એક વિદ્યા માધુ છુ, પણ તે સત્વનત ઉત્તરસાધક વિના સિદ્ધ થતી નથી તો હે પુરૂષોમા ઉત્તમ અને પુરો પકારો એવા પુરૂષોત્તમ નરેન્દ્ર ' મારાપર અનુગ્રહ કરી મારે ઉત્તરસાધક થઇ, વિદ્યા સિદ્ધ કરવામા સહાયભૂત થઇ મારે શ્રમ સકળ કર એવી મારી પ્રાર્થના છે '

યોગીની હકીકત શ્રવણ કરી રાજાએ કહ્યું—“ યોગીન્દ્ર ' હુ પુશીથી તમારો ઉત્તરસાધક યદ્યપ, તે વિષે જન્મ પણ રાકા ન ધરશો તમે બીજી હોમની સામગ્રી તૈયાર કરા, હુ તમારી સાથે આવુ છુ ” રાજાના આ પ્રમાણે ના વચન શ્રવણ કરી સમ્યક્તવનુ ૨૨૩૫ જેણે યથાર્થ જાણ્યુ છે એવો મત્રી જો યો—“હે નરેન્દ્ર ' વીતરાગકથિત ધર્મને જાણનારાએ મિથ્યાત્વીનો પરિચય કવો યોગ્ય નથી, કેમકે શકા, કાક્ષા, વિતિગિરિષ્ટા, પાપ્પ ડીની પ્રશસા અને તેનો સસ્તવ એ સમકિતના પાપ અતિચાર છે, તેથી સમકિત મક્લિન થાય છે, અને વખને તેથી બ્રહ્મ પણ વવાનો સભવ છે માટે જિનેશ્વરોએ એ પાપ અતિચારનો ત્યાગ કરવાનુ કહ્યુ છે ' ”

રાજા—‘મત્રીશ્વર ' તમારૂ કહેવુ સત્ય છે, પરન્તુ આ કાણુલગુરુ દેહધો જે પ્રાઇનો પણ ઉપકાર નથી થયો તો જીવિતવ્ય શા કામનુ છે કેમકે આખરે તો દેહને બાળા ભરમીભૂતજ કવવામા આવે છે મારૂ ગમે તે થાઓ, મને તેની કંઈ પણ ચિન્તા નથી, મારાવડે તે બિચારાનુ કાર્ય સિદ્ધ થશે એજ મહા આનંદનુ કારણ છે ' ”

આ પ્રમાણે મત્રીએ નિષેધ્યા છતા પણ યોગીની સાથે હાથમા ખડગ અદ્દણુ કરીને રાજા સૂર્યાસ્ત થયા પછા બચ કર અરહ્યમા યોગીના ત્યાગક આવી પહોરથો એટલે યોગીએ કહ્યું—‘નૃપતિ ' હવે એક મનુષ્યના શખને લાવી આપ, એટલે હુ જાપ શડ કડ ' તરતજ રાજા રમશાનભૂમિ તરફ રવાના થયો માર્ગમા આગે દિશાએ અવલોકન કરતો ચા-યો જાય છે એવામા એક વૃક્ષની શાખાએ કાઇ એક યોગીનુ શખ લટકતુ જેયુ તેને જોઇ રાજાએ તરવારથી ગળતુ છેલુ છના રબજુ છેદાયુ નહિ ને શખ નીચે પડયુ નહિ ફરી ફરીને ત્રણ નખત તરવારથી ઉઠવા છતા શખ નજ પડયુ, એટલે

સાહસિક શિરોમણિ રાજ્યે વૃક્ષની ઉપર ચઢી દોરડાનો બધ ઠોડી શબ્દ નીચે ઉતાર્યું એટલે રાજની કુળદેવી પ્રત્યક્ષ થઈ તેને કહેવા લાગી — “હે સાહસિક શિરોમણિ ! હે પરોપકારી રાજેન્દ્ર ! માફ વચન શ્રવણ કર જે યોગીને તુ ઉત્તરસાધક થયો છું, તે કપટકુશળ યોગી તનેજ મારીને સુવર્ણપુરૂષ બનાવવાની હઠ્ઠા રાખે છે માટે તુ બરાબર સાવધાન રહેજે અને હૃદયમા ઝંકાર શબ્દનો બપ કરજે એ બપના પ્રભાવથી તુ યોગીના કપાળમા ધૂમ્રનો પ્રકાશ જુએ ત્યારે માફ સ્મરણ કરજે, એટલે હુ હાજર થઈશ ” આ પ્રમાણે કહીને દેવી અદ્રશ્ય થઈ અને રાજ શબ્દ લઈ યોગીની પાસે આવ્યો યોગીના કહેવાથી મૃતકને ન્નાન કરાવી તેના અગની પૂજ કરી દક્ષિણ કરમા ખડગ ચઢાણ કરી અગ્નિકુડની પાસે રાજ બેઠો કપટી યોગી મૌનપણે એકસો આઠવાર વિદ્યામનનો બપ કરતો પાપમય વસ્તુનો હોમ કરવા લાગ્યો તે સમયે નૃપતિ પાણીપત્રવડે શબ્દના ચરણને અશ્યગ કરવા લાગ્યો અને મનમાં ઝંકાર મનનો બપ તક્ષીનપણે કરવા લાગ્યો તેથી યોગીના ભાલપ્રદેશે ધૂમ્રનો પ્રકાશ જણાયો, એટલે પૂવ કથિત દેવીનું રાજ્યે સ્મરણ કર્યું તેના પ્રભાવથી અને રાજના પુન્યોદયથી તે શબ્દ ઉછળીને કુડમા પડ્યું આવું બેઠ યોગી ચિંતવવા લાગ્યો કે ‘ વિધિ કરવામા કાંઈક ન્યૂનતા થઈ લાગે છે, માટે ફરીને બપ કરૂ ’ એમ ધારી ફરી બપ કર્યો, તો પણ પુન શબ્દ પડ્યું આથી વિશેષ ખિન્ન થઈ નૃપતિને મારવા માટે વિદ્યાદેવીનું ધ્યાન કરવા લાગ્યો એટલે નૃપતિની કુળદેવીએ તેજ યોગીને ઉપાડી અગ્નિકુડમા ફેંક્યો, કે તરતજ તે સુવર્ણપુરૂષ બની ગયો ‘ ખરેખર ! જે અન્યનો દ્રોહ કરી પોતાનો સ્વાર્થ સાધવા માગે છે તે પોતાનોજ દ્રોહ કરે છે તે માટે કહ્યું છે કે—

દુહાન્તિ યે મહાત્મ્યેભ્યો, દુહાન્ત્યાત્મન ઇવ તે ॥

સૂર્યેન્દુદ્રોહકુદ્રાહુઃ, શીર્ષેષોઽમવન્ન કિં ॥ ૧ ॥

અર્થ — જ્યો મહાત્માઓનો દ્રોહ કરે છે, તેઓ પોતાના આત્માનોજ દ્રોહ કરે છે સૂર્ય ચન્દ્રનો દ્રોહ કરનાર રાહુને શુ મરતક માત્ર નથી રહ્યું ? અર્થાત્ રાહુને સૂર્યચન્દ્રનો દ્રોહ કરવાથી ધડ ગયા બાદ ફક્ત માથુ જ રહ્યું છે ’

આ પ્રમાણે આશ્ચર્યકારક ખનાવ જોઈ નૃપતિ હૃદયમાં હર્ષ અને વિષાદ સહિત ચિંતનવા લાગ્યો કે 'અહો ! વિધાનો દેવો પ્રભાવ જે ' પછી તે સુવર્ણપુરને લઈ દોઢ ગુપ્ત સ્થળમાં રાખી પોતાના મહેલમાં આવી તે નિદ્રા વશ થઈ ગયો પ્રાતાસમયે રાત્રીની સર્વ ખીના મત્રીને કહી સુવર્ણપુરપ રાજ્યમદિરમાં આણ્યો તેવડે અનેક દુખી જનોના દારિદ્ર્યનો નાશ કરીને તેમને લક્ષ્મીવાન ખનાવ્યા તેમજ એક દેવભુવન સમાન જિનચૈત્ય કરાવી તેમાં સુવર્ણની પ્રતિમા સ્થાપન કરી પુષ્કળ દ્રવ્ય ખચ્યું

એક દિવસે રાજ અતુર્દશીના ઉપનાસ કરી રાત્રીને વિષે સુખપૂર્વક નિદ્રાવશ થયો હતો, તે મમયે તેને એક સ્વપ્ન આવ્યું તેમાં તેણે દોઢ એક નગરીમાં વસતી ધણીજ કળાકુશળ રત્નાદેવી નામે તાપસી પાસે દેવકન્યાના રૂપનો પણ પગલવ કરે એવી અત્યંત સ્વરૂપનાન ગજગન્યાને શાસ્ત્રાભ્યાસ કરતી જોઈ આવી અનુપમ સૌન્દર્યવાન સુદરીને જોઈ નૃપતિ સ્વપ્નમાંથી જાગ્ય થયો, પ્રભાતે મત્રીને તેડાવી રાત્રીના સ્વપ્નનું વૃતાત નિવેદન કરી તેની સાથે પાણિચ-હણ કરવાની પોતાની જાણાસા ખતાત્રી તે સાલળી મત્રીએ કહ્યું ' નરેશ ! સ્વપ્નમાં જોયેલી વસ્તુની પ્રતીતિ શી ? કેમકે વાત, પીત, કફ અને ચિન્તાથી તેમજ સાલળેલી વ્યાખતથી થયેલું સ્વપ્ન નિષ્ફળ જ થાય છે તે ઉપર એક મૂર્ખ તાપસની કથા કહું છું તે આપ શ્રવણ કરો —

“ નિશાળ ઋદ્ધિથી ભરેલું ધનપુર નામે એક સુદર ગામ હતું, ત્યાં બાળતપશ્ચર્યા કરનાર એક તાપસ રહેતો હતો તેણે એક દિવસે સ્વપ્નમાં પોતાનો મઠ સિંહકેશરીઆ મોઢકથી ભરેલો જોયો પ્રભાતે પુલકિત હૃદયથી નિદ્રામાંથી ઉઠી વિકસિત વદને પોતાના શિષ્યસમૂહને બોલાવી કહેવા લાગ્યો કે— ' આજે આ ગામના સર્વે લોકોને તેડાવી સિંહકેશરીઆ લાડુનું ભોજન આપો ' ગુરૂની આજ્ઞા શ્રવણ કરી શિષ્યોએ ગામના સર્વે જનસમૂહને મઠ સમીપે ભેગા કર્યા પછી મઠમાં જઈ શિષ્યોએ તપાસ્યું તો કાઠ પણ ભોજનની સામગ્રી હીઠી નહિ, તેથી ગુરૂ સમીપે આવી કહેવા લાગ્યા કે— ' મહારાજ ! લોહિ સર્વ આની ગયા છે પણ મઠમાં તો ભોજનની કાઠપણ સામગ્રી નથી તો તે લોકો રહે કે જયજ તાપસ કહે—અરે ! મુખાંજિા ! મે રાત્રીએ સ્વપ્નમાં લાડુની પૂર્ણ ભરેલો આપણો મઠ જોયો છે, તો આવેલા સર્વ જનોને લાડુ ભોજનમાં આપી તેમની ભક્તિ કરો ' આની વાત જ્યારે લોકોએ જાણી

ત્યારે તેઓ તાપસની મૂર્ખતા ઉપર હાસ્ય કરતા ક્ષુધાતુર ઘેર ગયા
 એ પ્રમાણે હે રાજન ! સ્વપ્નની વાત કદિપણ સાચી હોયજ નહિ માટે
 તે સખધી વિચાર ચિત્તમાથી દૂર કરે ” પરંતુ કહ્યું છે કે-સ્રીહં, બાળ-
 હં, નૃપહં અને મૂર્ખહં એ ચાર પોતાના મનની હં મૂકનાજ નવી
 મત્રીએ નૃપતિને ઘણેએ સમજાવ્યો, પરંતુ ઠોઠપણ રીતે રાજ્યે પોતાની
 હં છોડી નહિ ત્યારે બુદ્ધિમાન મત્રીએ વિચાર કરી એક અતુપમ દાનશાળા
 કરાવી, તેમા નૃપતિએ જ્યેલા સ્વપ્નના અનુસારે એ તાપસીની પાસે
 એક સુદર રાજકન્યા અધ્યાસ કરતી હોય તેવું એક ચિત્ર કરાવ્યું અને તે
 એવા સ્થાને મૂક્યું કે આવનાર સર્વ જનોની દ્રષ્ટિ તેના ઉપર પડે. વળી તે
 દાનશાળામા જે ઠોઠપણ પરદેશી આવે તેને વિવિધ પ્રકારનાં ભોજન કરાવી
 મત્રી તેમની પાસેથી દેશપરદેશમા જ્યેથી નવી નવી વાતો શ્રવણ કરતો આ
 રીતે નિયમ પ્રમાણે કેટલાએક દિવસો વીત્યાબાદ ઠોઠ એ પરદેશી પડિતો
 કથા પરદેશી તે શાળાએ આવ્યા, મત્રીએ તેઓને જમાડ્યા જમતા જમતાં ને
 કથાધારીના નેત્રોમા અશ્રુપ્રવાહ અખલિતપણે વહેવા લાગ્યો તે જોઈ
 મત્રીએ શાન્ત અને મધુર વચને કહ્યું, ‘ હે પ્રિયજનો ! શા કારણથી તમારા
 નેત્રમાંથી અશ્રુપ્રવાહ વહે છે ? શુ કાંઈ ભોજનમા આપને ઈષ્ટવસ્તુ નથી મળી
 અથવા શુ ઠોઠએ તમારૂં અપમાન કર્યું છે ? જે હોય તે તમારા હૃદયનું કારણ
 મને સાચેસાચું કહો ’ પરદેશી કહે-‘ હે મત્રીશ્વર ! અમને તમારા ભોજન-
 મા કંઈપણ ન્યૂનતા નથી, તેમજ ઠોઠએ અમારૂં અપમાન પણ કર્યું નથી પરંતુ
 આ ચિત્ર જોઈ અમને અમાગી નગરી અને કુટુંબનું સ્મરણ યદ્ય આવ્યું,
 તેથી અમારા નેત્રમાં આસુ આવ્યા છે. હે મત્રી ! ઘણા વર્ષ વિદેશમા રખડી
 પોતાની જન્મભૂમિ અથવા પરિચિત પદાર્થ જોઈ ઠોના હૃદયને લાગણી ન
 થાય ? હે મત્રી ! અમારા હૃદયનું કારણ-અમારા નેત્રમા અશ્રુપ્રવાહનું
 કારણ માત્ર તે ચિત્રપટજ છે ’

સુસાક્ષરની હકીકત શ્રવણ કરી મત્રીએ કહ્યું-‘ તે ચિત્ર જોઈ તમને
 તમારી જન્મભૂમિનું સ્મરણ થયું, તો તે તમારી નગરી કંઈ છે અને ત્યાં કાણ
 રાજ્ય કરે છે ? ’

સુસાક્ષર-‘ હે મત્રીશ્વર ! અહીંથી ઉત્તર દિશાતરફ દેવનગરી સમાન
 સુશોભિત પ્રિય કરા નામે નગરી છે, તેજ અમારી જન્મભૂમિ છે ત્યાં ઇન્દ્રસ-

માન ઐશ્વર્યવાળો મહીપાલ નામે રાજા સુખપૂર્વક રાજ્ય કરે છે તેને દેવ-
કન્યાના રૂપનો પરાજય કરે એવી અનુપમ લાવણ્યયુક્ત ગુણવાન પદ્મશ્રી
નામે પુત્રી છે તે રાજકુમારી બે તાપસણીઓ પાસે વિદ્યાભ્યાસ કરી સરસ્વતી
સમાન સર્વ કળાકુશળ થઈ છે તેના અનુસારે આ ચિત્ર જોઈ અમને અમારી
જન્મભૂમિનું સ્મરણ થયું છે ' મુસાફરોની હાથીકત શ્રવણ કરી મત્રીએ
દ્વદશમા હર્ષિત થઈ નૃપતિને તે વાત કહી, એટલે તરતજ સર્વ રાજ્યકાર્ય-
ભાર મત્રીને સોંપી નૃપતિ એકાદીજ તે નગરી તરફ ધોડેસ્વાગ થઈ ગ્વાના
થયો અનુક્રમે ઠેટલાએક દિવસે પ્રિયકરા નગરીના ઉદ્યાનની નજીકમાં
આવી પહોંચ્યો તે ઉદ્યાનમાં એક દેહિયમાન દેવજીવન સમાન મહેલ
દીઠો, તેની અદર બે તાપસણીઓ પાસે કિન્નરી સમાન રૂપવાળી સ્વપ્નમાં
એથેથી રાજકન્યાને જોઈ રાજા દ્વદશમા અતિથય હર્ષ પામતો પ્રિયમૂર્તિનું
દર્શન કરી પોતાને ધન્યભાગ્ય માનવા લાગ્યો થોડીવાર પછી તે રાજકુમારી
તાપસણીઓ પાસેથી રાજમહેલમાં ગઈ ત્યારપછી ગળ અધને એક વૃક્ષ નીચે
બાધી તાપસણીઓ પાસે વિનયસહિત આવી તેની સામે પ્રણામ કરી બેઠો
એટલે તાપસી બોલી— ' હે મહાભાગ્ય ! તમે કોણ છો ? ક્યા રહો છો ? અને
આહિ કેમ આવ્યા છો ? તે બે કહેવાને કંઈ હરકત ન હોય તો
અમને જણાવશો '

રાજા— ' જેવી ' હું પદ્માવતી નગરીમાં રહું છું તીર્થયાત્રા કરવા
પર્યટણ કરું છું, અહીં આવતા આપની કીર્તિ સાબળી આપના પવિત્ર
દર્શન માટે અહીં આવ્યો છું '

રાજાનાં મધુગ અને વિનયયુક્ત વચનોથી તાપસણીઓએ હર્ષ પામી
વિવિધ પ્રકારનાં ભોજનથી નૃપતિને જમાડી ઉદ્યાનમાં મદ મદ શીતળ
પવનયુક્ત વૃક્ષોના કુજમાં પડેલા આસન ઉપર આરામ લેવા કહ્યું, એટલે
રાજા ત્યાં જઈ સૂતો તેજોજ નિદ્રાવિન થઈ ગયો તેવામાં કોઈ એક નિવાધર
ત્યાં થઈને જતો હશે તેની દ્રષ્ટિ સૂતેલા નૃપતિ ઉપર પડી તેને વિચારવા
લાગ્યો કે— ' આને કન્દર્પ સમાન પુરૂષ જોઈ પુત્રીને પ્રિયા
તેનાપર અનુરાગવાળી થશે તો મહા પતિના
એક હાથે કઈ જાડી બાંધી, તેથી તે
થોડીવાર તેજ નિ... યાં

લલનાને નિશ્ચિતપણે ઘસઘસાટ ઉઘતી જોઈ તેથી તે વિચારવા લાગી કે—‘આવી લલિત લલનાને જોઈ મહારાે સ્વામી કદાચ અહીં આવી જાય તો તેનાપર મોહિત થઈ તેનું હરણ કરશે, તો મારા સુખમા કટકરૂપ થશે.’ આવું વિચારી તે વિધાધરીએ સૂતેલા સુન્દરીરૂપ રાજના ખીજ હાથે એક જડી બાધી, એટલે તે સ્ત્રી ક્રીડીને યુવાન કામદેવ સમાન રૂપવાળો પુરૂષ બની ગયો. એટલે વિધાવરી ચાલી ગઈ ત્યારપછી નિદ્રામાથી જાગૃત થઈ હાથે બાધેલી એક જડી ઢાડી એટલે પાછો પૂર્વે વિધાધરે બાધેલી જડીના પ્રભાવથી સ્ત્રીરૂપ બની ગયો. આવું આશ્ચર્ય જોઈ ખીજી જડી ખીજી હાથેથી છોડી, એટલે પોતાના અસલ સ્વરૂપમા તે આવી ગયો. આવો અમતકાર જડીઓનો જોઈને તે અનાયાસે પ્રાપ્ત થઈ તેથી રાજ ઘણુંજ આનંદ પામ્યો અને તે બુદ્ધીઓને ગુપ્તપણે રાખી રાજ તાપસણી પાસે આવ્યો. એટલે તેણીએ પૂછ્યું—‘હે વત્સ ! તું જોતા કોઈ રાજ સમાન જણાય છે મોટે કાંઈ પણ શકા કે ભય રાખ્યા સિવાય જે સત્ય ખીના હોય તે જણાવ અમારાથી અતર જરા પણ રાખીશ નહીં.’

રાજ—‘દેવી ! આપનો આગ્રહ છે તો હું સત્ય કહું છું હું પદ્માવતી નગરીનો પુરૂષોત્તમ નામે રાજ છું એક દિવસે સ્વપ્નમા આપની શિષ્યા રાજકુમારીને જોઈ મહા પ્રયત્ને જાળ મેળવી તેનાપરના અનુરાગથી આપના ચરણ સમીપે આવ્યો છું.’ રાજની હકીકત સાંભળી તાપસી કહે—‘લાગ્ય શાળી ભૂપાળ ! તમે જેની આશાએ અહિં આવ્યા છો તે રાજકન્યા પુરૂષ દ્વેષિણી હોવાથી કોઈ પણ પુરૂષપર અનુરાગ ધરતી નથી, અને પોતાનો કદાગ્રહ મૂકતી નથી તો તમારી ઇચ્છા કેમ સિદ્ધ થશે ?’

રાજ—‘હે માતા ! હું સ્ત્રીરૂપ બની તેનો કદાગ્રહ મૂકાવી મારાપર અનુરાગવાળી કરીશ, પણ તેમાં આપની ખાસ જરૂર પડે તેમ છે.’ તાપસી કહે—‘તું શી રીતે સ્ત્રીરૂપ બનીશ ?’ રાજ કહે—‘દેવી ! મારી પાસે અનુપમ જડી છે, તેના પ્રભાવથી નવયૌવના સ્ત્રીરૂપ થઈ જવાય છે.’ એમ કહી તે જડી તે તાપસીને બતાવી, તેથી તે આશ્ચર્ય પામી પછી રાજએ તે જડી પોતાની બુજીએ બાધી એટલે યૌવનથી ઉન્નત થયેલી નવોઢા સમાન અત્યંત સ્વરૂપનાન સ્ત્રીરૂપ તે થઈ ગયો. ખીજ દિવસે સવારે રાજકુમારી તાપસી પાસે અભ્યાસ કરવા આવી, તે સમયે અનુપમ લાવણ્યમય સુન્દરીને જોઈને

તે તાપસી પ્રત્યે કહેવા લાગી—‘ હે દેવી ! આ બેઠેલી દેવસુહરી ડાણ છે તે કૃપા કરી કહેશો ? ’ તાપસી કહે ‘ બેટા ! તે મારા ભાઈની સુલોચના નામે પુત્રી છે અને તે પદ્માવતી નગરીમા રહે છે મારાપર તેનો અતિશય સ્નેહ હોવાથી મને થોડા દિવસ મળવા માટે આવી છે એકાદ બે દિવસ રહી પાછી પોતાને ઘેર જશે ’

રાજકુમારી—‘ માતા ! એને જોઈ મને ત્વાલાલિક સ્નેહ તેના ઉપર થાય છે, તો તે અહીં મહારી પામે વધારે દિવસો ગ્હે એમ કરો, મને તેના-પર અત્યન્ત સ્નેહ થાય છે ’

તાપસી—‘ બેટા ! તેને તેના ઘેર ઘટ્ટુ કામ હોવાથી વધારે રોકાઈ શકે તેમ નથી ’

રાજકુમારી—‘ માતા ! ગમે તેમ કરી મારી ખાતર એને રોકા થોડા દિવસ રાખી પછી હુ તેને રજ આપીશ મારી આટલી આજીજી તમે કૃપા કરી સ્વીકારો અને તેને રોકા ’

તાપસી—‘ પુત્રી ! જો તારો બહુ આગ્રહ છે તો તેને રાહીશ ’ (રાજને કહે) ‘ બેટા સુલોચના ! રાજકુમારીની તારાપર અત્યંત પ્રીતિ છે તો તેની ઇચ્છા મુજબ થોડા દિવસ રહીને પછી તુ તારે ઘેર જલે ’

સુલોચના (રાજ)—‘ જોવી આપની આજ્ઞા ’ ત્યારપછી યોડીવારે સ્ત્રીરૂપ રાજ અને રાજકુમારી હર્ષપૂર્વક રાજમહેલમા ગયા ત્યા વિવિધ પ્રકારની કથા વાર્તા કરતા કેટલાએક દિવસો વ્યતિત થયા બંનેના દીલ એવા તો સ્નેહમય થઇ ગયા કે જમ ફૂધ અને સાકર જે માટે કહ્યું છે કે—

શ્રીરણાત્મગતોદકાય હિ ગુણા દત્તા પુગ તેઽવિલાઃ,

શ્રીરે તાપમરેચ્ય તેન પયસા હ્યાત્મા કૃશાનો હુત. ॥

ગતુ પાવકમુન્મનસ્તદમવદ્ દ્રઘ્વા ચ મિત્રાપદ,

યુક્ત તોયજલેન શામ્યતિ પુનમત્રી મતામીદ્રશી ॥ ૧ ॥

અર્થ—પ્રથમ ફૂધ પોતાની અહર રહેવા જીવનજતાદિ સધળા ગુણો પોતાની સાથે મળેલા પાણીને આપ્યા, તેપછી ફૂધને વિષે થયેલા તાપને જોઈ તે પાણીએ પોતાનું અગ્નિને વિષે હોમ્યુ એ રીતે મિત્રની આપત્તિ જોઈ ફૂધ અગ્નિપ્રત્યે જવા ઉત્સાહયુક્ત થયું, (એટલે ઉભરાવા વામ્યુ,) તે

ક્રીથી પાણીવડેજ તે શાન્ત થયુ (એટલે ઉભરાતુ અટક્યુ) માટે સતપુર-
પોની મિત્રાઈ એવી બન્ને પક્ષવાળી હોય છે

એક દિવસે રાત્રીને સમયે વિનિધ ગોષ્ઠી કન્તા રાજાએ રાજકન્વાને
પ્રછયુ ' હે સાખ ! તુ પુરપદ્દેષિણી થઇ આ તાડ યૌવનદેમ વિક્ષણ કરે છે'

ગજકન્વા- ' હે સખી ! મને જતિસ્મરણુ જ્ઞાન થવાથી હુ પુરપપર
દ્રેષ ધરનારી થઇ છુ '

રાજા- ' જતિસ્મરણુ શાવી થયુ ' ત્યારે રાજકન્વા લજ્જાચુક્ત થઇ
મૃદુ વાણીથી કહેવા લાગી ' એક મિથુનને સભોગ કરતા જોઇ મને જતિસ્મ-
રણુ થયુ ' તે માલણી રાજા કહે- ' સખી ! મને તે વાત વિસ્તારથી કહી
સભળાવ, એટલે કુમારિકા બોલી- ' સખી ! સાભળ એક અરણ્યમા હસ્તીનુ
મિથુન ઘણા સ્નેહપૂર્વક રહેતુ હતુ એકદા તે અરણ્યમા દુર્ભાગ્યવશાત્
મહાભય કર દાવાનળ લાગ્યો, તેથી સર્વ પશુઓ આમતેમ નાસતા જ્યાં ઉખર
ભૂમિમા હસ્તીનુ મિથુન ઉભુ હતુ ત્યા આવી ભગવા લાગ્યા, એટલે તે પ્રાણીઓ-
પર અતુક પા આવવાથી તે મિથુન (યુગલ-જેડુ) ત્યાથી અન્યત્ર ગયુ ત્યા પશુ
દાવાનલ આવી પહોચ્યો, એટલે તે યુગલમાથાં હસ્તી મરણના લયથી પોતાની
સ્રીને મૂઠી કયાઇ આદ્યો ગયો, અને કરિણી પુરપજતિને ધિક્કારતી અતુક પાના
લાવથી બળી મરણુ પામી હુ રાજકન્વા યઇ છુ હે સખી ! હુ તે કારણથી
પુરપના સ્વાર્થી રનેહને ધિક્કારી લક્ષ કરવા ધારતી નથી '

આ પ્રમાણે કુવરીનો પૂર્વભવ શ્રવણ કરી રાજાને પોતાને પણ જતિ
સ્મરણુ થયુ પછી યોડીવાર ખીજી વાતચિત કરી સુલોચનારૂપ રાજાએ તાપ
સી પાસે આવી સધણુ વૃત્તાન્ત જણુ પછી રાજાના કહેવાથી રાજકન્વા અને
રાજાના પૂર્વભવનુ ચિત્રપટ તાપસીએ ચિતર્યું જમા એક અટવીની અદૃ
લય કર દાવાનળ લાગેલો છે, કેટલાએક વનચર પશુઓ આમતેમ નાસતા છતા
સર્વભક્ષાં અગ્નિના આહારરૂપ થાય છે તેમા એક અતિશય સ્નેહી હસ્તીનુ
જેડુ હતુ, તેમાથી હનિણા અગ્નિની જ્વાળાવડે દાઝનાયી ઉખર ભૂમિપર
પછડાઇ તરફડીયા મારે છે, તેને હસ્તી નજીકના સરોવરમાથી પોતાની સૂદ-
વડે શીતળ જળ લાવી વાર વાર સીંચન કરે છે, પરતુ આખરે તે હસ્તિણી
મૃત્યુવશ થાય છે, તેથી તેના પરના ગાઢ સ્નેહને લઇને તે હસ્તી પણ અગ્નિમા

પડી મરણ પામે છે આવા પ્રકારનું ચિત્ર ચિતરી એક પુરૂષના હાથમા આપી નગરમા મોકલ્યો તે ચિત્ર જોઇ બે દાઈ તે સબધી પૂછતા તેને તે આ પ્રમાણે કહેતો કે ' પદ્માવતી નગરીનો પુરૂષોત્તમ નામે રાજ પોતાને બહુતિ સ્મરણ થવાયાં પોતાનો પૂર્વજવ ચિતરી પોતાની પૂર્વપત્ની મેળવવા આતુર થયેલ છે, તેનું આ ચિત્રપટ છે '

આ રીતે ચિત્ર લઈ નગરમા ફરતા તેને રાજકુવરીએ દીઠો, એટલે તેને જોવાવી તે સબધી હકીકત પૂછી, તેથી તે પુરૂષે પૂર્વોક્ત હકીકત કહી સલજાવી આથી પુરૂષપગ્ને દ્વેષ રાજકન્યાના દ્વેષમાથી નાશ પામ્યો, ને પુરૂષોત્તમ રાજપર અનુરાગવાળી થઇ તે વાત કુવરીના પિતાએ જાણી તેથી તેણે પુશી થઇને પોતાની પુત્રીને ઘણા ઠાઠમાઠથી વિવાહની સામગ્રી તૈયાર કરી પછી અનેક માણસોના પરિવાર સહિત પદ્માવતી નગરીએ મોકલવાની તૈયારી કરી, એટલે રાજકન્યાએ માતાપિતાને પ્રણામ કરી તાપસીને પણ વદના કરાં સર્વની આશીષ લઇ પદ્માવતી નગરી તરફ પ્રયાણ કર્યું. અહીં આવેત પુરૂષોત્તમ રાજએ પણ તાપસીને નમસ્કાર કરી પોતાનું ઇચ્છિત સકળ થયું જાણી સ્ત્રીરૂપેજ રાજકન્યા સાથે પોતાની નગરી તરફ પ્રયાણ કર્યું કેટલાએક દિવસે પદ્માવતી નગરીના ઉદાનમા આવી તેઓ ઉતર્યાં ત્યાંથી સધ્યાકાળના સમયે દોઈ ન જાણે તમ સ્ત્રીરૂપ ત્યાગ કરી પુરૂષોત્તમ રાજ રાજમંદિરે આવ્યો. ગજને આવેલા જાણી નગરના ગેઠ, સામત, મત્રાં વિગેરે નમસ્કાર કરવા લાગ્યા પછી રાજએ સમજો વૃત્તાત મત્રીને કહ્યો, અને શુભ મુહૂર્ત જોઇ ઉત્તમ લગ્નમા રાજકુવરી પદ્મથી સાથે પુરૂષોત્તમ રાજ ઘણા ઠાઠમાઠથી પરણ્યા

કેટલાએક દિવસ આનંદસહિત વિષયસુખ ભોગવતા ગણીએ સિંહ સ્વપ્નસૂચિત ગર્ભ ધારણ કર્યો, નવ માસ પૂર્ણ થયે પુત્રને જન્મ આવ્યો રાજએ ઘણા હર્ષથી જન્મોત્સવ કર્યો, પુત્રનું નામ પુરૂષસિંહ ગણ્યું પાંચ માવથી લાવન પાલન કરાતો સુરતરની પેઠે વૃદ્ધિ પામતો પુત્ર વિદ્યાભ્યાસ કરી સમસ્ત શાસ્ત્રનો જ્ઞાતા થઇ અનેક કળાઓને ધારણ કરતો યૌવનવય પામ્યો, એટલે રાજએ ઘણા ઉત્સવથી આઠ રાજકન્યાઓ સાથે તે કુવરનું લગ્ન કર્યું આ પ્રમાણે કેટલાએક દિવસો નિર્ગમન કરતો રાજ પોતાને પૂર્ણ સુખી માનવા લાગ્યો, પરંતુ કદાપિ કોઈનાં એકસરખી રિથિતિ નિરતર રહેતી

નથી તે નિયમાનુસાર રાજનુ શાગ્યચક્ર ઉવદુ કરવા લાગ્યું. પૂર્વ કર્મવ શાત્ રાણીના શરીરમા દાહજ્વરની મહાવેદના ઉત્પન્ન થઈ તે વેદનામાં જ રાણીએ પોતાના પ્રાણનો ત્યાગ કર્યો, તેથી રાજ તેનાપરના ગાઠ મોહને લીધે ખાનપાન તથા રાજકાર્યનો ત્યાગ કરી અહર્નિશ મૂઠ ચિત્તવાળો યદ્ ઝદન કરવા લાગ્યો. તે સમયે તે નગીના ઉદાનમા ચાર જ્ઞાનને ધારણ કરનારા, સમતા રસના સિન્ધુ, પરમોપગારી શ્રી દેવમુનીશ્વર આવીને સમવ સર્ચા તેમને વાદવા માટે નગરના સર્વ જનો આવવા લાગ્યા, રાજ પણ મત્રી સહિત આવી ગુરૂને વિનયપર્વક વદના કરી ઉચિત સ્થાને બેઠો, તે સમયે કચ્છાસાગર મુનિગણે ધર્મદેશના આપના માડી

“ હે ભવ્યજનો ! દુ ખે કરી પ્રાપ્ત થાય એવો મનુષ્ય જન્મ, આર્ય ક્ષેત્ર, ઉત્તમ કુળ અને ધર્મશ્રમણની જોગનાઇ પામી જે પ્રાણી અનન્ત સુખ આપનાર ધર્મને વિષે ચિત્ત જોડતા નથી તે વાર વાર દુ ખથી ભરેલા ચૌરાશી લક્ષ યોનિરૂપ સસારસમુદ્રમા શ્રમણ કરે છે સસારમાં એવી એક પણ યોનિ નથી કે જેમા આ જીવે અનતીવાર જન્મમરણ ન કર્યા હોય, અર્થાત્ સર્વ યોનિમા આ જીવ અનતીવાર જન્મમરણ પામ્યો છે નદી પાપાણના ન્યાયથી આ જીવ કર્મલાઘવ થવાથી મનુષ્યજન્મ પામી પૌદ્ગણિક સુખની ઇચ્છમા આસક્ત થઇ માનવજન્મ એજે ગુમાવે છે, પણ એ પૌદ્ગણિક સુખ આ જીવે અનતીવાર ભોગવ્યાં છે, છતાં એ તૃપ્તિ પામ્યો નથી વાસ્તવિક રીતે એ પૌદ્ગણિક સુખને સુખ કહેવાયજ નહિ, કેમકે કિંપાકના કળ જમ ભોગવતા મિષ્ટ જણાય છે પરન્તુ પરિણામે દાડણ વિપાકને આપનારા થાય છે, તેથી તે દુ ખરૂપજ છે એવા દુ ખગર્ભિત સુખને વિષે કયો ગુણીજન આસક્ત થાય ? તેમ સસારનાં સર્વ સુખો પણ ક્ષણિક અને અસાર છે, તેથી તેનો ત્યાગ જરા અનત અવ્યાબાધ સુખના હેતુરૂપ જિનધર્મને વિષે આદર કરે તે ધર્મ જે પ્રકારે છે, એક પચમહાવ્રતરૂપ શ્રમણધર્મ કે જેનાથી ઉત્કૃષ્ટ એવુ મોક્ષસુખ પ્રાપ્ત થાય છે ખીજે સમ્યક્ત્વમૂળ શ્રાવકના વ્યવ્રત રૂપ ધર્મ છે, તેથી ઉત્કૃષ્ટ બારમા દેવલોકના સુખ પ્રાપ્ત થાય છે આ રીતે અનેક ભવોપાનિંત કર્મનો નાશ કરી અક્ષય સુખ આપનાર ધર્મને વિષે હે ભવ્યજનો ! તમે ઉદમ કરો ”

આ પ્રમાણે અમૃત સમાન ગુરૂની દેશના શ્રવણ કરી રાજ પ્રતિબોધ પામી કહેના લાગ્યો— ' ટે કડ્ડાનિધિ ! આ અનન્ત સ સારમા પગિશ્રમણ કરી અનેક જન્મમરણના દુઃખથી વાય પામી હુ આપના યરણે આગ્યો છુ, તેા મને તે દુઃખથી મુક્ત કરનાર ચારિત્ર આપી ઉપકાર કરે '

ગુરૂ— ' હે દેવાનુપિય ! તને જન્મ મુખ ઉપત્ત ગાય તેમ કર, ધર્મને નિધે જરા પણ પ્રતિબંધ ન કર. '

પછી ગુરૂની આજ્ઞા લઇ નૃપતિએ રાજજીનનમાં આની માતે દેવમા પુષ્કળ દ્રવ્ય વાપરી પુરૂપસિ હ કુમારને રાજગાદીએ સ્થાપન કરી મત્રી સહિત મહોત્સવપૂર્વક દેવમુનીશ્વર પાસે ચાગિત્ર અગ્નીકાર કર્યું અનુક્રમે ગુરૂ પાસે સર્વ ક્રિયા શીખી સમિતિગુપ્તિયુક્ત નિગતિચારપણે ચારિત્રનું પાલન કરતા નન પૂર્વધર થયા

એક દિવસ અપ્રમત ગર્ગર્ષિ મુનિ શુભ ધ્યાનમા રહી આ પ્રમાણે ચિન્તવના લાગ્યા— ' અહો ! સમ્યગ્જ્ઞાનરૂપ અશુના આપનાર, દુર્ગતિથી તાર નાર, એવા ગુરૂનો કંગોડો ઉપાય કયો છેને પણ ઉપકાર ાણી શકાય તેમ નથી માતા, પિતા, પુત્ર, મિત્ર અને સી વિગેર તેા કેવળ આ ભવને વિધે પોતાના સ્વાર્થના અર્થેજ ઉપકાર કરે છે, પરન્તુ ગુરૂમહારાજ તેા નિ સ્વાર્થપણે ઉપકાર કરનારા છે, તેથી ખરા માતાપિતા તેા ગુરૂમહારાજજ છે, આ પ્રમાણે વિચારી પોતાના મનમા અભિમદ્ધ ધારણ કર્યો કે ' આજથી મહારે નિરતર ગુરૂજનની ભક્તિ કરવી ' આવો અભિમદ્ધ ધારણ કરી નિરતર અરખસિતપણે ગુરૂની તેત્રીશ આશાતના ત્રિવિધે તજી ગુરૂના છત્રીશ શુભેાનુ ચિન્તવન કરી સ્વમુખે અન્યની આગળ ગુરૂના ગુણનુ ધીર્તન કરતા રાજ્યે ઉત્કૃષ્ટ પુન્યોપાર્જનથી તીર્થ કર નામકર્મનો નિકાચીત બંધ કર્યો

એક દિવસે દેવસભામા ઇન્દ્રમહારાજે પુરૂષોત્તમ મુનિની પ્રશ્ન સા કરી કહ્યું કે— ' વર્તમાન સમયમા ભરતશેત્રની અદર મુનિશુણ્યથી વિભૂષિત પુરૂષોત્તમ રાજર્ષિ સમાન ગુરૂલક્ષિત કરવામાં તત્પર અન્ય કોઇ નથી ' આ પ્રમાણે તે મુનિની પ્રશ્ન સા સાલળી કોઈ ઇર્થ્યાણુ મિથ્યાદ્રષ્ટિ દેવ તે મુનિની પરીક્ષા કરવા માટે મુનિનુ રૂપ ધારણ કરી પ્રવન ક યર્થ પુરૂષોત્તમ મુનિ પાસે આવી તેના અનેક અજ્ઞતા કોષો પ્રગટ કરવા લાગ્યો અને કહુક વચનથી વાકપ્રહાર

કરી તર્જના કરવા લાગ્યો તો પણ સમતાના સિન્ધુ એવા રાજર્ષિમુનિ જરા-
પણ ખેદ પામ્યા વિના પોતાને નિન્દતા છતાં ગુરુભક્તિના લાવથી જરાપણ
અળાયમાન થયા નહિ આ પ્રમાણે નિશ્ચળ ચિત્તવાળા મુનિને જોઈ દેવ પ્રગટ
થઈ તે મુનિને ત્રણ પ્રદક્ષિણા દઈ નમસ્કાર કરી પોતાના અપરાધની ક્ષમા
યાચી દેવલોકમા આદ્યો ગયો, રાજર્ષિમુનિ અભિગ્રહતુ પાલન કરતા છતા
પ્રાન્તે એક માસતુ અનગન કરી અગ્યુત કલ્પમા મહા સમૃદ્ધિવાળા દેવ
થયા ત્યાંથી ચ્યવી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમા તીર્થ કર પદ પામી અનન્ત શાશ્વત
સુખવાળા મોક્ષસ્થાનકને પ્રાપ્ત કરશે

પાંચમા સ્થવિર પદ ઉપર પદ્મોત્તર રાજની કથા

આ ભરતક્ષેત્રની અંદર મહાન્ સમૃદ્ધિથી યુક્ત વાણ્ણરશી નામે નગરી
જે, ત્યાં સૂર્ય સમાન પ્રતાપવાળો, કદર્પ સમાન રૂપવાળો પદ્મોત્તર નામે રાજ
ન્યાયયુક્ત પ્રજાતુ પાલન કરતો હતો સુખપૂર્વક રાજ્ય કરતો હતો ત્યાંથી કેટ-
લેક દૂર અતિશય મનોહર શુભાપુરી નામે નગરીમાં જયરાજ નામે રાજ
રાજ્ય કરતો હતો, તેને દેવાંગનાના રૂપનો પણ પરાભવ કરે એવી પદ્મિની
અને કુમુદિની નામે સર્વગુણસ પત્ન જે પુત્રીઓ હતી તથા ગજપુર નામે
નગરમા સિદ્ધરથ રાજને ત્યાં ભોગાવતી અને વિશ્રમવતી એ નામની જે
પુત્રીઓ હતી એ આરે રાજકન્યાઓ ઢોઈ ચિત્રકાર પાસે પદ્મોત્તર રાજતુ
ચિત્ર જોઈ તેનાપર અતુગગવાળી થઈ, અને માતા પિતાની આજ્ઞાથી હર્ષ-
પૂર્વક મહામહોત્સવથી એથી સાચે પદ્મોત્તર રાજને પરણી રાજ પણ તેમની
સાથે સ્નેહપૂર્વક વિલાસ કરતા સુખેથી દિવસો વ્યતિત કરવા લાગ્યો

એકદા ઢોગલદેગના સુગ્રીવ નામે રાજએ પદ્મોત્તર રાજની આર
ગણીઓના અદ્ભુત રૂપની પ્રથ સા શ્રવણ કરી તે ઉપગથી તે દુષ્ટુદ્ધિ કામાધ
નૃપતિએ દૂત મોકલી પદ્મોત્તર રાજને કહેવરાવ્યું કે— 'મહારાજ સુગ્રીવ
તમારી રાણીઓ ઉપર મોહિત થયેલ છે, માટે તેમની આજ્ઞાનુસાર તમારે તમારી
રાણીઓને ઢોશલાધિપતિને સ્વાધિન કરી તેમની કૃપા સ પાદન કરવી ' આ
પ્રમાણેનાં દૂતના વચન શ્રવણ કરી પદ્મોત્તર રાજ ક્રોધથી પ્રવળિત થઈ
રક્ત નેત્ર કરી કહેવા લાગ્યો— ' રે દૂત ! જા, તારા નિર્લજ્જ નદ્યુદ્ધ રાજને
તો કહેવરાવતા શરમ ન આવી, પણ રે મૂર્ખ ! તને પણ આવા અવિચારી

વાક્યો કહેતા મૃત્યુનો ડર ન લાગ્યો ? શુ કર ? તુ દૂત હોવાથી અવધ્ય છે, તેથી જીવતો જવા દઉ છુ તુ જઈ તારા કામાન્ધ અવિચારી રાજને કહેજે કે સૂતેલા સિંહને છછેડી પ્રાણનો પરિત્યાગ કરવા શાને ઉત્સુક થાય છે ? કામાન્ધ યવાથી તે બિચારો દુઃખથી પણ શૂન્ય થઈ ગયો જણાય છે, તેથીજ તેણે આની અયોગ્ય માગણી કરી છે માટે તે દયા કરવા યોગ્ય છે, તેને કહેજે કે તુ તારી મૂર્ખતાની માફી માગી લે, નહિતર તે મૂર્ખાઈતુ કડવુ ક્ષણ તારેજ આપવુ પડશે'

આ પ્રમાણે પત્નોત્તર રાજના વચન શ્રવણ કરી દૂતે પોતાના સ્વામી પાસે આવી સર્વ હકીકત કહી, તેથી સુગ્રીવ રાજ ક્રોધથી ધમધમ્યો થકા લશ્કર સજ્જ કરી પત્નોત્તર રાજપર ચઢી આંચો પત્નોત્તર રાજને અખર પડતા તે પણ પોતાતુ સૈન્ય લઈ સામે લડવા આંચો વિશાળ મેદાનમાં અને સૈન્ય સામાસામી દાડણુ યુદ્ધ કરવા લાગ્યા તેમાં આખરે સુગ્રીવ રાજ હારીને નાઠો તેનો કેટલોએક સામાન કબજ કરી વિજય મેળવી પત્નોત્તર રાજ પોતાની નગરીમાં મહોત્સવપૂર્વક પ્રવેશ કરી સુખપૂર્વક રહેવા લાગ્યો

એક દિવસ પત્નોત્તર રાજ સભા ભરી યેઠા હતો, તે વખતે ઠાંઠ ઇંદ્ર શર્મા નામે ઇંદ્રજનિક મનોહર દેવસમાન રૂપધારણ કરી સાથે એક અતુષ્ઠ લાવણ્યવાળી નવયૌવના યુવતીને લઈ સભામાં આવી પ્રણામ કરીને ઉભો રહ્યો તેને રાજએ આદરપૂર્વક કહ્યું— 'હે વીર પુરુષ ! તુ કોણ છે ? અને આ તારી સાથે સુહરી છે તે કોણ છે ? તેમજ અહીં આવવાતુ પ્રયોજન શુ છે ?'

ઈંદ્રજનિક મસ્તક નમાવી કહેવા લાગ્યો 'હે નરનાથ ! હુ મણિપ્રભ નામે નિધાવજ છુ અને આ મારા પ્રાણથી પણ અધિક પ્રિય, મારા સર્વ સુખનો આધાર મારી પ્રાણપ્રિયા છે તે એક દિવસ પોતાની સખીઓ સાથે ક્રિડા કરવા જતી હતી, તેવામાં ત્યાથી મહારા શત્રુ વજ્રબહુ નામે નિધાવરે તેણીનુ હરણુ કર્યું મને ખબર વતા તેની સાથે સમામ કરી મારી સ્ત્રીને લઈને હુ અહીં આંચો છુ, પણ ફરી તે દુષ્ટ અતિશય દોનાયમાન થઈ મને મારવા માટે આવે છે, તેથી હુ આ મારી પ્રિય પત્નીને આપના શરણે મૂકના ધાર છુ સર્વ લોહાના કહેવા પ્રમાણે આપ પરનાગીસહોદર ઝા, તેથી આપની શ્રીર્તિ શ્રવણ કરી આપને સોપના આંચો છુ હુ જ્યા સુધી મારા વૈરીને જીતીને પાડો આવુ ત્યાસુધી આપ તેનુ સરક્ષણ કરશો એવી આશા

छे हु योडी न वारमा आपना पसायवी मारा शत्रुने हल्लिने आल्यो आवीश ' जेम कडी क्षणवारमा आकागमार्गे ते अदृश्य थई गयो, अने सर्व सभाजनोना नेत्रो तेनी न तरक विस्मित हृदयथी जेछ रक्षा

योडीवार पछी आकाशमाथी जेकदम जे कपायेवा अरथो राजसभामा नोक्कमा पल्या त्सारपछी तरतज जे लुञ्जजो कपाईने पडी जेम कभसर अथा कपायेवा अवयवो नोक्कमा पल्या ते जेठे सर्व विस्मय पाभवा लाय्या. ते अवयवोने विधाधरनी स्त्रीजे ज्योणभी तीन थीस पाडी इदन करती ते गोली- ' हाय ! हाय ! नाथ ! हु अलागलीने माटे आपे निर्दय शत्रुनी साये लडी प्राण त्याग कर्या अरेरे नाथ ! हुएनी माथे लल्या विना माये न छत- भागिनीना नाश थवा दीघो होत तो केवु साइ थात ! अरेरे प्राणधाग ! हुवे आपना विना हु ज्वीने शु कइ ? हु पणु आपनी पाछण न आवु छु ' आ प्रभाणु तीन इदन करती ते गजने कडेवा लागी- ' महाराज ' हु पणु मारा पतिनी पाछण सती थवा छच्छा राधु छु, ठमके कुवीन अने सती स्त्रीजे पतिना मृत्यु पाए जववु जे व्यर्थ छे, माटे आ मारा पतिना अग साये मारे पणु अट अभिसस्कार करे के ज्यी हु मारा पतिने नलदी जई मणु ' नृपति विगेरे सभाजनोजे धलीजे सभजनी, परतु ते स्त्रीजे पोतानी छठ भूषी नही, जेटले राज सर्वनी सम्भतियी ते अवयवोनी साये ते स्त्रीने अभिसस्कार करी गोकपूर्णे हृदयथी सभामा जेठो तेनामा आकागमाथी प्रदुक्षित वदने छई पाभतो पूर्वोक्त विधाधर (छद्रजणिक) राजसभामा आवी गजने नमस्कार करी कडेवा लाग्यो ' हे सत्यभूति नराधीश ! हु आपना प्रतापथी माग शत्रुनो नाग करी निर्विघ्नपणु आपनी पासे आवी पहाय्यो छु हुवे भने मारा सुभनी अविदेवी, माग नेत्रनी डीकी समान मारी प्राणप्रिया सुलोचनानु दर्शन करावो, ज्यी हु पञ्च आनदने प्राप्त थाई ' आ प्रभाणु छद्रजणिकने अमानक आपेवो जेछ तेना पूर्वोक्त वचन अवणु करी सर्व सभाजनो अने राज जेठे पूर्णे हृदयथी भान वदनयुक्त स्तब्ध थछ कछपणु उत्तर आप्या सिवाय भूमि तरक द्रष्टि करी जेसी रक्षा आ प्रभाणु सर्वने जेठेला जेछ पुन छद्रजणिक गोल्यो- ' हे नृपति ! ठम कछपणु उत्तर न आपतां भान वदन करे जेछा छे ' शु मारी रक्षपान स्त्रीने जेछ तमारी शुद्धिनो विप्लव थयो छे ? '

લક્ષ્મીની વૃદ્ધિ કરે છે, પુન્યસચ્ચમા વધારે કરે છે, પૂજનિકપણુ આપે છે અને કર્મરૂપ ચતુષ્ચોને હણે એ રીતે બાવપૂર્વક કરેની ભગવતની પૂજા અનેક ઉત્તમ કળને આપનારી છે' પેથી ચાર કન્યાઓ તે કહેલી પૂજાની અનુમોદના કરવા લાગી તે પુન્યના પ્રલાનથી અતુક્રમે ત્યાંથી મરણ પામી તુ રાજ થયો અને તે આઠે બાળાઓ હારી સ્ત્રીઓ થઈ '

આ પ્રમાણે ગુરૂના વચન શ્રવણ કરી નૃપતિ જાતિસ્મરણ પામ્યો, તેથી સવેગ પામી ગજ્યમહેશ્વમા આવી પોતાના પદ્મગેખા નામના પુત્રનુ રાજ્યારોહણ કરી નગરમા સર્વ જિતચૈત્યોમા અઠાઈમહોત્સવ કરી ચાર સ્ત્રીઓ સહિત ગુરૂ પાસે આની સ સારનો નારા કરનાર નિર્મળ આગ્રિ તેણે અગ્નીકાન્ ક્યુ અતુક્રમે ગર્જર્ષિમુનિ વિનિસહિત ગુરૂપાસે અગ્યા અગ લણ્યા એક દિવસ ગુરૂમુખે વૃદ્ધની ભક્તિનુ માહાત્મ્ય આ પ્રમાણે સાબળ્યુ કે 'જે કોઇ વય, પર્યાય અને સૂત્રાર્થથી વૃદ્ધ હોય, તેમજ તપસ્વી હોય તેવા મુનિની નિષ્કપટ અને નિરભિમાનપણથી ભક્તિ કરે છે તે આત્મા નિર્મળ કરી ઉચ્ચ ગોત્રનો બ વ કરી તીર્થ કર પદને પ્રાપ્ત થાય છે ' આ પ્રમાણે ગુરૂમુખે સ્થવિગ્ની ભક્તિનુ માહાત્મ્ય શ્રવણ કરી રાજર્ષિ મુનિએ એવો અભિગ્રહ ધારણ કર્યો કે- 'જ્યા સુધી હુ જીવુ ત્યા સુધી મારે નિરતર જ્યેઠ અણુગારની ભક્તપાનાત્વિડે ભક્તિ ત્યાં પછી ભોજન કરવુ ' આવો નિશ્ચય અભિગ્રહ ધારણ કરી નિગ્ન વૃદ્ધ સાધુઓની તે ભક્તિ કરવા લાગ્યા, તેથી સર્વ યતિજનો તેમની પ્રશ સા કરી ધણો આદરસત્કાર કરવા લાગ્યા

એક દિવસ દેવસભામા ઈંદ્રમહારાજ તે રાજર્ષિમુનિની પ્રશ સા કરી તે સાબળી રત્નાગદ નામે સમ્યગ્દ્રષ્ટિ દેવ હર્ષ પામી ઇંદ્રની પ્રશ સાની પુષ્ટિ કરવા લાગ્યો પણ ખીજા હેમાગદ નામે મિથ્યાદ્રષ્ટિ દેવે તે વાત માની નહિ, તેથી તે બે દેવો મનુષ્યરૂપ ધારણ કરી જ્યા રાજર્ષિમુનિ હતા ત્યા આગ્યા અને પાછલો દેવ બોલ્યો- 'અહો ! જગત્મા દુઠ્ઠર નપર્થયા કરતા શ્રદ્ધચર્યને ધારણ કરતા નિર્મળ જળથી સ્નાન કરી અરણ્યમા નિવાસ કરના- ગ મમતા રહિત યોગાઓને જોઈ હૃદય પ્રકુલિત થાય છે, અને આ સૌઆચાર રહિત, ખાલ અને અભ્યતરવી મયિન એવા જૈનમુનિને જોતા જ અપ્રીતિ ઉત્પન્ન થાય છે ' આ પ્રમાણે સાબળી ખીજે દેવ હસીને બોલ્યો- ' અહો ભાઈ ! તુ મૂર્ખ સમાન જણાય છે, કેમકે ક્ષમાદિક ગુણોથી યુક્ત એવા

જૈનમુનિને સારી રીતે બાણ્યા વિના અજ્ઞાનકષ્ટ કનારા તપસ્વીઓને તુ વખાણુ છે, તે તારી મૂર્ખતાજ છે ' આ પ્રમાણુ ઁકની નિદા અને ળીજની સ્તુતિ શ્રવણ કર્યા છતા રાજર્ષિમુનિ તે બને ઉપર રાગરેષ ગહિત અમલાવ- પણુ રહેવા લાગ્યા પછી તે બે દેવો ળીરયુગલતુ રૂપ ધાગણુ કની ઁક શિવ- પથી તપસ્વી પાસે આગ્યા તેમાથી સૂડો ળોટયો કે- ' આ તપસ્વી પશુની પેકે ભક્ત્યાભક્ત્યના વિનેરરહિત નિર્દયી છે, તેમજ પાસે સ્ત્રી રાખે છે, તેથી તેતુ સર્વ તપમિથ્યા ં ' આ પ્રમાણુ સૂડાતુ ળોલવુ સામળી તે તપસ્વીએ અતિરાય કોનાયમાન થઇને તે સુડાને ંલી માગી નાખ્યો, ઁટલે રત્નાગદ દેવ હેમાંગદ દેવને કહેવા લાગ્યો- ' હે મિત્ર ! જૈન અને ગૈવ મુનિમા ંટલો બધો તક્રવત છે ઁ તે પ્રત્યક્ષ ઁયુ ' આ ગતે કથા છતા તે મિથ્યાદષ્ટિ હેમાંગદ દેવના દદયમા શ્રદ્ધા થઇ નહીં, તયાં પુત તે રાજર્ષિમુનિને દેવમાયાએ કરી તેણુ ધણા ઉપમર્ગો કર્યા, તોપણુ કરૂણાના સાગર ઁના તે મુનિ અગીકાર કરૂણા અભિગ્રહથી ચળિત થયા નહિ તેથી તે દેવો પ્રત્યક્ષ પ્રગટ થઇ મુનિને નમસ્કાર કરી પોતાના અપરાધની ક્ષમા યાચી પોતાને સ્થાનકે ગયા પદ્મા- તરમુનિએ વૃદ્ધ સાધુની ભાવપૂર્વક ભક્તિ કરવાથી તીર્થ કર નામકર્મનો નિ કાચીત બધ કર્યો ત્યાંથી કાળધર્મ પાસી મહાશુક દેવલોકમા દેવપણુ ઉત્પન્ન થયા ત્યાથી ચ્યવી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમા તીર્થ કર પદ પામી અનત અગ્યાબાધ ઁવા મોક્ષસ્થાનકને પામશે

છઠું બહુશ્રુત પદ આરાધન કરવા ઉપર મહેંદ્ર- પાલની કથા.

આ બરનક્ષેત્રની અદર સોપારકપદણુ નામે મનોહર નગર હતુ, ત્યા સર્વે કળાઓમા કુશળ ઁવો મહે દ્રપાય નામે ગજ ગબ્ય કરતો હતો, પરતુ સદ્યુરૂના અભાવે મિથ્યાદર્શનના યોગથી મિથ્યાત્વીના પથે તે આલતો હતો, અને તે ઁવુ માનતો હતો કે પચભૂતથીજ આ આત્મા ઉત્પન્ન થાય છે, અને પચભૂતનો નાશ થયે આત્માનો પણુ નાશ થાય છે કહુ છે કે -

ઉપજાતિ વૃત.

વિનાગુરુભ્યો ગુણનીરાધિભ્યો, જાનાતિ ધર્મ ન વિચક્ષણોડપિ ।
આકર્ણદીર્ઘોઞ્વલ્લલોચનોડપિ, દીપ વિના પર્યતિ નાઘકારે ॥

અર્થઃ—' ગુણના સમુદ્ર એવા ગુરૂવિના હાથો માણસ પણ ધર્મને જાણતો નથી, જેમ કાન સુધી લાખા ઉજવળ નેત્રવાળો માણસ પણ દીપક વના અધારામા જોઈ શકતો નથી

તે રાજને એક યુદ્ધિમાન પ્રધાન હતો, તે પ્રધાનને જિનોક્ત તરવને જાણનારો શુનશીલ નામે જાણ હતો, તે રાજને ઘણોજ પ્રિય હતો

એકદા અતિશય સ્વરૂપવાન માતગની સ્ત્રીને પચમ નાદયુક્ત ગાન કરતી જોઈ રાજ તેના પર મોહિત થયો ઇગિત આકારથી રાજનો જાવ જાણી શ્રુતશીલ મધુર વચન કહેવા લાગ્યો—' હે મહારાજ ! અપયશના સ્થાનરૂપ સર્વ દોષોના આકર સમાન એવી પરનારીનો જે કોઈ સગ કરે છે, તે નીચ ગતિને પામી મહાન્ દુખ અનુભવે છે જેમ સુદર દેખાતા કિ પાકના કૂળ ખાધા હોય તો મૃત્યુને વશ કરે છે, તેમ બહારથી સુદર દેખાતી સ્ત્રીનો સગ કરવાથી અનેકવાર મરણને પ્રાપ્ત થઈ મહાન્ દુખો ભોગ વવા પડે છે. વળી જે રાજજ અનીતિના માર્ગે પ્રવર્તે તો પછી અન્યને તેથી શેકવાતુ શી રાતે બને ? માટે હે નૃપતિ ! ઉભય લોકમા દુખના હેતુરૂપ પરસ્ત્રીસગનો સકલ્પ મનમાથી કાઢી નાખો ' આમ ઘણી રીતે સમજાવ્યા છતા મોહમૂઢ રાજ તે વિચારથી પાછો હટ્યો નહીં, એટલે મત્રીએ રાજ્યતુ હિત વિચારી રાજ્યની અધિષ્ઠાયિકા દેવીનું સ્મરણ કર્યું, તેથી દેવી પ્રગટ થઈ તેને મત્રીએ સર્વ ણીના કહી, એટલે દેવીએ કહ્યું કે— 'જ્યારે તે પોતાના પાપનો પશ્ચાન્નાપ કરે એટલે માત્ર સ્મરણ કરજે, હું તેને શાન્તિ કરીશ ' એમ કહી રાજના શરીરમા વ્યાધિ પ્રગટ કરી દેવી અદ્રશ્ય થઈ ગઈ પછી વ્યાધિથી વ્યાકુળ થયો થઈ તે રાજ અત્યંત પીડા પામી વિનાપ કરતો ચિન્તવવા લાગ્યો કે— ખરે, મને આ માત્ર દુષ્ટત્યજ પીડે છે માત્ર મનથીજ કરેલું પાપ આવું કષ્ટ આપે છે, તો જે ત્રિયોગે પાપ સેવે તેનું તો શુ થાય ? ' આવા વિચારથી કરેલા માનસિક પાપનો પશ્ચાન્નાપ કરતો પુન પાપકાર્ય નજ થાય એના નિશ્ચયથી વ્યાધિની શાન્તિ માટે તે પ્રાર્થના કરવા લાગ્યો મત્રીએ જાણ્યું કે ' રાજ હવે પૂર્ણ પરતાય છે ' તેથી દેવીને સ્મરી, એટલે દેવીએ વ્યાધિની શાન્તિ કરી, તેથી રાજ સ્વસ્થ થયો પછી રાજએ મત્રીને કહ્યું કે ' મને જે માનસિક પાપ વાગ્યું તેની શુદ્ધિ શી

રીતે થાય ? ' મત્રી કહે— ' મહારાજ ! પડિતોને બોલાવી પૂછા, એટલે તે પાપ નિવારણ કરવાનો ઉપાય બતાવશે ' રાજએ મત્રીના કહેવાથી બીજા દીવસે પ્રભાતમાં પડિતોને બોલાવી પાપથી મુક્ત થવાનો ઉપાય પૂછ્યો, એટલે જુદા જુદા પડિતો જુદી જુદી રીતે કહેવા લાગ્યા ઠાઈ કહે ' ગગા જળનુ પાન કરવાથી પાપ દૂર થાય છે ' ઠાઈ કહે—'અગ્નિહોમ કરી વેદપૂરાણની કથા શ્રવણ કરવાથી પાપનાશ થાય છે ' ઠાઈ કહે—'અડસઠ તીર્થની યાત્રા કરી નર્મદાની માટીનો શરીરે લેપ કરવાથી પાપ દૂર થાય છે ' અને ઠાઈ કહે ' બ્રાહ્મણોને દાન આપવાથી કષ્ટલા પાપનો નાશ થાય છે ' આમ અનેક રીતે બ્રાહ્મણોએ પાપનિવારણના ઉપાયો બતાવ્યા પણ તે રાજને રૂચ્યા નહીં તે સમયે નગરબહાર ઉદ્યાનમાં મહાન ગુણના સમુદ્ર શ્રીવેણુ મુનીશ્વર પધાર્યા તેમને વાદવા માટે રાજ ધણા પરિવાર સહિત આવ્યો ગુરૂને વિનય પૂર્વક વદન કરી બે હસ્ત બેડી બોલ્યો—' હે કરૂણાનિધ ! મનના પાપની શુદ્ધિ શી રીતે થાય ? તે કરૂણા કરીને કહો '

ગુરૂ કહે—' રાજ ! શુદ્ધિ બે પ્રકારની છે, બાહ્ય અને અંતર જળાદિકથી શરીરની બાહ્ય શુદ્ધિ થાય છે, અને જ્ઞાન ધ્યાન તથા તપરૂપ પાણીથી અંતરની શુદ્ધિ થાય છે કામરાગવડે સ્ત્રીના મોહથી વીધાયેલ છે ચિત્ત જનાં એવાઓની બાહ્ય જળાદિકથી કદી પણ શુદ્ધિ થઈ શકતી નથી, અંતરની શુદ્ધિ તો જ્ઞાન અને ક્રિયાથીજ જિનેશ્વરે કરેલી છે જે માટે કહ્યું છે કે—

॥ ઉપજાતિ વૃત્ત ।

આલોચના નિંદનગર્હણાભિઃ, સમ્યક્ક્રિયા બોધતપોભિરુઃ ॥

તત્પાપકર્મા સ્જતસ્ત્રિ સાપિ, સ્માહુર્વિશુદ્ધિં સલ્લુ દુષ્કૃતાના ॥ ૧ ॥

અર્થ.—" ગત, વચન અને ક્રિયા એ ત્રણથી પાપ કર્મ કરનાર મનુષ્યનાં દુષ્કર્મોની શુદ્ધિ આલોચના, નિન્દા અને ગર્હાં એ ત્રણ પ્રકારે અને સમ્યક્ ક્રિયા, જ્ઞાન અને ઉત્તમ તપવડે પ્રથમ કહેલા દુષ્કૃતની શુદ્ધિ થાય છે એમ જ્ઞાની પુરૂષો કહે છે ' આ પ્રમાણે ગુરૂની દેશના માલગી શ્રુતશી લ જે પ્રધાનનો ભાઈ હતો તેણે સવેગ પામી ચારિત્ર અગીકાર કર્યું

શ્રુતશીને ચારિત્ર લીધું એમ જણી રાજ ગુરૂપર દ્વેષ ધરવા લાગ્યો ગુરૂ રાજને પ્રતિબોધી શાન્ત કરી ત્યાંથી અન્ય મ્યણે વિહાર કરી ગયા પછી

એકદા તેજ નગરના ઉદ્યાનમાં નિર્દોષ ચારિત્રને ધારણ કરનાર શ્રુતકેવળી શ્રી સમતલદ્રાચાર્ય ધણા સાધુના પરિવાર સહિત આવી સમવસયો તે વખતે સર્વ નગરજનો અને રાજ તેમને વદના કરવા આવ્યા તે સમયે ગુરૂ મહાગજે અમૃત સમાન દેશના આપવા માંડી

“હે ભવ્યજનો ! મદોન્મત્ત હસ્તી, પ્રયત્ન વેગવાળા અશ્વ, વિશાળ રાજ્ય લક્ષ્મી, સુંદર રૂપ, ઉત્તમ વાર્ધ, મૃગલોચની લક્ષિતજ્વલના વિગેરે ભોગોપભોગ્ય વસ્તુની પ્રાપ્તિ એ ધર્મના પ્રભાવથીજ પ્રાપ્ત થાય છે જે સુજ્ઞશિશિમણિ જિનેશ્વરે કહેવા ધર્મને વિષે પોતાનું ચિત્ત સ્થિર કરી અન્યને પણ તેમાં ઉદ્ધમવત કરે છે, તે પ્રાણી ઉત્તમ સુખસ પદાને પામે છે, અને જે મૂઢાત્મા જિનેશ્વરે કહેવા ધર્મને આદરનારાઓને અન્તરાય કરી તેની ઉપર દ્વેષ ધરે છે તે અનેક પ્રકારે દુ ખનો ભાગી બને છે, માટે જ્યાં સુધી આ દેહ નિરોગી છે, ઈન્દ્રિયોની પદ્ધતા છે, જરાવરચા દૂર છે અને આયુષ્ય ક્ષીણ નથી થયું ત્યાં સુધી હે ભવ્યજનો ! ધર્મને વિષે તમે યત્ન કરો ”

આ રીતે વૈરાગ્યપૂર્ણ ગુરૂની દેશના શ્રવણ કરી રાજ્યએ પોતાના પુત્ર જયન્તકુમારને રાજ્યાસનપર સ્થાપી પોતે મત્રી મહિત ગુરૂ પાસે આવી ચારિત્ર અગીકાર કર્યું, અનુક્રમે ગુરૂપાસે મહી અગીઆર અગતુ અધ્યયન કર્યું એક દિવસ ગુરૂસુખેથી વીશસ્થાનકના આરાધન સબધી દેશના શ્રવણ કરતા એવું સાંભળ્યું કે “એ વીશસ્થાનક અથવા એમાથી એક પણ ગ્યાનકની સમ્યક્ પ્રકારે આરાધના કરાય તો તેથી ત્રિભુવનને પૂજ્ય એવી તીર્થ કરની લક્ષ્મી પમાય છે ” આ પ્રમાણે ગુરૂનું વચન સાંભળી રાજર્ષિ મુનિએ અભિગ્રહ લાધો કે ‘ જ્યાં સુધી જીવું ત્યાંસુધી મહારે બહુશ્રુતનું વાત્સલ્ય કરવું ’ આવો અભિગ્રહ ધારણ કરી બહુશ્રુત મુનિઓનું ઓષધ લેખન્યાદિથી વૈયાવર્ય કરતા પોતાના અભિગ્રહને નિશ્ચળપણે તે પાલન કરવા જાગ્યા

એક દિવસ દેવસભામાં ઇન્દ્રમહારાજે તે મુનિના પ્રશ્ન મા કરી તે પર શક લાવી ધનદ નામે દેવ જ્યા તે મુનિ હતા તે નગરમાં આવી શેઠ બની ધર માંડી રહેવા લાગ્યો તે સમયે તે રાજર્ષિ મુનિ ઠોઠ જ્ઞાન સાધુને માટે ઠાળાપાક શોધતા કપટરૂપ શ્રેષ્ઠીને ત્યાં આવી ધર્મલાભ આપી ઉભા રહ્યા મુનિને જોઈ કપટશ્રેષ્ઠી ઉભો થઈ પ્રણામ કરી ‘મહવાણીથી ગોદયો-’ અહો !

આજે મહારા ધન્ય લાગ્ય છે આપે પધારી માડ ધર પવિત્ર કયું છે પૂજ્ય !
હે સ્વામી ! કહો આપને શુ જોઈએ છીએ ? '

મુનિ કહે—' મહાભાગ્ય ! મહારે ઢાળાપાકની જડ છે, જે તમારે
ત્યા હોય તો આપો '

શેઠ કહે—' મહારાજ ! મારા ધરમા ઢાળાપાક જટલો જોઈએ તેટલો છે
ઉભા રહો, હુ તે લાવી આપુ ' એમ કહી અદર જઇ ઢાળાપાક લાવી મુનિને
આપના લાગ્યો મુનિએ અનિમેષ નેત્રવાળો જોઇ જાણ્યુ કે ' આ તો ઢોઈ માયાવી
દેવ છે, અને દેવપિડ મુનિથી ગ્રહણ કરાય નહિ ' એમ જણી પાક લીધા વિના
લાંથી ખીજે આટયા ગયા તેથી તે દેવ રાષે બરાયો, તેથી મુનિ જ્યા જાય ત્યાં
અશુદ્ધ પાક કરવા લાગ્યો, તોપણ મુનિ ખિન્ન થયા નહિ ધણા ધર ભમતા સૂર-
સાર્થવાહને લ્યાં મુનિ આવી ચઢ્યા ત્યા તેમને એપણીય પાક મળ્યો તે લઇ
મુનિ પોતાને સ્થાને આઁયા, આવી ગીતે મુનિને પોતાના અભિગ્રહમા નિશ્ચળ
જોઇ દેવ પ્રત્યક્ષ થઇ મુનિની સ્તવના કરી સૂરસાર્થવાહના ધરે રત્નની વૃષ્ટિ કરી
પોતાને સ્થાનકે ગયો બહુશ્રુતતુ ભાવપૂર્વક સમ્યક્ પ્રકારે વાત્સલ્ય કરવાથી
તે મુનિએ તીર્થ કર નામ કર્મ ઉપાર્જન કર્યું અનુક્રમે ત્યાથી ઠાળધર્મ પામી
નવમા ઐવેયકને વિષે દેવપણે તે ઉત્પન્ન થયા ત્યાંથી ચ્યવીને મહાવિદેહ
ક્ષેત્રમા તીર્થ કર પદ પામશે, અને શ્રુતશીલમુનિને જીવ તેજ તીર્થ કરના
ગણધર થઈ અન ત અઁયાબાધ સુખને પામશે

આ પ્રમાણે મહેન્દ્રપાલ નૃપતિતુ ગસિક ચરિત્ર શ્રવણ કરી હે
બઁચજનો ! તમે બહુશ્રુતતુ વાત્સલ્ય કરવા માટે પોતાના ચિત્તને પ્રેરો

સાતમા તપસ્વી સ્થાનક આરાધવા ઉપર વીરભદ્રની કથા.

અલકાપૂરી સમાન મનોહર, લક્ષ્મીથી પૂર્ણ એવી એક વિશાલા નામે
નગરી અવન્તિ દેશમાં હતી તે નગરીમા મહાન ધનાઢ્ય વૃષભદાસ નામે શ્રેષ્ઠી
વસતો હતો તેને રૂપગુણના બહાગ સમાન વીરમતી નામે ભાર્યાથી વીરભદ્ર
નામે પુત્ર ઉત્પન્ન થયો તે અનુક્રમે વૃદ્ધિ પામતો સર્વ કળાઓમાં કુશળ થઇ
યૌવનાવસ્થાને પામ્યો વીરભદ્રના રૂપ અને ગુણની પ્રશ સા પમિનીખ ડપત-

નમા રહેનાર પુન્યાત્મા સાગરદત શ્રેષ્ઠીએ શ્રવણ કરી, તેથી તેણે પોતાની રત્નગર્ભા નામે સ્ત્રીથી ઉત્પન્ન થયેલી, સ્ત્રીઓની સર્વ કળાઓમા કુશળ, દેનાગનાના રૂપનો પરાભવ કરે એવી પ્રિયદર્શના નામે પુત્રીનો વિવાહ કરવા વૃષભદાસ શેઠની પાસે માણસ મોકલ્યુ રોઠે યોગ્ય ન્યજી બાળી વિવાહ કબૂલ કર્યો અનુક્રમે વગ્નદિનસ મુકરર કરાં જન વધ પણા ઉત્તમવૃત્તક પ્રિયદર્શનાની સાથે નજ કરી જેમ મધુકર માલતીની મારે લીન થઇ બધ તેમ વીરભદ્ર પ્રિયદર્શનાની મારે અપના લીન થઈ પચવિપય સુખ ભોગ વવા લાગ્યો ઘટલાએક દિવસો આમ આનંદપૂર્વક વિત્યા બાદ વીરભદ્રે પોતાના સસરાને કહ્યું, ' મુરખ્ણી ! હવે ધણા દિવસ થયા, તેથી અમો સર્વને રજ આપો તો અમારાં ળરીએ જઈએ ' આ પ્રમાણે નમાઇનુ વચન શ્રવણ કરી સાગરદત શેઠ બોલ્યા— ' દે કુમાર ! અમને અમારી પુત્રી અતિ સય પ્રિય હોવાથી અમે તેનો નિયોગ સહી શકતા નથી, તેથી જનમા આવેલા બાજ સર્વ જનોને જવાની રજ આપો અને તમે મારી પુત્રી સાથે અહીં જ રહો ' આ પ્રમાણે સાસરાના આમંદથી બીજાં જનૈયાઓને કહ્યું કે— તમે સર્વ જઓ અને હુ યોડા દિવસ પડી સ્ત્રી મહિન આવીશ, કેમકે શેઠનો આમંદ ધણો જ છે, તેથી તેમનુ દીવ હુ ખાવીને આવવુ મને યોગ્ય વાગતુ નથી ' આ પ્રમાણે કહી જનને નિદાય કરી પોને શ્વસુરગૃહમાં સુખ પૂર્વક રહેવા લાગ્યો ઘટલાએક દિવસ વિત્યા બાદ વીરભદ્ર ચિન્તવવા લાગ્યો કે ' પુત્ર સાસરે અને સ્ત્રી પિયગમાં વરાઈ રહેનાયા પોતાની મોખા અને લાજ શુભાને છે, માટે હવે અહીં વરાઈ વખત ગહેવુ એ સોભાયુક્ત નથી પરદેશમા જમ દ્રવ્ય મેજવી પિતાને ધેર જવુ નધારે સાડ છે ' આ વિચાર પોતાની પ્રિયાને જણાવતા કહ્યું— ' બંદાલી ! તને મૂઠીને જતા માડ દીત માનતુ નથી, પાં નિરૂઘમીપણે શ્વસુરગૃહમા આવી રીતે પડી ગહેવુ એ મારા જવાને સમ ભરેલુ છે, માટે હુ પરદેશમા જમ દ્રવ્ય મેજવી આવુ ત્યાં સુધી તુ તાગ પિતાને ધેર રહે હુ યોડા દિવસમા આવી તને મારા પિતાને ધેર લાં જઈશ ' આમ ધણી રીતે સમજવી સ્ત્રીની રજવધ પોતાના ભાગ્યની પરીક્ષા કરવા ચાલી નીકળ્યો અનુક્રમે ઘટલાએક દિવસે સિદ્ધલદ્વીપે આવી પહોચ્યો ત્યાં કોઈ દિવ્ય સુટિકાના પ્રમાનથી રૂપપરાવર્તન કરી નગરમા વિવિધ કળાઓ કરતો વીરભદ્ર ફરવા લાગ્યો, તેથી નગરના લોકોને ત ધણો પ્રિય થઇ પડ્યો

એક દિવસ કૃત્તા ક્ષરતાં વીરભદ્ર તે નગરમા શ ખરેછીની દુકાને આવીને બેઠા શેઠે તેને ગુણવાન, રૂપવાન ને કળાનાન જે) ઘણા આદરસત્કાર કરી પોતાને ઘેર લાવી પુત્ર તરીકે ગણ્યો ત્યા વીરભદ્ર સુખપૂર્વક રહેવા લાગ્યો

તે ગામના રત્નાકર નામના ગજની મહાગુણવાન, સર્વ કળાઓમા કુશળ, સ્વરૂપમા રતિનો પણ પગલન કષ્ટે એની અનગસુ દરી નામે પુત્રી હતી તેની સાથે શ ખરેછીની પુત્રીને બહેનપણા હતા તેની પાસેથી ગજકુવરીની પ્રશ સા શ્રવણ કરીને વીરભદ્ર તેને જોવાની ઈચ્છાથી શેઠની પુત્રીને જહેવા લાગ્યે. 'કે' મને તે કુવરીનુ દર્શન કરાવ ' શેઠની પુત્રા કહે—' ત્યા સ્ત્રીજન સિવાય કાઈને પણ જવાનો હુકમ નથી, તેથી હુ શી ગતે બતાવુ ?'

વીરભદ્ર કહે 'અહો ! એમા તુ ?' એમ કહી પેલી ગુટિકાના પ્રભાવથી સુદૃઢ નવયૌવના કન્યા તે બની ગયો આ પ્રમાણે રૂપ પરાવર્તન કરી શેઠની પુત્રી સાથે રાજમહેલમા નજરકન્યા પાસે આવ્યો નનીન સ્વરૂપવાન અપરિચિત મહિલાને જોઈ રાજકુવરા બોલી, 'હે સખિ ! આ તારી સાથે દેવ સુદરી સમાન કન્યા ઠાણ છે !'

શેઠ પુત્રી કહે—' બહેન ! એ માગ મામાની પુત્રા છે અમારે ઘેર શેઠા દિવસથી મળવા આવેલી છે, તેને વીણા વગાડતા બહુ સારા આવડે છે, તેથી હુ તમારા પાસે તેડી લાવી છુ તમે તમારી વીણા તેના હાથમા આપો બુઝો, તે દેવુ મધુર સંગીત કરે છે રાજકન્યાએ પોતાની વીણા કૃત્રિમ-કન્યાના હસ્તમા આપી કૃત્રિમકન્યાએ વીણા હાથમાં લઇ સુર મેળવી એવી સરસ રીતે વગાડવા માડી કે તેના સંગીતાલાપથી રાજકુમારી અતિશય આદહાહ પામીને જહેવા લાગી—' બહેન ! તમે નિરન્તર મારી પાસેજ રહો તો વમારે સાડ, કેમકે તમને જોઈ મને તમારાપર અતિશય પ્રીતિ થાય છે '

રાજકન્યાના આગ્રહથી કૃત્રિમ કન્યા ત્યા આન દપૂર્વક વિવિધ પ્રકારના વિનોદ કરતી રહેવા લાગી તેથી બન્નેના મન એકમેક થઈ ગાઠ પ્રીતિરૂપ બન્યા

એક દિવસ કૃત્રિમ કન્યા રાજકુમારીને કહેવા લાગી કે—'હે સખિ ! તુ હવે પૂર્ણ યૌવનાવસ્થાને પામી છે, તેથી જે તને તારા રૂપ ગુણ સમાન પતિ મળે તો સુખ થાય નહિ તો કદાપિ ઠાઈ મૂર્ખ સાથે બાન્ય જોડાય તો કેવી રાને દિવસો બન્યા ?'

રાજકુમારી કહે—' સખિ ! સહુને સારા વરની વાછા હોય છે, કોઇ નહીં રાને ઇચ્છતુ નથી, પર તુ તેમા આપણી ઇચ્છાનુસાર બનવુ ચુરકેવ છે, કેમકે તે સર્વ પોતાના શુભાશુભ કર્મને આધિન છે '

કૃત્રિમ કન્યા કહે—' સખિ ! તારૂં કહેવુ સત્ય છે, પર તુ તારા રૂપ ગુણને યોગ્ય અંક કુળવાન પુરૂષ છે, જો તે નને પ્રિય હોય તો બનાવુ '

ગજકન્યા કહે—' અહીં ઠેની ગીતે બતાવાય ' '

કૃત્રિમ કન્યા કહે—' અરે ! અહીંજ બતાવુ, જો ને આ ગદ્યો ' એમ કહી પોતાનુ મૂળ રચણ પ્રગટ કર્યું તે જોઈ રાજકુમારી આશ્ચર્ય પામી વિચારવા વાગી કે—' શુ આ ને કોઇ દેવમાયા છે કે કંઈ ઇન્દ્રજા છે ? ' ગજ કન્યાને આમ અમમા પડેલા જોઇ વીરભદ્ર બોલ્યો—' રાજકુમારી ! આપ શા વિચારમા પડ્યા છો ? કલ્પેલા પુરૂષ તમારા ચિત્તને પ્રિય છે ? '

ગજકુમારી શરમાઇ નીચુ વદન કરી ધોરજથી બોલી—' કુમાર ! કૃપા કરી આપની ખરા જોળખાણુ આપશે કે જ સાબળી હુ સાગ્યશાળી યાઈ ' વીરભદ્રે પોતાની જોળખાણુ આપી, તેથી રાજકન્યાએ હર્ષ પામી પોતાની માતાને બોલાવી પોતાને અભિપ્રાયજણુઓ ગણીએ તેનાત રાજને કહી રાજએ પુત્રી થઇ ઉત્તમપુર્વક શુભ દિવસે લગ્ન કરી ઇચ્છિત પતિ સાથે પુત્રીને પરણાવા વીરભદ્ર તેના સાથે વિવિધ સુખ ભોગવતા ત્યાં રહેવા લાગ્યો એક દિવસ પોતે એકાન્તમા બેસી વિચારવા લાગ્યો કે,—

ઉત્તમાઃ સ્વગુણૈ રહ્યાતા, મધ્યમાશ્ચ પિતુર્ગુણૈ ।

અધમા માતૃલૈઃ સ્વાતા, સ્વસુરૈસ્ત્વધમાધમા ॥ ૧ ॥

અર્થ—' પોતાના ગુણોવડે જ વિખ્યાત છે તે ઉત્તમ, પિતાના ગુણથી પ્રસિદ્ધ તે મધ્યમ, મામાવડે વિખ્યાત તે અધમ અને સમરાથી ખ્યાલ હોય તેને અધમાધમ જણવા ' અથવા ' સ્વગુણથી મળેલી ખ્યાલિ ઉત્તમ, પિતાના ગુણથી થયેલી પ્રસિદ્ધતા મધ્યમ, મામાથી અને સમરાથી થયેલી વિખ્યાલિ અધમાધમ છે '

આ પ્રમાણે વિચાર કરી રાજની આજ્ઞા લઇ રાખત્રેહીની પણ રજ માગી પોતાને દેશ જવા માટે એક ઉત્તમ વહાણુ તૈયાર કર્યું શુભ મુહૂર્ત સારા શુકન જોઇ ધણા માણુસોના પરિવાર મહિન ને વહાણુમા મેઠા પાછી

વહાણુ સમુદ્રમાં હ કાર્યું કટલેક દિવસે વહાણુ મધ્ય સમુદ્રમાં આવ્યું એવામાં દુર્દેવવશાત્ દશે દિશામાંથી પ્રચડ વાયુ છુટ્યો, આકાશ મેઘથી સ્થામ વર્ણવણુ થઈ ગર્જના કરવા લાગ્યું, વિદ્યુતના મહા ભય કર ઝડાકા થવા લાગ્યા અને અમ્યુનિાધ ઉછળવા લાગ્યો આવી વહાણુ ડામાડોળ થવા લાગ્યું, શઠ છૂટીને તૂટી ગયાં, અ દર રહેલાં માણસો વ્યાકુળ ચિત્તથી ઈષ્ટદેવનું સ્મરણુ કરવા લાગ્યા પ્રચડ પવનના તોફાનથી વહાણુ અથડાતુ કુટાતુ પાણીથી આચ્છાદિત યથેલા એક ખરાબા સાથે અથડાયું અને તેના ઢુકડે ઢુકડા થઈ ગયાં અને સર્વ જનો સમુદ્રમાં પડ્યા સત્કર્મવશાત્ રાજપુત્રી અને ગસ્ટુ દરીના હાથમાં એક પાટિયું આવ્યું તેના આધારે તરતી તરતી ત્રણ દિવસે તે સમુદ્રના કાઠે આવી ત્યા તેને ઢોઈ એક તાપસ કરુણા લાવી પોતાના આશ્રમે લઈ ગયો ને પુત્રીની પેઠે રાખવા લાગ્યો એક દિવસ અને ગસ્ટુ દરીની અનુપમ સૌન્દર્યતા જોઈ તાપસ વિચારવા લાગ્યો કે “બ્રહ્મચારીને સ્ત્રીસંગ લાભદાયી નથી જે માટે કહ્યું છે કે,—

મદિરાયા ગુણા જ્યેષ્ઠા, લોકદ્વયવિરોધિની ॥

કુરુતે દ્રષ્ટમાત્રાપિ, મહિલા પ્રહિલ જગત્ ॥ ૧ ॥

અર્થ — ‘ સ્ત્રી મદિરા કરતાં ગુણે કરી મોટી તેમજ આ લોક પરલોકનો વિરોધ કરનારી છે કે જે જેવામાત્રમાં જગતને ઘેલું કરે છે ’ સારાશ કે મદિરા તો પાવે ત્યારે મનુષ્ય મત્ત યાય છે, પણ બંને લોકને બગાડનારી સ્ત્રી તો મદિરા કરતા અધિક માદક ગુણુવાળી છે, કે જેને જેતાજ જગત ગાડુ થાય છે

વહી જેમ વહ્નિ સમીપે રહેલી લાખ એક ક્ષણમાં નાશ પામે છે તેમ સ્ત્રી સમીપે રહેનારા બ્રહ્મચારીનું શીલ પણ ક્ષણવારમાં નષ્ટ યાય છે ” આ પ્રમાણે વિચારી તે તાપસ અને ગસ્ટુ દરીને કહેવા લાગ્યો— ‘ પુત્રી ! હું તને આ પાસેના પશ્ચિમીખંડ નામના નગર સમીપે મૂકી જાઉં, ત્યાં તું તારું ઉચિત સ્થાન શોધી લેજે, તારા પુન્યથી તને ત્યાં સાડજ સ્થાન મળશે અને તું સુખી થશે અમારી પાસે તને લાભો વખત રાખવી તે અમને લાભદાયી નથી, કેમકે તેથી અમારી અપકીર્તિ થાય ’ આ પ્રમાણે કહી અને ગસ્ટુ દરીને નગર સમીપે મૂકી તાપસ પાછો પોતાના આશ્રમે આવ્યો

યુધથી બ્રહ્મ ધયેલી મૃગલીની પેઠે વ્યાકુળ ચિત્તવાળી અનગસુન્દરી નગર પાસેના સરોવર પર ભમતી ભમતી આવી ત્યાં તેણે પુન્યાત્મા સુમતા સાધ્વીને દીક્ષા તેમને જોતાજ હર્ષયા તેમની પાસે જઈ વિનયપૂર્વક વલન કરી બે હાથ જોડી ઉભી રહી સાધ્વીએ ધર્મલાલ આપી મધુર વચને પૂછ્યું, 'વત્સ ! તું ઠોની પુત્રી અને ઠોની સ્ત્રી છે ?'

તૃપ્તતાએ પોતાની સર્વ વિતક વાત કહી સભળાની, એટલે તેના પર હરણા લાવી સાધ્વી તેને પૌષ્ઠશાળામાં જઈ આવી તેજ સમયે સાગરદત્ત શ્રેષ્ઠીની પુત્રી અને વીરભદ્રની સ્ત્રી ત્યાં ભણવા આવી તેણે અપ્સરા સમાન રૂપવાળી સ્ત્રીને જોઈ ગુરૂણીને પૂછ્યું 'મહારાજ ! આ સ્ત્રી કોણ છે ?'

સાધ્વી કહે— 'ભદ્રે ! એ સ્ત્રી સિંહલદ્વીપના રાજાની પુત્રી અને વીર ભદ્રશ્રેષ્ઠીની પત્ની છે દુર્દેવવશાત તે તેના પતિથી જુદી પડી છે '

આ પ્રમાણે સાલળી પ્રિયદર્શના બોલી— 'અહો ! આ તો મારી સપની—મારી બહેન છે ' એમ કહી મિષ્ટ વચનોથી તેને સતોષી પોતાના પિતાને ઘરે લાવી રનેહ સહિત બહુમાનપૂર્વક રાખી બન્ને જણીઓ ગુરૂણી પાસે શ્રુતાભ્યાસ કરતી, વિવિધ તપસ્યા આચરતી શુદ્ધ ચિત્તથી નિર્મળ શીલનું પાલન કરવા લાગી સાગરદત્તશ્રેષ્ઠી પણ અનગસુ દરીને પોતાની બીજી પુત્રી-તુલ્ય ગણી જરાપણ આતરે રાખતો નહિ

પ્રિય પાઠક ! હવે આપણે વીરભદ્રનું શુ થયું તે તરફ દ્રષ્ટિ ફેરવીએ જ્યાં સય કર પવનના તોફાનથી બહાણુ ભાગ્યું, ત્યારે જમ અનગ-સુન્દરીને એક ફલક હાથમાં આવ્યું, તેમ વીરભદ્રના હાથમાં પણ એક મજાબુત ફલક આવ્યું તેના આધારે સાત દિવસે તે સમુદ્રના કિનારે આવી બહાર નીકળ્યો, પરંતુ સ્ત્રીના વિરહથી તેને ઠાઠ પણ રથજે સુખશાન્તિ મળી નહિ અસ્વસ્થ ચિત્તે અહીં તહા તે ફરવા લાગ્યો તેનામાં ત્યાં આગળ રત્નપુર નગરનો સ્વામી રત્નપ્રલભ નામે વિદ્યાધર ક્રીડા કરતો આવી ચઢ્યો તે વીર-ભદ્રના રૂપ, ગુણ અને આતુરી જોઈ બહુમાનપૂર્વક તેને પોતાની સાથે નગરમાં લઈ આવ્યો ત્યાં તેને પોતાની ગુણવતી રત્નપ્રભા નામની પુત્રી ધણા ઉત્સવથી પરણાવી અને ગગનગામિની તથા આભોગિની વિદ્યા આપી વિદ્યા-ધર બનાવ્યો ખરે, પુન્યશાળીને જ્યાં જય ત્યાં સ પતિ અને સુખજ પ્રાપ્ત થાય છે અહીં વીરભદ્ર ઢોગદુક સુરની પેઠે સુખ ભોગવવા લાગ્યો

ઢેટલાએક દિવસો આ પ્રમાણે વ્યતિત થયા પછી એક દિવસે આભો-
ગિની વિધાના પ્રભાવથી નિર્ભળ શીલયુક્ત પોતાની પૂર્વની બે પ્રિયાઓને
સુમતા સાધ્વીની પાસે પશ્ચિમીખડ નગરમા શાસ્ત્રાભ્યાસ કરતી જણી, તેથી
પોતાની નવપરણિત પ્રિયાને લઇ કૌતુકના મિષે તે નગરમાં આવ્યો ત્યાં
આવી સ્ત્રીને સુમતા સાધ્વીના ઉપાશ્રય નજીક મૂકી પોતે દેહચિન્તાના મિષે
કયાંઇ ચાલ્યો ગયો અહીં ઢેટલોએક સમય વ્યતિત થયા છતાં પોતાના પતિને
ન આવ્યો જણી દ્વદયમા ચિન્તા ધારણ કરતી રત્નપ્રભા ત્યાંથી ઉઠીને પાસે
આવેલા સુમતા સાધ્વીના ઉપાશ્રયે જ્યા પૂર્વોક્ત બે સ્ત્રીઓ લાણતી હતી ત્યા
આવી તેમની પાસે બેસીને પોતાની હકીકત કહી, તેથી તેઓ પણ તેના દુઃ-
ખમા લાગીદાર થઈને તેને પોતાની પાસે રાખી ત્રણે જણીઓ અન્ય પુરૂષ
સાથે વાત પણ ન કરતા પ્રમોદપૂર્વક નિરતર દેવપૂજા, પ્રતિક્રમણ, પર્વતિ-
થિએ પૌપથ વિગેરે ધર્મક્રિયા કરવા લાગી

વીરભદ્ર પોતાની પ્રિયાને મૂકી દૂર જઈ વામનરૂપ ધરી સુલક્ષણ
નામ ધારણ કરી વિવિધ પ્રકારના કૌતુક કરી લોઢાના ચિત્તને રજન કરતો
નગરમા ભમવા લાગ્યો એક દિવસ એ રીતે ભમતો ભમતો નૃપસભામાં
જઈ ચઢ્યો ત્યા સલામા ઢાઈ પુરૂષ એવી વાત કરતો હતો કે ' આપણા ન-
ગરમા સુમતા સાધ્વીના ઉપાશ્રયમાં અપ્સરાના રૂપનો પરાભવ કરે એવી
સમાન રૂપગુણવાળી ત્રણ સતી સ્ત્રીઓ છે તે એવી તો દઢ નિયમવાળી છે કે
ઢાઈ અન્ય પુરૂષની સાથે પણ જોની નથી, તો તેની સાથે વાત તો કરેજ
કમ ? એવી તે સતીશિરામણિ સ્ત્રીઓ યૌનનનતી છતાં જીતેન્દ્રિય છે '

આવી વાત સાલળી રાજ આશ્ચર્ય પામીને બોલ્યો કે ' જ પુરૂષ તે
ત્રણ સ્ત્રીઓને બોલાવરો તે મારા પરમ સ્નેહનુ પાત્ર થરો '

રાજની આજ્ઞા સાલળી સભામા બેઠેલામાના ઢાઈ પણ માણસે કઇ
કશુ નહિ એટલે ત્યા આવેલો કુબ્જ વામન પ્રણામ કરી બોલ્યો—' મહારાજ !
હુ તેઓને મારો કગાથી બોલાવનાને તૈયાર છુ '

વામનનુ કથન સાંભળી રાજ બોલ્યો—' ચાલો અત્યારેજ ત્યા જઈએ '
પછી સર્વ સભાજનો સહિત રાજ કુબ્જ વામનને લઇ સુમતા સાધ્વીના ઉપા-
શ્રયે આવી આર્યાને વદના કરી સર્વજનો સહિત ઉચિત સ્થાને બેઠા પછી

राजनी आज्ञा यथा वामन भोक्तव्यो, ' हे सर्व सत्त्वान्नो ' हु अेक आश्चर्य
कारी कथा कहु ते सर्व सांभणो ' आ प्रमाणे कही तेणे नीचे प्रमाणे कथा
कहेवी शऱ् करी

" विशाखापुरीमां वसनार वृषभदास नामे श्रेष्ठीना सकण कणानिधान
वीरभद्र नामे पुत्र इतो ते वीरभद्र पत्नितीषु नगरमा वसनार सागरदत्त
श्रेष्ठीनी महा गुणवान प्रियदर्शना नामे पुत्रीने परलुयो ठटसाअेक दिवस
तेनी पासि सुखपूर्वक रडी त्याथी तेने मूडीने परदेश आदयो गयो ' अेटलु
कही सुप रड्यो आ प्रमाणे पोताना पतिनी वात साभणी लयोहगमथी प्रि
यदर्शना भोली— ' हे कुण्ण ' कहे पछी ते (वीरभद्र) कथा गथा ' "

आ रीते प्रियदर्शनाने भोलीते जेथ कुण्ण भोदयो— ' हे सर्व सत्त्वा-
न्नो ! नुज्जो, आ तल्लुमाथी अेक स्त्री भोली, हवे पाडीनी वात आवती काले
कहीश ' "

धीजे दिवसे नियम मुज्ज सर्वन्नो आवी उपाश्रयमां हाज्जर थया,
अेटले कुण्ण वात कहेवी शऱ् करी— ' प्रियदर्शनाने मूडीने वीरभद्र लभतो ल
भतो सि उवद्विपे गयो त्याना राजनी रति सभान रूपवाणी अन्नगस्तु हरी
नामनी कन्या साभणी तेने जेवानी छच्छथी दिव्य गुटिकाना प्रभावथी स्त्री
रूप अनी राजकन्या पासि गयो त्या ज्ज वीष्णु वगाडी कुवरीने रज्जत
करी, अनुक्रमे ते तेने परलुयो पछी त्याथी वहालुमा जेसी परिवार
सहित पोताना नगरे आववा नीकल्यो, हुँहववशात् लरसमुद्रे आवता
वहालु लाज्जु ने सर्वे जणनिधिमा पडया ' आटलु कही कुण्ण रूप
थध जेसी रड्यो, अेटले राजपुत्री अन्नगस्तु हरी भोली ' हे कणाकुशण
कुण्ण ! कहे, जलही कहे, पछी ते कुमारनु शु थयु ? ' आ रीते धीज्ज स्त्रीने
भोलीनी जेथ कुण्ण सर्वन्नोने कहेवा जाज्यो— ' नुज्जो, आज्ज आ धीज्ज
पल्लु भोली, हवे पाडी रडेवी वात आवती काले कहीश ' "

त्रीजे दिवसे वणी सर्वन्नो आवी लगया, अेटले वात गऱ् करी
समुद्रमध्ये वहालु भाज्या पछी वीरभद्रना हाथमा अेक पाटीयु आव्यु
तेना आधारे तरीने सातमे दिवसे ते लहार नीकल्यो त्याथी तेने गुल्लवत
जळी रत्नवधम नामे विधाधर पोतानी नगरीमा लड गयो त्या लड ज्ज

પોતાની રત્નસમાન રત્નપ્રભા નામે પુત્રી પરણાવીને બે વિધાઓ આપી વિધાધર બનાવ્યો. એક દિવસે પોતાની પ્રિયા રત્નપ્રભાને લઇને તે વીરભદ્ર આ નગરીમા આવી તેને ઢાઢક સ્થળે મૂકી તે કયાઇ ચાલ્યો ગયો ' આટલુ કહી કુબ્જ ચૂપ થઇ બેસી રહ્યો, એટલે રત્નપ્રભા અધીરી થતી ને આજીજી કરતી બોલી—' હે કુબ્જ ! કહે, સત્વર કહે, પછી તે કયા ગયા ? હું તને બે હાથ બેડી કહું છું, મને તે બતાવ, તે કયા છે ? અને તું આ બધી હકીકત કયાથી જાણે છે ? '

કુબ્જ કહે—' હું તે હકીકત મારા જ્ઞાનથી જાણુ છું તે જ્ઞાનથી સ્વર્ગ, પાતાળ અને મનુષ્યલોકની સર્વ ખીના જાણી શકું છું '

રત્નપ્રભા કહે ' જો તું જ્ઞાની છે, તો કૃપા કરી અમોને અમારા પ્રાણાધાર બતાવ, તારૂં કલ્યાણ થશે '

કુબ્જ કહે ' અરે ! મારી શક્તિથી તેને અહીં હાજર કરૂં હમણાંજ અહીં એક પટની ફૂટી કરી અદર એક મારે જાપ કરવા માટે આસન મૂકાવેા જુઓ એક ક્ષણવાર પછી તમે સર્વ શુ જુઓ છો ? '

પછી કુબ્જના કહેવા મુજબ પટ બાધી એક ચોરડી બનાવી તેમાં આસન મૂક્યું સર્વજનોને આશ્ચય પમાડતો તે કુબ્જ જાપ કરવાના મિષે અદર જઈ પોતાનું સત્ય સ્વરૂપ પ્રગટ કરી તરતજ બહાર આવ્યો તેને જોઇ સર્વજનો આશ્ચર્ય સહિત હર્ષયુક્ત થયા પ્રિયદર્શનાના માતાપિતાને ખબર થતા તેઓ પણ આનંદપૂર્વક આવી ઘણા રનેહથી બેટ્યા, અને સર્વના હૃદય હર્ષપૂર્ણ થઇ રહ્યા જમ ક્ષમા, કૃપા અને મૈત્રીએ યુક્ત મુનિરાજ શોભે તેમ ત્રણ વક્ત્રીઓ સહિત વીરભદ્ર શોભતો દિવ્યમુખ ભોગવતો ત્યા રહેવા લાગ્યો

અન્યદા તે નગરીના ઉદ્યાનમાં ત્રૈલોક્યપતિ, જગત્સુખાકર અઢારમા તીર્થંકર શ્રીઅરનાથપ્રજ્ઞ સમનસર્થા દેવોએ સમવસરણુની રચના કરી તેમાં બાર પર્ષદાઓ યોગ્ય સ્થળે ભગવન્તની દેશના સાલજવા માટે બેઠી તેમાં વીરભદ્ર પણ પોતાની સ્ત્રીઓ અને સાસુ સસરા સહિત આવી વિનય પૂર્વક પ્રદક્ષિણા આપી ઉચિત સ્થળે બેઠા ભગવન્તે સર્વભાધાનુગામી વાણીથી અમૃતધારા સમાન ધર્મદેશના આપી ભગવન્તની દેશના સાલજી કેટલાએક હજુકર્મી જીવે સર્વવિરતિ થયા અને કેટલાએક દેશવિરતિ થયા

દેશના પર્ણ થયા ખાદ ભગવન્તના ચરણને નમસ્કાર કરી સાગરદત શ્રેષ્ઠી બોલ્યો, ' હે કરુણાનિધાન ! લોકાલોકપ્રકાશક ! અનન્ત જ્ઞાનને ધારણ કરનાર ! મિથ્યાત્વરૂપ અધકારનો નાશ કરવાને સૂર્યમમાન ! હે જગત્પન્ધુ ! આપ કૃપા કરીને કહે કે આ વીરભદ્રે પૂર્વ ભવમા શુ સુકૃત ક્યું હતું ? '

ભગવન્તે કહ્યું ' હે શ્રેષ્ઠી ! એ વીરભદ્રનો પૂર્વભવ કહુ તે સાલળો રત્નપુર નગરમા વસનાર નિર્ધન છતા પણ સત્ય વ્યવહારથી આજીવિકા ચલાવનાર જિનદાસ નામે ગુણવત શ્રાવક હતો તેને ત્યા એક દિવસે ચૌમાસી તપના પારણે ભગવન્ત અનન્તનાથ પધાર્યા તેમને તેણે ભક્તિસહિત બહુ માનપૂર્વક શુદ્ધ દાન આપ્યું તેના પ્રભાવથી તેને ઘેર દેવોએ ખાર કરેડ સૌનૈયાની વૃદ્ધિ કરી આથી તે મહાન લક્ષ્મીવાન થયો દાનાર્જિત પુત્રના પ્રભાવથી ત્યાથી મૃત્યુ પામી તે જિનદાસ બ્રહ્મદેવલોકમાં મહાન સપત્તિવાળો દેવ થયો ત્યાથી ચ્યની આ વીરભદ્ર થયો છે અટપ પણ શ્રદ્ધાપૂર્વક સુપાત્રને વિષે આપેલુ દાન બહુ પ્રકારના કૃણને આપનારૂ થાય છે '

પોતાનો પૂર્વભવ સાલળી વીરભદ્ર બે હાથ બેડી બોલ્યો ' હે ત્રેલોક્યનારણ્ય કૃપાસિન્ધુ ! હવે મારૂ આયુષ્ય કેટલુ અવશેષ છે ? તે કૃપા કરીને મને જણાવશો '

જિનેશ્વર કહે—' હે વીરભદ્ર ! હજી તુ દાનના પ્રભાવથી ત્રણસો વર્ષ પર્યન્ત વિવિધ પ્રકારના અતુપમ ભોગો ભોગવીરા તે ભોગકર્મને અન્ત થયા પછી તને ચારિત્ર ઉદય આવશે '

આવા પ્રકારે જિનેશ્વરની વાણી સાલળી વીરભદ્ર વીતરાગના ચરણને નમસ્કાર કરી સાસુસસરા સહિત ઘેર આવ્યો કેટલાક દિવસ સુધી વિવિધ ભોગો ભોગનતો, દેવપૂજા સ્નાનીવાત્સલ્ય વિગેરે ધર્મકૃત્યો કરતો ત્યાજ રહેવા લાગ્યો પછી સર્વની આજ્ઞા લઈ પોતાની ત્રણ સ્ત્રીઓ અને બીજા પરિવાર સહિત પોતાને નગરે આવ્યો માતાપિતા પુત્રને ત્રણ વધુઓ અને પુષ્કળ દ્રવ્ય સહિત કુશળક્ષેમ આવેલો બેઠ ધણા હર્ષપૂર્વક ભેટ્યા અને દીર્ઘકાળના વિયોગતુ કુખ વિસરી ગયા વીરભદ્ર માતાપિતાના ચરણે નમ્યો વહુઓ પણ સાસુને પગે પડી, સાસુએ ઉત્તમ આશીષ આપી દીર્ઘકાળનો વિયોગ દૂર થવાથી સર્વ કુદ અને અતુપમ આનંદ પ્રાપ્ત થયો વીરભદ્રે પોતાને ઘેર

આઠ્યા પછી માતાપિતાને અષ્ટપદ, સમેતશિખર વિગેરે તીર્થોની અતિશય ભાવપૂર્વક યાત્રા કરાવી અનુક્રમે તેના માતાપિતા અનશન કરી દેવલોક પામ્યા વીરભદ્રે પોતાના દ્રવ્યથી અનેક દુ ખી જનોના કષ્ટ દૂર કર્યા, નગરમાં એક વિશાળ અને સુરભુવન સમાન રમણીય જિનચૈત્ય કરાવી સન્માર્ગે દ્રવ્યનો વ્યય કરવા લાગ્યો આવી સર્વ સ્વયે તેની મહાન કીર્તિ થવા લાગી તેથી તે નગરના રાજાએ વીરભદ્રને નગરશેઠની પદવી આપી આ રીતે સુખ પૂર્વક દેટલાએક દિવસો વ્યતીત થયા પછી ત્રણે વનિતાઓને એક એક પુત્રતનની પ્રાપ્તિ યદ તેમના વીરદેવ, વીરદત્ત અને વીરચ દ્ર એવા ત્રણ નામ પાડ્યા અ દ્રકળાની પેઠે વૃદ્ધિ પામતા ત્રણે કુમારો યૌવન વય પામ્યા, એટલે વીરભદ્રે ભોગાવળી કર્મ પૂર્ણ થવાથી પોતાની ત્રણે સ્ત્રીઓ અને ખીજ પાચસો શ્રેષ્ઠીઓ મહિત અ દ્રસાગર ગુરૂ પાસે આરિત્ર અગીકાર કર્યું નિરતિઆરપણે સયમનુ પાલન કરતા, દુષ્કર તપશ્ચર્યા ધારણ કરતા, જ્ઞાનામૃતનુ પાન કરતા ગુરૂ સાથે તે વિચરવા લાગ્યા.

અન્યદા ગુરૂમુખે આ પ્રમાણે દેશના સાંલળી ઠે ‘ જ દોઈ વિષયસુખથી વિરામ પામેલા અને મોક્ષને અર્થે દુષ્કર તપસ્યા કરનાર તપસ્વીની ભાવપૂર્વક ભક્તિ કરે છે તે જન જગદ્વ ઘ તીર્થકરની ઝાઙ પ્રાપ્ત કરે છે ’

આ પ્રમાણે તપસ્વીની ભક્તિનુ માહાત્મ્ય જણી વીરભદ્ર મુનિએ અ ભિગ્રહ લીધો કે— ‘ આજવી મારે નિરંતર તપસ્વીનુ વાત્સલ્ય કરવુ ’ આવા પ્રકારનો અભિગ્રહ લઈ તે ઔષધ ભૈષજ્યાદિથી નિરંતર તપસ્વીઓની દઢતાપૂર્વક ભક્તિ કરવા લાગ્યા

અન્યદા ગુરૂસાચે વિહાર કરતા તે શાલીઆમમા આઠ્યા, ત્યા દોઈ દેવતા વીગલદ્રમુનિની પરીક્ષા કરવા માટે એક માસના ઉપવાસી સાધુનુ રૂપ લઈ આઠ્યા ને પોતે પાગથુ કરવાની ઇચ્છા જણાવી તપસ્વી જણી તેમને આસન આપી ગુરૂ પાસે બેસાડી વીરભદ્રમુનિ તેમના પારણા માટે નદી અતિક્રમી નગરમા ગોચરી લેવા ગયા ગોચરી લઈ પાછા વળતાં નદી આગળ આવી જુએ છે તો નદીમા દેવમાયાથી પૂર આવેલુ જોયુ પૂર જોઈ નદીના તીરે મુનિ સ્થિર થઈને ઉભા રહ્યા, એટલે લોઠાએ કહ્યુ ‘ મહારાજ ! આ હનમણાં ચઢેલુ નદીનુ પૂર એકદમ ઉતરી જશે નહિ, માટે આપ આટલામા ઠોઠકના ઘેર રહી આહાર કરો પૂર ઉતર્યા પછી આપ વિહાર કરજો ’

આ પ્રમાણે લોહિતા વચન સાલળી વીરભદ્ર મુનિ મનમાં વિચારવા લાગ્યા કે ' અરે માએ પવાસી તપસ્વી મુનિને અને ગુરુને આહાર કરાવ્યા વિના મારાથી આહાર કેમ થાય ? અરે ! મહા ભાગ્યયોગે તપસ્વી મુનિ આવ્યા, તેઓ જીવ્યા હશે, નદીમાં પૂર આવવાથી હું હીણપુન્ય ત્યા જઈ શકતો નથી અહો ! છત્રીશ ગુણે શોભતા, કુપ્કર તપશ્ચર્યા કરી, નવકંપી વિહાર કરનારા, બંધ જીવોને અમૃતની ધારા સમાન દેશના આપી પ્રતિબોધ આપનારા એવા ગુરુનુ આતિથ્ય પૂર્વ પુન્યનો સ યોગ હોય તોજ કરી શકાય '

આ રીતે મુનિ શુભ ધ્યાનપૂર્વક ભાવના બાવતા હતા, તેવામાં પેલો દેવ પ્રત્યક્ષ થઈ બહુમાનપૂર્વક નમસ્કાર કરી કહેના લાગ્યો—'હે મુનિ ! તમોને ધન્ય છે, તપસ્વી સાધુ પર આપના અનન્ય અને નિશ્ચળ ભક્તિ છે આપની પરીક્ષા કરવા માટે મેં આ નદીમાં પૂર કરી આપને અન્તરાય કરેલ છે, તે અપરાધ આપ કૃપા કરી ક્ષમા કરશે ' આ પ્રમાણે કહી નદીનું પૂર સહરી લીધું, પછી તે દેવ ગુરુપાએ આવાને પૂછના લાગ્યો કે—' હે પ્રભો ! તે મુનિ એવી ભાવના ભાવવાથી કેવું કૃણ પામશે ? ' ગુરુ કહે ' એ ભાવનાથી તે મુનિ આગામી કાળમાં તાર્થ કર થશે જ માટે કહ્યું છે કે—

મત્રે તીર્થે ગુરૌ દેવે, સ્વાધ્યાયે મૈષજ્ઞે તથા ॥

યાદગ્ની માવના યસ્ય, સિદ્ધિર્ભવતિ તાદૃશી ॥ ૧ '

અર્થ — ' મત્ર, તીર્થ, ગુરુ, દેવ, સ્વાધ્યાય તથા ઔપધને વિષે જ્ઞને જેવી ભાવના હોય તેને તેવી સિદ્ધિ થાય છે ' આ રીતે ગુરુમુખથી સાલળી દેવ પ્રસન્ન થઈ સ્વસ્થાનકે ગયો પછા વીરભદ્ર મુનિએ આવી ગુરુને બહુમાનપૂર્વક પારણુ કરાવ્યું આ રીતે નિર્મળ ભાવથી નિરન્તર તપસ્વીઓનું વાત્સલ્ય કરી ત્યાથી કાળધર્મ પામી બારમાં અચ્યુત કલપમાં મહા સમૃદ્ધિ વાન દેવ થયા ત્યાથી ચ્યવી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં તીર્થ કરપદ પ્રાપ્ત કરી અનેક જીવો પર ઉપકાર કરી મોક્ષપદ પ્રાપ્ત કરશે

આઠમા જ્ઞાનપદના આરાધન ઉપર જયન્તદેવની કથા

વિશાળ શક્તિથી પૂર્ણ એવી કૌશલી નામે નગરીમાં મહા પ્રતાપવાન જયન્તદેવ નામે રાજ રાજ્ય કરતો હતો તે એક દિવસે અતપુર સહિત

ઉદ્ધાનમા ક્રિડા કરવા ગયો, વિવિધ પ્રકારની ક્રિડા કરી નરપતિ ગજપર ચઢી પાછો નગરમા આવતો હતો, તેવામા માર્ગમાં આવતા સુવર્ણકમળપર બિરાજમાન સુરાસુરસેવિત કેવળજ્ઞાનભાસ્કર યશોદેવ મુનિમહારાજને ધર્મદેશના આપતાં જોઈ ગજપરથી ઉતરી વિનયપૂર્વક વંદના કરી ગુરૂ સન્મુખ દ્રષ્ટિ સ્થાપન કરી અમૃતમય દેશનાનું પાન કરવા તે જોઈ ગુરૂએ નીચે મુજબ દેશના આપી—

‘ હે ભવ્યજનો ! દુ ખે પ્રાપ્ત થઈ શકે એવા આ માનન જન્મ, આર્થક્ષેત્ર, ઉત્તમ કુળ અને નિરોગી કાયા પામીને તમે જ્ઞાનને વિષે આદર કરો જ્ઞાનથી નિરતિચાર સયમ પાળી શકાય છે, આત્મા નિરન્તર પવિત્ર થાય છે તેનાથી અસ્થિર મન સ્થિર થાય છે, અને અનન્ત અવ્યાપાધ એવું મોક્ષસુખ મેળવાય છે વળી જે જ્ઞાનથી વિભૂષિત હોય તેનું લોકને વિષે પણ અનિશય બહુમાન થાય છે, અને અજ્ઞાની પ્રાણી આખો છતા પણ આંધળોજ છે, કેમકે તે કરવા યોગ્ય અને નહિ કરવા યોગ્ય કાર્યને નહિ જણવાથી અને કર્મોથી લેપાઈ ચોરાશી લક્ષ યોનિમાં ભ્રમણ કરે છે, તેથી જન્મમરણના ભય કર દુ ખોને અનુભવે છે આવું જણી હે ભવ્યજનો ! તમે જ્ઞાનને વિષે પ્રયત્ન કરો ’

સુધા સરખી આ પ્રમાણેની ગુરૂની દેશના શ્રવણ કરી બે હસ્ત જોડી નરપતિ બોલ્યો—‘ હે પ્રભુ ! હું જ્ઞાની છું કે અજ્ઞાની ? ’

ગુરૂ કહે ‘ નરેન્દ્ર ! તું તો શુ પરતુ પ્રાયે દેવો પણ અજ્ઞાનથી ભરપૂર હોય છે, કેમકે જે મૃત્યુ પામેલાને, મૃત્યુ પામતાને અને જરા તથા વ્યાધિથી દુ ખ પામતા એવા આ દેહને જોઈ ત્રાસ નથી પામતા તેઓને જ્ઞાની કેમ કહેવાય ? વિષય ક્ષાય વિગેરે જે જેવા ને તેવા જ્ઞાનીમા હોય તો પછી જ્ઞાની અને અજ્ઞાનીમાં તફાવત શું ? ’

આ પ્રમાણે ગુરૂનું વચન શ્રવણ કરી સવેગ પામી પોતાના જયનર્મ નામના પુત્રને સંજયારૂઢ કરી નરપતિએ ઉત્સવપૂર્વક ગુરૂ પાસે ચારિત્ર અગીકાર કર્યું પછી નિરતિચારપણે ચારિત્રનું પાલન કરતા, દુઃખર તપશ્ચર્યા આચરી પારણે નિરસ ભોજન કરતા, ગુરૂસેવાને આચરતા અનુક્રમે પાર અગનું અર્થ સહિત તેમણે અધ્યયન કર્યું

અન્યદા મોહનીય કર્મના ઉદયથી તે મુનિ શાતાગાન્ધમા લુપ્થ થયા, તેથી ચારિત્રને વિષે શિથિલ પરિણામી અને અસ્થિર યોગવાળા થયા આ રીતે શિથિલ પરિણામી થયેલા જ્ઞેઢ તેમને ગુરુએ કહ્યું— ' હે મુનિ ! પ્રમાદનો ત્યાગ કરો, કેમકે ઔદ પૂર્વધર શ્રુતકેવળી મન પર્યવ જ્ઞાનને ધાગણ કરનારા એવા મહામુનિઓ પણ પ્રમાદને વશ થવાથી સસારની ચારે ગતિમા શ્રમણુ કરે છે એવું જાણી પ્રમાદને દૂર કરો ' આ પ્રમાણે ગુરુનો ઉપદેશ સામળી તેમણે તરતજ પ્રમાદનો ત્યાગ કર્યો જે માટે કહ્યું છે કે—

સુરેન ષોષ્યતે જ્ઞાની, નૈવાજ્ઞાની પુમાન્ વચચિત્ ॥

અયત્નાન્માર્ગમાયાતિ, ચક્ષુષ્માન્નેતરે પુન ॥ ૧ ॥

અર્થ— ' જ્ઞાનીને સુખે પ્રતિબોધી શકાય છે, પણ અજ્ઞાની પુરુષને ઘેઢ રીતે પણ બોધ કરી શકાતો નથી, કેમકે નેત્રવાળો માણસ વગરશ્રમે માર્ગને પ્રાપ્ત કરે છે, પણ નેત્રહિન માર્ગમા શ્રમવિના આવતો નથી '

પછી તે મુનિ નિદ્રા, વિકર્યા, કપાય વિગેરે પ્રમાદનો ત્યાગ કરી સયમયોગને વિષે સ્થિર ચિત્ત કરી જે કાળે જે ક્રિયા કરવાની હોય તેજ કાળે તે ક્રિયા નિયમિત કરવામા સાવધાન રહી ચારિત્રનું પાલન કરવા લાગ્યા, અને એવો અભિગ્રહ ધારણ કર્યો કે ' આજથી મારે નિરન્તર જ્ઞાનોપયોગ કરવો ' આ પ્રમાણેનો અભિગ્રહ ધારણ કરી પણ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિએ સહિત વિશુદ્ધ ઉપયોગપૂર્વક અપ્રમતપણે રહી, શીલવ્રતરૂપી બખ્તર પહેરી, મસ્તક ઉપર ત્રિનાજ્ઞારૂપ ટોપ ધરી, ચરણસિતરી અને કરણસિતરી રૂપ સૈન્ય તૈયાર કરી, દાદશાગ રૂપ હસ્તી અને શુભ ધ્યાનરૂપ અશ્વ ઉપર આરૂઢ થઈ ક્ષમારૂપી ખડ્ગ ગ્રહણ કરી કર્મરૂપ શત્રુ સાથે યુદ્ધ કરવા માડ્યું આવા લોકોત્તર સૈન્ય અને આયુધ સહિત યુદ્ધ કરતા મોહરાજનું પ્રયજ્ઞ સૈન્ય દશે દિશામા પણ યન કરી ગયું, અને જયન્ત મુનિરાજનો વિજય થયો તે સમયે મુનિરાજની પરીક્ષા કરવા માટે ઈન્દ્રમહારાજ દિવ્યાબરણથી વિભૂષિત, વિવિધ પ્રકારના હાવભાવ અને વિવાસયુક્ત અનુપમ સૌન્દર્યવાળી સુન્દરીનું રૂપ ધારણ કરી મુનિને ભોળવવા આંચા અને ઉન્માદપૂર્ણ યૌવનથી કામોદીપક વચન કહેવા લાગ્યા— ' હે પ્રજ્ઞ ! હું તમારા સ્વરૂપથી મોહિત થઈ મારી ઈચ્છા પૂર્ણ કરવા તમારી પાસે આવી છું, તો આ પૂર્ણ ખીલેલા યૌવનનો સ્વાદ લઈ માનન જન્મ સકૂળ કરો હું પૂર્ણ આશાથી આપની પાસે આવી છું, તો મને આ-

શાભગ ન કરતાં સ સારસ્વત્ત્વ ભોગવી મારી આશા પૂર્ણ કરશે ” આવા અનેક પ્રકારના અનુકૂળ કામોદીપક વચનો કહ્યા છતા મહા ધૈર્યવાન જયન્ત-મુનિ મેરૂપર્વતની પેઠે અચળ રહ્યા આ પ્રમાણે અનુકૂળ ઉપસર્ગથી પણ તેઓ શ્રુતઉપયોગથી ચળાયમાન થયા નહિ, ત્યારે ઇન્દ્રે એક વૃદ્ધ બ્રાહ્મણનું રૂપ ધારણ કર્યું, અને હાથમા લાકડી પકડી ધીરે ધીરે મુનિ પાસે આવી નમસ્કાર કરી બેઠો ને પૂછ્યું—‘ હે ઋષીશ્વર ! મહારૂ આયુષ્ય હવે ઢટલુ બાકી છે તે કૃપા કરીને કહેશો ’ મુનિએ સમ્યગ્ શ્રુતજ્ઞાન પ્રયુજી કહ્યું— ‘ હે સુરેશ ! તમારૂ આયુષ્ય બે સાગરોપમમાં કાંઈક ન્યૂન બાકીમા છે ’ આ રીતે શ્રુતોપયોગથી પોતાને ઝાળખ્યો છે એમ જાણી ઇન્દ્ર પ્રત્યક્ષ થઈ કહેવા લાગ્યા—‘ હે મુનીશ ! આપને ધન્ય છે આપ દેવાગનાના વચનથી પણ ચળાયમાન ન થયા, તેથી હું આપના ચરણને વાર વાર હર્ષપૂર્વક પ્રણામ કરૂ છું હવે હે પ્રભુ ! આપ કૃપા કરી નિગોદનુ સ્વરૂપ કહો. ’

મુનિ કહેા ‘ હે સુરેશ—અસ ખ્યાતા નિગોદના ગોળા કહ્યા છે, તે એકેકા ગોળામાં અસ ખ્યાતી નિગોદો કહી છે, અને એકેકી નિગોદમા અનતા જીવના સમૂહ કહેલા છે તે જીવો સાચે ઉત્પન્ન થાય, સાચે મરણ પામે, સાથે શ્વાસો-શ્વાસ ગ્રહણ કરે અને સાથેજ આહાર પણ લે છે અસ ખ્યાત નિગોદનો એક ગોળો, એક નિગોદમા અનતા જીવ અને તે દરેક જીવ અસ ખ્યાત આત્મપ્રદેશવાળો હોય છે તથા એકેકા આત્મપ્રદેશે અનતી કર્મવર્ગણાઓ, એકેક વર્ગણામાં અનતા પગ્માણુઓ અને એકેકા પરમાણુમા અનતા ગુણ પર્યાય શ્રી જિનેશ્વરે કહ્યા છે ’ આ પ્રમાણે નિગોદનુ સ્વરૂપ સાલળી ઇન્દ્ર પ્રસન્ન થઈ ત્રણ પ્રદક્ષિણા દઈ નમસ્કાર કરી તે મુનિના ગુરૂ પાસે આવ્યા અને વિનય સહિત નમસ્કાર કરી પૂછ્યું ‘ હે ગુરૂ ! જયન્ત મુનિ આવા જ્ઞાનોપ-યોગથી શુ કૃળ પામશે ? ’ ગુરૂ કહે—‘ દેવેન્દ્ર ! તે મુનિ એવા તીવ્ર ઉપયોગથી તીર્થીકર પદ પામશે ’ આ પ્રમાણે સાલળી દેવેન્દ્ર હર્ષપૂર્વક પુનઃ પ્રણામ કરી સ્વસ્થાનકે ગયા જયન્ત મુનિ તીવ્ર જ્ઞાનોપયોગથી નિર્મળ ચારિત્રનુ પાલન કરી અનુક્રમે મહાશુક દેવલોકમા દેવપણે ઉત્પન્ન થયા ત્યાથી ચ્યવી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમા તીર્થીકર પદ પ્રાપ્ત કરી અનેક ભવ્ય જીવોને ઉપકાર કરશે

નવમા દર્શન (સમ્યક્ત્વ) પદ ઉપર હરિવિક્રમ રાજની કથા

આ ભરતક્ષેત્રમા ત્રિશાળ લક્ષ્મીથી પૂર્ણ અને મનોહર એવું હસ્તિના-
પુર નામે નગર હતું, ત્યાં જિનાજાતું પાલન કરનાર, ભય અને ઉપદ્રવ રહિત
ન્યાયપૂર્વક પ્રજાનું પાલન કરનાર હરિષેષુ નામે પ્રતાપી રાજા હતો તેને
નિર્ભણ શીલને પારણુ કરનાર દેવાગના સમાન સ્વરૂપવાળી રાણી હતી
તેનાથી તે રાજાને હરિવિક્રમ નામે શુભવાન પુત્ર વધે તે મોટા થતાં તેને
ગભએ બત્રીંગ રાજકન્યાઓ પરણાવી તેમની સાથે દેવની પેઠે સુખ ભોગ
વનો તે દિવસો નિર્ગમન કરવા લાગ્યો.

અન્યદા દુર્ભાગ્યવશાત્ પૂર્વ પાપોદયથી કુમારના શરીરમાં એકસાથે
આઠ પ્રકારના ઠોઠ ઉત્પન્ન થયા તેની નીમ વેદનાથી કુમાર રાકના પેઠે
આક્રંદ કરવા લાગ્યો તેની બત્રીશે સ્ત્રીઓ તેના સામુ જોઈ પતિના અતુલ
વ્યાધિથી રૂદન કરતી દુઃખ પામવા લાગી અનેક વિચક્ષણ વૈદ્યોના ઔષધો
કર્યા છતાં કુમારને એક ક્ષણવાર પણ વ્યાધનો ઉપશમ થયો નહિ ત્યારે
તેણે તે નગરીમાં ખ્યાતિ પામેલા ધનજય ચક્ષુની માનતા પોતાના મનથી
માનીને કહ્યું કે— 'હે દીનવત્સલ ધનજય દેવ' તમારો મહિમા જગતમાં મોટો
છે તેથી હું પ્રણામ કરી કહું છું કે જો મહારો સધળો રોગ નાશ પામશે તો
હું તમારી યાત્રા કર્યા પછી સુખમાં અન્ન લઇશ અને વિવિધ પ્રકારે આપની
પૂજા તથા ઉત્તમ કરી આપને ભોગ ચઢાવીશ ' આ રીતે વ્યાધિથી પીડિત
થયેલા કુમારે પુન્ય પાપને નહિ વિચારતા મિથ્યાત્વ અગીકાર કર્યું.

તે અવસરે તે નગરીના ઉદ્યાનમાં પગમ ઉપકારી કેવળજ્ઞાનરૂપી
સૂર્યથી સર્વ જગતને પ્રકાશ કરનારા કેવળી મુનિ પધાર્યા દેવકૃત સુવર્ણ
કમળપર આરૂઢ થઈ કેવળીભગવન્ત સમસ્ત જીવોને હિતકારી દેશના
આપવા લાગ્યા હરિષેષુ નૃપતિને તે ખબર પડતા પૂર્ણ ઉત્સાહથી પોતાના
પુત્રને લઇ ત્યાં આગ્યો કેવળી ગુરૂના દર્શન કરતાજ કુમારના સર્વ વ્યાધિઓ
જમ સિદ્ધને જોઈ મૃગલાઓ પલાયન કરી જય તેમ નાગ પામ્યા, અને
સર્વાંગે શીતળતા વ્યાપી રહી આથી કુમારે ગુરૂને હર્ષપૂર્વક પ્રણામ કર્યા,
અને પોતાને ઉચિત સ્થાને બેઠો પછી ગુરૂમહારાજ દેશના આપવા માડી

“ હે ભગ્યજનો ! દુ ખથી ભરપૂર એવા સ સારસમુદ્રમા ભમાડનાર પાપકર્મથી તમે દૂર રહો, કેમકે જેવું કર્મ આ ભવમા આવ્યું હોય તેવું પરભવને વિષે ઉદયમા આવે છે જે સમયે જેવા પરિણામે કર્મ બાધ્યું હોય તેવાજ વિપાકને આપનાર તે થાય છે પાપકર્મથી અનેક પ્રકારના તીવ્ર-વ્યાધિ અને દુ ખો સહન કરવા પડે છે એવું બહુ પાપકર્મથી વિરક્ત થઈ ઘન, દયા, સયમ અને જિનસેવારૂપ સત્કર્મને વિષે આદર કરો ”

તે વખતે રાજકુમાર હરિવિક્રમ જે હાથ બેડી વિનય સહિત બોલ્યો—
‘ હે પ્રભુ ! મેં પૂર્વે એવું શુ મહાપાપ કર્યું હતું કે જથી આ યૌવનવયમાં અસહ્ય વેદનાનો હું ભોક્તા થયો ? ’

ગુરુએ કહ્યું—‘ હે કુમાર ! તારો પૂર્વભવ કહ્યું તે તું સામળ પૂર્વ મહા-વિદેહની અદર વિશાળ લક્ષ્મીથી પૂણું શ્રીપુર નામે નગરમા સમસ્ત અધર્મ-નો અધિપતિ પદ્મ નામે રાજા હતો તે નિરતર શિકાર કરવા જતો અને અ-નેક જીવોની હિંસા કરતો. વળી તે માસ મદિરાનું પણ સેવન કરી દુર્ગતિનો અધિકારી થયો હતો એક દિવસે તે પાપી રાજા શિકા કરવા અરણ્યમા જતો હતો તેવામા માર્ગની અદર એક મુનિને કાઉસગ્ગ ધ્યાનમાં ઉભેલા જોયા તેમને જોઈ તે અનાડી નરપિશાચ નરપતિએ નિર્દયતાથી મુનિના શરીરમા તીક્ષ્ણ ભાલો ભોકી મુનિને અંધર ઉછળી જમીનપર અક્ષણી પ્રાણુરહિત કર્યા મત્રી સામત વિગેરે પ્રૌઢ પુરૂષો રાજાએ કરેલી ઋષિહત્યા બહુ દૃઢ-યમાં અતિશય ત્રાસ પામ્યા અને વિચારવા લાગ્યા કે ‘ રાજાનું આવું મહાન પાપ તે આપણને પણ પરિણામે દુ ખકારી થાય, માટે આવા અન્યાયી દુષ્ટ રાજાને પદબ્રથ કરી તેના પુત્રને ગાદીએ બેસાડવો ’ આવો સકલ્પ કરી સર્વેએ મળી તે રાજાને પદબ્રથ કરી તેને સ્થાનકે તેના પુડરીક નામના ગુણુવત પુત્રને સ્થાપ્યો

પદબ્રથ થયેલો નરપિશાચ નરપતિ અરણ્યમા ભમવા લાગ્યો એક દિવસે એમ ભમતા તે પાપીએ પુન એક પ્રતિભાધર મુનિને જોયા મુનિને જોતાજ તે પાપી ક્રોધથી પ્રજ્વળિત થયો થકા હસ્તમાં હૂર કરવાળ લઇ મુનિ નો ધાત કરવા મુનિ પાસે આવ્યો મુનિએ તેને તેજોલેશ્યા મૂકી બાળીને ભ-સ્મીભૂત કર્યો ત્યાથી મૃત્યુ પામી તે પાપી સાતમી નરકમાં તેત્રીશ સાગરોપ મના આયુષ્યવાળો નારકી થયો અને મહા વ્યાધિ ભોગવવા લાગ્યો પછી અ

નુકમે સાતે નરકમા ખણે વખત ઉત્પન્ન થઈ અતૂલ દુ ખનો તેણે અનુભવ કર્યો ત્યાથી તિર્યંચ યોનિમા અનતીવાર ભમ્યો ત્યા પછુ અજ્ઞાનવશે અનન્ત દુ ખનો ભાગી થયો ત્યાથી અકામનિર્જરાના યોગે ઘણા કર્મ ખપાવી સિન્ધુદત શેઠને ઘેર પુત્રપણે ઉત્પન્ન થયો માતાપિતાએ તેનુ નામ ગુણસુન્દર પાડ્યુ અનુક્રમે તે વૃદ્ધિ પામતો યૌવનાવસ્થા પામ્યો, એટલે દીન અને અતિ થિ જનોને દયાના પરિણામથી અન્નદાન વિગેરે આપવા લાગ્યો ઉત્તરાવસ્થા-મા સર્વ ભોગોને તજીને તે ગુણસુન્દરે નાપસી દીક્ષા અગીકાર કરી ત્યા નિષ્કપટપણે દુઃકર તપશ્ચર્યા કરતા ક્ષુધા, તૃષ્ણા વિગેરે પારપહોને સહન કરી ત્યાથી મૃત્યુ પામી તુ રાજકુમાર થયો છે તે પૂર્વે ઋષિહત્યાતુ ઘણુ પાપ ભોગવ્યુ હતુ તેમાથી શેષ રહેલુ તે આ જવમા યૌનનવયમા ઉદય આવ્યુ ને ભોગવ્યુ ”

આ પ્રમાણે ગુરુમુખે પોતાનો પૂર્વભવ સાલણી મિથ્યાત્વમોહનીનો ક્ષયોપશમ થતા જિનોદિત તત્ત્વને વિષે રૂચિ ઉત્વાસ પામી, તેથી સ સારનો અત કરનાર એવા સમ્યગ્જ્ઞાનને ને પામ્યો ગુરુએ સમકિતના ગુણ દોષ જણાવી તેના અતિચાર પછુ સમજાવ્યા પછી રાજ અને રાજકુમાર વિગેરે ગુરુને વાદી સ્વસ્થાનકે આવ્યા જિનેશ્વરની ભક્તિ ભાવપૂર્વક નિરન્તર કરતા, શુદ્ધ ચ યમી સાધુ મુનિરાજની યથાશક્તિ સેવા કરી ઉચિત દાન આપતા, ઉદાર વૃત્તિથી નિર્મળ સમકિતનુ પાલન કરવા લાગ્યા પેલા યક્ષ કુમારને પોતાની માનતા પૂર્ણ કરવા કહેતો પછુ કુમાર સમ્યગ્દષ્ટિ થયેલ હોવાથી તે કરતો નહિ અન્યદા તે કુમાર અરણ્યવાસી યતિને વાદી રાજમહેત્તરક જતો હતો, તેવામા પેલા યક્ષે તેને જોયો જોતાજ કોવચી ધમધમ્યો થકા ચમરાજની પેઠે હાથમા મુઘ્ગર લઈ કુમારને મારવા આવ્યો અને જોલ્યો કે ' હે કુમાર ! તે માનેવી માનતા મુજબ મને પાડાનો ભોગ આપ, નહિ તો હુ તને પ્રાણ-રહિત કરીશ '

દયાપૂર્ણ હૃદયથી ધેરંતાપૂર્વક કુમાર જોલ્યો—' હે યક્ષ ! સર્વ જીવોને પોતાનુ જીવિત પ્રિય છે, કોઈને પણ મરવુ ઇષ્ટ નથી જવી આપણને જીવિતની ઇચ્છા છે તેનીજ અન્ય પ્રાણીઓને છે તો હુ પ્રાણાન્તે પણ જીવ હિંસા કરી તને તૃપ્ત કરનાર નથી તારા દેવત્વ અને તારા ઐશ્વર્યને પણ ધિક્કાર છે કે તુ દુર્ગતિ આપનાર મહાદુ ખના હેતુરૂપ એવી હિંસા કરવા

કરાવવામા પ્રીતિ ધરે છે તેનેજ ધન્ય છે અને તેજ સ્તવવા યોગ્ય છે કે જેનું હૃદય કશ્ચાથી પ્લાવિત થયેલું છે વળી તુ મારી પાસે ભોગ માગે છે તે પણ મિથ્યા છે, કેમકે મારો વ્યાધિ તો સર્વજ્ઞ એવા ગુરુના દિવ્ય દર્શનથીજ નાશ પામ્યો છે, કાઈ તારાથી નાશ પામ્યો નથી ’

કુમારના આવા વચન સાભળી તે યક્ષ અતિશય ઠોપાયમાન થઇ કુમારના ઉપર જોરથી ઉપાડીને મોઢર મારી, તેથી કુમાર મૂર્છા ખાઈ જમીનપર પડ્યો કેટલીકવારે શીતળ પવનથી ચૈતન્ય પામી મૂર્છા રહિત થયો, એટલે યક્ષ તેના આવા દયાપૂર્ણ હૃદયથી વિસ્મય પામી બોલ્યો ‘ કુમાર ! તારા ધૈર્યથી હું ખુશી થયો છું, હવે માટે મહિપામિષ (પાડાના માસ) ની ઈચ્છા નથી, પરંતુ માત્ર મને નમસ્કાર કરી તુ તારા સ્થાનકે જ, નહિ તો તારો નાશ કરીશ ’

કુમાર કહે—‘ હે યક્ષ ! જે દેવ હિંસા કરવા કરાવવામા રક્ત હોય તેવા મિથ્યાદષ્ટિને પ્રાણાન્તે પણ હું નમસ્કાર કરીશ નહિ આ મસ્તક સર્વ દોષ રહિત એના વીતરાગ પરમામા સિવાય અન્યને નમનાર નથી જણે અમૃતનો આસ્નાદ લીધો છે તેને ખારા લુણપર ઢંચી રીતે રૂચિ યાય ? પરંતુ જે તુ દયાધર્મને અગીકાર કરી વીતરાગની આજ્ઞાનું પાલન કરે તો તેને સ્વધર્મી જણી તારૂ બહુમાન કરી સેવા કરૂ ’

આવા પ્રકારના હરિવિક્રમ કુમારનાં વચન સાભળી યક્ષ હૃદયમા પરમ શાન્તિ પામ્યો અને જીવધાતનો ત્યાગ કરી મિથ્યાત્વરહિત થઇ સમ્યગ્દૃષ્ટિ બન્યો એહો ! સમ્યગ્દર્શનના પ્રભાવથી શત્રુરૂપ થયેલો યક્ષ પણ મિત્ર બની અનુચરની પેઠે સહાય કરવા લાગ્યો અનુક્રમે કુમાર રાજ થયો એટલે પોતાના પરાક્રમથી અનેક રાજ્યોને જીતી, પોતાને તાબે કરી, પોતાની આજ્ઞા પ્રવર્તાવી, ન્યાયપૂર્વક પ્રજાનું પાલન કરવા લાગ્યો તે સમયે કલિગ દેશના યમરાજ સમાન કૂર અને મહા પરાક્રમી યમરાજ નામે રાજ્યે પોતાના જૂઝળબળના અભિમાનથી હારવિક્રમ રાજની આજ્ઞાની અવગણના કરી, તેથી હરિવિક્રમ મોટું લશ્કર લઇ કલિગ દેશપર ચઢી આવ્યો ને કહેવરાવ્યું કે ‘ આજથી મારી આજ્ઞાનું પાલન કર, નહિ તો યુદ્ધ કરવા તૈયાર થા ’ આવો સદેશો સાભળી યમરાજ અતિશય ઠોપાયમાન થઇ પોતાનું લશ્કર લઇ તેની સામે આવી ઉભો આજ્ઞા થતા બંને તરફના સૈનિકો શૌર્યતાથી યુદ્ધ કરવા

લાગ્યા જોતજોતામાં બન્ને લશ્કર એકમેકે યદ્ય ગયા અને ભય કર કાપાકાપી ચાલા સ્થિરનો કિચક થયો, તેમા અનેક સૈનિકોના ધડ અને મસ્તક ચગદાવા લાગ્યા ને વખતે ધનજય યશ હરિવિક્રમની મદદે આવી પહોચ્યો દેવના પ્રભાવથી હરિવિક્રમના સૈનિકોમાં અતૂલ પરાક્રમ ઉદ્ભવ્યુ, તેથી શત્રુના સૈન્ય મા બગાણ પડ્યુ, દરો દિશામા તેનુ લશ્કર ભાગવા લાગ્યુ આવો મામલો જોઈ યમરાજ પણ નાઠો, એટલે હરિવિક્રમે તેનો દેશ કબજા કરી પોતાની આજ્ઞા પ્રનર્તાવી, ત્યાથી વિજય મેળવી પોતાની રાજધાનીમા આવી દૂષણ રહિત નિર્થળ સમકિતનુ પાલન કરવા લાગ્યો એક અતિશય રમણિય જિન-ચૈત્ય કરાવી તેમા ચન્દ્રકાતમણિમયી શ્રી ઋષભદેવસ્વામીની મનોહર પ્રતિમા ભરાવી પુષ્કળ દ્રવ્યનો સદ્વ્યય કરી સિદ્ધાયળ વિગેરે તીર્થોની ભાવપૂર્વક યાત્રા કરી સમજિત નિર્ભળ કરવા લાગ્યો

એક દિવસે રાજ એકાન્તમા બેસી ચિન્તનવા લાગ્યો કે ' અહો! અ નેકે પાપયુક્ત આર ભસમાર ભવાણુ આ રાજ્યવિલાસનુ સુખ મે ઘણુ વખત મોગળ્યુ, પણ તેથી આત્મા જરા પણ તૃપ્ત થયો નહિ, ઉલટા વિશેષ તૃણા વત થયો થકા દુર્ગતિનો અધિકારી બન્યો છે, માટે હવે મારે એવુ કાઠ કરવુ જોઈએ કે જ્યાં આત્માને પરમ શાન્તિ અને તૃપ્તિ થાય તેવી શાન્તિ અને તૃપ્તિ તો સર્વ જીવોના નિષ્કારણ બધુ, સન્માર્ગનો ઉપદેશ કરનાર એવા સદ્ગુરુ પાસે પચમહાવ્રત ઉચ્ચર્થા હોય તોજ પ્રાપ્ત થાય' રાજ આવા પ્ર કારનો વિચાર કરે છે તેવામા નગર બહારના ઉદ્યાનમા અનેક સાધુઓના પરિ-વાર સહિત ચ દ્રમુનિમહારાજ આવી સમવસર્થા છે એવી ખબર થઇ, તે સાભળી અસન્ત હર્ષપૂર્ણ દ્વેષથી તે ગુરુને વાઢવા આગ્યો વિનયસહિત ભકિતથી ગુરુને વાઢી રાજ ઉચિત આસને મેઠા, એટલે ગુરુમહારાજે સ સારરૂપ વ્યા-ધિનો નાશ કરવાને અમૃતસમાન ધર્મ દેશના આપી —

' હે ભગ્યજનો ! આ અનાદિ અનન્ત મ સાગ્ની આરે ગતિમા આ જીવ અનતીવાર જન્મ મરણુ પામી અનન્ત દુ ખનો લાગી યયો છે નરક-ગતિમા અતિશય આર ભ અને પરિચ્છેદના વશથી છેદન, ભેદન, તાડન વિગેરે અસંખ્ય દુ ખો સહન કરવા પડે છે, તિર્યચ ગતિમા પરવશતાથી ક્ષુધા, તૃષ્ણા વિગેરે અનેક પ્રકારના દુ ખોનો અનુભવ કરવો પડે છે, દુ ખે પ્રાપ્ત યદ્ય શકે એવો આ મનુષ્યજન્મ પામનો દુલભ છે, તે પ્રાપ્ત થયે છતે ઉત્તમ

કળ અને જિનોદિત ધર્મ પાળવો દુર્લભ છે, કદાચ પૂર્વપુન્યવશાત્ તે જો પ્રાપ્ત થાય તો આગમ શ્રવણ અને તેપર શ્રદ્ધા થવી દુર્લભ છે, કેમકે ધર્મ-રૂપ ધનને ચોગનારા તેર કાઠીઆ નિશાચરની પેઠે નિરન્તર પ્રાણીઓના ધર્મ-રૂપ ધનને લુ ટી લે છે, તેથી ધર્મરહિત થયેલો પ્રાણી સ સારની અદર ભ્રમણ કરી, અનેક પ્રકારની વ્યયા અનુભવે છે શુભ કર્મવશાત્ આ જીવ મનુષ્ય અને દેવગતિના ઉત્તમ પ્રકારના સુખો પામી તેમાજ લુખ્ધ થઇ ખરૂં સુખ માની લે છે તે તેની અજ્ઞાનતાજ છે, કેમકે તેવાં પૌષ્ટાણિક સુખો તો આ જીવે અનન્તવાર ભોગવ્યા છે, છતાં એ તૃપ્તિ પામ્યો નથી, કેમકે કલ્પિત સુખમા વાસ્તવિક સુખ હોયજ નહિ અને વાસ્તવિક સુખ વિના આત્માને તૃપ્તિ પણ થાયજ નહિ તેવી તૃપ્તિ સઘળી આશા તૃષ્ણાનો ત્યાગ કરી નિરતર સમતા રસમા મગ્ન રહેવાયાં જ થાય છે આ પ્રમાણે જાણી સમસ્ત મમતાનો ત્યાગ કરી સમભાવમા પ્રીતિ કરો ”

આ પ્રમાણે ગુરુની દેશના શ્રવણ કરી વૈરાગ્યપૂર્ણ હૃદયથી રાજ જો હાથ જોડી જોડ્યો, ‘ પ્રણ ! હુ સ સારથી ભય પામી આપતુ શરણ અંગીકાર કરી વ્રત ગ્રહણ કરવા ઈચ્છુ છુ ’ ગુરુ કહે ‘ જન્મ સુખ ઉત્પન્ન થાય તેમ કરો ’ ગુરુને વાદી રાજ સ્વસ્થાનકે આવી પોતાના વિક્રમસેન નામના પુત્રને ગાદીપર સ્થાપી પોતે સર્વની અનુમતિ લઈ ઘણા મહોત્સવપૂર્વક સ સારરૂપ સમુદ્રને તરવાને પ્રવહણુ સમાન દીક્ષા અંગીકાર કરી પછી નિરતિચારપણે દૂષણરહિત ચારિત્રતુ પાલન કરતા અનુક્રમે બાર અગતુ અધ્યયન કર્યું

એક દિવસે ગુરુસુખે વીશસ્થાનકના તપ સબધી મહિમા સાલવ્યો તેમા નવમા દર્શન પદ સબધી મહિમા શ્રવણ કરી નિકરણુશુદ્ધે તે પદ આરાધવા નિયમ લીધો, અને નિરન્તર શકા રહિત અષ્ટાચાર યુક્ત નિશ્ચળ ચિત્તથી શુદ્ધ સમ્યક્તવતુ પાલન કરવા લાગ્યા

અન્યદા ગુરુ માથે હરિવિક્રમ મુનિ શ્રીપૂર નગરે પધાર્યા તે વખતે ભરતક્ષેત્રાધિપતિ દેવસભાની અદર રાજપિ હરિવિક્રમ મુનિના ગુણની અતિશય પ્રશંસા કરવા લાગ્યા તે સમયે બીજે દેવ તે ઉપર શકા લાવી તે મુનિની પરીક્ષા કરવા માટે શ્રીપૂર નગરમાં મહાન સમૃદ્ધિવાળો સાર્થવાહ બની સદર મદિર દેવમાયાથી બનાવી ત્યાં રહેવા લાગ્યો

અન્યદા હરિવિક્રમ મુનિ ધર્યાપથિકી શોધતા ગોચરી માટે તેજ સાર્થ વાહને ત્યા આવી ધર્મલાભ દ્વ ઉભા મુનિને જોઇ સાર્થવાહ આદરપૂર્વક પ્રણામ કરી મધુર વચને જોડ્યો— 'હે મુનિપતિ ! ક્ષેત્ર કષ્ટ આપનાર એવી આ આહત પ્રવ્રજ્યાનો ત્યાગ કરી આ મારી દેવાગના સમાન પુત્રીનું પાણિત્રહણ કરે ઘેર ઘેર ભટકી શિક્ષા માગી ઉદરવૃત્તિ કરવા કરતા દિવ્ય વૈભવ ભોગવી મનુષ્યજન્મ સફળ કરે વળી કષ્ટ ધણુ અને કૃળ અહપ એવા આહતધર્મનો ત્યાગ કરી અહપ કષ્ટ અને વિશેષ કૃળ આપનાર ઔધ ધર્મને અગીકાર કરે ' આમ ધણી રીતે લોભ ખતાવ્યા છતા તે મુનિ જરા પણ ચિત્તથી ચળાયમાન ન થયા ત્યારે તે દેવ પોતાની દેનમાયા સહરી લઇ પ્રત્યક્ષ થઇ મુનિને પ્રણામ કરી કહેવા લાગ્યો ' હે મહાભાગ ! તમોને ધન્ય છે, કેમકે મે અનેક રીતે ચળાવવા પ્રયત્ન કર્યો, પરન્તુ તમારી આહત ધર્મપગ આવી નિશ્ચળ શ્રદ્ધા જોઇ હુ અત્યંત હર્ષ પામ્યો છુ ' એ રીતે મુનિની સ્તવના કરી દેવ સ્વસ્થાનકે ગયો

હરિવિક્રમ મુનિએ નિશ્ચળ સમકિત પાલન કરતા જિનનામકર્મ બાધુ અનુક્રમે ત્યાથી કાળધર્મ પામી વિજય વિમાનમા ખત્રીશ સાગરોપમના આયુધ્યવાળા દેવ થયા ત્યાથી ચ્યવી પૂર્વવિદેહમા તીર્થ કર પદવા પામી અતંત સુખમય મોક્ષસ્થાનકને પામશે

દશમા વિનયપદ ઉપર ધનશેઠની કથા

આ ભરતક્ષેત્રમા વિશાળ ઋદ્ધિથી મનોહર એવી ઋત્તિકાવતી નામે નગરી હતી ત્યા મહાન પ્રતાપયુક્ત યશસ્વી જીતારી નામે રાજ ન્યાયયુક્ત રાન્ય કરી પુત્રવત્ પ્રજનુ પાલન કરતો હતો તેજ નગરીમા શ્રાદ્ધગુણોથી વિભૂષિત નિર્મળ સમકિતવાન સુદત્તાને શ્રેષ્ઠી વસતો હતો તેને ધન અને ધરણ નામે બે પુત્રો હતા તેમા ધન પોતાના ઉત્તમ ગુણોથી લોકોમા યશ પામ્યો હતો અને ધરણ નિદંય કૂર ને ઇર્ષ્યાજી હેવાથી નગરમા અપટીર્તિનું ભાજન થયો હતો

ઉત્તમ સુવાસની પેઠે ધનની કીર્તિ પ્રસરતી જોઇ પરગુણમા ઇર્ષ્યા વર નાર કુદ્રાત્મા ધરણ પોતાના વડીલ બલુ ધનને મારવા માટે છિદ્ર જોવા લાગ્યો, પરંતુ કોઈ રીતે લાગ ફાવતો નહીં, ત્યાં એક દિવસે ધનદેવ પાસે

જઈ ધરણુ કહેવા લાગ્યો કે ' હે ભાઈ ! આપણે હવે મોટા થયા, તો કાંઈ પણ ઉદ્યમ કરી દ્રવ્ય મેળવવું જોઈએ. અસાર સુધી આપણે પિતાએ મેળવેલા દ્રવ્યથી જ સુખ ભોગવીએ છીએ, પણ જો જાતે કમાઈ સુખ ભોગવીએ તો જ ઉત્તમ છે, માટે આપણે પરદેશમાં જઈ દ્રવ્ય મેળવી ભાગ્યની પરીક્ષા કરીએ '

આ પ્રમાણે ધરણુના કહેવાથી તેની કુટિલતાને નહીં જાણનાર સરલ હૃદય-વાળો ધનદેવ માતાપિતાની આજ્ઞા લઈ ભાઈ સાથે પરદેશ આપ્યો. માર્ગમાં આસતા દુષ્ટાત્મા ધરણુ ધનદેવને કહેવા લાગ્યો કે ' હે ભાઈ ! સસારમાં સુખ ધર્મથી થાય કે પાપથી થાય ? '

ધનદેવ કહે ' ભાઈ ! સુખ ધર્મથી જ થાય છે, અને સુખના કારણરૂપ ધર્મનું માહાત્મ્ય કહેવાને કોણુ સમર્થ છે ? વાંછિત અર્થ અને ભોગ આપનાર તેમજ છેવટે સ્વર્ગ અને અપર્ગ (મોક્ષ) ની પ્રાપ્તિ પણ ધર્મથી જ થાય છે '.

ધરણુ કહે— ' ભાઈ ! તારૂં કહેવું મિથ્યા છે, કેમકે લોકો અધર્મથી જ સુખી જણાય છે એ વાત પ્રત્યક્ષ છે ' આ પ્રમાણે વિવાદ કરતા બંને ભાઈ એએ એવી શરત કરી કે ' આપણા બંનેમાં જેની વાત લોકોને પૂછતા સાચી ઠરે તે બીજાની આખો કાઢી લે ' આ પ્રમાણે શરત કરી કોઈ એક ગામમાં જઈ કોઈ અજ્ઞાની માણસને પૂછ્યું કે ' ભાઈ ! પ્રાણીઓને જ સુખ થાય છે તે ધર્મથી કે અધર્મથી ? ' આના જવાબમાં પેલા અજ્ઞાની માણસે નાસ્તિકપણે જવાબ આપ્યો કે ' અધર્મથી જ સુખ વાય છે, ધર્મ એ ભોળા લોકોને ઠગવા માટે કેવળ પ્રપચ માત્રજ છે ' આ રીતે પ્રછના ધનદેવ સરત હાર્યો, એટલે પાપાત્મા ધરણુ નિર્દયપણે ભાઈનો સ્નેહ પણ ન ગણતા તેના બંને નેત્રો ખેંચી કાઢ્યા. પત્રી ત્યાંથી બંને જણા આપ્યા માર્ગમાં એક વિકટ જગત આગ્યું ત્યાં ધનદેવને મૂઠી ધરણુ છાનોમાનો પાછો ઘેર આગ્યો અને માતાપિતાની આગળ કપટયુક્ત વિવાપથી કહેવા લાગ્યો કે ' અમે બંને ભાઈ રસ્તામાં અરણ્ય આવવાથી ત્યાં નિશ્રાન્તિ લેતા મૂતા હતા, તેવામાં એક વિકાળ વાઘે આવી ધનનું ભક્ષણ કર્યું, અને હું બચથી ત્રાસ પામી અહીં આગ્યો છું '.

આ પ્રમાણે ધરણુના મુખે ધનદેવના મરણની વાત સાંભળી માતાપિતા તેમજ ધનદેવની સ્ત્રી અતિશય કલ્પાન્ત કરી હૃદયક્રાંત રૂદન કરવા લાગ્યા.

પુત્રપરના મોહથી તેની માતા આ વાત સાબળતાંજ બેશુદ્ધ થઇ ધરણીપદ ઢળી પડી ધનદેવની સ્ત્રી પણ પતિના મૃત્યુથી એવો વિવાપ કરવા લાગી કે વજ્ર સમાન દુઃખવાળા માણસને પણ પીગાળાવી નાખે આ રીતે ધરણ સિવાય સર્વ સ્વજનો ધનના વિયોગથી દુઃખી થયા, પણ તે દુઃખ તો હર્ષ પામવા લાગ્યો

પુન્યાત્મા ધનદેવને જગતમા વનદેવતાએ પુન્યાત્મા જાણી તેના પર પ્રમત્ત થઇ દિવ્ય અજનથી તેના નેત્રો નિર્મળ કર્યા, તેથી હર્ષ પામી ધનદેવ વનદેવતાની સ્તુતિ કરવા લાગ્યો વનદેવતાએ તેને દિવ્યાજન આપી કહ્યું કે ' આ અજન ગમે તેવા અધ માણસની આખે લગાડવાથી તેના નેત્રો નિર્મળ થઇ જશે ' એમ કહી તે દેવ અદ્રશ્ય થઇ ગયો પછી ત્યાંથી ધનરોક સુભદ્રપુર નગરે આવ્યો ત્યાં અરવિદ રાજની દેવાગના સમાન સૌન્દર્યવાળી યૌવન-પૂર્ણ પ્રભાવતી નામે પુત્રી પૂર્વ પાપકર્મના સયોગથી મસ્તકમા વ્યાધિ થનાથી બન્ને નેત્રથી અન્ધ થઇ હતી અનેક પ્રકારના ઔષધો કર્યા છતાં કોઇ પણ રીતે તેના નેત્ર સારા થયા નહિ, ત્યારે રાજાએ નગરમા એવો પડહ વગડાવ્યો કે ' જ કોઇ પુરુષ રાજકુમરીને દેખતી કરશે તેને તે રાજકુમરી સહિત અર્ધ રાજ્ય રાજ આપશે ' આવી ઉદ્ઘોષણા સામળી ધનદેવ રાજ પાસે આવ્યો ને કહેવા લાગ્યો કે ' હું રાજકુમરીને દેખતી કરીશ ' રાજા કહે ' તો હું ઉદ્ઘોષણા મુજબ માત્ર વચન પાળીશ ' પછી ધનદેવે દિવ્ય અજનથી રાજકુમરીને દેખતી કરી, તેથી રાજાએ હર્ષ પામી મહોત્સવપૂર્વક પોતાની પુત્રી તેને પરણાવી અને કન્યાદાનમા અર્ધ રાજ્ય આપ્યું આ રીતે ધનદેવે પુન્યપસાયથી રાજ્ય પ્રાપ્ત કર્યું ' ખરે પુન્યાત્માને પગલે પગલે સ પદ પ્રાપ્ત થાય છે '

ધનદેવને રાજ્ય પ્રાપ્ત થયું એવી ખબર અતુક્રમે તેના માતાપિતા વિગેરે સ્વજનતર્ગને થઇ, એટલે ધરણ સિવાય સર્વ કોઇ આનંદ પામ્યાં અને ધરણ તો અત્યંત ખેદપૂર્વક વિચારવા લાગ્યો કે- ' અરે ! મેં એને જગતમા નેત્ર વિનાનો કરી રખડતો મૂક્યો હતો તે આવા વિગાળ રાજ્યને દેવી રીતે પામ્યો ? હવે પુન કોઈ પણ ઉપાયથી તેનો નાશ કરૂં તોજ મારા ચિત્તને શાન્તિ થાય ' આવું વિચારી તે નીચ પોતાના પિતાને કહેવા લાગ્યો કે- ' હે તાત ! આપના 'પુન્યપસાયથી મારો ભાઇ જીવતો રહ્યો અને આવી નિશાળ ઋદ્ધિ પામ્યો હવે મને આપ રબ આપો તો મારા પ્રિય બાઇને મળી આનંદ પામું ,

આ પ્રમાણે પિતાની આજ્ઞા લઈ ભાઈને મળવાના મિષે તેને મારવા માટે તે પાપી શિવ્ર આદ્યે

અતુક્રમે જ નગરીમા પોતાનો ભાઈ ધનદેવ હતો તેની પાસે આંચો ધરણને જોઈ ધનદેવ પૂર્વની વાત ન સંભારતાં આનંદથી ઉભો થઈ સ્નેહપૂર્વક ભેટ્યો અને કહેવા લાગ્યો કે 'હે ભાઈ ! તને સુખશાતા વર્તે છે ? આપણા માતાપિતા વિગેરે કુટુંબવર્ગ સૌ કુશળ છે ?' ધરણ કહે 'હા ભાઈ ! સર્વ કુશળ છે મને તારા વિના એક ધડી પણ ચેન પડતુ નહોતુ તેવી દિલગીર રહેતો હતો તુ અહીં સુખપૂર્વક રહે છે એવી ખબર થતા તરતજ હુ માતા પિતાની રજ લઈ તને મળવા આંચો છુ '

ધન કહે 'ભાઈ ! તુ ભવે આંચો, તારા આવવાથી હુ બહુજ આનંદ પામ્યો છુ હવે અહીં સુખે રહે અને આનંદ ભોગવ આ રાજ્ય તારુ જ છે એમ સમજ ' આ રીતે ઘણા સ્નેહથી ધરણને રાખ્યો રાજ પણ ધરણને પોતાના જમાઈનો લાઈ જલ્દી ધણુ માન આપવા લાગ્યો, પગ્નુ તે નીચ તો નિરતર ધનદેવને મારવા માટે છિદ્ર જેવા લાગ્યો, પણ જેનુ આયુષ્ય બળવાન છે તેને કાણ મારી શકે તેમ છે ?

એક દિવસે ધરણ રાજ પાસે જઈ એકાન્તમા કહેવા લાગ્યો કે 'હે મહારાજ ! આપે જેને જમાઈ કર્યો છે તે અમારા ગામમા રહેનારો ધન નામે ચક્રાણ છે '

આ પ્રમાણે તેનાં વચન સાલળી રાજ કાઠ્યો અને બોલ્યો કે 'કીક છે, હવે હુ તેનો ઘાટ ધડીશ ' એમ કહી ધરણને રજ આપી, અને પોતે એકલો બેસી વિચારવા લાગ્યો કે 'હવે શુ કરવુ ? જે ખુલ્લી રીતે મારી નખાવુ તો લોકમા અપકીર્તિ અને પુત્રીને હુ ખ થાય માટે કોઈ માણસોના હાયેજ ગુપ્ત રીતે મરાવી નાખુ, જ્યાં મારે માયે કલક ન આવે ' આ પ્રમાણે વિચારી બીજે દિવસે મધ્યરાત્રીએ ધનદેવને બોલાવવા માટે માણસ મોકલ્યુ અને માર્ગમા દેટલાએક મારાઓ તૈયાર રાખ્યા ને કહ્યુ કે- 'જેવો તે આવે તેવો જ કાઈ પણ પૂછયા સિવાય મારી નાખવો '

'ઉપરોક્ત સંકેત સુજળ ગત્રે રાજતુ માણુમ ધનદેવને બોલાવવા માટે આવ્યુ, એટલે ધરણ કહે 'હે ભાઈ ! તુ અહીંજ રહે, હુ જ રાજ પાસે જઈ

છુ ' એમ કહી ધનદેવની રજા લઇ ધરણ હર્ષપૂર્વક રાજા પાસે જવા નીકળ્યો. માર્ગમાં આવતા સ કેત કરેલા માણસોએ એકદમ કંઈપણ પૂછ્યા સિવાય તેને પ્રાણ રહિત કરી નાખ્યો. મરણ પામીને તે સાતમી નરકમાં ગયો, કહ્યું છે કે—

પદ્મિર્માસૈસ્તથાપક્ષઃ પદ્મિરેવ દિનેઃ કિલ ॥

અન્યુગ્રપુન્યપાપાના-મિદૈવ જાયતે ફલ ॥ ૧ ॥

અર્થ—આ જગતને વિષેજ અતિ ઉમ્મ એના પુન્ય પાપનુ ક્ષણ છ માસ તથા છ પખવાડીયા કે છ દિવસોની અદરજ ખચિત પ્રાપ્ત થાય છે

પાછળથી સર્વ ખીના ધનદેવના જાણવામાં આવી, એટલે મ મારપર વૈરાગ્ય પામી ચારિત્ર લેવા ઉત્સુક થયો. પછી પોતાના માતાપિતાને યોવાવી સહુને હર્ષપૂર્વક મળી પોતાના મવર્થકેતુ નામે પુત્રને પિતાને સોપી પોતે જીવનપ્રભ નામે મુનિ પાસે સવેગપૂર્ણ દ્વંદ્વયથી ચારિત્ર અગીકાર કર્યું. અનુક્રમે સર્વ અગ ઉપાગ લાલી ક્ષાત્યાદિ ગુણોથી વિભૂષિત થઇ ગુરુસમીપે વિનયપૂર્વક રહી આમનગરાદિમા પચરવા લાગ્યા.

એક દિવસે ધનદેવ મુનિએ ગુરુમુખથી આ પ્રમાણે દેશના સાંભળી કે ' જ કોઈ સર્વ ગુણોમાં પ્રધાન એવા વિનય ગુણથી ગુરુજનને સતોષ પમાડે છે, તે અનુક્રમે શાશ્વત સુખનો ભોગી થાય છે, કેમકે વિનયથી જ્ઞાન અને જ્ઞાનથી શુદ્ધ સમઠિતની પ્રાપ્તિ થાય છે, તેવડે સમ્યક્ ચારિત્ર, ચારત્રથી સવર, સવરથી તપસ્યા, તપસ્યાથી નિર્જરા, નિર્જરાથી અષ્ટકર્મનો નાશ, કર્મનાશથી કેવળજ્ઞાન અને તેથી અનંત અવ્યાખાધ એવા મોક્ષસુખની પ્રાપ્તિ થાય છે '

ધનમુનિએ આ પ્રમાણે ગુરુમુખે વિનયનો મહિમા સાંભળી 'ગુરુ આદિ પ ચપરમેષ્ટીનો ત્રિકુણ શુદ્ધિ વિનય કરવો' એવો નિયમ અગીકાર કર્યો

અન્યદા ગુરુમહારાજ સાથે વિહાર કરતા સાકેતપુર નગરના ઉદ્યાનમાં આવ્યા, ત્યાં આદિલ નામો ચૈત્વની અદર ત્રેલોક્યખ ધુ એવા શ્રીજિનની પ્રતિમાને વહન કરવા માટે ધનમુનિ આવ્યા ત્યાં આવી વિનયપૂર્વક શુદ્ધ લાવથી સ્થિર યોગથી લગવતનુ સ્તવન કરવા લાગ્યા તે સમયે ધર ધ્રુવે ત્યાં લગવતને જુહારવા માટે આવ્યા તેણે મુનિને નિશ્ચળ ધ્યાનથી લગવતનુ સ્તવન કરતા એમ પરીક્ષા કરવા માટે અનેક સર્પો વિકુર્વી મુનિના

શરીરે વૌંટાળ્યા અને તીવ્ર દશ આપી અત્યન્ત ઉપસર્ગ કરવા લાગ્યા, તો પણ મુનિ પોતાના ધ્યાનથી ચળાયમાન થયા નહિ, ત્યારે ધરણેદ્ર સાક્ષાત્ પ્રત્યક્ષ થઇ મુનિની સ્તુતિ કરવા લાગ્યા પછી કરેલા ઉપસર્ગ માટે ક્ષમા ચાચી ધરણેદ્ર આચાર્યમહારાજ પાસે આવી વદના કરી પૂછના લાગ્યા કે ' હે મહા રાજ ! ધનમુનિએ જિન અને જિનચૈત્યના આવા ઉત્તમ વિનયથી શુ પુન્ય ઉપાર્જન કર્યું ? ' ગુરૂ કહે ' હે ધરણેદ્ર ! તેવા વિનયથી તે મુનિએ જિનનામ-કર્મનો નિકાચીત બધ કર્યો ' એ પ્રમાણે વિનયનુ અત્યુત્તમ ફળ શ્રવણુ કરી ધરણેદ્ર સ્વસ્થાનકે ગયો ત્યારપછી અનુક્રમે ધનમુનિ ત્યાથી કાળધર્મ પામી સહસ્રાર દેવલોકમા અપાગ ઋદ્ધિના ભોક્તા થયા ત્યાથી ચ્યવી મહા વિદેહ ક્ષેત્રમા તીર્થંકર પદ પામી શાશ્વત મોક્ષસુખને પામશે

—❦(◎)❦—

અગ્નિયારમા આવશ્યક પદારાધન ઉપર અરુણદેવની કથા.

આ ભતક્ષેત્રમા અતિશય શોભાવાળા મણિમદિર નામે નગરમા મણિ શેખર નામે રાજ્ય રાજ્ય કરતો હતો તેને નિર્ભળ શિયળવાળી મણિમાલા નામે રતિસમાન રૂપવાળી રાણી હતી તેનાથી તેને સર્વ કળાકુશલ અને પરાક્રમી અરુણદેવ નામે પુત્ર થયો કુમાર અનુક્રમે યૌવનાવસ્થા પામ્યો, ત્યારે એક દિવસ પોતાના પ્રધાનપુત્ર સુમતિ નામે મિત્રની સાથે ઉદ્યાનમા વસતક્રિડા કરવા ગયો ત્યા વિવિધ પ્રકારની વનસ્પતિ ખીલેલી બેઠ ચિત્તને કાઇ બુદ્ધાજ પ્રકારનો આનંદ થતો હતો પ્રસન્ન ચિત્તથી ઉદ્યાનની કુફરતી સુદરતા નિહાળતા ઉદ્યાનમા એક ભાગમા વૃક્ષોની ઘટાની શીનળ છાયામા તરૂની ડાળે બાધેલા હાંચકાપર હાંચતી સૌન્દર્યતાની આઘદેવી રૂપ એક અનુપમ સુદરોને તે કુમારે બેઠ તે મૃગલોચનીને બેતાજ કુમાર કન્દર્પના તીરથી વીંધાઈ સ્થિર દૃષ્ટિએ અતૃપ્ત ઇછાએ તેની સામુ બેઠ રહ્યો તેવામા કાઇએક વિદ્યાધરે આકાશમાર્ગેવી આવી કુમાર અને તેના મિત્રને ત્યાથી ઉપાડી કાઇ ભય કર અરણ્યમા મૂક્યા, ત્યા તે વિદ્યાધર સાથે કુમારે યુદ્ધ કર્યું તેમા કુમારે ખડ્ગના પ્રહારથી વિદ્યાધરને નિર્ભળ કરી પૃથ્વીપર નાખ્યો તે અતિપ્રહારથી તીવ્ર આઠ દ કરવા

લાગ્યો તેના તે આક્ર દથી તેનો ભાઇ અશનીવિગ નામનો ખેચર અથાનક આકાશમાંથી ઉતરી આવ્યો તેણે પોતાના ભાઇની કુર્દશા જ્ઞેઇ અતિશય દોષ કરી કુમારને તેમજ તેના મિત્રને ત્યાંથી ઉપાડી આકાશમાં ઉછાડ્યા ત્યાંથી તે દોઈ અ પ જળનાળા અ વક્રપમાં પડ્યા પુન્યપસાયે ત્યાંથી મહા કષ્ટે નીકળી દેશાન્તર જ્ઞેવાની જિજ્ઞાસાથી બન્ને મિત્રો આગળ આયા.

આગળ આવતા કોઇ એક અરણ્યમાં લક્ષ્મીદેવીના મંદિર પાસે કોઇ પુરુષને વૃક્ષની ડાળે હંધે મસ્તકે બાધિલો અને તેની પામે મનોહર આબૂષણોથી વિભૂષિત સુંદર સ્ત્રી કકણસ્તર વિવાપ કરતી જ્ઞેઇ તેની પાસે જઈ કુમારે કક્ષ્ણાદ્ર દ્વદયથી પ્રછ્યુ ' હે બાઈ ! આ પુરુષ કોણ છે ? અને તેની આવી અવસ્થા કેમ થઈ છે ? ત્રી તેની પામે બેસી તુ શા માટે રૂદન કરે છે ? '

કુમારના આવા વચન સાંભળી તે સુંદરી બોલી ' હે પરોપકારી પુરુષ ! આ વિવાધરોનો સ્વામી અને માત્રે પ્રાણુવલ્લભ છે અમે ક્ષીડા કરવા માટે આ લક્ષ્મીદેવીના વનમાં આવી પુષ્યે એકઠા કરતા હતા, તેવામાં લક્ષ્મી દેવીએ અત્યન્ત દોષ કરી મારા સ્વામીની આવી કુર્દશા કરી છે, આપ કૃપા કરી જ્ઞે મારા પતિને છોડાવશો તો અમે આપનો ઉપકાર ભૂલીશુ નહીં '

તે વિવાધરીના કક્ષ્ણાદ્ર વચનથી કુમાર વિવાધરને છોડાવવા માટે લક્ષ્મીદેવીની અર્ચા કરી સ્તુતિ કરવા લાગ્યો

' હે ભકતવત્સવ જગદીશ્વરી કમલાદેવી ! તુ જય પામ. હે સુગુણુલ ડાર જગદાધાર પન્નાદેવા ! તુ જય પામ હે જનની ! તારા પસાયથી જનો મૂર્ખ મટી પડિત થાય છે અને અવગુણી ક્ષીટી ગુણી થાય છે હે સુરાસુર સેવિત પરમેશ્વરી ! મુજ ર કની સ્તુતિ શ્રવણુ કરી કૃપા કરી મારાપર પ્રસન્ન થઇ આપના દર્શન આપો '

કુમારની સ્તુતિ શ્રવણુ કરી લક્ષ્મીદેવી સાક્ષાત્ પ્રત્યક્ષ થઈ પ્રસન્ન વદને કહેવા લાગી— ' હે વત્સ ! હુ તારાપર પ્રમન્ન થઇ છુ, તુ ઇચ્છિત વર માગ, હુ પુરીથી આપીશ '

કુમાર નહે ' હે માતા ! જ્ઞે આપ મારાપર યથાર્થ પ્રસન્ન થયા હો તો આ વિવાધરને આપના બધનવી મુક્ત કરો જ્ઞેજ હુ ઈચ્છુ છુ ' તરતજ દેવીએ વિવાધરને બધનમુક્ત કરી કહ્યુ કે— ' હે ખેચર ! તને બધન

સુક્ત કરી નવો જન્મ અપાવનાર આ પરાપકારી કુમારનો તુ પૂર્ણ આભાર માન ” બન્ધનસુક્ત થયેલો ખેચરપતિ બે હસ્ત બેડી નમ્ર વચને કુમારને કહેવા લાગ્યો, ‘ હે પરમાર્થ વત્સલ પુરુષોત્તમ ! આપ જવા પ્રરૂપીથીજ આ પૃથ્વી રત્નગર્ભા કહેવાય છે તે સત્ય છે, ક્રમકે આજે હું આપના પસાયથી નવો જન્મ પામ્યો છું. આપે આપેલા જીવિતદાનના બદલામા હું આપને કાંઈ પણ આપી શકુ તેમ નથી, તો પણ મારી પાસે આ પ્રજ્ઞપિતિ આદિ દશ વિદ્યાઓ છે તે ગૃહણ કરી મને કૃતાર્થ કરો ’

ખેચરપતિના આગ્રહથી તે વિદ્યાઓ કુમારે ગ્રહણ કરી પછી વિદ્યાના પ્રભાવથી બન્ને મિત્રો આકાશમાર્ગે ત્યાંથી આગળ આ યા આગળ જતાં વૃક્ષોની શ્રેણિઓથી ભરપૂર અને કૃળકૃલોથી ભરેલું નદનવન સમાન એક મનોહર અરણ્ય જોયું તેમાં દેવજીવન સમાન વિશાળ સુવર્ણમય શ્રી શાન્તિનાથ ભગવતનું ચૈત્ય જોયું તે જોઈ આકાશમાર્થી ઉતરી નિર્મળ જળથી આન કરી સુવાસિત પુષ્પો લઈ ઉલ્લસિત હૃદયથી વિધિસહિત ભાવપૂર્વક ભગવન્તની પૂજા કરી પછી એકાગ્ર ચિત્તથી તે ભગવતની સ્તુતિ કરવા લાગ્યો—

‘ હે ચિદાનંદમય પ્રભો ! વિશ્વસેન નરપતિના કુળરૂપ આકાશમા સૂર્ય-સમાન શ્રી શાન્તિજિનેશ્વર ! આપ જય પામે હે કંડણાનિધિ ! જગતના જીવોના મનોવાંછિત પૂરવાને કંપવૃક્ષ સમાન આપ જયવન્તા વર્તો હે પ્રભો ! જે પ્રાણી આપની આજ્ઞાને ભાવપૂર્વક ધારણ કરે છે, તે પ્રાણીની આજ્ઞા અનેક સુરાસુર અને મનુષ્યો પોતાના મસ્તકે ધારે છે, અને હું ખવર્જિત અનંત ભોગમય સપત્તિને પામે છે હે પ્રજ્ઞ ! વિશેષ શુ કહું ? જે પ્રાણી ક્ષીરનીરની પેઠે આપના ધ્યાનમા તક્ષીન યદ્ જાય છે, તે પ્રાણી તેજ ભવમા સિદ્ધિ પામી આપના સમાન થાય છે ’ આ પ્રમાણે ભક્તિપૂર્વક ભગવતની સ્તુતિ કરી રહ્યો, તેવામા મહાપમા કુમારે ભારતીદેવીના દર્શન કર્યો દેવીનાં દર્શન થતાજ નમસ્કાન કરી સરસ્વતિ દેવીની તે સ્તુતિ કરવા લાગ્યો ‘ હે ભારતી ! હે સરસ્વતિ ! હે હ સઆસનીદેવી ! ત્હારા પસાયથી કવિજનો ગભીર અર્થયુક્ત કાવ્યો કરી વિશ્વમા ખ્યાતિ પામે છે હે મહા માતા ! ત્હારા પસાયથી મૂર્ખજન પણ જડતા તજી પડિતાઇ ધારણ કરી વિશુદ્ધ જ્ઞાન પામે છે હે જનની ! વિશેષ શુ કહું ? સુર, અસુર, વિદ્યાધર અને મનુષ્યો સવ

દેહ તહારાજ ગુણગાન કરે છે ' આ રીતે અમૂલ સમાન મધુર રતુનિ અવલુ કરી સરસ્વતિ દેવી પ્રસન્ન થઇ બોલી- ' હે વત્સ ! હું તારા પર પ્રમત્ત થઈ વરદાન આપુ છું કે તું શાન્તિમતી નામે સુંદર કન્યાને અનિશ્ચય ગાઠ પ્રેમથી પરણી વિધાધરોના સ્વામી થઇ વિશાળ ભોગ ભોગરને ' આ પ્રમાણે વરદાન આપી દેવી અન્તર્ધાન થઈ ગઇ પછી મિનસદિત કુમાર ચૈત્યની અદાર નીકળ્યો. અદાર નીકળતાજ અનુપમ મૌન્દર્યવાળી સુકન્યા સમાન સુંદરીને જોઇ તેને જોવાજ કુમારને સ્મૃતિ થઈ કે ' આ તેજ સુંદરી કે જેને મે પ્રથમ અરણ્યમા હાંચતી જોઇ હતી અને એજ શાન્તિમતી કન્યા દેવી જોઇએ. એમ દેવીના વરદાનપરથી જાણી શકાય છે ' કુમાર આ પ્રમાણે વિચાર કરે છે, તેવામા તે સુંદરીની દષ્ટિ પથ્ય કુમાર ઉપર પડી કુમારને જોવાંજ તે સુંદરીનું ગાત્ર ગેમાચિત થયું, અને અનિમેષ લોચનથી જોઈ રહી ઠટથીક વાર એજ સ્થિતિમા રહી પછી ઉદાનમાથી વિનિધ પ્રકારના સુવામિત પ્રુ'પો વીણી પોતાના હાથેજ એક સુંદર માળા ગુ થી તેની માથે એક પત્ર લખી પોતાની ધાની સાથે કુમારને આપવા મોકલ્યો ધાનીએ કુમાર પાસે આવી આદરપૂર્વક તે માળા કુમારના કઠમાં આરોપણ્ય કરી અને પેવો પત્ર હાથમા આપી પોતે પ્રસુતર માટે એક બાજુએ ઉભી રહી

કુમારે ઉલ્લસિત દ્વંદ્વથી માળા અને પત્ર લીધા ઉત્સુકતાપૂર્વક પત્ર ઉઘાડી વાચવા લાગ્યો તેમાં નીચે પ્રમાણે ભાવ હતો

“ આર્યપુત્ર !

હું શું લખુ તે કાંઈ સમજતું નથી છતાં લખવાની ઈચ્છા થવાથી ગાઠુ ધંતુ લખુ તે દરગુન્નર કરશે હું બીજું કાંઈ લખુ તે પહેલા મહારી જાળખાણજ આપુ તે કીક છે વૈતાલ્ય પર્વતની દક્ષિણ શ્રેણિમા શિવમ દિગ નામે નિશાળ નગરમા વજ્રવેગ નામે વિધાધરોના બળવાન ગજની વજ્રવેગા નામે રાણીથી ઉત્પન્ન થયેલી હું શાન્તિમતી નામે તેમની પ્રિયપુત્રી છું માગ પિતાની આજ્ઞાથી આ વનમાજ હું હમેશા રહુ છું, અને આ ચૈત્યમા ભગવન્ત શાન્તિનાથ તથા સરસ્વતી દેવીની નિરન્તર સેના કરુ છું નૈમિત્તિકના કહેવા મુજબ આજે મારા પૂર્વ પુન્થોદયથી આપના દર્શન થયા હવે મારી છેલ્લી વિન તિ એ કે જે કૃપા કરી આજની રાત્રી અહીંજ રહો પ્રાત કાળે મારા પિતા વિવાહની મર્વ સામગ્રી લઇ અહીં આવશે, એટલે સર્વોત્તમ આન હ થમે ”

आ प्रभाषे धिच्छत भाववाणो पत्रवाञ्छी कुमार अतिरय हृषित थयो
अने पोताना प्रेमनी निशानी दाप्य पोतानी मुद्रिका धानी साथे कुमारी
भाटे भोक्ली पछी ते दिवसे तेज विचारमा सधणो समय व्यतित कर्यो

धीजे दिवसे प्रभातमा वज्रवेग राज त्यां आंयो तेषु राजकुमारने
अहुमानपूर्वक नगरमा प्रवेश कराव्यो पछी धरुा उत्साहथी शातिमती साये
कुमारनु पाणिअडणु कराव्यु कन्यादानमा पुष्कण लक्ष्मी आपी पूर्ण आन-
दथी लग्न करी कुमार लाग गडेवा लाग्यो

अन्यदा नाट्योन्मत्त नामे विधाधरे कुमारना मित्रनु हरणु कथुं,
अटले अइणुदेव कुमारे प्रज्ञप्ति आदि विधाना प्रभावथी ते विधाधर साथे
स आम कर्यो अने पोताना मित्रने छोडावीं लाग्यो पछी अनुक्रमे पोताना
पराक्रमथी सर्व विधाधरनी श्रेणिने ते राज थयो ' अरे ! पुन्यशाणीने
पगले पगले स पदा अने विजयज होय छे '

अन्यदा जयन्तरवामी नामे यारणुमुनि पासेथी धर्मदेशना साभणी
तेषु मित्र अने प्रियासहित भोक्षनगरना मार्गइप समकित मूण भार प्रत
अगीकार कर्यो अने सर्व शाश्वता अने अशाश्वता जिनालयमा जिनधिने
अहोनिश वादी समकित निर्माण कवा लाग्यो अे रीते दृढताक दिवस
आनदपूर्वक निर्गमन करी विधाधरनी श्रेणिनु राज्य वज्रवेगने सोपी
मित्र अने प्रिया सहित दिव्य विमानमा गेसी आकाशमार्गे पोताना भणि-
मदिर नगरे आंयो मातापिताने अथर यता हर्षपूर्वक उत्सव करी नगरमा
प्रवेश कराव्यो कुमारे विनयपूर्वक मातपिताने नमस्कार कर्यो शान्तिमती
पणु विनयसहित सासुससराना अरणुमां नभी मातापिता पुत्रनी स पदा
जेध अत्यन्त हर्ष पाभ्या

अनुक्रमे अइणुदेवने राज्यासनपठ स्थापी राज्ये मुनिप्रभ शुइ पासे
यारित्र अगीकार कथुं अइणुदेव न्यायपूर्वक प्रजनु पावन करवा लाग्यो
अनुक्रमे शातिमती राणीथी तेने पद्मशेअर नामे पुत्र प्राप्त थयो

अन्यदा अइणुदेव नृपति अहार उधानमा करवा नीकुर्यो, तेवामा
तेषु दीवोधान नामना उधानमां शातमुद्राये युक्त प्रतिमाधर श्री भणुशेअर
राजधिने जेया, तेमने जेताज अइणुदेव नृपतिने अतिरभरणु ज्ञान थयु,
तेथी तेषु पोतानो पूर्वभव नीचे प्रभाषे जेयो

“ શુક્તિમતી નગરીમા ઠાઠ એક મહાપાપારણી વૈદ્ય રહેતો હતો તે લોઢાની અનેક પ્રકારની ચિકિત્સા કરતો હતો, તેને ત્યા ઠાઠ એક તપસ્વી મુનિ ઔષધ માટે આવ્યા તેમને તેણે સૂઝતુ ઔષધ આપ્યું, તેથી તે કશ્ણાણુ મુનિએ તેને ધર્મોપદેશ આપતા કહ્યું કે —

ગૃહિણા ગૃહધર્મસ્ય, સારમેતત્પર સ્મૃતમ્ ॥

યથાશક્તિ સુપાત્રેમ્પો, દાન ચચ્છુદ્વસ્તુનઃ ॥ ૧ ॥

અર્થ — ગૃહસ્થોના ગૃહસ્થાશ્રમ ધર્મનું એજ પરમ સારરૂપ કૃળ કહેલું છે, કે જે શુદ્ધ વસ્તુનું યથાશક્તિ સુપાત્રને દાન આપવું. સારાશક સુપાત્રને શક્તિ પ્રમાણે સારી વસ્તુનું દાન આપવું, તે ગૃહસ્થોના ગૃહસ્થ-ધર્મનું પરમ સારરૂપ કૃળ શાસ્ત્રોમા કહેલું છે

એ રીતે તે મુનિ તે વૈદ્યને હમેશા ઉપદેશ આપના, તેથી તે વૈદ્ય મુનિને નિરતર શુદ્ધ ભાવથી શુદ્ધ ઔષધ આપતો અને તેમનું બહુમાન કરતો અતુકમે તે વૈદ્ય આર્તધ્યાનથી મૃત્યુ પામી જ ગવમા પાચસો વાનરીએનો સ્વામી થયો

અન્યદા અરણ્યમા ક્રીડા કરતા તે વાનરે ઠાઠ એક મુનિને પગમા શટયવાળા જોયા તેમને જોતાજ વાનરને પોતાનો પૂર્વભવ સાબરી આઠ્યો, અને પૂર્વના અભ્યાસથી સર્વ વ્યાધિના ઔષધો જાણવા લાગ્યો તેથી તેણે જ ગણમાની ઠાઠ વનસ્પતિ મુખે આવીને તે મુનિના શટયપર બાધી, એટલે તે મુનિ થોડીજ વારમા શટયરહિત થયા મુનિએ તે ઉપરથી તેને થોડ્ય જીવ બાણી દેશના આપી, એટલે તે વાનર ત્યા સમક્રિત પાઠ્યો, અને ત્રણ દિવસ સુધા સામાયિક વ્રત પાળી અનશન આરાધી ત્રણ પટયોપમતા આયુષ્યવાળો સૌધર્મ કટપમા દેવ થયો ત્યા તેણે અવધિજ્ઞાનથી પોતાના ઉપકારી મુનિને જોયા, એટલે તે ત્યાથી મુનિ પાસે આવી વિનયસહિત નમસ્કાર કરી ખોટ્યો— ‘ હે પૂજ્ય ! આપ મને જાણ્યો છો ? હું તે વાનર છું, હે જણે આપને શટયરહિત કર્યા હતા હું આપના પસાયથી મહાન સમૃદ્ધિ વાળો દેવ થયો છું ’ એમ કહી તે મુનિને તેમના ગુરૂ પાસે મૂઢી નમસ્કાર કરી સ્વસ્થાનકે ગયો અતુકમે ત્યાથી સ્વર્ગે અરણ્યદેવકુમાર થયો ” આ પ્રમાણે પોતાનો પૂર્વભવ જોઈ અરણ્યદેવ નૃપતિ રાજધિને નમ્યો, એટલે મુનિએ કાયોત્સર્ગ પારી ધર્મલાભ આપ્યો, તેથી રાજ ભાવથી તેમની આગળ બેઠા, એટલે રાજધિ મુનિએ અમૃત સમાન દેશના આપવા માડી

“ હે નૃપતિ ! અતિશય કષ્ટથી પ્રાપ્ત થયેલો આ માનવદેહ તેમાએ નિરોગી શરીર, ઉત્તમ કુળ, અને જિનોક્ત વર્મ પામવો મહા દુર્લભ છે તેમા વળી દેવાદિ ત્રણ તત્વ ઉપર શ્રદ્ધા થવી અતિશય દુર્લભ છે તે ત્રણ તરવોતુ સ્વરૂપ આ રીતે છે ચોસઠ ઇદ્રવડે સેવિત ચોત્રીશ અતિશયયુક્ત એવા સર્વજ્ઞ જિનેશ્વર તે દેવ, પચમહાવતયુક્ત, નવવિધ બ્રહ્મચર્ય પાલનાગ, સાવધ વ્યાપારથી વિરામ પામેલા એવાં ગુણુવ ત ગુરુ તે ગુરુ તથા જિનોદિત ક્ષમાદિ દશવિધ ધર્મ, તે ત્રણને યથાર્થ બાવપૂર્વક સદહે ત્યારે સ સારની અદ્વિપતાના હેતુરૂપ સમ્યગ્દર્શનની પ્રાપ્તિ થાય છે ત્યારપછી ચારિત્રનો ઉદય આવે છે તે ચારિત્ર બે પ્રકારે છે, એક દેશવિરતિ અને બીજુ સર્વવિરતિ દેશવિરતિથી સ્વર્ગસુખ પ્રાપ્ત થાય છે અને સર્વવિરતિથી અનંત અવ્યાબાધ એવા મોક્ષની પ્રાપ્તિ થાય છે ”

આ પ્રમાણે ગુરુમુખે દેશના શ્રવણ કરી રાજ સવેગપૂર્ણ દ્વિયથી ગુરુને નમી રાજ્યમહાલયમા આવ્યો ત્યા સર્વ પ્રધાનવર્ગ અને સામતાદિકને ઘોલાવી પોતાના પદ્મશેખર નામના કુમારને રાજ્યાસનપર આરૂઠ કરી આઠ દિવસ સુધી જિનાલયમા મહોત્સવ કરી પોતે શ્રીપ્રભાચાર્ય પાસે ચાગ્રિ અગીકાર કર્યુ ગાનિમનીએ પણ વેગ્યપૂર્ણ દ્વિયથી ચારિત્ર અગીકાર કર્યુ રાજર્ષિમુનિ અરૂણદેવ અનુક્રમે દ્વાદશાગી બહુયા સામતિ ગુપ્તયુક્ત અરખ વિત નિરતિચારપણે ચારિત્રતુ પાવન વરતા ક્રિયકર્મનો નાગ કરવા લાગ્યા

અન્યદા ગુરુમુખે વીગસ્થાનકનો મહિમા શ્રવણ કર્યો તેમા અગ્યા રમા આવશ્યક પદ વિષે આ પ્રમાણે સામળ્યુ કે- ‘ જ કાઠ સામાયિકાદિ પડાવશ્યક ત્રિકરણ શુદ્ધે શુદ્ધ ઉપયોગથી આરાધે તે ત્રેલોક્યવધ એવા જિનનામકર્મને ઉપાર્જી છે સામાયિકથી સયમ નિર્મળ થાય છે, અહવીસથ્યાથી સમકિત શુદ્ધ થાય છે, વદનથી ગુરુજનની પ્રતિપત્તિ (સેવા ભકિત) થાય છે, પ્રતિક્રમણથી આત્મગર્હા થાય છે, કાયોત્સર્ગથી ચારિત્રના અતિચાર દૂર કરાય છે અને પ્રત્યાખ્યાનથી તપની વિશુદ્ધિ થાય છે ’

એ રીતે ગુરુમુખે આવશ્યક પદ આરાધવાનુ કળ બહુ, રાજર્ષિ મુનિ અરૂણદેવે તે નિયમ અગીકાર કર્યો ઉપયોગપૂર્વક સાવધાનપણે પડાવશ્યકની ક્રિયામા પ્રમાદરહિત ઉદય કરતા અનુક્રમે જિનનામકર્મ ઉપાર્જન કર્યુ મુનિના સત્વની પરીક્ષા કરવા માટે લક્ષ્મીદેવીએ છ માસ પર્યંત

અનુકૂળ પ્રતિકૂળ ઉપસર્ગો કર્યો, તોપણ મુનિ પોતાના ધૈર્યથી જરાએ સ્ખલિત થયા નહિ દેવીએ કરેલા ઉપસર્ગો આ પ્રમાણે હતા

એક દિવસે સેકડો દેવકન્યાઓના પરિવાર સહિત આવી હાવભાવ અને કટાક્ષયુક્ત નેત્રોથી કામોદીપક વાક્યો શ્રી લક્ષ્મીદેવી કહેવા લાગી—‘હે સ્વામિ ! હું આશાપૂર્ણ હૃદયથી કામાગ્રથી બળતી આપની પાસે આવી છું, તો આપ કૃપા કરી મને વિધયામૃત પાછ શાન કરો ’ આમ અનેક પ્રકારે કલા છના પથરપર પાણી નાખ્યાની જમ મુનિતુ હૃદય જરાપણ પીગળ્યું નહિ જ્યારે અનુકૂળ ઉપસર્ગોથી ચળાયમાન ન થયા, ત્યારે પ્રતિકૂળ ઉપસર્ગો કરવા માહ્યા તેમા પણ મુનિવર્ય સમભાવપૂર્વક સર્વ સહન કરવા લાખ્યા જ્યારે સર્વ પ્રકારે તેનો પ્રયત્ન વ્યર્થ ગયો ત્યારે તે પ્રગટ થઈ કામા યાયતી સ્તુતિ કરવા લાગી

‘ હે મુનિશ્રેષ્ઠ ! આપને ધન્ય છે, કેમકે મે અનેક પ્રકારના અનુકૂળ ઉપસર્ગો કર્યો છતાં આપનું ચિત્ત જરા પણ શિથિળ થયું નહિ વળી જગતમા દ્રવ્યાવશ્યક કળાગ તો ઘણાએ જણાય છે, પરન્તુ આપના સમાન ભાવાવશ્યક કરનાર તો વીરલા દ્રષ્ટિગોચર થાય છે હે મહાભાગ્ય મુનિરાજ ! મે આપને ઉપસર્ગો કર્યો તેની કામા યાયુ છું ’ આ પ્રમાણે કહી મુનિના ગુણુગ્રામ કરી વિનયપૂર્વક વદના કરી દેવી સ્વસ્થાનકે ગઇ

રાજર્ષિમુનિ અનુક્રમે નિરતિચારપણે ચારિત્રનું પાલન કરી, પ્રાન્તે અનશન કરી, બારમા દેવલોકમા મહાન મ પદાવાળા દેવપણે ઉત્પન્ન થયા ત્યાંથી અચ્ચી મહાવિદેહમા તીર્થકરપદ પામી અન ત આન દમય મોક્ષને પામશે

બારમા શીલવ્રત પદના આરાધન ઉપર ચંદ્રવર્મા રાજની કથા

આ ભરતક્ષેત્રમા અનેક જિનાલયોથી પવિત્ર થયેલુ લક્ષ્મી પૂણું અને મનોહર એલુ માક દીપુર નામે નગર હતુ. તેમા શત્રુના સમૂહને ક્વેમ આપનાર પરાક્રમી ચંદ્રવર્મા નામે રાજા ન્યાયપૂર્વક પ્રવ્રત્નું પાલન કરતો હતો તેને રૂપ અને ગુણુના નિધિમમાન ચ દ્રાવળી નામે શીળવ તી રાણી હતી

અન્યદા તે નગરના ઉદ્યાનમાં ધણા મુનિઓના પરિવાર સહિત ચાર જ્ઞાનને ધારણ કરનારા શ્રી ચક્રેશ્વર આચાર્ય સમવસર્યા દેવોએ મેરૂના શિખર જેવું મનોહર ઉચું સુવર્ણનું સિદ્ધાસન રચ્યું તે પર ગુરૂમહારાજ બિરાજમાન થયા ઉદ્યાનપાળકે ગુરૂમહારાજ પદાર્થોની વાત રાજને કહી ગુરૂ આગમન શ્રવણ કરી રાજ અત્યંત હર્ષપૂર્વક આસનથી ઉભો થઈ ધણા પરિવાર સહિત મોટા ઠાઠમાઠથી ગુરૂને વાદવા ચાલ્યો માર્ગમાં આવતા રાજએ સમતારસના સિંધુ સમાન નેત્રને આનંદ આપનાર સુવર્ણ જેવી કાન્તિનાળા બે મુનિઓને કાચોત્સર્ગમાં ઉભેલા બેયા તેમને યૌવનાવસ્થામાં આવા દુષ્કર વ્રતનું પાલન કરતા બેઈરાજ વિસ્મય પામ્યો પછી ગુરૂ પાસે આવી વિનયપૂર્વક વદના કરી યોગ્યાસને બેસી ગુરૂને પૂછના લાગ્યો 'હે કર્ણાનિધિ ! મે માર્ગમાં આવતા જ બે મુનિઓ બેયા તે મહાભાગ સુકુમાર દેહવાળા અને યૌવનવયનાળા હોવા છતાં તેમણે આ કારણથી ચરિત્ર અગીકાર કર્યું ? તે આપ કૃપા કરીને કહેશો

ગુરૂ કહે 'હે રાજન્ ! તેમના વૈરાગ્યનું કારણ કહું તે તું એક ચિત્તથી શ્રવણ કર કુશસ્થલપુર નામના નગરની અદર લોકપ્રિય અને ધનાઢ્ય મદન શ્રેષ્ઠી નામે એક શેઠ વસતો હતો તેને માહોમાહે કળહ કરનારી અને દુર્ગુણોના લકારરૂપ એક ચડા અને ખીજી પ્રચડા નામની બે સ્ત્રીઓ હતી. તે સ્ત્રીઓના કળહથી અનુક્રમે શેઠના ગૃહમાંથી લક્ષ્મીપણુ નાશ પામી પરેષર કલહથી લોકમાં અપયરા, અપ્રીતિ અને ઉદ્વેગ વિગેરે અનેક પ્રકારના કષ્ટ ઉત્પન્ન થાય છે, બંને સ્ત્રીઓના કળહથી શ્રેષ્ઠિ કેટલાએક દિવસ સુધી પ્રચડાને ઘેર સુખપૂર્વક રહેવા લાગ્યો

અન્યદા મદન શ્રેષ્ઠી પ્રચડાના ઘેરથી નીકળી ચડાને ઘરે આગ્યા, શ્રેષ્ઠીને આવેલ બેઈ ચડાએ ખીલામણી આકૃતિથી પ્રચડા ક્રોધયુક્ત થઈ હાથમાં મુશલ ઉપાડી મત્ર લણી શ્રેષ્ઠીપર ફેંક્યું, એટલે તે મુશલ સર્પરૂપ થઈ શેઠને ડસવા દોડ્યું આવું ભય કર કૃત્ય બેઈ શેઠ તેના ભયથી નાઠો પેલો સર્પ પણુ કુક્રાડા મારતો તેની પછનાડે પડ્યો શેઠ શ્વાસભર્યો વ્યાકુળ ચિત્તથી દોડતો દોડતો પ્રચડાના ઘરમાં આવીને ઉભો રહ્યો, એટલે પ્રચડા તેને કહેવા લાગી 'હે નાથ ! તમે આમ વ્યાકુળવ્યાકુળ ચિત્તવાળા અને ભયથી ધૂંજતા કેમ જણાવો છો ?' શેઠ દિન વદનથી કહેવા લાગ્યા—'પ્રિયા ! હું આજે ચડાને ઘેર સહજ ગયો હતો, તેવામાં તે દુષ્ટાએ નિહુર થઈ મને

અનુકૂળ પ્રતિકૂળ ઉપસર્ગો કર્યા, તોપણ મુનિ 'પોતાના ધૈર્યથી જરાએ સ્ખલિત થયા નહિ દેવીએ કંગેલા ઉપસર્ગો આ પ્રમાણે હતા

એક દિવસે સેકડો દેવકન્યાઓના પરિવાર સહિત આવી હાવભાવ અને કટાક્ષયુક્ત નેત્રોથી કામોદીપક વાક્યો શ્રી લક્ષ્મીદેવી કહેવા લાગી—'હે સ્વામિ ! હું આશાપૂર્ણ હૃદયથી કામાચર્યો બળતી આપની પાસે આવી છું, તો આપ કૃપા કરી મને વિષયામૃત પાછ શાત કરો ' આમ અનેક પ્રકારે કથા છતા પથ્થરપર પાણી નાખ્યાની જેમ મુનિનું હૃદય જરાપણ પીગળ્યું નહિ જ્યારે અનુકૂળ ઉપસર્ગોથી ચળાયમાન ન થયા, ત્યારે પ્રતિકૂળ ઉપસર્ગો કરવા માહ્યા તેમા પણ મુનિવર્ય સમભાવપૂર્વક સર્વ સહન કરવા લાગ્યા જ્યારે સર્વ પ્રકારે તેનો પ્રયત્ન વ્યર્થ ગયો ત્યારે તે પ્રગટ થઈ ક્ષમા યાચની સ્તુતિ કરવા લાગી

' હે મુનિશ્રેષ્ઠ ! આપને ધન્ય છે, કેમકે મે અનેક પ્રકારના અનુકૂળ ઉપસર્ગો કર્યા છતા આપનું ચિત્ત જરા પણ શિથિળ થયું નાહ વળી જગતમા દ્રવ્યાવશ્યક કરનારા તો ઘણાએ જણાય છે, પરન્તુ આપના સમાન ભાવાવશ્યક કરનાર તો વીરલા દ્રષ્ટિગોચર થાય છે હે મહાભાગ્ય મુનિરાજ ! મે આપને ઉપસર્ગો કર્યા તેની ક્ષમા યાચુ છું ' આ પ્રમાણે કહી મુનિના ગુણગામ કરી વિનયપૂર્વક વદના કરી દેવી સ્વન્થાનદે ગઇ

રાજર્ષિમુનિ અનુક્રમે નિરતિચારપણે ચારિત્રતુ પાલન કરી, પ્રાન્તે અનશન કરી, બારમા દેવલોકમા મહાન્ સ પદાવાળા દેવપણે ઉત્પન્ન થયા ત્યાથી ચ્યવી મહાવિદેહમા તીર્થકરપદ પામી અનંત આનંદમય મોક્ષને પામશે

બારમા શીલવ્રત પઢના આરાધન ઉપર ચંદ્રવર્મા
રાજની કથા

આ ભરતક્ષેત્રમા અનેક જિનાલયોથી પવિત્ર થયેલુ લક્ષ્મીથી પૂણ અને મનોહર એવુ માક દીપુર નામે નગર હતુ. તેમાં શત્રુના સમૂહને ક્યેશ આપનાર પરાક્રમી ચ દ્રવર્મા નામે રાજ ન્યાયપૂર્વક પ્રજનતુ પાલન કરતો હતો તેને રૂપ અને ગુણના નિધિસમાન ચ દ્રાવળી નામે શીળવતી રાણી હતી

એક સરોવર આવ્યું ત્યાં બાતુ ખાવા બેઠો ને વિચાર કરવા લાગ્યો કે 'જે દાઢ અતિથિ મળી જાય તો આમાથી યોડુ તેને આપીને પછી હું ખાઈ ' આવો વિચાર કરે છે તેનામાં એક તાપસ ત્યાં આવી ચડ્યો તેને યોડુ ફર આપી પોતે પાણી લેવા સરોવરે ગયો એટલામા પેલો તાપસ ફર ખાવાથી મનુષ્ય ક્રીટી બકરો બની ગયો આવો આશ્ચર્યકારી બનાવ જોઈ શેક દિગ્મૂઠ યદ્ય વિચારવા લાગ્યો કે ' ખરે ' આ દુર્ગતિના દ્વારરૂપ સ્ત્રીનુ જ ચરિત્ર છે દોષોના સ્થાનરૂપ એવી સ્ત્રીઓનો સ્નેહ કેવળ અસ્થિર અને પ્રપચરૂપ છે. જે માટે કહ્યું છે—

મહચરિય રવિચરિય, તારાચરિય ચરાચરચરિય ॥

જાણન્તિ વુદ્ધિમતા, મહિલાચરિય ન જાણન્તિ ॥ ૧ ॥

મચ્છપય જલપયે, આકાશે પંછિયાણ પયપન્તિ ॥

મહિલાણ હિયમગ્ગો, તિનૂવિ લોણ ન ટીમન્તિ ॥ ૨ ॥

' અહનોચાર, સુર્યનોચાર, તારાનોચાર અને ચરાચર પુરૂપનો ચાર એ સર્વ બુદ્ધિમાનો બહુ શકે છે, પરંતુ સ્ત્રીના ચરિત્રને બહુ શકતા નથી ૧ પાણીમા મચ્છના પગ, આકાશમા પક્ષીઓની પદપકિત અને સ્ત્રીના હૃદયનો માર્ગ—એ ત્રણે આ લોકમા દેખી શકાતા નથી ૨ "

મદનશેઠ આ પ્રમાણે વિચાર કરે છે તેવામા તે બકરો કાશીપૂર તરફ સપાટાબધ જવા લાગ્યો તેની પાછળ કૌતુક જોવા માટે મદનશેઠ પણ ઉતાવળે ચાલ્યો બકરો સપાટાબધ દોડતો વિદ્યુતલતાના ધરમા આવીને ઉભો રહ્યો મદનશેઠ શુભપણે પોતાના ધરની આસપાસ દાઢ નજીકે તેમ છુપાઈને સર્વ જોઈ શકાય તેમ ઉભો રહ્યો બકરાને આવેલો જોઈ વિદ્યુતલતા કોધથી ઉઠી તેને ચાલલા સાથે મજબૂત બધનથી બાંધ્યો અને પછી લાકડીના સખત પ્રહારથી મારવા લાગી એટલે પેલો બકરો બરાડા પાડવા લાગ્યો તેમ તેમ તે દુષ્ટ વધારે પ્રહાર કરતાં બોલવા લાગી કે ' જ દાઈ બીજે પણ કર બ ખાશે તેને પણ આનીજ પેઠે વિડ બના થશે ' ઘણી વાર પછી તેની વાચાપરથી વિદ્યુત લતાએ તેને બહુ દુઃખી યતો બહુ મૂળ સ્વરૂપમા આવ્યો એટલે તે આશ્ચર્ય પામીને પૂછના લાગી કે ' તુ આમ શાથી થયો ? ' તાપસે સર્વ બીના બહુાવી એટલે વિદ્યુતલતા મનમાં ખેદ પામતી વિચારવા લાગી કે ' આ તો દાઈને બદલે દાઈ કુટાઈ ગયું ' પછી તાપસને રબ આપી

મારવા માટે આ સૂસવાટા મારતો લય કર કાળો સર્પ મોકલ્યો છે, જો તે આ આગ્યો' આટલું કહેતામા તો તે સર્પ નગરીક આવી પહોચ્યો મર્પને જોઈ પ્રયકાએ પોતાના શરીરનો મેન હતાગી મર્પ ઉપર ફેંક્યો, એટલે તે મેવા મ-ત્રના પ્રભાવથી નકુળ (નાળીયા) રૂપ બની ગયો અને તેણે સર્પનો નાશ કર્યો

પછી લયરહિત સ્વસ્થ ચિત્તવાળા યદુ શેઠ વિચારવા લાગ્યા કે- 'અહો ! આ બને સ્ત્રીઓ પાપની ખાણરૂપ છે, તેઓ મત્ર ઔષધિને જાણનાર હોવાથી જો કદાચ મારાપર ગુસ્સે યદુ તો મારો અકાળે કાળ કરશે, તેથી આર્તધ્યાનથી મરણ પામી દુર્ગતિનું ભાગ્યન થઈગ માટે આ બને ગણસીઓને ત્યજી કોઈ અન્ય સ્થળે આ યો જાઉં' આ પ્રમાણે નિશ્ચય કરી મત્રીના સમયે બને સ્ત્રીઓ અને ધરની આશા ઠોડી દેશાતર જના નોકળ્યા કેટલેક દિવસે તે કાશીપુરીએ પહોચ્યા, એટલે નિચારવા લાગ્યા કે 'હવે અહીં હું નિર્ભયપણે રહું કેમકે આટલે બધે હું રહું છું તે વાતની તે કંઈશાઓને ક્યાથી ખબર પડશે ?' આ પ્રમાણે વિચાર કરી મદનશ્રેષ્ઠી નગરમા ચાલ્યા તે નગરમા અતિશય ધનાઢ્ય બાનુશેઠ નામે વ્યવહારીઓ વસતો હતો તેને બાનુમતિ નામે ભાયાથી બુદ્ધિશાલી ચાર પુત્રો અને અનેક વિદ્યા તથા કળાને જાણનાર વિદુન્ સમાન કાન્તિવાળી વિદુક્ષિતા નામે પુત્રી હતી તે તેના પિતાને અતિશય વહાલી હતી અનુક્રમે તે વગવા યોગ્ય યદુ એટલે શેઠ તેના સમાન ગુણવાળો પતિ શોધના હતા તેજ શેઠની દુકાને ફરતા ફરતા મદનશ્રેષ્ઠી આવી ચડ્યા, એટલે બાનુશેઠની દ્રષ્ટિ તેના પર પડી તેને જોઈ તે વિચારવા લાગ્યો કે 'આ કોઈ કુવીન માણસ જણાય છે' એમ જણી આદર પૂર્વક પોતાને ઘેર તેડી ગયો અને ઘણો આદરસતકાર કરીને રાખ્યા રાત્રે બાનુશેઠની કુવદેવીએ આવી બાનુશેઠને સ્નેહમા કહ્યું કે 'તારી પુત્રીને યોગ્ય આ વર છે, તેની સાથે તું તારી પુત્રીને 'પગલાવજે' તે દેવીના કહેવાથી શેઠ ખીજે દિવસે સ્નેહની વાત સર્વ કુટુંબને કહી સર્વની સમ્મતિથી ઉસ વપ્રવક મદનશ્રેષ્ઠીની સાથે વિદુનક્ષિનાતુ લક્ષ કર્યું

કેટલાક દિવસ સુરી મદનશેઠ સમરાને ઘેર સુખપૂર્વક રહ્યા પછી એક દિવસે પોતાને ઘેર જવાના ઇચ્છા યદુ તે વાત પોતાની નવપરણિન પ્રિયાને જણાવી તેણે જવાને માટે રજા આપી અને માર્ગમા ભાગ્યા માટે એક પાત્રમા ફર કરીને આપ્યું તેલઈ મદનશેઠ પોતા ॥ નગર તરફ ચાલ્યો માર્ગમા

લાગ્યો કે ' ધનવતના' ગૃહેમાં પણ બે શોક્યો કદીએ સ્નેહથી રહે નહિ તો મારા જેવા નિર્ધનના ધરમાં અતિશય પ્રીતિપૂર્વક આ બંને જણીઓ રહે છે માટે આમાં કાઈ અવશ્ય બેદ છે તે હું છુપાઈને જોઉં '

'આ પ્રમાણે વિચાર કરી એક દિવસ એવો ઢોગ કર્યો કે ' આજ મારા શરીરને ઠીક નથી માટે વહેલાસર સુઈ જવું છે ' એમ કહી તે રાત્રીએ વહેલા કપટનિદ્રા કરી સુતો થોડીવાર પછી ધનદેવને પૂર્ણ નિદ્રાવશ થયેલા જણી પ્રથમની જુની સ્ત્રી નવીને કહેવા લાગી કે- ' બહેન ! હવે જલદી તૈયાર થઈ જ ' એટલું સાંભળતાંજ નવી પોતાનો શૂગાર લઈ હર્ષપૂર્વક શોક્ય સાથે જવા તૈયાર થઈ બંને જણીઓ સપાટાખંધ નગરખહારના એક આગ્રવૃક્ષ પાસે આવીને તે પર ચડવા લાગી તેમની પાછળ ધનદેવ પણ છુપાતો છુપાતો આવી પહોચ્યો જેવી તે સ્ત્રીઓ છેક ઉપર જઈને બેઠી એટલે ધનદેવ તે વૃક્ષના મૂળને ખાંડી સાવધાનપણે બેઠો તેવામાં તો તે આગ્ર પવન કરતા પણ વધારે વેગથી આકાશમાર્ગે જવા લાગ્યો થોડીવારમાં તો તે આગ્ર દક્ષિણસમુદ્રને ઝાળ ગી રત્નદ્વીપની અહર આવેલા રત્નપુરનગરના કિલ્લા પાસે આવી નીચે ઉતર્યો એટલે પેલી બે સ્ત્રીઓ તેની ઉપરથી ઉતરવા લાગી તેઓને ઉતરતી જોઈ ધનદેવ શીઘ્રતાથી ત્યાંથી ઉઠી છુપાઈ ગયો બન્ને સ્ત્રીઓ વૃક્ષપરથી ઉતરી નગરમાં ચાલી, તેની પાછળ ધનદેવ પણ ચાલ્યો તે સમયે તે નગરમાં વસુદેવ-શેઠના શ્રીદત્ત નામે કુમારનું અને શ્રીપુ જ શેઠની પુત્રી શ્રીમતિનું લગ્ન થવાનું હતું તેથી બન્ને ઘેર અત્યંત આનંદ અને ધામધૂમ થઈ રહી હતી તેજેવા માટે અનેક સ્ત્રી પુરૂષોનો સમૂહ મળ્યો હતો વરઘોડો ઘણા ઠાઠયી નગરમાં ફરતો ફરતો શ્રીપુ જ શેઠને ઘેર આવ્યો લગ્નક્રિયાની શરૂઆત થતા વરરાજ તોરણે જઈને ઉભો રહ્યો તેવામાં ફરકર્મવશાત્ પૂર્વસચિત પાપકર્મોદયના સયોગથી વરરાજ ત્યાંજ નિર્દય યમરાજનો ભોગ થઈ પડ્યો આમ અચાનક પુત્રમરણથી વસુદેવ શેઠ અતિશય શોકાતુર થઈ ગયો બીજો પરિવાર પણ દીલગીર થઈ આસુ પાડતો પોતપોતાને ઘેર ગયો તેવામાં શ્રીપુ જ શેઠે દેવવાણી સાંભળી કે ' હે શ્રેષ્ઠ ! તું તારી પુત્રીને તારા ધરની સન્મુખ છુપા વેષે ઉભેલા ધનદેવને આજેજ પરણાવી દે, કેમકે તે કન્યા તેનેજ લાયક છે ' આ પ્રમાણે દેવવાણી સાંભળી શ્રીપુ જ શેઠે ધનદેવને ખોળી કાઢી તેજ સમયે પોતાની શ્રીમતી નામે કન્યાને પરણાવી દીધી તે વખતે નગરમાં ફરવા ગયેલી ધનદેવની બે સ્ત્રીઓ સશ્વખતે ત્યાં આવી પહોચી, અને જુઓ છે તો ચારીમાં પોતાના પતિને દીઠો તેને જોતાંજ

છુપાઇ રહેલી મદનશેઠ મનમા ચિતવવા લાગ્યો કે ' આ તો પેલી બે સ્ત્રીઓના કરતા પણ ચડે એમ જણાય છે ખરે ! મારા દુર્ભાગ્યનો અનાધિકાર નથી ધરતો ઉઠ્યો વનમા ગયો ને વનમા લાગી આગ એથી કટાળી અહાં આંચો તો આ ત્રીજી પણ એના કરતાં સવાધ મળા હવે જો ઘેર જઈ તો પેલી મારી નાખે અને અહીં રહુ તો આ મારી નાખે, માટે પ્રત્યક્ષ રાક્ષસી સમાન એકે નારીની મારે જરૂર નથી હવે વ્યાધ અન્ય સ્થળે જ જાઉં . ' એમ વિચારતો ત્યાંથી નીકળી કેટલાક દિવસે, હસતા નામે નગરીમા આંચો ત્યાં ચંદ્રના કિરણો સમાન ચિતવણું વાળો મનોહર શ્રીમદ્ભલદેવનો વિચાળ પ્રાસાદ હતો, તેમા હર્ષ પૂર્વક ભાવથી ભગવતની પ્રતિમાના દર્શન કરી આનંદ પામ્યો પછી ત્યાંથી બહાર નીકળી એક ખાજુએ વિચાર કરવા બેઠો, તેવામા ત્યાં ભગવન્તની પૂજા માટે આવેલા ધનદેવ નામે રોઠે મદનશેઠને વિચારમા મગ્ન અને ઉદ્દાસીન ચિત્તવાળો જોઈ તેની પાસે જઈ પ્રછયુ ' હે ભાઈ ! તમે ક્યારથી આવો છો ? અને અહીં શા પ્રયોજને બેઠા છો ? વળી તમે કોઈ મહાન આપત્તિથી પીડાના હો તેમ નમારી મુખમુદ્રાપરથી સ્પષ્ટ સમજાય છે કાંઈ હરકત ન હોય તો આ સમજુ અને જણાવશો !

મદનશેઠીએ તેનું વિવેકયુક્ત ભાષણ સાંભળી તે ગુણવાન અને કુલીન માણસ છે એમ જણી પોતાની સર્વ વિતક વાન કહી મંમળાવી એટલે ધનદેવ બોલ્યો ' હે ભાઈ ! સ્ત્રી જાત પ્રાયે કુડકપટ અને સાહસની ભરેલી હોય છે જે પૂર્ણ લાભચાળી હોય તેજ સોના મોહથી દૂર રહી પરમાર્થ સાધી પોતાનું કલ્યાણ કરે છે, હવે હે મિત્ર ! હુ તને મારા દુ ખની કથા કહુ તે તુ એકચિત્તથી શ્રવણ કર કે જેથી તને કાંઈક સતોષ થાય ' એમ કહી ધનદેવે પોતાની કથા કહેવી શરૂ કરી

' આજ નગરમા મહાન ધનાઢ્ય અને ઘાતાર એવો ધનપતિ નામે વ્યવહારીયો વસતો હતો તેને ધનસાર અને ધનદેન નામના બે પુત્રો હતા, અનુક્રમે ધનપતિ શેઠ મરણ પામી દેવલોકમા ગયા ત્યારપછી બંને ભાઈઓ કસક થવાથી જુદા રહ્યા લક્ષ્મી પણ ધીરે ધીરે નાશ પામવા લાગી અને ગરીબાઈ પોતાની સત્તા સ્વાધીન લાગી તેનામા ધનદેવ એક સ્ત્રી ઉપર ખીજી પરણ્યો પણ તેને એ આશ્ચર્ય જણાયું કે બંને શોકયો હોવા છતાં અન્યો-અન્ય દ્વેષરહિત સગી બહેનોની પેઠે સ્નેહયા વર્નવા લાગી આથી તે વિચારવા

લાગ્યો કે ' ધનવતના' ગૃહમાં પણ બે શોક્યો કદાચે સ્નેહથી રહે નહિ તો મારા જેવા નિર્ધનના ધરમાં અતિશય પ્રીતિપૂર્વક આ બંને જણીઓ રહે છે માટે આમાં કાંઈ અવશ્ય બેદ છે તે હુ છુપાઈને જોઉં '

આ પ્રમાણે વિચાર કરી એક દિવસ એવો ઢાંગ કર્યો કે ' આજ મારા શરીરને ઠીક નથી માટે વહેવાસર સુઈ જવુ છે ' એમ કહી તે રાત્રીએ વહેલો કપટનિદ્રા કરી સુતો થોડીવાર પછી ધનદેવને પૂર્ણ નિદ્રાવશ થયેલો જણી પ્રથમની જુની સ્ત્રી નવીને કહેવા લાગી કે- ' બહેન ! હવે જલદી તૈયાર થઈ જા' એટલુ સાંભળતાં જ નવી પોતાનો શુગાર લઈ હર્ષપૂર્વક શોક્ય સાથે જવા તૈયાર થઈ બંને જણીઓ સપાટાબધ નગરબહારના એક આશ્રવૃક્ષ પાસે આવીને તે પર ચડવા લાગી તેમની પાછળ ધનદેવ પણ છુપાતો છુપાતો આવી પહોંચ્યો જવી તે સ્ત્રીએ છેક ઉપર જઈને બેઠી એટલે ધનદેવ તે વૃક્ષના મૂળને બાકી સાવધાનપણે બેઠો તેવામા તો તે આશ્ર પવન કરતા પણ વધારે વેગથી આકાશમાર્ગે જવા લાગ્યો થોડીવારમા તો તે આશ્ર દક્ષિણસમુદ્રને ઝાળ ગી રતનદ્વીપની અદર આવેલા ગ્નપુરનગરના કિલ્લા પાસે આવી નીચે ઉતર્યો એટલે પેલી બે સ્ત્રીઓ તેની ઉપરથી ઉતરવા લાગી તેઓને ઉતરતી જોઈ ધનદેવ શીઘ્રતાથી ત્યાંથી ઉઠી છુપાઈ ગયો બંને સ્ત્રીઓ વૃક્ષપરથી ઉતરી નગરમા ચાલી, તેની પાછળ ધનદેવ પણ ચાલ્યો તે સમયે તે નગરમા વસુદેવ શેઠના શ્રીહતનામે કુમારતુ અને શ્રીપુ જ શેઠની પુત્રી શ્રીમતિતુ લગ્ન થવાતુ હતુ તેથી બંને ઘેર અત્યંત આનંદ અને ધામધૂમ થઈ રહી હતી તેજેવા માટે અનેક સ્ત્રી પુરૂષોનો સમૂહ મળ્યો હતો વરઘોડો ઘણા ઠાઠથી નગરમાં ફરતો ફરતો શ્રીપુ જ શેઠને ઘેર આવ્યો લગ્નક્રિયાની સરઆત થતા વરરાજ તોરણે જઈને ઉભો રહ્યો તેવામાં ફૂરકર્મવશાત પૂર્વસચિત પાપકર્મોદયના સયોગથી વરરાજ ત્યાજ નિર્દય યમરાજનો ભોગ થઈ પડ્યો આમ અચાનક પુત્રમરણથી વસુદેવ શેઠ અતિશય શોકાતુર થઈ ગયો બીજે પરિવાર પણ દીલગીર થઈ આસુ પાડ્યો પોતપોતાને ઘેર ગયો તેવામા શ્રીપુ જ શેઠે દેવવાણી સાંભળી કે ' હે શ્રેષ્ઠિ ! તુ તારી પુત્રીને તારા ધરની સન્મુખ છુપા વેષે ઉભેલા ધનદેવને આજે જ પરણાવી દે, કેમકે તે કન્યા તેને જ લાયક છે ' આ પ્રમાણે દેવવાણી સાંભળી શ્રીપુ જ શેઠે ધનદેવને ખોળી કાઢી તેજ સમયે પોતાની શ્રીમતી નામે કન્યાને ફણાવી દીધી તે વખતે નગરમાં ફરવા ગયેલી ધનદેવની બે સ્ત્રીઓ સમ્પન્નને ત્યાં આવી પહોંચી, અને જુઓ છે તો ચારીમા પોતાના પતિને દીઠા તેને જોતાં જ

આશ્ચર્ય પામી બને જણીઓ માહોમાહે વિચારવા લાગી કે ' આપણા પતિ અહીં કયાથી ? શુ તે આપણને છેતરી આપણી પાછળ આવ્યો હશે પણ ના, ના, તેમ ન હોય યજ્ઞાએ માણસોની આકૃતિ સમાન હોય છે તેથી આપણને એમ જણાય છે હજારો ડોસ દૂર ગઢેલા આપણા નગરથી તે અહીં કેવી રીતે આવી શકે ? ' એ રીતે પોતાની મેળેજ અન્યોઅન્ય મમાધાન કરા લક્ષ્મીનો ઉત્તર બેઠો બને જણીઓ ધર તરફ જવા લાગી

લક્ષ્મી પૂછે થયા પછી ધનદેવે કન્યાના વસ્ત્રપર ટુકુ મવતી આવો રલોક લખ્યો

કૃત વસતી રત્નપુર, કઃ કાસાં મગનમદનચૂતઃ ॥

ધનપતિસુતધનદેવે, વિષેર્વશાત્સુલકૃતેચૂતઃ ॥ ૧ ॥

અર્થ—' ગઢેલાનુ સ્થલ રત્નપુર કયાં ? અને આકાશને ભૂપણુપ આ આજો ક્યા ? પણ તે સર્વ ધનપતિના પુત્ર ધનદેવને વિષે દેવયોગથી અર્થોત્ વિધિનશાત્ તે આજો સુખને માટે થયેલો છે ' એ પ્રમાણે લખી ત્યાથી ક ધ કાર્યનુ મિષ કરી બહાર નીકળી શુપ્ત રાતે શીખરતિથી નગર બહાર આવ્યો, ત્યાં સ્ત્રીઓને જલદીથી જતી બેઠ થોડીનારમા તો મધળા આમ્ર પાસે આવી પહોચ્યા બને સ્ત્રીઓ સપાટાખ ધ ઉપર ચડી ગઇ, એટલે ધનદેવ પણ પૂર્વ-વત્ મૂળને બાઝી પડ્યો એવામા તો આમ્ર વ્રક્ષ સૂસનાટાખ ધ પૂર્વાવેગથી ગગનમાર્ગે વિહરવા લાગ્યો કાલવારમા તો સમુદ્ર આગળી પોતાના અસન સ્થળે આવી આમ્ર ચિર થયો એટલે ધનદેવ સ્ત્રીઓ ઘેર પહોચે તે પહેલા તરતજ ત્યાથી ચાવી નીકળ્યો અને પોતાના ઘરમાં આવી સુખપૂર્વક સુઈ ગયો

બીજા દિવસે પ્રભાતે વહેવા નવી સ્ત્રી પતિને જગાડવા ગઇ ત્યા જઇ ને બુઝે છે તો હાથે મીઠવ અને લવાટમાં કુકુમનો આઘો બેયો એટલે તે બુની પાસે આવી કહેવા લાગી કે ' બહેન ' આપણા પતિના હાથે મીઠવ અને લનાટે આઘો છે તેથી અનશ્ય જણાય છે કે રાત્રિએ રત્નપુરમા શ્રીમતિને પરણનાર આપણા પતિજ છે એમા જરાએ શ કા જેવુ નથી તેણે આપણને છેતરી શુપ્ત રીતે આપણુ છિદ્ર બેયુ હવે કેમ કરશુ ? '

બુની કહે ' કેમ કરશુ શુ ? એને શિક્ષા કરશુ ' એમ કહી એક દોરો મ ત્રી સુતેલા ધનદેવના જમણા પગે બાધ્યો એટલે તે પુશ્પ કીટી પોપટ બની ગયો તેને પકડી પાજરામા પૂરી અનેક પ્રકારની કર્થના કરવા લાગી,

હવે રત્નપૂર નગર તરફ દ્રષ્ટિ ફેરવી જોઈએ તો ત્યાં શુ થયુ તે જાણીએ કઈ કાર્યનું બહાનુ કાઢીને ધનદેવ નીકલી ગયો, તે પ્રાત કાળ પર્યાન્ત આંચો નહિ, એટલે શ્રીમતિએ તે વાત પોતાના પિતાને જણાવી શ્રીપુ જશેઠ તે વાત સાલળી દીલગીર થયો તેવામા તેની દ્રષ્ટિ શ્રીમતિના વસ્ત્રપર લખેલા શ્લોકપર પડી તે વાર્યા શેઠ ખુશી યઈ જોલ્યો કે ' પુત્રી ! જે આ તાગ વસ્ત્ર-પર તારા પતિએ શ્લોક લખ્યો છે તે પરથી તે પોતાનુ ગામ અને નામ જણાવે છે તે હસતીપૂર નગરના ધનપતિ શેઠનો ધનદેવ નામે પુત્ર છે તે દ્વાદ્ધ વિધિવશાત્ રાત્રિએજ પરણીને આલ્યો ગયો છે હવે આપણે તેમનો પત્તો મેળવાશુ તુ જરા પણ દીલગીર થઇશ નહિ ' એવામા તેજ દિવસે ત્યાંથી માગરદત્ત નામે વ્યવહારીયો વહાણ ભરી હસતીપૂર તરફ જવાનો હતો, તેની સાથે શ્રીપુ જશેઠે એક પત્ર અને બહુમૂલ્યવાળો હાર વનદેવને આપવા માટે સાગરદત્તને આપ્યો, શુભ મુહૂર્તમા અનુકૂલ પવન સહિત વહાણ હકારી કેટલેક દિવસે તે કુશળક્ષેમ હસતીપૂર આવી પહોચ્યો ત્યાં આવી ધનદેવનુ ધર પૂછી તેને ધેર જઈ કહ્યુ કે ' ધનદેવ શેઠ છે કે ? '

ધરમાયી સ્ત્રીએ જવાબ આપ્યો કે ' ના તે તો રાજકાર્યાનિમિત્તે તામ્ર-સિપ્ત નગરે ગયા છે તમે ક્યાં રહો છો અને તમારે તેમનુ શુ કામ છે ? '

સાગરદત્ત કહે ' હુ રત્નદ્વીપમા આવેલા રત્નપૂરનો વહાણુવટી વેપારી છુ ત્યાંથી શ્રીપુ જશેઠે ધનદેવ શેઠને આ કાગળ અને હાર આપવા કહ્યુ છે તે આપવા આંચો છુ '

સ્ત્રી કહે ' બહુ સાડ, લાવો અમને શેઠ જતી વખતે કહી ગયા છે કે જે દ્વાદ્ધ રત્નપૂર જનાર હોય તો તેમની સાથે આ ચતુર પોપટ શ્રીમતિને માટે મોકલજો માટે તમે આ પોપટ શ્રીમતિને આપજો ' એમ કહી પેનો પત્ર અને હાર લઈ પોપટનુ પાંજર સાગરદત્તને આપ્યુ

સાગરદત્ત વ્યવહારીયો તે લઈ કેટલેક દિવસે પાછો પોતાને નગરે આ-ચ્યો ને પાંજર શેઠને આપી સર્વ હકીકત બની હતી તે કહી શેઠે તે પોપટ શ્રીમતિને આપ્યો શ્રીમતિ નિરન્તર તેને પોતાની પાસેજ ગખતી અને વિનોદ કરતી એક દિવસે પોપટના પગે દારો બાધેલો જોઈ તેને છોડ્યો એટલે તત્-કાળ ધનદેવ પોતાના અસલ સ્વરૂપમા પ્રગટ થયો તે જોઈ સર્વ વિસ્મય પામી પૂછવા લાગ્યા કે ' આમ થવાનુ શુ કારણ ? ' ધનદેવ તેના ઉત્તરમા

આશ્ચર્ય પામી બંને જણીઓ માંદોમાદો વિચારવા લાગી કે ' આપણા પતિ અહીં કયાથી ? શું તે આપણને છેતરી આપણી પાછળ આંચો હશે પણ ના, ના, તેમ ન હોય પણ આ માણસોની આકૃતિ સમાન હોય છે તેથી આપણને એમ જણાય છે હજારો ઠોસ દૂર રહેલા આપણા નગરથી તે અહીં કેવી રીતે આવી શકે ? ' એ રીતે પોતાની મેળેજ અન્યોઅન્ય સમાધાન કરી લક્ષ્મીને ઉત્સવ જેવું બંને જણીઓ ઘર તરફ જવા લાગી

વસ પૂર્ણ થયા પછી ધનદેવે કન્યાના વક્ષ પર કુકુમવતી આવો રક્તોક લખ્યો

કુત્ર વસતી રત્નપુરં, કઃ કાસૌ ગગનમંહનરચૂતઃ ॥

ધનપતિમુતધનદેવે, વિષેર્વશાત્સુલક્રતેરચૂતઃ ॥ ૧ ॥

અર્થ— ' રહેવાનું સ્થલ રત્નપુર કયા ? અને આકાશને બૂખણરૂપ આ આશો ક્યા ? પણ તે સર્વ ધનપતિના પુત્ર ધનદેવને વિષે દેવયોગથી અર્થાત્ નિધિવશાત્ તે આશો સુખને માટે વચેલો છે ' એ પ્રમાણે લખી ત્યાંથી કંઈ કાર્યનું મિષ કરી બહાર નીકળી ગુપ્ત રીતે શીઘ્રગતિથી નગર બહાર આંચો, ત્યાં સ્ત્રીઓને જલદીથી જતી બેઠ યોડીવારમા તો સઘળા આમ પાસે આવી પહોંચ્યા બંને સ્ત્રીઓ સપાટાબધ ઉપર ચડી ગઈ, એટલે ધનદેવ પણ પૂર્વ-વત્ મૂળને બાઝી પડ્યો એવામા તો આમ વૃક્ષ સૂસનાટાબધ પૂર્ણવેગથી ગગનમાર્ગે વિહરવા લાગ્યો કાણુવારમા તો સમુદ્ર ઝાળગી પોતાના અસવ સ્થળે આવી આમ ચિત્ત થયો એટલે ધનદેવ સ્ત્રીઓ ઘેર પહોંચે તે પહેલા તરતજ ત્યાંથી ચાલી નીકળ્યો અને પોતાના ધર્મા આવી સુખપૂર્વક સુઈ ગયો

બીજે દિવસે પ્રમાણે વહેવા નની સ્ત્રી પતિને જગાડના ગઈ ત્યાં જઈ ને જુએ છે તો હાથે મીઠલ અને લવાટમાં કુકુમનો આલો બેચો એટલે તે જુની ધારે આવી કહેવા લાગી કે ' બહેન ' આપણા પતિના હાથે મીઠલ અને લવાટે આલો છે તેથી અવશ્ય જણાય છે કે રાત્રિએ રાતપૂરમા શ્રીમતિને પરણનાર આપણા પતિજ છે એમા જરાએ શકા જવું નથી તેણે આપણને છેતરી ગુપ્ત રીતે આપણુ છિદ્ર બેચુ હવે કેમ કરશું ? '

જુની કહે ' કેમ કરશું શું ? એને શિક્ષા કરશું ' એમ કહી એક દોરો મત્રી સુતેલા ધનદેવના જમણા પગે બાધ્યો એટલે તે પુરૂષ દીટી પોપટ બની ગયો તેને પકડી પાજરામાં પૂરી અનેક પ્રકારની કાર્યના કરવા લાગી.

ગુરુ કહે 'રાજન્ ! મારી દીક્ષાનુ કારણ સાભળ ગૃહવાસમાં રહેવાથી સર્વથા ષટ્કાય જીવોનુ રક્ષણ થઈ શકતુ નથી, કેમકે ગૃહસ્થીપણે રહેવાથી ધર, ધ ટી પ્રમુખ અનેક અધિકરણોથી મહા પાપારભ થાય છે, અને તેથી ષટ્કાય જીવોની હિ સા થાય છે વળી એક વખત સ્ત્રીસ ભોગથી નવલાખ પ્રાણીની હિ સા થાય છે જગતમા શત્રુથી ભય પામેલા જીવોનુ રક્ષણ કરનાર અનેક પુરુષો મળી આવશે, પરન્તુ મૈથુનસેવનથી મરણ પામતા એવા જીવોને અભયદાન આપી મૈથુનનો ત્યાગ કરનાર પુરુષો આ જગતમાં વીરલાભ જણાય છે '

આ પ્રમાણે ગુરુમુખે ઉપદેશ સાભળી રાજ અ દ્રવર્મા પ્રતિબોધ પામ્યો ગુરુને વદના કરી રાજ્યમહેવમા જઈ પોતાના અ દ્રસેન નામે કુમારને રાજ્યાસનપર આડઠ કરી જિનગૃહમા મહોટો ઉત્સવ કરી પોતે ગુરુપાસે આવી આરિત્ર અગોકાર કર્યું. અનુક્રમે અગીયાગ અગતુ અધ્યયન કરી સમિતિગુપ્તિપૂર્વક શુદ્ધ આરિત્રનુ પાવન કરવા લાગ્યા એક દિવસ ગુરુમુખે ઉપદેશ સાભળતા વીશસ્થાનકનો મહિમા સાબળ્યો કે 'જે કોઈ વીશસ્થાનક પદનુ આરાધન કરે છે તે સ સારશ્રમણ ઠાળનાર ત્રૈલોક્યવદ્ય એવા જિનનામકર્મને ઉપાર્જન કરી શક્ત સુખને પામે છે તેમા જે કોઈ બારમા સ્થાનકને ત્રિકરણ શુદ્ધે આરાધે, દેવ ચળાવે તોપણ મેરુની પેરે સ્થિર થઈ દ્રઢ શીળવ્રત પાળે તે સત્વર જિનનામકર્મ ઉપાર્જે છે કેમકે સધળા વ્રતોમા શીળવ્રત સૌથી વધારે શ્રેષ્ઠ કથ્યું છે '

એ રીતે ગુરુમુખે શીળવ્રતનુ મહાત્મ્ય શ્રવણ કરી રાજર્ષિ મુનિ ત્રિકરણ શુદ્ધે નવવાહ્યુક્ત શીલવ્રત પાળવા લાગ્યા કોઈ પણ સ્ત્રીની સામે સરાગથી દ્રષ્ટિ પણ ન નાખે સ્ત્રી સખ ધી વર્ણન તેમજ તે સખ ધી અન્ય કથા વાર્તાનો પણ ત્યાગ કરી સ્થિર ચિત્તથી શીલ પાળવા લાગ્યો

એક દિવસ દેવસભામા ઇ દ્રમહારાજ રાજર્ષિ મુનિના પ્રગ સા કરી જહેવા લાગ્યા કે 'મુનિઓમા ગિરોમણિ એવા રાજર્ષિ અ દ્રવર્મા મુનિને ધન્ય છે કે જેને દેવેન્દ્ર ચળાવે તોપણ પોતાના વ્રતથી ચળાયમાન થાય નહિ ' એ રીતે સુરેન્દ્રના મુખથી મુનિના સ્તુતિ શ્રવણ કરી તે મુનિની પરીક્ષા કરવા માટે વિજયદેવ નામે દેવતા જ્યા રાજર્ષિ મુનિ કાઉસઞ્ઞ ધ્યાને ઉભા હતા ત્યા આગ્યો ત્યા આવા અનેક અપ્સરાઓનો વૃદ્ધ વિકુળ્યો ને

“કર્મ” વચાત ” એટલુ કહી મૈન ગ્યો પણ સ્રીતુ કર્મ ઉપાક્રુ પાડી તેની હવકાઇ જણાવી નહિ કેટલાએક દિવસપર્યંત સુખપૂર્વક શ્રીપુત્ર શેકને ત્યા શ્રીમતિ સહિત આનંદ કરવા લાગ્યો પછી શ્રીમતિને લઇને તે પોતાની નગરીએ આવ્યો, પરંતુ પૂર્વની વાત કઇ પણ ન સંભારતા સુખપૂર્વક તણ સ્રીએ સાથે રહેવા લાગ્યો.

એક દિવસે શ્રીમતિ સૂર્ય યાજમા પતિના પગ ધોતી હતી ધોઇ રહ્યા પછી યાજમહેતુ પાણી જુની સાએ જમીનપર ફેંચી દીધુ, એટલે તે પાણી ચારે બાજુથી ધીરે ધીરે સમુદ્રની ભરતીની માફક વધવા લાગ્યુ કાણે કાણે પાણીને વૃદ્ધિ પામતુ જોઇ ધનદેવ હૃદયમા અતિશય ગભરાવા લાગ્યો

શ્રીમતિએ આવા પ્રકારનો બનાવ જોઇ પોતાની ચંદ્રિનવડે તે પાણીને એકદમ શોષી લીધુ આ જોઈ ધનદેવ વિસ્મય પામી ચિન્નવવા લાગ્યો કે ‘આ ત્રીજી વળી બને કરતાં અધિક શક્તિવાળી છે ખરે’ મારા દોષ દુષ્ટકર્મનો હૃદય થવાથીજ હુ આવી સ્રીએ પામ્યો છુ ’ શ્રીમતિની અધિક શક્તિ જોઈ પૂર્વના બને સ્રીએ તેની આજ્ઞામા પ્રીતિપૂર્વક રહેવા લાગી અને ધનદેવ હમેશાં તેઓથી ડરતો રહેના લાગ્યો આ પ્રમાણે કહી તે મદન શ્રેષ્ઠિને સંબોધી કહેવા લાગ્યો હે મિત્ર ! હુ તેજ ધનદેવ છુ કે તે જીવતી બલા-જોના પાસમા હમેશા રહી બધ પામ્યા કર છુ છતાએ તેઓને છોડી શકતો નથી ”

એ રીતે ધનદેવના સુખથી હકીકત થવણુ કંગી મદનશ્રેષ્ઠિ કહેવા લાગ્યો કે ‘અહો ! ધન્ય છે એ પુરુષોને કે જેઓ સ્રીના મોહમા ન કસાતા સર્વ મમત્વનો ત્યાગ કરી એકાન્ત હિતકારી એવા ધર્મનુ ચરણુ અહણુ કરી નિર્મળ શિયળમત અગીકાર કરી પરમ શાન્તરસમાગ્રીલે છે ’ તેવામા ત્યા આગળ અમારૂ આગમન બહી તે બને જણા અમારી દેશના સાબળવા આવ્યા દેશના સાબળી અવેગપૂર્ણ હૃદયથી વૈરાગ્ય પામી સ સારસમુદ્રમા પ્રવહણ સમાન ચારિત્ર તેમણે અગીકાર કર્યુ અનુક્રમે અગીયાર અગતુ અધ્યયન કરી સમિતિશુષ્પિત્યુક્ત નિરતિચારપણે સયમનુ પાવન કરવા લાગ્યા હે રાજન્ ! જે બે મુનિને તે માર્ગમા ધ્યાનમા ઉભેવા બેયા તેજ તે બે મહાબાગ્ય છે ”

તાજ કહે ‘હે પ્રજા ! આપે યૌવનઅવસ્થામા સા કારણથી દીસા અહણુ કરી !’

ગુરુ કહે 'રાજન્ ! મારી દીક્ષાનુ કારણ સાબળ ગૃહવાસમાં રહેવાથી સર્વથા પટ્કાય જીવોતુ રક્ષણ થઈ શકતુ નથી, કેમકે ગૃહસ્થીપણે રહેવાથી ઘર, ધ દી પ્રમુખ અનેક અધિકરણોથી મહા પાપાર ભ થાય છે, અને તેથી પટ્કાય જીવોની હિ સા થાય છે વળી એક વખત સ્ત્રીસભોગથી નવવાખ પ્રાણીની હિ સા થાય છે જગતમા શત્રુથી ભય પામેલા જીવોતુ રક્ષણ કરનાર અનેક પુરૂષો મળી આવશે, પરન્તુ મૈથુનસેવનથી મરણ પામતા એવા જીવોને અભયદાન આપી મૈથુનનો ત્યાગ કરનાર પુરૂષો આ જગતમા વીરલાજ જણાય છે '

આ પ્રમાણે ગુરુમુખે ઉપદેશ સાભળી રાજ અ દ્રવર્મા પ્રતિજ્ઞા પામ્યો ગુરુને વદના કરી રાજ્યમહેવમા જઈ પોતાના અ દ્રસેન નામે કુમારને રાજ્યાસનપર આરૂઠ કરી જિનગૃહમા મહોટા ઉત્સવ કરી પોતે ગુરુપાસે આવી આરિત્ર અગોક્ષા કર્યું. અનુક્રમે અગીયાર અગતુ અધ્યયન કરી સમિતિશુષ્પિતપૂર્વક શુદ્ધ આરિત્રતુ પાલન કરવા લાગ્યા એક દિવસ ગુરુમુખે ઉપદેશ સાબળતા વીરાસ્થાનકનો મહિમા સાબળ્યો કે 'જે કોઈ વીરાસ્થાનક પદનુ આરાધન કરે છે તે સ સારશ્રમણ ઠાળનાર ત્રેલોક્યવદ્ધ એવા જિન નામકર્મને ઉપાર્જન કરી શાશ્વત મુખને પામે છે તેમા જે કોઈ બાગમા સ્થાનકને ત્રિકરણ શુદ્ધે આરાધે, દેવ ચળાવે તોપણ મેરૂની પેરે સ્થિર થઈ દ્રઢ શીળવત પાળે તે સત્વર જિનનામકર્મ ઉપાર્જે છે કેમકે સઘળા વ્રતોમા શીળવત સૌથી વધારે શ્રેષ્ઠ કહ્યું છે '

એ રીતે ગુરુમુખે ગીયવ્રતનુ મહારમ્ય શ્રવણ કરી રાજર્ષિ મુનિ ત્રિકરણ શુદ્ધે નવવાડયુક્ત શીલવ્રત પાળવા લાગ્યા કોઈ પણ સ્ત્રીની સામે સરાગથી દ્રષ્ટિ પણ ન નાખે સ્ત્રી સબધી વર્ણન તેમજ તે સબધી અન્ય કયા વાર્તાનો પણ ત્યાગ કરી સ્થિર ચિત્તથી શીલ પાળવા લાગ્યો

એક દિવસ દેવસભામા ઇદ્રમહારાજ રાજર્ષિ મુનિના પ્રશ્ન સા કરી કહેવા લાગ્યા કે 'મુનિઓમા ગિરોમણિ એવા રાજર્ષિ અ દ્રવર્મા મુનિને ધન્ય છે કે જેને દેવેન્દ્ર ચળાવે તોપણ પોતાના વ્રતથી ચળાયમાન થાય નહિ ' એ રીતે સુરેન્દ્રના મુખથી મુનિની સ્તુતિ શ્રવણ કરી તે મુનિની પરીક્ષા કરવા માટે વિજયદેવ નામે દેવતા ન્યા રાજર્ષિ મુનિ કાઉસજ ધ્યાને ઉભા હતા ત્યા આગ્યો ત્યા આવી અનેક અપ્સરાઓનો વૃઠ વિકુર્યો તે

અપેસગએ અનેક પ્રકારના હાવભાવ અને કટાક્ષ કરતી મુનિ પાસે આની પ્રાર્થના કરતી કહેવા વાગી કે 'સ્વામી ! આ પુન્યવડે પ્રાપ્ત થયેલા યોનતથી યોગ તથા ભોગ આદરે વળી આપ સર્વ જીવો પર કરુણાજી છે, તો અમે આશામરી આપની પાસે આવી છીએ, તેથી અમાગ આશા ભગ કરી અમેને દુઃખી ન કરતા અમારે સ્વીકાર કરો ' આમ અનેક પ્રકારના કામોદીપક વાક્યો કહેવા લાગી, તોપણ મુનિનું ચિત્ત જરાપણ શિથિલ થયું નહિ છેવટે દેવ પ્રગટ થઈ મુનિની અત્યંત રતવના કરવા લાગ્યો પછી તે દેવ ગુરુમહારાજ પાસે જઈ પૂછવા લાગ્યો કે ' હે પ્રભુ ! રાજર્ષિમુનિ દ્રઢ ગીયવતથી શુ ક્ષણ પામશે ? ' ગુરુમહારાજ કહે ' તે મહાભાગ્ય શાલના પ્રભાવથી ત્રૈલોક્યપૂજ્ય જિનપદ પામશે ' એ રાતે શીલનું મહાત્મ્ય સાલળા દેવ સ્વસ્થાનકે ગયો અનુક્રમે ચદ્રવર્મા મુનિ કાળધર્મ પામી બ્રહ્મદેવલોચના દેવપણે ઉત્પન્ન થયા ત્યાથી અયવી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમા પુડરીકિણી વિજયમા પુષ્કલાવતી નગરીમા તીથ કર પદ પામી અક્ષયસુખના ભોક્તા યશે

તેરમા શુભધ્યાન પદ આરાધન ઉપર હરિવાહન રાજની કથા

અતિશય ઋદ્ધિથી પૂર્ણ સકેતપુર નામે મનોહર નગર હતું તેમા મનુષ્યોને ત્રાસ આપનાર, સૂર્યસમાન પ્રતાપવાળો, શૌર્યાદિ ગુણયુક્ત હરિવાહન નામે ન્યાયી નૃપતિ સુખપૂર્વક પ્રજનતુ પાવન કરતો હતો તે રાજનો નાનો ભાઈ યુવરાજ મેધવાહન નામે હતો તે હરમેશા રાજની આજ્ઞામા રહી વિનયથી વર્તતો હતો હરિવાહન નૃપતિ બીજી સર્વ બાબતોમા નિપુણ હતો પરંતુ ધર્મસાધનમા અતિશય પ્રમાદી હતો

અન્યદા તે નગરના ઉદ્યાનમા ભવ્યજીવોડપી કમળોને વિકસેવર કરવામા સૂર્યસમાન ચાર જ્ઞાનને ધારણ કરતા એવા શ્રી શીનભદ્ર નામે આચાર્ય ધણા મુનિઓના પરિવાર સહિત સમવસર્ધા તે વખતે તેમને વાદવા માટે યુવરાજ શેઠ સામતાદિના પરિવાર સહિત આંગ્યે દ્વાદશાવર્ત વદનથી ગુરૂને વાદી મર્વ ઉચિત સ્થાનકે બેઠા, એટલે સુરિમહારાજ દેશના આપવા માડી તેવામા ભવિતવ્યતાનાવગે હારવાહન રાજ અધને ફેરવતો અચાનક ત્યા આવા પહોચ્યો.

ગભીર ગર્જનાયુક્ત ગુરૂની દેશનાનો ધનની કર્ણગોચર થતા તે પણ અક્ષપરથી ઉતરી પર્યાદામા આવી વિનયપૂર્વક ગુરૂને વાદા યોગ્ય આમને બેઠા એટલે ગુરૂમહારાજની અમૃતાની ધાન સમાન દેશનાનો પ્રવાહ વહન થવા લાગ્યો

“ અહો ભવ્યજનો ! આ સ સારમાં જે જડયુદ્ધિ પ્રાણી મતુષ્ય જન્મ, આર્ય ક્ષેત્ર, ઉત્તમ કુળ, નિરોગી દેહ અને તિક્ષણ યુદ્ધિ ત્રિગેરે અતુકુળ સાધનો પામીને પણ ધર્મને વિષે આદર નથી કરતા, તે પાછગથી પસ્તાય છે જે માટે કહ્યું છે કે—

આદિત્યસ્ય ગતાગતૈરહરહઃ સર્ચીયતે જીવિતમ્ ,
વ્યાપારૈર્વેદ્ધુકર્મમારગુરુભીઃ કાલો ન ત્રિજ્ઞાયતે ॥
દ્રુષ્ટ્વા જન્મજરાવિપત્તિમરણ ત્રાસશ્ચ નોત્પદ્યતે,
પીત્વા મોહમર્યાં પ્રમાદમદિરામુન્મત્તભૂત જગત્ ॥ ૧ ॥

અર્થ — દિનદિન પ્રતિ સૂર્યના ઉદય અને અસ્તથી જીવિત ક્ષીણુ થતુ જાય છે, ધણા કાર્યના ભારથી બોજનાળા વ્યાપારોવડે કેટલો કાળ ગયો તે જણી શકાતો નથી, લોકોના જન્મ, જરા, વિપત્તિ અને મરણ જેઈ ત્રાસ થતો નથી, તેથી જણાય છે કે મોહમય મદિરા પીને આ જગત્ ઉન્મત્ત થયેલું છે ’

જે ભવ્યપ્રાણી પ્રમાદ રહિત ધર્મધાર્યામા ઉદમ કરે છે તે પ્રાણી શીઘ્રતાથી ઈષ્ટ વસ્તુની પ્રાપ્તિ કરે છે તે ઉપર બે વેરયાઓતુ દ્રઘાત કહ્યું છુ તે એક ચિત્તથી શ્રવણુ કરે

અતિશય સમૃદ્ધિવાળી રાજગૃહી નગરમા અતેક કળાઓથી યુક્ત અને સ્વરૂપવાન મગધસેના નામે પ્રસિદ્ધ નાયિકા રહેતી હતી તે નગરમા ખીજ એક વેશ્યા રહેતી હતી, તે પણ મગધસેના કરતા રૂપગુણુમા ઉતરે એવી ન હતી. તેતુ નામ મગધસુ દરી હતુ તે બન્ને જણીઓ એકબીજના રૂપ અને કળાઓ માટે અન્યોઅન્ય સ્પર્ધા કરતી રાજ પાસે આવી ન્યાય માગવા લાગી એટલે રાજએ કહ્યું કે ‘ જ્યારે હુ તમારા બનેની કળા જોઉ ત્યારે કહા શકુ કે તમારા બેમા ઠાણુ કુશળ છે ? માટે તમે બ ને રાજસલામા તમારી કળા બતાવો ’ બને જણીઓએ તે વાત કયુલ કરી ખીજે દિવસે રાજસલામા આવી પ્રથમ મગધસેનાએ પોતાની કળા સામાન્ય હાવભાવથી બતાવી, તેથી રાજ કે

અપ્સરાઓ અનેક પ્રકારના હાવભાવ અને કટાક્ષ કરતી મુનિ પાસે આવી પ્રાર્થના કરતી કહેવા લાગી કે ' સ્વામી ! આ પુન્યનહે પ્રાપ્ત થયેલા યોનનથી યોગ તથા ભોગ આદરે ઝળી આપ સર્વ જીવોપર કરુણાજી છે, તો અમે આશામરી આપની પાસે આવી છીએ, તેથી અમારા આરા ભગ કરો અમોને દુઃખી ન કરતા અમારો સ્વાકાર કરો ' આમ અનેક પ્રકારના કામોદીપક વાક્યો કહેવા લાગી, તોપણ મુનિનું ચિત્ત જરાપણ ગિથિય થયું નહિ એવટ દેવ પ્રગટ થઈ મુનિની અત્યન્ત સ્તવના કરવા લાગ્યો પછી તે દેવ યુરુમહારાજ પાસે જઈ પૂછવા લાગ્યો કે ' હે પ્રભુ ! શનૈષિમુનિ દ્રઢ શીવમનથી તુ કૃણ પામશે ? ' યુરુમહારાજ કહે ' તે મહાભાગ્ય શાંલના પ્રભાવથી ત્રૈલોક્યપૂજ્ય જિનપદ પામશે ' એ રીતે શીલનું મહાત્મ્ય સાબળી દેવ સ્વસ્થાનકે ગયો અનુક્રમે અદ્રવર્મા મુનિ કાળધર્મ પામી બ્રહ્મદેવલોકમા દેવપણે ઉત્પન્ન થયા ત્યાંથી ચલા મહાવિદેહ ક્ષેત્રમા પુ કરીકિણી વિજયમા પુષ્કતાવતી નગરીમા તીથ કર પદ પામી અક્ષયસુખના ભોક્તા થશે

તેરમા શુભધ્યાન પદ આરાધન ઉપર હરિવાહન રાજની કથા

અતિશય ઋદ્ધિથી પૂર્ણ સ કેતપુર નામે મનોહર નગર હતું તેમાં શનુઓને ત્રાસ આપનાર, સૂર્ય સમાન પ્રતાપવાળો, શૌર્યાદિ ગુણયુક્ત હરિવાહન નામે ન્યાયી નૃપતિ સુખપૂર્વક પ્રજનતુ પાવન કરતો હતો તે રાજનો નાનો ભાઈ યુવરાજ મેઘવાહન નામે હતો તે હરમેશા ગઝની આજ્ઞામા રહી વિનયથી વર્તતો હતો હરિવાહન નૃપતિ બીજી મર્વ બાબતોમા નિપુણ હતો પરનું વર્મસાધનમા અતિશય પ્રમાદી હતો

અન્યદા તે નગરના ઉદ્યાનમા ભવ્યજીવોડ્ડી કમળોને વિકસર કરવામા સૂર્ય સમાન ચાર જ્ઞાનને ધારણ કરતા એવા શ્રી શીવભદ્ર નામે આચાર્ય ધણુ મુનિઓના પરિવાર સહિત સમવસર્પા તે વખતે તેમને વાદવા માટે યુવગજ શેઠ સામ તાદિના પરિવાર સહિત આવ્યો દ્વાદશાવર્ત વહનથી ગુરૂને વાદી સર્વ ઉચિત સ્થાનકે બેઠા, એટલે સૂરિમહારાજ દેગના આપવા માડી તેવામા ભવિતવ્યતાનાવગે હારવાહન રાજ અક્ષને ફેરવતો અચ્ચાનક ત્યા આવી પહોચ્યો

ઠે જ જોઈને બીજે હીનસત્વવાલો પ્રાણી તરતજ વિન્હલ થઈ જાય પરન્તુ મહાન ધૈર્યવાન રાજર્ષિ મુનિ તો ઠેનળ નાસાગ્રે નેત્રસ્થાપી નિર્મળ ધ્યાનમાં જ હીન રદ્ધા નૃત્યકળા તરફ તો દ્રષ્ટિ પાણુ ન કરી એ રીતે તે દેવીએ છ માસ પર્યન્ત નાટક કર્યું , પરન્તુ મુનિ જરા પણ ક્ષોભ પામ્યા સિવાય ધ્યાનમાજ હીન રદ્ધા જ્યારે ઠાઈ/પણુ રીતે ક્ષોભ પામ્યા નહિ ત્યારે ઇન્દ્રાણી પ્રગટ થઇ મુનિની પ્રશ સા કરી સ્વસ્થાનકે ગઈ હરિવાહનમુનિ નિર્મળ ધ્યાનના પ્રજા વથી જિનનામકર્મ ઉપાર્જન કરી સનકુમાર દેવલોકમા દેવપણે ઉત્પન્ન થયા ત્યાંથી ચ્યવી મહાવિદેહક્ષેત્રમા જિનપદ પામી અનન્ત અન્યાયાધ સુખના ભોક્તા થશે

ચૌદમા તપપદારાધન પર કનકકેતુ રાજની કથા.

આ ભરતક્ષેત્રમાં અતિશય મનોહર એવા કાપિલ્યપુર નામે નગરમાં મહા પરાક્રમી વિશ્વભર નામે રાજ હતો તેને શીલગુણથી વિભૂષિત રૂપમા રતિ કે સરસ્વતિ સમાન કનકાવળી નામે પટરાણી હતી તેનાથી કનકકેતુ નામે પુત્ર થયો તે કુમારને યોગ્યવયે ગુરૂપાસે કળા શીખવા મૂક્યો યૌવનવય થતા સુધીમાં તો તે સર્વ કળાઓમા પ્રવીણ થઇ ગયો પરન્તુ મોહનીય કર્મના વશ-થી તે કુમાર ધર્મથી વિરુખ રહેવા લાગ્યો તે જોઇ રાજ વિચારવા લાગ્યો કે ' પોતાના શરીરથી ઉત્પન્ન થયેલો મેલ અને રોગ જેમ અપ્રિય અને દૂર કરવા યોગ્ય છે, તેમ આ મારાથી ઉત્પન્ન થયેલો ધર્મહીણ અધર્મી પુત્ર મને અપ્રિય અને તણ દેવા યોગ્ય છે ' રાજ આ પ્રમાણે વિચાર કરે છે તેવામાં ઉદાન-પાલકે આવી વધામણી આપી કે ' ઉદાનમા સમ્યગ્દર્શનના દાતાર શ્રુત-દેવલી શ્રી શાન્તિમૂરિ મહારાજ ઘણા મુનીઓના પરિવાર સહિત પધાર્યા છે '

ગુરૂઆગમનની વધામણી સાભળી તે લાવનારને પુષ્કળ દ્રવ્ય આપી રાજ કુમારને લઈ પરિવાર સહિત ગુરૂને વાઢવા આગ્યો, અને પાંચ અભિગમ સાચવી પ્રદક્ષિણાપૂર્વક વિનયસહિત વ ઢના કરી પોતાને ઉચિત સ્થાને બેઠો પછી ગુરૂમહારાજે સ સારરૂપ રોગનો નાશ કરનાર દેશના આપવા માડી

“ અહો લગ્યજનો ! જે પ્રાણી આ સ સારમા ધર્મ વિના સુખ પ્રાપ્ત

અન્ય કોઈ બહુ ખુશી થયા નહિ, પછી જ્યારે મગધસુ દરી દિવ્ય અથ કારથી વિભૂષિત થઈ સોળે શણગાર પહેરી હાવભાવ અને કટાક્ષ કરતી સભામાં આવી કે તેને જોતાજ સભાસદો સ્થિર દષ્ટિવાળા થઈ તેનીજ સામુ જોઈ રહ્યા, મગધસુ દરીએ સભામાં આવી કથોરના પુષ્પમાં મોય ઘોચી તેને જમીનપર ઉઘી મૂકી તે પર નાચ કરવા લાગી વિવિધ પ્રકારે અરણુન્યાસ કરી અપ્સ રાત્રી પેઠે દિવ્ય નૃત્ય કરવા લાગી તે જોઈ રાજ અને સર્વ સભાસદો વાહવાહ ઘોલવા લાગ્યા ને કહ્યું કે ' સમસ્ત કળાવાન નાયકઓમાં આ એકજ મગધ સુ દરી નાયિકા પ્રધાન છે ' એમ કહી તેને ઉત્તમ પ્રકારનું પારિતોષિક (ધનામ) આપ્યું પ્રમાદરહિત ઇષ્ટકાર્યની સિદ્ધિમાં તત્પર રહી મગધસુ દરી વિજય પામી અને પ્રમાદથી મગધસેના પરાજય સાથે ગ્લાની પામી એ મુજબ જ કોઈ લવ્યજન પુન્યકાર્યને માટે પ્રમાદરહિત ઉદ્ધમ કરે છે તે આખરે ઈચ્છિત વસ્તુ પ્રાપ્ત કરે છે અને પ્રમાદમાં રહે છે તે પ્રાપ્ત કરી શકતો નથી માટે હે લવ્યજનો ! તમે પ્રમાદ તજી ધર્મને વિષે ઉદ્ધમ કરો "

આ પ્રમાણે ગુરુમુખે દેશના શ્રવણ કરી હરિવાહન નરપતિ સવેગ પામ્યો, અને યુવરાજ મેઘવાહનને રાજ્યાસનપર સ્થાપી પોતે અતપુર સહિત ગુરુ પાસે ચારિત્ર અગીકાર કર્યું, અનુક્રમે રાજર્ષિમુનિ દ્વાદશાગીનું અધ્યયન કરી નિર્મળ સયમનું પાલન કરવા લાગ્યા

અન્યથા ગુરુમુખે વૌશસ્થાનક સળધી વ્યાખ્યાન સામળ્યુ તેમા તેરમા શુભધ્યાન પદ વિષે એવું સામળ્યુ કે 'જે કોઈ સમતાપૂર્વક સમ્યગ્ ભાવયુક્ત સ્થિર ચિત્તથી નિર્મળ ધ્યાન ધ્યાવે છે તે પ્રાણી અદ્ય સમયમાં લોકોત્તર લક્ષ્મીને પામે છે ' એ રીતે ગુરુમુખે શ્રવણ કરી રાજર્ષિમુનિ હર્ષપૂર્વક તેરમા ધ્યાન પદનું આરાધન કરવા લાગ્યા પ્રમાદરહિત નિ કથાયપણે સ્થિર ચિત્તથી નિ રન્તર મૌન ગ્રહી પ્રતિમા ધારણ કરી ઉન્વળ લેશ્યાથી શુભ ધ્યાન ધ્યાવા લાગ્યા

એક દિવસ શકેન્દ્રે દેવસભામાં રાજર્ષિમુનિની પ્રશ્ન સા કરી કહ્યું કે ' મેરૂની પેઠે નિ પ્રકર્ય ચિત્તથી ધ્યાનમાં લીન થયેલા રાજર્ષિ હારવાહન મુનિને ધ્યાનથી ચૂકાવવાને દેવ પણ શક્તિમાન નથી ' એ પ્રમાણે સુરપતિના મુખથી પ્રશ્ન સા શ્રવણ કરી ઇન્દ્રની એક અગ્રમહિષી તેપર શકા લાવી મુનિની પરીક્ષા કરવા માટે દેવાગનાઓના સમૂહ સહિત જ્યા મુનિ ધ્યાનમાં હતા ત્યા આવી વિવિધ પ્રકારના નૃત્ય અને સગીતના આલાપ કરવા લાગી

પામશે ' જ્ઞાનીનું વચન કદી પણ મિથ્યા ન થાય, એમ ધારી ત્રણે મુનિઓ પ્રવ્રજ્યા તથા ગૃહસ્થ બની વિષયસુખ ભોગવવા લાગ્યા. જ્યારે ભોગાવળી કર્મ ક્ષય થયું ત્યારે તેઓ ભોગથી વિરક્ત થઈ પોતે કરેલા આચરણ માટે પોતાને નિન્દવા લાગ્યા. પછી પુત્ર ચારિત્ર ગ્રહણ કરી શુકલધ્યાનરૂપ અગ્નિથી કર્મભંગનો નાશ કરી કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી મોક્ષપદ પામ્યા તેમ તહારે પુત્ર પણ કર્મ ક્ષીણ થયે આજ ભવમા ધર્મત્રયિવાળો થશે. અને અનુક્રમે ત્રીજા ભવમા મહાવિદેહ ક્ષેત્રમા અનેક જીવોને ઉપકાર કરનારા તીર્થ કર પદને પામી મોક્ષે જશે "

એ પ્રમાણે ગૃહવચન શ્રવણ કરી નરનાથ પરમ સવેગને પામ્યો તેથી કુમાર કનકકેતુને રાજ્યધૃગ સો પી પોતે ઉત્સવસહિત સસારનો નાશ કરનાર એવું નિર્મળ ચારિત્ર અગ્નીકાર કર્યું. અનુક્રમે કુબ્જર તપશ્ચર્યા યુક્ત નિર્મળ ધ્યાનથી કિલ્લ કર્મનો નાશ કરી કેવળજ્ઞાન પામ્યા.

કનકકેતુ રાજ લલિત લલનાઓથી વિવિધ પ્રકારના વિષયસુખ ભોગ વનો ન્યાયપૂર્વક પ્રજનું પાલન કરવા લાગ્યો. એમ સુખપૂર્વક કેટલોક સમય વિત્યાબાદ એક દિવસે કનકકેતુના શરીરમાં તીવ્ર દાહજ્વર ઉત્પન્ન થયો તેની વ્યાધિથી નિરન્તર નિદ્રારહિત અતિશય વ્યથા અનુભવવા લાગ્યો. અનેક ઉપચારો કર્યા છતાં દાહપણ ગીતે વ્યાધિ ઉપશાન્ત થયો નહિ એક દિવસે રાત્રિના મધ્ય સમયે ડાઠનાં મુખથી આવો શ્લોક સાબળ્યો કે—

સુઘાય સર્વજતુના, પ્રાય. સર્વા પ્રવૃત્તયઃ ॥

ન ઘર્મેણ વિના સૌખ્ય, ધર્મશ્વારમવર્જનાત્ ॥ ૧ ॥

અર્થઃ—ધણુ કરીને સર્વ જતુઓની પ્રવૃત્તિ સુખને માટે હોય છે પરન્તુ તે સુખ ધર્મ વિના મળતું નથી અને તે ધર્મ પણ આરભોને વર્જવાથી થાય છે. સારાશ કે સુખાર્થી પુરુષોએ ધર્મમા તત્પર થવું.

તીવ્રવ્યાધિથી પીડાતો નરપતિ કનકકેતુ ઉપરોક્ત શ્લોક સાબળી સવેગ પામી ચિન્તવવા લાગ્યો કે ' જો મારો વ્યાધિ શાત થશે તો અનેક આરભ અને પાપથી ભરેલા આ જાન્યતત્રને ત્યજી પ્રજાતમાજ હુ શાશ્વત્ સુખને આપનાર પ્રવ્રજ્યા ગ્રહણ કરીશ ' આવા શુભ વિચારમાત્રથીજ રાજનો વ્યાધિ ઉપશમ પામ્યો અને તેને સુખપૂર્વક નિદ્રા આવી પ્રાત્સમયે

કરવા ઇચ્છે છે તે તો પાણી વચોવીને ધી પ્રાપ્ત કરવાની ઇચ્છા કરે છે એમ સમજવું દુષ્ટ પ્રાપ્ત થઈ શકે એના પૂર્વપુન્યના સ યોગથી આ ઉત્તમ માનવ જન્મ પામી જ્યો ધર્મરહિત પ્રમાદમાજ જન્મ શુભાવે છે તે મુઠમતિ સુવર્ણના થાળમા ધૂળ નાખે છે, અમૃતથી પગ પ્રસાધન કરે છે અને કામ ઉડાડવા ચિન્તામણિ રત્ન કેળી કે છે એમ સમજવું. આ આપુ જગત મોહરૂપ મદિ સથી ગાઢ નિદ્રામાં પડેલું છે અને તેમની ઉપર ચમરાજ પોતાતું નિકરાણ મુખ ફાડીને ઉભો છે તેની ઠાઠને પણ ક્યાં ખબર છે કે આ ચમરાજ ક્યારે અને ક્યાને પોતાના વિશાળ ઉદરમાં માર્ગ આપશે માટે કે બંધજનો ! મોહરૂપ નિદ્રામાંથી જાગુ થઈ કહક ધર્મને વિષે ઉદમ કરે ”

ઇત્યાદિ શુરુએ દેરાના સાંભળી રાજા બે હાથ જોડી નમ્રતાથી બોલ્યો 'હે સ્વામી ! આ મ્હારો પુત્ર સર્વ કામોમા નિપુણ છે, પરંતુ તે ધર્મરૂપ કળામા ઠવળ જડમતિજ છે તો હે કૃપાસિંધુ ! એ મ્હારો પુત્ર ક્યારે પણ ધર્મ પામશે કે નહિ ?'

શુરુ કહે 'રાજા ! તુ તે મળ ધી વૃથા ચિન્તા ન કર કેમકે છવો પોતાના કર્મના વગથીજ ધર્મ કે અર્ધી થાય છે જેની જેવી ગતિ થવાની હોય છે તેવીજ તેની મતિ થાય છે કદી સૂર્ય પૂર્વથી પશ્ચિમમા ઉદય પામે, જલનિધિ મયાંજ મૂકે, મેરૂ અવાયમાન થાય તો પણ ભવિન્યતા મિથ્યા થઈ શકે નહિ, માટે જ્યારે ભવિતન્યતા પરિપક્વ થાય ત્યારેજ પ્રાણીને ધર્મ-ઉપર રૂચિ ઉત્પન્ન થાય છે '

તે સામળી રાજા કહે 'હે પ્રભો ! જે ભવિતન્યતા પરજ આધાર રાખી બેસી રહેવામા આવે તો પ ળી રોગીજને રોગનો ચિકિત્સા અને ક્ષુધાતુર માણસે ભોજનની ક્રિયા ન કરવી જોજે, કેમકે ભવિતન્યતા પરિપક્વ થયે એની મેજેજ તે પ્રાપ્ત થશે '

તે સામળી સૂરિમહારાજ કહે "હે નરેશ ! દ્રવ્યજ્ઞેત્રાદિની સામગ્રી સિવાય મનુષ્ય ધર્મ પામી શકતો નથી તે ઉપર તને એક દ્રષ્ટાત કહુ તે સામળ એક વખતે તણુ મુનિઓએ કેની જગન્ન પાસે આવીને પૂછ્યું કે 'હે પ્રભો ! અમે ક્યારે પણ મોક્ષ પામીશું કે નહિ ?' કેવલીજગન્ને ઉત્તર આપ્યો કે 'હે મહાભાગ્ય ! તમે આજભવમા સર્વ કર્મનો નાશ કરી મોક્ષ

પામરો ' જ્ઞાનીનું વચન કદી પણ મિથ્યા ન થાય, એમ ધારી ત્રણે મુનિઓ પ્રવ્રજ્યા તથા ગૃહસ્થ બની વિષયસુખ ભોગવવા લાગ્યા ન્યારે ભોગાવળી કર્મ ક્ષય થયું ત્યારે તેઓ ભોગથી વિરક્ત થઈ પોતે કરેલા આચરણ માટે પોતાને નિન્દવા લાગ્યા પછી પુનઃ આરિત્ર ગ્રહણ કરી શુકલધ્યાનરૂપ અગ્નિથી કર્મભંગનો નાશ કરી કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી મોક્ષપદ પામ્યા તેમજ ત્યારે પુત્ર પણ કર્મ ક્ષીણ થયે આજ ભવમા ધર્મરુચિવાળો થશે. અને અનુક્રમે ત્રીજા ભવમા મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં અનેક જીવોને ઉપકાર કરનારા તીર્થ કર પદને પામી મોક્ષે જશે "

એ પ્રમાણે ગુરૂવચન શ્રવણ કરી નરનાથ પરમ સવેગને પામ્યો તેથી કુમાર કનકકેતુને રાજ્યધૂગ સોપી પોતે ઉત્સવસહિત સસારનો નાશ કરનાર એવું નિર્ભંજ આરિત્ર અંગીકાર કર્યું અનુક્રમે દુષ્કર તપશ્ચર્યા યુક્ત નિર્ભંજ ધ્યાનથી કિલ્લ કર્મનો નાશ કરી કેવળજ્ઞાન પામ્યા

કનકકેતુ રાજા લલિત લલનાઓથી વિવિધ પ્રકારના વિષયસુખ ભોગ વતો ન્યાયપૂર્વક પ્રજાનું પાલન કરવા લાગ્યો એમ સુખપૂર્વક ઠેટલોક સમય વિત્યાબાદ એક દિવસે કનકકેતુના શરીરમા તીવ્ર દાહજ્વર ઉત્પન્ન થયો તેની વ્યાધિથી નિરન્તર નિદ્રારહિત અતિશય વ્યથા અનુભવવા લાગ્યો અનેક ઉપચારો કર્યા છતાં કોઈપણ રીતે વ્યાધિ ઉપશાન્ત થયો નહિ એક દિવસે રાત્રિના મધ્ય સમયે કોઈનાં મુખથી આવો શ્લોક સાંભળ્યો કે—

સુસાય સર્વજતુના, પ્રાયઃ સર્વા પ્રવૃત્તયઃ ॥

ન ધર્મેણ વિના સૌખ્ય, ધર્મશ્ચારમરજનાત્ ॥ ૧ ॥

અર્થઃ—ધણુ કરીને સર્વ જાતુઓની પ્રવૃત્તિ સુખને માટે હોય છે પરન્તુ તે સુખ ધર્મ વિના મળતું નથી અને તે ધર્મ પણ આરભોને વર્જવાથી થાય છે સારાશ કે સુખાર્થી પુરુષોએ ધર્મમાં તત્પર થવું

તીવ્રવ્યાધિથી પીડાતો નરપતિ કનકકેતુ ઉપરોક્ત શ્લોક સાંભળી સમેગ પામી ચિન્તવવા લાગ્યો કે ' જો મારો વ્યાધિ શાત થશે તો અનેક આરભ અને પાપથી ભરેલા આ જાન્યતત્રને ત્યજી પ્રભાતમાજ હુ શાશ્વત્ સુખને આપનાર પ્રવ્રજ્યા ગ્રહણ કરીશ ' આવા શુભ વિચારમાત્રથીજ રાજનો વ્યાધિ ઉપશમ પામ્યો અને તેને સુખપૂર્વક નિદ્રા આવી પ્રાત સમયે

સર્વ સચિવાદિને યોલાવી પોતાનો અભિપ્રાય નિવેદન કર્યો સચિવાદિ રાજના અભિપ્રાયને અનુકૂળ થયા પછી પોતાના મલયકેતુ નામે પુત્રને ગાદીએ બેસાડી સુપાત્રને વિષે દાન આપી પુષ્કળ દ્રવ્યનો સફળ્યય કર્યો જિનગૃહમાં મહાન ઉત્સવ કરી કેટલાએક સચિવ અને સામતાદિકની સાથે શ્રી શાન્તિસૂરિ મહારાજ પાસે પ્રવ્રજ્યા અહણુ કરી અનુક્રમે ગુરૂ પાસે દ્વાદશાગ્રી ભણી શુદ્ધ ચારિત્રતુ પાલન કરવા લાગ્યા

એક દિવસે ગુરૂમુખે વીશસ્થાનક સખધી વ્યાખ્યાન સાભળ્યુ કે ' જ્યે કોઈ મહાબાગ્ય અરિહંતની ભક્તિ સહિત વીશસ્થાનકનુ આરાધન કરે છે તે અનુક્રમે જિનપદ પ્રાપ્ત કરે છે તેમાં એ ચોદમુ તપ પદારાધન જે ક્રોધ વિધિસહિત કરે છે તે પ્રાણીને જેમ લઘન કરવાથી શરીરના ઉપચિત દોષો નાશ પામે છે તેમ દુષ્કર તપસ્થાથી ક્રિનષ્ટ કર્મોનો નાશ થાય છે ' એ રીતે ગુરૂમુખે વ્યાખ્યાન સાભળી કનકકેતુ મુનિએ ઘોર અભિમહ ધારણુ કર્યો કે ' જ્યાસુધી આ કાયા ટકે ત્યાસુધી મારે નિરતર દ્વાદશબેદ તપ કરવો જઘન્ય ચોયભક્તથી માડી ઉત્કૃષ્ટ છ માસ પર્યન્તની તપસ્યા કરવી. તે દરમ્યાન નિરન્તર વિધિસહિત ત્રિકાળ દેવવદન અને પારણ્ણે આચ્યામ્લ કરવુ ' આવી અભિમહ ધારણુ કરી મુનિનિરન્તર સતોષ અને ધૈર્યતાયા તપસ્યા કરવા લાગ્યા.

નિરન્તર ઘોર તપસ્યા કરવાથી મુનિતુ શરીર જે કે કૃષ થઇ ગયુ પરતુ મુખતુ તેજ દિનપ્રતિદિન સૂર્યની ધેડે તેજસ્વી થવા લાગ્યુ, અન્યદા શ્રીભ્રમ-જતુના પ્રચક તાપની અદર મુનિઓ સાથે વિહાર કરી રાખપુરીના નજીકમાં જઈ સૂર્યસન્મુખ આતાપના લેવા લાગ્યા તે વખતે દેનસભામાં ઇન્દ્રમહારાજે તે મુનિની સ્લાધા કરતા કહ્યુ કે ' અહો ! મુનિઓમાં શ્રેષ્ઠ એવા કનકકેતુ મુનિને ધન્ય છે, કે જેઓ ઘોર તપસ્યા કરતા છતા જરાપણુ અનેપણીય ભાત પાણી અહણુ કરતા નથી, એમ કહી ત્યાજ બેડા શકિન્દ્રે ભાવપૂવક વદના કરી

ઇન્દ્રના મુખે મુનિની પ્રશસા સાભળી વરૂણુ નામે લોકપાળ તેપર શકા લાવી મુનિની પરીક્ષા કરવા માટે મુનિ પાસે આવ્યો ત્યાં આવી ખેરના અગારા સમાન ઉષ્ણુ રેતી કરી અને જ્યા જ્યા મુનિ ગોચરી જાય ત્યા ત્યા સર્વસ્થળે અશુદ્ધ ગોચરી કરી નાખવા લાગ્યો એ રીતે અહર્નિશ કષ્ટ પડવા લાગ્યુ, તોપણુ સમતાના સિન્ધુ જેવા રાજર્ષિમુનિ જરા પણ વિધાદરહિત

પણે સર્વ સહન કરવા લાગ્યા છ માસ પર્યન્ત દેવે આ ઉપસર્ગ ચાલુ રાખ્યો અને મુનિ આહાર વિનાજ દિવસો નિર્ગમન કરવા લાગ્યા, તે ઉપરથી ગુરૂ મહારાજે જ્ઞાનોપયોગથી દેવોપસર્ગ બણી કનકકેતુ મુનિને ખીજ દિવસે તે નગરમા પરમ બ્રહ્મચર્યને પાળનાર ધનજય નામે વ્યવહારી વસતો હતો તેને ઘેર ગોચરી માટે મોકલ્યા કેમકે જ નિર્મળ શીળ પાળે છે તેને દેવો પણ ઉપસર્ગ કરી શકતા નથી ગુરૂમહારાજની આજ્ઞાથી મુનિ ખીજ દિવસે તે ત્રેણિને ઘેર ગોચરી ગયા અને ત્યાંથી ગુરૂ આહારપાણી ગ્રહણ કર્યા તે જોઇ વરુણ-દેવે તેના ધરમાં સુવર્ણની વૃષ્ટિ કરી અને પ્રત્યક્ષ થઈ મુનિરાજની સ્તવના કરી ક્ષમા ચાચી ગુરૂમહારાજ પાસે આની પુછના લાગ્યો કે ' હે પ્રભુ ' કનક-કેતુ મુનિ આવી તીવ્ર તપસ્યાનુ શુ ક્ષણ પામશે ? ' તે પછી ગુરૂમહારાજે કહ્યું ' હે દેવ ' તે મુનિ એ તપના પ્રભાવથી તીર્થંકર થશે ' એ પ્રમાણે ગુરૂમુખે શ્રવણ કરી મુનિને નમસ્કાર કરી દેવસ્થાનકે ગયો રાજર્ષિ મુનિ ત્યાંથી કાળ કરી ચોથા દેવલોકનાં સુખ ભોગવી મહાવિકેહ ક્ષેત્રમા જિનપદ પામી ચિદા-નદપદ પ્રાપ્ત કરશે

પંદરમા સુપાત્રદાનપદ ઉપર હરિવાહન રાજની કથા

બરતક્ષેત્રના આબૂપણરૂપ કલીંગ દેશમા મહાન સમૃદ્ધિવાળુ કચનપુર નામે નગર હતું ત્યાં શૌર્યાદિ ગુણાલ કૃત મહાન પ્રતાપી હરિવાહન નામે રાજ હતો, તેને મહાન બુદ્ધિશાળી સર્વ પ્રધાનોમા મુખ્ય વિરચી નામે પ્રધાન હતો, તેણે પુષ્કળ દ્રવ્યનો વ્યય કરી એક મનોહર દેવભુવન સમાન શ્રી ઋષભદેવ સ્વામીનો પ્રાસાદ કરાવ્યો એક દિવસે મત્રી મહારાજ હરિવાહનને તે પ્રાસાદમા પ્રવ્રુના દર્શન ઝરાવવા સાડ તેડી લાવ્યો તે વખતે તે પ્રાસાદની આતુમાં ધનેશ્વર નામે શેઠને ઘેર વિવિધ પ્રકારનાં વાજીત્રો વાગતા હતા અને સ્ત્રીઓ ધવલમગળના માગલિક ગીતો ગાતી હતી તે જોઇ રાજએ મત્રીને પૂછ્યું કે ' આજે અહીંઆ ઉત્સવ શાનો છે ? ' તે સાલળી મત્રીએ કહ્યું ' મહારાજ ! આજે એ ધનેશ્વરશેઠને ઘેર પુત્રના જન્મનો ઉત્સવ છે તેથી આ બધી ધામધૂમ

છે ' પછી મત્રીસહિત જિનગૃહમાં જિનેશ્વરના દર્શન કરી નૃપતિ આનંદ પામ્યો ચંદ્રકિરણ સમાન ઉજ્જવળ પ્રાસાદ જોઈ રાજ્ય તૃપ્ત વધ પોતાને રચાને આઠ્યો યોગ દિવસે પુનઃ રાજ્ય તેજ ચૈત્યમા દર્શન કરના માટે મત્રીસહિત આઠ્યો તે વખતે ધનેશ્વરશેઠના ઘર આગળ તીવ્ર આક્રમ્યુક્ત રૂદન સાભર્યુ અને સર્વ જનોને શોકાતુર મુખમુદ્રાવાળા જોઈ જાન્યે મત્રીને પૂછ્યુ કે ' ગદ્ય કાલે અર્હા ઉત્પવ યતો હતો અને આજે આ સધળા કેમ આક્રમ કરે છે ?'

મત્રી કહે ' મહારાજ ! જોના નિમિત્તે કાલે ઉત્સવ હતો તેનાજ નિમિત્તે આજે આ રૂદન થાય છે અર્થાત્ કાલે જે પુત્રના જન્મથી આનંદોત્સવ યતો હતો તે પુત્ર આજે મૃત્યુ પામ્યો છે, તેથી સધળા આક્રમ કરે છે '

મત્રીના મુખે એ પ્રમાણે સામળી રાજ્ય ચિત્તમા વેરાજ્ય પામી ચિન્ત વવા લાગ્યો કે ' પ્રાણીઓના માસારિક સુખો કેવળ દુઃખથી પૂર્ણ અને દુઃખ નાજ હેતુ રૂપ છે, વિવિધ પ્રકારના ભોગોનો મયોગ પાણીના પરપોટાની પેઠે ક્ષણનારમા નાથ પામે એવો છે, ધૌવન સંગિતાના વેગની પેઠે જલદીથી જનાર છે, લક્ષ્મી વિદ્યુતની પેઠે અપજ છે અને સ્વરૂપનાન દેહ રોગથી પૂર્ણ તેમજ શીત્ર નાથ પામે એવુ છે, છતા પ્રાણીઓ મૃગજળ સમાન સાસારિક સુખને સુખ માની તેમજ લુપ્ધ થઈ રહે છે એ ખરેખર મહામોહનો જ પ્રભાવ છે '

એ રીતે રાજ્ય સવેગપૂર્ણ દ્વેષથી વિચાર કરે છે તેનામા ખબર સાંભળ્યા કે ' નગર બહાર ઉદ્યાનમા ધનેશ્વરસૂરિ પધાર્યા છે ' પછી રાજ્ય જિનેશ્વરના બકિતપૂર્વક દર્શન કરી નગરબહાર ઉદ્યાનમાં જ્યા સૂરિમહારાજ બિરાજમાન થયા હતા ત્યા પ્રધાન સહિત આવી વિનયપૂર્વક વદન કરી સૂરિની સન્મુખ બેઠો એટલે ગુરુમહારાજે સસારરૂપ તાપથી સતત ધયેલા બંધ્યજીવોને મેઘની વૃદ્ધિ સમાન દેશના આપવા માડી

" હે બંધ્યજનો ! દુઃખ અને ભયથી પૂર્ણ એવા આ સસારમા સુખ તો લેગમાત્ર પણ નથી, કેમકે દ્રવ્યમા અગ્નિ અને ચોરનો ભય, ભોગમા રોગનો ભય, જયમા શત્રુનો ભય, માનમા લલુતાનો ભય, ધૌનનમા જરાનો ભય અને જરામા યમરજનો ભય છે એ રીતે સસારમા કોઈપણ સમય ભય વિનાનો નથી જ્યા ભય છે ત્યા સુખની ગદ્ય પણ ક્યાથી હોય ? માટે હે બંધ્યજનો ! તમે અનત સુખ આપનાર એના વૈરાગ્ય તરફ ચિત્ત જોડો "

એ રીતે ગુરુમુખે દેશના સાંભળી નૃપતિ અનસર પામી યોલ્યો કે ' હે પ્રભુ ! આપ કૃપા કરી કહો કે ધનેશ્વર શેઠને ઘેર કાલે ઉત્સવ અને આજે વિવાહ સાથી થયો ? '

ગુરુ કહે ' રાજન ! એ સર્વ પૂર્વકર્મના જ ફળ છે, એ શેઠે તેના પૂર્વ ભવમાં મહામોહના વશથી ધર્મબુદ્ધિથી અનેક જીવોને વ્યથા કરી પુષ્કળ દ્રવ્યનો વ્યય કર્યો હતો. મિથ્યાદર્શનવડે શુદ્ધ દેવ ગુરુ ને ધર્મથી પરાડમુખ થઈ હરિહનાદિ કામી અને સરાગી, દેવપણાના ગુણહીન એના પુત્રને વિષે દેવપણાની બુદ્ધિ, બ્રહ્મચર્યરહિત પરીચ્છેદ ધારણ કરી અનેક પ્રકારના આર ભ સમાર ભ કરનારા એના કુગુરુને વિષે ગુરુપણાની બુદ્ધિ તથા દ્યારહિત અને હિંમતથી પૂર્ણ એવા કુધર્મને વિષે ધર્મબુદ્ધિ થવી એજ મહામોહના પ્રભાવથી મિથ્યાત્વ છે કેાઇ પ્રકારના વ્યાધિથી અસ્ત થયેલો પ્રાણી તો તેજ જન્મમા દુ ખી થાય છે, પરંતુ મિથ્યાત્વરૂપ મહાવ્યાધિથી અસ્ત થયેલો પ્રાણી તો અનેક જન્મપર્યન્ત દુ ખજ અનુભવે છે એમ જાણી મિથ્યાત્વનો ત્યાગ કરી શુદ્ધ દેવ ગુરુ અને ધર્મને વિષે રચિત થયુ એજ પરમ શ્રેયતુ કારણ છે "

એ રીતે ગુરુમુખે દેશના શ્રવણ કરી નૃપતિ સવેગ પામ્યો અને રાજ્યમહેલમાં આવી પોતાના પુત્રને રાજ્ય સોંપી યજ્ઞ ઉત્સવપૂર્વક સયમ અગીકાર કર્યું. સમિતિ ગુપ્તિ યુક્ત આરિતનુ પાલન કરતાં અનુક્રમે દ્વાદશાંગી ભણ્યા

એક દિવસે ગુરુમુખે દેશનામાં વીશસ્થાનકવિષે વ્યાખ્યાન આ રીતે સાંભળ્યું કે ' જે મહાભાગ્ય અત્રપાનાદિવડે ભક્તિપૂર્વક સાધુસત્રિભાગ કરે અર્થાત્ મુનિરાજને દાન આપે તે શ્રી જિનેશ્વરની સપદા પામે છે અને છેવટે મોક્ષનુ અનત સુખ પ્રાપ્ત કરે છે

એ ગુરુમુખ ગુરુમુખે આધકાર સાંભળી રાજપિં મુનિ હરિનાહને અભિચ્છેદ લીધો કે ' આજથી નિરતર ઉત્તમ મુનિઓને અત્રપાનાદિ વડે સત્રિભાગ કરી તેમથી જે અવશેષ રહે તેજ મારે વાપરવું ' આવા પ્રકારનો અભિચ્છેદ ધારણ કરી નિરતર મુનિઓને ભક્ત, પાન, ઔષધાદિવડે ભક્તિ કરવા લાગ્યા એક વખતે ઈન્દ્રમહારાજે દેવસભામાં હરિવાહન મુનિની સાધુસત્રિભાગપર અન

ન્ય સક્રિન જોઇ પ્રશસા કરી તેપર શકા લાવી સુવેલનામે દેવ તે મુનિની પરીક્ષા કરવા માટે માયાની સાધુનુ રૂપ ધરી શ્રીપુત્ર પતનમાં ન્યા હરિવાહન મુનિ હતા ત્યા નપરચારી કૃશ દેહવાળો બની પારણુ કરવા માટે આવ્યો તે વખતે પોતાને વાપરવાનો જે આહાર હતો તે તેને આપ્યો પછી કૃરીને પોતાને માટે વહેરી લાવી ગુરૂપાસે આલોચી સંજ્ઞાય કરી વાવરવા બેઠા તેવામા તે માયાવી દેવે હરિવાહન મુનિના દેહમા અચનત હુ સહ વેદના ઉત્પન્ન કરી તે વેદના જોઇ ગુરૂઆદિ સાધુઓનો અતિશય ખેદ કરવા લાગ્યા પછી વૈદે બતાવ્યા મુજબ ઠાઇ અહરચના ધરમાથી જલદી ઔપન લાવી મુનિને વાવરવા કહ્યું પણ તે મુનિએ વાવર્યું નહિ એટલે ગુરૂએ તેનું કારણ પૂછ્યું તેના ઉત્તરમા મુનિ જે હાય જોડી કહેવા લાગ્યા ' હે પ્રભુ ' તે ઔપન ઠાઇ સુપાત્ર મુનિને આપ્યા સિવાય આથી અનત ગભી વેદના વાય અને કદી પ્રાણનો પણ ત્યાગ થાય તો પણ મારાથી અહણ કરી શકાય નહિ, કેમકે જે તે અન્ય મુનિઓને આપ્યા સિવાય હુ અહણુ કરૂ તો મારા વ્રતનો ભંગ થાય અને હુ દુર્ગતિનો ભાગ્યન થાઉ જે સવિભાગ વ્રત પાળવાથી બાહુ નામા મુનિ સમસ્ત ભરતક્ષેત્રના સ્વામી થયા, વળા એજ સવિભાગ વ્રતના પ્રતાપથી નદીષેણુ મુનિ વાસુદેવની ઋદ્ધિ પામ્યા તે માટે હે પ્રભુ ' મને ગમે તેવી અસક્ષ વેદના થશે તોપણ લીધેલા વ્રતથી હુ જરાપણ સંખલિત નહિજ થાઉં "

આ રીતે લીધેના વ્રતમાં દ્રઢ પંગિણામવાળા અને અતુલ્ય વેદના હોવા છતા સમપરિણામવાળા મુનિવરને જોઇ દેવ પ્રત્યક્ષ થઈ વ્યાધિ સહરી લઇ તેમની પ્રશસા કરીને ક્ષમા વાચવા લાગ્યો પછી તે દેવે ગુરૂને પૂછ્યું કે ' હે પ્રભુ ! આ મુનિએ નિશ્ચલ સવિભાગ ' વ્રત પાળ્યું, તેથી તેમને શુ કૃણ થશે ? ' ગુરૂ કહે ' જે મુનિએ નિશ્ચલ ભાવથી વ્રત પાળ્યું, તેથી તેમણે જિનનામકર્મનો નિકાચીત બંધ કર્યો છે ' જે પ્રમાણે હરીકેત સામળી દેવ સ્વસ્થાનકે ગયો અનુક્રમે હરિવાહન મુનિ બહુદિનપર્યંત શુદ્ધ ચારિત્ર યુક્ત અતિથિ સવિભાગ વ્રત આરાધી અચ્યુત કટપમા મહાન સમૃદ્ધિવાળા દેવ થયા ત્યાથી ચ્યવી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમા તીર્થ કર પદ પામી અનન્ત અન્યાબાધ એવા મોક્ષસુખને પામશે

સોળમા વૈયાવચ્ચ પદના આરાધન ઉપર જિમૂતકેતુ રાજની કથા

જબૂદ્દીપતા દક્ષિણ ભરતમા અતિશય મનોહર અને લક્ષ્મીના સ્થાનરૂપ પુષ્પપુર નામે નગર હતું ત્યાં મહાન પ્રતાપી જયકેતુ નામે રાજ હતો તેને શીલગુણથી વિભૂષિત રતિસમાન સ્વરૂપવાન જયમાળા નામે રાણીથી જિમૂતકેતુ નામે પુત્ર થયો હતો તે અનુક્રમે યૌવનવય પામી સર્વ કળાઓમા કુશળતા મેળવી પોતાના સદ્ગુણોથી સર્વ લોકને અતિશય પ્રિય થઇ પડ્યો તેમજ બુદ્ધિ અને શૌર્યાદિ ગુણોથી તેની શ્રીતિ સર્વત્ર પ્રસરી કુમારના રૂપ, ગુણાદિકની શ્રીતિ સાબળી રત્નસ્થળપૂર નગરના સુરસેન ગજની પુત્રી જે વિદ્યાકળામાં સરસ્વતી સમાન હતી તે કુમારપર અતુરાગવાળી થઇ અને તેનેજ વરવાની ઈછાવાળી થઇ સુરસેન રાજએ પુત્રીને અભિપ્રાય જાણી સ્વયંવરમંડપ ગર્યો, તેમા સર્વ દેગના રાજઓને તેમજ રાજકુમારોને આ મંત્રણ કર્યું, તેમા જિમૂતકેતુને પણ આમંત્રણ કર્યું કુમાર પિતાની આજ્ઞા લઈ ઠેટલાએક સૈન્ય સહિત રત્નસ્થળપૂર તરફ આદ્યો માર્ગમા સિદ્ધપુર નગરની પાસે આવતા કુમારને અચાનક મૂછાં આવી તે જોઇ સર્નસાથ અતિશય ઉદાસ થયો અનેક પ્રકારના મંત્ર અને ઔષધોવડે ઉપચાર કર્યા પણ તે સર્વ પ્રયત્ન કુપાત્રને આપેલા દાનની પેઠે વ્યર્થ ગયા તેવામાં ત્યાં આગળ અનેક ગુણોના સમુદ્ર અને શ્રુતના જાણુ શ્રી અકલકદેવ આચાર્ય પધાર્યા તેમના પ્રભાવથી કુમાર મૂછાં રહિત થયો, અને તત્કાળ તેમને વાદવા માટે ઉઠ્યો વિધિપૂત્રક વિનયસહિત વદના કરી કુમાર ગુરૂ સન્મુખ બેઠો, એટલે તેને પ્રતિભોધવા નિમિત્તે મહાન કડ્ડાસિન્ધુ એવા ગુરૂ મહારાજે સ સારરૂપ વ્યાધિને નાશ કરવામા અમૃત સમાન દેશના આપવા માંડી

“ આ જીવ કષાયના વશથી આર્ત અને રૌદ્રધ્યાન કરવાવડે કરીને જન્મ અરણ્યમા પશુ ભ્રમણ કરે છે તેમ સ સારની અદર અનેક યોનિઓમા પરિભ્રમણ કરે છે એવી ઠોઠ યોનિ, ઠોઠ કુળ, ઠોઠ જાતિ કે ઠોઠ સ્થળ નથી કે ન્યા આ જીવે અનતીવાર જન્મ મરણ ન કર્યા હોય, જે મનુષ્ય પાપી, નિર્દય અને કુરૂપ હોય તે નરકથી આવેલો છે એમ સમજવું જે કપટી અને

न्य सकित जेध प्रशसा करी तेपर शका लावी सुवेचनामे देव ते मुनिनी परीक्षा करवा माटे मायावी साधुनु इप धरी श्रीपुत्र पतनमां ज्या हरिवाहन मुनि हता त्या तपरयाथी कृश देहबाणो जनी पारण्य करवा माटे आये। ते वप्यते पोताने वापरनानो जे आहार हतो ते तेने आये। पछी कृरीने पोताने माटे वहेरी लावी गुडपासे आलोयी सज्जाय करी वावग्या जेठा तेवामा ते मायावी देवे हरिवाहन मुनिना देहमा अत्यन्त दुसख वेदना उत्पन्न करी ते वेदना जेध गुडआदि साधुजने अतिशय जेद करवा लाग्या पछी वैचे जताज्या मुज्य ठोड अहस्थना धरमांथी जलदी औषध लावी मुनिने वावरवा कछु पणु ते मुनिजे वावर्यु नहि जेटवे गुडजे तेनु कारण्य पूछ्यु तेना उत्तरमा मुनि जे ह्याय जेठी कहेवा लाग्या 'हे प्रभु' ते औषध ठोड सुपात्र मुनिने आया सिवाय आथी अन्त गणी वेदना थाय अने कदी प्राणुनो पणु त्याग थाय तो पणु भागथी अहणु करी गकाय नहि, डेभडे जे ते अन्य मुनिजने आया सिवाय दु अहणु कड तो मारा मननो जग थाय अने दु दुर्गतिनो जाजन थाड जे सविभाग प्रत पाणनाथी जाहु नामा मुनि सभस्त भरतक्षेत्रना स्वाभी यथा, जणी जेज सविभाग प्रतना प्रतापथी नदीषेणु मुनि वासुदेवनी ऋद्धि पाभ्या. ते माटे हे प्रभु' भने गमे तेची असख वेदना थरो तोपणु लीधिया प्रतथी दु जरापणु स्थलित नहिज थाड "

आ रीते लीधिया प्रतमा द्रढ परिष्णामवाणा अने अतुल्य वेदना होवा छता सभपरिष्णामवाणा मुनिवरने जेध देव प्रत्यक्ष थर्ष व्याधि सहरी लध तेमनी प्रशसा करीने क्षमा याचका लाग्यो पछी ते देवे गुडने पूछ्यु 'हे प्रभु ! आ मुनिजे निश्चल सविभाग प्रत पाण्यु, तेथी तेमने शु क्ण थरो : ' गुड कहे 'जे मुनिजे निश्चल भावथी मन पाण्यु, तेथी तेमणु जिननाभक्तनो निकचीत अध कथो ठे ' जे प्रभाणु हरीकत साभणी देव स्वस्थानके गयो अनुक्रमे हरिवाहन मुनि जहुदिनपर्यंत शुद्ध आग्नि युक्त अतिथि सविभाग प्रत आराधी अस्थुन कल्पमा महान समृद्धिवाणा देव थया त्याथी स्वची महाविदेह क्षेत्रमा तीर्थ कर पद पाभी अन्त अज्याप्याध जेवा भोक्षुजने भाभरी

પૂર્વે કરેની તપસ્યાના પુન્યથી આની ઋદ્ધિ પામ્યો છે અને જે મુનિનિદાનુ કર્મ પામ્યું હતું તે ભોગવતા અનશેષ રહેલું તે આજે તને ઉચ્ચમાં આવ્યું તેથી તું મૂર્છા પામ્યો હતો મુનિવદનથી તે કર્મ હવે નાશ પામ્યું છે. ”

જે રીતે ગુરુમુખે પોતાનો પૂર્વજન સાંભળી કુમાર જાતિસ્મરણ પામ્યો તેથી સવેગ પામી ગુરુપાસે સસારમમુદ્રને તરવામા પ્રવહણુ-સમાન નિર્મળ ચારિત્ર અગીકાર કર્યું પોતાના પતિએ ચારિત્ર અગીકાર કર્યું એમ જાણી યશોમતિ રાજકુમારીએ પણ ચારિત્ર અગીકાર કર્યું

રાજર્ષિમુનિ અનુક્રમે નિનયપૂર્વક અગીયારે અગ લણ્યા પૂર્વનો અભ્યાસ કરતા એક દિનસ ગુરુમુખે વીશસ્થાનક પદનો મહિમા સાંભળ્યો કે ‘ જે કોઈ લવ્યાત્મા જિનેશ્વગદિક વીશસ્થાનકને સમ્યક્ત્વપૂર્વક વિધિસહિત એકાગ્રચિત્તે આરાધે તે પુન્યશાળી જગદાધાર એના તીર્થકર પદને પ્રાપ્ત કરે છે તેમા પણ સોળમા વેવાવચ્ચ પદનું આરાધન પ્રધાન છે તેનું આરાધન ગુરુ, સઘ, લાન, તપસ્વી આદિનું અન્ન પાન ઔષધ ભૈષજ્યાદિંડે વૈવાનચ્ચ કરવાથી થાય છે અને તે વડે જિનનામકર્મનો નિકાચિત્ત બધ થાય છે ’

જે રીતે ગુરુમુખે શ્રવણ કી જીમૂતકેતુ મુનિએ અભિગ્રહ લીધો કે ‘ આજથી મારે નિરંતર શુદ્ધભાવથી ગુરુ જ્ઞાન આદિનું વૈવાનચ્ચ સ્થિર ચિત્તથી કરવું

અન્યદા દેવસલામા ઇન્દ્રમહારાજ તે રાજર્ષિ મુનિની પ્રશસા કરી, તે સાંભળી સોમનામે લોકપાલદેવ શકા લાની મુનિની પરીક્ષા કરવા માટે દાહજનરથી પીકા પામતા દેહવાળા જ્ઞાનમુનિનું રૂપ ધારણ કરી જ્યાં જીમૂતકેતુ મુનિ હતા ત્યાં આવ્યો મુનિએ તેમને હપ શ્રયમા રાખ્યા અને પછી તેમના આહાર માટે જીમૂતકેતુ મુનિ ગોચરીએ ગયા એટલે વેપધારી દેવ પોતાનું પીજી મુનિસ્વરૂપ કરી રાજર્ષિ મુનિને માર્ગમા મળ્યા, અને અતિ ક્રોધયુક્ત વચનોથી તર્જના કન્વા લાગ્યા તો પણ મુનિ જરાએ ખિન્ન ન થતાં સમતા જાનમાજ રમણ કરવા લાગ્યા પછી જાનુશ્રેષ્ઠિને ત્યાંથી માધુ-કરી ભિશા ગ્રહણ કરી મુનિ વમળીમાં આવ્યા અને જ્ઞાનમુનિને આહાર કરાવ્યો પત્રી દાહજનરની ઉપશાન્તિ માટે કોઈ વૈરને બોલાવ્યો વંચે વ્યા-ધની પરીક્ષા કરી કહ્યું કે ‘ આ મુનિને જે પાકા ક્ષણનો રસ કે જે મર્યાના

નિગ્નતર ક્ષુધાર્થી આતુર ચિત્તવાળો હોય તે તિર્થેય ગતિમાર્થી આવેલો જાણવો જે સુબુદ્ધિવાળો, જ્ઞાન અને નિવેકયુક્ત હોય તે મનુષ્ય ગતિથી આવેલો જાણવો સૌભાગ્યવાન, પ્રાણ, કનિ અને લક્ષ્મીયુક્ત હોય તેને સ્વર્ગથી આવેલો જાણવો તેમજ જે પ્રાણી તીવ્ર કષાયી, અતિ આરભ પરિમહ અને વિષયમા રક્ત તેમજ માસાહારમા લુબ્ધ હોય તે પ્રાણીને નરકમાર્થી જાણવો માયાવી, કટુભાષી અને અવિરતિ જે પ્રાણી હોય તે તિર્થેય ગતિમાર્ગનાર છે એમ જાણવું કચ્છાણુ, સત્યભાષી, દાની અને સદાચારવાળો હોય તે મનુષ્ય ગતિ પામનાર છે એમ જાણવું સુપાત્રે દાન દેનાર, મિષ્ટભાષી, ત્રિકાળ જિનપૂજ કરનાર અને સમ્યક્ક્રિયા કરનાર સુરગતિ પ્રાપ્ત કરનાર છે એમ જાણવું ”

એ પ્રમાણેની દેશના શ્રવણ કરી કુમાર બોલ્યો ' હે પ્રજ્ઞ! આપ કૃપા કરી કહો કે મને અહીં અચ્ચાનક મૂર્છા કયા કર્મના ઉદયથી આવી ? '

ગુરુ કહે " કુમાર! તે સખધ કહુ તે તુ સાલજ પૂરે ધાતકીખડમાં પારેતપત્તન નામે નગરમા ગર્વથી તુ ગાતમા અને કોની એવો દુર્વામા નામે યતિ હતો તે યતિચર્યામા નિરતર પ્રમાદી અને શાતાદિ ગરવમા લુબ્ધ હતો અન્યદા ગુરુ સ ધાતે સાકેતપુર જતા માર્ગમા આસનપુર નામે આમની નજીકમા આવવા ગુરુએ બીજા બાળ ગનાનાદિ મુનિઓને વૃષાતુર થયેવા જોઈ પેલા દુવિનીત દુર્વામા મુનિને કહ્યું કે 'તમે આ વૃષાક્રાંત થયેવા યતિઓ માટે આ પાસેના ગામમાથી પ્રાસુક જળ લઈ આવો' તે સાલજી ક્રોધથી કાર્યાકાર્યના નિવેકશન્ય ચિત્તવાળો તે દુર્ભાગી ગુરુને નિર્ભંજના કરતો ગમે તેમ બોલવા લાગ્યો. મીઝ સ્થવિરોએ શુદ્ધવચનથી વાર્યા છતાં એ ઉપશાન ન થયો ને ઉનટો આખા ગરુષ્પર દ્રેષ વરવા લાગ્યો. પછી તે ગરુષ્પ ત્યજી ત્યાથી એકલોજ અગળ આલ્યો, આગળ જતા અગ્નિમા રૌદ્રધ્યાનના પરિણામથી શત્રુ પામી સાતમી નરક પૃથ્વીમા તેવીશ સાગરાપમના આયુષ્યવાળો નારથી થયો વિતાકારણે મુનિની નિદા અને દ્રેષ કરવાથી બાધેના તીવ્ર કર્મના નિપાકથી તેણે અતિશય વેદના ત્યા અતુભવી આયુપૂર્ણ થયે ત્યાંથી નીકળી અનેક ભવમા ભ્રમણ કરી અત્યંત કષ્ટ સહન કરતા ધણા કર્મ ખપાવ્યા પછી અતુક્રમે કોહુ બીક આમની અદર માસોપવાસી મુનિ થયો કેટલોક સમય એવી તપસ્યા કરી, સુખ મેજવવાની જિજ્ઞાસાથી નિષાણુ કરી ત્યાંથી શત્રુ પામી તુ રાજકુમાર થયો છે

પૂર્વે કરેની તપસ્યાના પુન્યથી આની ઋદ્ધિ પામ્યો છે અને જે મુનિનિ દાનુ કર્મ બાંધ્યું હતું તે ભોગવતા અનુશય રહેલું તે આજે તને ઉચ્ચમાં આવ્યું તેથી તું મૂર્છા પામ્યો હતો મુનિવદનથી તે કર્મ હવે નાશ પામ્યું છે. ”

એ રીતે ગુરુમુખે પોતાનો પૂર્વભવ સાબળી કુમાર જ્ઞતિસ્મરણ પામ્યો તેથી સનેગ પામી ગુરુપાસે સસારસમુદ્રને તરવામા પ્રવહણ-સમાન નિર્મળ ચારિત્ર અગીકાર કર્યું પોતાના પતિએ ચારિત્ર અગીકાર કર્યું એમ જાણી યશોમતિ રાજકુમારીએ પણ ચારિત્ર અગીકાર કર્યું

રાજર્ષિમુનિ અનુક્રમે નિનયપૂર્વક અગીયાતે અગ બણ્યા પૂર્વનો અભ્યાસ કરતા એક દિનસ ગુરુમુખે વીશસ્થાનક પદનો મહિમા સાબળ્યો કે ‘ જે દોઢ ભવ્યાતમા જિનેશ્વરગદિક વીશસ્થાનકને સમ્પરિત્વપૂર્વક વિધિસહિત એકાગ્રચિત્તે આરાધે તે પુન્યશાળી જગદાધાર એના તીર્થંકર પદને પ્રાપ્ત કરે છે તેમા પણ સોળમા વૈયાવચ્ચ પદનું આરાધન પ્રધાન છે તેનું આરાધન ગુરુ, સપ્ત, લાન, તપસ્વી આદિનું અન્ન પાન ઔષધ ભૈષજ્યાદિહે વૈયાવચ્ચ કરવાથી થાય છે અને તે વડે જિનનામકર્મનો નિકાચિત બધ થાય છે ’

એ રીતે ગુરુમુખે શ્રવણ કી જીમૂતકેતુ મુનિએ અભિગ્રહ લીધો કે ‘ આજથી મારે નિરતર શુદ્ધભાવથી ગુરુ જ્ઞાન આદિનું વૈયાવચ્ચ સ્થિર ચિત્તથી કરવું

અન્યદા દેવસલામાં ઇન્દ્રમહારાજે તે રાજર્ષિ મુનિની પ્રશસા કરી, તે સાબળી સોમનામે વૈકપાલદેવ રાકા લાની મુનિની પરીક્ષા કરવા માટે દાહજ્વરથી પીડા પામતા દેહવાળા જ્ઞાનમુનિનું રૂપ ધારણ કરી ન્યાં જીમૂતકેતુ મુનિ હતા ત્યાં આવ્યો મુનિએ તેમને હૃદયથમા રાખ્યા અને પછી તેમના આહાર માટે જીમૂતકેતુ મુનિ ગોચરીએ ગયા એટલે વેપારી દેવ પોતાનું પીજી મુનિસ્વરૂપ કી રાજર્ષિ મુનિને માર્ગમાં મળ્યા. અને અતિ દોષયુક્ત વચનોથી તર્જના કરવા લાગ્યા તો પણ મુનિ જરાએ પિત્ર ન થતા સમતા ભાવમાજ રમણ કરવા લાગ્યા પછી જાતુશ્રેણિને ત્યાંથી માધુ-કરી બિસા ત્રહ્ણ કરી મુનિ વમગીમા આવ્યા અને જ્ઞાનમુનિને આહાર કગવ્યો પત્રી દાહજ્વરની ઉપશાન્તિ માટે દોઢ વૈવરને બોલાવ્યો વંચે વ્યા-ધની પરીક્ષા કરી કહ્યું કે ‘ આ મુનિને જે પાકા કળનો રસ કે જે મરવાના

નિરન્તર દુધાથી આતુર ચિત્તવાળો હોય તે તિર્યંચ ગતિમાથી આવેલો બાપુનો જે સુબુદ્ધિવાળો, જ્ઞાન અને નિવેક્યુક્ત હોય તે મનુષ્ય ગતિથી આવેલો બાલુનો સૌભાગ્યવાન, પ્રાજ્ઞ, કપિ અને સરમીયુક્ત હોય તેને સ્વ-ગર્થી આવેલો બાલુનો તેમજ જે પ્રાણી તીવ્ર કષાયી, અતિ આરભ પરિમહ અને વિષયમા રક્ત તેમજ માસાહારમા લુબ્ધ હોય તે પ્રાણીને નરકગામી બાલુનો માયાવી, કટુભાષી અને અવિગતિ જે પ્રાણી હોય તે તિર્યંચ ગતિમા જનાર છે એમ બાલુવું કહણાણું, સત્યભાષી, દાની અને સદાચારવાળો હોય તે મનુષ્ય ગતિ પામનાર છે એમ બાલુવું સુપાત્રે દાન દેનાર, મિષ્ટભાષી, ત્રિકાળ જિનપૂજ કરનાર અને સમ્યક્ક્રિયા કરનાર સુરગતિ પ્રાપ્ત કરનાર છે એમ બાલુવું ' "

એ પ્રમાણેની દેશના શ્રવણ કરી કુમાર બોલ્યો ' હે પ્રથ્થ! આપ કૃપા કરી કહો કે મને અહીં અચાનક મૂર્છા ક્યા કર્મના ઉદયથી આવી ? ' "

ગુરુ કહે " કુમાર! તે સખધ કહુ તે તુ સામળ પૂરે ધાતકીખડમાં પારેતપત્તન નામે નગરમા ગર્નથી તુ ગાત્મા અને હોરી એવો દુર્વાસા નામે યતિ હતો તે યતિયર્થોમા નિરન્તર પ્રમાદી અને શાતાદિ ગારવમા લુબ્ધ હતો અન્યદા ગુરુ સધાતે સાકેતપુર જતા માર્ગમા આસનપુર નામે આમની નશ્ક-કમા આવતા ગુરુએ બીજા બાળ જનાનાદિ મુનિઓને તૃપાતુર થયેવા બેઠ પેલા દુવિનીન દુર્વાસા મુનિને કહ્યું કે ' તમે આ તૃપાકાલ થયેવા યતિઓ માટે આ પાસેના ગામમાથી પ્રાસુક જળ લઇ આવો ' તે સામળી હોરથી કાર્યકાર્યના વિવેકશૂન્ય ચિત્તવાળો તે દુર્વાસી ગુરુને નિર્ભેજના કરતો ગમે તેમ બોલવા લાગ્યો ગીજ સ્થવિરોએ મૃદુવચનથી વાર્યા છતા એ ઉપશાત ન થયો ને ઉત્તરે આખા ગરુછપુર દ્રેષ ધરના લાગ્યો પછી તે ગરુછ ત્યજી ત્યાથી એકલોજ અગળ ચાલ્યો, આગળ જતા અગણ્યમા રૌદ્રધ્યાનના પરિણામથી મૃત્યુ પામી સાતમી નરક પૃથ્વીમા તેની ગ સાગરાપમના આયુષ્યવાળો નારથી થયો વિના-કારણે મુનિની નિ દા અને દ્રેષ કરવાથી બાધેના તીવ્ર કર્મના ત્રિપાકથી તેણે અ નિશય વેદના ત્યા અનુભવી આયુ પૂર્ણ થયે ત્યાથી નીકળી અનેક ભવમા ભમણ કરી અત્યંત કષ્ટ સહન કરતા ધણા કર્મ ખપાવ્યા પછી અનુક્રમે કોટુ બીક આમની અ દર માસોપવાસી મુનિ થયો કેટલોક સમય એવી તપસ્યા કરી, સુખ મેળવવાની જિજ્ઞાસાથી નિયાલુ કરી ત્યાથી મૃત્યુ પામી તુ રાજકુમાર થયો છે

પૂર્વે કરેની તપરથાના પુન્યથી આની ઋદ્ધિ પામ્યો છે અને જે મુનિનિદાનુ કર્મ બાંધ્યુ હતુ તે ભોગવતા અનશોષ રહેલુ તે આજે તને ઉચ્ચમા આવ્યુ તેથી તુ મૂર્ખા પામ્યો હતો મુનિનદનથી તે કર્મ હવે નાશ પામ્યુ છે. ”

એ રીતે ગુરુમુખે પોતાનો પૂર્વજન સાંભળી કુમાર જાતિસ્મરણ પામ્યો તેથી સવેગ પામી ગુરુપાસે સસારસમુદ્રને તરવામા પ્રવહણ-સમાન નિર્મળ ચારિત્ર અગીકાર કર્યુ પોતાના પતિએ ચારિત્ર અગીકાર કર્યુ એમ બહુ યશોમતિ રાજકુમારીએ પણ ચારિત્ર અગીકાર કર્યુ

રાજર્ષિમુનિ અનુક્રમે નિનયપૂર્વક અગીયાએ અગ બહુયા પૂર્વનો અભ્યાસ કરતા એક દિનસ ગુરુમુખે વીશસ્થાનક પદનો મહિમા સાંભળ્યો કે ‘ જે કોઇ ભવ્યાતમા જિનેશ્વરદિક વીશસ્થાનકને સમ્યક્તપૂર્વક વિધિસહિત એકાઅચિત્તે આરાધે તે પુન્યશાળી જગદાધાર એના તીર્થકર પદને પ્રાપ્ત કરે છે તેમા પણ સોળમા વૈયાવચ્ચ પદનુ આરાધન પ્રધાન છે તેનુ આરાધન ગુરુ, સઘ, -લાન, તપસ્વી આદિનુ અન્ન પાન ઔષધ લેખજ્યાદિડે વૈયાવચ્ચ કરવાથી થાય છે અને તે વડે જિનનામકર્મનો નિકાચિત બધ થાય છે ’

એ રીતે ગુરુમુખે શ્રવણ કી જામૂતકેતુ મુનિએ અભિગ્રહ લીધો કે ‘ આજથી મારે નિરતર શુદ્ધભાવથી ગુરુ ગ્લાન આદિનુ વૈયાવચ્ચ સ્થિર ચિત્તથી કરવુ

અન્યદા દેવસલામા ઇન્દ્રમહારાજે તે રાજર્ષિ મુનિની પ્રશસા કરી, તે સાંભળી સોમનામે લોકપાલદેવ રાકા લાની મુનિની પરીક્ષા કરવા માટે દાહજનરથી પીડા પામતા દેહવાળા જ્ઞાનમુનિનુ રૂપ ધારણ કરી જ્યાં જામૂતકેતુ મુનિ હતા ત્યાં આવ્યો મુનિએ તેમને ઉપશ્રયમા નખ્યા અને પછી તેમના આહાર માટે જામૂતકેતુ મુનિ ગોચરીએ ગયા એટલે વેપારી દેવ પોતાનુ બીજુ મુનિસ્વરૂપ કી રાજર્ષિ મુનિને માર્ગમા મળ્યા અને અભિ ક્રોધયુક્ત વચનોથી તર્જના કવા લાગ્યા તો પણ મુનિ જરાએ ખિન્ન ન થતાં સમતા જાનમાજ રમણ કરવા લાગ્યા પછી જાનુએદિને ત્યાંથી માધુ-કગી ભિક્ષા અરૂપ કરી મુનિ વમગીમા આવ્યા અને જ્ઞાનમુનિને આહાર કરાવ્યો પછી દાહજનની ઉપશાન્તિ માટે કોર્ડ વૈત્રને બોલાવ્યો વંચે વ્યાધિની પરીક્ષા કરી કથુ કે ‘ આ મુનિને જો પાકા કળનો રસ કે જે મરચાંના

રસ જોવો હોય છે તે સાવી આપવામા આવે તો વ્યાધિનો નાશ થાય, ' તે સાંભળી જીમૂતકેતુ મુનિ તે લેના માટે નગરમા ઘેર ઘેર ભ્રમવા લાગ્યા, તો પણ દેવમાયાથી ક્યાં પણ તેનો વાભ થયો નહિ તેથી ખિન્ન થઇ પાછા ઉપાશ્રયમા આવ્યા એટલે જ્ઞાનમુનિ દેવતા આટોપથી વિદ્વાળ સુખાકૃતિ કરી તીવ્ર અને દુ સહ વચનોથી તર્જના કરવા લાગ્યા તોપણ રાજર્ષિ મુનિ જરા પણ ખેદ રહિત જ્ઞાનમુનિના ચરણમા નમસ્કાર કરી કહેવા લાગ્યા કે ' ખરે ! આજે મારાથી આપતુ વૈયાવચ્ચ ન થયુ, ખરે મને અતરાયજ પડ્યો ' એ રીતે શાત વચનોથી જ્ઞાનમુનિને કહેવા લાગ્યા તે સાંભળી તે જ્ઞાનમુનિ અવધિજ્ઞાન પ્રયુ જીને તે મુનિના લાવ જણવા લાગ્યા, તો શુદ્ધ-ભાવ યુક્ત મન જોયુ એટલે તે દેવ પોતાનુ અસલ સ્વરૂપ પ્રગટ કરી રાજર્ષિ મુનિના ચરણે મસ્તક નમાવી કહેવા લાગ્યો કે ' અહો મુનિશ્રેષ્ઠ ! આપને ધન્ય છે ખરે આપ સમતાના સિન્ધુજ છો મે આપને જે તર્જના કરી તે સમા કરશે ' એમ કહી દેવ સ્વસ્થાનકે ગયો જિમૂતકેતુ મુનિએ દશ પદનુ શુદ્ધ લાવથી વૈયાવચ્ચ ક્યુ' નેથી જિનનામકર્મ ઉપાર્જન ક્યુ' નિરતિયાગ આરિત્રનુ પાલન કરી પ્રાન્તે અનશન કરી વિજયવિમાનમા દેવ યયા લાથી ચવી શ્રી કમ્બલિજયમા તીર્થ કર ચઇ મોક્ષપદ પામશે અને યશોમતિ આચા તેમનાજ ગણધર ચર્ચ અવ્યાખાધ સુખ પ્રાપ્ત કરશે

સત્તરમા સંઘપદારાધનપર પુરદર રાજની કથા

અનિરાય લક્ષ્મીથી પૂર્ણ અને મનોહર વલારસી નામે નગરીમાં વિસ્તિર્ણુ શ્રીતિવાળો વિજયસેન નામે રાજા ન્યાયપૂર્વક પ્રજાનુ પાલન કરતો હતો તેને પદ્મમાલા અને માવતી નામે બે સ્વરૂપવાન રાણીઓ હતી તેના પટરાણી પદ્મમાલા રાણીથી પુર દર સમાન કામદેવનો પણ પરાભવ કરે એવો પુર દર નામે કુમાર થયો અનુક્રમે તે કુમાર વૃદ્ધિ પામતો સમસ્ત કળાઓનો જાણુ થઇ લલિત વલનાઓના ચિત્તને આકર્ષણુ કરનાર યૌવના-વસ્થા પામ્યો

એક દિવસે કુમાર એકનોજ અરણ્યમા ફીડા કરવા માટે ગયો ત્યા

તેણે ઘાઈઝિક મુનિને એવા તેમને જોઈ પાસે જઈ વદના કરી સન્મુખ બેઠા એટલે તે ગુણનિધિ મુનિએ દેશના આપી કે ' અર્વ' સપદાઓના કારણરૂપ જ ધર્મ, તેનું મૂળ બીજ પરસીતો ત્યાગ કરવો તેજ છે ધન્ય છે તે પુરૂષોને કે જ દેવાંગના સમાન સ્વરૂપવાળી અને હાથીછીની પેઠે મલપતી ચાલથી ગતિ કરતી પ્રમદાઓને જોઈ પોતાનું ચિત્ત જરા પણ વિકારવશ થવા દેતા નથી તેમજ તે સ્ત્રીને પણ ધન્ય છે કે જ રતિપતિ સમાન અન્ય પુરૂષને જોઈ જરા પણ પોતાના ચિત્તને શિથિલ થવા દેતી નથી અને વિધિએ આપેલા પતિમાજ સતોષવૃત્તિ ધરી આનંદ માને છે એ રીતે જ સ્ત્રી પુરૂષો શીલવ્રતમા દ્રઢ રહે છે તેઓ શ્રેષ્ઠ ધર્મને પામી અનેક સપદાઓના ભોક્તા બને છે '

એ પ્રમાણે મુનિની દેશના શ્રવણ કરી કુમાર પરસીત્યાગનું વ્રત લઇને સ્વસ્થાનકે આવ્યો અને લીધેલા વ્રતને જરા પણ અતિચાર ન લગાડતા ત્રિવિધે ત્રિવિધે દ્રઢ ચિત્તથી નાની એટલી બેન અને મ્હોટી એટલી માતા સમાન ગણી નિર્મળ ભાવથી વ્રતનું પાલન કરવા લાગ્યો અનેક મૃગલોચની લલિત લલનાઓ કુમારને રાગથી જોતી પરન્તુ કુમાર તો તેઓની સામે દૃષ્ટિ પણ નાંખતો નહિ

અન્યદા કુમારની સાવકી માતા માલતી રાણી અનગ સમાન અદ્ભૂત રૂપવાળા કુમારને જોઈ તેના પર અનુરાગવાળી થઈ. શરી સમાન જાન્તિયુક્ત યૌવનપૂર્ણ કુમારને જમ જમ સરાગપણે જોતી તેમ તેમ તે તેના પર વિશેષ અનુરાગવાળી થઈ ને અથાગ વિરહ વ્યથા ભોગવવા લાગી, એ વિરહવ્યથાથી માલતી સમાન માલતીરાણી કૃશ શરીરવાળી થઈ ઉદાસીન વદનથી નિશ્વાસ નાખતી કુમારને ઇચ્છવા લાગી એક દિવસે કામાગ્નિથી સતપ્ત થયેલી અને હિનાહિતના વિવેકશૂન્ય ચિત્તવાળી ગણીએ દાસીને મોકલી કુમારને બોલાવ્યો કુમારને આવતો જોઈ માલતી રાણી હર્ષથી ઉભી થઈ પ્રકૃતિલત વદને તેની સામે ગઈ અને આદરપૂર્વક બોલી—' કુમાર ! આવો, પધારો, કઈ બહુ દિવસે આપનાં દર્શન થયા શુ કઈ હમણાં બહારગામ ગયા હતા ? '

કુમાર કહે—' ના, ના, અહીંજ છુ કઈ કાર્યપ્રસંગ વિના ધણુ બહાર નીકળતો નથી, પણ માણ ' આપે મને આજ અહીં કેમ બોલાવ્યો ના ? '

‘કુમાર ! તમે મને માછ કહીને કેમ ગોનાયો છે ? હું ચાની તમારી માતા થાઉં તમારી માતા તો પદ્મમાળા કહેનાય ’ એમ કહી કુમારની ઉપર એક કટાક્ષ નાખ્યો તે જોઈ કુમાર સમજી ગયો કે ‘રાણી વિકારને વચ થઈ પોતાની સ્થિતિ જુની ગઈ છે ’ એમ સમજી તે જોલ્યો—‘પદ્મમાળા મારી જન્મદાતા માતા છે અને તમે અપરમાતા (સાનથી) છો તદ્દનત એટલોજ છે પણ તેથી કંઈ તમે માના નથી એમ નહિ ’

રાણી કહે ‘ના, ના, હું અને તમે તો સમવયના છીએ તેથી મારે અને તમારો એવો સબબ શોભેજ નહિ આપણો સબબ તો ’ એટલામાં કુમાર રાણીને આગળ જોવતી અટકાવીને કહેવા લાગ્યો—‘માછ ! ખીજી આડી અનર્થી વાતો કરવા કરતા મને અહીં સા માટે જોવાવ્યો છે ? તે કહો ’

રાણી સ્મિત વદને કટાક્ષ નાખતી જોલી—‘ચતુર કુમાર ! શું તમે આ પછી આટલી વાતચીત ઉપરથી જોલાવ્યાનું પ્રયોજન નથી સમજી ગયા ? ’

કુમાર કટાક્ષીને જોલ્યો—‘ના, હું કંઈપણ સમજ્યો નથી સ્પષ્ટ રીતે સમજવો તો ઠીક ’

રાણી તીવ્ર ક્રમાગ્નિથી સતપ્ત થઈ કુમારનો હાથ ઝાટી જોવી—‘રસીલા કુમાર ! જે ન સમજ્યા હો તો હવે ખુલ્લું કહું છું કે મારો ને તમારો સબબ માતા ને પુત્ર તરીકેનો નહિ, પરંતુ આચક માયુકનો રાખવા ઈચ્છું છું તમારા પિતા હવે વૃદ્ધ વૃષભ સમાન થઈ ગયેલા હોવાથી મને જરાપણ પ્રિય નથી તેથી આ મારા ઉછળતી નદીના પૂર સમાન યૌવનના ભોક્તા તરાકે હું તમને ઇચ્છું છું તો વિરહાનળથી સતપ્ત થયેલી મને આપ આલિંગન આપી શાત પાડો તમારી મોહક મૂર્તિ મારા દ્વંદ્વમા ઠેટલાએક દિવસોથી રમી રહી છે આજે આપનો મેળાપ થવાથી હું ભાગ્યશાળી થઈ છું કે દયાળુ કુમાર ! મારી જિજ્ઞાસાનો ભગ ન કરતા મને સ્વીકારી મારા દુખનાં શાન્તિ કરો, હું તમારી ઘસી છું ’

કર્ણુમા સીસુ રેણ્યાની પેઠે રાણીના વચનો સાંભળી કુમાર કાને હાથ દઈ જોલ્યો—‘માછ ! માછ ! તમે કામરૂપી અગ્નિથી પીડિત થઈ હિના હિત કે ધર્માધર્મના વિવેકશૂન્ય ચિત્તવાળા થઈ ઇન્દ્રિયગ્ન્ય કાષ્ટિક સુખની કાષ્ટસાએ આ બવ અને પરબવમા મહાન દુખના હેતુરૂપ વિષયરૂપી વિષ

પીને શામાટે દુઃખ ઠહારી દ્યો છે : પરસ્ત્રીવ પટ પુરૂષ અને પરપુરૂષલ પટ સ્ત્રીને સ્વપ્ને પણ સુખ તો લેશમાત્ર હોતુ નથી વળી ગુરૂપત્ની, પિતાપત્ની, બધુપત્ની અને પુત્રપત્નીની સાથે જ અધમ પુરૂષ સગમ કરે છે તે નીચ લય કર ગૌરવ નર્કમાં પડી અનત દુઃખોનો બોક્તા થાય છે વિષ આઈને મૃત્યુ પામવુ સાડ, અગ્નિમા પ્રવેશ કરવો તે પણ ઉત્તમ, અને પર્વતપરથી ઝપાપાત કરી પ્રાણ ગહિત થવુ તે પણ શ્રેષ્ઠ છે, પરતુ પરસ્ત્રીસાથે સગમ કરવો તે લેશ પણ ઇષ્ટ નથી કૃત્યાકૃત્યના વિવેકશૂન્ય ચિત્તવાળી માતા ! જરા દ્વંદ્વમા વિચાર કરી મનને કબ્જે કરી વિકારથી વિમુખ થઈ આર્હતોક્ત ધર્મમાં ચિત્ત જોડો ” એમ કહી કુમાર આવ્યો હતો તેજ રસ્તે ચાલ્યો ગયો

એ રીતે કુમાર તુચ્છકારીને ગયો જાણી પાપીણી માલતી રાણીએ સ્ત્રીચરિત્રનો આરભ કર્યો પોતાને હાચેજ પોતાનો કચુક તોડી નાખી દ્વંદ્વપર નખના ઉઝરડા કર્યો પછી રૂદન કરતી મહેલમા એકાન્તે કોધીષ્ટ થઈને સૂતી ઢેટલીકવાર પછી તેજ રાણીના મહેલે રાજ આવ્યા રાજએ રાણીને કોધચુકત અને એકાન્તમા ઉદારીન વદને રૂદન કરતી જોઈ મીષ્ટ વચને પૂછ્યુ, ‘ પ્રિયા ! આજે કેમ આ વિચિત્ર સ્વભાવ ધારણ કર્યો છે ? શુ કઈ પ્રકૃતિ નરમ છે ? ’ આમ મધુર વચને જોલાવ્યા છતા તે કપટમૂર્તિ એક શબ્દ પણ જોલી નહિ પૂન રાજએ સોગન આપી સ્નેહપૂર્વક પૂછ્યુ ‘ ઠહાવી ! તુ જોલ તો ખરી, કેમ આજે આમ થઈ ગઈ છે ? શુ કાંઈએ તને દુલની છે ? કાંઈએ તાગે આજ્ઞાનો અનાદર કર્યો છે ? જો તેમ હોય તો સત્વર મને કહે, હુ તેને યોગ્ય શિક્ષા કરૂ પણ તુ કાંઈએ જોલે નહિ તેથી હુ શુ જાણુ તને મહારા સમ છે જ હોય તે ખુશીથી કહે ’

રાજએ સોગન આપી ઘણોજ આગ્રહ કર્યો એટલે તે પાપી પિશાચિની ગદગદ કંઠે જોલી ‘ હુ શુ જોલુ, મારા શરીરપરથી શુ તમે નથી જોઈ શકતા ? જુઓ ! આ મારા કચુકને ચીરી નાખી દ્વંદ્વપર નખના ઢેટલા ઉઝરડા કરેલા છે ? ’

રાણીતુ દ્વંદ્વ ઉઝરડાવાળુ થયેલુ જોઈ રાજ કોધથી રક્ત નેત્ર કરી જોલ્યો ‘ કહે, જલદી કહે, કયા નરપિશાચ આડાળે આ અકાર્ય કર્યુ છે ? હુ તેને તેનો ખલો હમણાજ આપુ ’

પોતાના પર આચ્છ થયેલો જાણી રાણી બોલી ' મહારાજ ! ખીજની શુ સત્તા છે કે આ અત પુરમા આની ગદે ? પરંતુ કામ કુટાભ ને તહિ જાણનાર કામાન નરપિરાય આપનો લાડકનાથો કુમાર હુ અમળા અહીં સૂતી હતી તેનામા આવી મને ખાજયો અને આની સિવતિ કરી '

રાણીના ઉપરોક્ત કથનથી ઠાપના આરાપથી ધગધગતા અગારા સમાન રક્ત નેત્ર કરી ત્યાથી સત્વર રાજ પદ્મમાલા રાણીના મહેલે ન્યા કુમાર હતો ત્યાં આઠ્યો, અને કુમારને ગડ પાડી બોલાવ્યો પુરન્દર કુમાર પિતાનો ક્રોધિષ્ટ અવાજ સાભળી હૃદયમા મમજી ગયો કે ' અવશ્ય અપર-માતાના અરિતથીજ કમક નવાજુની થયેની છે ' એમ જાણી પોતાના આવા-સમાંથી બહાર આવી બે હાથ જોડી વિનયપૂર્વક પ્રણામ કરી બોલ્યો—' ઠમ પિતાજી ! શુ આજ્ઞા છે ? ' રાજના કોનાવેનથી વન અને નેન રક્ત થયેલા જોઈ કુમાર નીચુ વહન કરી ઉભો રહ્યો આથી રાજના ચિતમા વધારે વહેમ ભરાયો કે ' ગુન્દેગાર માણસ ગુન્દો પકડાતા સન્મુખ જોઈ શકતો નથી, માટે અવશ્ય તેણે એ કાણ કૃત્ય કરેલુજ છે ' એમ જાણી રાજ તીવ્ર કોનથી દાત પીસીને બોલ્યો ' ઓ નરાધમ ! નીચ ! કુલાગાર કુપુત્ર ! હુ અપને પણ નહોતો ધારતો કે તુ આવો પિશાચવૃત્તિનો પુરુષ હોય ' કુમાર કહે— ' પિતાજી ! માગે દોષ શુ છે ? તે તો આપ કહો, મે કદી પણ આપની આજ્ઞા ઉલ્લંઘન કરી અયોગ્ય કાર્ય કર્યુ જ નથી ' રાજ કહે—' ઓ નીચ ! મુખે મીઠુ બોલનાર હૃદયમા હજાહજી ઝેરધાં ભરેલા પિશાચ ! તારી જીભ આગળ વધતી બધ કર આડાળ પણ ને કૃત્ય ન કરે તે કૃત્ય કરીને પાછો સયતાનો ડોળ કરી પાપ છુપાવવા માગે છે ? ' કુમાર કહે—' પિતાજી ! આપ શુ કહો છો, તે હુ સમજી શકતો નથી આડાળથી પણ અધમ કાર્ય કરવામા માની વૃત્તિ છે તેવુ સ્વપ્ને પણ બનવુ અશક્ય છે, તેમ છતા આપ સ્પષ્ટ કહો કે મારાથી શુ અકાર્ય થયુ છે ? ' રાજ કહે—' ઓ પનીત ! શુ સ્પષ્ટ કહેવરાવવા માગે છે આડાળ ! તુ તારી અપરમાતાસાથે અગમ્ય ગમન કરતા બગીને ભરમીભૂત ઠમ ન થઈ ગયો ? ' રાજના આ વચનો સાભળી કુમાર કાને હાથ દઈ ચીસ પાડી બોલ્યો—' ઓ ! પ્રભુ ! આ હુ શુ સાભળુ છુ ? ' રાજ આગળ બોલ્યો—' શુ સાભળે છે શુ ? તે કરેલા કાળા કૃત્યની ઉદ્ધેષણા સાભળે છે, ઓ કુલાગાર કુમાર ! તુ પુત્ર હોવાથી અવધ્ય છે માટે

દેહાન્ત ગિજ્ઞા નથી આપતો, પણ જ્યાસુ'ની મારી આજ્ઞા પ્રવર્તતી હોય ત્યાં સુધીની જૂમિમાં તારે અત્યારથી પગ પણ ન મૂકવો 'કુમાર કહે—'પિતાજી ! આપ આ બાબત સત્યાસત્યની તપાસ તો કરો, હું તદન બીનગુન્હેગાર છું ' રાત્ર કહે—'હવે એક પણ શબ્દ બોલ્યા સિવાય અત્યારેજ નગર બહાર ચાલ્યો જ, નહિ તર મારા વૃદ્ધિ પામના કોનાશિમા બળીદાન થઈ મૃત્યુ પામીશ ' કુમારે અણુયુ કે 'હવે આજીજી કરવી ફેગટ છે ' એમ ધારી હાથમા તરવાર લઈ માતાપિતાને પ્રણામ કરી એકદમ નગરબહાર નીકળી ચાલ્યો પદ્મમાલા રાણી પુત્રના વિયોગથી આતશય દુ ખ પામી મૂર્છિત થઈ પછી સાવધ થઈ રૂદન કરતી વિચાગવા લાગી કે ' અવશ્ય મારા પુત્રને દેશનિકાલ કરાવનાર મારી શોક્ય માલતીનુ જ આ ચરિત્ર છે ' એમ બણી શોકપૂર્ણ દ્વંદ્યથી દિવસો વ્યતિત કરવા લાગી.

કુમાર ત્યાંથી નીકળી અરણ્ય તરફ ચાલ્યો ત્યાં એક પાણિપતિની સાથે યુદ્ધ થયું તેમાં પશ્ચિપતિને જીતી કુમાર આગળ ચાલ્યો અનુક્રમે તે નદીપુરના ઉદ્યાન સમીપે આવ્યો ત્યાં સુવર્ણમય દડ કલશ અને ધ્વજથી સુગોભિત શ્રી આદીશ્વરભગવાનનું ચત્ય જોયું તેથી શુદ્ધ જળથી સ્નાન કરી ભાવપૂર્વક ઉત્તસિત દ્વંદ્યથી તેણે ભગવન્તની સેના કરી પછી આનંદપૂર્ણ હૃદયથી ભગવન્તનું બિંબ નિહાળતો સ્તુતિ કરવા લાગ્યો તેવામાં ત્યાં આગળ ઘોઈએક સુ દર વસ્ત્રાભૂષણથી વિશ્રુષિત દેવસમાન કાન્તિવાળો પુરૂષ આવ્યો તેને જોઈ કુમાર સ્તુતિ પૂર્ણ કરી બહાર આવી તે પુત્રને પ્રણામ કરી મધુર વચને બોલ્યો—' અહો ! ભાગ્યવળી ! આપ કોણ છો ? અને અહીં આચાનક એકલાજ આપનું આગમન શાથી થયું છે ? તે જો આપને કઈ હરકત ન હોય તો જણાવશો ? '

કુમારના વિનયયુક્ત મધુર વચનોથી આકર્ષાઈ આવેલો દિવ્ય પુરૂષ સ્નેહપૂર્વક સ્મિત વદને બોલ્યો—' કુમાર ! હું સિદ્ધગિરિપર રહેનાર વિદ્યા-સિદ્ધ પુરૂષ છું તારા પ્રુન્યપસાયથી વિદ્યાઅધિદેવીની આજ્ઞાએ હું તને સર્વ અર્થને આપનારી ત્રેલોક્યસ્વામિની નામે વિદ્યા આપવા આવ્યો છું. તે વિદ્યા દશાગ હોમ કરી વિધિ સહિત એક લક્ષ બપ કરવાથી તુગ્ત સિદ્ધ થશે ' એમ કહી તે પુરૂષે તે વિદ્યા કુમારને આપી કુમારે વિધિમુજબ બપ કરી વિદ્યા સિદ્ધ કરી પછી ત્યાંથી નીકળી કુમાર નદીપુર નગરમા ગૌરી નામે

વેશ્યાને ઘેર પાવસો સોનૈયા આપી રહેવા લાગ્યો, વિધાને પ્રભાવે પુષ્કળ દ્રવ્ય પ્રાપ્ત કરી તે દ્રવ્ય હમેશા અન્ય જનોને દાનમાં આપતો આથી કરીને નગરમાં તેના કીર્તિ વિસ્તાર પામી આ પ્રમાણે ઠેકલાએક દિનસો વિત્યાબાદ તેને નદન મત્રીના પુત્ર સાથે મિત્રાઇ થઇ

એક દિવસે તે બંને મિત્રો મળી આનંદથી નાર્તાવિનોદ કરતા હતા, તેવામાં રાજ્યજીવન તરફથી ઠેકલાહલ થતો સામળી કુમાર મત્રીપુત્રને પૂછવા લાગ્યો કે— 'હે મિત્ર ! આ ઠેકલાહલ શાનો સમજાય છે ? ' મત્રીપુત્ર કહે— 'મહારાજ ! આજ સરસ્વતી સમાન સૌન્દર્યતાવાળી રાજકુમારી બહુમતિ પોતાના મહેલની અગાસીમાં સખીઓ સાથે ક્રીડા કરતી હતી, તેનામાં આ કાશમાર્ગે જતા ઠેકા વિધાધર તેને જોઇ, તેથી તેના પર મોહિત થઇ તે નલચર તેનું હરણ કરી ગયો છે તેની રાજને ખબર થતાં તેણે સર્વ સુભટાને તેને પકડી લાવવાની આજ્ઞા આપી, પણ તે તો ગગનમાર્ગે ઠવાએ ચાલ્યો ગયો, અને સુભટા અહીં રહી અવાજે કરે છે, તેનો આ ઠેકલાહલ છે હવે તે કન્યાને ઠેકાણે લાવી શકે એમ છે ?'

ઉપરોક્ત ખીના મત્રીપુત્રના મુખે સામળી પુરંદર કુમાર બોલ્યો— 'હે મિત્ર ! તું રાજને જાણને કહે કે—મારો મિત્ર રાજકન્યાને લાવી આપશે'

કુમારના કહેવાથી મત્રીપુત્રે રાજ પાસે જઈ તે વાત કહી, એટલે રાજએ પુરંદરકુમારને બહુમાન સાથે બોલાવી આદરપૂર્વક કહ્યું— 'હે વીર કુમાર ! જે તું મારી પ્રિયપુત્રીને એ પાપી નલચરની પાસેથી ઝાડાવી લાવીશ તો તે કન્યા હું તને પરણાવીશ અને મારા અધિક રનેહતું પાત્ર હું તને ગણીશ'

કુમાર કહે— 'મહારાજ ! સાત દિવસની અંદર રાજકન્યાને ગમે ત્યાંથી શોધીને આપની પાસે લાવીશ એવી હું પ્રતિજ્ઞા કરું છું' એ રીતે પ્રતિજ્ઞા કરી રાજની આજ્ઞા લઇ કુમાર પોતાના આવાસે આવ્યો ત્યાં આવી વિશ્વસ્વામીની વિધાતું ધ્યાન ધરી એક દિવ્ય વિમાન ખનાવી તેમાં બેસી મનમાં ચિતવ્યું કે 'જ્યાં હરણ કરેલી રાજકન્યા હોય ત્યાં પહોંચું' એમ ચિતવતાની સાથે તો વિમાન ધરરાટ કરતું આકાશમાર્ગે ચાલ્યું અને કાણવારમાં વેતાજ્ય પર્વતપર પરનારીત પટ મણિચૂક વિધાધરના ગદસમૃદ્ધિ

નામે નગરમા જ્યાં રાજકુમારીને છુપાવી હતી ત્યા આગળ આવીને
ચ્ચેયુ તેવામા મણિચૂડ વિધાધર પણ ત્યા આવી ચડ્યો તે કુમારને જોઈ
વિશ્વસ્વામીની વિધાના પ્રભાવથી અભઈ ગયો તેથી કુમાર સાથે કંઈ પણ
તકરાર કર્યા સિવાય કુમારિકાને તેને હસ્તક સોપી કુમારનો મિત્ર બન્યો
પછી ત્યાથી રાજકન્યાને લઈ પુર દરકુમાર નદીપુર નગરમા આવી રાજરા-
ણીને તે કન્યા સોપી, તેથી તેમને અત્યન્ત હર્ષ થયો રાજાએ પોતાના વચન
મુજબ ધણા ઠાઠમાઠથી પુરન્દર કુમાર સાથે બધુમતિનુ પાણીમહણ કરાવ્યુ
અને કન્યાદાનમા પુષ્કળ લક્ષ્મી આપી, એક સાતભૂમિનો મહેલ રહેવા આપ્યો
વિવિધ પ્રકારના ભોગો ભોગવતો કુમાર સુખપૂર્વક ત્યા રહેવા લાગ્યો

અન્યદા તેજ નગરના ઉદાનમાં ત્રણ જ્ઞાનને ધારણ કરનાર અનેક
શુણાના સમુદ્ર શ્રીમલયપ્રભ નામા આચાર્ય ધણા મુનિઓના પરિવાર સાથે
આવી સમવસર્યા તે વખતે પુરન્દરકુમાર સહિત રાજા સૂઝિમહારાજને વાંદવા
માટે આવ્યો વિનયપૂર્વક પ્રદક્ષિણા આપી સર્વ પોતાના ઉચિત આસને
બેઠા એટલે ગુરુમહારાજ સુધારસસમાન મધુર દેશના આપવા માડી

‘ અહો ! ભવ્યજનો ! સેઠડો ભવે પણ પ્રાપ્ત થવો દુર્લભ એવો આ
મનુષ્ય જન્મ પામી જે પ્રાણી કંઈ પણ સુકૃત ન કરતા દેવળ પ્રમાદમાજ
જન્મ એજે શુભાવે છે, તે પ્રાણી મિથ્યાત્વના પ્રબળપણાથી અનત સસારમા
ભ્રમણ કરે છે જે પ્રાણી પાપાનુબધી પુન્ય કરે છે તે પ્રાણી કિં પાક ફળની
પેઠે તેનુ ફળ અનુભવે છે, અને જે ભાગ્યશાળી પુન્યાનુબધી પુન્ય કરે છે,
તે કપ્તકની જેમ તેનુ ફળ ભોગવે છે સર્વ પ્રાણીપર અનુક્રમ, વિવિ
સહિત વીતરાગ દેવની પ્રજા વિગેરે કરવાથી પ્રાણી પુન્યાનુબધી પુન્ય ઉપા-
ર્જન કરે છે અને તેજ પ્રાણી જિનેશ્વરે કહેવા શુદ્ધ ધર્મને પ્રાપ્ત કરી શકે છે
તે ધર્મ જે પ્રકારે છે એક સમકિતમૂળ પાર વ્રતરૂપ ગૃહસ્થ ધર્મ અને બીજે
પચ મહાવ્રતરૂપ સાધુ ધર્મ છે એવા ધર્મનુ સેવન કરવાથી પ્રાણી અનુક્રમે
અવિચળ સુખ પ્રાપ્ત કરે છે એમ જાણી હે ભવ્યજનો ! તમે ધર્મને વિષે
આદર કરો ’

ઈત્યાદિ ગુરુમુખે દેશના શ્રવણ કરી પુરન્દર કુમારે સમ્યક્તવમૂળ
પારવ્રત અગીકાર કર્યા પછી ગુરુને વાદી સર્વ પોતપોતાના સ્થાનકે ગયા

અન્યદા તેજ નગરમાથી સમુદ્રદત નામે શેઠ અનેક વસ્તુના કરીઆણા

‘ હે સુરેશ ’ તે મુનિએ સઘવાત્સન્યરૂપ ભક્તિ કરવાથી ત્રૈલોક્યપૂજ્ય જિન નામકર્મ ઉપાર્જન કર્યું છે ’ એ રીતે શ્રીસઘની ભક્તિતુ કૃણ બાંધી દેવે દ્ર મુનિના ગુણુની પ્રશંસા કરી સ્વસ્થાનકે ગયો ગજર્ષિમુનિ યાવજ્જન પર્યન્ત સતરમુ સ્થાનક અસ્ખલિતપથે આરાધી પ્રાન્તે મહાશુક દેવલોકમા દેવપથે ઉત્પન્ન થયા ત્યાંથી ચની મહાવિદેહ ક્ષેત્રમા તીર્થંકર પદ પામશે અને બધુ મતિનો જીવ નેમના પ્રથમ ગણધર થશે

અહારમા અપૂર્વ શ્રુતપદ આરાધવા ઉપર સાગરચંદ્રની કથા

આ ભરતક્ષેત્રની અદર લક્ષ્મીથી પૂર્ણ અને મનોહર એવું મલયપુર નામે વિશાળ નગર હતું ત્યા પગનાગીમહોદય ન્યાયયુક્ત પ્રજાતુ પાલન કરનાર અમૃતચંદ્ર નામે પ્રતાપી રાજા રાજ્ય કરતો હતો તેને ચંદ્રકળા સમાન ઉન્નવળરૂપ અને શીવવાળી ચંદ્રકળા નામે રાણીથી ઉત્તમ લક્ષણોપેત કામદેવ સમાન રૂપવાળો સાગરચંદ્ર નામે કુમાર થયો હતો દિનપ્રતિદિન વૃદ્ધિ પામતો તે કુમાર શીશુવયમા વિવિધ પ્રકારની કળાઓનો અભ્યાસ કરી અનુક્રમે યૌવનવયને પ્રાપ્ત થયો પોતાના ગુણુથી માતાપિતાને તેમજ બીજા સર્વ જનસમૂહને તે કુમાર અતિશય પ્રિય થઈ પડ્યો તે લોકોપર નિરન્તર ઉપકાર કરવાનીજ બુદ્ધિવાળો હતો તેથી તેની શ્રીતિ પણ સર્વ સ્થળે ફેલાઈ ગઈ

એક દિવસ કોઈ એક પડિતે રાજકુમાર આગળ આયાં ગીતિ કહી તે સાલળી કુમાર તે પડિતને પાંચસો સોનામહોરો આપી, અને તે ગીતિ પોતાને કહ્યું કરી તે ગીતિ આ પ્રમાણે હતી -

અપ્રાર્થિતમેવ યથા, સમોત્તિ દુઃખ તથા સુખમપીહ ॥

તત્ત્યક્ત્વા મમોહ, પ્રયત્નઘ્વ ધર્મ એવ વુષાઃ ॥ ૧ ॥

અર્થઃ—જમ પ્રાર્થના કર્યા વગર દુઃખ આવે છે, તેમ સુખ પણ આ જગતને વિષે વગર માન્યુ પ્રાપ્ત થાય છે, માટે હે બુદ્ધિમાન પુરુષો ! મોહને યાગ કરો ધર્મને વિષે પ્રયત્ન કરો

એ પ્રમાણેનો શ્લોક કઠસ્થ કરી નિરન્તર તેનું જ સ્મરણ કરવા લાગ્યો. એક દિવસ તે કુમાર પોતાના મિત્ર સહિત લીલોધાનની અદર ફાંડા કરના ગયો. ત્યાં આગળ દોઢ પૂર્વ જન્મના વેરા દેવતાએ કુમારનું હણ કરી અથાગ જળથી પૂર્ણ ઉછળતા સમુદ્રની અદર ફેંક્યો. તેમા પૂર્વપુન્યના સયોગથી દોઢ ફલક (કાષ્ટનું પાટીઉ) હાથમા આવી જવાથી તેને આધારે તરતો તરતો સાત દિવસે તે સમુદ્રકિનારે પહોચ્યો. ત્યાંની નીકળી આગળ જતા ને અમરદ્વીપે આવી પહોચ્યો. ત્યાં પૂર્વોક્ત આર્યા-ગીતિ સભારતો આમ તેમ ભ્રમણ કરવા લાગ્યો. એવામા શીતળ છાયાવાળું પાકેલા આમ્રફળ યુક્ત ગભીર આમ્રવૃક્ષ જોઈ તેની છાયા નળે નહ પાકેલા આમ્રફળ તોડીને તે ખાવા લાગ્યો. સાત દિવસ થયા છુધાયી વ્યાકુલ થયેલા કુમારે આન દૃષ્ટી તે કળો ખાધા, ખાતા ખાતા વિચારવા લાગ્યો કે ' અહો ! ક્યા મારી સુખથી પૂર્ણ રાજધાની અને ક્યા આ અપરિચિત ઉગડ મ્યાન ? ખરે ! કર્મની ગહન ગતિજ છે ' કુમાર એ પ્રમાણે પોતાના મનમા ચિન્તવે છે, તેવામા તેની દષ્ટિ એક વૃક્ષની શાખાપર પડી. ત્યાં દોરડું બાધી ગળે ફાસો ખાવાની તૈયારી કરતી સૌન્દર્યતાની પરિસીમાવાળી સુન્દરીને ગદગદ કંઠે દુ ખી હૃદયથી આ પ્રમાણે બોલતી તેણે સાંભળી ' અહો ! સર્વ વન દેવતાએ ! અને આકાશમા રહેલા ન્યોતિપિ દેવો ! તમે સર્વ કૃપા કરી મારી વિનતિ એક ચિત્તથી સાંભળો હુ આ જન્મમા તો સાગરચદ્ર પતિ ન પામી પણ હવે પુનર્જન્મમા તો તે સાગરચદ્ર પતિ સાથે મને જરૂર મેળવજે ' એ પ્રમાણે પોતાનું નામ સાંભળી વિરમય પામતો કુમાર ઉત્સાહથી શીઘ્ર તે સુન્દરી પાસે આવી પાસને છેઢી મધુર વચને બોલ્યો ' સુન્દરી ! અજ્ઞાન મનુષ્યની પેઠે તુ આત્મઘાત કરી મહાન પાપની ભાગી ક્યા દુઃખના કારણ થી થાય છે ? '

કુમારના મધુર વચને સાંભળી તે સુન્દરી ગુન્હેગારની પેઠે લાચારી અને શરમથી કંઈ પણ પ્રયુક્તર આપ્યા સિવાય નીચું વદન કરી શોકચ્ચેતુ મુદ્રાએ ઉભી રહી કુમારે પુન પૂછ્યું ' સુન્દરી ! કેમ કંઈ પણ બોલતી નથી ? શુ તારી હૃદયીકત મને કહેવામા કંઈ હરકત છે ? જોએમ હોય તો હુ તને વધારે આમ્રહ નહિ કડૂ તારે તારા પોતાના સ્થાનકે જવું છે ? આલ હુ તને નિર્વિધને મુકવા આવું ' કુમાર આ પ્રમાણે કહે છે તેનામાં દોઢ એક વિદ્યાધર

ત્યા આગળ આવી પહોંચ્યો અને બોલ્યો કે 'પરાક્રમી પુરુષ ! હું તે બાળાની કથા કહું તે તમે સાંભળો—

‘આ અમરદ્વીપમાં આવેલા સુરપુર નામે નગરમાં ભુવનભાનુ નામે બળવાન ગજની ઇન્દ્રાણી સમાન લાવણ્યતાવાળી ચંદ્રાનના નામે ગણીથી ઉત્પન્ન થયેલી આ હેમમાલા નામે તેની અતિ વલ્લભ પુત્રી છે તે અમૃતચંદ્ર ગજના સાગરચંદ્ર નામે કુમારના સદ્ગુણો સાંભળી તેના પર રક્ત થઇ એક દિવસે તે બાળા પોતાની સખીઓ સહિત ઉદ્યાનમાં ક્રીડા કરના ગઇ, તેવામાં લાથી કામાચિથી ભરમ થઇ ગઇ છે બુદ્ધિ ગતી એવો દુરાત્મા સુરસેન નામે વિદાધર તેનું હરણ કરી ગયો તેની પાસેથી અમિતતેજ નામે વિદાધર દ્વંદ્વ યુદ્ધ કરી તે પાપીને નાશ કરી પોતાને ઘેર તે બાળાને લઇ ગયો અને ત્યાં રાખી ઈચ્છિતપતિ ન મળવાથી તે કુમારી આજે મૃત્યુ પામવાની ઈચ્છાથી અહીં આવી આત્મઘાત કરતી હતી તેને હે કુમાર ! તમે બચાવી છે એ રીતે આ બાળાની હકીકત યથાસ્થિત કહી હવે તમે ઠાણુ છો ? તે કૃપા કરીને જણાવો ’

એ રીતે વિદાધરના મુખે વાત સાંભળી પોતાની ક્ષાધા સ્વમુખે કહેની અયોગ્ય જાણી કુમાર મૌન રહ્યો તેથી હેમમાલા વિચારવા લાગી કે ‘કદાચ આપોઆપ તેજ સાગરચંદ્રકુમાર કેમ ન હોય ? કેમકે રૂપગુણમાં તેમના સમાન જણાય છે ’ કુમારી એ રીતે વિચાર કરે છે, તેવામાં વિદાધરનો ગજ અમિતતેજ નામે વિદાધર ત્યાં આવી પહોંચ્યો અને બોલ્યો ‘હે મિત્ર ! એ રાજકુમાર પોતાના વખાણુ પોતાના મુખે નહીં કહે હું જ તેમની પીછાન આપુ તે તમે સાંભળો

હું નદીશ્વર દ્વીપે શાશ્વતા નિવસે વાંદી પાછો આવતો હતો ત્યાં માર્ગમાં મલયપૂર નગરમાં આ પરાક્રમી ગુણાકર અમૃતચંદ્ર નૃપતિના સાગરચંદ્ર કુમારને મેં જોયો હતો કાંઈ કારણથી અથવા આ કુમારીના પુન્યથી એ ગજકુમાર અત્યારે આ અરણ્યમાં આવેલ છે મારે હે મિત્ર ભુવનભાનુ ! તમારી પુત્રી આ કુમારને પરણાવવા યોગ્ય જ છે ” આ ઉપરથી વાચનારને સમજાયું હશે કે પ્રથમ આવેલ વિદાધર તે હેમમાલાનો પિતા ભુવનભાનુ જ હતો અને પછીથી આવ્યો તે હેમમાલાને દુષ્ટ વિદાધર પાસેથી છોડાવનાર અમિતતેજ તે ભુવનભાનુનો મિત્ર હતો પોતાના મિત્રના મુખે અપરિચિત પુરુષની પ્રશંસા

સાભળવાથી અને ઝોળખાણ પડવાથી ભુવનભાનુ દ્વંદ્વમા હર્ષ પામ્યો. પછી કુમારને તથા પુત્રીને અને અમિતતેજને પોતાના નગરમા લઇ ગયો ત્યાં ઘણા હર્ષથી ઉત્સવપૂર્વક હેમમાવાનુ પાણીઅહણુ સાગરચદ્ર સાથે કરાવ્યુ સાગરચદ્રકુમાર હેમમાલા સધાતે આનંદપૂર્વક સુખ ભોગવતો સસરાએ આપેલા દિવ્યભુવન સમાન મહેલમા દિવસો નિર્ગમન કરવા લાગ્યો.

અન્યદા મહેલની અદર રાત્રિએ નિશ્ચિતપણે કુમાર નિદ્રાવશ થયો હતો, તેવામા પૂર્વ ભવના વૈરી દેવે અત્યંત દ્વેષ ધરી ત્યાંથી ઉપાડી ન્યા અનેક શિકારી પશુઓનો સમૂહ છે એવા પર્વત ઉપર ફક્યો, પરન્તુ પુન્યના પ્રભાવથી પર્વતપર ન પડતાં કોઇ સરોવરની અદર પડ્યો ત્યાંથી તરતો તરતો સૂર્યોદય થતાં બહાર નીકળ્યો.

થોડીવાર ત્યા વિશ્રામ લઇ જગલની અદર ભ્રમણ કરતો કુમાર વિચારવા લાગ્યો કે ' અહો ! હજી એક દુખનો અંત આંચો નથી, ત્યાં તો ખીજુ દુખ આવી સન્મુખ થયુ ખરે, કર્મની ગહન ગતિ છે ! વજ્ર સમાન દેહવાળા શલાકા પુરૂષોને પણ પોતે બાધેવા શુભાશુભ કર્મ ભોગવ્યા વિના છુટકા થતો નથી તો પછી મારા જવાને તો તે ભોગવ્યા વિના ચાલેજ કેમ ? અરે ! પણ કોમળ કદલી સમાન દેહવાળી મારી પ્રાણપ્રિયા મહારા વિયોગથી કેમ જીવી શકશે ? ખરે તે બિચારી મહારા વિના ઝુરી ઝુરીને પ્રાણ ત્યાગ કરશે ' એ પ્રમાણે ' પ્રિયાના વિરહથી વ્યાકુળ ચિત્તવાળો કુમાર દ્વંદ્વમા દુખ પામતો પૂર્વ પરિચિત ગિતિનુ સ્મરણ કરી ધૈર્ય ધરી વનફળનો આહાર કરી અગ્નુયમા ભમવા લાગ્યો તેવામાં વૃક્ષોની ઘટામા એક પ્રતિમાધર ચારણમુનિને જોયા તેમને જોતાજ કુમાર વિનયસહિત પ્રણામ કરી મુનિની સન્મુખ જઇને બેઠો મુનિએ કાચોત્સર્ગ પારી ધર્મલાભ આપી દેશના આપવા માડી મુનિની દેશનાથી સાગરચદ્રે શ્રાવકધર્મ અગી-કારકર્યો પછી ઝુરને વાદી તે કુમાર આગળ ચાલ્યો, એટલે સામેથી વિવિધ પ્રકારના આયુધ સહિત ઉતાવળે આવતુ સૈન્ય દીઠુ થોડીવારમા તો તે સૈન્ય ભેટભેટા થઇ ગયુ અને કુમારને વીંટાઇ વળ્યુ સૈન્યાઅણી પુરૂષ રક્ત નેત્ર કરી કુમારને ઉદેશી કહેવા લાગ્યો ' ઝો અત્યુના સુખમા સપડાયેલા ગમાર ! પુરૂષાર્થહીન ' હયોયાર અહી સામે લડના તૈયાર થા યમરાજ તારી હજુર છે '

ते पुत्रपत्नी नेवा वचनो सांभली कुमार सिंहनी पेटे गर्जना करी
 बोली छोटयो 'अहो' अनेक शिखासवाञ्जोनी मढ्ढथी पोताने अलीष्ट
 माननां हडकाया थान । तारा लसवार्थी आ सिंह डरो जय तेम नथी,
 आल तैयार था 'अटलु कहेतामा तो कुमारनी उपर अनेक आयुधोना
 प्रहार यवा लाग्या कुमार पणु विजणी समान यमकती तलवार भ्यानमार्थी
 अहार भेयी काढी सैन्यमा पास कापवानी जेम अनेक सुभटोना मस्तक
 पडथी जुडा करवा लाग्यो थोडीवारमा तो अर्ध सैन्यनो नारा करी नाप्यो
 कुमारना अतल पराक्रमथी सैन्य भयभीत थछ आरे द्विवाञ्जे विभराठ जवा
 नाञ्जु सैन्यने विभरातु जेठ सैन्यात्रणी पुत्रप अक्षपर यडी सैन्यने शौर्यना
 वचनोथी उरकरी स्थिर करवाना प्रयत्न करवा लाग्यो परन्तु सैन्य तो लाग
 वाज माड्यु कुमार अक्षपर अडेवा गजुनी पासे जठ तेने पगथी आदी अक्ष-
 परथी नीचे नाभी छातीपर पोताना पग भूषी बोलीथी टपकती तरवारतेना
 मुष् सामे धरी बोल्थो, 'अहो नीय । विना कारणे विरोध करी मृत्युना मुष्मा
 जवाने धम्छनार नरपिशाच । बोस, हवे ताइ रक्षल करनार सैन्य क्या
 गयु ? भद्रपानानी पेटे अतिशय वायालपणु सवारा करती तारी जल हवे
 केम स्तम्भ थछ गछ । हवे कहे तारे अने मृत्युने डेटलु अतर छे ? अहो
 नराधम नीय । हवे तु तारा छट देवतु स्मरलु करी ले हु तने तारा अवि
 आरीपलानु धनाम आपु छु ते तु स्वीकार ' जेम कही तेने भारवा माटे
 कुमारे तरवार उपाडी तेवामा अयानक जेक नवयौवना सुन्दरी त्यां आनी
 पडोयी अने बोली—'अहो वीरपुत्र । सपूर, डारीने पृथ्वीपर पडेवा शत्रुने
 वीरपुरुषो कही पणु भारता नथी '

ते सुन्दरीना आवा अयानक वचनो अवलु करवार्थी आश्चर्य पाभी
 कुमार गलीर शब्दे बोल्थो—'वरानने ! आ पाशाचने मृत्युथी जयावनार
 तमे दाल छे ?'

ते सुन्दरी कर्णप्रिय मधु वचने बोली, 'वीरकुमार ! हु डालु छु, ते
 आपने कहु ते सावणी कुशवर्धनपुर नगरना कमवयद्र नामे राजनी सम-
 रकाता नामे राणीथी उत्पन्न थयेकी जवनकाता नामे रुपवती पुत्री हती ते
 यौवनवती थछ, अटवे तेषु सागरयद्र कुमारना गुणोनी ज्याति सावणी,
 तेथी ते कुमारपर राग धरती निरन्त तनु ज स्मरलु करवा लागी

અન્યદા શૈલેશનગરના સુદર્શન નામે ગજના સમરવિજય નામે કુમારે તે જીવનકાન્તાનું હરણ કરી આ વનમાં લાવીને મૂકી ત્યારપછી તેને કોઈ પ્રકારે ખબર પડી કે 'સાગરચ દ્ર આ માર્ગે એકવૈજ્યાદ્યો આવે છે' એમ જાણી તેણે આપની સાથે યુદ્ધ કર્યું, અને પરિણામ શું આવ્યું તે આપ જાણો છો ?'

કુમાર કહે 'હા તે તો હું જાણુ છું, પણ તમે કાણુ છો ? તે કેમ નથી કહેતાં ?'

તે સુન્દરી નીચું વદન કરતી શરમાતી શરમાતી ધીરે ધીરે બોલી- 'નાથ ! હું તે જીવનકાન્તા છું કે જે નિરન્તર આપનું જ રટણ કરી દિવસો વ્યતિત કરતી હતી હવે આપ કૃપા કરી આ દાસીનો હાથ ગ્રહણ કરી હું ખર્ચી મુક્ત કરો, અને આ સમરવિજયને પણ મુક્ત કરો, કેમકે તે વધ કરવા યોગ્ય નથી.'

જીવનકાન્તાના વચનોથી સમરવિજયને કુમારે પોતાના હાથે ઉભો કર્યો, જીવનકાન્તાએ પોતાનો જીવ બચાવ્યો, એમ જાણી સમરવિજય વૈરભાવ તજી મિત્ર થયો પછી કુમારને તથા જીવનકાન્તાને પોતાના નગરમા આગ્રહથી લઇ ગયો ત્યાં ઘણા ઉત્સવસહિત સાગરચ દ્રે જીવનકાન્તાનું પાણી ગ્રહણ કર્યું પછી ત્યાંથી રથમા બેસી પ્રિયાસહિત પોતાના નગર તરફ કુમાર આવ્યો માર્ગમા જતા અરણ્યની અંદર પ્રકાશથી દેદીપ્યમાન સુદર મહેલ જોયો નિર્જન ન્યાનમાં આવેો સુન્દર મહેલ જોઇ કુમારને ત્યાં જ તે મહેલ કોનો છે તે જાણનાની ઉત્ક્રાંતિ થઇ તેથી પ્રિયાને રથમાજ રાખી પોતે એકલો તે મહેલ જોવા ગયો મહેલનાં નજીક તેના અગ્રદ્વાર પાસે જઈને ઉભો રહ્યો, ત્યાં કોઈ માણસ જણાયું નહિ, પણ તેના ઉપરના ભાગમા વિવિધ પ્રકારના વાજિત્રયુક્ત મધુર સગીતાલાપનો મિષ્ટ ધ્વનિ કર્ણગોચર થયો તેના આકર્ષણથી કુમાર નિર્ભય ચિત્તે અસ્ખલિતપણે મહેલની ઉપર ચડ્યો મહેલની પ્રથમ ભૂમિકા મૂકી બીજી ભૂમિકાએ જઈને ઉભો રહ્યો, તો ત્યાં કિન્નરી સમાન કઠયી વીણા આદિ વાજિત્રો સહિત સગીત કરતી પાંચ દિવ્ય કન્યાઓ દીઠી કુમારને જોઇ તે સુન્દરીઓએ ઉભા થઇ વિનયસહિત આદરપૂર્વક બોલાવી બેસવાનું આસન આપ્યું પછી તે મહિની મોટી કન્યા બે હાથ જોડી વિન-

યસહિત બોલી— ' દેવાશી પુરૂપ ! આપ ઠાણ છો, કયા રહો છો ? અને ક્યાંથી આવો છો ? તે કૃપા કરી જણાવશો '

સરિમત વદને કુમાર બોલ્યો ' હું મલયપુત્ર નગના અમૃતચંદ્ર રાજનો પુત્ર છું ' એમ કહી પોતાની યથામ્નિત હકીકત સંક્ષેપમા કહી સલખાવી પછી કહ્યું કે ' તમે આ અરણ્યમા સ્ત્રીજાતિ થઈ એકલાજ શા માટે રહો છો ? '

કુમારની ઝાંઝાણાણુ થવાથી તે કન્યાઓ અત્યંત આનંદ પામતી કહેવા લાગી ' રાજકુમાર ! સાલજો વૈતાલ્ય પર્વતપર આવેલા રત્નપૂર નગના સિદ્ધ સમાન પરાક્રમવાળા સિદ્ધનાદ નામે ખેચરપતિની ભદ્રા, જયા, ગૌરી, તારા અને ગ્લા એ નામની અમે પાચ પુત્રીઓ છીએ નૈમિત્તિકતા વચ નથી તમનેજ પરણવાની ઇચ્છાવાળી અમને જણી અમારા પિનાએ વિદ્યા પ્રભાવે આ સ્થળે સુન્દર પ્રાસાદ બનાવીને રાખી અમે આપની રાહ જોતી અહીંજ નિરંતર રહેવા લાગી આજે અમારા પુન્થોદયથી આપનો સમાગમ થયો હવે આપ કૃપા કરી અમારૂં પાલીઝહણુ કરી આપની અર્ચાગનાઓ બનાવી સુખી કરો '

મૃગલોચની લલિત લલનાઓની પ્રાર્થનાથી કુમાર હર્ષપૂર્ણ દૃઢયથી તે પાચે કન્યાઓને એકી સાથે ગાધર્વવિવાહથી પરણ્યો પછી તે પાચે પ્રમદાઓને પૂર્વના રથમા બેસારી પોતાની છએ પ્રિયાઓ સહિત આગળ ચાડ્યો થોડેક ગયો એટલે એક વીતરાગ દેવનું મનોહર ચૈત્ય જોયું તે જોઈ પ્રભુના દર્શનની તીવ્ર ઉત્કંઠાવાળો સાગરચંદ્ર છએ પ્રિયાઓ સહિત દેવાધિ દેવને વદન કરવા વિાવસહિત પ્રાસાદમા પેઠો પૂર્ણ ભક્તિથી ભગવન્તના દર્શન કરી ઉદ્ધામપૂર્ણ દૃઢયથી સર્વેએ સ્તુતિ કરી પછી કુમાર પ્રાસાદની શોબા જોવા માટે શિખરપર ચઢ્યો ઉપર ચડી આમ તેમ જોતો હતો તેવામા અચાનક વૃક્ષપરથી જન્મ શાખા તૂટી પડે તેમ દેરાસરના શિખરપરથી કુમાર ભૂમિપર આવીને પડ્યો પૂર્વ પુન્યના પસાયથી શરીરે કંઈપણ ઈજા થઈ નહીં યોડીવારે ત્યાંથી ઉઠી પ્રિયાની તપાસ કરવા જિન મંદિરમા પેઠો તો ત્યાં કોઈ પણ જણાયું નહિ બહાર નીકળી રથ પાસે જોયું તો ત્યાં પણ માત્ર રથ જ પડેલો જોયો આમ અચાનક પ્રિયાઓનું હરણુ થયેલું જણી કુમાર ચિન્તન વવા લાગ્યો કે ' અવશ્ય કોઈ વૈરી દેવ યા વિદ્યાધર મારી સ્ત્રીઓને હરી

ગયો ખરે મે પ્રાપ્ત કરેલો નિધિ ગુમાવ્યો છે હવે શુ કરૂ ? કાણુ હરી ગયુ હશે ? કયા તપાસ કરૂ ? ' એ રીતે વ્યાકૂળ ચિત્તે વિચાર કરતો ઉપાય ચિન્તવતો જિનગૃહ પાસે બેઠો ક્ષણના પછી પૂર્વની આર્યાગીતિતુ સ્મરણ થવાથી સ્થિર ચિત્તવાળો થયો તેથી પુન વિચારવા લાગ્યો કે ' સર્વ ઉપદ્રવનો નાશ કરનાર જિનેશ્વરની ભાવપૂર્વક પૂજા કરી પછી પ્રિયાને શોધવામાટે બહિ ' એ પ્રમાણે વિચારી પાસેના સરોવરમા નિર્મળ જળથી સ્નાન કરી સુન્દર સુગંધીદાર પુષ્પોથી ભગવતની પૂર્ણ ભાવથી ભક્તિપૂર્વક પૂજા કરી પછી સ્તુતિ કરવા લાગ્યો

તે વખતે શ્રીપુરનગરનો રાજા વર્મસેન જે અમૃતચંદ્ર રાજનો મિત્ર થતો હતો, તે નૈમિત્તિકના વચનથી ઘણા પરિવારસહિત પોતાની પુત્રીને લઈને ત્યા આવી પહોચ્યો અને સિંહનાદ ખેચરપતિ પણ પોતાની પાચ પુત્રીઓ સહિત ત્યા આવ્યો ને કહેવા લાગ્યો કે ' હે કુમાર ! મારી પુત્રીઓ અને તમારી સ્ત્રીઓનુ હરણુ કાણુ કર્યુ તે હકીકત હુ તમને કહુ તે સાબળો પ્રથમ તમે સમુદ્રમાંથી નીકળી પાસેના દ્વીપમા અમિતતેજ વિદ્યાધરને કનકમાળા (હેમમાલા) ના મેવાપ વખતે જોયો હતો તેના પદ્મ અને ઉત્પલ નામે પુત્રો તમને શિખરપરથી નીચે ફેંકી તમારી છએ સ્ત્રીઓનુ હરણુ કરી ચાલ્યા જતા હતા, તેવામા હુ અહી આવતો હતો. માર્ગમા મારે તેમનો મેળાપ યયો મારી પુત્રીઓનુ હરણુ કરી બચ છે એવુ મને જણાયથી મે તેઓની સાથે સંગ્રામ કરી ઉત્પલને ઠાર કરી મારી પુત્રીઓને છોડાવી પછી તેમણે લગ્નની વાત કહેવાથી હુ તેમને લઈને અહી આવ્યો અને પદ્મ તમારી સ્ત્રી ભૂવનકાન્તાને લઈને વૈતાલ્ય પર્વતપર ગયો ભુવનકાન્તા તમારી સ્ત્રી છે એમ મને પાછળથી મારી પુત્રીઓના કહેવાથી ખબર પડી, જે પ્રથમ તે જાણવામા આવ્યુ હોત તો તેને પણુ લઈ જવા દેત નહીં હવે તમને હુ કટલીક વિદ્યાઓ આપુ તે સિદ્ધ કરી તમે જાતે તે દુષ્ટનો પરાજય કરી ભુવનકાન્તાને છોડાવી લાવો તે બિચારી નિરાશ્રિત તમારા વિયોગે કદાચ આત્મઘાત કરશે '

એ પ્રમાણેની હકીકત સાલળી કુમાર ભુવનકાન્તા માટે દીલગીર થયો અને પાચ પ્રિયાઓ મળી તેથી હર્ષ પામ્યો પછી હર્ષશોક સહિત વર્મસેન રાજની કન્યાને પરણી સિંહનાદ ખેચરપતિ પાસેથી અનેક વિદ્યાઓ ગ્રહણ

કરી વિવાહપ્રભાવે દિવ્ય વિમાન રચી તેમા સિદ્ધનાદ સહિત સ્ત્રીઓને લઈ વૈતાલ્યપર્વતપર અમિતનેજ ખેચરના નગરે આંચો અને કહેવગવ્યુ કે ' તમારા પદ્મકુમારે મૂર્ખાઈથી મારી સ્ત્રીનુ હરણુ કર્યુ છે તો તેને સમજવી મારી પ્રિયા મારે સ્વાધિન કરો નહિતર મોટો વિગ્રહ થવાયી તમારે તેનુ ખૂન પરિણામ ભોગવવુ પડશે '

અમિતનેજને આ બધા સમાચાર મળવાયી તેણે પોતાના પુત્રને સમજાવવી તેની પામેથી ભુવનકાન્તાને છોડાવી માગરચ દ્રને સોપી પછી માગરચ દ્રને ઉત્સવપૂર્વક નગરમા પ્રવેશ કરાવ્યો. સાગરચ દ્ર કુમારે કનકમાલાને પણ તેના પીયરથી ત્યા બોલાવી આઠે સ્ત્રીઓ સહિત વૈતાલ્યપર્વતપર રહી પવિત્રસુખ ભોગવતો હર્ષપૂર્વક ગાથતા ચૈત્યોની યાત્રા કરતો મનુષ્ય જન્મ સર્જન કરવા લાગ્યો.

દૈત્યાએક દિવસ એ રીતે સુખ ભોગવતો કુમાર ત્યા રહ્યો, પછી પોતાને નગરે જવાની ઇચ્છા થવાથી પોતાને અભિપ્રાય મર્મને નિદિત કર્યો સર્વની અનુમતિ લઈ કુમાર વિમાનમા બેસી સર્વ સ્ત્રીઓ અને બીજે પણ પરિવાર તેમજ પુષ્કળ સમૃદ્ધિ લઈ પોતાના નગર સમીપે આંચો, અને પિતાને પોતે આંચાની વવામણી મોકલી. રાત્રે કુમારનુ આગમન જણી નગરમા ઉત્સવ કરાવ્યો અને પોતે કુમારને લેવા માટે ઘણા પરિવાર સહિત ઠાકથી મામે આંચો માતાપિતાને સામે આવતા જણી કુમાર વિમાનમાથી ઉતરી વિનય સહિત તેમને ચરણે નમ્યો વહુઓ પણ વિનયપૂર્વક માસુસસરાને નમી કુમારની સમૃદ્ધિ જોઈ માતાપિતા ધણે આનંદ પામ્યા પછી ઉત્સવ પૂર્વક નગરમા પ્રવેશ કરાવ્યો આવા આનંદપૂર્ણ સમયમાં વધારે આનંદ દાયી ખખર નળ્યા કે ' આજે નગરબહાર સુર્યઉદ્યાનની અદર સર્વ લોકને પવિત્ર કરનાર અને અનતજ્ઞાનને ધાગણુ કરનાર ભુવનાવયોધ મુનિ પધાર્યા છે '

કેવળી ભગવન્તનુ આગમન શ્રવણુ કરી રાત્ર કુમાર સહિત વાદવા માટે આંચો વિનયપૂર્વક તણુ પ્રદક્ષિણા દઈ રાત્ર અને કુમાર પોતાને ઉચિત સ્થાને બેઠા પછી ગુરુ મહારાજ સુધારસ સમાન મિથલાથી ધર્મદેશના આપવા લાગ્યા.

“ લક્ષ્મી વૈશમનિ મારતી ચ વદને શૌર્યં ચ દોષ્યોર્યુમે,
ત્યાગઃ પાણિતલે સુધીશ્ચ હૃદયે સૌભાગ્યશોભા તનો ॥

કીર્તિર્દિષ્ટુ સપત્તા ગુણિજને યસ્માદ્ મવેદંગિનાં,
સોડય વાંછિતમગલાવલિ કૃતે ધર્મઃ સમાસેવ્યતામ્ ॥ ૧ ॥

અર્થઃ—હે ભગ્યજનો ! જ ધર્મથી ધરને વધે લક્ષ્મી, મુખમા સરસ્વતિ, બન્ને સુખઆમાં શૌર્ય, હસ્તયુગલમાં દાન, હૃદયની અદર સુદર બુદ્ધિ, શરીરને વિષે સૌભાગ્ય શોભા, દિશાઓને વિષે કીર્તિ, અને ગુણવાન પુરૂષોમા પક્ષપાત થાય છે, તે ધર્મનું વાંછિત મગળમાળાની પ્રાપ્તિ માટે સર્વ પ્રકારે સેવન કરો

અને વળી કહ્યું છે કે—

પૂત્રા જિણદ મુરહ વશ્રેસુ, જુત્તો અ સામાહ્યપોમહમી ॥
દાણ સુપત્તે નમણ સુતીર્યે, સુમાહુસેજા સિવલોચમગ્નો ॥ ૧ ॥ "

અર્થઃ—જિનેશ્વરની પૂજા, પ્રતોમા પ્રેમ, સામાયિક પોસહવડે યુક્ત, સુપાત્રમા દાન, સુતીર્યમા નમન અને સુ સાધુની સેવા—એ શિવગમનનો માર્ગ છે

એ રીતે ગુરુમુખે દેશના શ્રવણ કરી અવસર પામીને રાજા બોલ્યો—
' હે પ્રભુ ! મારા કુમારને કાણે અને શા કારણથી હરણ કર્યો ? તે આપ કૃપા કરી મને જણાવો.'

ગુરુ કહે ' હે રાજા ! પૂર્વવિદેહક્ષેત્રમા એક નગરની અદર બે ભાઇઓ સ્નેહપૂર્વક રહેતા હતા તેમા મોટાભાઈની સ્ત્રી પોતાના પતિપર અતિશય સ્નેહવાળી હતી ગમે તેવું કામ હોય તો પણ તે તેને દૂર જવા દેતી નહીં આવો ગાઠ સ્નેહ જોઈ નાનો ભાઇ એક દિવસ પરીક્ષો કરવા માટે તેના મોટા ભાઈને કહેવા લાગ્યો કે ' ભાઈ ! આજ અમુક કાર્યને માટે તમારે બહારગામ ગયા વિના ચાલશેજ નહિ, કેમકે તે કામ તમારા વિના બની શકે તેમ નથી ' નાનાભાઈના કહેવાથી મોટા ભાઈ સ્ત્રીને મહા મહેનતે સમજાવી જલદી પાછા આવવાનું કહી પોતે બહારગામ ગયો મોટાભાઈના ગયા બાદ યોડા દિવસે નાનોભાઈ ભાષી પાસે આવી શોકઅસ્ત મુદ્રાએ બોલ્યો ' ભાભી ! અરેરે ! હું શું કહું, કહેતા મહારી જીભ ઉપડતી નથી, પણ કથા વિના ચાલે તેમ નથી મારે ભાઈ અહીંથી ગયા બાદ અંચાનક દુર્ભાગ્યવશાત્ તીવ્ર રોગ થવાથી મરણ પામ્યો છે '

તીક્ષ્ણ તીર સમાન દિયરના વચનો સાબળતાંજ તે સ્ત્રી ' ઓ નાથ ! '

કહેતાંજ પ્રાણ રાહત થઈ મૃત્યુ પામી, ગાઢ સ્નેહને ધારણ કરનાર
 ને પતિનુ મૃત્યુ સાબળી પ્રાણહીન થયેલી જોઈ તે લઘુ ભ્રાતા અતિશય
 તાપ કરવા લાગ્યો કે 'અરેરે! મે મૂર્ખાંજ સહજ પરીક્ષા કરવા માટે
 કુ અપટિન વચન કહ્યું એટલામાંજ તે ખિચારી કાળનો ભોગ થઈ
 હુજ નિર્ભાંગી એ સ્નેહી જોડાને ખડિત કરવાના હેતુરૂપ થયો હવે
 ભાઈની આગળ હુ શુ જવાબ આપીશ '

કેટલાએક દિવસો વિત્યા બાદ મોટો ભાઈ બહારગામથી આવ્યો,
 નાનાભાઈએ સર્વ હકીકત કહીને પોતાનુ અવિચારીપણુ પ્રગટ કર્યું
 શમા યાત્રી મોટો ભાઈ સ્ત્રીના મરણના સમાચાર સાબળી અને તેના
 નુ કારણ પોતાનો લઘુભાઈ છે એમ જણી પોતે સ્ત્રીના સ્નેહનુ સ્મરણ
 વિલાપ કરવા લાગ્યો તેમજ ભાઈ સાથે દ્વેષ ધરવા લાગ્યો તેની સાથે
 વા ચાલવાનો તથા ખાવા પીવાનો વ્યવહાર બંધ કરી નિરન્તર શોકાતુર
 લાગ્યો અનુક્રમે મોહથી વૈરાગ્ય પામી મોટા ભાઈએ તાપસી દીક્ષા
 શુ કરી અને બાળતપસ્યાથી કષ્ટ સહન કરી તે અસુરકુમાર થયો નાના
 ળે પણ અનુક્રમે સમક્રિતયુક્ત વૈરાગ્ય પામી શુદ્ધ સયમ અગીકાર
 શુરપાસે વિનયપૂર્વક અગીયાર અગનુ અધ્યયન કરી નિરતિઆગપણે
 રેતનુ પાલન કરવા લાગ્યો અન્યદા તાપસીદીક્ષા લઈ અસુરકુમાર થયેલ
 ભાઈના જીવે પૂર્વના વૈરનુ સ્મરણ કરી તે મુનિનો ધાત કર્યો મુનિકાળ-
 પામી શમા પ્રાણુત દેવલોકે દેવપણે ઉત્પન્ન થયા ત્યાથી ચ્યવી તે દેવ
 શપુત્ર સાગરચ દ્ર થયો છે મોટા ભાઈનો જીવ અસુરકુમારમાંથી ચ્યવી અનેક
 મા ભમી મનુષ્યજન્મ પામી પુન તાપસીદીક્ષા ગ્રહણ કરી મૃત્યુ પામીને
 સુકુમાર દેવ થયો તેણે પૂર્વના વૈરથી કુમારને નિદ્રામાંથી ઉપાડી સમુદ્રમાં
 ળે વિગેરે કષ્ટ આપ્યાં, પણ સાગરચ દ્રે પૂર્વે શુદ્ધ ચારિત્ર પાળેલુ તેના
 ળથી કોઈ પણ સ્થાનકે હુ ખ ન પામતા સુખનેજ અનુભવવા લાગ્યો

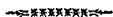
એ રીતે શુરમુખે દેશના સાબળી કુમાર જાતિસ્મરણ જ્ઞાન પામ્યો
 ળે તે શુરને પૂછવા લાગ્યો—' હે કશ્ણા સમુદ્ર ! આ જીવ સ સારમા
 મણુ કરતાં કેટલી કુલકોટી ને યોનિમા ભમી હુ ખ પામે છે ? તે આપ
 ળ કરીને જણાવો '

કુમારની પ્રાર્થનાથી ગુરૂમહારાજ મધુર વાણીએ બોલ્યા ' હે કુમાર !
 યોનિ ને કુલકોટીનો વિચાર પૃથ્વીકાયાદિકના ભેદથી અનેક પ્રકારે કહ્યો છે
 તે પણ હું તને સક્ષેપમા કહું છું તે તુ એકચિત્તે શ્રવણ કર પૃથ્વીકાય,
 અપ્કાય, તેઉકાય અને વાયુકાય એ પ્રત્યેકની સાત સાત લાખ યોનિ છે,
 પ્રત્યેક વનસ્પતિકાયની દશ લાખ યોનિ છે, સાધારણ વનસ્પતિકાયની ચૌદ
 લાખ યોનિ છે, વિગલે દ્રિયની બે બે લાખ, નારકી દેવ અને તિર્યચ-
 પચે દ્રિયની ચાર ચાર લાખ યોનિ છે, તથા મનુષ્યની ચૌદ લાખ
 યોનિ છે એ રીતે સર્વ મળી ચૌરાશી લાખ યોનિ છે હવે તે
 સર્વની કુલકોટી કહું છું તે સાંભળ બાર લાખ કુલકોટી પૃથ્વીકાયની,
 સાત લાખ કુલકોટી અપ્કાયની, ત્રણ લાખ કુલકોટી તેઉકાયની, સાત લાખ
 કુલકોટી વાયુકાયની, પચીસ લાખ કુલકોટી નારકીની, છવીસ લાખ કુલકોટી
 દેવની, બાર લાખ કુલકોટી મનુષ્યની, ૨૮ લાખ વનસ્પતિકાયની, ૭ લાખ
 બેઇદ્રિયની, ૮ લાખ તેઇદ્રિયની, ૯ લાખ ચૌરે દ્રિયની, ૧૨૧ લાખ જળ-
 ચરની, ૧૨ લાખ ખેચરની, ૧૦ લાખ ચતુષ્પદની, ૧૦ લાખ ઉરપરીની,
 ૯ લાખ ભુજપરીની—એક દર ૧૯૭૧ લાખ કુલકોટી છે. તેની અદર અનાદિ
 કાળથી આ જીવ મોહના વશથી અનન્ત દુખ પામે છે જે અતિ તીવ્ર
 દુખ નારકીની અદર છે તેના કરતા પણ અનન્તગણુ દુઃખ નિગોદની અદર
 છે એમ જાણી તે દુખથી મુકાવનાર જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર અને તપ એ
 ચાર પ્રકારનો જિનોક્ત ધર્મ આદરી અનન્ત સુખના ભોક્તા થાઓ '

ઈત્યાદિ ધર્મોપદેશ શ્રવણ કરી સાગરચદ્ર સવેગ પામ્યો તેથી પોતાની
 આઠે રાણીઓ સહિત ચારિત્ર અગીકાર કર્યું અમૃતચદ્ર રાજ્યે પણ સાગ
 રચદ્રના કુમારને ગાદીએ સ્થાપી આઠ દિવસ પર્યંત જિનગૃહમાં ઉત્સવ કરી
 સસારસમુદ્રમા પ્રવહણુ સમાન ચારિત્ર અગીકાર કર્યું. સાગરચદ્ર મુનિ
 અનુક્રમે વિનયસાહત ગુરૂપાસે અગીયાર અગ ભણ્યા અન્યદા ગુરૂમુખે
 વીશસ્થાનકતપ આરાધવા સબધી અધિકાર શ્રવણ કરી અઢારમા પદરૂપ
 અપૂર્વ શ્રુત ભણવાનો અભિગ્રહ ધારણ કર્યો તે આ પ્રમાણે—' પ્રથમ પોરિ-
 સિમા વિધિસહિત સ્નાધ્યાય કરે, બીજી પોરિસિએ તેના અર્થનું ચિતન
 કરે, ત્રીજી પોરિસિએ આઠારપાણીની ગોષણા કરે, અને ચોથી પોરિસિએ
 અપૂર્વ શ્રુતનું અધ્યયન કરે ' એ રીતે નિરન્તર જ્ઞાનાચારયુક્ત નિરતિચાર-
 પણે સ્થિર ચિત્તથી અભિગ્રહનું પાલન કરવા લાગ્યા

અન્યદા ચમરચ આ નગરીના સ્વામી ચમરે દ્રે સલાની અદર સાગર-
ચદ્ર મુનિની સ્તુતિ કરતા કથું કે ' વર્તમાન સમયે ભરતક્ષેત્રમા સાગરચદ્ર
મુનિ સમાન કોઇ પણ શ્રુતોપયોગી અને સમતારમના મિન્દુ સમાન મુનિ
નથી ' ઈત્યાદિ ઇન્દ્રના વચન સાભળી દેભાગદ નામે દેવ થકા લાવી તે
મુનિની પરીક્ષા કરના મટિ જ્યા તે રાજર્ષિ મુનિ ગુરુપાસે અપૂર્વ શ્રુતનો
અભ્યાસ કરે છે તે જયપુર નગરમા આવ્યો ત્યા આની દેવમાયાથી રાત્રિદિવસ
અધ્યયન કરવામા વિવિધ પ્રકારે અડચણ કરવા લાગ્યો તો પણ મુનિ જરા પણ
પ્રમાદરહિત જ્ઞાનાચારયુક્ત અધ્યયન કરવા લાગ્યા દાર્દ્રપણ પ્રકારે મુનિ
ક્ષોભ પામ્યા નહિ, ત્યારે તે દેવ પ્રત્યક્ષ થઇ મુનિને નમી કામા યાચી ગુરુ-
પાસે આવી વદના કરી પૂછવા લાગ્યો કે--' હે પ્રભુ! આ મુનિ અપૂર્વશ્રુતા
ભ્યાસથી શુ ક્ષણ પામશે ? ' ગુરુ હલે--' હે દેવ! તે મુનિ અપૂર્વશ્રુતાભ્યા-
મથી તીર્થ કૃપદ પામશે ' એ રીતે શ્રવણ કરી દેવ હર્ષ પામી સ્વસ્થાનકે
ગયો રાજર્ષિ મુનિ યાવજીવ પર્યન્ત અઢારમુ સ્થાનક આતથી વિજય
વિમાનમા દેવ થયા ત્યાથી સ્વર્ગી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમા તીર્થ કર પદ પામી
રાક્ષત સુખના ભોક્તા થશે

ઓગણીશમા શ્રુતભક્તિપદ આરાધવાપર રત્નચુડની કથા

આ ભરતક્ષેત્રની અદર ઉત્તર શિખરોથી યુક્ત વિશાળ અને મનોહર
જિનાવયોથી વિભૂષિત નામલિખ્ત નામે સુન્દર નગર હતુ ત્યા ન્યાયપૂર્વક
પ્રજનુ પાલન કરનાર શુદ્ધિશાળી રત્નશેખર નામે રાજ રાજ્ય કરતો હતો તેને
શીલાદિ ગુણોથી વિભૂષિત સ્વરૂપના રત્નાવલી નામે રાણીથી રત્નચુડ નામે
પુત્ર થયો તે અનુક્રમે વૃદ્ધિ પામતો વિવિધ કળાએતો અભ્યાસ કરી યૌવન
અવસ્થા પામ્યો એટલે તેને સુશુદ્ધિ મત્રીના પુત્ર સુમતિ સાથે, શ્રીપુત્ર
માર્થવાહના પુત્ર મદન સાથે, અને શ્રીધર વ્યવહારીના પુત્ર ગજની સાથે
ગાઠ મિત્રાઇ થઇ તે ચારે મિત્રો હમેશા સાયેજ રહી ઉનાનાદિકને વિષે
હીડા કરવા લાગ્યા

દાઢએક વખતે એ ચારે મિત્રો સાથે ઉદ્યાનમા કીડા કરવા ગયા ત્યા

અનેક જીવોને ઉપકાર કરનાર સિ હસૂર નામે આચાર્યને દીઠા. તેમને જોઈ ચારે મિત્રો વિનયપૂર્વક વદના કરી, ગુરુસન્મુખ બેઠા એટલે ગુરુમહારાજે ધર્મદેશના આપવા માંડી દેશના આખ્યા બાદ પ્રાન્તે ગુરુ એક 'લોક બો-
લ્યા કે,—

“ નરસ્ય પચકં દાસ્ય, સૌન્દર્યે સતિ કિં પુનઃ ॥

બુદ્ધિ સાહસીકી પુણ્ય—પ્રમાવસહિતા પુન ॥ ૧ ॥ ”

અર્થ:—મનુષ્યને તેનું પચક એટલે લાગ્ય દાસ્ય કરનાર થાય છે, તેમા પણ્ય જો સૌદર્યવાન મનુષ્ય હોય અથવા પુણ્ય પ્રભાવે સહિત સાહસિકી બુદ્ધિ વાન હોય તો તો શુ કહેવું ? અર્થાત્ તેવા મનુષ્યનું તો દાસપણું અવશ્ય કરે

એ પ્રમાણે 'લોક સાબળી ચારે મિત્રો પોતાના ભાગ્યની પરીક્ષા કરવા માટે કઈપણુ સ બલ લીધા સિવાય તેમજ માતાપિતાની આજ્ઞા લીધા વિના પરદેશ જવા આદ્યા માર્ગમા વનકળનો આહાર કરતા અને વિવિધ પ્રકારની કથા વાર્તા કરતા દશ દિવસે એક અટવી ઉલ્લિ ધન કરી દાઢએક ગામે આવ્યા ત્યા ઐષ્ટિપુત્રને ત્રણ મિત્રોએ કહ્યું કે ' આજે આ ગામમા તુ તારી બુદ્ધિથી અમને સર્વને ભોજન કરાવ ' ઐષ્ટિપુત્ર તે વાત કબુલ કરી ગામમાં ગયો ત્યા જઈ દેવદર્શન કરી ગામમાં ફરવા લાગ્યો તેવામા તે દિવસે કઈ પર્વ હોવાથી એક વૃક્ષ વણિકની દુકાને ઘણી ધરાકી હતી, તેથી તે વણિક દોષની મદદ વિના આકુળ વ્યાકુળ થઈ ગયો હતો ઐષ્ટિપુત્ર વણિકનું ચિત્ત વ્યાકુળ બણી તરતજ તેને વેચવા સાટવામાં સહાય કરવા લાગ્યો યોડીવારે સર્વ ત્રાહકોને પતાવી વિદાય કર્યા બાદ તે વણિકે ઐષ્ટિપુત્રને સમાચાર પૂછી પોતાને ઘેર જમવા આવવાનો આગ્રહ કર્યો ઐષ્ટિપુત્રે કહ્યું કે ' અમે ચાર મિત્રો છીએ, તે દેશ જોવા નીકળ્યા છીએ, જ્યાં હું એકલો તમારે ત્યા જમવા આવી શકીશ નહિ ' તે વણિકે કહ્યું ' તમારા બીજા મિત્રોને પણ તેડી લાવો અને આજે તો અવશ્ય મારે ઘરેજ ભોજન કરું ' તે વણિકના આગ્રહથી ઐષ્ટિપુત્રે તેનું કહેવું કબુલ રાખ્યું અને ચારે મિત્રો તે દિવસે ત્યાંજ જમ્યા. બીજા દિવસે તે ગામથી નીકળી બીજા ગામ આવ્યા ત્યા આવી સાર્થવાહના પુત્રને મિત્રોએ કહ્યું કે ' આજ સર્વને તુ ભોજન કરાવ ' મિત્રોની વાત કબુલ કરી અનગ સમાન અદ્ભુત રૂપવાળો તે સાર્થવાહનો પુત્ર ગામમા વેશ્યાના મહોદ્દામા ગયો તેને

अत्यन्त स्वर्गपवान् जेध अन् गसेना नामे वेश्या तेनापर मोहित यद्य तेथी तेथे तेने अहुमानपूर्वक बोलावी पोताने घेर रहेवा विन नि करी अटले मार्यावाहना पुत्रे कथुं के- ' मारा भीज त्रयु मित्रोने भूमीने हु अकलो तारे त्या रही शकीश नहि ' वेश्याअे कथु- ' तमारा भीज मित्रोने पयु बोलावी लावे, तेमनी पयु योअ्य अगदास हु करीश ' वेश्याना आग्रहथी ते पोताना मित्रोने तेडी लाओये, वेश्याअे सर्वने मानसहित बोलावी निविध प्रकारना लोजननभाडी सतुष्ट कर्या त्रीजे द्विवसे त्याथी नीकणी यारे मित्रो सुवर्णपुर नगरे आओया त्या भीज मित्रोअे मन्त्रीपुत्रने कथुं के- ' आजे सर्वने तु लोजन कराव मित्रोनी वात कथुव करी मन्त्रीपुत्र नगरमा राजभ द्विर तारइ याह्यो त्या आवीने उलो अटले राजभ द्विरभाथी अेक 'द्वोअेक भाणुस बो'यो ने कथुं के ' जे डाई आ समस्या पूरशे तेने अेक हजर मोहारे आपवाभा आवशे ' ते 'द्वोअेक आ प्रभाणु इतो

को देव शिवदायी, कश्चनः गुरुर्मवसेतुसमः ।

को घर्मो विश्वहितः, सर्वेषां किं प्रिय परम ॥ १ ॥

अर्थ — कथाणुदायी अथवा मुक्तिदाता देव कथो ? स सारइ प समुद्रने विषे पाजनी पेटे तारनार अर्थात् सामे पार लध जनार युइ डोणु ? विषने हित करनार धर्म कथो ? अने सर्वने परमप्रिय शु छे ?

उपरोक्त 'द्वोअेक सामणी मन्त्रीपुत्र कहे- ' अे समस्या हु पूरुं करीश ' राजसेवक कहे- ' तो तमने राजना हुकम मुज्ज अेक हजर सोनामहोर आपवाभा आवशे ' मन्त्रीपुत्र कहे- ' अस्तु, आवो राजसभाभा ' अेम कही राजसभाभा आवी तेथे ते समस्या पूरता कथुं के- ' मोक्षने आपनार परम कृपाणु वीतराग श्री अरिह त देव छे, स सारसमुद्रथी तारनार परमोपकारी श्री निर्अ थ युइ छे, विषने हित करनार जिनोक्त द्याभूण धर्म छे अने सर्वने पोतानु अ्वित अति प्रिय छे '

अे रीते यथार्थ समस्या पूरुं करीली जणी राज विगेरे सर्व जनो अतिशय प्रसन्न थद्य तेनी प्रशसा करवा लाग्या, अने अेक हजर महोर आपी, ते लध मन्त्रीपुत्रे जेधती सामत्री लध जध सर्वने लोजन कराव्यु तारपछी त्याथी नीकणी योथे द्विवसे क अनपुर नगरनी समीपे आओया त्या

નૃપસુત રત્નચુડને બીજા મિત્રોએ કહ્યું કે 'આજ તમે અમોને ભોજન કરાવો' રત્નચુડે તે વાત કબુલ કરી પણ ભોજન મેળવવા માટે કાઈપણ ઉપાય ન શોધતાં નગર બહારના ઉદ્યાનમાં પુન્ય ઉપર આધાર રાખી સર્વની સાથે વિશ્રામ લેવા બેઠો તેવામાં તે નગરનો રાજા અપુત્રીએ મરણ પામવાથી રાજ્યગાદી પર બેસાડવા માટે પચદ્વિવ્ય પ્રગટ કરેલાં તે ભમતાં ભમતાં જ્યાં રાજકુમાર મિત્રો સહિત વિશ્રામ કરવા બેઠો હતો ત્યાં આવી કુમાર પાસે સ્થિર થયાં તે ઉપરથી પ્રધાન તથા નગરજનોએ મળી રત્નચુડકુમારને તે નગરનું રાજ્ય આપ્યું 'ખરે પુન્યશાળીને પુન્યના પ્રભાવથી પગલે પગલે સ પદા પ્રાપ્ત થાય છે' રાજકુમારને ઘણા ઉત્સવથી રાજ્યાભિષેક કરી સિંહાસનપર આરૂઠ કર્યો તે સમયે અનેક દીનજનોને દાન આપી ગરીબાદથી મુક્ત કર્યા તેથી સર્વજનો રત્નચુડ નૃપતિની પ્રશંસા કરવા લાગ્યા નૃપતિએ પ્રધાનપુત્રને મુખ્ય મંત્રીની જગ્યા આપી, સાર્થવાહના પુત્રને ઠોસાધિપતિ બનાવ્યો અને શ્રેષ્ઠિપુત્રને નગરશેઠની પદવી આપી, પોતે ન્યાયપૂર્વક પ્રજાનું પાલન કરવા લાગ્યો

અનુક્રમે રત્નશેખર રાજને ખબર પડી કે 'પોતાના પુત્રને કાંચનપુરનું રાજ્ય પ્રાપ્ત થયું છે' તેથી તે અતિશય હર્ષ પામ્યો પછી પત્ર લખી કુમારને મિત્રો સહિત પોતાની પાસે બોલાવ્યો પિતાનો પત્ર વાચી બીજા પ્રધાનોને રાજ્ય સોંપી તરતજ મિત્રો સહિત તે પિતાના નગરે આવ્યો રાજ્યે ઘણા ઠાઠથી સામૈયુ કરી પુત્રને નગરપ્રવેશ કરાવ્યો કુમાર વિનયપૂર્વક માતાપિતાના ચરણે નમ્યો પછી રાજ્યે રત્નચુડ કુમારને પોતાનું રાજ્ય આપી પોતે ગુરૂ પાસે સયમ ધારણ કર્યું

ન્યાયપૂર્વક પ્રજાનું પાલન કરતા રત્નચુડ રાજને સોમેશ્વર અને સુરસેન નામે બે પરાક્રમી પુત્રો થયા તેઓ અનુક્રમે યૌવનવય પામ્યા એટલે રાજ્યે સોમેશ્વરને કાંચનપુરનું રાજ્ય આપ્યું અને સુરસેનને તામ્રલિપ્ત નગરના રાજ્યાસને યુવરાજપદે સ્થાપ્યો એ રીતે સુખપૂર્વક દિવસો નિર્ગમન કરવા લાગ્યા

અન્યદા રાજસભામાં એક મિથ્યાદ્રષ્ટિ પડિત આવ્યો, તેણે પોતાના વેદ પુરાણ સ્મૃતિ આદિક શાસ્ત્રોની પ્રશંસા કરીને કહ્યું કે 'તે સર્વ' સંસ્કૃત વા પામાં રચેલાં ઢોવાથી મોક્ષનાં હેતુરૂપે જિનાગમની અવગણના કરીને

કથ્યું કે ' તે જિનાગમ પ્રાકૃત ભાષામાં રચેલાં હોવાથી પ્રાણીને શિનમુખના હેતુરૂપ થતા નથી ' એ પ્રમાણે જિનોક્ત તત્ત્વની અવગણના સામળી રાજ કદ પછ પ્રત્યુત્તર આપ્યા સિવાય મૌન ગ્રહી બેઠો તે અવસરે ઉદ્યાનપાળકે ખખર આપી કે ' અનંત જ્ઞાનને પારણ કરનાર અમરચ દ્રમુનિ નગર બહારના ઉદ્યાનમાં ધણા મુનિઓના પરિવાર સહિત સમવસર્થા છે ' દેવળીભગવન્તનુ આગમન શ્રવણ કરી રત્નચુક નરપતિ હર્ષપૂર્વક અનેક મનુષ્યોના પરિવાર સહિત પેલા પડિતને સાચે સદ્ ગુરૂને વાદના આલ્યો ગુરૂપાસે આવી વિનયપૂર્વક ત્રણ પ્રદક્ષિણા આપી બાવધો નમસ્કાર કરી ગુરૂસન્મુખ ઉચિત આસને બેઠો એટલે ગુરૂએ દેશના આપવા માઠી

“ હે ભગ્યજનો ! વિશાળ લક્ષ્મી, સુંદર રૂપ, નિનયનત પુત્રોનો પરિવાર, ઉદારતા, નિર્ભય શુદ્ધિ, ઉત્તમ પ્રકારના ભોગ, સત્યવાદીપણુ, નિર્ભય શીલનુ પાલન, દયાશુતા, લજ્જાશુપણુ, ઉત્તમ કુળમાં જન્મ અને દેવગુરૂને વિષે શુદ્ધભાવથી અનન્ય ભક્તિ વિગેરે સત્કૃતિનાજ રૂળરૂપ છે એમ જાણી વિષે ચત્ન કરો ”

ઇત્યા
ભાષામાં આ
વાણી સર્વ
પ્રાકૃત ભાષામાં

સામળી રાજ બોલ્યો—‘ હે ભગવાન ! જિનેશ્વરે પ્રાકૃત
રૂરૂ ? ’ ગુરૂ કહે—‘ રાજન ! જિનેશ્વરની
શકે અર્ધમાગધીયુક્ત હોવાથી આગમે
છે “ બીજી એ પણ કારણ છે કે—

૧૧
.. કૃતઃ ॥ ૧ ॥

બાળક, સ્ત્રી, મદ્યપુસ્ત્રિવાળા
કુનારા જિનેશ્વરોએ સિદ્ધાન્ત

શ્રી દેવળીમહારાજ પૂર્વોક્ત
! આ સમસ્ત સચરાચર
‘ રીતે નિત્ય છે ? અથવા
.. પ્રશ્નથી પડિત

સ્તબ્ધ થઈ ગયો તેથી ત્યાં બેઠેલા સર્વજનો પડિતની હાંસી કરવા લાગ્યા આથી તે અતિશય શરમિદો થઈ નીચું વદન કરી બેઠો પછી પુનઃ કેવળીમહારાજ મધુર વાણીથી બોલ્યા—'હે ભવ્યજનો ! જિનોક્ત આગમનું અંકેકું વાક્ય અનન્ત અર્થ યુક્ત છે, તે મિથ્યાદૃષ્ટિને તદ્દન અગોચર છે, અને સમ્યગ્દ્રષ્ટિને તે સુલભ છે અધકારનો નાશ કરનાર જમ હીપક છે તેમ અજ્ઞાનનો નાશ કરી સમ્યક્ અવગોષ આપનાર શ્રુત આગમ છે જે માટે કહ્યું છે કે—

મોહ ધિયો હરતિ કાપથમ્ચિહ્નત્તિ, સવેગમુચ્ચયતિ સત્પ્રશમ તનોતિ ॥

સ્વર્ગાપવર્ગપદવીમુદમાતનોતિ, જૈનં વચઃ શ્રવણતઃ કિમ્ નાતનોતિ ॥૧॥

અર્થ—તે (શ્રુત આગમ) બુદ્ધિના મોહને હરે છે, કુત્સિત માર્ગ—પાપ ડનો ઉચ્છેદ કરે છે, સવેગની વૃદ્ધિ કરે છે, શ્રેષ્ઠ એવા પ્રશમને વિસ્તારે છે અને સ્વર્ગ તથા મોક્ષની પદવી સખધી હર્ષનો ચોતરફ વધારે કરે છે શ્રી જિનનાં વચનો શ્રવણ કરવાથી કઈ વસ્તુનો વિસ્તાર કરતા નથી : અર્થાત્ તે સર્વ પદાર્થોને આપે છે

જે પ્રાણી ભાવથી આગમની ભકિત કરે છે, તે પ્રાણી જડત્વ, અધત્વ, બુદ્ધિહીનતા અને દુર્ગતિ કદી પણ પામતો નથી અને જે આગમની આશા-તના કરે છે તે પ્રાણી દુર્ગતિના લાજનરૂપ થાય છે

ઈલાદિ શ્રુતભકિતનો મહિમા સામળી રાજ્યે શ્રુતભકિત કરવાનો નિયમ ગુરૂ પાસે અગીકાર કર્યો કેટલાએક દિવસ પર્યન્ત ગૃહસ્થપણે શ્રુતજ્ઞાન અને શ્રુત જ્ઞાનીની દ્રવ્ય તથા ભાવથી નિધિસહિત ભકિત કરી પછી વિશેષે શ્રુતની ભકિત કરવાની જિજ્ઞાસાવાળા રાજ્યે સ સારથી વૈરાગ્ય પામી પોતાના જ્યેષ્ઠ પુત્ર સુરસેતને રાજ્ય સોંપી સ સારરૂપ બધનને છેદવા માટે અનન્ત જ્ઞાનને ધારણ કરનાર અમગ્યદ્ર ગુનિ પાસે ચારિત્ર અગીકાર કર્યું. અનુક્રમે સત્તર ભેદે સયમનું પાલન કરતા અગીયારે અગ સૂત્રાર્થપૂર્વક ભણી ગીતાર્થ તથા શ્રુતભકિતના લીધેલા નિયમમા વનારે દ્રઢ ચિતવાળા થઈ શ્રુતધરોની અન્ત-પાનઔપધાદિવડે નિરન્તર ઉત્સાહપૂર્વક ભકિત કરવા લાગ્યા

એ રીતે ભકિત કરતાં કેટલાએક દિવસો વ્યતિત થયા બાદ અન્યદા ગુરૂસગાતે ભારતિપુરપતને આઠ્યા ત્યાં આગળ ઇશાનદેવલોકાધિપતિ રાજર્ષિ મુનિની પરીક્ષા કરવા માટે વિપ્રનુ રૂપ ધારણ કરી મુનિ પાસે આવી કહેવા

લાગ્યો કે ' હે મુનિ ! નિરસ એવી પ્રાકૃત ભાષામાં લખાયેલા જિનાગમ કે જેના પાઠો ભણના પશુ અનિ કષ્ટ પડે તેને તજી સસ્કૃત ભાષા કે જે દેવ ભાષા કહેવાય છે તેમાં લખાયેલા આગમ ભણો કે જેથી આત્માનું વાર્તાવિક કલ્યાણ થાય '

સમતાસિન્ધુ રાજર્ષિ મુનિ વિપ્રના વચન સાંભળી રમત વદને મધુર વાણીથી બોલ્યા— ' ભલા વિપ્ર ! ક્રૈગટ જિનાગમની નિંદા કરી શા માટે પાપથી ભરાય છે ? જિનોક્ત આગમની નિંદા કરનાર પ્રાણી અતિશય કિલ્લ અને તીવ્ર વિપાકવાળા કર્મનો બધ કરી મૃક થાય છે, અજ્ઞાની થાય છે, હીન ચૈનિમા જન્મ લે છે અને દુર્ગતિને પામે છે ત્યાં પૂર્વ કર્મવશાત્ અતિશય દુ ખનો ભોક્તા થાય છે જે માટે કહ્યું છે કે—

વિત્થયર પવયણ સુય, આયરિય ગણહર મહદ્વિય ॥

આસાણ્વો વહુસો, અનન્તસસારિઓ હોઈ ॥ ૧ ॥

અર્થ :—તીર્થ કરે, પ્રવચન, શ્રુત, આચાર્ય, ગણુર અને મહર્ષિકની ઘણી આશાતના કરનાર અન તસ સારી થાય છે

વળી મહામોહરૂપ અધકારયુક્ત સસારરૂપ માર્ગમા વિચરનારા પ્રાણીઓને જિનાગમ દીપકતુલ્ય છે તે માટે કહ્યું છે કે,—

અઘયારે દુરુત્તારે, ઘોરે સસારસાગરે ॥

ણસોવ મહાદીવો, લોઆલોઆવલોયણે ॥ ૧ ॥

ણસો નાહો અણાહાર, સવ્વ મૂઝાણ મારઓ ॥

માવવણુ ઇમો ચેવ, સવ્વ સુરકાણ કારણ ॥ ૨ ॥

અર્થ :—“મોહરૂપ અધકારથી પૂર્ણ અને દુસ્તર એવા ભય કર સસાર સમુદ્રમાં લોકલોકને પ્રગટ કરવામાં એ (શ્રુત) મહાન દીપક તુલ્ય છે, વળી નિરાધાર એવા સર્વજીવોનો ભાવથી નાથ અને ભાવથી બધું તેમજ નિઃચે સર્વ સુખનું કારણ છે ”

ઇત્યાદિ રાજર્ષિ મુનિના શ્રુતભકિતયુક્ત અમૃત સમાન વચનો શ્રવણ કરી, ઈશાનેન્દ્ર પ્રસન્ન થઈ પ્રગટ થયો, અને મુનિને પ્રદક્ષિણા આપી તેમની સ્તુતિ કરવા લાગ્યો પછી ઇન્દ્ર ગુરુમહારાજ પાસે જઈ પૂછવા લાગ્યો કે ' હે પ્રજ્ઞ ! આ મુનિ ભકિતપૂર્વક શ્રુતની ભકિત કવચથી શુ ક્ષણ પામશે ? ગુરુ કહે

‘ દેવેન્દ્ર ! તે મુનિ શ્રુતભક્તિના પ્રભાવથી ઇન્દ્રોને પણ પૂજ્ય એવા જિનપદ-
ને પામશે ’ એ રીતે આગમભક્તિનું કૃળ જાણી ઇશાને દ્ર ગુરૂને તથા મુનિને
પુન ભાવપૂર્વક વદના કરી તેમની સ્તુતિ કરતો સ્વસ્થાનકે ગયો.

રાજર્ષિમુનિ અનુક્રમે નિર્મળ ચારિત્ર પાળી શ્રુતભક્તિપદ આરાધી
પ્રાન્તે કાળધર્મ પામી દશમા પ્રાણ્ત દેવલોકમા વીશ સાગરોપમના આયુધ્ય-
વાળા દેવપણે ઉત્પન્ન થયા ત્યાથી ચ્યવી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમા તીર્થ કરપદવી
પામી અનન્ત આનંદમય મોક્ષસુખને પામશે

વીશમા પ્રવચનપ્રભાવના નામે સ્થાનક આરાધવા ઉપર મેરૂપ્રભ રાજની કથા.

આ ભરતક્ષેત્રની અદર સૂર્યપૂરનામે નગરમાં શત્રુઓને દમન કરનાર
આરદમન નામે રાજ હતો તેને મદનસુ દરી અને રત્નમ જરી નામે બે પટરા-
ણીઓ હતી તે રાણીઓથી અનુક્રમે મેરૂપ્રભ અને મહાસેન નામે પરાક્રમી
બે પુત્રો થયા દિવસો જતા તે કુમારો યુવાવસ્થા પામ્યા

અન્યદા રત્નમ જરીએ પોતાના પુત્ર મહાસેનકુમારને રાજ્યનો લોભી
બનાવ્યો, અને પોતે મદનસુન્દરીના પુત્ર મેરૂપ્રભને મારી નાખવા માટે
પોતાના કુમારની ધાવના મારકતે ઝેર અપાવવાની ગોઠવણ કરી રત્નમ જ-
રીની ગોઠવણ મુજબ અન્યદા તે ધાવ ઝેરલઘ મેરૂપ્રભ પાસે આવી પણ
કુમારના પુન્યપસાયથી તે ધાવના પરિણામ બદલાઈ ગયા અને તે બોલી
‘ કુમાર ! તમે હવે ડોઢપણ ન જાણે તેમ ગુપ્ત રીતે અહીંથી ચાલ્યા
જાઓ, નહિ તો તમે મરણને શરણ થશો ’

ધાવના ઉપરોક્ત મર્મયુક્ત વાક્યો સાલળી મેરૂપ્રભ બોલ્યો ‘ તુ શુ
કહે છે ? તે હું બરાબર સમજી શકતો નથી સ્પષ્ટ રીતે કહે છે મારે શામાટે
અહીંથી ચાલ્યા જવું ? મને અહીંયા ઠાનો ભય છે ? ’

ધાવ કહે ‘ કુમાર ! તમને અહીંથી જવાનું કહું છું તે સત્યજ કહું
છું, ઠેમકે તમારી અપરમાતાએ પોતાના પુત્ર મહાસેનને રાજ્ય અપાવવા

અને તમને મારી નાખવા માટે અનેક કાવતરા રચ્યા છે તેમા પ્રથમ તો મારા હાથેજ આપને ભોજનઆદિમા ઝેર અપાવવાની ગોઠવણ કરી છે જુઓ આ રહ્યું ઝેર ' એમ કહી પાસેનું ઝેર કુમારને ખનાવ્યું અને કહ્યું- ' મારાથી એ ધાતકી કામ નહિજ બને, એમ બહુ મે મર્વ' બીના આપની સમક્ષ પ્રગટ કરી છે હવે આપ અહીંથી શિશ્ન આદ્યા જાઓ, નહિ તો મને અને તમને મેલને તે પાપભૂતિ મૃત્યુને સ્વાધિન કરશે તમે અહીંથી જતા રહેશો અને જીવતા હશો તો કાઠ પલ ઉપાયે ફરી અહીંનું રાજ્ય મેળવશો કહ્યું છે કે ' જીવતો નર ભદ્રા પામશે ' મને પછી તે પૂછશે તો હું ગમે તે જવાબ આપી તેનો મારાપરનો વહેમ દૂર કરીશ '

એ પ્રમાણે ધાવના મુખેથી વચન સાલળી મેરુપ્રભકુમાર વેશ પરાવર્તન કરી હાથમા ખડ્ગ ચંદણ કરી કાઠ પલ ન જણે તેમ ગુપ્ત રીતે નગર બહાર નીકળી દેશાન્તરમા ચાલ્યો અનુક્રમે દ્વેલેક દિવસે તે લક્ષ્મીથી પૂણું અને મનોહર એવા શાંતિપૂર નામે નગરે આવ્યો ત્યાં આવી નગરમા શ્રમણ કરતા અતિશય દેદીપ્યમાન અને નિગાળ શ્રીજ્ઞનેશ્વરનું ચૈત્ય જોયું તે જોઈ કુમારે સ્નાન કરી પવિત્ર વસ્ત્રો પહેરી મૂળનાયક શ્રી જ્ઞાન્તિનાય પ્રભુની પ્રતિમાની સુગંધી પૂષ્પપૂપાદિવડે ઉત્સાહપૂર્વક ભાવથી સેવા કરી પછી વિવિધપ્રકારના સ્તોત્રે શ્રી જ્ઞિનેશ્વરની સ્તુતિ સ્વનાદિ કરી બહાર નીકળી જગતની શોભા જોવા લાગ્યો તેવામા તેણે જિનાવચની પાસે આવેલા મેઢાનમા પ્રાણીઓના દુરિતને હરણ કરનાર અભયધોષ નામે મુનિને સુધાસમાન દેશના આપતા જોયા તેમને જોતાજ કુમાર તરતજ ત્યાં જઈ વિનયપૂર્વક ગુરૂને વદના કરી પોતાને ઉચિત સ્થાને બેઠો પછી ગુરૂમહારાજે દેશના આપવા માડી

“ અહો ભવ્યજનો ! આ સ સારની અદર પ્રાણીને ઉત્તમ પ્રકારના સુખ, સ પત્તિ અને એશ્વર્યાદિ આપવામા સુરતરૂ સમાન દેવળ શ્રીજિનભાષિત ધર્મજ છે, વળી વિશાળ યુક્તિ, સુ દર રૂપ, લોકપ્રિયતા તેમજ સ્વર્ગ અને અપવર્ગની લક્ષ્મી પણ એ ધર્મથીજ પ્રાપ્ત થાય છે ”

ઈત્યાદિ દેશના આખ્યાબાદ ગુરૂમહારાજ મેરુપ્રભકુમારને જ્ઞેષ્ઠ જ્ઞાનો પયોગથી શ્રાદ્ધવર્ગને ઉદ્દેશીને ઘોલ્યા કે- ' આ તમારી બાજુએ બેઠેલો રાજકુમાર બાવી તીર્થિકર થનાર છે અને આ ભવમાં શાશનનો પ્રલાવક થનાર છે,

તેને તમે અત્યારે કોઈ નિર્ભય અને ગુપ્ત સ્થળે ગોપવી રાખો કેમકે હમણાજ થોડીવાર પછી તેને મારવા માટે તેની પાપિણી અપરમાતાએ મારાઓ મોકલ્યા છે તે આવશે માટે હમણાજ કોઈ નિર્ભય સ્થળે તેને ગોપવી દો ।

ઇત્યાદિ હાકીકત ગુરુમુખે શ્રવણ કરી ત્યા બેઠેલા ધનેશ્વર શેઠે કુમારને પોતાને ઘેર ભૂમિગૃહમાં ગોપવી ગણ્યો. મધ્યાન્હ યતાંમાં તે ગુરુએ કલા મુજબ મારાઓનું થોડું સૈન્ય નગર બહાર આવી પહોચ્યું, તેમાંથી ઢેટલાએક માણસો નગરમાં મેરુપ્રભને શોધવા લાગ્યા, પણ કોઈ સ્થળે તેનો પત્તો લાગ્યો નહિ, તેથી તેઓ સર્વ નિરાશ થઈ ત્યાંથી બીજા સ્થળે શોધવા માટે ઉપડી ગયા

સૈન્ય ગયા બાદ કુમાર ભૂમિગૃહમાંથી બહાર નીકળી ગુરુપાસે આવી તેમના ચરણમા મરેતક નમાવી બોલ્યો ' હે પ્રભુ ! હે કરુણાસિન્ધુ ! આપેજ મને આજે જીવતદાન આપ્યું છે હે દયાનિધિ ! હું કઈ રીતે આપના જલુથી મુક્ત થઈશ તે આપ મને કૃપા કરીને કહો ।

ગુરુ કહે ' મહાબાગ્ય સમ્યગ્દર્શન યુક્ત જિનોક્ત ધર્મનું તું ભાવ પૂર્વક પાલન કર વિવિધ પ્રકારનાં પૂન્યકાર્ય કરી જિનોક્ત ધર્મની પ્રભાવના વૃદ્ધિ પામે તેમ કર. જેથી તું અમારા જલુથી મુક્ત થઈ પ્રાન્તે અપાર સુખનો ભોક્તા થઈશ ।

ઇત્યાદિ ગુરુવચન શ્રવણ કરી કુમારે ભાવપૂર્વક સમ્યગ્દર્શન યુક્ત શ્રાદ્ધધર્મ અગીકાર કર્યો પછી તેજ નગરની અદર ગુપ્તપથે રહી ધર્મનું આરાધન કરતો દિવસો વ્યતિત કરવા લાગ્યો

હવે સૂર્યપૂર નગરમાં કુમાર એકાએક ગુમ થયાની વાત બહો રાજ અરિદમન અતિશય શોકાતુર રહેવા લાગ્યો ચારે દિશાએ કુમારને શોધવા માટે માણસો નિરન્તર ફરવા લાગ્યા ઢેટલેક દિવસે શોધતા શોધતા કુમાર શાન્તિપુર નગરમાં છે એની ખબર રાજને થઈ તેથી ત્યાં કુમાર પાસે પત્ર લખી માણસ મોકલ્યું કે ' આ પત્ર વાંચી તરતજ અહીં આવવું ' પિતાનો પત્ર વાંચી કુમાર તરતજ રાજપાસે આવ્યો કુમારને જો રાજ ગદગદ સ્વરે બોલ્યો ' બેટા ! આમ એકાએક ગુપ્ત રીતે તું કેમ આ યો ગયો ? શું કોઈએ તારા અપમાન કર્યું હતું ? અથવા કોઈ પણ ગીતે તારા દેહમાં જોણું બાંધ્યું હતું ? '

કુમાર કહે ' પિતાજી ! મારા મનમાં જરાએ એણુ લાગ્યુ નથી તેમ કાઈએ માડું અપમાન પણ કર્યું નથી, માત્ર દેગાન્તર જેવાની ઇચ્છાથીજ હુ ગુપ્ત રીતે આવી ગયો હતો જે કદિ આપને તે બાબત કહુ તો આપ કદાચ રજ આપો કે ન આપો તેથીજ હુ ગુપ્ત ગીતે ગયો હતો ' ઇત્યાદિ વચનોથી રાજના મનતુ સમાધાન કર્યું પણ પૂર્વની સત્ય વાત કહી અપર-માતાનુ દુષ્ટ આચરણ પ્રગટ કર્યું નહિ જુઓ સજ્જનતા !

રાજ કહે ' પણ બેટા ! જરા મારી વૃદ્ધાવસ્થા સામુ તો તારે જેવુ હતુ ? હશે હવે જે થયુ તે ખરુ તુ આંખો તેજ ધણી આનકની વાત છે હવે તુ આ રાજ્ય અહણુ કર અને મને એથી છૂટા કરા સ સારમિન્દુથી તારવાને પ્રવહણુ સમાન ચારિત્ર અગીકાર કરવા કે '

કુમાર કહે ' પિતાજી ! એવો કાણુ હીનભાગી હોય ? કે જે ધર્મ સાધનમાં વિઘ્નભૂત થાય આપ સુખેથી ચારિત્ર અગીકાર કરો, પણ આ રાજ્ય-ભાર તો મહારા મહાસેન બાધનેજ આપો હુ તેની સેવાજ અગીકાર કરીશ તેમ કરવાથી મારી અપરમાતા વવારે ખુશી થશે મને રાજ્યતૃષ્ણા જરા પણ નથી '

રાજ કહે ' કુમાર ! એમ નહિ બને જે લાયક હોય તેનેજ રાજ્યધુન સોંપવી યોગ્ય છે તારી અપરમાતા તને રાજ્ય આપવાથી નારાજ થશે તેની કંઈ દરકાર નથી મારી આ આજ્ઞાનુ તારે પાલન કરવુજ પડશે આ સબ ધી હવે બીજુ કંઈ પણ તુ બોલીશ નહિ '

ઇત્યાદિ કહી રાજએ મેરૂપ્રભકુમારને આગ્રહથી ગજ્યભાર સોંપી અને મહાસેનકુમારને સુવરાજ પદવી આપી પોતે ચારિત્ર અગીકાર કરી અસ્ખ સિતપણે તેનુ પાલન કરી પ્રાન્ને શુભ ધ્યાનથી કાળ કરી સ્વર્ગે ગયા

મેરૂપ્રભ રાજ ન્યાયયુક્ત રાજ્ય ચલાવતા અતુકમે કુરરાજની પુત્રી ત્રૈલોક્યસુ દરીને પરણ્યો જેવની પેરે સુખ ભોગવતા તે રાણીથી એક પુત્ર અને પુત્રાની પ્રાપ્ત થઈ એ પ્રમાણે મેરૂપ્રભની સુખરૂપ લીલા જોઈ રતન-મજરી નિરન્તર દ્વેષ ધરવા લાગી, અને કાંઈ પણ ઉપાયે તેનો નાશ કરવા માટે પ્રયત્ન કરવા લાગી વિવિધ પ્રકારના પાપયુક્ત વિચારથી તક વિતર્ક કરતા રતનમજરીએ એક યુક્તિ શોધી કહાડી હમ્મેગા

મેરૂપ્રભ રાજ માટે સુરભિપુષ્પની માળા લઇ જનાર માળીને બોલાવી કહ્યું કે ' જો તું મારી બતાવેલી યુક્તિ મુજબ મેરૂપ્રભને મારી નાખે તો હું તને મુખે માગ્યા દામ આપી તારા જન્મપર્યન્તનું દારિદ્ર દૂર થાય એટલી મોહોરો આપુ '

માળી કહે 'મહારાણી ! મારાથી એ કામ નહિ બને કેમકે તે વાત જો કદાચ રાજના જાણવામા આવી બંધ તો માગ આખા કુટુંબનો નાશ થઈ બંધ માતાશ ! મારે આપની મોહોરો નથી જોઈતી '

માળીને બંધ પામતો જોઈ સમયને જાણનારી ગતમજરીએ સુવર્ણ-મોહોરોની એક ચેવી છોડી તેની આગળ ઢગલી કરી કહ્યું- ' લે જો આટલા દ્રવ્યથી તારી આખી જીવગી સુખપૂર્વક વ્યતિત થશે તારા મનમા વાત ઉઘાડી પડવાનો ભય રહે છે તે હું જાણુ છું, પણ મારી યુક્તિ મુજબ કરવાથી તે ક્ષણવારમા પ્રાણરહિત થઈ જશે અને ઢાણે માર્યો ? તેની ઢાળને પણ ખબર નહિ પડે જો સાબળ આ તાલપટ વિષની શીશી છે તેનો એક જરા પણ સ્પર્શ થતા માણસ પ્રાણરહિત થઈ બંધ છે હવે તારે આનો કેવી રીતે ઉપયોગ કરવો તે કહું રાજ માટે તું હમેશાં પુષ્પમાળા લઈ બંધ છે, તે માળાની અંદર એકજ પુષ્પમા આ શીશીમાથી બે ટીપા નાખવાં પછી તે માળા રાજને આપવી બસ આટલું જ તારે કરવાનું છે બોલ, આ યુક્તિ મુજબ કરવાથી કોઈ પણ જાણી શકે એમ છે કે આ કૃત્ય માળીએ કર્યું ? '

અકચકિત સુવર્ણમોહોરોની ઢગલી જોઈ ધોર કૃત્ય કરવા તરફ માળીનું ચિત્ત લોભાયુ ગરીબ બિચારો માળી રાણીની પાપપૂર્ણ પ્રપચબળમા ફસાઈ નિમકહરામ બન્યો અને બોલ્યો- ' પણ મહારાણીજી ! આટલી જ ? ' રાણી કહે- ' બોલ, શું કહેવા માગે છે ? આટલી મોહોરો આછી પડે છે ? લે આ ખીજી ' એમ કહી ખીજી ચેલી આપી જ્યુ- ' આ કામ પૂર્ણ થયે વળી પણ આપીશ '

પાપમૂર્તિ રાણીની યુક્તિ સફળ થઈ માળી લોભચસ્ત થઈ રાણાની વાત કબુલ કરી ત્યાથી ગયો હ મેશના નિયમ પ્રમાણે ખીજી દિવસે માળીએ સુદર સુગન્ધવાળા પુષ્પોની માળા ગુ થી દરબારમા આવી મહારાજને આપી પાછો પોતાને ઘેર આવ્યો, તે વખતે રાજ પોતાના લાજુભાઈ મહાસેન તથા ખીજા કેટલાએક સરદારો સાથે બેસી આનંદથી વાર્તાવિનોદ કરતો હતો

અન્યથા મેરૂપલાયાય અનેક મુનિનગેના પરિવાર સદિન ઉત્તર વિહાર કરતા ચિત્રકૂટ નગરની સમિપે આવી ઉતર્યા આચાર્ય મહારાજને આવેલા બાણી નગરજનો ઉત્સાહપૂર્વક આવી ગુરુને વાઢી દેશના માબળવા બેઠા ગુરુ મહારાજ મધુર દેશનાથી બબ્બજનોને બોધ આપવા લાગ્યા તે વખતે એક યક્ષ પણ ગુરુમહારાજની દેશના શ્રવણ કરી બોલિબોજ પામ્યો તેથી તેણે ગુરુ આગળ વિવિધ પ્રકારનું દેવમાયાથી નૃત્ય કર્યું આથી કરીને આચાર્યની પ્રશસા વધારે થવા લાગી નગરમા સર્વ ન્યબે એનીજ વાત થવા લાગી કે— ' નગર બહાર મહાન પ્રભાવવાળા આચાર્ય પધાર્યા છે, કે જમની આગળ દેવો પણ નૃત્ય કરે છે ' આ પ્રમાણેની ખ્યાતિ અનુક્રમે તેજ નગરના રાજા ગિતારીના સાબળવામાં આવી તેથી તે મામતાદિદે પરવર્યો થઈ ગુરુમહારાજને વાઢવા આવ્યો વિનયપૂર્વક વદના કરી ગાજ ઉચિત આમને બેઠા એટલે ગુરુએ રાજને પ્રતિબોધવા પુન દેશના આપવા માડા

“ હે બબ્બજનો ! આ અનાદિનિધન અવો સમાગસમુદ્ર દેવજ કુ ખથીજ લરેલો છે તેમા પડેવા પ્રાણીને ધર્મ સિવાય કાઈ પણ આસબન નથી જન્મ, જરા અને મરણાદિ કુ ખથી છુટવા માટે જિનોક્ત ધર્મ સિવાય કાઈ પણ આધાર નથી યથાર્થ તત્વને જામુનાગઓએ તે ધર્મ બે પ્રકારે કલ્પો છે એક દેશથી અને બીજો મર્ચથી દેગથા ગૃહસ્થને ઉચિત છે અને સર્ચથી અણુગારને આચરવા યોગ્ય છે જાનપૂર્વક એ ધર્મનું એવન કરવાથી પ્રાન્તે અનત અગ્યાબાધ મોક્ષવક્ત્રીના ભોક્તા થવાય છે એમ જાણી દેવજ ધર્મને વિષેજ યત્ન કરો ”

ઈત્યાદિ ગુરુમહારાજની દેશના શ્રવણ કરી ગિતારીરાજ પ્રતિબોધ પામ્યો અને આવકના બાર વ્રત અગીકાર કરી અનેક પ્રકારે શ્રી જિનશા સનની પ્રમાનના કરી ત્યારપછી ગુરુમહારાજ ત્યાંથી વિહાર કરી આમ નગરાદિકમા વિચરતા અનુક્રમે વેળાપૂર નગરે ધણા મુનિઓના પરિવાર સહિત આવી સમવમર્થા

ત્યાં નગર બહારના ઉવાનમા લક્ષ્મીદેવીના મદિર પાસે મહારાજ દેશના આપવા માડી તેમની દેશનાથી ત્યાં આગળ રહેલી લક્ષ્મીદેવી સમ કિત પામી અને ગુરુ આગળ સુવર્ણની વૃષ્ટિ કરી, આથી આચાર્ય મહારાજનો મહિમા નગરમા પ્રસર્યો ગુરુની ખ્યાતિ શ્રવણ કરી તે નગરને અરિ

મર્દન નામે રાજ ઘણા પરિવાર સહિત ગુરૂને વાંદવા આવ્યો તેને બોધ પમાડવા ગુરૂમહારાજે અમૃત સમાન દેશના આપવા માડી

“ અહો ભવ્યજનો ! આ સ સારની અદર દુઃખે પ્રાપ્ત થઈ શકે એવો માનવ જન્મ પામી તેને ધર્મ રહિત પ્રમાદથી અકળ ન ગુમાવો પૂર્વપુન્યવશાત્ માનવજન્મ પામ્યા છતા ગુરુમુખે ધર્મશ્રવણની પ્રાપ્ત દુર્લભ છે, તે પ્રાપ્ત થયે અનુક્રમે ધર્મ ઉપર શ્રદ્ધા, દ્રઢ પ્રેમ અને પ્રમાદરહિત તેનું આચરણ થવું મહાદુર્લભ છે એમ જાણી પ્રમાદ તજી ધર્મસાધનમાજ ઉઘમ કરે ” ઈત્યાદિ ગુરૂની દેશના શ્રવણ કરી નરનાથે સમ્યક્ત્વયુક્ત શ્રાવકના દ્વાદશવ્રત ભાવથી અગીકાર કર્યા

ત્યારપછી મહિમાસાગર મુનિરાજ ત્યાથી વિહાર કરી પરિવાર સહિત ઠાણાપૂર નગરે આવ્યા આચાર્યના આગમનથી નગરમા સર્વ સ્થળે ખબર પડી કે—‘ નગર બહાર મહાન વિદ્વાન્ આચાર્ય મહારાજ પધાર્યા છે તેમના સમાન વર્તમાન કાળે ભૂમડળમા કોઈ પણ નથી ’ આ પ્રમાણેની ખ્યાતિ તે નગરમા રહેનાર નિર્મળધ્વજ નામે વાદીએ શ્રવણ કરી તેથી તે અહ કારથી પોતાના ચિત્તમા વિચારવા લાગ્યો કે—‘ અરે ! વળી આ કોણુ નવો પડિત જાયો ? મે સમસ્ત પૃથ્વીના વિદ્વાનોને પરાલવ પમાડી સ્નાન વદનવાળા કર્યા છે, તેમા વળી આ કોણુ મગમા કોરડુની માફક જીત્યા વિનાનો રહી ગયો ? પણ મદોન્મત હસ્તિ પોતાની સુઠ પછાડીને ત્યા સુધીજ અવાજ કરે છે, કે જ્યા સુધી પ્રચંડ મૃગરાજની ગર્જના સાલળી નથી, તેમ આ બીયારો પડિત પણ મને જોતાજ નાશી જશે ’

આ પ્રમાણે પોતાના મનમા વિચારી તે વાદી રાજ પાસે જઈ ગર્વથી કહેવા લાગ્યો કે—‘ મહારાજ ! આજે આવેલા આચાર્યની સાથે મારે સર સ્વર્તદેવીના મદિર આગળ વિદ્વાનોની સમક્ષ વાદ કરવો છે, તો આપ ત્યા પવારી અમારો ન્યાય આપશે ’ આ પ્રમાણે કહી તે વાદીએ આચાર્યને ભારતીદેવીના મદિરે આવી વાદ કરવાનું કહ્યું સમય થતા મુકરર કરેલા સ્થાને પડિતો અને રાજ વિગેરે આવી એકઠા થયા સૂરિમહારાજ પણ અનેક નગરજનોથી પરવર્યા થકા ત્યાં આવી પહોચ્યા એટલે રાજ વિગેરે જનોએ ઉભા થઈ સૂરીશ્વરનો આદર કર્યો યામ્યાદિ અનેક ગુણાલકૃત સૂરીશ્વરને પોતાને મદિરે આવ્યા જાણી તેમના પ્રભાવથી ભારતીદેવી

પ્રગટ થઇ ગુરૂના ચરણે નમી અને બહુમાનપૂર્વક સુવર્ણકમળપર બેસાડ્યા આવા પ્રકારનો સૂરિનો પ્રભાવ બેઠ વાદી વિસ્મય પામી વિચારવા લાગ્યો કે— 'અહો જને સરસ્વતી પણ નમસ્કાર કરે છે એવા આચાર્યની સાથે વાદ કરી કાણુ વિગ્રય મેળવી શકે ? ખરે મે હાથે કરીનેજ મારો પરાભવ માગી લીધો છે હવે મારી કીર્તિ શી રીતે રહેશે ? જો કદી આ વાદીને જીતુ તો તો મારી કીર્તિનો પારજ ન રહે ' એ રીતે દુઃખમા શકારીજી હોવા છતા પણ વાદ આરંભ્યો નિર્મળધ્વજે પૂછેલા સર્વ પ્રશ્નોના યથાર્થ જવાબ આચાર્યે આપ્યા, અને આચાર્યે પૂછેલા પ્રશ્નોના જવાબ તે આપી શક્યો નહિ આથી તે પરાલવ પામી અતિશય ખિન્ન થયો પછી સૂરિમહારાજે સર્વેને પ્રતિબોધવા નિમિત્તે ઉત્તમ પ્રકારની દેશના આપી તેથી સરસ્વતી દેવી બોધ પામીને સમ્યગ્દર્શન પામી રાજાએ પણ પ્રતિબોધ પામી સમક્રિત યુક્ત શ્રાવકધર્મ અગીકાર કર્યો પછી વાદીએ પોતાના મનમા રહેલી શકાઓના સુદૃઢ વિચાર પૂછ્યા, તેના પણ આચાર્યે યોગ્ય ઉત્તર આપી સમાધાન કયું તેથી તે વાદી પણ મિથ્યાત્વ તજી સમ્યગ્દર્શન પામ્યો એ રીતે શાસનના પ્રભાવના કરી સૂરીશ્વર ત્યાથી વિહાર કરી પાડવીપુર નગરે આવ્યા ત્યા આગળ તે નગરનો રાજ બધ કર જવરથી પીકાતો હતો તે સૂરિમહારાજના દર્શનમાત્રથી વ્યાધિરહિત થઇ ગયો તેથી તેણે ભાવપૂર્વક શ્રાદ્ધધર્મ અગીકાર કરી જિનશાસનની ધણી પ્રભાવના કરી

ત્યાથી વિહાર કરી સૂરીશ્વર ભોગપુર નગરે આવી ચતુર્માસ રહ્યા ત્યા એવો અભિગ્રહ ગ્રહણ કર્યો કે— 'આજ નગરની માહે ચાર માસની અદર મદ ઝરતો રાજનો પદ્મહસ્તિ જો મોદક વહોરાવે તો તપનુ પારણુ કરવુ, અન્યથા નહિ ' ઘોર તપસ્યા વિના ક્વિષ્ટ કર્મનો નાશ થતો નથી, એવુ જાણી ઉપરોક્ત ઘોર અભિગ્રહ ધારણ કર્યો

પૂર્વોક્ત અભિગ્રહયુક્ત તપસ્યા કરતા બે માસ વ્યતિત થયા તોપણ અભિગ્રહ પૂર્ણ થયો નહિ તેછતા આચાર્યમહારાજ મનમા જરા પણ અરતિ પામ્યા નહિ ત્યારપછી અતરાયકર્મના ક્ષયોપશમથી એક દિવસ રાજનો પદ્મહસ્તિ આઘાનસ્તજ ઉખેડી પોતાને માટે મૂકવા મોદકનો યાજ સુદવડે ઉપાડી નગરમા મદોનમત થઈ ફરવા લાગ્યો કૃગતા કૃગતા તે હસ્તિ અભિગ્રહ ધારણુ કરનાર સૂરિમહારાજ સમિપે આવી ઉભો રહ્યો અને યાજમાહેના

મોઢક ભક્તિલાવથી વહોરાવવા લાગ્યો સૂરીશ્વરે પોતાનો અભિગ્રહ યથાર્થ રીતે પૂર્ણ થતો જાણી તે મોઢક ગ્રહણ કર્યા તે વખતે દેવોએ પચ દિવ્ય પ્રગટ કર્યા અને રત્નની વૃદ્ધિ કરી આથી કરીને આખા નગરમાં આન દોત્સવ થઈ રહ્યો, અને ઠેટલાએક ભવ્ય જીવો બોધિરત્ન પામ્યા તેથી શાસનની અતિ શય ઉત્પત્તિ થઈ

ત્યારપછી ત્યાંથી વિહાર કરી સૂરીશ્વર મથુરા નગરીએ આવ્યા ત્યાંના રાજ તથા પ્રજા સર્વ બૌદ્ધધર્માનુયાયી હોવાથી નગરમા ગોચરીએ ગયેલા સાધુઓને દ્રાઘ પણ ભક્તપાનાદિ આપતુ નહિ, પણ ઉલટી સર્વે તેઓની નિશ્ચિ છના કરતા હતા આ પ્રમાણે થતુ જોઈ આચાર્યમહારાજે વિદ્યા-મત્રના પ્રલાવથી નિશ્ચિ છના કરનાર બૌદ્ધોને સ્વલા રાખ્યા, એ વાત ત્યાંના રાજ હેમર્ધવજે જાણી તેથી તેણે જ્ઞાનાચાર્યને મારવા માટે સૈન્ય મોકલ્યુ સૈન્યને આવતુ જોઈ સૂરિના ભક્ત દેવોએ તે સમય સૈન્યને ઠાગળપર ચિત્રેલા ચિત્રની પેઠે સ્થભી રાખ્યુ અને આકાશમાં રહી તે દેવો બોલ્યા—‘જે તમારે સર્વને જીવિતની ઇચ્છા હોય તો આચાર્યમહારાજની પાસે જઈ કરેલા અપરાધની ક્ષમા ચાચી લોઠોત્તર એવા જિનોકતધર્મને અગીકાર કરો’

એ મુજબ આકાશનાણી સાલળી સર્વજનો વિરમય પામી ગુરૂને ચરણે આવી નમ્યા અને ટ્રાવક ધર્મ અગીકાર કર્યો પછી સર્વે બહુમાન પૂર્વક ભક્તપાનાદિ માટે સાધુઓને આમત્રણ કરવા લાગ્યા તેમજ સૂરિની સ્તુતિ કરતા કહેવા લાગ્યા કે—‘હે પ્રભુ ! આપે અમને સસારસમુદ્રમા ડુબતા બચાવી મિથ્યાત્વ તજવી સમ્યગ્ધર્મ પ્રાપ્ત કરાવ્યો છે તેથી અમે આપના અતિશય આશીર્વાણુ થયા છીએ’ એ રીતે તે નગરીમા રાજ આદિ નગરજનોને શુદ્ધ ધર્મ પમાડી શાસનની ઉત્પત્તિ કરી આચાર્ય ત્યાંથી નાગપુર નગરે આવ્યા

ગુરૂમહારાજને આવેલા જાણી સર્વ નગરજનો તથા રાજ પરિવાર સહિત વાદવા આવ્યા રાજદિ નગરજનોને આવેલા જાણી સૂરીશ્વરે સસારરૂપ તાપથી સતપ્ત થયેલા પ્રાણીઓને મેધની વૃદ્ધિ સમાન દેશના આપવા માડી ગુરૂની દેશનાથી રાજ પ્રતિબોધ પામ્યો અને લાવપૂર્વક સમ્યગ્ધર્મ અગી-કાર કર્યો તે વખતે તે રાજના દુરમન ભ્લેચ્છ રાજતુ સૈન્ય ચડી આવ્યુ આમ અચાનક અગણિત ભ્લેચ્છોતુ સૈન્ય આવેલુ જાણી રાજ ગભરા-

ધને ગુરૂને કહેવા લાગ્યો— 'કૃપાસિન્ધુ ! હવે આ રાત્રીથી મારી પ્રજાનું શી રીતે રક્ષણ થશે ? જો કદી મને પ્રથમ ખખર પડી હોત તો હું લડાઈની સામગ્રી તૈયાર રાખત પણ હવે શું થાય ?'

ગુરૂ કહે— 'રાજા ! ધર્મના પ્રભાવે મર્વ ઉપદ્રવ વિનાશ પામશે તુ નિશ્ચિત થઈ તારા મહેલમાં જ અને ધર્મારાધન કર ' એ પ્રમાણે કહી રાજાને ધીંગળ આપી નગરમાં મોકલ્યો યોડીજવાર પછી રાજાને દૂતે આવી કહ્યું કે— 'મહારાજ ! શ્લેષ્ઠ સેનાનો અધિપતિ હમણાં જમસદન (જમદારે) પહોંચ્યો છે અને આખા શત્રુના સૈન્યમાં મહા ઉપદ્રવ થઈ રહ્યો છે, તેથી સર્વ પોતાનો જીવ બચાવવા નાગભાગ કરી રહ્યા છે'

એ પ્રમાણે વધામણી માલતી રાજા અત્યંત હર્ષ પામ્યો અને ગુરૂ-પાસે આવી પુત્ર ભાવપૂર્વક વદના કરી નગરમાં સ્થળે સ્થળે આનંદોત્સવ કરી શાસનની બહુજ પ્રભાવના કરી

મેરૂપ્રભાચાર્ય પછી ત્યાંથી વિહાર કરી પુનઃ ભોગપુર નગરે પધાર્યા ગુરૂનું આગમન જાણી નગરજનો અતિ ઉલ્લાસથી ગુરૂને વાંદવા આવી દેશના શ્રવણ કરવા બેઠા સૂરિમહારાજ અનેક ભવોપાર્જિત પાપકર્મોનો નાશ કરવાના હેતુરૂપ દેશના આપવા લાગ્યા તે વખતે સૌધર્મ દેવલોકાધિપતિ ત્યાં આવી સૂરિના ચરણકમળમાં નમી સ્તુતિ કરવા લાગ્યો—

'હે કંડણાસમુદ્ર ! હે ગુણાકર ! હે પરમોપજારી સૂરીશ્વર ! આપે જિનોક્ત શાસનની અત્યંત ઉન્નતિ કરો ઉત્કૃષ્ટ પુન્યોપાર્જન કરી ત્રિલોક-પૂજ્ય શ્રી જિનનામકર્મનો નિકાચીત બધ કર્યો છે તેથી આગામી કાળે અનેક મુરુસુરો આપના પદકમળમાં નમી પોતાના પાપનો પ્રવચ કરશે હું પણ કૃતાર્થ થયો છું કે જ્યો કરીને આપનું પવિત્ર દર્શન પામ્યો છું' ઇત્યાદિ સ્તુતિ કરી ઇન્દ્ર સ્વસ્થાનકે ગયો

સૂરિ મહારાજ ત્યાંથી વિહાર કરી સમેતશિખરપર આવ્યા ત્યાં આવી અનરાજ કરી બ્રહ્મ દેવલોકમાં મહાન્ સમૃદ્ધિવાળા દેવ થયા ત્યાંથી ચ્યવો મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં તીર્થ કર પદ પામી અનંત આનંદમય મોક્ષ-સુખ પામશે

વીશમા તીર્થ અથવા પ્રવચન પદનો મહિમા.

વિદ્યાનિમિત્તકૃતિતા-નાદધર્મકથાદિભિઃ ।

પ્રભાવના શાસનસ્ય, તદ્વિંશતિતમ પુનઃ ॥ ૧ ॥

અલદ્વપૂવ્વ વિમત્તોદય ચ, લહતિ તિથ્યસ્સ પમાવણાણ ।

તિથ્યેસરત્ત અમરિંદપુજ્જ, દસારસિંહો ઇવ સેણિશ્ચો ૩ ॥ ૨ ॥

પાવયણી ધમ્મકહી, વાઈ નેમિત્તિશ્ચો તવસ્મી ય ।

વિજ્જા મિદ્ધો ય કરી, અદ્દેવ પમાવગા મણિયા ॥ ૩ ॥

પ્રમાવનાયૈ જિનશાસનસ્ય, કરોતિ પુણ્યોત્સવકારિ કાર્ય ।

મેરુપ્રમોર્ત્તિપતિવત્ પ્રતિષ્ઠા, પ્રાપ્નોત્યસાં વિશ્વજનાર્ચનીયઃ ॥ ૪ ॥

અર્થ—વિદ્યા, નિમિત્ત, કવિતા, વાદ અને ધર્મકથા વિગેરેથી જૈન શાસનની જે પ્રભાવના કરવી તે વીરામુ પદ (સ્થાનક) છે ૧ તીર્થની-શાસનની પ્રભાવના કરવાથી જીવ અક્ષબ્ધપૂર્વ-પૂર્વે નહીં પામેલો તેવો વૈભવ પામે છે તેમજ દેવે દ્રોને પૂજ્ય એવું તીર્થકરપણું દસારસિંહ-કૃષ્ણની જેમ તેમજ શ્રેણિકરાજની જેમ પામે છે ૨ પ્રાવચની, ધર્મકથી, વાદી, નૈમિત્તિક, તપસ્વી, વિદ્યા, સિદ્ધ અને કવિ-આ આઠ પ્રભાવક કહ્યા છે ૩ જૈનશાસનની પ્રભાવનાને માટે જે મેરુપ્રભરાજની જેમ અનેક પ્રકારના પુણ્યોત્સવકારી કાર્યો કરે છે તે વિશ્વજનને-સમઅલોકને પૂજનીય એવી પ્રતિષ્ઠાને અર્થાત્ તીર્થકર પદને પામે છે ૪

—૧૧૦—

૯ શ્રી વીશમ્થાનકની સજાય (શ્રી જ્ઞાનવિમળ સુરિ કૃત)

માઠ્ઠણુધદાઈ-એ દેગી

અરિહ ત પ્રથમપદે, લોગરસ ચોવીશ બાર, બીજે પદે સિદ્ધા, અડવન પનર વિચાર, પવયણપદે નવ સગ, સુરિપદે છતીશ, યિવિરે દશ વાયકે, દ્વાદશ વળી પણવીશ ૧ તુટક-તિમ ઈગવીસ અને સગવીમ, સાધુપદે આરાધો, નાણુપદે પણ દસણે સતસઠિ, વિનયપદે દશ સાધો, આરિતપદે ખટ્ સતર કહીજે, બ બપદે નવ બણો, કિરિયા તેર અને પણવીસા, બારસ તપ મનિ આણો ૨ ગોયમપદે ઈગદસ, લોગસ દશ જિનનામ, આરિતપદે સગદસ, નાણુ પણ અભિરામ, ઈમ વળી પણ લોગસ, શ્રુતપદે કાઉસગ કીજે, પણ

અને ૧ પ્રાયશ્ચિત્ત, ૨ વિનય, ૩ વૈયાવચ્ચ, ૪ આધ્યાય, ૫ ધ્યાન અને ૬ કાયો ત્સર્ગ, એ છ પ્રકારનો અભ્યતર તપ કરવાનું પ્રકાશેવ છે બાહ્યતપ સેવન કરવાનું અભ્યતર તપની પુષ્ટિ માટે ભગવાને જોડેલું છે તેથી જેમ વિનયાદિક તપોગુણની વૃદ્ધિ થવા પામે તેમ લક્ષ્યપૂર્વક તે બાહ્યતપનું સેવન કરવું ઘટે છે અને ત્યારેજ તેની સાર્થકતા છે અભ્યતર તપથી એકાત હિત સ પન્ને છે

૩ તપવડે સુવર્ણપુરુષાદિક મિદ્ધિઓ પ્રાપ્ત થાય છે, તેમજ તપવડે ચિ હાતિપુત્રાદિકની પેદાશનસ તતિનો પણ ક્ષય થાય છે જુઓ ! ચિહાતિપુત્રે ઉપશમ, વિવેક અને સવર એ ત્રણ પદોના વ્રવણ, મનન અને નિદિધ્યાસનરૂપ વજ્રવડે પાપરૂપ પર્વતનું વિદારણ કરી પોતાના આત્માને ઉદ્ધાર કર્યો, અને ભવા તરમા કર્મમાત્રનો ક્ષય કરી મોક્ષવધુની વરમાળા પણ વરશે. માટે જ કહ્યું છે કે—“જે કઈ દૂર, દુરાસાધ્ય અને દેવતાઓને પણ દુર્લભ છે તે સઘળું તપવડે સાધ્ય થાય છે તપનો પ્રભાવ ખરેખર અચિન્ત્ય છે ”

૪ શ્રી સિદ્ધવકત્રુ આરાધન કરતા આય જિલ તપવડે શ્રી શ્રીપાળ મહારા જાનો કુષ્ટરોગ (કોઠ) શાન્ત થયો અને તેની કાયા કચ્ચનવર્ણી થઈ એ ગીતે ધીબ સાતથે કુદીઓનો રોગ પણ દૂર ગયો

૫ બ્રહ્મ-સ્ત્રી-બાળ-ગૌહત્યાદિક દુષ્કર્મ કરનાર દ્રઠપ્રહારી પણ તપવડે કઠણ કર્મનો ક્ષય કરી સફળતિ પામ્યા

૬ દ્વારિકાનગરીમા દ્વૈપાયનદેવકૃત ઉપમર્ગો આય જિલ તપના પ્રભાવથી દ્વાદશ વર્ષ ત અટકી શક્યા અને ત્યારે લોહો તપ કરવામા મદ-શિથિલ પરિણામી થયા ત્યારે ઉપમર્ગો પ્રગટ થયા, અને દ્વૈપાયનનું બળ ક્રાન્ધુ

૭ “ ઇન્દ્રિયો રૂપ વિવરવડે વાચ્છાક્રપ પવનનું ભક્ષણ કરી ચિત્તરૂપી કર ડીયામા સ્થિતિ કરનારા રાગાદિક દોષરૂપ જુજ ગો અતિ ભયકર અને છે, પરતુ જે તેમને સર્વથા જુખ્યા રાખનામા આવે છે તો ખરેખર થોડાજ વખતમા તેઓ નાશ પામે છે અને પછી પૂર્વે નહિ અનુભવેલું અતિ અદ્ભુત સુખ પ્રગટે છે ” એવી રીતે તપવડે ઇન્દ્રિયદમન અને રાગાદિ દોષોનો પણ નિઅહ થાય છે

૮ કુચ્છ પીડા અને દૂર્નિમિત્તાદિકનો ક્ષય કરનાર અને સુખસ પદાને મેળવી આપનાર તપ ખરેખર મ જાગકારી છે

૧ જન્મ મળ્યુની પર પરા

૨ શ્રી તીર્થ કર પ વી પ્રાપ્ત કરવા પહેલાના ત્રીબ ભવમા અરિહ તાદિક વીશસ્થાનક પૈકી એક, જે વાવત વીગ સ્થાનકનું પદાવિધિ આરાધન કરીને કોઈ વીરતા મહાશયો તીર્થર નામકર્મને નિકાચે છે એના પરિણામે તેઓ ત્રિસુવનને પૂજવાલાયક અને છે

૯ અકૃમતપના પ્રભાવવડે માગધ, વરદામ, ગગા, ત્રિધુ અને પ્રભાસાધિપ દેવોનો પણ મનમાનતો જ્ય ચક્રવર્તીઓ કરી શકે છે

૧૦ તપવડે હરિકેશીબલ મુનિની પેરે દેનનુ આકર્ષણ થાય છે, એટલે તપના પ્રભાવે દેવતા પણ દાસ થઈ તપસ્વી જનોની સેવાભક્તિમા હાજર રહે છે

૧૧ “ એક રસને દ્રિયદ્વારા ન્યાસુધી અન્ન જળ નિયમ વગર મળ્યા કરે છે ત્યાસુધી પ્રાણીઓના ઉદ્ધમ^૧ કર્મ દેહદુર્ગને^૨ તથાને જતાનથી ” એ રીતે તો રાગાદિક ઉલટા મજબુત બને છે આ હેતુથીજ અનશન, ઉનોદરી પ્રમુખ બાહ્યતપનુ નિર્માણ કરેલ છે, અને સરસ-માદક આહાર તેમજ અતિ ઘણા (જરૂર કરતા વધારે) નીરસ આહાર પણ બ્રહ્મચારી જનોને અવશ્ય વર્જવો ઠહો છે ઇત્યાદિક અનેકાનેક હેતુઓવડે તપનો પ્રભાવ અને તપ કરવાની આવશ્યકતા સહજ સિદ્ધ થાય છે

વીશસ્થાનકના વીશે પદોનું કુક વિવેચન

(એ તપનુ આરામન કરવા ઇચ્છનારને ખાસ ઉપયોગી)

૧ શ્રી અરિહ તપદ—‘ સવી જીવ કરૂં ગાસન રમી ’ એવી ઉત્તમ ભાવ નારૂપ ભાવદયાના પરિણામપૂર્વક નિર્મળ આચાર વિચારવડે તીર્થ કર નામકર્મ ઉપાર્જન કરી પ્રાય ઉત્તમ પ્રકારના દેવલોકમા ઉપજી, ત્યાથી સ્વવી ઉત્તમ કુળમા ત્રણ જ્ઞાનસહિત મનુષ્યપણે અવતરી, અનુક્રમે સકળ લોગ સામગ્રી તજી, પરમ વૈરાગ્ય પામી, વરમીદાનવડે દીન-દુ ખીજનોનો ઉદ્ધાર કરી, સહુ સ્વજનવર્ગ પ્રમુખને સતોષી, અપ્રમતભાવે દીક્ષા ગ્રહી, કુહર તપવડે ઘનઘાતિ કર્મને ખપા વીને કેવળજ્ઞાનાદિક અન ત આત્મ-સ પદા પામે છે, અને સકળ ઇદ્રોવડે અર્ચિત થઈ, દેવનિર્મિત સમવસરણુમા સ્થાપિત કરેલા સિ હાસન ઉપર વિરાજમાન થઇને, ભવ્યજીવોને અમૃત મમાન હિત-ઉપદેશ અગ્લાનપણે આપે છે તે અરિહ ત-તીર્થ કર પદ (પદવી) સહુ કરતા શ્રેષ્ઠ ઉપકારક હોવાથી અવશ્ય આરાધવા યોગ્ય છે એ અરિહ ત પદ પચ પરમેષ્ટીમા પ્રધાન છે અને નામ સ્થાપનાદિક ચારે નિક્ષેપે સદાય ધ્યાન કરવા યોગ્ય છે

૨. શ્રી સિદ્ધ પદ—સકળ કર્મ ઠપાધિ મર્વથા નિવારીને આત્માનુ મહજ નિરૂપાધિક શાન્ધત્ સુખ આપવા સમર્થ શ્રી જિનેન્દ્ર ભગવાનના સનાતન માર્ગને અનુસરી સમ્યક્ દર્શન, જ્ઞાન અને ચારિત્રરૂપ રત્નત્રયીનુ યથાર્થ આરાધન કરી આત્માની અન ત શક્તિ-અન ત સુખ સમૃદ્ધિને આવરનારા સકળ

કર્મજ ધનને તોડી નાખી, જેઓ જન્મ, જગ, મરણાદિક દુ ખથી રહિત, અક્ષય-
અવિનાશી શિવસ પદાને વરે છે તે સઘળા મિદ્ધ પરમાત્માઓતુ આરાધન આ
સિદ્ધપદથી થઇ શકે છે તે પદ પરમ નિર્મળ છે

૩ શ્રી પ્રવચનપદ—તીર્થે કર ભગવાનના પ્રકૃષ્ટ વચન-આજ્ઞા પ્રમાણે
વર્તનારા સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક અને ધ્યાવિકા રૂપ ચતુર્વિધ મધ તીર્થ કરની પે
પરમ પ્રેમભાવથી સેવના યોગ્ય છે શ્રી તીર્થે કર મહારાજ પણ દેવાનાના
આરભમા ' નમો તિથ્યસ્સ ' કહે છે એટલે શ્રી સઘને નમસ્કાર કરે છે, તો પછી
તીર્થે કર ભગવાને માન્ય ઠરેલા શ્રી સઘને કોણુ ન માને ? અપિતુ સહુ કોઈ
શામનરાગી જનોએ વી સઘનો વિશેષે આદર કરવો જોઈએ શ્રી મધ અનેક
સદ્ગુણી આત્માઓના સમુદાયરૂપ હોવાથી તેને અનત ગુણુ-રત્નોનો નિધાન
નાની સદાય સેવવા યોગ્ય છે શ્રી સઘની શુભ દષ્ટિ પ્રાણીઓના રાગદ્વેષાદિક
ભાવરોગોને ટાળવા અમૃત સમાન ઉપયોગી છે કોઈ ધન્ય-કૃતપુન્ય જનો શ્રી
સઘનુ યથાવિધિ આરાધન કરે છે-કરી શકે છે

૪ શ્રી આચાર્યપદ—પાચે છદ્વિયોતુ દમન, નવવિધ બ્રહ્મચર્યતુ
પાલન, ચાર કપાયનો જય, પાચ મહાવ્રતનુ પાલન, પચાચારનુ મચેવન, તેમજ
પાચ મમિતિ અને વ્રણુ શુસિતુ પાલન-એ ૩૬ ગુણો અથવા એવા અનેક
ગુણોનો સમુદાય જેમનામા ઝગહુળી રહ્યો હોય, જેઓ મધમ પાળવામા
શિરોમણિ હોય, તેમજ મકળ શાસ્ત્રના પણુ પારગામી હોય, તે આચાર્ય
ભગવતો જૈનશામનને અત્યંત ઉપકારક હોવાથી સદાય સેવવા યોગ્ય છે

૫. શ્રી સ્થિવિરપદ—નિર્મળ જ્ઞાન, દર્શન અને આરિત્રાદિક ગુણોતુ
સ સેવન કરવાથી જેઓએ પોતાના આત્માને સ્થિર-શાન્ત કરેલો છે, અને ઉત્તમ
પ્રમદની ક્ષમા, મૃદુતા અને મરહતાદિક સદ્ગુણોવટે જેઓ અન્ય સાધુજનોને
યથાઅનગર જ્ઞ પૂરતી સદાય આપી નયમમાર્ગમા સ્થિર કરે છે, તે સ્થિવિર
સાધુઓ જૈનશામનને દીપાવનાર હોવાથી, તેમજ નવીન અને શિથિલ થયેલા
માધુઓને આવળનમૂળ ઠોવાથી સ્નાય મેરવા યોગ્ય છે

૬ શ્રી ઉપાધ્યાયપદ—નિર્મળ શાસ્ત્રબોધમહિત ગુદ્ધ આગ્નિ
પાળવામા નવાય નાવધાન રહી, કેવળ ઉપગારકદિથી માધુસમુદાયને અનેક
પ્રકારે સદાય આર્થી જેઓ પચ્ચર જેવા જણુદિવાળા શિષ્યોને પણુ સુશિક્ષિત
કરે છે અને ઉત્તમ રહેલી-કચ્છીવડે શિષ્યોને સુવિનિત ળનાવે છે, તે આચાર્યને,
જન્મને, યાવત શ્રી સઘને મહાયક શ્રી ઉપાધ્યાય ભગવતો સહુ કોઈ આત્માર્થી
જને એ મદાય મેવવા યોગ્ય છે

૭ શ્રી માધુપદ—આસારિક સુખની અમારતા જોઈને તથા જન્મ

મરણના અનત દુઃખથી ત્રાસ પામીને સમારનો ફેરો ટાળવા અને શાશ્વત સુખમા ઠરવા માટે આત્મિકશક્તિ અજમાવી, અનુક્રમે સાસારિક બંધનોને કાર્પા, ઉન્નવજ રત્નત્રયીનું પાલન કરતા સદ્ગુરુનું શરણ લાહી, પ્રમાદરહિત કેવળ આત્મામાજ્જ લક્ષ રાખી, જે સયમમાર્ગને સારી ગીતે પાળે છે અને અન્ય આત્માર્થી જનોને પણ યથાશક્તિ સહાય આપી સન્માર્ગે ચઢાવે છે, તે સાધુજનો સ્વપર ઉપકારક હોવાથી સદાય સેવવા યોગ્ય છે

૮ શ્રી જ્ઞાનપદ—જેથી સ્વપરને, જડ ચેતનને, શુભ દોષને, હિત અહિતને, લક્ષ્યાલક્ષ્યને, યાવત્ ઈર્તવ્યાઈર્તવ્યને ઝોળખી શકાય અને અનાદિ અજ્ઞાન-અવિદ્યા-જડતા ટાળી શકાય, જેથી સ્વઘટમા વિવેકદીપક પ્રગટ થતા આત્મ પ્રકાશ થાય, અધ્યાત્મ સ્વરૂપ ઝગકે તે જ્ઞાન અત્યંત ઉપકારક હોવાથી આત્મ કટ્યાણુને ઇચ્છતા સહુકોઈ ભાઈબહેનોએ તેનો અવશ્ય આદર કરવા યોગ્ય છે

૯. શ્રી દર્શનપદ—જેવડે સર્વજ્ઞ ભગવાને ભાખેલા જીવ, અજીવ, પુન્ય, પાપ, આશ્રવ, સવર બંધ, મોક્ષ અને નિર્જરારૂપ નવ તત્ત્વ તથા પદ્મ* દ્રવ્ય, સમ્મ ભગી,^૧ સમનય,^૨ ચાર નિદ્રોપા પ્રમુખ સર્વ ભાવોને સત્ય પ્રમાણિત લેખી અવધારી ગકાય, જે સયમાદિક સકળ શુભના પાયારૂપ છે તથા જેમ એકઠા વગરના મીઠા નકામા છે તેમ જેના વગર કરેલી ક્રિયા ઈલેશરૂપ થાય છે, પણ કન્યાણુરૂપ થતી નથી તે દર્શનપદ મદા સેવવા યોગ્ય છે ચિંતામણિ રત્ન સમાન સુખદાયી સમ્યક્ત્વને પામવા અને અભ્યાસવડે ભાગ્યયોગે પામી તેની રક્ષા અને પુષ્ટિ કરવા અન્ય સ્થળે વિસ્તારથી કહેલા તેના હૂપણ ભૂપણ પ્રમુખ ૬૭ બોલો સારી રીતે સમજી તેના આરાધનમા વિવેક કરવા યોગ્ય છે

૧૦. વિનયપદ—જે વડે રાગ દ્વેષાદિઠ દુશ્મનમાત્ર મૂળથી દર થઈ જાય તે વિનય કહેવાય છે શુભ-શુભી પ્રત્યે મૃદુતા રાખી આત્મામા ઉત્તમ શુભ પ્રગટ કરવા માટે સદ્ગુણીને દેખીને ઠે સાબળીને મનમા પ્રમુદિત થવું, તથા તેવા સદ્ ગુણી સન્નજનોની યથાગક્રિત ભક્તિ, બહુમાન, શુભનુતિ કરી આપણે પણ તેવા સદ્ગુણી થવા ઇચ્છ્યા રાખવી, એટલું જ નહિ પણ તેવા મદ્ગુણીનો વાર વાર પરિચય રાખવો સ ત સુમાધુજનોના નજીવા અવશુભ ઉઘાડા પાડી તેમની ડોઈ રીતે વિગોવણા કરવી નહિ, તેમજ તેમની અવજ્ઞા-આશાતનાદિક કરવારૂપ વિરા

* ૧ ધર્માસ્તિકાય, ૨ અધર્માસ્તિકાય, ૩ આઠાશસ્તિકાય, ૪ પુરુગનાસ્તિકાય, ૫ જીવાસ્તિકાય અને ૬ કાળ. ૧-૧ સ્યાત્ અસ્તિ, ૨ સ્યાત્ નાસ્તિ, ૩ સ્યાત્ અસ્તિ-નાસ્તિ, ૪ સ્યાત્ અવક્રતવ્ય ૫ સ્યાત્ અસ્તિ અવક્રતવ્ય, ૬ સ્યાત્ નાસ્તિ અવક્રતવ્ય, ૭ સ્યાત્ અસ્તિ-નાસ્તિ યુષપત્ અવક્રતવ્ય ૨-૧ નૈગમ, ૨ સમઠ, ૩ વ્યવહાર પ્રમુખ

ધનાથી તેા સદ તર દરજ રહેલુ અને અરિહ તાદિકે પૂજ્ય પદો પ્રત્યે પૂર્ણ પ્રેમ પ્રગટાવી યથાયોગ્ય વિનય કરવો વિનયવડેજ વિદ્યા વિજ્ઞાન અને ચારિત્રધર્મની અનુક્રમે પ્રાપ્તિ થતા છેવટે મોક્ષપદ પ્રાપ્ત થાય છે તે માટે સકળ ગુણમા સાર રૂપ વિનય અવશ્ય સેવવા યોગ્ય છે

૧૧. શ્રી ચારિત્ર પદ—જેથી અનાદિસચિત કર્મગળથી મુક્ત થઈ શકાય અને શુદ્ધ સ્ફટિક રત્નમમાન નિર્મળ-નિષ્કાયા આત્માના સ્વાભાવિક સ્વરૂપને પામી શકાય, તે ચારિત્રપદને ઇન્દ્રાદિક દેવો પણ સદાય નમસ્કાર કરે છે અને તા તુલ્યથી આદિ ધ્યાયોનો ક્ષય, ઉપશમ કે ક્ષયોપશમ થવાથી આ ચારિત્ર ગુણ પ્રગટે છે ઉત્તમ પ્રકારની ક્ષમા-સમતા રાખવી એ ચારિત્રનું ખરૂં ગુહ્ય છે એથી ચારિત્રવત સગળનો શીઘ્ર સ્વહિત સાધી શકે છે, માટે તે સદાય સેવવા યોગ્ય છે

૧૨ શ્રી બ્રહ્મચર્ય પદ—જેથી સ્વરૂપચર્યા-સ્વરૂપ રમણતા અથવા શુદ્ધ ચારિત્રનો લાભ થાય, અનેક પ્રકારની વિવચાસક્રિત દૂર થઈ જાય અને આત્માના સ્વાભાવિક સુખનો અનુભવ થાય તે બ્રહ્મચર્ય પદ વિશ્વવદિત છે યથાર્થ બ્રહ્મચર્યનું પાલન કરનાર મહાસુકૃતી છે ગમે તેવા અન્ય મુક્ત કરનાર પ્રાણી યથાવિધિ બ્રહ્મચર્ય પાળનારની હોડે આવી શકતાજ નથી જેને માટે વિજય શેઠ અને વિજયા શેઠાણી. મુદરશન, જ બૂસ્વામી અને સ્થૂલભદ્રાદિકના દ્વારા સુ પ્રસિદ્ધ છે યથાર્થ બ્રહ્મચર્યનું પાલન એ પરમ સતોતનું પરિણામ હોવાથી અતે અક્ષય સુખ મેળવી આપે છે, તેથી મહુ કોઈ કન્યાણ્યાર્થી લાઇબહેનોએ પૂર્ણ પ્રેમથી તેનું પાલન કરવું ઉચિત છે

૧૩ શ્રી ક્રિયા પદ—ક્રિયા-આચરણ વગરનું એકલુ જ્ઞાન ખાગણુ છે, અને જ્ઞાન વગરની એકલી ક્રિયા પણ આધગી છે પરંતુ પગ્માર્થની અમજ સાથે કરવામા આવતી સ્વર્ણી ગુણ કળી લેખે થાય છે સર્વજ્ઞદેશિત સત્ક્રિયા તરફ ગુણ રૂચિ પ્રગટ થી એ જ્ઞાનનું જ ગુણ પરિણામ સૂચવે છે તેથી જેમને અત્યંત ક્રિયારૂચિ પણ તેમજ ક્રિયામાર્ગમા આદર હોય છે, તેમને જ્ઞાનદશા પણ આકરી (તીક્ષ્ણ) હોવી ઘટે છે વળી ક્રિયારૂચિ શુકલપક્ષી એટલે અપકાળમા સ સારનો અત કમી મોક્ષમા સધાવનાર હોઈ શકે છે અને જેને હજુ ક્રિયારૂચિ પ્રગટીજ નથી તે કૃષ્ણ પક્ષી એટલે સ સારચક્રમા વધારે લાભો વળત પરિભ્રમણ કરનાર હોઈ શકે છે રહેણી-કરણી વગરની લૂખી કટેણી કેવળ યેશરૂપ થાય છે રમોઈનું નામ લેવા માત્રથીજ કંઈ ભૂખ લાગતી નથી, પણ તેનું સેવન-આસ્વાદન કરવાથીજ ભૂખ શમે છે, અને ગતિ-ક્રિયા કરવાથીજ આપણે ધારેલા મુકામે પહોચી શકીએ છીએ, એમ સમજી સત્ક્રિયામાગ મા અધિક રૂચિ ધારી યોગ્ય છે

૧૪ શ્રી તપ પદ—જેમ અગ્નિનો અધિક તાપ આપવાથી સોનામા રહે

લો મેલ બળી બધ તે શુદ્ધ કાચન-કુદન થાય છે, તેમ શાસ્ત્રમા ઠહેલા અનેક પ્રકારના બાહ્ય-અભ્યંતર તપનું ક્ષમા સહિત સેવન કરવાથી આત્માના રહેલા ચિકણા-નિગાળીત ઝર્મ પણ ક્ષય પામી બધ એ અને આત્માનું શુદ્ધ આભાવિક સ્વરૂપ પ્રગટી નીકળે છે એવો એ તપનો પ્રભાવ બાણી તીર્થ કર ગણુધર જેવા નફસવે મોક્ષ જનાર પણુ તેનું ભાવથી સેવન કરે છે માટે તે તપ સર્વથા સેવ્ય છે

૧૫ શ્રી ગૌતમ પદ—છઠ્ઠુ છઠ્ઠુ તપે પારણુ કરનાર, ચાર જ્ઞાનના ધારક અને અઠ્ઠાવીશ મહાલગ્નિના ધણી શ્રી ધંદ્રભૂતિ, શ્રી વીરપ્રભુના મુખ્ય ગણુધર હતા તેમનું ગોત્ર 'ગૌતમ' હોવાથી અને મહાલગ્નિ પાત્ર હોવાથી તેઓ 'ગૌતમ' નામથી વિખ્યાત થયા છે તેમનું પવિત્ર નામ લેતા ચોવીશે પ્રભુના સવળા ૧૪૫૨ ગણુધરોનું મ્મરણુ કયું બાણુ શ્રી વીરપ્રભુ પ્રત્યેનો તેમનો પ્રેમ અકૃત્રિમ અને અનહદ હતો, તે બાણીને મહુ ડોષ મળ્જનોએ સ્વચુરુપ્રત્યે તેવોજ અકૃત્રિમ અને અપાર પ્રેમ ધારતા શીખણુ જોઈએ પરમ વિનય ઉપર શ્રી ગૌતમસ્વામીનું દ્રઘાત અપાય છે તેથી એ પદ અત્યંત પ્રેમથી આરાધવા યોગ્ય છે વળી તીર્થ કર ગણુધર જેવા પરમપુરુષો રત્નપાત્રતુચ ગણાય છે, સામાન્ય સાધુજનો કાચન પાત્રતુચ, વિરતિવત ત્રાવગે રૂપાના પાત્રતુચ, મમકિતવ ત શ્રાવગે ત્રાખાના પાત્રતુચ અને બીજા અવિરતિવ ત મિથ્યાત્વીજનો લોહા અને માટીના પાત્રતુચ ઠહ્યા છે એ વચન અનુસારે જ્ઞેતા શ્રી ગૌતમપદ અતિ મહત્વનું જણાય છે

૧૬ શ્રી જિનપદ—ક્રોધાદિઠ પ્રસિદ્ધ અઢાર દોષોનો ક્ષય કરી નાખવાથી જેમને વીતરાગતા અને મર્વજ્ઞતાદિઠ આત્માની અન ત શુભુસમૃદ્ધિ પ્રગટ થયેલી છે, તે જિનપદ વિશ્વપ્રકાશક હોવાથી અત્યંત ઉપગારક છે પ્રથમ અરિહ તપદમ કેવળ તીર્થ કર ભગવાનનોજ મમાવેશ થાય છે, ત્યારે આ પદમા તો ઉક્ત અરિહ ત ભગવાનના ઉપદેશ અનુસારે ઉભવળ રત્નત્રયીનું આરાધન કરી જે કોષ ઘાતિ કર્મનો ક્ષય કરી કેવળજ્ઞાનાદિઠ આત્મસદ્ધિ પ્રગટ કરે છે તે સર્વ કોષનો સમાવેશ થઈ બધ છે એટલે જેમને જેમને કેવળજ્ઞાનાદિઠ અન ત આત્મસ પતિ પ્રાપ્ત થયેલ છે તે મર્વ કોષ સર્વજ્ઞને આ પદથી આરાધવામા આવે છે

૧૭. શ્રી સયમ પદ—વિષયસુખની આશ સા તણ, ક્રોધાદિક કયાયને છૂટી, હિ માદિક સઠળ આશ્રવદ્વાર છ ડી જે કોષ આત્માથી જનો મન, વચન, કાયાની શુદ્ધિ કરે છે—આત્મનિગ્રહ કરે છે, તે સયમી જરૂર આત્મકલ્યાણુ સાધી શકે છે મર્વસયમી સુનિજનો છે, ત્યારે દેશસયમી ત્રાવક હોઈ શકે છે દ્રઠ અભ્યાસવડે ભવલીરૂ આત્માથી શ્રાવક પણુ અનુક્રમે મર્વસયમી થઈ શકે છે તેનું સમાધિ સુખ અપાર છે માટે સયમપદનું સેવન—આરાધન શાસ્ત્રનીતિ સુજળ કરવું બહુ જરૂરનું છે

૧૮. શ્રી અભિનવ જ્ઞાન પદ—શુદ્ધિના આઠ ગુણ પાળી પોતપોતાની યોગ્યતા પ્રમાણે નવા નવા ધર્મશાસ્ત્ર ગુરુગમ મેગવી વાચવા, વિચારવા અને તે પ્રમાણે પ્રમાદ રહિત વર્તન કરવા ખપ કરવો, એ આ ઉત્તમ પદ આરાધવાનું અને તેર દ્વિ સમજવાનું છે. બાહ્ય-ખોટો આઠગર તથા સત્ય માર્ગ મમડને લક્ય ક્રિયામા પ્રવર્તી -વશ્રેય માધી લેવું એજ જ્ઞાનનું દ્વિ છે.

૧૯. શ્રી શ્રુત પદ—સૂત્ર, આગમ, મિદાન્ત, ત્રય અને પ્રજ્ઞો તેમ તે ઉપર લાખ્ય, ચૂર્ણિ નિર્ચુક્રિત અને વૃત્તિ (ટીકા-વાર્નિક પ્રમુખ) એ સર્વ આપ્તપુરુષોએ કરેલા હોવાથી પ્રમાણ છે. સૂત્રથી રચના પ્રાય ગણધરો, શ્રુતકે વળી-ચોદપૂર્વી હોય તે કહે છે, ત્યારે અર્થથી તે તીર્થ કર ભગવાન તેનો પ્રકાશ કરે છે. સૂત્રનો પરમાથ લાખ્ય, ટીકા પ્રમુખથીજ મમનય છે, માટે સૂત્રની પેરે તે મર્વ પ્રમાણિક વાક્યો માન્ય કરવા યોગ્ય તે નિનય, બહુમાન, યોગ-ઉપધાન પ્રમુખ ઉચિત આચાર પાળી શ્રુતપદનું આરાધન કરવું બહુ જરૂરનું છે.

૨૦. શ્રી તીર્થ પદ—જેથી આ ભવસાગર તરી ગડીએ તે તીર્થ જગમ અને સ્થાવર જે પ્રકારનું છે વર્તમાન કાળે વિચરતા વિહરમાન વીશ તીર્થકંઠે, તેમના ગણધરો તથા કેવળી પ્રમુખ સાધુઓની મ પદા તેમજ સામાન્યરીતે શાસનને શોભાવનાર સહુ કોઇ આત્માર્થા માધુ, સાધ્વી, શ્રાવક અને શ્રાવિકાઉપચતુર્વિધ મધ એ જગમ મહાતીર્થરૂપ છે ત્યારે શ્રી ગતુકય, ગિરિનાર, અને સ મેતશિખર પ્રમુખ સ્થાવર તીર્થો છે લોકિક ૬૮ તીર્થો તથા ઉદ્ધત લોકોત્તર તીર્થની યથાયોગ્ય દ્રવ્યભાવથી આરાધના કરી પૂર્વે પણ અનેત આત્માઓ સુક્રિતપદ પામ્યા છે, એમ સમજ પ્રમાદરહિત વિવેકસહિત સહુ ભાષ્યબહેનોએ તેનો લાભ લઈ સ્વમાનવભવ સફળ કરી લેવો ઉચિત છે.

ઇતિ શ્રી વીશસ્થાનક સબધી આનાધન વિધિ,
અર્થ સહિત પૂજા, ચૈત્યવદનો, મતવનો,
સ્તુતિઓ, સજ્ઞાઓ અને આરાધકની
કથાઓ વિગેરે સમાપ્ત.

